

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Hi, 9585

UNIVERSITEIT

90

Hi 9585

UNIVERSITEIT

90

Digitized by Google

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,
QUE
LIPSIAE PUBLICANTUR,
SUPPLEMENTA.
TOMUS I.

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Electoris Saxoniae Privilegiis.*

LIPSIAE,

Prostant apud JO. GROSSII Hæredes,
JO. FRID. GLEDITSCHII B. Fil.

ET

MAURIT. GEORG. WEIDEMANNUM.

Venduntur etiam Amstelodami in WAESBERGIORUM &
WETSTEINIORUM officinis.

Typis BERNHARDI CHRISTOPH. BREITKOPFII.
A. MDCCXXXV.

Lectori Salutem !

Illud agentes maxime, quod sit e
tuis, Lector, commodis, nova
ad Nova Acta Eruditorum
Supplementa paramus. Ita
prudenter institutum olim ab
his, quos Acta hæc nostra auctores aut pa-
rentes suos agnoscunt, ut, si quid boni
Scriptoris tardius venisset Lipsiam, cujus
in ipso Actorum Opere, quippe iis tantum,
quæ sunt inter eruditos gesta recentissi-
me, destinato, vix esse aliquis locus possët,
id, ne aut indictum ipsis, aut prorsus in-
cognitum Lectoribus, maneret, migrare in
Volumen singulare, ab Actis ipsis quodam-
) (2 modo

modo diversum, juberent, cui, ne titulus deesset, receptum dudum inter cujuscunque generis Scriptores Supplementorum nomen imposuerunt. Nec caruisse successu suo bonum consilium, postea res ipsa docuit, & ii optime norunt, quibus decem illa Supplementorum Volumina, ab anno inde MDCLXXXII ad præsentis Seculi tertium & trigesimum publicata, non exiguum præstare usum solent. Quorum si audias de labore nostro sententiam, nihil curabis clandestinos malevolorum quorundam sermunculos, ita moleste ferentium hoc quicquid nobis laudis & gloriolæ acquirunt Musæ nostræ, ut minime eos pudeat, de re vix inspecta sibi, nedum explorata, turpiter & contemptim judicare. Eos ipsos putamus, qui, vix audito Supplementorum nomine, ita statim, rem acu tangentes scilicet, callide & astute suspicantur, non nisi levia, & in trivitis collecta, quæque Actis ipsis decori futura essent, in banc velut latrinam a nobis

nobis conjici, nec satis hæc digna esse,
quæ avide expetantur melioris doctrinæ
cupidis. Quibus si unis data esset inter
eruditos judicandi de rebus nostris aucto-
ritas, nec liceret nobis ad æquioris judicis
tribunal provocatione uti, quid esset in po-
sterum, quod nos frustra ad rem publicam
studia conferremus operamque nostram?
Sed dudum didicimus has invidiæ artes,
ut cetera calumniarum monstra, auctori
suo turpissima, magno animo contemnere,
ipsa quippe experientia edocti, plurimos
eorum, unde nihil minus olim quam
plausus & acclamatio nobis venerat,
postea, ubi frustra omnia tentari in per-
niciem nostram, frustra oppugnari vir-
tutem nostram, viderint, sponte in pu-
dorem coniectos, de rebus nostris mere-
ri Optime cæpisse. Habent omnino, ut res
humanæ omnes, suas maculas hæc Sup-
plementa, easque cum Actis ipsis commu-
nes, sed quas dudum cognovimus ejus

generis plerasque esse, ut ab Opere tam
varii, tamque late patentis, instituti ab-
esse vix possint. Ubi temperari aliquan-
tum a rigore, & æquitatis aliquam ratio-
nem haberi, nos quidem jure nostro posci-
mus. Sed, quod nec ipsum dissimulandum,
maculas interdum clamitant, qui aut ro-
gati nesciunt, quid maxime sit maculo-
sum, indicare, aut meliora edocti, accusa-
tionis suæ turpitudinem agnoscunt. Con-
memorari passim in his Supplementis,
(& quidni in ipsis Actis?) levia, nec
literato orbe digna satis, non solum non
vituperandum, sed quodammodo laudan-
dum etiam, putamus. Quam vellemus,
ita comparatum esset cum literis, ut ni-
hil non præclarum & eximium erudito-
rum manibus exiret, nec esset nobis in-
terdum de re vili & inutili leviter &
abjecte dicendum. Sed pessima scilicet
bac sorte utitur res literaria, ut colli-
gentibus regales bederas sæpissime infe-

lix

lix lolium obveniat. Ubi muneris nos arbitramur nostri esse, probra hæc & debonestamenta eruditionis ante oculos omnium exponere, & ut tempestive ab his caveant Lectores, prudenti admonitione efficere. De quo gratiam habere nobis, si non alius quisquam, certe ii solent, qui externo Operis ornatu, aut scribendi genere magnifico, decepti aliquando, in optimis habendum duxerant Scriptorem, re vera pessimum. Itaque tantum abest, ut nos pœniteat moris tam salutaris, ad hunc usque diem constantissime servati, ut & in posterum eundem, bona Lectorum cum venia, habituri nobis simus commendatissimum. Quod ut in tanta librorum, quotidie ad nos advolantium, copia fieri & commode & tempestive satis possit, operam dabimus in posterum, ne vetusta tantum, & ob id quodammodo ingrata, in Supplementis his legas, sed admixtum his semper aliquid novi sit, quod animum antiquio-

*tiquioribus sat fatigatum aliquantum re-
ficere, & jucunda placere vicissitudine
possit. Nec ita lento gradu, sicut olim
forsan, successu temporis procedet no-
bile hoc institutum nostrum, sed, quod
omnium esse gratissima, quæ sunt no-
va, soleant, ita futurum certissime sponde-
mus, ut bimestri quoque tempore nova
Sectio, exacto vero biennio integrum Vo-
lumen, veniat in manus tuas. Id quod
ignorare Te noluimus, ut vel hoc ipso do-
cumento, quam nos studiosi amantesque tui
simus, intelligas. Jam Tu Musis nostris,
quod inde à tot annis fecisti, favere per-
ge, & conatus nostros, si
potes, juva.*

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM.

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomus I Sectio I.

MAGNI AURELII CASSIODORII, SENATORIS, VIRI PATRICII, CONSULARIS, & VIVARIENSIS ABBATIS, OPERA OMNIA, IN DUOS TOMOS DISTRIBUTA, AD FIDEM MSt. CODICUM EMENDATA & AUCTA, NOTIS & OBSERVATIONIBUS ILLUSTRATA; CUM INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS; QUIBUS PROMITTITUR ILLIUS VITA, QUAE NUNC PRIMUM IN LUCEM PRODIT, CUM DISSERTATIONE DE EJUS MONACHATU; OPERA & STUDIO J. GARETII, MONACHI ORDINIS S. BENEDICTI & CONGREGATIONE S. MAURI.

Venetis, typis Anton. Groppi, Bibliopolæ Veneti, prostant venditum apud Bartholomæum Javarina, 1729, fol.

Tom. I Alph. 7 pl. 14, Tom. II Alph. 10 pl. 6.

Tanto majori animi voluptate ad recensendam hanc Operum Cassiodorici editionem nos accingimus, quanto gratiorem ejus cognitionem Lectoribus nostris paulo accuratiorera fore credimus. Præstantissima ea ac suo jure, nota hæc editio

A

editio

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

editio dici posse videtur, a Cl. *Garzio* procurata, propterea quod nemo ante Virum Doctissimum singulas Scriptoris celeberrimi lucubraciones in unum corpus redexit. Huc accedit, quod plura, quae desiderabantur in editis Operibus, ex antiquioribus MStis probatae fidei restituit Cl. Editor, ut ea taceamus, quae nunc prius edita fuerunt. Ipsum Opus divisum est in *Tomos duos*, quorum *alter* ea continet omnia, quae *Cassiodorius* Politicus & Historicus exaravit; *alter* vero, quae in Sacram Scripturam edidit, quibus accedunt libri de divinarum & humanarum literarum Institutionibus, ac liber, quem de anima inscripsit. In *Tomo* igitur *I* primo loco comparet Opus duodecim in libris absolutum *Variarum*, sive varii generis Epistolarum, quas sub Regibus Gothis, *Theodorico*, *Athalarico*, *Theodabato*, *Vistigo*, & eorum nomine, scripsit. Neque vero solum horum librorum editiones, quotquot nancisci potuit, percurrit Eruditiss. Editor, verum etiam eas omnes cum MStis & contulit & ex iis emendavit. Auxilio autem potissimum ipsi fuere MStus Codex *S. Audoens*, sed in quo desiderantur *Libri V, VI & VII*, & antiquissimae membranae *S. Remigii*, Remensis, in quibus tamen pariter praeter quatuor priorum libros ceteri desunt. Adhibuit etiam e Bibliotheca sui Ordinis Editio horum librorum editionem, a *Mariangelo Accursio* A. 1533 divulgatam, quam Vir Clarissimus, *Claudius Grulartus*, Supremi Normanniae Senatus olim Princeps, cura exemplari Cael. *Cujacii* Biturgicibus contulerat. Quod quidem *Cujacii* exemplar cujus notae fuerit, etsi divinae non potuerit, plurimas tamen & optimas tum castigaciones, tum observationes, ipsi suppeditavit *Grularti* liber. Inprimis denique Editori profuerunt *Francisci Jurveti* notaciones & diversae ad fidem plurium MStorum Codicum in *Variarum* libros lectiones, quas, ipsius *Jurveti* manu conscriptas, cura eo communicavit *D. Boubierius*, in supremo Burgundiae Senatus Praeses infans; & *Jurveti* scriptus haeres. Ad haec variis ex MStis collectas lectiones addidit in fine cujusque Epistolae non solum ea, quae jure publici juris fecerunt *Fornarius* & *Brossius*, sed etiam laudat *Jurveti* Annotationes varia eruditione conspicuae.

spicuz, quibus *Cassiodori* verba & sententias illustrat, & *Forsnerii* Animadversiones ita castigat, ut plures ab eo cum JCo- rum, tum aliorum Autorum, vitiose, allatas autoritates vel corrigat, vel restituat. Aliorum observationibus, sine quibus- que Epistole in calca adjectis, ipse va, quas difficilia, subob- scura, nec cuiquam facile pervia, existimavit; explanavit Editor, noticiamque dignitatum, locorum, fluminum, & id genus aliorum, tradidit. Cumque animadverteret, summaria, quas ad singulas *Cassiodori* Epistolas nonnulli pramisserat, non pingui Minerva elaborata esse, ut tolerari vix possent, novas ipse Synopses, cuius Epistole pramisissas, studiose confecit. *Veneriarum* libros proxime sequitur *Historia*, quam ideo *crispantitam* vocant, quod eam ex tribus Græcis Autoribus, *Socrate*, *Sozomene*, & *Theodoreto*, per *Epiphanium* Scholasticum versa, collegit, & in compendium redegit, ne Monachis fatis, ut ipse faceret, Vivacisnibus desset. Huius *Historie* emen- danda Editori suppetias tulit antiquus Codex Monasterii B. Marie de Lyra, quadringentorum plus minusve annorum, optima manu exaratus. Nec minus ipsi profuit alter MSus *Theodorici* prope Rhemos, qui sexcentorum circiter annorum characterem præ se fert. Dissimulare quidem Cl. *Garettius* nequit, in his MSis Codicibus eos inveniri loquendi tropos, quos *Barbaricos* & *Solocicinos* vocavit *Rhemanus*, sed hoc tamen benignitas condonandos censet Latino interpreti apud *Gothos* & *Gothis* scribenti, præsertim cum horum Codicum auxilio difficultates non modice tolli posse videantur. Duos hanc in rens affert locos in Prefatione, mentemque suam effu- sias exposit Editor. Primus occurrit tot eruditorum disputa- tionibus celeberrimus *Lib. IX Cap. 33*, ubi ita legitur: *Romani tunc tres ante Pascha septimanas præter Sabbatum & Dominicum sub continuatione jejulant*. Hic licet Viri do- ctissimi nullam in *Triparsita* mendam arguant, sed vel *Socrate* errore, vel *Historie* illius Scriptoris oscitantia, pecca- tum falsæ plerumque suspicentur, tamen, cum MSus Codex *Lyrensis* & vetus editio, quas ex aliis Codicibus MSis prodit, non tres, sed sex hebdomadas habent, et festo distincte perpen-

Pag. 323.

penſa, MSti & veteris editionis lectionem textui inferuit; cuius facti tres inprimis ſe habuiſſe rationes fatetur; 1) quod *ſex hebdomadarum* ante Paſcha jejunium *Socratis* tempore Romæ obſervatum fuit; 2) totidem *hebdomadis* a Romanis jejunatum luculenter docet ipſe *Caffiodorus* in *Explicatione tituli Pſalmi XL*; 3) certiffime conſtat, eo in *Tripartita* Capite agnoſcendum aliquod Scriptoris erratum, ipſis id fatentibus adverſariis. Interim tamen alteram illam lectionem, quæ *tres hebdomadas* habet, in margine rejecit, ut cuique integrum ſit, utram velit, lectionem eligere. Quemadmodum igitur huic loco lucem affudit Codex MStus Lyrenſis, ſic alterum, qui eſt in eodem *Libro Cap. 39*, Codex *Theodorici*, ab Editore conſultus, illuſtrat. Nam in verbis ex *Socrate*: *In qua Eccleſia, (Romana,) neque Epifcopus, neque alter quiſquam coram populo docet; pro docet, Codex hic MStus habet diſis.* Quæ quidem lectio alium omnino ac veriffimum ſenſum Cl. Editori efficere videtur, licet eandem in margine tantummodo exhibuerit. Et, quoniam *Caffiodorus* in *Tripartita* ſua præter Auctorum nomina nullum aut librum, aut locum, unde verba deſumerit, ullibi aperuit, bene omnino fecit Cl. *Garcius*, quod cujuſque Scriptoris Librum, Caput & paginam ſecundum *Chriſtophoroni & Valeſii* editiones, unde ſua hauſerit *Caffiodorus*, in margine indicavit. Præterea utraque hac editione ita uſus eſt, ut in difficilioribus & in alijs vel librariorum interpunctionibus, vel orthographorum imperitiis depravatis *Tripartite* locis emendationi lucem non modicam attulerit, ac tandem, ubi a Codicibus MStis & editis præcipue diſſiderent, in margine annotaret, additis etiam ſæpius ære Chriſtiane ætis pluribus. *Tripartitam* excipit *Chronicon*, quod *Caffiodorus* jubente *Theodorico* composuit. In eo Cl. Editor cum *Baronio, Bucherio, & Juvæ* parochroſiſimos non Auctori, ſed ſcribarum imperitiæ, cenſet imputandos, in exhibendo autem textu *Onuphrium* inprimis & *Cuſpitanum* ſecutus eſt, quia iſti MStos ſe Codices vidiffe teſtantur. Quocirca omnes eorum lectiones, quotiæcumque variant, in margine annotavit, ita, ut nihil in hac ipſa editione deſit,

Pag. 324.

desit, quod in omnibus aliis editionibus invenitur. Tandem hunc Tomum claudit *Jornandes*, seu *Jornanus*, Episcopus Ravennas, de *Getarum*, sive *Gothorum, origine & rebus gestis*. Nam, cum *Historia Gothorum*, quam in duodecim libros partitam edidit *Cassiodorus*, perierit, & *Jornandes* hujus Historie quasi-Synopsin quandam posteritati reliquerit, eam suo jure ad componendam jacturam, in ipsius *Cassiodori* Historia factam, adjiciendam existimavit Cl. *Garcinus*. Usus vero est editione a *Bonaventura Vulcanio* apud Batavos excusa, in qua totum Opus Capitibus distinguitur, & accuratissimæ Capitum Synopses exhibentur. Huic igitur editioni cum aliis collatae accesserunt præter *Vulcanii* Annotationes variz *Jurati* Lectiones & Animadversiones.

Tomus II ea, ut jam diximus, cum complectatur, quæ ad Sacram Scripturam, vel ad sacrum ejus studium, pertinent, merito ordinem in eo ducit *Commentarium in Psalmos*, seu *Psalterii Expofitio*. Dux hujus Expositionis editiones extant, quarum altera Basileæ, altera Lutetiz, cum characteribus Gothicis, & frequentiori literarum abbreviatione, prodit. Quare cum minus accommodatæ non solum usibus hominum nostra ætate essent, sed & rarius in majoribus Bibliothecis reperirentur, hanc sibi Expositionem Psalmorum iterum edendam primam duxit Editor, quæ deinceps edendis omnibus Autoris Operibus primam dedit occasionem. Præter laudatas vero hujus *Commentarii* editiones in eo emendando usurpavit Cl. *Garcinus* quatuor Codices MStos. Primum, qui totum *Commentarium* exhibet, quemque ipsi e Bibliotheca S. *Germani* ad Lutetiam suppeditavit *Lucas Dachertus*, sine dubio ante mongentos, vel circiter, annos exaratus dicitur. Alterum, itidem integrum *Commentarium* referentem, quem debuit Monasterio Sanctissimæ Trinitatis Fiscoensis, ante quingentos annos scriptum esse conjicit. Tertium, ejusdem fere ætatis, commodavit ipsi Monasterium B. Mariz de Lyra, quem sponte concessum servat Regalis Abbatia S. *Audoeni Rotomagensis*, quique pariter univertum tenet *Commentarium*. Quartus vero, qui est Monasterii Beccensis, eandem quidem æta-

tem præfert, sed mutilus est, ac centum priores Psalmos non excedit. Horum Codicum beneficio innumera pars menda sustulit, & expositionem ipsam mirifice correxit. Indicavit etiam locos Sacræ Scripturæ, qui vel perperam citati erant, vel in duabus superioribus editionibus deerant, annotatis etiam SS. Patrum locis, quos *Cassiodorus* hinc inde laudavit. Huius Commentario in Psalmos, qui genuinus est *Cassiodori* factus, proxime subiecit Editor alium in *Cantica Canticorum*, ex editione Germanica, quam cum ipso communicavit *Emericus Bigotius*. Sed hoc Commentarios supposititium esse *Cassiodori* partum, tribus censet argumentis inprimis demonstrari. Primum enim in hoc Opusculo citatur *Gregorius Magnus* super Evangelia, cui Operi post mortem *Cassiodori* manus deditur adnotata est. Deinde hic Commentarius a *Cassiodori* stilo & scribendi caractere multum abhorret. Denique, Tractatus hunc a se conscriptum esse, nequam memorat *Cassiodorus*. Propter utilitatem tamen legentium & libri dignitatem, quæ tanta est, ut inter Opera *Isidori*, Hispalensis, locum obtineat, tam illustri licet parente destitutus, hic iterum in publicum profertur. Tertium in *Tomo altero* locum occupant libri *de divinis & humanis literis*, seu *lectionibus*. In libro de divinis literis emendandq; usus est antiquioribus membranæ quingentorum minimum annorum, quos ipsi suppeditarunt tum Bibliotheca *Andacæ*, tum Monasterium in confinio Ebroicensium & Conchenfium. His accesserunt castigationes plurimæ, quas ex aliis MSis Codicibus exseripserat *Jovius*, a quo plura in hunc librum observata subiunguntur. Librum *de humanis literis*, mirum in modum depravatum, hiulecum ac mutilum, ope Codicum ita supplevit, correxit, emendavit *Doctiss. Gerotius*, ut pene novus videretur esse. Ad manus vero præstoque ipsi fuerunt Codex *S. Germani Præsentis*, cujus ætatem ad *Hincmari Rhenensis* tempora referunt, *Simon Bougis*, qui edita cum vetustissimo MSO Bibliothecæ Thuaniæ contulit, & varias lectiones ad Editorem transmisit, & *Petrus Polbæter*, Rotomagensis Metropolis Bibliothecarius, qui ex MSO Bibliothecæ Regiæ odtingentorum

- saltem

facta annorum discrepantes congestit lectiones. Huic libro succedit *Commentarius in Donatum*. Duos quidem ipse *Cassiodorus* narrat a se conscriptos esse *Commentarios in Donatum*; sed, quoniam hi, quantum constat, nondum editi fuerunt, unicum tantummodo dare potuit Editor, quem suppeditavit vetustissimus Codex MStus Bibliothecæ S. *Michaelis* in monte, seu in periculo maris. Tam apte hic *Commentarius* cum iis, quæ in libro de *Grammatica* leguntur, cohzret, ut, quæ in hoc sub finem desiderantur, ex illo possint abunde suppleri. In libro de *Orthographia*, reliquis editionibus non penitus omissis, eam cumprimis secutus est, quæ *Antwerpiz* prodit opera *Ludovici Carionis*, quam vero de novo cum Codice illo, quem modo adduximus, quemque unicum in hac materia habuit, studiose contulit. Librum de *Schematibus & tropis*, quem vulgo & *Beda* & *Cassiodoro* tribuunt, non esse censeat genuinam prolem *Cassiodori* Cl. Editor, licet ei adscribatur in membranis Cœnobii *Floriacensis*. Librum de *Anima* licet *Cassiodorus* ante scripserit, quam *Monasticen* profiteretur, placuit tamen nostro Editori proxime subungere *Tractatibus* illis, quas senex edidit. In eo iterum nervos abstercit multos auxilio MStorum Codicum S. *Audoeni Rotomagensis* & *Abbatiz de Noa*, quibus de novo insigniter præluceat *Juratus* suis *Animadversionibus*. Ceterum uterque *Tomus* clauditur *Indice rerum & verborum* locupletissimo. *Primo* vero *Tomo* præter *Præfationem*, ubi instituti & laboris adhibiti rationes copiosius exponuntur, præmissa est *Dissertatio & erudita & lectu dignissima de Cassiodori Vita, & de ejus vita monastica*, in quibus concinnandis adjutum se fatetur Cl. *Garetius* opera *Nicolai Nouvriti*; quibus tandem omnibus accedunt testimonia *Autorum de Cassiodoro*.

HISTOIRE DU THEATRE ITALIEN &c.

h. e.

HISTORIA SCENÆ ITALICÆ, AB OCCASU inde Comœdiæ Latine deducta. Accessit Catalogus Tra-

B AD NOVA ACTA ERUDITORUM

Tragediarum Comædiarumque Italicarum, quæ ab Anno inde 1500 ad Annum 1660 typis expressæ sunt; itemque Dissertatio de Tragedia hodierna, cum Figuris personarum, Autore LUDOV. RICCOBONO.

Tomi II.

Parisiis, apud Andr. Cailleau, 1730 & 1731, 8 maj.

T. I pl. 21, T. II Alph. 1, cum figg. 21. 19.

EJUSDEM DALL' ARTE RAPPRESENTATIVA.

h. e.

DE ARTE IN SCENA AGENDI CANTUS VI.

Londini, absque mentione Typographi, 1728, 8 maj.

Plag. 4½.

Quem *Lelii* nomine insignem & *Flaminiæ* etiam uxore felicem jam quadraginta annos in amoribus & plausu habet Italia sua, Gallia autem decem annis inter scenæ ornamenta fovit, Vir ingeniosissimus, qui viginti duo annos natus jam caput & magister ludi sui fuit, magnam his ipsis rebus spem de Opere suo concitat, quod expressit ipsi amor, ut apparet, patriz. Cum enim videret, ignorari vulgo popularium suorum in scenica ratione merita, ita quidem ut, *Fedelinus* ille, *Albiniaci* Abbas, in usu scenæ (*dans la pratique du theatre*) tenuiter admodum, quin contemtim, de iis judicaret, (quæ nimirum nosse nunquam laboraverat,) ejusque judicium *Morerius*, hunc autem reliquum vulgus sequeretur; operæ pretium putavit *Riccobonus*, tum Catalogum dare fabularum, (quæ iam re sibi profuisse non dissimulat *Leonis Allachi Dramaturgiam*.) tum nobiliorum argumenta & de iis judicia. Incipit autem ab Historia scenæ sequioris, & putat post barbarorum invasionem durasse illas diutissime partes, quæ minus artibus haberent, plus delectationis, verbo *minus*. Horum *can-*

sunculi cum mentionem faciat in Apologia *Apulejus*, inde derivat vestem *Arlequini* recentioris, ex panniculis varii coloris triangularibus confutam, & *centonis* hanc ipsam ob rem nomine dignam. Cumque *Arlequini* etiam *Zanni* vocentur apud Italos, nomen illud a *fannis* putat & *fannionibus* derivatum. Quidni enim conveniat in Scapinos illos & Arlequinos *Cicero*nis illud de Orat. II n. 61: *Quid enim tam ridiculum, quam fannionem esse, qui ore, vultu, imitandis moribus, voce, denique corpore ipso, videntur.* Hanc itaque etymologiam contra *Carolū Daxium*, cui temere assensus est *Menagius*, defendit. His Viris *Zanni* sunt *Gioanni*, h. e. *Joannes*, quo nomine ad contentum abutuntur Itali, Galli, (& nostri etiam Germani, quorum *Hans Wurst*, quasi tu *farciminatum*, vel *suffer-tum Joannam*, dicas, cum *farcis* Gallorum, a *farciendo* dictis, cognitionem habet,) non minus, quam Galli *Nicodemo* ad stupidum hominem designandum (& quibusdam aliis Germani). Illam originem Comœdiæ recentioris a minis etiam inde reddit probabilem, quod *histrionatus* artem sui temporis commemorat *Thomas Aquinas*, qui Comœdiam dicturus fuerat, si formulam *Terentianam*, aut *Plautinam*, illius temporis scenici secuti essent. Interim tales erant eo tempore histriones, quos *non* putaret *S. Thomas esse in statu peccati*. Ludebant autem, ut videtur Nostro, ludos Atellanis veterum similes & *extemporales*. Cum literarum amor rediret Italiæ, Comœdiæ etiam veteris studium rediit, circa ipsam, ut putat, *Danti* ætatem, quod ex *Floriana* stilo & genio apparere ait. *Cassandra* Cardinalis *Bibiema* & ipsa minimum circa A. 1490 scripta videtur, quæ vulgo prima recensetur, quam *Ariosti* fabulæ mox secutæ sunt, & has *Jo. Ge. Trissini*, tum *Firenzuola*, *Salviati*, *Dominici*, *Lorenzini de Medicis*, & *Ambræ*, qui omnes vel translulere Latinas, vel exemplum certe earum ante oculos sibi posuere. Idem *Trissinus*, *Sophonisbe* Tragicœdia edita, & *Rucellajus*, *Rosmunda* proposita, Græcorum & Latinorum vestigiis ita infliterunt, ut, si quid peccatum sit, potius nimia cura & obsequio præceptorum veterum, etiam ubi mores nostri repugnant, peccatum sit; adeo falsum est, quod *Albiniaci Abbas* objecit Italis, eos patriæ

Pag. 8.

23.

30.

32.

33.

B

triaz

Pag. 38.

trix artis oblitos. Cum igitur horrōrem animis objiceret Tragedia, voluptatis autem parum haberet, non emendata illa parte est, ut a Gallis, sed abjecta. Interim, reducta licet arte dramatica, mercenarii scenici extemporales ludos agere perrexerunt, reliqueruntque eruditis hominibus & societatibus suas fabulas. Ipsi materiam tantum rudem & impolitam dederunt suis Actoribus, ut hodiēque sit in Italica scena, ubi affiguntur ad exitus scenæ singulæ partes, quæ brevissimis verbis, quid agendum sit, commonent; verba ipsa & dialogus actoribus relinquuntur. *Flaminius Scala* illam materiam fabularum typis primus vulgavit, paulo illam quidem minus brevem, sed infinitum quantum ab elaboratis eorum, qui integras fabulas dederunt, operibus distantem. Hujus ætate, h. e. circa dimidium Seculum XVI, primum in scenam prodire mulieres. Circa eadem tempora Academicorum exemplum & labores produxerunt etiam scenici mercenarii: cujus rei *Guarini* ille fidelis pastor nobile exemplum est, sæpe recitatus a scenicis. Ab eo inde tempore utrumque genus per Italiam sibiruit, tum

44. *extemporale* illud, tum alterum laboriosius. Post finem Seculi XVI corruptum queritur Autor iudicium Italarum ut in reliquis literis, ita etiam in hisce; successerunt Tragediæ illi veteri & augustæ monstra quædam Tragicomica, Tragicomica, *Arlequinus* in ipsam Tragediam admissus &c. Quod Hispanorum inprimis Principum aulis imputat Noster, a *Carolo V* in Italiam introductorum. Post ista refert originem diversarum personarum, quæ regnant in Comœdia Italica, ridiculæque illius permixtionis dialectorum, Venetæ præsertim, Bononiensis, & Lombardicæ, quæ *Ruzantem* videtur Autorem habere, qui A. 1530 floruit. Hic idem personas etiam præter *Arlequinum* reliquas larvis primus instruxit. Ceterum, quantum Hispanorum præsertim gnava opera deceffit sanitatis & bonæ mentis scenæ Italicæ, tantum actores sua arte & ingenio celebritatis illi adjecere, adeo quidem, ut in aulas illustriores omnes evocati sint. Est penes Autorem Diploma, quo *Matthias* Imperator *Petra Maria Cecchinio*, qui *Arlequini* partes ingeniose & venuste egerat, nobilitatis jura tribuit.

46.

50.

57.

buit. Nominat etiam Autor, qui *Ludovico XIII* cari fuerint. Pag. 58:
 Illud neque nobis omittendum, quod de *Carolo Borromao*,
 Cardinale & Archi-Episcopo Mediolanensi, refertur, illum ob-
 latam sibi fabularum materiam & synopsis examinandam
 idoneis hominibus dedisse, & si his nihil videretur inesse, quo
 mores læderentur aut pietas, nominis sui subscriptione veni-
 am & auctoritatem accommodasse. Rogat hic lectores suos
 Autor, ut, si qua incidant in exemplaria ejusmodi, eorum sibi
 copiam non invident. Synopses illæ & conjectiones fabu-
 larum occasionem suppeditant Autori disputandi de commo-
 dis & incommodis scenicæ illius extemporalitatis, qua Italo-
 rum consetur Comœdia. Plus illam habere spiritus, & si be-
 ne agatur, jucunditatis, certum est. Poterat Autor huc trans-
 ferre *Torentianum* illud *Andr. IV, 6, 5: Paulum interesse cen-
 ses, ex animo omnia, ut fert natura, facias, an de industria?*
 Sed unde actores ita ingeniosi, ita eruditi, ut subservire alter
 alterius orationi possint, & neque turpi silentio, neque frigidis
 nugis, somnum concilient auditoribus? Remedium aliquod
 excogitarunt, quod *Lazzi* appellant, *laqueos* interpretatur No-
 ster, (cum, qui *Lazzi* dicendi erant, *Lazzi* dicant *Lombardi*,)
 aut vincula potius, quibus, cum interrumpi videatur actio, po-
 tius neclatur. Nimirum sentit, frigere actionem; *Arlequinus*.
 Prodit subito, immiscet se sermoni, nugas interim agit, dum
 ad rem ipsam redeatur commode. Sed & nobis redeundum
 est ad seriem historiarum. Toto fere Seculo XVII nihil prope sa-
 lubris habuit Scena Italica, cum nugæ extemporales & sæpe
 obscenæ larvetorum hominum expulissent veterem & sanam
 Comœdiam. Tentavit Autor noster reducere cives suos ad
 meliora. Et in Tragœdiis quidem tum ex Gallico traductis
 quibusdam, tum vetustioribus Italarum, tum imprimis *Scipio-
 nis Maffei*, quem nunquam sine honore a nobis nominari par-
 est, felici adeo successu, ut *Maffei* *Merope* uno anno qua-
 ter recendenda esset: nec in Comœdiis qua Gallicis, qua suis,
 infelictor fuit, quas nimirum aliquantum ad mores & judici-
 um civium suorum inflecteret. Supererat, ut *Arlequino* illo
 & larvis remotis atiam Comœdiam daret paulo graviorem

- Pag. 86. honestioremque. Selegit ad eam rem *Scholasticam Ariosti*, quam, mutatis centum quinquaginta versibus, ad sobrietatem & modestiam redegerat. *Ariosti* nomen Venetiis, ubi primum experimentum facturus erat, magnam vim hominum conciliaverat ad spectaculum. Verum, cum *Orlandum furiosum* expectaret populus, eaque ipsum spes destitueret, tantum subito frigus, somnus, pandiculatio, occupavit caveam, ut cum quarto Actu absque *Plaudite* esset velum demittendum, (loquimur enim de hodierna scena, si de veteri sermo esset, *rollendi* verbum erat adhibendum,) ne, quod ait *Calvus*, sibilo & ridentium stridore exigeretur. Quo facilius deinde concessit ab civibus suis, medicinae impatientibus, in aulam Gallicam, cujus a decem inde annis in deliciis & amoribus est: Comœdiam autem Italianam suo genio & judiciis Albinianensis Abbatis reliquit; nunquam certe deteriore eam, quam nunc est, loco fuisse, in ipso sine Historiæ fatetur. Occupatum est spatium mediocri libri recensione destinatum & nihil diximus de Catalogo fabularum Tragicarum & Comicarum, Introductione & Notis quibusdam Criticis instructo. Hoc lecto Catalogo, apparebit, nihil non veteris Tragediæ Italianæ conversum, nullam partem Historiæ non productam esse in scenam: characterem nullum animi, nullum actionis intricandæ vel explicandæ generis non esse in Comicis fabulis tractatum. Si quis vero etiam examinare quosdam velit, nihil monstri ibi deprehensurum.
88. Non possumus invidere Lectoribus nostris indicium descriptionis Theatri Olympici, a *Palladio* Vicentiæ sine extructi, cujus scena prospectum trium platearum exhibet spectatori- bus, qua ratione potest perfici, ut duo actores quærere alter alterum videantur, licet uterque æque præsens sit Spectatori- bus; neque illud, quod de *Aristo* narrat. Hunc pater juvenem aliquando asperis verbis colligavit; hic audit atterito detonantem, sed verbum nullum profert vel excusandi causa vel deprecandi. Interrogatus postea a fratre, cur nihil respondisset, se, inquit, cum maxime occupatum in scribenda Comœdia, & in scena quidem ea, ubi *iratus Chromis tumido deliravit ore*: itaque occupatis occasione capiendæ hauriendæ

andeque imaginis, quam statim in fabulam suam transferret. Sequitur post Catalogum & ejus Indices Dissertatio de Tragedia hodierna, cujus summa capita sunt ista. Finis Tragediæ Græcæ, tyrannide prohibere populum, pingendis tyrannorum sceleribus & suppliciis. Latini, Itali, Galli, artem & elegantiam imitati sunt, finis securi. Placuit Græcis tyrannorum miseria; nunc augusti Reges populi. Itaque apud Italos plane cecidit Tragedia; in Gallis *Petrus Cornelius*, ut placere posset Regi juveni & aulæ, amorem intulit, & genium fabularum Romanensium. Tolle amores, & quicquid superest in Tragedia, bene cohererebit sæpe, & unico fere Actu poterit includi. Cum omnia hodie agantur in penetrali, chori usus & coryphæi sublatus. Eadem res familiares illos (*les confidans*) introduxit, quorum nullæ partes nisi narrandi vel audiendi. Unitatem loci superstitione nimis servat Gallorum Tragedia; tanto negligentior eadem in unitate actionis. Notationem morum in personis parum curant recentiores Tragicæ, easdem sententias grandes, sublimes, ex Romanensibus fabulis hausas, omnibus tribuunt; quas dum nimis frequentant, artem illi quidem suam ostentant, admirationemque concitant, sed parum movent animos, cum nimis a natura discedant. Eodem pertinet, quod personis veteribus suos mores, quia vestes adeo, accommodant. Versus rhythmi & orta inde quædam monotonia, omnem prope vim orationis frangunt. Hæc fere *prima Pars* Opusculi; ad quem adjecta a librario est ars in scena agendi Carmine Italico scripta, illo quidem genere, quod *terza rima* ab illis dicitur. Sed longi nimis fuimus, ut neque de hæc, neque de *Parte altera* Historiæ, quæ epitomas & judicia nobilium fabularum continet, itemque explicationem personarum, quarum in Theatro Italico usus est, adicere quidquam liceat. Qui quidem isto genere eruditionis delectantur, illi non sine voluptate librum *Rosci* hujus totum cognoscant, quem ornant etiam adjectæ *alteri Parti Rosci* (*Roussau*) & Autoris Epistolæ.

JO. ZANGERI, ALIORUMQUE SUMMORUM *J*ctorum, de Exceptionibus & Replicationibus *O*puscula selecta; quibus ZANGERI de Exceptionibus *T*ractatus ita suppletur, ut *P*aris secundæ locum obtinere possint. Collegit, præfatus est, *D*issertationem de Exceptione *J*uris Germanici, qua evocationes illicitæ dicuntur, nec non geminos *I*ndices adjecit HENRICUS CHRISTIANUS SENCKENBERGIUS, *J*cius, & *C*onsiliarius *R*hin-gravicus.

Frañcofurti ad *M*oenium, sumtibus Jo. Benj. Andreæ & Henr. Hort, 1733. 4.

Alph. 8 pl. 18.

Consultiff. *Senckenbergius*, qui ante tres, & quod excurrit, annos *Zangeri*, nobilis illius exceptionum architecti, de exceptionibus & torturis reorum libros, nova facie indutos, ex tenebris in lucem revocavit, felici Operis successu lætus, nunc *Tomum secundum* de Exceptionibus in manus emtorum tradidit, in quem pleraque, quæ de exceptionibus dicenda supererant, conjecit, reliqua *Tomo tertio* reservavit. Dolemus miseram Editoris vicem, cui magno sudore constitit hic *Tomus*. Percurrendæ enim ipsi fuerunt sexcentæ, & ultra, de Exceptionibus *D*issertationes, ut ex iisdem optimas, præstantissimas, & maxime sua sese commendantes raritate, seligeret, & in hunc *Tomum* transferret. Sed, si vera proferre licet, exiguo id delectu perfecit *Senckenbergius*. Vix enim tres quatuorque *D*issertationes reperiuntur in hoc Opere, quæ raræ sunt. Ceteræ omnes populariæ, obviæ, & ubique venales prostant in libellionum tabernis. Præfatio subitaria atque vulgaris est, neque quidquam continet, quod vel ad Auctorem, qui in hanc *Sylogem* commigrarunt, vitam moresque, vel eorum scripta, pertinere videri poterat. Præterea & charta carbonibus nigrior est, & tot typhothetarum erroribus scætet hic liber,

liber, ut Herculeæ industria ad purgandum hoc Auguræ stabulum plane requiratur. Nostro itaque defuncti erimus officio, si, quos libros Academicos contineat hæc Sylloge, per indicem indicaverimus. Occurrunt in hoc Opere I *Jo. Zangeri* Commentarius ad Titulum Institutionum de Replicationibus, cum Commentario ad Titulum de Exceptionibus; II *Joachimi Nergeri* Dissertatio de Exceptionibus hodierno foro accomodatis; III *Andrea Mylii* Diss. de inveniendis cauteque objiciendis exceptionibus; IV Eiusdem Diss. de remediis, quæ per modum actionis & exceptionis proferri possunt; V *Mich. Heberi* Diss. de eo, quod interest inter actionem ipso jure nullam, & ope exceptionis eluendam; VI *Jo. Sam. Stryckii* Diss. de Excipiente non confesso; VII *Barth. Leonb. Schwendendorferi* Diss. de eo, quod circa formale & fatale opponendarum exceptionum hodie obtinet; VIII *Sam. Stryckii* Diss. de remediis causæ vulneratæ propter amissas in Processu exceptiones; IX *Jo. Amstel* Diss. de eo, quod extremum judiciale actum, seu executionem sistit, & differt; X *Jo. Phil. Stevogti* Diss. de foro gestæ administrationis; XI *Andr. Mylii* Diss. de remissione facinorosorum, eorumque transportatione per territorium alienum; XII *Christiani Thomasi* Dissertatio de foro competente, & subjectione Clericorum sub potestate civili; XIII Eiusd. Dissertatio de singulari æquitate Leg. unic. C. quând. Imp. int. pupill. ejusque usu practico; XIV *Christ. Widvogelii* Diss. de controversa Jurisdictione Ecclesiastica Principum Imperii in diversos religionis subditos; XV *Henr. Bodini* Diss. de illicita a Principibus Protestantibus provocatione in causis Ecclesiasticis; XVI *Jo. Fridemannii Schneideri* Diss. de Murmuratione præscriptionem impediente; XVII *Casp. Henr. Hornii* Diss. de Prærogativa morum Germaniæ in concursu cum legibus receptis; XVIII *Christoph. Phil. Richterii* Diss. de Defensione necessaria extrajudiciali; XIX *Christiani Wildvogelii* Diss. de Abolitionibus, & jure tertii circa eas; XX *Max. Hartmanni* Diss. de Rebus minimis;

16 AD NOVA ACTA ERUDITORUM

mis; XXI *Nic. Christoph. Lynckori* Diss. de Formis Procurationis; XXII Eiusdem Diss. de Beneplacito; XXIII Eiusdem Diss. de Jurisjurandi invaliditate; XXIV *Jo. Joach. Schaefferi* Diss. de Cessatione Legis Anastasianæ; XXV *Car. Frid. Michaelis* Diss. de Exceptionibus illiquidis, sigillatim exceptione non numeratæ pecuniæ in reconventionem deducendis; XXVI *Jac. Frid. Ludovici* Diss. de tribus Sententiis conformibus; XXVII *Jo. Srauchii* Diss. de Jure retentionis; XXVIII *Jo. Sam. Stryckii* Diss. de Rejectione ab Actis; XXIX *Jo. Phil. Schmid.* Diss. de Erroris calculi; XXX *Guil. Hier. Brückneri* Diss. de Renuntiatione invalida; XXXI *Joach. Hoppis* Diss. de Joco; XXXII *Frid. Bäckelmanni* Diss. de rescindendis & non servandis contractibus; XXXIII *Henr. Christiani Senckenbergii* Dissertatio subitaria de Exceptione Juris Germanici, quo evocationes illicitæ dicuntur. Gratulamur itaque bellorum forensium athleticis instructissimum hocce armamentarium, ex cujus pœnu adversariorum tela in se emissa fortiter atque animose retundere poterunt. Illi vero, qui a forensi illa caudiciana natura quasi abhorrent, & ultra ceteram plebem sapiunt, non solum sperant, verum etiam certissime confidunt, fore, ut Collectio nova Anecdotorum, inprimis Francofurtensium, Historia Rhingravica pragmatica, & Commentarius in *B. Struvii* Syntagma Juris Feudalis, quorum librorum spem nobis fecit *Senckenbergius*, majorem præstantioremque utilitatem civitati literariæ afferant.

TOXICOLOGIA PATHOLOGICO - MEDICA, sive de Venenis Libri III; Autore CHRISTIANO GODOFREDO STENZELIO, Torgaviensi, Artis salutaris & Philosophiæ Doctore, Facultatis Medicæ Assessore, ac Chirurgiæ Professore Publico Ordinario.

Vitembergæ & Lipsiæ, 1733. 4.

Alph. 1 pl. 4.

Mul.

Multum utique cum ad perfanandos complures, qui ex venenis oriuntur, morbos, tum ad varias in foro disceptandas causas interest, ut eorum indolem venenorum effectusque cognitos & exploratos Medicus habeat, beneque omnino & sapienter agit, qui in illud argumentum paulo exquisitius accuratiusque enucleandum incumbit; idque eo magis, quo certius non plebem tantummodo, sed Physicos etiam Medicosque, miris circa venenorum doctrinam præjudiciis laborare, nonnulli pridem animadverterunt. At vero operæ in hac re pretium facturo id agendum foret, ut non minus venenorum naturam generatim perquireret, eaque ad certam & satis determinatam ideam revocaret, notasque characteristicas, quibus a reliquis rebus naturalibus, hominum vitæ sanitatique infestis, distinguuntur, exponeret, quam cujusvis sigillatim veneni, quod vere hoc nomen meretur, notitiam externam, historiamque naturalem, traderet, tum effectus, ab illo in corpore animali excitatos, enarraret, & certa observationum fide, experimentisque, ubi locum habent, idoneis, confirmaret, elementa hujus facultatis modumque agendi varia arte erueret, & efficacissimam, quoad fieri potest, medendi rationem subnecteret, omnia denique pro ratione instituti ad usus forenses accommodaret. Non neglexit ea penitus Cl. *Stenzelius*, cujus in præsentia libellum de venenis commemorare constitutum habemus, sed aliquantum attigit, quandoquidem magnæ venenorum partis & historiam naturalem, & effectus in corpore humano, agendique modum, & medicationem pertractat. Utinam vero ea, pro illa, qua valet, doctrina, copiosius & data magis opera persecutus esset, & in nonnullis venenis, dum aliis inhaeret, plane non omisisset, in quibus nonnulla extant, quorum tantummodo nomina enumeravit, de ceteris autem, quæ ad ea attinent, ne verbum quidem adscripsit. In plerisque id curæ cordique in maxime habuisse videtur, ut varios de istis veterum Medicorum, aliorumque Autorum, locos, quod in laude ipsius ponendum esse autumamus, excitet, permultas etiam ex recentioribus observationum medicarum Scripturibus historias, & haud raro fabulas, quarum fidem nemo

C

asserere

asserere sustinet, ex adversariis in medium adducat. Illud autem, credimus, demirabuntur non pauci, quare veneni natura generatim non satis evolvatur, & notio pro eo, ac decet, argumentique gravitas postulat, rite determinetur, quod in ejusmodi disquisitionibus pernecessarium esse, ex Logicorum præceptionibus inter omnes constat. Tam late enim patet doctissimo Autori vocis veneni conceptus, ut omne illud, quod corpori humano noxam affert, cibusque & potus quilibet, itera medicamenta propter abusum, in venenorum ordinem referri queant; quam sententiam Noster variis locis pronuntiare non dubitat, & tot venenorum, ab ipso recensitorum, exemplis sat confirmat. Tantopere enim istorum augetur numerus, ut non solum, quæ alii pridem e venenorum classe exterminaverunt, hic quasi postluminio revocentur, sed nova etiam, de quibus alii Autores ne per somnium quidem cogitassent, longo ordine enarrantur. Quod si vero tam ampla veneni notio non sine insigni Artis Medicæ confusione admittenda esset, veremur, ut Doctiss. Autor omnem ejusmodi venenorum penum exhausserit, e quorum sane numero infinita adhuc superest copia, & tam late, quam universæ Pathologiæ ambitus patet. Ita e.g. majori veri specie, quanquam ne sic quidem satis accurate, quam multa alia, venenorum acutorum numero adscriptus fuisset potus aquæ frigidæ, corpore nimium caleante ingurgitatus, qui plurimos extemplo jugulavit. Sane, quicumque Physicorum Medicorumque nostræ ætatis de venenis disceptationes cogitas habet, & ut alios omnes taceamus, solam incomparabilis Halensium Medici, *Hoffmanni*, Dissertationem, qua errores circa venena vulgares docte eleganterque perstrinxit, cum *Stenzeliano* hoc libello contendit, illum vix ac ne vix quidem in Doctiss. Autoris sententiam ubique iturum esse existimamus. Sed de ejusmodi rebus ordineque ipso nihil amplius dicemus, summam potius libri breviter & bona fide tradaturi. Quoniam iste ex tribus Dissertationibus, in Vitembergensi Academia habitus, nunc vero conjunctim & uno fasciculo editis, coaluit, in tres etiam Libros dividitur, quorum *primus* de venenis terminatis & temporaneis, *secundus* de venenis

acutis, tertius de venenis sterilitatem inducentibus, exponit. De venenis itaque temporaneis agit *Liber primus*. Venena quondam in bona & mala dividere consueverunt, cum omnia ea, quae corporis naturam mutant, venena dicta fuerint. Nostro de malis tantum sermo erit. Quae sicut ratione elementorum particularumque suarum inter se magis pere distinguntur; ita non minus a diversa constitutione solidorum fluidorumque in his, qui venenum acceperunt, mutantur, atque terminus etiam effectus jam protrahitur, jam acceleratur. Non vero hujus generis venena a Gallis vel Italis nemum inventa, sed inter Aegyptios & Graecos, Romanosque & Arabes, cognita fuerunt, quod exemplis pariter atque testimoniis probatur. Distinguntur autem inter se venena terminata, temporanea, & delibutoria. Per terminata intelliguntur venena artificialia, quorum adjuvamento homo intra certum temporis spatium, desinitaque horarum, dierum, hebdomadam, mensium, annorum, periodum, uti quorundam fert persuasio, quasi chronico exhaustus morbo, e vita tollitur. Temporanea sunt, quae sensim quidem sensimque interimunt, certum vero temporis terminum non habent praestitutum. Delibutoria ad utramque classem, item ad acuta etiam venena, pertinent, atque id singulare habent, quod per res externas, iisdem imbutas, e. g. chirotecas, gladios, ephippia, &c. cum corpore hominis perimendi communicentur. Ejusmodi autem venena terminata re vera existere, maxime dubitat Cl. Autor, quod venena pro diversitate corporum humanorum maxime mutantur, atque hinc nulla, ut ipse verbis utamur, absolute talia, sed omnia respectiva, dici debeant. Quid? quod experientia testatur, unum idemque venenum, diversis hominibus eodem temporis articulo exhibitum diverso tamen tempore eodem interemisse. Quod si tamen veneficus illius, cui exitum minatur, idiosyncrasiam exacte perspectam habeat, ejusque & robur, & veneni parandi indolem, modumque operandi, cognoverit, fieri posse existimat, ut terminata etiam venena propinentur. Quoniam venena non agunt, nisi quatenus partibus solidis applicentur, ad variam hanc partem

LIB. I
 §. 3.
 5.
 6.
 8.
 10.
 11.
 13.
 14.
 16.
 17.

- vim, tanquam ad causam præcipuam, varii venenorum effectus referuntur. Unde Medicus symptomata venenorum persanaturus, propinati veneni indolem æque, ac hominis ex eo male habentis constitutionem, ad examen revocet. Inter lenta ejusmodi venena numerantur virus bufonum, cujus elicendi varios modos Noster exponit; virus canis rabidi, sive morfu per salivam communicetur, sive ab eodem prolectum, cibusque admixtum, lentam inducat tabem; virus tarantularum, venenorum variolarum, morbillorum, petechiarum & purpuræ, diu in corpore absconditum, donec a causis externis & occasionalibus, quibus vulgo earum origo tribuitur, excitetur; venenorum alcalinum, viscidæ massæ aliquantum implicatum, in febre hectica; cantharides; venenorum acre alcalinum luis venereæ; venena acida, spiritus nitri, vitrioli, salis, sulphuris, oleum vitrioli, aqua fortis, aqua regia, solutio auri, crystalli illius, solutio argenti, ejus vitriolum, lapis infernalis, solutio cupri, & inde paratum sal, solutio & calcinatio mercurii, spiritu nitri & oleo vitrioli peracta, & hinc natus mercurius præcipitatus ruber, albus, viridis, sublimatus, antimonium, aqua regia imprægnatum & saturatum, & calx illius escharotica, aqua stygia Alexandro Magno data, arsenicum, exigua quantitate propinatum, venena adstringentia, incrassantia & exsiccantia, gypsum, saccharum saturni, stanni minera, limatura, squamma, calx cerussa, minium, lithargyrium, cinis stanni usli, synopsis, psyllii semen, cynosbatii spongia, agaricus, viscum, abusus remedium terreorum & adstringentium, aquæ nonnullæ saturninis & gypseis elementis præditæ, pavimenta lapidea, fungi esculenti, ficus Pharaonis; venena acrimere mechanica, adamas, crystallus montana, limatura ferri, limatura zris, alumen plumosum, vitrum contusum; venena narcotica, hyoscyamus, datura, opium, solanum, melanocerason, antimonium crudum & auripigmentum, venena varia composita, item sympathetica, phikra & venena delibutoria varii generis. In iis etiam, qui bonam valetudinem externo habitu præ se ferunt, sive diætæ leges castodiant, sive negligant, sensum sensimque & velut sine sensu generantur
- venen-

venena temporanea, i. e. causæ graviorum morborum, quæ deinceps, accedente causa leviori occasionali, in actum deducuntur, & vel derepente, vel paulatim, & temporis successu, vitam sanitatemque lædunt. Hinc ad venena lenta referuntur ab Autore potus Thee, & Coffee, aromata, vinum, spiritus vini, aquæ vitæ, essentia amaræ, bezoardica, aliaque potus & medicamentorum spirituosorum genera, chinchina, motus corporis, & quare non etiam caseus & panis, optima alias fercula sanis? Quando enim hanc veneni rationem ratam habemus, nullus superest cibus, nullus potus, nullum remedium, nulla plane res sic dicta non naturalis, quin ex abusu venenorum familiarè adscribatur, ut ipse Autor fateri non dubitet. Difficillimum, imo humani ingenii viribus superius, negotium est, exhibiti veneni lenti & terminati præsentiam detegere, & de morte hinc insecuta sententiam ferre. Id enim modo sensibus non obvio in corpus agit, & non nisi tarde sub specie febris lentæ occidit. Nullam aliam viam has superandi difficultates videt Cl. Autor, quam ut, si hujusmodi veneni signa, superius hinc inde subministrata se exserunt, insidiis callidaque persuasionè, aut si circumstantiæ, id patientur, rigoroso suspecti hominis examine, datum venenum exploretur; hocque factò, an a veneno indicato, an veteri corporis morbo perierit demortuus, inquiretur. Pœnas in variis gentibus, varias subeunt, qui venena propinant, ubique tamen capitales. Hodie tamen pro circumstantiarum ratione gravio-rem vel mitiorem a Jctis ferendam esse sententiam, Noster contendit. In altero, quem de venenis acutis inscripsit, *Libra*, Medicos in determinanda vocis *acutus* significatio- ne ignaros sœmodum & inconstantes esse, opinatur. Neque eam hæc vox id, quod breve, nec quod periculosum, nec, quod breve & periculosum est, tantum denotat; sed præcipui morbi acuti characteres enumerantur, 1) pulsus naturali frequentior & debilis, per totum morbi decursum perseverans; 2) exigui temporis, quo terminatur morbus, spatium, omnis omnino intermissionis expertus; 3) gravia, & que imminens denuntiant periculum, symptozmata, sigillatim virium

§. 57, 59.
60, 61.
62, 63,

64.

65.

67.

LIB. II

§. I.
2 seq.

- virium sine causa manifesta prostratio; 4) anceps indicantium status, & mors improvisa, tanquam certum vere malignitatis signum; 5) infida prognosis. Hinc τὸ ὄξύ, s. acutum, solis febribus, quas recentiores continuas malignas vocant, competit. Idcirco venena acuta esse concludit, que non modo gravissimis symptomatibus hominem repente interimunt, sed inprimis etiam febrem continuam cum maxima pernecie conjunctam accendant, omnemque febris continue maligne originem a veneno acuto esse arcessendam, & vicissim ex acuti veneni propinatione ejusmodi febrem semper oriri.
9. 7. 8. Hinc, perquisitis febribus pestilentialibus, petechialibus, miliaribus, variolaceis, & dysentericis, indolem venenorum, a quibus excidentur, erone, examinatisque venenis acutis, tam naturalibus, quam artificialibus, que triplex nature regnum suggerit, modum, quo ab iisdem, præter alia symptomata, febres acute generari solent, explicare conatur. Eo pertinent ex Regno minerali mercurius vivus, non ipse quidem, sed istius valor, 10, 11. por, naribus & ore haustus, mercurius sublimatus, præcipitatus, 12, 13. albus, ruber, viridis, luteus, mercurius vitæ & ipse ductis, ab 14. omni suspicione non immunis, lythargyrium, zruco, squama 15, 16. zris & rubigoferri, lapis Lazuli cærulei coloris, lapis Armenus viridis, & tutia, crystalli lunæ, lapis infernalis, butyr. antimonii, 17. salis vitriolice veneris & martis, spiritus nitri, aluminis, 18. salis, sulphuris, oleum & spiritus vitrioli, aqua fortis 19, 20. & aqua regia, cobaltum, arsenicum, crocus, & vitrum antimonii, antimonium diaphoreticum non rite præparatum, ipsum etiam antimonium crudum, si corporis dispositio respondet, 22, 23. calx viva, exhalatio carbonum fossilium per ignem facta, & 24. ipsum fulmen. E classe vegetabilium, que venena sua a mineralibus & nonnullorum opinione, non semper & solum mutantur, quoniam herbarum venenatarum vires pro soli diversitate multum mutari, imo & mora temporis variisque artificii variari, constat, eo referuntur, helleborus albus & niger, 27. non recte adhibiti, qui alias recto usu magnarum virium medicamentum evadunt, elaterium, omnia purgantia aciora, 29, 30. gumpi gutta, euphorbium, agaricus, scammonium, mechoacanna

canna nigra, grana rigliz, femina ricini, & lathyris, cicuta, napellus, fungi venenati, ficus, cucurbitæ, pepones & melopepones, venenum maceffariense, fructus herbæ malabaricæ, mangas sive bravas appellatus, nuclei pinei malucanorum, fructus lethalis arboris ahovzi, hyoscyamus, & opium, tabacus, ophiopha, datura, crocus, femina lini, baccæ folani hortensis, acini folani sylvestris, quod bella donna dicitur, flores colchici, flos Africanus, oleander, taxus, umbra nucis arboris, apium, risus, erica baccifera, lolium, nux unguentaria, nux vomica, chamaeleon nigrum verum, stophis agraria, pedicularis pratensis, carpasi & cyclaminis succus, aromata stomachica, radix ari, ruta. Sed & animalia sua venena habent, nec soli morfui, puncturæ & nervorum læsioni symptomata debentur. Veniunt in hunc censum sanguis menstruus, non tam a puris sanisque feminis, sed impuris & morbolis, excretus, sanguis tauri, tuanorum, felis, serpentes, viperæ & lacerti, eorumque species, lacerti ormuzani, scorzon serpens Hispanicus, nasa cobras de Cabelo Lusitanis dicta, cenchrus, sive serpens miliaris, dipfas, alias prester vocatus, hæmorrhous, tyrus, tres aspidum species, nempe chersea, natrix, ptyas, sive spuens, hyaalis, Basiliscus, si quis existit, scorpio, pastinaca marina, stellio, salamandra, sciucus marinus, hirudines, aranei, vesparum & muscarum idus, torpedo, ova barbi piscis, ranæ, lepus marinus, salpuga, grylli, cimices, buprestis, scarabæi. Postquam de præstantissimis horum venenorum antidotis disputavit, ratione renuntiandi & pœnæ infligendæ in veneni indolem ac dosin inquirendum, & remedia, contra illud a Medico adhibita ad examen vocanda, in constituendis vero pœnis non ad effectum a veneno ortum, sed ad illius, qui venenum propinavit, animum respiciendum esse arbitratur. Venimus ad tertium de venenis sterilitatem inducentibus *Librum*. Post brevem de generationis ratione, utriusque sexus genitalibus, coituque succundo vel infœcundo, disceptationem, (ubi velut in transitu notamus, quod, si, pene intra vaginam recepto, semen in aruum maliebri non immittatur, conceptionem fieri non posse existimet Cl. Autor, fecus, ac tot observationes certæ atque indubie

f. 31 - 35.
36.
37. 38.
39.
40, 41.
42.
43.
44.
45. 46.
47.
48.
49.
50.
51.

LIB. III.

9. biz fatis evicerunt,) venena sterilitatem inducere, vel seminis secretionem impediendo, vel secretum corrumpendo, vel obstructis viis partes solidas exsiccando, aut penitus occludendo, vel erodendo, ostendit. Quapropter non specifica quadam & innata virtute succos & organa genitalia respiciunt, sed præcipua eorum ratio, a modo, quo applicantur, & organorum, quibuscum communicantur, dispositione, posita esse videtur, & unius ejusdemque eadem methodo adhibiti veneni pro varia succorum & organorum, in quæ & per quæ agunt, conditione effectus admodum mutetur, & in alio fecunditatis, in alio sterilitatis causa existat. Multo minus certa profant venena, quæ in viris tantum partes genitales corrumpant, illæsis fœminis, quoniam pro utriusque vel simili vel diversa constitutione vel idem in iis erit veneni effectus, vel diversus. Ipsa vero in mediata & immediata, item vel conceptionem impediens, vel jam factam destruentia, sive abortiva, nec minus in superstitiosa, anilia & fabulosa, & in vera dividuntur. Inter anilia primum velut locum tenet recens nuptorum ligatura, quæ non nisi pertinacis credulitate plebis, aut dyscrasia melancholica, & hinc orta imaginatione forti, vel superstitione sponsi, ninitur. Vera autem si adest impotentia maris, ea venenis usui debetur, diutius, vel plane, intermisso, meditationibus nimis, odio, præmaturæ & nimis veneri, vel vitio etiam, ex impuro coitu contracto. In fœminis sterilitatem inducunt varia genitalium internorum & externorum vitia, quorum faciem mensium defectus ex *Hippocratis* mente non pertinet. Ejusdem postea *Hippocratis* opinionem, qua sterilitatem in Scytharum gente, masculis familiarem, a nimia equitatione & venarum pone aures sitarum sectione derivat, Cl. Autor discutit, eamque potius ab intempestive culta & nimia venere repetendam putat. Sic & in illos invehitur, qui *Læwenbeckii* sententia decepti, anthelmintica fecunditati inimica esse pronuntiant. Inter venena, de quibus hic agitur, perperam & injuria numerantur radices epinedii & filicis a *Dioscoride* & *Plinio*, herba menthæ, nec rationem proverbii, quo belli tempore mentham edere vel plantare vetamur, in
hac

Hac facultate veteribus credita, sed potius in nimio sale acri volatili, corpora continuo belli tumultu delassata diuini re- solvente, quærendam esse, sibi persuadet Autor; ruta nymphæa, lactuca, portulaca, plantago, agnus castus, camphora, salix. Quæ omnia forsan in uno sterilitatem induxerunt; uni- versim vero hanc virtutem non exercent. Major haud du- bie facultas est in saturni saccharo & gypso, internæ externe- que adhibitis, itemque in succi cicutz usu externo. Neque enim probabile videtur, sine sanitatis offensione interne illam propinari. Male etiam audiunt, sed sine culpa sua, potus coffee, & periclymenon pesatites, borraç, crocus, semen can- nabis, cynosorchis, aliaque anilia & superstiosa remedia plura. Ex altera classe venena abortiva vel fuccum nutritium subtra- hunt, vel spasmos uteri movent. Ad illa pertinent largior & crebrior venesectio, item remedia purgantia & vomitoria fortiora, frequentiore in usum vocata. Ex his nostro ævo crebrius usurpatur sabina, item sapo niger, & spiritus urino- sus, apud veteres cyclaminis radix, fuccus cedri, epimedium, chrylocolla, & mercurius crudus. *Dioscorides* quoque com- memorat, si vitibus coalescant helleborus, ficus agreßis, aut scammonium, uvas horum viam suscipere, embryonibus inimi- cam. Pœnam ordinariam homicidii in his veneficiis locum non habere posse, propterea putat, quod demonstrari vix ac ne vix quidem queat, præsentem sterilitatem propinato ve- neno deberi. Ubi autem de eo certo constat, atque totius simul corporis integritatem labefactatam, & lentam mortem introductam esse, liquet, utique homicidii pœna convenit. Multo autem magis capitis supplicium in eos constituetur, qui abortum nefanda arte concitarunt.

§. 25.
26.
27, 28.
29.
31.
32.

33, 34.
35, 36.
37, 38,

40.

41.

43.

**GNOMONICA FUNDAMENTALIS ET MECHA-
nica,** worinnen gewiesen wird, it,

h. e.

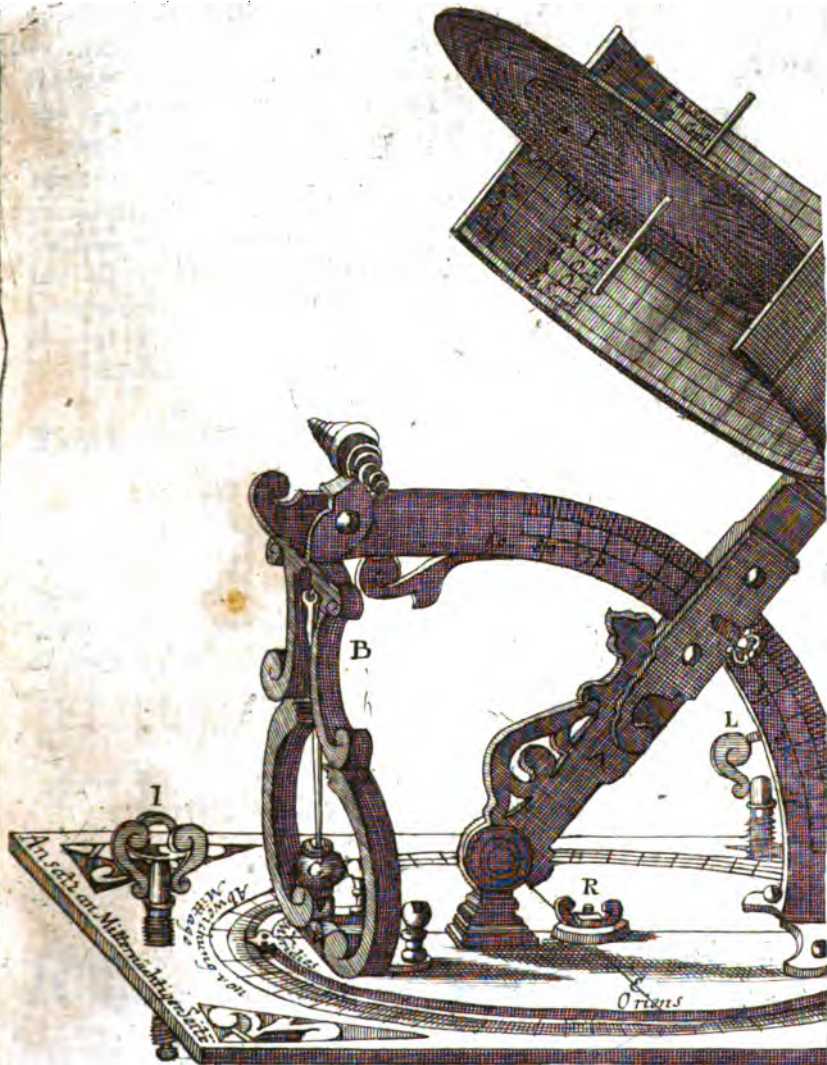
**IN QUA DOCETUR, QUO PACTO SCIATHE-
rica varii generis, inprimis novum quoddam universale,
delineare ac construere liceat; Autore JO. FRID. PEN-
THERO, Consiliario Camere Comitum de Stolberg.**

D August

Augustæ Vindelicorum, apud Jerem. Wolff, 1734, fol.
Plag. 13, cum Tabb. major. 15.

Recensuimus nuper *Tom. X Supplem. ad Acta nostra pag. 226* & laudavimus Nobiliss. *Pentheri Praxin Geometria*. Nunc simili methodo ac diligentia elaboratam *Gnomonicam* in lucem edidit. Succincte & luculenter in hoc Opere exponuntur res præcipuæ ad artem *Gnomonicam* pertinentes; totusque Tractatus divisus est in *Capita octo*. Quorum *primum* de terminis quibusdam ac problematibus agit Geometricis; *alterum* de origine sciathericorum, & positione indicis; *tertium* de constructione sciathericorum regularium, in quorum uno etiam particulæ horarum sexagesimæ designatæ sunt; *quartum* de methodo quadam mechanica, superficiebus quibusque mobilibus, sive planis, sive inæqualibus, sciatherica facili ratione inscribendi; *quintum* de zodiaco & horologio novo universali, quod non solum sine ope magnetis, & sine cognita poli elevatione, rite constitui potest, sed ipsum etiam inservit ad inveniendam lineam meridianam, declinationem magnetis, elevationem poli, & ad alia de hoc genere; *sextum* de inscribendis sciathericis in superficies immobiles; *septimum* de sciathericis declinantibus, itemque inclinatis & reclinatis; *octavum*, de quibusdam instrumentis, ad delineanda sciatherica omnis generis in superficiebus, sive æqualibus, sive inæqualibus, opportunis. Horologium novum universale, cujus omnes partes Autor Capite quinto quam accuratissime describit, a nobis **TAB. I.** Tab. I. exhibetur; nihilque aliud est, quam horologium æquinoctiale, utriusque lateri disci E more consueto inscriptum, Tabulæque planæ quadratæ, ope perpendiculari G & cochlearum I, K, L, in situ horizontali figendæ, insistens, denique circa clavum R mobile, atque interventu brachii & quadrantis designati, ad quamlibet poli elevationem attollendum. Ex centro disci E descripti sunt plures circuli, longitudinem umbræ determinantes, quam index, plerisque, vel præcipuis certe, anni diebus, vel majorem, vel minorem projicit, pro majore, vel minore solis declinatione. Ampliores circuli,

Tabl. Supplem. Nov. Act. Erud. T. I

culi, quos discus non capit, delineati sunt in margine semicirculari D, cujus latitudo longitudini styli, sive indicis, respondet. Hos ipsos vero circulos, ex cognita solis declinatione & longitudine styli, non est arduum describere. Postremo circa discum horizontalem mobilem, cui machina affixa conspicitur, ducti sunt in Tabula quadrata circuli, decenter divisi, ad lineam meridianam & declinationem magnetis indicandam. Quod si igitur nota fuerit poli altitudo, attollendum est horologium, ope quadrantis, ad gradum convenientem, ac deinde circa R eousque revolvendum, donec umbra styli circulum attingat, ad datum diem pertinentem. Sin minus de elevatione poli constiterit, non modo circa R circumagendum, sed & magis vel minus, ope brachii & quadrantis, attollendum horologium est, donec umbra & attingat circulum congruum, & ab eo etiam sequentibus ejusdem diei horis nihil recedat. Atque hæc ad totam machinationem intelligendam ac dijudicandam omnino sufficere arbitramur.

Das grosse Sühn- und Sünd-Opfer des grossen Ver-
söhn-Tages, &c.

h. e.

MAGNUM PIACULARE, IDEMQUE PRO peccatis solenni expiationis die oblatum sacrificium, tanquam perspicuus passionis, mortis ac resurrectionis Christi typus, ex S. Scriptura & Judaicis Antiquitatibus cum cura fuse lateque illustratum a D. BERNHARDO WALTHERO MARPERGERO, in Aula Reg. Elector. Saxonica Sacrorum Antistite Primario, Consil. Eccles. & Supremi Consist.

Assessore.

Norimbergæ, apud Jo. Frid. Rüdigerum, 1733, 8.

Alph. 3.

Religio Veteris Testamenti divinitus patefacta, Patriarchalis atque Mosaica, ab ea, quam Servator suis præscripsit a-

D 2

micis, sanctiori disciplina, si rem ipsam bene putes, nulla in re diversa & sejuncta fuit. Illa enim suos erudiebat cultores, quemadmodum sub arcanis typorum umbris salutem a Domino per sanguinem Novi, ejusdemque æterni, Testamenti mortalibus lapsis acquirendam fide præcipere deberent: hæc vero ipsa sacrosancta exhibet Ἀντιτύπων. Quæ cum ita sint, ex luce hoc est, ex complementis, in divinis Novi Fœderis Pandectis declaratis, figurarum tenebras disjiciendas esse, res ipsa loquitur. Sicut enim antiqui typi Messiani, qui hoc eximium reapse nomen promerebantur, a Spiritu S. originem ducebant; ita eorum declarationem veram, divinam, solidam, ac nervo demonstrandi Theologico valentem, nemo præter Scriptores Novi Testamenti, utpote quos idem Dei Spiritus egit, interpretibus sacrarum literarum suppeditare potest. Ut adeo Novum Testamentum in Veteri latere, Vetus autem ex Novo patere Deus voluerit, inspiratque hujus conditores divini illius interpretes jure meritoque censeantur. Cum severior τῶν Τύπων ac τῶν Ἀντιτύπων meditatio & consideratio extrâ omnem dubitationem hæc collocat scita: tum Petrus atque Paulus, divinitus eruditi Duumviri, eandem in Typis V. F. enodandis normam ac præscriptionem ante oculos positam nos jubent habere, 2. Petri. 1, 20, 21, Hebr. IX, 8. Quo majorem vituperationem illi non immerito incurrunt interpretes, qui ingenio suo, in declarandis figuris, a Deo indultis, luxurianti, indulgent, & venam ejus fecundam ducem atque magistram sequuntur. Contra vero ea, qui S. Spiritum unicum & typicarum & Anti-typicarum veritatum autorem, eundemque omnis erroris expertem, in evolvendis, qui complicati sunt, typis, omni, qua fas est, accuratatione sequi muneris sui esse existimant, illi demum de sacra Christi civitate præclare insigniterque merentur. Ex his, qui pauci sunt, unus est, idemque facile princeps, summus hodie Sacrorum Saxoniorum Præsul, Marpergerus, magnum nomen, cui omnino assurgendum. Argumento nobis sunt bina elaboratissima scripta, quæ in Actis A. 1732 Mense Junio p. 283 & 287 recensuimus. Testem hanc etiam excitamus, cujus in præsentia

tia inscriptionem præmisimus, Commentationem. Nos quidem breviter, sed enodatus, illi vacabimus enarrandæ, quo & omnes æqui peritique eruditionis Theologicæ æstimatores, in quonam cardo rerum, a Summe Venerando Antistite propositarum, vertatur, sine negotio intelligant, & ii, quotquot maximum limato iudicio pretium statuunt, oraculorum divinorum enarratores, eximium prorsus & in illustri positum loco habeant, quod imitentur, exemplum. Principia Vtr posuit magnus clarissima Sacri Codicis enuntiata: cum his composuit, Critica arte in auxilium vocata, puriores Hebræorum, & veterum & recentiorum, antiquitates: atque his ipsis instructus prædiis, multa, quæ adhuc præterierunt alios, in sacro Judæorum Pisculari erudite observavit.

Postquam in præmissa lectu dignissima *Præfatione* plurima de usu typorum V. T. dogmatico, atque ad res N. F. arcanas velut in tabula repræsentandas idoneo, tum vero etiam de Ἀκριβίων necessaria, qua typos vincunt omnes, eminentia suum haud segniter declaravit iudicium; ad ipsam convertit se, missis ambagibus, pertractationem, quæ tribus absolvitur *Libris*. Horum unusquisque variis *Meditationibus* distinctus est, quas *Observationes* singulis subjectæ, & literatissimæ, & ad animos lectorum salutariter emendandos accommodatæ, copiosius illuminant corroborantque. *Liber* primus de magno solennis expiationis diei piaculari sacrificio generatim agit, & octo suo complectitur ambitu *Meditationes*, quarum prima de Sacrificiis magni expiationum diei in universum omnibus inscripta est. Quo quidem loco numerus ac delectus eorum, divisio item mactatarum victimarum, exque his maxima, exponitur. His declaratis, sacrificia Pontificis M. commemorantur, &, prerogativa sacrificiorum pro peccatis oblatorum explanata, summum ex his definitur, atque luculenter ostenditur, solennem expiationis diem & mactationis & mortis diem re vera fuisse. Præter hæc, quid populus Israeliticus ea de re cognoverit, quamque res Novi Testamenti arcana his typicis lucem præbeant sacrificiis, inquiritur. Inprimis dies expiationis Novi Testamenti con-

Pag. 1-23

- fertur, *Christi holocaustum ac hostia pro peccatis oblata enucleatur, atque omnium sacrificiorum ἀντίτυπον, excepta columba, crebriorque sanguinis ac mortis agni delineatio, ex interioribus typicæ & anti-typicæ Theologiæ adytis describitur. Postremo loco numerus sacrificiorum, memoria juvanda gratia, pie eruditeque computatur, &, unum atque omnia in Jesu nos habere, demum concluditur. Hac finita consideratione, consequuntur *Observationes*, quibus nihil est*
- Pag. 23-62. aut eruditius, aut nervosius enucleatiusque. *Meditatio altera* evoluit, qua ratione magnum piaculare sacrum magni expiationum diei nominatum sit. Duo nimirum nomina ab ipso Deo retulit: unum יָנוּחַ vel יָנוּחַ, quo peccati execrandi ac detestabilis culpa, & simul Christi, veri Expiatoris, necessitas designabatur. Alterum, מִשְׁחַת הַכֹּפָרִים Num. XXIX, 11, Exod XXX, 10, eo quod totius rei divinæ, quam Pontifex M. solenni expiationum die faciebat, prora & puppis criminum populi erat piamen. Nec minus hac appellatione ad Christi sanguinem ac mortem, nostræ redemptionis atque expiationis causam & autorem, respiciebatur; quandoquidem ille, ut *Sacrificium*, nos redemit, &, tanquam *Summus Pontifex*, nos expiavit. Ceterum occasione magni piacularis sacrificii nomen *Jesu* contemplandum proponitur, & *Observationes* annectuntur. *Meditatio tertia* causas, cur *Deus ad magnum piaculare sacrificium animalia delegerit*, ejusmodi adducit, quæ rectæ defecaturque rationi cum maxime probantur. *Meditatio quarta*, quas ob causas idem piaculare sacrum ex hædis constiterit, additis *Observationibus*, demonstrat. *Meditatio quinta* declarat, quam ob rem ad unicum magnum piaculare sacrificium binæ victimæ requisitæ fuerint. Cum hac sexta facianda *Meditatio*, in qua, binas illas magni expiationum diei victimas unicum Christi sacrificiorum piaculare, idemque pro peccato oblatum, significasse, ex Hebr. XIII, 10, 11, 12, 13, ostenditur. *Meditatio septima* eas res enodat circumstantes, in quibus duas victimas magni piacularis sacrificii, divino jussu, inter se
- 371-388. æquales esse oportuit; atque octava, eademque ultima, *Meditatio*

ditatio haud obscure declarat, *qua ratione bina magni piacularis sacri victimae, divina quidem voluntate consilioque, sejuncta separataque fuerint.* Observationes illuc pertinentes, quae egregium excellentioris doctrinae sacrae apparatus continent, hunc finiunt librum. Pag. 389 - 416.

Alter, qui nos jam vocat ad se, *Liber de victima magni piacurris Sacrificii moriente. speciatim* expobit, ac totidem, quot primus, comprehendit *Meditationes.* Harum *prima de sorte,* 417 - 441.

qua in morientem piacularem cecidit victimam, inscribitur. Hujus *επιρυγαφή* erat יהוה, id est, *Jehova!* quae indicio erat, victimam ad Jehovam placandum, ad culpas ac poenas criminum explandas, & ad λύτρον ei solvendum, morituram. Ad hanc inscriptionem *Pf. XVI, 2,* respicitur, certe hic 425 seq.

locus, ex orationis coherentia, & hujus luce antiquitatis, illustratur. Cum quo & *sors Jona* componitur *Cap. I, 7.* Sic 430 seq.

Dominus noster *Jehova,* hoc est, ad *Jehovam* morte sua placandum, mortuus est. Neque tamen cum hac pugnat veritate *Paulus,* divinus homo, *Rom. VI, 10,* ubi Christum peccato 433 seq.

mortuum perhibet. Sensus enim est: Christus, ut verum pro omnium peccatis mortalium oblatum sacrificium, eo mortem oppetiit consilio, quo unica morte totam peccati vim enervaret. *Nota* totum ita illuminant confirmantque argumentum, nihil ut ipsis desit ad perfectionem. *Meditatio* 441 - 459.
459 - 501.

secunda manifestum reddit, *quo modo Aaron morientem victimam, ante mactationem, tanquam hostiam piacularem obtulerit;* 501 - 555.

tertia, quam considerationem contemplationemque moriens victima, dum mactaretur, promeruerit; 556 - 611.

quarta, qua ratione moriens victima mactata fuerit; 611 - 677.

quinta de sanguine morientis victima profuso agit. *Sexta* rationem adipis mactatae piacularis victimae, in ara incensi, declarat. 677 - 735.

Septima monstrat, *quo pacto mactata magna piacularis victima educta et cremata sit.* 735 - 796.

Octava denique, & ea postrema, *Meditatio* additamentum magni piacularis sacrificii, tanquam tertiam victimam, illustrat. 797 - 846.

Tertius Liber de viva victima magni piacularis sacrificii speciatim inscriptus est, & quinque continet *Meditationes,* eaf-

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

Pag. 847 - 885.
 eademque omnes, sicut ceteras antecedentes, diligenter elaboratas & tanquam elucubratas. *Prima de sorte, que in vivam magni piacularis sacri victimam cecidit*, accurate exponit. Erat illa hac signata inscriptione: וְחַיִּים, hoc est, *gregi, nimirum suo viva reddenda est victima*. Quæ expositio, quam haud sit præsidio nuda, in *Notis* enucleatur. *Altera, qua ratione viva victima iterum Domino fuerit oblata*, explorat. *Tertia de manuum impositione & confessione peccatorum, supra vivam piacularem victimam facta*, differt. *Quarta eductionem viva piacularis victima extra castrorum castra*, 928-969. *Quinta, & omnium ultima, Meditatio excisum* 969-1004. *viva piacularis victima, per mortem ad vitam, ad gregem suum, ante oculos lectorum ponit*. De hoc לְעֹדָה Moyses & Elias locuti sunt, *Luc. IX, 29 seq.* vid. *Luc. XVI, 21, 22*. In hoc victimæ exitu Christus, partim ut is, qui tulit, partim tanquam ille, qui sustulit peccata, representatur. Hircus hic emissarius, antequam ad gregem emitteretur, *ad locum iudicii, seu ultimi supplicii*, educeretur. In hunc & Servator ductus fuit, cum in monte Golgotha pateretur, *Jes. LIII, 8*. Quod victima ad locum suppliciieducta quidem, sed non occisa, verum viva potius relicta fuit, istud in primis resurrectionis Domini, e morte ad vitam redituri, umbram fidelibus V. T. præbuit. Vir, qui e duxerat hircum, e manu ipsum sua & potestate dimittere cogebatur. Sic *Pilatus* Dominum nostrum *Josepho* tradidit Arimatheensi. Cum vero postea Judæorum proceres mortuum Servatorem suæ rursus assererent potestati, *Pilatus*, ut iterum ex sua ipsum manu dimitteret, sese videbat coactum. Tunc sibi, id quod & hirco evenerat emissario, *funes mortis* solvit, *Luc. XXIV, 12*. Quin & Pater cœlestis dolores ac funes mortis solvisse legitur *Act. II, 24*, *Jes. LIII, 8*. Viva victima, a morte liberata, ad suum properabat gregem, *Levit. XXVI, 22*. Consimili ratione in vitam revocatus Servator ad amicos suos rediit, neque in terris solum cum iis adhuc versatus est, verum etiam cum ipsis ad orbis usque interitum sese commemoraturum promisit in seque recepit *Matth. XXVIII, 20*, *Eph. IV, 10, 1, 20 - 23*. Omnibus explanatis, tres subjiciuntur

tur Indices, quorum primus summa omnium Meditationum capita, alter locus S. Scripturæ enodatos, ac tertius denique res potiores in medium prolatas, ante oculos erudito pioque proponit lectori. Pag. 1073
seq.

Non dubitamus, quia hæc brevis & concisa elaboratissimi Voluminis adumbratio, iis omnibus, quotquot Theologiæ typico-antitypicæ justum didicerunt pretium statuere, salivam motura, & ad illud legendum relegendumque ipsos excitatura sit. Si enim unquam, in hoc certe Opere, Venerabilis Autor haud parum luculenter declaravit, quam sit ipse *διωκτός ἐν ταῖς Γραφαῖς*; quandoquidem, qua ratione erudite, & cum cultissimo judicio, in singulis Sacrosanctæ Theologiæ partibus versandum sit, præclaro suo nos hic eruditivæ exemplo. Primum Theologia Dogmatico-Elenctica hinc capit robur, dum totius, & veteris & novæ, œconomix Evangelii, nervus ac nucleus ex præcipuis utriusque Testamenti oraculis exhibetur. Ex horum autem omnium dextra eruditaque explanatione, quomodo Acroamatica Hermenevtica sacra comparata esse debeat, nemini non perspicere licebit. Non enim *ingeniose Meditationes, mora*, ut ita dicamus, *possibilitates, conjectura ac divinationes*, quas haruspices exegetici in deliciis habent hodie, sed *veræ, solidisque ac validissimis rationibus circumvallatæ, interpretationes*, in hac leguntur Commentatione. Id quod quam vere a nobis dictum sit, ii demum, qui universam cujusque libri connexionem ac vinculum cum cura ac meditatione ponderabunt, sagacissime odorabuntur. Deinde Theologia etiam Practica, quam & Moralem dicunt, atque Paracletica, inde firmatur, eo quod ex dogmatibus typico-antitypicis confectaria moralia & consolatoria facile expediteque ducuntur. Cumque adeo hæc, id quod postremo commonendum loco, non solum ex verissimis positis principiis consequantur, sed dogmata etiam perspicue, moralia vero præcepta & solatia Christiana, tanta dicendi efficacitate proposita sint, nihil ut supra esse possit; Homiletica quoque Theologia viribus ac nervis aucta & locupletata prodit in lucem. In votis habemus, ut hanc consummatam, ponderosam

rosam ac nervosam Theologiam omnes, qui hisce sacris suas devoverunt vigilias, diligenter studioseque imitentur.

Neue Erklärung des Buchs Hiob, &c.

h. e.

JO. ADOLPH. HOFFMANNI NOVA EXPOSITIO Jobi, in qua, post exhibitam hujus libri Versio- nem Germanicam, ad ipsos fontes revocatam, idem ex Antiquitatis & Philosophiæ Orientalis præfidiis il- lustratur, ac ubique in eodem recondita sapientia erui- tur; nunc post Autoris B. mortem, cum adjuncta para- phrasi, & Prolegomenis de Jobi persona, libro, ejusque Commentatoribus, edita.

Hamburgi, sumptibus T. C. Felgineti viduz, 1734, 4.

Alph. 6 pl. 5½.

Prolixior, quem adduximus, libri titulus unum tantum Hoffmanni nomen in fronte gerit. Cum autem in eodem hoc Volumine bini Autores exhibeantur, de quorum laboribus ambiguum, uter ad *Jobum* illustrandum plus contulerit: ac nobis etiam in hoc nostro recensu de utroque ex æquo dicendum sit; non possumus, quin alterius etiam Autoris nomen mox afferamus, quod ipse quidem in Dedicacione, qua librum Magnifico urbis Hamburgensis Consuli, h. t. Præsidi, *Rutgero Rulando*, J. U. D. inscripsit, semel duntaxat expressit. Est is *Herm. Sam. Reimarus*, cujus nomen ex editis aliis egregiis speciminibus dudum erudito orbi innotuit. Ut igitur suspensa quadam a nobis hedera haud indiget; ita tamen ex nuda hac, & citra omne laudis præconium composita, præsentis libri recensione satis elucebit, quam existimatio illa, a *Cl. Reimero* hucusque parva, exantlato hoc novo labore insigniter aucta sit, & quam egregie sparsa docendi publice Linguas Orientis, post munera sibi gesta, inter civis ipsi tradita, ab eodem ornatur.

Ho-

Horum, quos nominavimus, Autorum operam in elucubrando integro hoc libro fuisse junctam, huc usque dictum est; sed & quomodo illud factum, & quid cuique tribuendum, paulo arctius pressiusque determinandum venit. De hoc autem negotio ex indicio, quod Cl. *Reimarus* in Præfatione sua de eodem fecit, satis curate nobis constare potest. Quas B. *Hoffmannus*, ante biennium d. 17 Nov. A. 1731 morte signatura nobis ereptus, in *Jobum* reliquit, Commentationes, sic satis quidem elaboratæ & ad prelum paratæ, nova hujus libri canonici Versione Germanica, juxta fontium integritatem adornata, & exegeti paulo uberiori, qua versionis illius potissimum rationem reddere conatus est, absolvabantur. Quicquid præterea huic Volumini accessit, id omne curæ atque labori Cl. *Reimari* debetur. In his autem sunt, quæ seorsim adjuncta, tum quoque, quæ *Hoffmanniano* labori passim subindeque interspersa sunt. Prioris generis, præter Dedicationem & Præfationem jam dictam, censemus Prolegomena paulo prolixiora, in quibus de *Jobi* persona, itemque libro, & in eundem Commentatoribus, per distincta Capita differitur. In his enim nihil *Hoffmanniana* operæ deprehenditur. Nam, licet is in elucidationibus suis aliquoties mentionem injiciat vitæ *Jobæ*, in qua de historicis quibusdam capitibus uberius dicturus sit, morte tamen præventus videtur, quo minus hanc telam perficere potuerit: ut adeo integrum hoc, in quò desudaret, argumentum Cl. *Reimari* relictum sit. Ad Accessiones *Reimarianas*, passim interspersas, ipso in Præfatione nos condocente, plura referre debemus. Subinde enim Capita in Sectiones distinxit, quibus & summaria, quæ dicuntur, addidit; chartas deinde, B. *Hoffmanni* manu exaratas, haud ubique digestas, nec satis etiam coherentes, melius disposuit, & in ordinem redegit; in quo negotio ut omnibus de fide, qua in eo usus est, constare possit, ipsum *Hoffmanni* autographum MStum, postquam prelo evasit, publicæ Hamburgensium Bibliothecæ dedit servandum. Sed inter cetera præcipuum momentum trahit Paraphrasis, quam Cl. *Reimarus* adjecit novam, ac demonstratione exegetica prorsus egregia communi-

vit. Qua ratione ad illam conficiendam adductus fit, & quem in ea modum tenuerit, ac quomodo illam distinctis typorum characteribus exprimi curarit, ipse plenius commemorat, ut librum evolventes *Reimariana* ab *Hoffmannianis* sine magno negotio possint distinguere. Cum in ipsa hac Paraphrasi & ejusdem exegeti multum saepe iater sententias *Hoffmannianas* & *Reimarianas* distet; in subiiciendo mox brevi recensu aliquot specimina afferre licebit, ex quibus, utra sententia alteri præferenda, cuilibet colligere pronum erit. Postquam hæc usque generaliorẽ præsentis libri notitiam suppeditavimus, nunc ad specialiora nobis descendendum est, quorum insignem proventum utriusque Autoris, opera nobis sufficit. Ac, dum nobis limites, quibus recensione nostræ institutum circumscriptam est, respiciendi sunt, non potest non eorundem defectus nobis quodammodo negotium facessere. Sed agedum, C. *Reimari* Prolegomena, quæ primo loco occurrunt, prius etiam percurramus. Quæ in his de Vita & Libro *Jobi* differunt per IX distincta *Capita*, factis quidem proluxa videri possint, sed intuitu prolixiorum de hoc argumento Commentariorum *Spanhemii*, *Serpilii*, aliorumque plurium, quos suo loco commemorat Noster, saltem compendii instar haberi debent, in quod ampliores illõs labores jam missos habemus; ita quidem, ut sua etiam sententia nonnunquam Autorem nostrum stare deprehendamus, sicubi eandem aliorum opinionibus præferendam esse putavit. *Cap. I* igitur mox disquiritur, *an unquam Jobus quidam re vera extiterit?* Idque ubi argumenta, tum libro *Jobo* insertis, tum aliunde petitis, affirmatur, de iis etiam, qui illud negare, aut in dubium vocare dicuntur, id Autor noster contendit, numerum illorum longe minorem esse, ac vulgo persuasum habetur. Anabaptistas enim, quos in hujus rei suspicionem quondam adduxit *Sixtus Senensis*, ex hoc censu eximendos esse, cum *Vestio* atque *Carpzovio* statuit: *Hobbesii* autem, *Spinoza*, atque *Clerici* opiniones in eo minus recte capi existimat, quod ab iis non tam *Jobi* existentia, quam

quasi potius sermonum inter *Jobam* & amicos reciprocatorum veritas, indeque demum canonica libri autoritas, in discrimen adducatur. *Cap. II de ortu. U. genere Jobi; Cap. III de patria; Cap. IV de aetate, in qua Jobus vixit;* ubi Noster differit, in potentissimum diversarum & inter se pugnantium sententiarum campum, ac velut in guttigitum, abruptum offendimus. Ut vero inde elucetur, mox insiduum illud praesidium, quod a lacinia, quae LXXvirali versio est, citra omnem fontis Hebraei fidem circa finem libri *Jobi* abscissa est, petitur, idoneis argumentis destruit: dispulsis autem, quae iade, vel aliunde etiam, nascuntur, opinionationibus variorum, *de ortu & genere Jobi* constituit; illud a *Nachore*, fratre *Abrahami*, repetendum; *patriam*, terram *Uz*, sive *Ausidam* hodie, in Arabia deserta, ubi *Euphrati* propior est, querendam; tempus atque *aetatem Jobi* denique cum servitute *Israelitarum Aegyptiacae* paulo ante *avum Moysi* rectius fore conjungendam. Quae omnia cum argumentis firmiter & maximam veri speciem habentibus comprobare nititur, egregium simul eorum compendium facit, quae *Spanhemius* prolixissime alioquin in hanc rem disputavit. *Cap. V ad Jobi vitae curriculum* describendum pergit Noster. Ut multorum haec iterum interpretamentis, vel confictis etiam subinde fabulas, ad examen revocet, de praecipuis quibusdam capitibus, 1) nempe de dignitate *Jobi* regia, sacerdotali item atque regia; 2) de uxore atque liberis; 3) de temptationibus variis, ac inprimis morbi genere; 4) de ipsius restitutione; 5) de vitae longevitate; 6) de morte, sepulchro, resurrectione, atque religioso etiam post mortem cultu, seorsum sibi tractandum fuit. Speciminis loco ex his omnibus de *morbo Jobi* id notare liceat, cum saniores Medici, & ex his recentiores, *Wedelius* atque *Scheuchzerus*, illud morbi genus haud aliter determinate aut sint, quam ut *Jenov* aliquod in eodem agnosceret, haud tamen deesse, qui illum *Jobi* morbum laem venericam interpretari maluerint, quod post alios, quos *Balkus* in *Lexico* more suo commemorat, inter recentiores cum maxime *Calmetus* fecerit. Attamen hanc minus verecundam sententiam, praeter-

quam quod utriusque morbi phenomena peritiores. Medici haud invicem conciliare norint, vel ex eo etiam redarguit Cl. *Reimarus*, quod amici inter objectas criminationes ceteras impuritatis labem tamen *Joba* exprobrare haud sustinuerint, quod haud omitti fuisse, siquidem, ejusdem reum fuisse, tum facili negotio cognovissent. Licet hinc etiam mos ille jam antiquior forte sit, ut peculiaris eorum, qui lue venerea laborant, patronus *Jobus* habeatur, atque nosocomia, hujusmodi aegrotis destinata, quale & apud *Hamburgen- ses* est, eidem ut plurimum sacra sint, id tamen nec inde omni vicio carere, *Noster* existimat. *Cap. VI* porro de *sapientia & virtute Jobi* praecipit, ubi systema Theologiae aequae ac Philosophiae *Jobicae*, quod hic *novi* *entropij* exhibetur, labore sane haud parvo *Autori* constituisse oportet. Copiosus enim non minus, quam appositus, locorum delectus id satis comprobat, in quibus doctrinarum, theoreticarum aequae, ac practicarum, amplissima habetur fedes. *Cap. VII*, quod de genere dictionis, sive *stilo Jobi*, inscribitur, inter varias aliorum hypotheses pro puriori *Hebraismo*, in fonte *Jobeo* sibi deprehenso, Cl. *Reimarus* contendit. Cumque alii *Arabismos* frequentiores, vel *Chaldaismos* etiam, atque *Syriasmos*, hic arbitrentur in subsidium vocandos, cavendum putat, ne, quod dictioni & phrasologicæ poeticæ tribuendum videatur, id in maculis habeatur: ac sane, dum in aliis linguis aequae ac *Hebraea* stilum poeticum cum profaico pererudite confert, & utriusque maximum discrimen ostendit, huic suae sententiae tantam veri speciem conciliat, ut validissimis argumentis instructum esse oporteat, qui eam audeat infringere. Neque dubitat tamen, in tanta stili difficultate, & monumentorum *Hebraicorum* inopia, sicubi necessitas urgeat, opem peti ab *Arabica*, *Chaldaica* & *Syriaca* linguis posse & debere. In *Cap. VIII*, ubi de *Autore libri, argumento, ac reliquis*, curate disquirat *Noster*, ea sententia eidem maxime probatur, quæ libri hujus consignationem scriptori cuidam ex gente *Hebraea*, qui tempore *Davidis* vel *Salomonis* vixerit, tribuit. Aliorum autem hypotheses, qui originem libri vel recentiorem, vel antiquiorem etiam, faciunt,

ac

ac vel omnino ad ipsum *Jobum* referant; quibus difficultatibus prementur, summam indicat; de sua autem comprobat, quam bene illa cum divina & canonica libri autoritate stare queat. *Cap. IX & ultimum Scriptores, qui ad Jobum illustrandum aliquod contulerunt*, recenset, ubi amplissimus & longe instructissimus literarius apparatus est, quem post alios, qui hujusmodi notitiam sibi dare instituerunt, Cl. *Reimarus* hoc loco recludit, quasque ordinis causa sequentibus §§. distinxit, ut 1) Scriptores de vita & libro *Jobi*; 2) Commentarios Judæorum; 3) Catenas in *Jobum*; 4) Patres Syros & Græcos; 5) Patres Latinos; 6) Commentarios Scholasticorum & Pontificiorum; 7) Commentarios Reformatorum; 8) Commentarios Lutheranorum; 9) Homilias in *Jobum*; 10) Metaphrasas ejusdem in varias linguas; 11) Observationes in selecta *Jobi* loca, hosque labores omnes huc usque ad ordinem Alphabeti juxta Autorum nomina dispositos, ac denique 12) Scriptores ad singula Capita vel commata, proferat; ita quidem, ut omnium plenissima hæc Bibliotheca literaria *Jobea* non multitudine tantum & copia præstet, sed & ordine bene disposito se commendet. Diu nos detinuit Cl. *Reimarus* in suis Prolegomenis, quod tamen bona Lectorum nostrorum venia factum esse credimus, qui ex illis, quæ degustanda dedimus, speciminibus de insigni rerum, in iisdem contentarum, apparatu argumentum aliquod capient. Sed nec in ipsa Commentarii *Hoffmanniani* recensione, ad quam nunc progredimur, istam *Reimari* operam, utpote eidem subinde junctam, proferat indicatam relinquere poterimus. Interpretationes enim *Hoffmanni*, quanta etiam illarum præstantia sit, tamen, eundem hominem fuisse, satis arguunt; atque adeo de geminato clarorum Interpretum labore illud jure dici poterit, oculos plus videre, quam oculum. Modestum, quod de tota hac causa in Præfatione suo facit Cl. *Reimarus*, judicium ita comparatum est, ut eorum omnium, quorum a præjudicatis opinionibus animus est vacuus, assensum facile impotret. Is enim etsi ingenue fatetur, quid præclari in Commentariis *Hoffmanni* deprehendit, nec recusat, tamen, quid

quid in iis desiderandum sit, & cur nonnunquam ab eo secessionem fecerit. Nos in proferendis aliquot exegetarum *Hoffmannianorum* speciminibus illud Cl. *Reimari* iudicium sequemur, ex quo de integro labore rectius deinde statueri prorsum erit. Inter ea, quae ab *Hoffmanno* praecclare dicta sunt, cum Cl. *Reimaro* primum referimus, quod totius libri septimum primum minime posthabuerit. Ut enim is in eo positus est, quod Deus mala subinde evenire permittat, ut inde bonum aliquod eliciat, ac ad finem homini magis salutarem dirigat; ita & *Hoffmannus* ubique ad illum respicit, ut, uno alteroque documento id comprobari, omnino superfluum sit. Deinde & is conatus B. *Hoffmanni* omnimodum Cl. Editoris calculum fert, quando Philosophiae & scientiis naturalis praefidia & inventa, ad exemplum Cl. Virorum, *Schenckzvi* & *Niederwytii*, cum documentis hujus rei, in libro *Jobi* obviam, diligenter contendit, iisdemque lucem subinde majorem exinde conciliare nititur. Ut unum alterumque hujus rei exemplum afferamus, ad *Cap. VII, 6*, circulatio sanguinis, quae recentioris aevi inventis vulgo accenseri solet, adducitur, & quod ea *Jobo* forte haud ignota fuerit, in vitae hujus fugacitate describenda per accommodationem quandam haud intempestivam eum huc respexisse, *Hoffmannus* noster conjecturam facit. Ad *Cap. IX, 5-9*, modo in terrae motuum, itemque fluxus & refluxus maris, phaenomenis, modo in astrognosias observationibus veterum atque recentiorum inter se comparatis, multum nec inaniter laborat, ut inde *Jobi* nonnullis locis faciem praeferat. Quae eodem *Cap. IX, 26*, de navibus velocibus commemorantur, in contemplationem rei nauticae veterum Nostrum deducunt; qua & ita ferente occasione cymbas Charontis, Poetis cum maxime celebratae, originem perquam sane verisimilem nobis invenisse ac detexisse creditur. Sed, ut completa hujus rei documenta mittamus, unicam tantum adhuc addere liceat, quod prorsus eximium est, de generatione hominis & formatione foetus humani in utero, ad quam cum *Jobo Cap. X, 8 seq.* provolvitur. Hic igitur verba *v. 8*, 'וַיִּבְרָא יְהוָה אֱתָנֹכִי וַיִּבְרָא יְהוָה אֱתָנֹכִי', haec e. massap. sine formantibus

& perfecorunt me, item v. 10, וְכַחֵב חַיִּיכִי וְכַבְנָה חַיִּיכִי: *Nonne sicut lac multasti vel profudisti me, & sicut casum me coagulasti?* denique v. 11, עַד וְכִסֵּר תִּלְבִּישֵׁנִי, וְכַעֲצֹמַת וְיֵרִיִם תִּשְׁכְּבֵנִי: *Cute & carne induisti me, & ossibus nervisque pertexuisti,* cum optimorum recentiorumque Physicorum & Anatomicorum inventis, observationibus, experimentisque diligenter contendit, iisque sic satis bene ac fere per omnia cum *Jobo* convenire, nec quidquam, vel pauca sane, esse, in quibus recentiorum scientia in hac etiam parte *Joba* præset, prolixè & admodum huculenter comprobat; id etiam cum maxime urget, quod causæ omnium primæ, a qua hoc, quicquid est, dependet, *Jobus* noster, ut doctissimi nostri sæpenumero faciunt, minime obliviscatur, sed ad Deum & omnipotentem ejus manum, tanquam ad vim vere protoplasticam, cuncta referat: quo nomine & *Spinoza* impietatem hinc nervosè perstringit. Alterum genus argumentorum, in quibus explicandis B. *Hoffmanni* industria, ut Cl. Editori suo, ita & nobis, egregie se probavit, ad ipsa Theologiae & fidei nostræ sanctissimæ præcipua capita relatum est. Nec immerito ea in B. *Hoffmanno* animi integritas bonorum omnium merebitur plausum, quod morem plurimum neoterico-rum, eorum præcipue, qui præter officii rationem in aliena sacra involant, minime secutus sit, ut, religionis causa posthabita, & locis Scripturæ sacræ, sic satis claris, in sensum alienum contortis, præcipua fidei dogmata, velut subtractis suis fulcra, subrueret, sed ab omni novaturienti pruritu hac in parte longe alienus, in eo fere ubique præclaram operam posuerit, ut vim & nervum probandi ex hujusmodi dictis clarius eliceret, atque per allatam explicationem ista fidei capita magis magisque firmaret. & in aprico collocaret. Ex pluribus capitibus, circa quæ idem præstiterit, Cl. Editor in Præfatine nominatim commemorat doctrinam de ordine salutis nostræ per Redemptorem Jesum Christum, de pluralitate & trinitate personarum, de providentia divina, de animæ immortalitate & resurrectione mortuorum; & demonstrationem horum dogmatum cognoscendi

scendi cupidos ad *Cap. XIV & XIX*; atque allata ad eadem exegetata, ablegat. Cum in adducto *Cap. XIX*, ejusdemque *v. 25 seq.* testimonium *Jobi* pro resurrectione mortuorum inter illustriora hujus causæ præsidia jure referendum sit; multorum autem hypercriticorum effrena licentia illud dudum sollicitavit, ut omnem ejus probandi nervum inciderent, & sensum ejus haud adeo difficilem ad alia quævis detorquerent, ut vel ex indicio *Cl. Reimari* in *Prolegom. Cap. IX §. 12* satis liquet; juvat ex hoc loco specimen decerpere, quod unum instar omnium argumento sit, quam in recto hujusmodi oraculorum divinorum sensu indagando retinendoque, atque in demonstrandis inde cœlestis doctrinæ veritatibus, sollicitum se *B. Hoffmannus* gesserit. Ut igitur *Hoffmannus* huic effato *Jobeo* rectum suum sensum vindicaret, ex eoque veritatem resurrectionis mortuorum indubiam, & a *Jobo* assertam constabiliret, sequentibus usum rationibus notamus. Primum namque huic sententiæ præsidium affert ex totius hujus orationis nexu & cohærentia, ubi 1) *Jobus* in hoc Capite ad singula sibi objecta a *Bildado Cap. VIII* respondeat, eademque diuat. Cum vero is inter alia *v. 14 seq.* contendisset, omnem spem atque sortem *Jobi* tanquam impii ita funditus radicitusque excisum atque deletum iri, ut ne ulla ejus apud omnem posteritatem memoria superfutura sit; *Jobum* huic non melius occurrere potuisse, quam ut illi spem suæ resurrectionis & futuræ melioris vitæ obverteret; 2) quod *Jobus* spem quandam hujus vitæ residuam præ se tulerit nullam *Cap. XIX; 10 & 20*, id quod nec in præcedentibus fecerit, ubi restitutionem in statum pristinum nunquam, sæpius vero facti supremum diem, sibi exoptaverit; 3) quod peculiari ac ἐμφορμότερον prologo quodam hoc suum nunc proferendum testimonium, tanquam confessionem, quæ altioris maximique momenti sit, præmuniverit *v. 23 & 24*. Deinde nec minus ex ipsis hujus textus verbis urget, quæ eidem scopo inserviunt. Max
enim

enim quadruplex fundamentum fiducialis notitiæ *Jobi* de tota hac causa evoluit, & latius deducit, quod ea nitatur 1) experientia interna מְנִי יוֹעֵת; 2) *Goelem*, sive Redemptorem universalem, supponat; 3) eumque & sibi specialem Redemptorem fore: מְנִי; 4) huncque redemptorem fore *viventem*: וְיִ. Quæ sequuntur verba, ex proniori Hebraismo ad ipsum illum porro *Goelem* refert, redditque: *Et ipse postremus erit, qui super & in pulvere stabit*; idque רֹדְדֵי אֲדָמָה cum *Es. XLIV, 6*, comparat, ut divinis illud elogium vindicet. In *v. 26* prius quoque hemistichium nondum ipsam resurrectionem aut ejus statum designare, sed potius præcedentium totius carnis atque cutis interitum describere, contendit, ut verba sint reddenda: *& postquam illa, scil. corruptionis semina, cutem meam disfrinxerint, sive, ut rotundius Reimarum in paraphrasi: ubi post cutem meam hoc, quicquid est, considerit.* Post hæc ergo, ubi & status tempusque præcedens curatius determinatum sit, sequi demum ipsius resurrectionis, quoad actum & statum, descriptionem, verbis: *tum ex & in carne mea videbo Deum; ipsum mihi, ut fontem salutis, contuebor; oculi mei adspicient, & non alienum, vel potius non alienum.* Verba denique ultima: כָּל כְּלֵי בָרְמִי בְּחֶמְדִּי כֹּסֵם *consumantur renes mei in sinu meo*, ad intimum hujus rei desiderium exprimendum comparata esse, adstruitur. Ut huc usque in ipso textu satis præsidii pro suo scopo deprehendit Autor, ita & demum *v. 28 & 29*, qui illum sequuntur, ita sibi conciliat, ut cohortationem *Jobi* ad amicos id cum maxime continere evincat, ut illis certitudinem spsi suæ denuo in memoriam revocet, eosdemque ita secum agere debere commonefaciat, quemadmodum sibi met ipsis judicem haud immittem aliquando futurum exoptent. Atque hæc hæc hactenus summata de *Hoffmanni* expositione hujus oraculi pereleganti, quam ille pluribus eruditeque more suo exornavit & illustravit; in qua & Editorem suum, *Cl. Reimarum*, sibi suffragantem habuit, qui eandem novis subinde, firmioribus, ex intimioribus

sibus Philologiae sacrae recessibus petitis, praesidiis communi-
 vit; idque etiam supra ad *Cap. XIV* circa idem argumentum
 fecerat, postquam in Observationibus ad *Cap. VII* jam va-
 nam istam *Jo. Clerici* persuasionem, *Jobum* animarum im-
 mortalitatem ac resurrectionem mortuorum vel ignorasse, vel
 prorsus negasse, contendentis, ex merito castigaverat, vanita-
 tisque convicerat. Sed & supra jam aliquoties monitum est,
 non ubique inter sententias *B. Hoffmanni* & *Cl. Reimari* con-
 venire, sed illam ab hoc suo Editore ita nonnunquam deser-
 tum esse, ut is diversam prorsus ab eo sententiam tueri haud
 dubitaverit. Id igitur nostrarum adhuc partium esse existi-
 mamus, ut de hac causa, antequam hanc revisionem finia-
 mus, Lectorem nostrum paucis adhuc condoccamus. Tan-
 tum autem abest, ut ipse *Cl. Reimarus* hunc suum
 dissentium dissimulet, ut potius in Praefamine, non modo
 in quibus potissimum partibus ab *Hoffmanno* suo diversus abi-
 erit, sed & quibus rationibus ductus id fecerit, discrete prodat.
 Seorsim autem duas *Hoffmanni* hypotheses, quae per inte-
 grum fere librum regnent, nominat, in quibus cum illo haud
 faciat aut facere voluerit. Altera ad Philologiae rationes per-
 tinet, quando nominum divinatorum diversitatem eo tractam
 cupit, ut quolibet nomine certum ac distinctum aliquod attribu-
 tum demoretur. Sic namque nomen *Jehovah* designare De-
 um aeternum & ineffabilem; *Elohim* creatorem rerum o-
 mnium; *EJ* Deum benignum, sive bonitatem Dei; *Eloab*
 Deum supremum, sive maiestatem Dei; *Schaddai* Deum o-
 mnipotentem, sive omnipotentiam Dei; *Adonai* Deum Do-
 minum, sive principatum & imperium Dei. Ut autem *Hoff-
 manniana* haec hypothesis tum in applicatione sobrie satis in-
 stituta, tam quoque in conjectura, exinde de polytheismi ori-
 gine facta, haud forte periculi aliquid habet, solido tamen ac
 firmo satis praesidio eandem destitui, *Cl. Reimarus* pronuntiat.
 Altera autem *Hoffmanni* hypothesis Philosophorum aequae ac
 Theologorum vineta caedit. Duplicem illa in homine cor-
 ruptionem statuit: aliam belluinam, sive bestialem quandam,
 quam

quam Behemoth ille apud *Jobum* adumbret, quæque ita in corpus agit, ut non modo humores ejus omnes veneno suo inficiat, sed & τὸ *Nephech*, sive animam sensualem, h. e. vires animæ, quoad illæ corporis in eam actionibus subjacent, ad mala quævis inducat; aliam vero in homine esse corruptionem spiritualem, ad quam *Leviathan* apud *Jobum* respiciat; hanc autem esse illam, quæ τὸ *Nesabamab*, sive vires animæ superiores, ad omnis generis vitia concitet. Tacemus reliqua, in quibus *Hoffmannus* hypothese suæ inserviens, istius corruptionis originem æque ac remedia, quibus ad reprimendam illam Deus utatur, explicare nititur. Ut autem in hac sententia sunt, quæ non modo ἀγροφα, sed & ἀντρυφαφα merito haberi debeant, ita prorsus ab ea alienum Cl. *Reimarus* se profitetur. Adjecit etiam in paraphrasi suæ ejusque demonstratione de Behemoth & Leviathan, in locis, ubi de iisdem sermo est, explicationem simpliciorum & magis perspicuam, quæ instar uterius confutationis esse possit. Nec tamen intermitit ipsam *Hoffmanni* sententiam in mitiorem, quam licet, partem interpretari. Putat, hæc forte esse ita capienda, ut intimam hominis quoad corpus & animam corruptionem denotare debeant, & quod Deus etiam ita in his rebus agat, ut tum per castigaciones externas, tum etiam per interna spiritus & gratiæ suæ media, his malis obicem ponat. In universum autem de scopo *Hoffmanni* id sibi satis constare affirmat, quod nullam aut vim, aut fraudem, sanctioribus doctrinis hoc ipso inferre voluerit, sed id potius sibi habuerit propositum, ut non modo corruptionem nostram, sed & Dei potentiam æque ac sapientiam & bonitatem, in majori quadam luce collocaret. Nos asseverationi huic Cl. Editoris fidem eo minus detrahimus, quod nec ex aliis B. *Hoffmanni* scriptis nobis constet, eum hujusce monstri quid unquam aluisse: de ipsa autem æquiori ac mitiori interpretatione Cl. Editoris, qua illa B. *Hoffmanni* durius difficultusque dicta, quantum sane potuit, emollivit, nec non de universa ejusdem opera, quam in poliando perfici-

endoque hoc labore præstitit, haud aliter pronuntiare possumus, quam quod ipse quidem non adeo infelix Interpretes *Hoffmannus* fuerit, eo tamen felicior, quod *Reimarum* nactus sit Interpretem.

ELOGIUM JACOBI AUGUSTI FRANCKENSTEINII, J. U. D.

Quem repentino ante aliquod tempus extinctum lugemus fato, *Jacobum Augustum Franckensteinium*, Musarum nostrarum sedes protulerat Lipsia, celeberrima apud nos & inter eruditos gente oriundum. Patrem habuit *Christianum Godofredum*, supremi, quod hic Lipsiæ floret, Aulici, nec non Ecclesiastici Judicii causarum Patronum disertissimum, & Scabinum meritisimum, avumque *Christianum Fridericum Franckensteinium*, Historiarum in Academia nostra Professore clarissimum. Prima literarum fundamenta posteaquam privata jecerat institutione, scholam, quæ S. Nicolao apud nos sacra est, adiit, ubi ducebatur *Crellio*, nuper etiam pie defuncto, *Keilbackero*, *Drechslero*, *Petzoldo*, & *Schwartzio*, annos aliquot humanioribus, quas vocant, literis assiduam navavit operam, quibus instructus satis, A. 1705 ad altiores in Academia scientias progressus est. Quod iis, qui ad Academiam advolant, solet esse primum, Philosophiæ studium, præeuntibus *Oleario*, *Cypriano*, *Lehmanno*, & quem ante nominavimus, *Crellio*, pro viribus coluit, in quo cum profecisset tantum, quantum ei ad addiscendas reliquas doctrinas fuerat opus, scholis interesse cepit Jctorum, ex quibus sibi *Lyderum Menckenium* præ ceteris, *Schacherum*, *Titium*, & *Olearium*, elegit doctores. Verum, quia ejus omnis in Jurisprudentiæ illo spatio cursus & labor ad Juris Naturæ & Publici doctrinam, nobilissimas Jurium partes,

tes, festinabat; tanquam ad metam, neminem autem in patria inveniebat, qui melius ad has artes viam ipsi monstraret, quam ipsa *Franckensteinus* parens, huius se potissimum concedidit disciplinæ, ut ab eo, cui deberet vitam, vitæ etiam acciperet culturam. Nec mirum adeo fuit, quod juveni, in addiscendis bonis literis ab inænuatè ætate indefatigato, iusta laboris præmia decerneret. A. 1713 alma mater, lauream nempe Magistri Philosphiæ, quam haud immerenti collatam fuisse, eleganti ingenii facta probavit; Dissertatione A. 1715 de titulo Fraternalitatis publicè proposita, quàm altera ejusdem argumenti brevi temporis intervallo secuta est. Tum autem primum, quicquid antea ipse e doctissimi Parentis fontibus hauserat, fideli institutione effudit iterum in alios. Non intermisit tamen inter medios hos labores ad altiora etiam in Jurisprudentia sibi parare aditum, quo tandem effecit, ut A. 1719 Erfordiz, Disputatione inaugurali de usu Alibiagii in Germania absque Præside publicè non sine plausu habita, summos in utroque Jure honores adipisceretur. Duo vix ex eo præteriore anni, cum, quàm privatim italicæque ornaverat, nunc publicè a Rege augustissimo illi denudaretur Jus Naturæ & Gentium docendi sperta, ad cuius rite expellenda auspiciis Oratione de Legationum jure habita, d. 10. Sept. A. 1721 publicè dicta, se accinxit, postquam ad audiendam illam Academiæ proceres Programmata, de dolo in bellis illicito, invitaverat. Ast animum nondum integrum præfuerat huic munerari, cum alius jam honos extra patriam ipsam expectaret. Anno enim insequenti a Serenissimo Duce Anhaltino Serbellano ad obeundam Consiliarii Aulici dignitatem evocatus est, qua se tamen ipse paucos post annos abdicavit, adeo per breve tempus vitæ perturbatus aulicæ, ut inter egen-tes Musas, quam in aula, ubi invidiæ plena sunt omnia, mallet consensescere. Ex eo igitur tempore, reversus ad penates, totum se juventutis literis deditæ commodis consecravit, ut dies

endoque hoc labore præstitit, haud aliter pronuntiare possumus, quam quod ipse quidem non adeo infelix Interpretæ *Hoffmannus* fuerit, eo tamen felicior, quod *Reimarum* nactus sit Interpretem.

ELOGIUM JACOBI AUGUSTI FRANCKENSTEINII, J. Ū. D.

Quem repentino ante aliquod tempus extinctum lugemus fato, *Jacobum Augustum Franckensteinium*, Musarum nostrarum sedes protulerat Lipsia, celeberrima apud nos & inter eruditos gente oriundum. Patrem habuit *Christianum Godofredum*, supremi, quod hic Lipsiæ floret, Aulici, nec non Ecclesiastici Judicii causarum Patronum disertissimum, & Scabinum meritissimum, avumque *Christianum Fridericum Franckensteinium*, Historiarum in Academia nostra Professorein clarissimum. Prima literarum fundamenta posteaquam privata jecerat institutione, scholam, quæ S. Nicolao apud nos sacra est, adiit, ubi ducibus *Crellio*, nuper etiam pie defuncto, *Keilbackero*, *Drechslero*, *Petzoldo*, & *Schwartzio*, annos aliquot humanioribus, quas vocant, literis assiduam navavit operam, quibus instructus satis, A. 1705 ad altiores in Academia scientias progressus est. Quod iis, qui ad Academiam advolant, solet esse primum, Philosophiæ studium, præeuntibus *Oleario*, *Cypriano*, *Lehmanno*, & quem ante nominavimus, *Crellio*, pro viribus coluit, in quo cum profecisset tantum, quantum ei ad addiscendas reliquas doctrinas fuerat opus, scholis interesse cœpit Jctorum, ex quibus sibi *Lyderum Menckenium* præ ceteris, *Schacherum*, *Titium*, & *Olearium*, elegit doctores. Verum, quia ejus omnis in Jurisprudentiæ illo spatio cursus & labor ad Juris Naturæ & Publici doctrinam, nobilissimas Jurium partes,

tes, festinabat; tanquam ad metam, neminem autem in patria inveniebat, qui melius ad has artes viam ipsi monstraret, quam ipsa *Franckensteinus* parens, hujus se potissimum concedidit disciplinæ, ut ab eo, cui deberet vitam, vitæ etiam acciperet culturam. Nec mirum adeo fuit, quod juveni, in addiscendis bonis literis ab incunantate ætate indefatigato, iusta laboris præmia decerneret. A. 1713 alma mater, lauream nempe Magistri Philosophiæ, quam haud immerenti collatam fuisse, eleganti ingenii factu probavit; Dissertatione A. 1715 de titulo Fraternalitatis publicæ proposita, quàm altera ejusdem argumenti brevi temporis intervallo secuta est. Tum autem primum, quicquid antea ipse e doctissimi Parentis fontibus hauserat, fideli institutione effudit iterum in alios. Non intermisit tamen inter medios hos labores ad altiora etiam in Jurisprudentia sibi parare aditum, quo tandem effecit, ut A. 1719 Erfordiæ, Disputatione inaugurali de usu Albinogii in Germania absque Præside publico non sine plausu habita, summos in utroque Jure honores adipisceretur. Duo vix ex eo præterire anni, cum, quàm privatim ita, cuique ornaverat, nunc publicè a Rege augustissimo illi demandaretur Jus Naturæ & Gentium docendi Sparta, ad cuius rite capebenda auspiciis. Oratione de Legationum jure dabilis, d. 10 Sept. A. 1721 publicè dicta, se accinxit, postquam ad audiendam illam Academiæ proceres Programmate, de dolo in bellis illicito, invitaverat. Ast annum nondum integrum præfuerat huic muneri, cum alius jam honos extra patriam ipsam expectaret. Anno enim insequenti a Serenissimo Duce Anhaltino Servellano ad obeundam Consilarii Aulici dignitatem evocatus est, qua se tamen ipse paucos post annos abdicavit, adeo per breve tempus vitæ perturbatus aulicæ, ut inter egen-tes Musas, quam in aula, ubi invidiæ plena sunt omnia, mallet consensescere. Ex eo igitur tempore, reversus ad penates, totum se juventutis literis deditæ commodis consecravit, ut dies

ei vix præterierit, cujus non maximam partem docendo
 alios consumserit. Quorum tamen mercedem laborum non ni-
 si anno demum tulit 1732, quo a Principe augustissimo pen-
 sio ipsi annua clementissime fuit constituta, quam tamen
 & ipsi mors atra videbatur invidere, superioris quippe
 anni mense Maio rebus humanis præmature crepto. Scri-
 pta ejus si scire auras, præter commemoratas supra, Dif-
 fertationes, reliquæ hoc loco merentur recenseri, quæ
 sunt de Collatione bonorum, de Juribus Judæorum sin-
 gularibus in Germania, de Thesauris, de Prærogativa Do-
 mus Austriacæ, de Protopolipsia, de Rigore pœnarum mili-
 tarium, de Feodo in pecunia constituto, de Locatione Ju-
 risdictionis. Prostant præterea varia ingenii ejus monu-
 menta, tam præposito Autoris nomine, quam absque illo,
 in lucem emissæ, quæ de insigni ejus rerum historicarum
 ac politicarum cognitione abunde testantur. Eminent ia-
 ter illa Theatrum historicum Lusitanicæ, Angliæ atque
 Helveticæ, Halberstadii A. 1723, 1724 & 1725 publicatum,
 Chronici, quod *Zedleri*, Bibliopolæ, sumptibus prodit, univer-
 salis *Tomus I*, & *Tomus VII* Juris publici *Spereriani*, No-
 tæ ad *Benzonis* Vitam Henrici IV, Imperatoris, Scri-
 ptoribus *Menckenii* Saxonici *Tom. I* insertam, denique
 Præfationes ad *Gundlingii* Collegium Politicæ & Notitiæ
 Statuum. Nec silentio præterire possumus, quantum ei
 debeant Annales literarii, & inter illos præ ceteris *Acta*
 nostra, quippe qui præstitam iisdem a *B. Franchenselute*
 per decem fere & sex annos singularem industriam nun-
 quem satis prædicabimus. Præter nostra autem, illa etiam
Acta, quæ vernaculo sermone publicantur Lipsiæ, habent
 aliquid, quod Nostro referant acceptum. His addimus
 andem Meditationes felicissimas, de titulo magni Sigillife-
 ri in Thuringia, quas, ad defendenda jura Serenissimæ Do-
 mus Saxonicæ, Diarii literarii, *die vermischt* *Bi-
 bliothek* dicti, *Parte XXI* pu-
 blicavit.

☆ ☆ ☆

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Que Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA. •

Tomus I Sectio II.

EDMUNDI MARTENE ET URSINI DURAN-
DI, Presbyterorum, & Monachorum Benedictinorum
• Congregatione S. Mauri, veterum Scriptorum & Mo-
numenterum Historicorum, Dogmaticorum, Mira-
bilium, amplissima Collectio.

Tomus IV, V & VI.

Parisiis, apud Montalant, 1729, fol.

T. IV Alph. 5, T. V Alph. 4 pl. 20, T. VI Alph. 4 pl. 19.

Ne diutius justo in ære maneamus, sistimus tandem Lectori
nostro amplissimæ hujus Collectionis *Tomum IV, V & VI*,
quos producere hæcenus ob uberrimum novorum librorum
proventum nobis non fuerat integrum. Facillime sibi in me-
moriam revocabunt Lectores, quæ in *Actis nostris A. 1725*
Mense Aprilis p. 146 de universo Editorum instituto dicta
sunt, distributum nempe hoc Opus in *Classes quatuor*,
quarum *prima*, Diplomatica tota & Epistolaris; *Tomis*
tribus antecedentibus fuit absoluta. *Alteram* nunc *Clas-*
sem, Historicam, *tribus* hisce *Tomis* insequentibus exhibent
Collectores, qui quid novi nobis apportent, jam sumus tradi-
turi.

turi. *Totum* itaque *IV* Collectores nostri, cum amplissimæ huic Collectioni occasionem dederit iter ipsorum Germanicum, a Germanicis rebus ordiuntur, quæ in frontem ornant Acta variâ de exauctoratione *Wenceslai* Imp. & *Ruperti*, in eadem Imp. electione. Non est sane quisquam, qui vel primoribus, ut ajunt, labris Historiæ patriæ gustaverit delicias, quem fugere possit, quibus artibus *Wenceslaus* ad summum regni Germanici fastigium eVectus, quasque ob causas ab eodem postea fuerit dejectus. Ad illud Historiæ Germanicæ momentum multum faciunt Acta hæc, ex *MSto* Codice Germanico, opera *R. P. Ambrosii*, Monachi Ordinis Cisterciensis, prope *Dusseldorpium*, in Latinam conversa linguam. Comparent in iisdem inter alia fœdus inprimis, ab Electoribus ad negotia sanctæ Ecclesiæ & *S. R. I.* fideliter & concorditer tractanda initum, literæ convocationis Electorum, sententia depositionis *Wenceslai*, Capitulatio *Ruperti*, Regiæ, Epistolæ ejusdem varix, quæ iis possunt esse supplemento, quas a Reverendis Collectoribus in *Thesauri Anecdotorum Tomo I* jam olim deprehendimus suppeditas. Larga hic præterea seges reperitur negotiationum cum Principibus tam Germanis, quam exteris, & quæ ad illas requiruntur potissimum memorialium (vulgaribus verbis utimur, ut rem intelligant Lectores,) ac instructionum Legatorum. Sequuntur *Gesta Trevirensium Archi-Episcoporum* ab *A. Christi 880* ad *A. 1455*. Fœtus hic, de ejus genitoribus certi nihil potest desipiri, nisi quod pro comperto habeatur, collatis illum *Trevirensis S. Matthiæ* monasterii monachorum deberi laboribus, a Reverendis Collectoribus in celeberrimo *S. Maximini Monasterio* fuit repperitus, atque ex *Codice MSto* feliciter erutus. Est autem hæc nova *Trevirensium Historiarum*, ab *Acherio Tomo XII Spicilegii*, & *Leibnitio* in *Accessionibus Historicis* jam ante publicatarum, editio, iisdem tamen emendatior multo atque auctior. Nec silentio hic prætereundum, inservire illam inter alia etiam emendandis non minus rebus gestis *Balduini*, *Lutzenburgensis*, a *Baluzio Tomo I Miscellaneorum*, quam aliorum sex *Archi-Episcoporum Trevirensium*, ab *Eccardo Tomo II Scriptorum mediæ ævi* publicatis. His *Archi-Episcoporum Trevirensium*

rensum gestis additam conspicimus Appendicem, qua continentur libellis de propugnata adversus Archi-Episcopum Trevirensis libertate Epternacensis Monasterii, deque institutione festi commemorationis *S. Willibrordi*, ex MSto Epternacensi antiquo, porro declaratoriz contra *Henricum*, Trevirensis Præfulem electum, qui, pallio non gesto, Archi-Episcopum se in literis nominavit, & sacris immiscuit, ex MSto Cardinalis Ottoboni, qui postea fuit *Alexander VIII*, Papa, a *Mailonio* erutz, fragmentum Chronici *S. Matthia*, Trevirensis, ex MSto *S. Matthia*, breve Chronicon Epternacense, ex MSto Epternacensi, aliud breve Chronicon Epternacense, seu prioris continuatio, breve Chronicon, ex MSto Prumiensi. Comparant III Annales Novesenses, ex MSto Codice Novesensi descripti, quorum Autor, *Wernerus Titianus*, Monachus, Augustinorum apud Novesenses addictus Ordini, licet oppidi *Novesii*, vulgo *Nuy*, sui, que præsertim Monasterii, Historiam conscribendam sibi proposuerit, in Archi-Episcoporum tamen, civiumque Coloniesium, & aliarum adjacentium regionum, res gestas longe lateque exspatiatus est. Cum itaque Collectores nostri jam circa illustrandas versentur res Colonieses, Geldrenses, Novesenses, de quibus hæcenus potissimum actum fuerat, atque etiam Leodieneses, quas repræsentant subsequentes Scriptores rerum Leodiesium, operæ pretium ipsis visum fuit, hic interferere IV Excerpta quædam Libri II de gestis *Ludovici XI*, Autore *Amelgardo*, Presbytero Leodiesi, descripta ex MSto Codice Bibliothecæ Regiæ, in quibus præ ceteris Autor singulares, sed funestos, patriz suæ eventus, tanquam testis oculatus, recensuit. Excipiunt hæc V ipsa rerum Leodiesium Scripta varia, quorum agmen ducunt gesta Pontificum Trajectensium & Leodiesium a *S. Remacho* ad *Vazonem*, quæ ex MSto Codice Andaginesi Monasterii *S. Huberti*, apte annos 600 exarato, *Anselmo*, antiquum Leodiesium Historicum, orationem nobis sistunt atque ampliorem, quam quidem apud *Joannem Chæpeavilla* conspicitur, veterum Scriptorum Leodiesium Collectorem. *Anselmo* subjecere Venerandi Patres Cantatorium, seu Historiam Andaginesis *S. Huberti* Monasterii,

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

in qua *Henrici* atque *Odberti*, Episcoporum, acta diligentius, quam ab *Aegidio*, Aurez-Vallis Monacho, referuntur. Subjunxerunt denique inclyti S. Laurentii Monasterii Historiam, aliaque id genus monumenta, quae longo hic ordine recensere facile superfedebimus, id monuisse satis habentes, ad illustrandam Leodiensium Historiam illa spectare omnia ac singula.

Sequitur nunc *Tomus V*, in cujus fronte tanquam postliminio quodam apparet Praefatio Venerandorum Collectorum ad *Tomum IV & V*, plena querelarum, a Gallica gente vix ante unquam auditarum, jacere in suis terris literas, languere inprimis rem librariam, apud Germanos vero Italosve jam nobile quoddam Musarum domicilium haberi. Testantur id elegantissimae Celeberrimorum Virorum, *Eccardi & Mutatorii*, veterum Scriptorum Collectiones, quorum alter in Corpore suo Historico medii aevi, veteris Chronici Saxonici *Anonymi*, alter in Scriptoribus rerum Italicarum, Actorum Archi-Episcoporum Neapolitanorum editione, (hinc enim illae lachrymae,) Collectorum nostrorum industriam antevertit. Non tamen his tantum Collectioni suae putant detractum, ut in nobilissimorum Scriptorum abundantia, de continuanda illa prorsus desperare debuerint. Quibus rite praemissis, varias ad evulgatos a se Scriptores afferunt Observationes, quales sunt ad Regum Galliae Historiam spectantes, de Episcopis Leodiensibus, de Leodiensi S. Laurentii Monasterio, aliaque Ecclesiastica de disciplina, quae non possunt non Lectori esse jucundissimae. Nunc, ubi ad ipsum Scriptorum hoc Tomo contentorum pergimus Catalogum, videntur sane Collectores nostri, quod coeperant in Tomo antecedenti, in hoc pertexere voluisse de rebus Leodiensibus filium. Prodeunt itaque primo loco in scenam *Lambertus Parvus*, Leodiensis, S. Jacobi Monachus, cujus Chronicon, a *Reinero*, ejusdem caenobii Asceta, continuatum, ex ipso, ut videtur, autographo conspicitur, nec non *Cornelius Zanfriet*, Monasterii S. Jacobi pariter Monachus, probatae satis fidei Historicus, cujus Chronicon Scriptorum de rebus Leodiensibus agmen claudit, adjuncto illi in fine brevi Chronico Bremensi, ex MSto Bodecensi, quod tamen vix paginam explet. Succedunt Scriptores de sacra expeditione.

Editione Hierosolymitana varii, inter quos primus *Richardi*,
 Abbatis, libellus de expugnatione Hierosolymitana, ex MSt. Bi-
 bliothecæ Regis Christianissimi descriptus, atque *Erkemberto*, Ab-
 bati, anno circiter 1117 dicatus, quo, teste Chronographo Saxoni-
 co, Abbas Corbejenfis, *Erkembertus*, pluresque de Saxonia Hiero-
 solymam susceperunt iter, eo majoris est pretii, quod Autor co-
 ævus, in tanta Scriptorum segete, singularia tamen nonnulla
 atque hætenus refert inaudita. Huic, post scripta alia mi-
 nora exigui momenti, subjunctum est Chronicon terræ sanctæ,
 Autore *Radulfo Coggesbale*, Ordinis Cisterciensis Abbate, ex
 pervetusto Codice Parisiensis S. *Vicitoris* Bibliothecæ, Autoris
 ætate conscripto, in quo Autor, in locis sanctis tum peregrinans,
 Mausolam illorum a *Saladino* expugnationem testis o-
 culatus repræsentat. Scriptoribus tandem, qui gesta Dei per
 Francos exposuere, Collectores nostri aggregarunt *Guillelmi*,
 Archi-Episcopi Tyriensis, continuatam belli sacri Historiam,
 quæ quidem ipsa a *Jacobo Bongartio* inter belli sacri Scri-
 ptores fuerat evulgata. Hæc autem, quam ab antiquo Au-
 tore ad annum usque 1275 extensam conspiciamus, Continua-
 tio idiomate conscripta est Gallico, quemadmodum & inte-
 grum *Guillelmi* Opus a Continuatore suo in hocce idioma fuerat
 translatum, quod tamen & ob immensam ejus molem, & ob
 antiquissimum idioma Gallicum, quod nauseam certe peperisset
 Lectori, haud imprudenti consilio, a Nostri non fuit appo-
 situm, atque in ejus potius locum substitutum Glossarium vo-
 cum Gallicarum exoticarum, nec non de excidio urbis Acco-
 nis Libri II, & de expugnatione urbis Constantinopolis Tracta-
 tus. Exhibentur inde duo de rebus Anglicanis libelli, quos,
 cum nulla adsit materiæ affinitas, ob famam tantum præstan-
 tiamque Autoris hoc loco videmus insertos, nempe Chronicon
 Anglicanum ab A. 1066 ad 1200, Autore *Radulfo Coggesbale*, cujus
 supra mentionem fecimus, ex MSto Codice Bibliothecæ Pari-
 siensis S. *Vicitoris* & de Motibus Anglicanis sub *Joanne*
Rege Commentariolus, ab eodem Autore conscriptus.
 Habent omnino, de quo hic præreptam sibi a Gallis gloriam
 conquerantur Angli, quod editione tam eximii Scriptoris patrii,

cuius Chronicon per tantam annorum seriem in tenebris de-
 litescere passi sunt, ab iisdem sint præventi. Perginus ad Annales
 veterum Francorum, ex MSto Codice Bibliothecæ Regiæ protra-
 ctos, quorum Autor *Anonymus*, uti quidem ex ipso, quo definiunt
 Annales, tempore patet, Seculo nono videtur floruisse. Continen-
 tur his *Caroli Magni* avorumque res præclare gestæ ab A. 670
 ad 813. Convenientia illorum cum Chronico Moissiacen-
 si, a *Cbesnio Tomo III Hist. Gall.* vulgato, quam ipsi ob-
 servant Collectores, nil pretio Libri detrahit, cum, quicquid
 in Moissiacensi, ipso fatente *Cbesnio*, mancum est atque obta-
 rum, suppleatur in hoc nostro, clareque ac perspicue tradatur.
 Hos comitatur Chronicon Turonense, Autore *Anonymo*, Cato-
 nico Turonensi S. Martini, ex MSto Codice Bibliothecæ Regiæ,
 a Viris eruditis diu desideratum, quo quicquid a mundi crea-
 tione ad A. 1226 notatu dignum accidit, ex probatæ fidei Scri-
 ptoribus commemoratur. Integrum hic dare Opus, operæ non
 existimant pretium, atque adeo initia ejus, aliunde satis nota,
 ad *Decim* usque Imperatoris tempora prudenter hinc reflecta cerni-
 mus. Ast legendum omnibus, qui in veterum Scriptorum monu-
 mentis quærunt delicias, rapacis illius hominis furtum, qui Co-
 dici hujus Chronici MSto otiosam aut invidiam intulit manum,
 duosque inde quaterniones avulsi. Quorum quidem facturam,
 cum, quem Patres e Societate Jesu apud Parisienses servant, ejus-
 dem Libri Codicem nullis ab iisdem precibus potuerint obtine-
 re, refarcire aliunde non potuerunt Collectores, quam ex Excer-
 ptis quibusdam ex eodem Codice, a *Carolo Carsan*, Pastore Ec-
 clesiæ Novigenti prope Parisios, sibi oblatis, & fragmentis ex
 MSto Ecclesiæ Nannetensis. Additur his Historia Monasterii S.
 Florentii, Salmurienfis, ex MSto ejusdem Monasterii suppeditata,
 quæ varios habet Autores, eosque omnes fere doctaneos, qui suo-
 rum temporum memorabilia literis consignarunt. Hanc Histo-
 riam sequitur breve Monasterii S. Florentii Chronicon, ex quo
 nova historiæ lux affulgere poterit. Progredimur ad Fragmenta
 Chronicorum Comitum Pictaviæ, Ducum Aquitaniz, Autore,
 ut videtur, Monacho *S. Maxentii*, nec non Chronicon *Richar-
 di Pictaviensis*, Monachi Cluniacensis, ab A. 754 ad 1153, ex
 MSto

MSto *Calberino*, quæ singula paucis tantum plagulis constant. Ultimo loco leguntur *Francisci Carpesani*, Flaminis Parmensis, Commentaria suorum temporum, Libris X comprehensa, ab A. 1470 ad 1526, quæ ex MSto Codice olim Bibliothecæ Altæmpensis, deinde Cardinalis *Ostoboni*, qui postea fuit *Alexander VIII*, Pape, erant *Mabilonius*. Ex eo maxime videntur commendanda, quod florenti & eleganti stilo res non modo Italicas sui temporis prosequantur, sed bella etiam, sub Francorum Regibus, *Carolo VIII*, *Ludovico XII* & *Francisco I*, gesta, describant. Ad eandem Classem referendi sunt *Prosperi Sanctacrucii* de civilibus Gallie diffusionibus Commentariorum Libri III, quos, ex MSto Cardinalis *Barberini* a *Mabilonio* descriptos, publici hic iuris faciunt Collectores. Meretur autem Scriptor hic commendari præ ceteris, quod variis legationibus in Gallia, Germania, Hispania & Lusitania functus, ea magna fide exposuit, quibus ipse testis oculatus interfuit.

Tomus denique VI, Historiæ maxime dicatus Ecclesiasticæ, ingentem continet rerum monasticarum apparatus, de quibus generalia hic tractasse sufficiat. Proferuntur itaque primo loco Historiæ religiosorum Ordinum, cum generales, ad quas *Bruselli* de ordinibus religiosis sententiam, & *Monachi Anonymi* Dialogum referas de diversarum religionum origine, & aliatum speciales, ad quas spectare videntur gesta septem Abbatum *Beccensium*, metricè a *Petro Divensi* conscripta, Historia brevis priorum *Grandimontensium*, illorumque, quæ sequitur Historia prolixior, nec non brevis Historia Ordinis *Cartusien-sis*, Autore *Anonymo* mandata literis. Succedunt aliquot Monasteriorum Annales antiqui, in quorum numero sunt fundationum historiarum, Imperatorum Diplomata, Bullæ Pontificum, eorumque Rescripta, Conventiones veteres, Epistolæ Abbatum, literæ Cardinalium atque omnis generis Principum, miraculorum, contentionum, altercationum, ac conventuum historiarum variarum, tandemque Chronica, Martyrologia, & Calendaria non pauca. Hæc demum excipiunt certo ordine nonnulla sanctorum Monachorum Acta, quos nominatim hoc loco omnes recensere, prolixior illorum numerus non permittit. Nec

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

ex hoc *Tomo VI* nobis aliquid restat, quam ut præmissas in Præfatione a Reverendis Collectoribus in Monastica hæc Observationes, quæ sunt de religiosis Ordinibus seu Congregationibus, Seculo XI & XII exortis, de fratrum converforum in Monasteriis origine, & de disciplina Ecclesiastica, æque ac ipsos amplissimæ Collectionis, quorum brevem hic dedimus Conspectum, *Tomos tres*, Lectoribus enixe commendemus.

LETTRES DE HENRY IV, ROY DE FRANCE, ET
de Mess. de Villeroi, &c.

h. e.

EPISTOLÆ HENRICI IV, REGIS GALLIÆ, ET
Dominorum Villaregii & Puiſiensis, ad Dominum AN-
TONIUM FABRUM DE LA BODERIE, Legatum
Gallicum in Anglia, ab A. 1606 usque ad
A. 1611.

Amstelodami, sumtibus Societatis, 1733, 8.

Alph. I pl. 20.

Illustrum, quæ hic typis impressæ sistuntur, Epistolarum Syllogæ forma ea, quæ folia integra implet, scriptam ex celeberrima summi Gallorum Cancellarii, *Dagueſſotti*, Bibliotheca, titulo paulo ampliori, quam hic iis præmissis cernitur, commemorat diligentissimus Scriptorum patriæ Historiæ enarrator, *Longus*. Eas ut satis liquet inde primum transcriptas ab homine ignaro fortasse, an alibi exstarent, ita, cum fere responsa exhibeant ad literas *Antonii Fabri*, Legati Gallici in Anglia partes obeuntis, merito has ipsas ante omnia requirent Lectores horum Monumentorum legendorum studiosi, quæ tamen hic prorsus desiderantur. At servant illas, eodem teste *Longo*, duo Volumina, quæ reperiuntur cum inter MStos Codices *Illustris Brievani*, tum in Bibliotheca Regia Gallorum. Quibus cum & hæ ipsæ literæ, suis locis haud dubie insertæ, subjungantur, patet jam, si hæc Volumina potius, quam *Dagueſſorianus* Codex, descripta, iisque adjecta forent Excerpta hujus

Injus legationis, quæ ex Bibliotheca Estrepsiana recenset idem Longus, hoc libro tabernæ librarum & Bibliothecas virorum doctorum carere facile potuisse. Ceterum, si Historiæ ratio habenda est, fatendum, tantundem ex his literis solis peti fortasse posse, quam ex majori illa congerie. Fieri enim potest, ut illa nihil nos magnopere novi, quod hic non reperitur, doceat, multa non sine tædio lectorum iteret, ac, rationibus probe subductis, non inferviat, nisi legationi huic, rebusque prudenter & cum laude in ea gestis uberius cognoscendis. Utut fuerit, nos harum Epistolarum editione contenti, uno alterove exemplo, quid lucis ad Historiam illorum temporum penitus inspiciendam inde affulgere sedulo Lectori possit, docerimus. *Henricus IV* quantopere anticitiam Regis Magnæ Britannæ, *Jacobi I*, coluerit, illustri exemplo constat, quod, cum filia *Elisabeth*, sacro baptismate solenni ritu publicè initianda, testem eum una cum *Isabella Clara Eugenia*, Belgii Gubernatrice, legisset, *Jacobus* autem, qui Pontifici Romano, *Paulo V*, una cum sorore Regiæ, Duce Mantuæ, ad eandem in Delphini lustratione, eodem tempore peragenda, partes obeundas delecto, postponi, ut videri res poterat, nollet, id muneris palmam refugeret, ægre hoc minime tulit, neque alium Principem, qui vices expleret, substituit. Atque inde etiam intelligitur, cur P. *Daniel*, Historiæ Gallicæ Scriptor longe diligentissimus, ubi de *Elisabetha* illius Baptismate agit, unum ejus duntaxat testem afferat, Delphini & Sororis alterius duos. Batavos, incio *Henrico IV*, mensium octo armistitium cum Hispanis pactos, haud parum Regis ejusdem animum offendisse, vulgo docent Scriptores Gallici. Id nemo mirabitur, qui ex *Puisieu-ss* literis didicerit, eodem tempore, quo clanculum cum Archiducibus Batavi consilia de induciis faciendis agitabant, *Arsensium*, Oratorem eorum, a Gallis, ad bellum majori vi prosequendum, ducenta millia scutorum accepisse, unde postea tepide *Villaregtus*, dextra eos Gallicam abstulisse pecuniam, sinistra pactionem cum Hispanis initam, de ponendis ad tempus armis, obfignasse, observat. Apud Historiographum, quem laudavimus, *Danicium* atum ea de re silentium; quod

Epist. 4.

30.

35.

H

ut

in vitio ei vestiri non potest, ita, ubi de ablegato Turcico A:
 1607. ad Gallos, nullo mentionem ipjicit, si pariter tacendum
 putasset, gloriæ civium suorum, ad quam omnia refert, rectius
 consulisset. At, quando nihil aliud eum, nisi verba honorifi-
 ca, (*des Complimens*.) attulisse scribit, tanto minus veritati lita-
 re censendus est, quod *Puisieux* de ejus inhumanitate, man-
 cipia Turcica ex triremibus Gallicis importune admodum re-
 petentis, conqueritur, eumque sine donis, quorum spes facta,
 dimissum docet. De repudiatis a *Jacobo*, Rege Angliæ, parti-
 bus *compatriis*, quas pro filia *Elisabetta* sacro fonte tingenda
Henricus, ei detulerat, supra diximus. Nemo fortasse sibi per-
 suaserit, *Henricum* ex eo tempore de novo in Angliam recu-
 rendum sibi tandem ob causam dixisse. Factum nihilo-
 minus, ut Regiam ibi, liberiori inter conandum colloquio,
 de quo illa, acceperat, offensam sibi reconciliaturus, uti alteri
 filio, Duci Andegavensi, aquis lustralibus abluendo eam, ope-
 ram pararet, peteret. Nec refugit Regina Angliæ eas partes,
 quibus junctum cum Republica Venerorum functura erat; sed
 dilata postea res, ac, forte incidentibus, quæ *Henricum* ab An-
 gliis abalienarunt, rursus, plane intermissa est. Certe mentio
 ejus nulla postea in his literis recurrit. An *Henricus*, *M. Ghar-*
lottam Margaritam Montmoranciam, quam recens maritus,
Henricus Condens, zelotypia commotus, Bruxellas abduxerat,
 clanculum inde ex ædibus Arausionensibus abreptam, in Galli-
 am reduci jussit, inter Scriptores non satis constat, tametsi
 narrationem ea de re Operi suo intextam, quæ a fabula Ro-
 manensi vix abludit, pro verissima venditat laudatus *Daniel*.
 Dubitare tamen de veritate ejus non immerito possis, cum *Vil-*
laregius in his literis testetur, ficta esse omnia; Regem ab his
 artibus abhorrere, ægreque fieri potuisse, ut illa, præserte ma-
 rito, ex ædibus Arausionensibus, abduceretur; id agi hac fabu-
 la, ut macula & *Montmoranciam*, & iis, quos illa sanguine con-
 tingere, adpergeret. Hand paucis plura, eaque majoris mo-
 menti, ex his literis docebuntur, qui studiose eas pervolverint.
 Nobis, ad alia properantibus, vel pauca hæc, non nimis anxie
 cura selecta, excerptisse, apud Lectores æquos, ut speramus, sa-
 tis esse poterit.

Epist. 48.

77 & 84.

92.

Legat. II
Epist. 4.

DISPEN-

DISPENSATORIUM REGIUM ELECTORALE
Boruffo - Brandenburgicum, Auspiciis Sacrae Regiae
Majestatis, Boruffie, Regis Collegii Medici Superioris
cura & opera denuo editum, revisum, emendatum, &
audium, nunc denuo ad exemplar Berolinenfe recu-
sam, variisque Observationibus locupletatum, ab

ERNESTO FAGINO, Au-
gustano.

Erfordiz, sumptibus Caroli Friderici Jungnicolii, 1734, fol.

Alph. 3 pl. 1.

Notius fere est, inter nostrates saltem Germaniz Medicos, Dispensatorium Brandenburgicum, quam ut copiosius in Annalibus nostris commemorari debeat, exeunte nimirum superiori Seculo prima jam tum vice publicatum. Postquam enim *Fridericus Wilhelmus*, Elector Brandenburgensis, & post illum filius *Fridericus*, itidem eo tempore Elector, deinceps etiam Borufforum Rex, laudabile consilium susceperant, statum rei medicæ in Provinciis suis emendatiorem reddere, factum est, ut posterioris jussu hoc etiam Dispensatorium a Collegio Medico Berolinenfi ederetur, ad cujus normam medicamenta in singulis per terras Brandenburgicas pharmacopoliis præparanda, componenda & dispensanda essent. Quod ipsum Opus magno ubique plausu exceptum fuit, de quoque prelum exercuit, & haud ita pridem, novis curis recognitum, in lucem prodit. De novo quidem corpore pharmaceutico adornando, expurgandisque variis quilibet, cogitavit Collegium Medicum; sed non uno se retardari impedimento animadvertit. Maxima quippe, ut ipsius verbis utamur, manu medentium & empirice doctorum pars certis medicamentorum formulis, utut inconcinnis, assecta, solum præceos suæ penitus amitteret, quodsi compositiones istiusmodi in officinis non amplius venales reperirentur. Quare dandum aliquid esse præjudicii hominum vel

H 2

igno-

ignorantia credidit, & Dispensatorium; quemadmodum ultimo typis exprellum fuit, integrè quidem, expunctis tantummodo erroribus quibusdam, qui veniam haud merebantur, excodendum denuo curavit. Tantum autem abest, ut absolutum hoc modo Opus undique approbet, ut potius in adiutanda nova hac editione necessitati admodum urgenti concedendum aliquid fuisse doleat. Enarratis itaque ad ordinem literarum pro more veteri medicamentorum formulis, quæ variis subinde Annotationibus illustrantur, Appendicis loco subnectitur designatio medicamentorum, cum eorum, quæ in officinis majorum urbium, tum & illorum, quæ in pharmacopoliis minorum proflare debeant. Accesserunt novæ huic editioni quædam remediorum formulæ, adhuc nondum publicatæ, præcipue, quæ Ill. *Stabium* autorem habent. Quamdoquidem vero ea cum ob pretii gravioris magnitudinem, tum alias difficultates, non adeo facile comparari potest, multorum motus desiderii Cl. Editor, eandem Erfordiensibus typis repetiit, & multas hinc inde Observationes, quæ varias encheireses, circa præcipuorum medicamentorum præparationem necessarias, fata medicamentorum, eorumque censuras, a Medicis propositas, modum propinandi, effectusque & usum, complectuntur, intersperfit.

*M. FRIDERICI GUILIELMI STÜBNERI
Demonstratio brevissima veræ mensuræ virium, ea, quam
nuper in Novis Actis Erud. Mensè Martio p. 134 proposuit,
aliquanto concinnior, facilior & universalior.*

1) **V**ires moventes F, f in temporibus T, t vel uniformiter & constanter, vel difformiter & variabiliter agendo, producant in corporibus æqualibus velocitates V, v : sintque $d T, d t$ elementa temporum, per quæ vires, utut postea in temporibus integris difformiter & variabiliter acturæ, constanter & uniformiter agendo produxisse supponi possunt.

possunt velocitates elementares dV, dv . 2) Erunt $F = dV : dT$ & $f = dv : dt$ (per ea, quae Cael. Jacobus Hermannus §§. 30, 31, in egregio *Phoronomia* Opere demonstravit). 3) Vires quaecunque moventes sunt in ratione composita, ex elementorum velocitatis directa & elementorum temporis impensa inversa rationibus. Nam $F : f = (dV : dT) : (dv : dt)$ (per num. 2) $= dV \times dt : dv \times dT = (dV : dv) \times (dt : dT)$. 4) Tempora impensa velocitatibus producendis, praecipue in aequalibus corporibus, sunt velocitatibus productis inverse proportionalia. Etenim, quo major velocitas, praecipue in aequali corpore, producit, eo rapidius agit vis in ea producenda. At vero, quo rapidius agit vis in velocitate producenda, eo minus productioni ejus infumit tempus. Ergo, quo major velocitas, praecipue in aequali corpore, producit, eo minus tempus productioni ejusdem infumit vis producens. Hinc est $V : v = t : T$ & $dV : dv = dt : dT$. 5) Quia est $F : f = (dV : dv) \times (dt : dT)$ (per num. 3): erit $F : f = (dV : dv) \times (dV : dv)$ (per num. 4) $= dV \times dV : dv \times dv = V^2 : v^2$. Sunt adeo vires, in corporibus aequalibus diversas velocitates excitaturae, in ratione velocitatum quadratica: quod voluit Ill. Leibnizius. Unde patet, nec sollicitationes inaequales elementares in eodem corpore sequi rationem simplicem velocitatum producendarum, nisi quando temporum elementa dt & dT vel aequalia sunt, vel pro aequalibus haberi possunt ob differentiam, pro contemptibili seu fere nulla reputandam.

P. FR. JOS. VICT. ZAMBALDI, ORD. S. HIER.
Congr. B. Petri de Pisis, S. S. Theol. D. & Patavii
Lect. Tractatus de Locis Theologicis.

Patavii, 1722, 4.

Plag. 14.

Dicatus est hic Tractatus B. Virgini *Maria*, tanquam caeli terraeque Reginae, quam oratione, nescimus, magnificam magis, an magis abjectam, compellatam ab Autore audias:

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

„Vires per te ad has elucubrationes datae sunt, & cum circa
 „fontes Theologiae versentur, te unam in patronam exo-
 „ptant, cum tu sola sis fons vivus, fons signatus, fons,
 „ex quo veritas ipsa prodiit. Novi enim cum idiotae tuum
 „hoc nomen divinis gratiis & benedictionibus omni ex
 „parte refertum; super enim sanctorum nomina reficit
 „lassos, sanat languidos, illuminat caecos, penetrat duros, re-
 „creat fessos, ungit agonistas, & jugum diaboli excutit. Qua-
 „propter illi & ego sub tanto numine tui erimus atque felices,
 „si clementia tua scintillam radiorum tuorum ad nos flectere
 „dignabitur &c. Sed age, ad Tractatum ipsum, in quo loci Theo-
 „logici sunt ipsi argumentorum sedes seu fons, ex quo argu-
 „menta Theologica eruuntur, vel ad fidem explicandam, vel
 „ad haereticorum inventa eliminanda. Quos sequentes esse
 „statuit: Scripturam S. Traditiones, Concilia, totius Ecclesiae
 „consensum, Rom. Pontificis definitiones, autoritatem SS. Pa-
 „trum, Scholasticorum, Historicorum, & cum humana ratio-
 „ne Philosophorum. De singulis seorsum ita agitur, ut qua-
 „estiones moveantur, additisque responsionibus, argumenta in
 „contrarium pro more Papistico diluantur. Dabitur speculatio
 „na. De Scriptura Quaesitum 1): An ipsi possit habere falsitas,
 „Negatur id, sed objicitur: in Scriptura continentur aperta falsi-
 „tates, e. g. *Jacob* mentitus est patri suo *Isaac*, dicendo: ego
 „sum primogenitus; & respondet, *Jacobum* non mentitum es-
 „se, sed prophetasse. Quaesitum 2): An Scriptura varios admit-
 „tat sensus. Afirmatur. Nam, praeter literalem, assumere my-
 „sticum, qui describitur, quod sit sensus, qui non proxime per
 „voces, sed per rem, verbis significatam, a Spiritu Sancto indice-
 „tur, eumque subdividit in Allegoricum, Anagogicum, Tropo-
 „logicum, & Moralem. Literalem dari sensum, probatum tre
 „voluit ex *Apos. Cap. ult.* Si quis apposuerit super haec, apponet
 „Deus plagas scriptas in hoc libro. Mysticum vero ex *1 Cor.*
 „X: Omnia contingebant in figuris illis. Ad objectionem, multipli-
 „citatem sensuum in una Scriptura parere confusionem & de-
 „ceptionem, & tollere arguendi firmitatem, respondet, ea ne-
 „gando. Nam non per voces, sed res, vocibus significatas, sen-
 „sum multiplicari. Item objicit sibi: Datur per vos sensus

Pag. 7.

8.

17.

20.

21.

22.

23.

ac-

accommodatius; ergo quinque erunt sensus. At respondet: ille sensus non est proprius Scripturæ, sed concionatorum. Nam re vera illa significatio verborum extenditur, & accommodatur aliis rebus, a Spiritu Sancto non intentis. *Quæst.* 3): Quot Libri sint Canonici? *Resp.* Omnes; nam probari id posse ex Concilio Tridentino, & quia Ecclesia Rôm. omnes susceperit ac retineat. Objicit: Hebræi non habuerunt pro Canonicis nec Tobiz, nec Judith, nec Sapientiz, nec Ecclesiastici, nec Maccabæorum libros, & in veteri Ecclesia non recipiebantur hi inter Canonicos, respondetque: Non Hebræorum Canon, sed Canon Ecclesiz, facit libros Canonicos. Tandem etiam hæc somniat, sibi que objicit: Lutheranos rejicere Epistolam ad Hebræos, item Jacobi, Judæ, Apocalypsin; & respondet: Futilem esse oppositionem. Quid enim ad nos de Hæreticorum sensu? Quæ conversio lucis ad tenebras, si illi nolunt recipere hos libros? Hæretici sunt, de quibus *Augustinus*: Scripturas sic accipiant, ut pro suo privilegio imo sacrilegio, quod volunt, sumant, quod nolunt, rejiciant. Nos vero, qui Catholici sumus, S. Romanæ Ecclesiz determinationibus adhæremus. Transcripsit etiam ex *Hieronymo Tom. III p. 5 Epist. ad Paul.* cujusvis libri argumentum. Cum vero libri vere Canonici tantum recenseantur, & de Apocryphis altum sit silentium, *Hæc*, inquit, *fideliter transcribere placuit, que quidem cum clara forsan, sed nimis subtiliter enarrata, videntur, pleniorum catalogum subtexere placuit*; in quem refert omnes veteris Ecclesiz Apocryphos. De libris N. T. non novam subtexit argumentorum enarrationem & Catalogum, sed Lectorem delegat ad præcedentia, ex *Hieronymo* transcripta, *Quæst. IV* est: Qua in lingua libri Biblici sunt conscripti? *Quæst. V*: Quæ editio sit Authentica? asseritque, solam Vulgatam Latinam esse divinam, divinoque textui conformem; nam ut talem proponi ab Ecclesia Romana. Objicit: *Clemens VIII* ipse in Præfatione fatetur, Vulgatam plures errores & nonnulla corrigenda continere, dum inquit: *Sicut nonnulla consulo mutata, ita etiam alia, que mutanda videbantur, consulo immutata relicta fuerunt.* Sed regerit Auctor, hoc intel-

Pag. 24

25

26

30

33

34

35

Pag. 36.

ligendum de partibus Hebraeis Amen, Alleluja, &c. quae ver-
 ti non potuerint. Objicit porro: Hebraicam editionem
 olim fuisse authenticam, a Christo & Apostolis commenda-
 tam, imo ex ea Vulgatam esse versam, quae ita nec ipsa foret
 authentica, nosque ad eam ab ipso *Hieronymo* saepe remissos.
 Ibiq; distinguit inter nunc & olim. Olim fuisse textum He-
 braicum purum, hodie corruptum. Tandemque ita pro autori-
 tate perorat: tam falsum esse, in Vulgata errores inveniri, quos
 falsum sit, Spiritum Sanctum posse errare; nam Sanctam ma-
 trem, Ecclesiam, afflatam Spiritu S. solam Vulgatam Latinam, ut
 Authenticam, & ut unicam nostrae fidei normam, ac regulam
 37. morum, proponere. Quæst. VI: Ad quem spectet, Scripturæ sen-
 sum exponere? An cuilibet liceat? Resp. Judicium de vero sen-
 38. su Scripturæ spectare ad Ecclesiam, in summo Pontifice ex
 cathedra loquentem, vel in Concilio generali. De sacra Tra-
 ditione Quæsitum I est: An præter S. Scripturam, seu verbum
 Dei scriptum, admittendæ sint Traditiones, seu verbum
 Dei non scriptum? Affirmatur; quia non omnia, quae ad
 fidem pertineant, imo plurima, nec aperte, nec obscure in
 Scriptura S. continentur expressa, qualia sint de perpetua
 B. Mariae virginitate, de auxilio Sanctorum impetrando, de
 consecratione altarium templorumve, de abstinentia a carni-
 bus, ovis & lacticiis, de veneratione imaginum, &c. Hinc
 traditiones Apostolico-divinas esse alteram ipsorum fidei regu-
 lam. Quibus fidem conciliare vult 1) ex dictis *Ecl. VIII, 11,*
Deut. XXIII, 7, Jer. VI, 16, & 2 Thess. II, 11; 2) ex praxi
 Ecclesiae; 3) ex Conciliis; 4) ex sanctis Patribus. Argu-
 41. menta in contrarium sic solvuntur. Primum ex *Hieron. Cap.*
XXIII Martii. Quod in Scripturis auctoritatem non habet,
 eadem facilitate contemnitur, qua profertur. Resp. *Hierony-*
mus his verbis non traditiones, sed illorum opinionem, elimi-
 nare, qui ex libro quodam Apocrypho probare contendebant,
Zachariam, inter templum & altare occisum, fuisse patrem
Joannis Baptistæ. Obj. 2, Scripturam prohibere traditiones
Deut. IV, 2: Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, ne-
 que auferetis ex eo. Ergo non esse admittendas. Resp. prohibi-
 beri additiones, quibus alteretur aut corrumpatur verbum
 Dei,

Dei, non Papisticas. Obj. 3 ex *Gal. I, 8*: Si quis evangelizaverit vobis præter id, quod accepistis, &c. Resp. præter hoc in loco significare *contra*. Obj. 4 ex verbis Christi: Quare & vos transgrediamini propter mandatum vestrum. Resp. hoc tantum valere de Phariseorum, non Papisticis, traditionibus. Obj. 5, Scripturam esse sufficientem; nam Christum dicere *Jo. V*: Scrutamini Scripturas, & *Paulum 2 Tim. III*: Omnis Scriptura utilis &c. Ergo continere eam omnia, quæ ad salutem necessaria. Sed Aator, explicite continere, negat; implicite vero, dum etiam traditiones tenendas proponat, concedit. *Quæst. II*: An ex traditione desumi possit infallibile argumentum? Affirmatur; 1) nam divinam traditionem esse verbum Dei non scriptum, adeoque infallibilem, cum Deus mentiri non possit; 2) ex *1 Cor. II*: Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. In his verbis *Paulum* traditiones tanquam innegabile medium adducere, ad convincendos eos, qui rationibus & Scripturæ autoritatibus resistunt. *Quæst. III*: Quomodo discerni possit traditio humana & divina? Resp. illam esse divinam, quæ ut talis ab universa Ecclesia credatur & defendatur, & tunc non esse divinam, quando initium traditionis reperitur vel in Decretis Pontificum, vel in Conciliorum Canonibus, vel in Patrum Statutis. De Conciliis primo quaeritur, quid sit Concilium? Resp. esse Prælatorum Ecclesiæ congregationem ad fidei controversias definiendas, vel fidelium mores informandos, a legitimo capite convocatam. *Quæst. II*: Quænam personæ convocari debeant? Resp. solos Episcopos de jure; ex privilegio & consuetudine autem etiam Cardinales, Abbates, Generales Ordinum; non vero laicos & Principes. Probatur id, quod, definire credenda & agenda, proprium sit Pastorum, non laicorum. Ad argumentum in contrarium, a Concilio Apostolorum desumptum, ubi dicitur *Act. XV, 6*: Convenerunt Apostoli & Seniores videre de hoc verbo, respondet, nomine seniorum non venire laicos, sed primarios de clero. Deinde Apostolos inter se ut iudices; nam *Jacobum* dicere: Propterea quod ego iudico &c. seniores, ut consultarent & inquirerent, ex verbis: & cum magna disquisitio fieret; plebem vero non fuisset

Page 42 7

43

44

45

46

48

Page 49

se vocatam, affuisse tamen, non disputando, sed audiendo, juxta illud: & tacuit omnis multitudo. Objicit porro ex *Aristot.* VII: Attendite a falsis Prophetis. Ergo laicis convenire, iudicare de fide, utpote qui ex officio teneantur distinguere falsam doctrinam a vera. Sed respondet distinguendo inter judicare discretive & potestative: hoc solum Praefatis, illud omni fidei convenire. Excipit, *Jo. IV*: probate Spiritus, inungi iudicium decisivum; sed haec negat, distinguens discretivum & decisivum. Obj. Concilium generale universam Ecclesiam representare; ergo ex omni genere hominum ad Concilium vocandos esse delectos. Resp. Ecclesiam solum Episcopis representari posse. Item obj. communem causam communibus agendam esse votis. Resp. per instantiam ab exercitu, ubi ad omnes causa victoriae spectet, sed ducum se precipere, militans pugnare. Ad quaestionem: Quo jure Abbatibus & Ordinum Generalibus, jurisdictione in singulas orbis Ecclesias destitutis, conveniant suffragia decisiva in Conciliis, dicit, quod non habeant ex jure, habere eos ex privilegio & largitione Ecclesiae. Quaesit. III: A quo convocanda sint Concilia, & quae illorum legitimum sit caput? Id quod solum Papa, minime vero Caesar, vindicat, quia solum Papa possit imperare Episcopis, supremamque habeat auctoritatem. Nullum Concilium esse legitimum, nisi congregetur in nomine Christi ad *Matth. XVIII, 20*: ubi duo aut tres congregati &c. Quae auctoritas solum *Petri* successori commissa sit his verbis: palde mens ovta. Arguenda contraria sunt, multa Concilia ab Imperatoribus convocata absque consensu Pontificum, item Pontificum precibus ab Imperatoribus exoptata, item *Constantinum Magnum* Pontificis Max. titulum semper retinisse, in Concilio Praesidem fuisse, item in fronte Conciliorum a Patribus apposita hujusmodi verba: Sacrosanctum & Oecumenicum Concilium, auctoritate Imperatoris congregatum &c. Quibus occurrit, respondendo, haec quidem arguere Imperatorum protectionem, non vero auctoritatem & jus convocandi, licet & hoc non aliter ac consensu Pontificis factum sit. Objicit ulterius, non solum Papam, sed & Episcopos, habere jus convocandi; *Matth. XXI* &

51.

52.

53.

55.

deinde cum Apostolicis convocatis est constituto. Resp. Aposto-
 los id praestitisse auctoritate *Petri*. Unicum tandem casum
 excipit, quo Concilium convocari possit sine Pontifice, nempe
 in pluribus incertisque Pontificibus existentibus. Proposuit
 etiam Quaestiones de Conciliorum origine, eam statuit factam,
 cum Christus interrogasset? Quem dicunt homines esse fili-
 um hominis? Quod *Petrus*, tanquam futurum Ecclesiae caput,
 inspirante Spiritu S. resolverit. Subnectit tandem Catalogum
 Conciliorum omnium, quae distinguit in approbata & repro-
 bata, vel ex toto, vel ex parte, vel manifeste, vel minus. Quaest.
 IV: An Concilium generale, seu oecumenicum, auctoritate Pon-
 tificis confirmatum, sit infallibile? Affirmatur, ut articulus fi-
 de catholica tenendus, cujus contrarium sentientes Hæretici
 sint. Idque ex dictis *Matth. XXVIII, 14*: Ecce ego vobiscum
 sum; *Act. XV*: Visum est nobis & Spiritui S. *Jo. XVI, 13*,
 & quia Ecclesia sit infallibilis; ergo & Concilium. Si
 Concilium errare posset, abinam illud esset: Qui vos audit,
 me audit. Insuper, si Concilium erraret, talem errorem utique
 Christo tribui debere. Nam Concilium Ecclesiam ipsam
 representare, quæ cum corpus Christi sit, a suo capite moveatur
 & regatur; si ergo erraret, talis erroris autorem Christum esse.
 Fatendum ergo, Concilium generale, a Papa confirmatum, esse
 infallibile. Argumenta in contrarium attulit ex *Calvin. Inst.*
Lib. IV Cap. IX §. 3, ubi allatus est locus ex *Jes. LVI*: Specu-
 latores ejus caeci omnes, omnes pastores ignoraverunt intelli-
 gentiam, a primo usque ad novissimum. Sed regerit Autor,
 omnes pastores errare posse distributive & segregatos errors
 privato, non vero collective & ad Concilium congregatos.
 Nam Christum non promississe cuilibet in particulari infalli-
 bilitatem, sed congregatis in unum. Ad *2 Petr. II, 1*: Erunt
 magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, Resp.
 hic nihil de Conciliis inveniri, optime vero designari Luthero-
 rorum & Calvinistarum. Obj. Concilium Judæorum ex errore
 Christum damnasse. Resp. ideo factum, quia non secundum
 in eam legitimi judicii processerint, sed tumultuaria conspira-
 tione; deinde, Christo presente Concilia Judæorum potuisse
 errare,

- Pag. 66. errare, non vero ~~antiquam~~ tenuisset. Tandem obijcit, Concilia de facto errasse, vel falsa definiendo, vel contraria ponendo, ut iconoclastica; & responsionis loco, negat, fuisse probata. Nec magis etiam se premi putat verbis Petrum, e. g. *Naxianzoni* Ep. ad Procop. Ego, si vera scribere oportet, ita animo affectus sum, ut omnium Episcoporum Concilia fugiam, quoniam nullius Concilii finem latum sanctumque vidi, aut quod depulsionem malorum potius, quam excessionem & incrementa, habuerit. Item *August. Lib. III c. Mex.* Nec ego Nicenum, nec tu debes Ariminense tanquam præjudicaturus proferre Concilium, nec ego hujus autoritate, nec tu illius detineris. De Ecclesia Quæstionem I respicit definitionem, qua dicitur, Ecclesiam militantem esse coetum, sive evocationem hominum viatorum baptizatorumque, qui inter se vera fidei professione & sincera sacramentorum communione colligantur, sub legitimo capite, Pontifice Romano, Jesu Christi in terris vicario. Hinc Quæst. II: An homines peccatores baptizati, tenentes fidem Catholicam, sub Rom. Pontifice existentes, sint in Ecclesia militante? Affirmatur, de perditissimis etiam peccatoribus, modo fidei tesseram observent sub Pontifice Romano. Inter alia probare id vult ex *1 Cor. V*: Audicitur inter vos fornicatio, & talis, qualis nec inter gentes. Est in hac Quæstione Autor prolixior; non poenitet tamen, inquit ipse pag. 78 sub finem, quoniam oportuit & me ipsum tæri. Ad Obj. peccatores nec Spiritu Dei agi, nec esse filios Dei, nec membra Christi, aut cum eo uniri, dicit, licet non respectu sanctificationis & caritatis, tamen respectu fidei & baptismatis, ea omnia esse. Quæst. III: An non baptizati Catechumeni sint de Ecclesia? Negatur. Ad instantiam, quod Catechumenus, desiderans Baptisma, eum moriatur, salutem sequatur, ideoque Ecclesie membrum sit, excipit, eum salvari tantum in casu extreme necessitatis. Quæst. IV: Num Hæretici sint in Ecclesia? Negatur; nam Spiritum Christi non habere Hæreticos. Obj. Hæreticos esse baptizatos, Baptisma autem constituere hominem in Ecclesia Romana, si conjunctum sit cum fide, Quæst. V: An schismatici sint de Ecclesia? Negatur. Obj.

Obj. esse tamen fideles, cum eandem fidem servant, & peccato-
 res, quanquam magni & improbi, ex ipsorum concessione,
 sint de Ecclesia. At excipit, observantia, quæ capiti de-
 beatur, negligentes esse schismaticos, & hinc esse disparitatem.
 Quis inquit, licet schismatici Pontifici subesse detrectent, vel-
 le tamen subesse Christo, & cœlesti Ecclesiæ communicare, ob-
 vertit, hoc esse impossibile, quoniam, qui non subsit Pontifici, nec
 a Christo capite habeat fidem, nec sufficere, credere, Christum esse
 caput invisibile Ecclesiæ. Quæst. VI, de notis Ecclesiæ, asse-
 rit, Romanam esse unam sanctam, Catholicam, & Apostolicam.
 Quæst. VII: An Ecclesia sit ita infallibilis in rebus fidei & mo-
 rum, ut certum præbeat Theologo argumentum? Affirma-
 tur de Rom. Catholica; quia Christus sit ejus caput; quia
 columna & firmamentum veritatis 1 Tim. III; alias errores Ec-
 clesiæ Christo tribui deberent; atqui hoc impium asserere. Er-
 go impium, asserere Ecclesiam fallibilem. Cur vero, objicit, a
 Papa, ut Innocentio III, Concilia ad reformandam Ecclesiam con-
 vocata? Resp. non ad reformandam doctrinam universalis Eccle-
 siæ, sed quarundam personarum. Obj. 2, experientiam testari, Ec-
 clesiam errasse, dum parvulis Eucharistiam dari jussit. Autor ve-
 ro negat, esse errorem, quamvis jam consultius, sanctum illud
 ommittere. Obj. 3, Ecclesiam Romanam multa sancivisse Scriptu-
 ræ & præceptis Christi contraria, ut prohibitionem matrimonii,
 communionemque sub utraque specie. Respondet, textus ma-
 le adduci, & falsum omnino esse, hæc prohiberi. In verbis:
 Qui edit & bibit, & conjunctivum pro aut disjunctivo esse
 accipiendum. Hic subnectit seriem Hæreticarum sectarum,
 de quibus ex domesticis judicat principiis. De Romano Pon-
 tifice Quæst. I: An summus Pontifex sit legitimus D. Petri
 successor in Ecclesiastica Monarchia? Affirmatur ex Matth.
 XIV; ubi nomine petra non Christus, sed Petrus sit intelli-
 gendus, cui Pontifex legitime succedat, quia Ecclesiæ ad fi-
 nem mundi duraturæ facultas sit data eligendi successorem,
 & jam Papa eundem primatum, munus, & autoritatem habeat,
 id quod probent Concilia & Patres. Objici quidem silen-
 tium Scripturæ de successione Petri; at, si non explicite, im-
 pli-

Pag. 90.
92.

95.

96.

211

104.

106.

Pag. 109.

113.

114.

115.

116.

118.

119.

121.

plūto tamen, cum adesse *Matth. XVI.* Nō nisi Pontifex esse legitimus *Petri* successor, debere eum succedere illi in Apostolatu; sed respondetur, quamvis nō sit Apostolus ad scribendos libros sacros, esse tamen ad fundandas Ecclesias, fidemque propagandam. Obj. eandem potestatem tribui Episcopo *Alexandriano* a Conciliis; sed limitat, prout Romanus est Episcopus, nō prout est Pontifex. **Quæst. II:** An Pontifex sit infallibilis ita, ut in rebus fidei & morum decernendis errare nō possit? Affirmatur, nō solum eum in Concilio generali, sed etiam extra Concilium, dum docet & definit res fidei & morum, esse infallibilem. Nam *Petrum* fuisse infallibilem ex intercessione *Christi*, pro *Petro* exaudita *Luc. XXII* & *Matth. XVI.* Opponitur, Pontifices errasse, quin *Petrum* errasse, abnegando *Christum*, & reperitur, nō ut Pontificem, sed ut privatam personam, errasse, item *Marcellinum* idolis adolevisse; ubi dicitur Autor, peccasse quidem contra externam fidei confessionem, sed ex fidei externæ defectu nō sequi, aliquem interne esse Hæreticum. Uterius offert, *Liberium* *Arizanz* Hæresi & condemnationi *S. Augustini* subscripsisse; dubitansque solutus, licet, inquit, quoad posterius injuste fecerit, nō tamen ex infidelitate. Nam causam *Athanasii* nō fuisse causam fidei. Allato etiam dubio, *Honorium* fuisse monothelitam, occurrit dicendo, nō fuisse Hæreticum, sed de Hæresi accusatum In eo fuisse *Honorium* defectuosum, quod dissimulaverit, nō peccaverit tamen, in fide. Concludit tandem hanc in modum: Addant, quæcumque velint, nunquam probabunt, Pontificem, ex cathedra definitentem, esse fallibilem, quamvis de aliquo, ut persona privata, errores afferre valeant. Loquitur vero ex cathedra, quando loquitur ut Pontifex, nempe auctoritate suprema, ubi hac uti solet formula: nostra & Apostolicæ sedis auctoritate. **Quæst. III:** An Pontifex errare possit in Canonizatione Sanctorum? Negatur; nam ex cathedra loquentem esse infallibilem. Si objiciat, nisi testimonio hominum, quod fallibile sit, & qui citatur fallibili testimonio, ipsum fallibilem esse; respondeo, testimonium hominis se habere tantum ut dispositionem requisitam ad hoc, ut mature consilio & previo examine se disponant ad

ad actionem Spiritus Sancti recipiendam. Quid? quod *Aug.* Pag. 122.
gustinus vero dicat: Multa corpora Sanctorum venerantur in
 terris, quorum anime cruciantur in inferno. Resp. *Augustinum*
 loqui de iis, qui vulgo Sancti æstimentur, ut *Lutherus* a
Lutheranis. Quæritur IV: An sit de fide, hunc Pontificem,
 legitime electum, esse verum Pontificem. Affirmatur, quia
 Ecclesia hoc ut de fide credendum proponit; & oppositam
 sententiam ut Hæreticam contemnit. Sequitur tandem
 Catalogus Romanorum Pontificum. De autoritate sanctorum
 Patrum quærit, quomodo Theologo infallibile præbeat argu-
 mentum? Resp. omnes simul convenientes in fidei dogma-
 te esse infallibiles. Excipit: Singuli seorsim sumti non sunt
 infallibiles; ergo nec conjunctim. Nam sunt illi iidem conjun-
 ctim, qui sigillatim. Resp. infallibilitatem Christum singulis non
 promississe, bene vero omnibus conjunctim sumtis. Annectitur
 iterum Catalogus Patrum. De autoritate Scholasticorum sta-
 tuit, unanimem illorum consensum etiam firmum & indubi-
 tatum præbere argumentum. Ad Objectionem, inter Scholasticos
 mera dissidia, factiones & sophismata regnare, respondet, tunc
 non esse Theologos, & si hæc audiantur, errorem Theologo-
 rum non Scholasticæ esse disciplinæ. De ratione naturali statuit,
 rationes naturales, quæ principia naturalia includant, certum
 præbere Theologo argumentum. Historiam autem huma-
 nam, dummodo a Scriptoribus fide dignis conscripta sit, pro-
 babile præbere argumentum; quod si vero omnes consentiant,
 tunc fore firmum. Objicit, Historiæ fidem labefactari ex eo,
 quod Itaque, Magos ex Oriente fuisse Reges, quod multis ho-
 die rationibus negetur. Sed responsionis loco Autor, se
 male humana fide errare, quam cum posterioris sententiæ de-
 fensoribus sapere, ipse fatetur. Quæ verba verissime in eum
 convenire, in toto hoc Tractatu abunde comprobavit. Et
 plurima hæc, quæ ex eo excerptimus, specimini esse possunt,
 quantum ex humana fide errari possit in rebus spiritualiter
 displicentibus. Ceterum tanti a Professoribus Patavinis hoc O-
 peris quo ob rationum momenta adversariorum obiectio-
 nis præterea enervata considant, existimatur, ut uno ore ve-
 ta

125.

128.

130.

131.

132.

134.

136.

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

ta pro absolvendo hoc Opere nuncupant: ne pictura jam in hoc Opere Theologiae caput partes unquam suas desideret. Timendum enim esse, pronuntiant, ne idem, quod venustissimum Veneris caput, ab *Apelle* depictum, infortunium subiret, & ejus post funera qui reliquum corpus perficeret, & pro capitis dignitate elaboraret, inventus sit nullus.

FR. JOS. VICTORII ZAMBALDI, ORD. S.
*Hieron. Congreg. B. Petri de Pisis, S. S. Theol.
Doct. & Patavii Lectoris, Quaestiones Prooemiales ad
universam Theologiam Scholastico-Dogmaticam,
quas & se ipsum J. C. D. D. D.*

Patavii, typis J. B. Conzatti, 1722, 4.

Plag. 6.

Studioſis Ordinis ſui inſerviturus, has publice praelegendas Quaestiones typis mandari curavit Autor. Quarum prima est: An praeter scientias naturales detur scientia revelata, quae Theologia vocatur? Quam affirmat, & Theologiam describit per cognitionem, seu doctrinam de Deo, rebusque divinis, ex principiis revelatis, ab ipso Deo hominibus viatoribus deductam. Quaeſt. II est: An Theologia Positiva specie differat a Scholastica? Cui Quaestioni ansam dedere domestici, & quidem non mediocri notz, Theologi, autumantes, Theologiam Scholasticam esse insipidam, nulliusque fere argumenti, contra quos, tanquam cum *Lutero* & Heterodoxis consentientes, adstruere tentat, Theologiam positivam non differre specie a Scholastica; quia utraque easdem veritates tradat, & easdem difficultates pertractet; sed accidentaliter solum & in methodo differre. Ad Objectionem, Theologiam positivam Jus divinum tantum considerare, Scholasticam vero aliis argumentis litigare, regerit, cum Jus divinum, sive scriptum, sive traditum, saepe dignosci nequeat, & ob traditiones, quas continet, subinde obscurum fiat, inde necessarium esse, ut Theologia positiva
Patres

Pag. 6.

Rerum & Theologos consulat, & ex illis, postea argumentando
 suas conclusiones confirmet, suadeat, ac illustret. Sed Schola-
 stica, opponit, utitur principiis naturalibus, positiva vero nun-
 quam; iam ex diversitate principiorum specificam argui sci-
 entiarum distinctionem. Respondet distinguendo, quod fit pri-
 mario & per se, & quod secundo & per accidens fit; item
 hanc esse Theologi, non vero Theologiae, methodum.
 Tertia Quaestio est: An Theologia Scholastico-Dogmati-
 ca sit necessaria Ecclesiae & fidelibus ad salutem aeternam
 consequendam? Qua, Lutheranis opposita, illam pro inani fal-
 lacia & profana Theologia traducuntibus, ita deciditur, ut asse-
 ratur, illam absolute necessariam esse S. R. Ecclesiae ad defen-
 sionem fidei contra inimicos veritatis. Id quod probatur
 exemplo Christi, qui *Matth. XXII, 42, 43, Marc. XII, 43,*
 etiam, praegit Scholasticum. Et tunc esse facultatem inferendi
 conclusiones ex articulis fidei. Sin autem sumatur pro co-
 gnitione Dei; simpliciter necessariam esse cuique adulto. Quod
 si vero, tandem, significet artificiosam methodum speculandi
 aliquid de veritate fidei, tunc nec Ecclesiae, nec fidelibus,
 esse simpliciter necessariam, etsi omnino perutilem. Inter obje-
 ctiones, quae ipsi non formavit, sequens etiam habetur: Si daretur
 aliquis nutritus in sylvis, qui solo ductu rationis bene viveret,
 nullamque prorsus cognitionem haberet, aut habere posset, ut-
 pote ab hominibus segregatus, an talis posset salvari, nec ne.
 Quod non potest dici. Nam, si salvatur, cadit doctrina Scho-
 lastico-Dogmatica. Si non salvatur, Deus est acceptor perso-
 arum. Resp. in tali hypothese Deum vel angelum missurum,
 vel per internas revelationes illustraturum. Quod si Haeretici ob-
 jecerint, Scripturam S. per se lucidam & apertam, ergo expli-
 citam Scholasticam non esse necessariam, respondet negan-
 tes, & illorum esse perhibet. Sin ulterius objiciant, Theo-
 logicam Scholasticam ad fidem esse perniciosam & inanem, in
 illis quadrat *Divi Pauli ad Coloss. II: Videte, ne quis vos*
per Philosophiam & inanem fallaciam; nam plura
humano iudicio, in res fidei, quam ipsa fides de-
tinet, tunc responsionis loco regerit, Paulum agere de
idua

Pag. 7.

12

9.

2

11.

15.

16.

- Pag. 20. inani Philosophia, non de vera & naturali. Secundæ disputationis Quæstio prima est: An Theologia sit proprie & vere dicenda scientia; id quod affirmatur. Sed objicit: ea, quæ Theologus credit, non potest scire. Actus enim fidei est obscurus, scientiæ vero evidens. An itaque possunt fides & scientia simul stare cum eodem objecto? Respondet autem, quamvis non eodem actu, bene tamen eodem intellectu. Non enim implicaret, credo, Dei existentiam, quia eam fides mihi proponit credendam, & scio DE existentiam, quia ex modis demonstrationis colligo. Altera Quæstio est: An Theologia sit scientia practica, vel speculativa; ubi defendit, esse practicam. Objectioni, Deum non esse objectum operabile, occurrit, distinguendo ita, quamvis non sit objectum operabile entitative, directive tamen & terminative. Ubi coronidis loco inquirit, quodnam sit objectum Theologiæ; quod statim ipse Deus, & objectum formale Deus revelatus.
- 26.
- 31.
- 36.

J. C. HARENBERGII, R. G. DEMONSTRATIO
de Ratiocinatione, Syllogismi experte, ad logomachias
referenda, vel supervacuis inventis an-
numeranda.

§. I. Si qua propositio, si quod judicium, affirmatione aut negatione continetur, ita, ut ratio succurrat affirmationis vel negationis sufficiens; eo ipso ratiocinationi est locus. Ratiocinationem hanc nonnulli recentiorum vocant *prædicationis*, indubie appellationem ex usu & officio rationis hujus mutuati. Ratio enim hæc est illud, unde intelligitur distincte, cur hoc vel illud prædicatum subjecto conveniat, aut disconveniat. Quæ ipsa ratio constituit ideam unam; subjectum propositionis efficit secundam: prædicatum vero tertiam. Unde accidit, ut plerique definiverint ratiocinationem per actum finiti intellectus, quo propositio tertiæ de re, sub intellectum cadente, enuntiat, ob cognitæ de eadem duas propositiones alias, communem notionem habentes. Nisi enim dari possit ratio, cur prædicatum subjecto conveniat, vel disconveniat, ratiocinabi-

substatur citra rationem. Quod quidem & usui vocis & rei
 repugnat.

¶ II. Sunt, qui existimant, hanc ratiocinationem in sola
 subsuntione invenire locum. Per *subsuntionem* intelligimus
 vulgo applicationem propositionis universalis ad particularem
 & singularem. Verum, simulatque vox *subsuntionis* ita su-
 mitur, experientie ipsi itur obviam. Quis enim ignorat, dari
 quoque Syllogismos, in quibus conclusioni universali duæ pro-
 positiones præmittuntur, loco rationis, universales?

¶ III. *Demonstratio* equidem *lætas parit, quam ratiocina-*
tionis. Demonstratio enim est iudicium, quo innotescit veri-
 tas vel falsitas propositionis. Iudicium illud nititur nunc ex-
 perientie propria, nunc testimonio, seu experientia aliens, nunc
 ratiocinatione, nunc similitudine, nunc identitate. Ratiocina-
 tio probe est demonstrationis species. Ad identitatem re-
 fero hæc: $4 + 5 = 9$, $10 - 8 = 2$. Huc quoque pertinent Phi-
 lologorum synonyma. Ad æqualitatem, seu similitudinem,
 refero habitudines eadem denominatorum ad numeratores
 suos in doctrina fractionum. In proportionalibus eadem do-
 minatur species demonstrationis. Similia sunt: $\frac{1}{2} : \frac{2}{3} :: \frac{1}{3} : \frac{1}{6}$. Si-
 milia sunt $1 : 3 = 6 : 18$. Item $1 : 6 = 3 : 18$. Item $3 : 1 = 18 : 6$. Item
 $6 : 1 = 18 : 3$. Obiici quidem potest, quartum numerum, vel alium
 quendam in proportionalibus inveniri & poni ob rationem,
 quæ contineatur in datis numeris tribus vel pluribus. Verum,
 utprimam regule proportionum discretarum, imo continua-
 rum, ad speciem fractionum revocantur, tum innotescit eo-
 rum fundamentum, quod in sola consistit similitudine deno-
 minatorum ad numeratores. Si tres fractiones sint propo-
 sitæ in regule proportionum, ut quarta innotescat fractio; tum
 fractio, diviso rem repræsentans, invertitur, ac multiplicatur
 singulis numeratores, singulique denominatores. In integris
 terminus secundus fit denominator numeri primi, terminus-
 quartus fit numerator termini quærendi quarti. Eo ipso
 patet, identitatem esse proportionis fundamentum, ad quam
 id, quod diversum apparet, facile reducitur. Si quibus volu-
 pe est, demonstrationem cum ratiocinatione confundere &

* AD NOVA AETA TRADITORUM

permissio, h. opinio & novum architectantur vocabularum
ulum. Si singuli mortalium porro, eandem sibi pate
estiam, arbitrabuntur, brevi eo misera perveniamus, de
ter alterius cogitatio esse non possit, nisi pro singulis ex
libet nomenclaturarum & Lexicon philosophicum.

§. IV. Infirmai nolite, *Aristotelem Analyt. prior. Lib. I. Cap.*
i Syllogismum, seu ratiocinationem, sic definitisse, ut definitio
laxior ac capacior sit defecto. Quid vero *Aristoteles & Ari-*
stotelici, ceterique Logici, abem vocis autem edocis, intel-
lexerint, per Syllogismum, ad optima omnium ex ea ratio-
ne & pertractatione constat, quam iidem de Syllogismo in-
stituerunt.

§. V. In vocibus, seu terminis, circuleandis incidimus in
propositiones, quarum subiectum vel predicatum, supra
utrumque, termino exprimitur, qui nobis obtutu prima est
inognitus. Posteaquam, vocabularia, vel exogetica, subsidia
adhibemus, voces cum ideis conjungere incipimus. Nexu
ejusmodi cogitationum, qui est inter vocem & ideam, perti-
net ad species nexuum, qui intercedunt signum inter & signa-
tum. Nexus hi sunt vel naturales, & certa sub lege necessa-
rii, vel ad arbitrium signantis referendi. Quamdiu nexa ista
sunt certi & vagi; a signo generatione sumto ad hoc & il-
lud significatam, atque a voce, extra complexum orationis
constituta, ad ideam signatam, concludi potest. Si per sub-
junctiorem argumentamur, ratione ad nexus hofce habere,
ratiocinationis genuina specimen editur. (§. 1, 2) Sin vero
enuntiationem sic formet, ut signum & signatum unico com-
plexu judicio; tum prater unam propositionem nil co-
gitatur, vel effertur, ad ipsa omittitur ratio, cur idea una-
cum altera jungatur, vel ab altera sejungatur. *Ratiocinatio-*
nem vocare *verbalem*, ubi predicati omittitur ratio, eorum
est, qui propositionem unam ratiocinationis nomine dignen-
tur. Objicit quidem, curare rationem, cur aliquis ope Lexi-
ci transferat voces hoc potius, quam alio, modo. Sed quis
adeo foret excors, ut hoc pacto non subodoretur, fuisse ra-
tio-

atque translationi hanc potissimum, quae ex genuino vocum significatu, quem Lexicon praebet, desumitur.

§. VI. Datur facultas eruendi propositionem universalem, a particulari una vel altera, quemadmodum ex idea singulari formamus notionem universalem. Regulae syllogisticae veteris, quo minus a particulari ad universale retiocinamus, Nihilominus largiri debemus demonstrationem, a particularibus propositionibus ad ponendas universales progredientem. At singularia ac particularia sunt fecunda universalibus, quae communiuntur, & universalia rursus continent singularia & particularia. Quod haec ita re ipsa sese habeant, intellectui diviso est scribendum, qui in singulis perspicit, universa, & singula, quae existunt, suis finibus apruit, sineque porro positione ad unum, eumque, universalissimum, finem disposuit, leditque, fatis, patit, inesse, singulis, communem, habitudinem ad finem, quoniam. Haec simulando efficitur singularia, cum quae existunt, tum quae existere possunt, facta sunt universalibus, & ut universalibus, ita ut regulae, regularumque limitationibus. Unde facillime perspicitur negatio, argumentationi, et per quam, ex propositione, singulari vel particulari elicitur, universalis, inesse, rationem universalem, quae, latens in propositione singulari, se, particulari, supponit fundamentum, per quod determinat, praedicti, possibilitas ex notionem subjecti. Cum enim dantur propositiones, particulares, quibus inest, veritas, & veritate, citra ordinem, ordo, autem, citra, similitudinem, quae inest, positum, coexistentibus & invicem, succedentibus, eorum, per, nique, pond, possit, eam ob, causam, universale, seraper, inhaerens, ei, quod, est, singulare, &, particulare. Et hac, ratione, datur, ratiocinatio, a particulari ad universale, ob, praemissum, &, substantiam, id, quod, rationem, universalem, est, praedictum. Illud, similitudinem, rem, exemplo, In Codice, Magni, obvia, est, haec, propositio: *Or, haec, ministranti, non, est, praedictandum.* Propositio, haec, est, singularis. Ubi, vero, ad, rationem, legis, quae, se, officio, hominis, erga, semet, &, usus, ex, bove, capiendum, conficitur, attendimus; progredi, datur, ad, propositionem, hanc, generalem: *Id, quod, nobis, & per, nos, aliis, usum, praebet, confer-*

mandum est. Præclusio enim oris bubuli est species nutritio-
nis denegata & conservacionis impedita; tricuratio autem,
quam bos præstat, est species emolumentum. Hoc pacto locus
est Syllogismo in applicanda hæc regula generali jamjam in-
venta. *Pavus*, (*) hæc regula usus, ex dicto *Moser* allato con-
cludit dextre, mercedem dandam esse Ecclesiastæ, vitæ servan-
dæ accommodatam. Unde patet, unam sensus mystici spe-
ciem esse *consequentialem*. Et, quia partes divisi debent esse
disparatæ, espropter altera sensus mystici species erit *non-
consequentialis*. Posterior non pendet ex propositionis unius
nexu universaliori cum propositione altera singulari. Quid
proinde restat, nisi ut posterior sensus mystici species ab in-
terpretatione conditoris oraculorum sacrorum, seu ex toto, seu
ex parte, pendeat. Adde illud: *ex parte*, eo quod pars signi,
quod signato sat congruit, debite intellecta, clavem suppeditat,
per quam reliquam quoque partem recludere, ac legitime ex-
ponere possumus, simul ac signatum innotuerit. Sensum non-
consequentialem vocamus etiam typicum. Verba & propo-
sitiones sese ad ideas denotandas habent, ut signa ad signatum.
Signa porro sunt vel naturalia, vel ex arbitrio signantis depen-
dentia. Quæ cum ita sint, sensus mysticus duobus erudendus
est subsidiis, seu consecutione logica, seu declaratione typi di-
vina. Iis, qui in Theologia mystica, typica & prophetica,
desudant, hæc observatio usui erit non contemnenda. Veteres
Eregetæ, hisce criteriis destituti, risui exponebant sensum my-
sticum, eumque commiscebant cum qualicumque similitudine
& allegoria sacra. Judæi, præcipue inter eos *Essai*, crepabant
expositiones mysticas, easque כִּרְשֵׁי וְרִשְׁוֹן dicebant.
Ab hisce cacoethes expositionum earum irrepsit in Ecclesiam
Christianam. Obtentam iis nomen *γνώσεις* splendendam.
Quod ipsam intelligitur ex 1 *Cor. VIII, 2*, 1 *Tim. VI, 20*, 1 *Petr.*
I, 6, ac ex Epistola, *Barnaba* attribui solita, pag. 18, 42, 44,
Tom. I Patrum Apostol. Cæcæbris.

§. VII. Dantur propositiones, in quibus predicatum cum
subjecto permisceri, unumque alteri potest substitui. Fieri hoc
sicut

(*) Conf. *Confisus. Apostol. Lib. II Cap. 25.*

licet definitum inter & definitionem, subjectum inter & concretum attributi essentialis, aliisque in momentis. Ita dicimus: figura, quatuor lineis rectis equalibus totidemque angulis rectis terminata, est quadratum: & quadratum est figura quatuor lineis rectis equalibus totidemque angulis rectis terminata. Sic Deum dicimus esse substantiam infinitam, nec minus recte pronuntiamus, substantiam infinitam esse Deum. Cum autem subjectum & definitio ejus genuina secundum rem ipsam non possint discerni; quivis facile perspicit, idem exempli vocibus diversis, quæ idem denotant, nec majorem in duobus exemplis apparere differentiam, quam ea est, quæ intercedit inter viginti & 20: inter 20 & 40 divisa per 2: inter 8 & 5+3. Hactenus cessat ratiocinatio. Ut autem nominatum in casu dato noris, propositionem aliquam esse convertibilem; regis opus est universali, ejusque ad casum datum applicationi. Quo ipso docemur, in dato casu propositionis hujus vel illius convertibilis locum esse ratiocinationi.

§. VIII. Existunt idem & nomenclaturæ tantundem valentes, quarum una alteri citra Syllogismi applicationem potest substitui. In nomenclaturis illa *equipollentia* vocatur *synonymia*; in ideis vero *synidota*. Sic *Spæros* est cælum, & $4 + 20 = 24$. In hisce, generatim sumtis, abest ratiocinatio. Cum vero ratio sit præsto, cur signo huic & illi ea sit potestas, qua pollet; hoc sensu etiam in *equipollentibus* valet demonstratio.

§. IX. Instas, falsum esse, quod ratiocinationi tum demum locus relinquatur duntaxat, cum ratio patet, cur prædicatum in dato casu adjiciatur, per affirmationem aut negationem, cuidam subjecto. Objectionis nervus latet in eo, quod datur Syllogismi, in quibus ratiocinatio per terminos quatuor perficiatur. Memini utique, summos esse Philosophos, qui jubeant, duos simul novos assumi terminos, alterum ex prædicato, eoque inter sese conjungendos esse velint. At vero ejusmodi ratiocinatio est ex gemino trium terminorum Syllogismo utique constata. Speciminis loco suffecerit exemplum, a Viro, quod illam præstantissimo, elatum. Id sic habet: *Quicumque affectibus indulget, male judicat: Voluptuosis affectibus indulget.*

indulget. Ergo voluptuosus male iudicat. Ergo voluptuosus ratiocinatur male. Quivis subodoratur, adesse sublumtionem geminam, ideoque, geminum Syllogismum. Quare enim voluptuosus male ratiocinatur? Ea rationem: *male iudicat.* Quare porro iudicat male? In medio est ratio: *affectibus indulget.* Duo autem medii termini duos fundunt Syllogismos (s. i.), eosque in præsens sic instituendos: *Quicumque affectibus indulget, is male iudicat.* A. *Omnis voluptuosus affectibus indulget.* E. *Omnis voluptuosus male iudicat.* Et porro: *Quicumque male iudicat, is male ratiocinatur.* A. *Omnis voluptuosus male iudicat.* E. *Omnis voluptuosus male ratiocinatur.* Habes ita Syllogismos duos in prima figura, & quidem in modo *Barbara*.

§. X. Quando ex idole generis cognita innotescit species, quæ sub genere eodem continetur: nec minus ex specie innotescit, quid illi individuæ insit, nec ne, quod eadem continetur species; tunc ad minimum tres innotescent idem, & ex eis oritur veritatum diversarum connexio per Syllogismum categoricum. Sunt, qui perhibent, ratiocinationes dari, quæ ad Syllogismi carceres revocare nequeas: alia quidem ad categoricum reduci posse; alia ne quidem ad quemcumque posse inflecti. Quantum ad prius attinet, objectantur Syllogismi hypothetici & dilemmata; quantum ad posterius, obvertuntur ratiocinationes, mathematica nominatim, idealis, eaque obiectiva, comparativa, verbalis, & practica. Videamus igitur, quid veri subfit, vel subesse objectionibus possit.

§. XI. Est, opinor, qui, hypotheticum syllogismum ad categoricum primæ figuræ reduci posse, negat, usus quidem exempli gratia hoc hypothetico: *Si sensus fallunt, tum in cognitione humana nulla existat similitudo.* A. *Verum est prius, secundum dogmata nonnullorum.* E. *Verum quoque est posterius, secundum dogmata nonnullorum.* At, si responderi liceat, paucæ, eaque sic conformata, profero. Ubi adest medius terminus, seu supposita ratio, cui conclusio locum inveniat; ibi semper Syllogismi categorici est locus, siquidem dictum de omni & nullo in eandem, venit. Exemplo illustremus senten-

sententiam, quam tuentur. Sumemus propositionem: *In cognitione humana, secundum dogmata nonnukorum, nulla datur certitudo.* Prodit hinc Syllogismus catagoricus: *Quicquid innititur sensibus hominum, quatenus fallacibus, id est incertum.* A. *Omnis cognitio humana innititur sensibus hominum, quatenus fallacibus, secundum dogmata quorundam.* E. *Omnis cognitio humana est incerta, secundum dogmata quorundam.* Habes ita Syllogismum prius figuræ in Barbara. Visne eundem in Daris? En typum: *Quicumque sensus habent pro fallacibus, iidem cognitionem humanam, sensibus innitam, habent pro incerta.* A. *Quidam sensus habent pro fallacibus.* E. *Quidam cognitionem humanam, sensibus innitam, habent pro incerta.* Ajunt porro nonnulli, hunc Syllogismum hypotheticum non posse reduci ad catagoricum: *Si sol movetur in ecliptica, tempestas stata variari debet.* A. *Verum est, prius.* E. *Verum quoque est posterius.* Sed, obsecro, cur tempestas stata variat? Succurrit ratio determinationis prædictæ ex notione subjecti: *Tempestas stata dependet a solis motu, optice variabili intra eclipticam.* Emanat igitur hinc Syllogismus catagoricus hunc maxime in modum: *Quicquid dependet a motu solis, qui fit in ecliptica, id ipsum debet variari.* A. *Tempestas stata dependet a motu solis, qui fit in ecliptica.* E. *Tempestas stata variare debet.* Intererat videlicet nonnullorum, ne in posterum Latine prælegerentur Scientiæ Academicæ, nec Syllogismi adhiberentur disputationibus catagorici. Accessit novitatis studium, imperitiam incusatum, ac impositum. Hinc illæ lachrymæ!

§. XII. Ut ostendatur, dilemmata ad Syllogismum catagoricum reduci non posse, ad varia decurri solet exempla. Repeto, illud: Ubi medius terminus conclusionem fundat, ibi locum habet Syllogismus catagoricus. Assertur dilemma, reductionis impatiens, ejuamodi: *Aut bene locutus sum, aut male.* A. *Ponitur prius.* E. *Tollitur posterius.* At quare minus male locutus? nonne eo, quod bene? Ergo en catagoricum: *Qui bene locutus est, non eo ipso simul male locutus est.* A. *Ego bene locutus sum.* E. *Non ego eo ipso si-*

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

mal male locutus sum. Quocirca patet, ratiocinationes per
 nuinas, quas vocant *per oppositionem*, Syllogismos fundere
 categoricos. Dabimus aliud exemplum, a Viro fummo in
 adversam partem propositam. Est illud hujuscemodi: *Sol
 lucet lumine, aut proprio, aut alieno.* A. *Tollitur posterius.*
 E. *Positur prius.* En categoricum: *Quicquid lucet, lu-
 mine non aliunde accepto, id lumine lucet proprio.* A. *Sol
 lucet, lumine non aliunde accepto.* E. *Sol lumine lucet pro-
 prio.* Mirabuntur exteri, existere Viros fummos e Germa-
 nis, qui contendunt, dilemmata & ratiocinationes, per opposi-
 tionem factas, ad Syllogismos categoricos reduci non posse.

§. XIII. In demonstratione mathematica respicimus ad de-
 finitionem matheos, tum puræ, tum mixtæ. In pure pro-
 gredi licet usque ad propositiones identicas, quæ axiomatum
 nomine veniunt secundum nonnullos. Ea de causa demon-
 stratio mathematica, quæ ad mathesin puram referendæ est,
 sæpius tandem resolvitur in propositionem identicam & æ-
 quipollentes ideas (§. 3, 7). Qui ratiocinationes admittunt ci-
 tra ideam tertiam, quæ medium terminum præbet propo-
 sitioni, ex duabus ideis distinctis compositæ; in hic habent cam-
 pum, in quò excurrant (§. 3). Idem tamen permittent, ut,
 cum ipsi ratiocinari velint citra rationem prædicationis suffi-
 cientem, aliis liceat cum ratione ratiocinari, quam in illius
 expolli (§. 1).

§. XIV. Idea una non absolvit ratiocinationem. Id fami-
 nus, tanquam a nemine non concessum. Substituimus por-
 ro, duo vel tria synonyma vocabula fundere duntaxat unam
 ideam. Addimus, similitudinem rerum plurium unam non
 nisi una niti idea. Id patet ex una eademque habitudine in-
 ter $\frac{3}{10}$ & $\frac{12}{40}$ &c. Quid igitur est manifestius, quam in
 propositionibus identicis, æquipollentibus, & proportionalibus,
 exquirendam non esse ratiocinationem, nisi accedat ratio præ-
 dicationis sufficiens?

§. XV. Quamprimum in demonstratione mathematica ex
 ratione prædicationis sufficente propositio innotescit, Syll-
 ogismo locus est. *Clavis* hujus rei speciem edidit hanc in-
 guam.

quam. Quis enim negabit, recte sic concludi? *Quicquid aequale est parti sui, & præterea excessum habet residuum, id parte sui majus est.* A. *Totum aequale est parti sui, & præterea excessum habet.* E. *Totum parte sui majus est.* In vocibus liberior fuit, hoc ipsum Syllogistice demonstraturus, Vir suavis. Rem ipsam ob oculos positam habuit, securus de alterationibus Criticorum. Accessit post lustra bina Logicus eximius, notasque vino illevit satis generoso, ut saltem hoc exemplo constaret, demonstrationes mathematicas singulas, &que genuinas, & ratiocinatione Syllogistica abhorreere, Hebraicus curatius evinceret Logicus primæ magnitudinis, ad theoremam confugit Pythagoricum. At bona verba quæso! Facillime enim & accurata ratione per Syllogismos categoricos demonstratur theorematis Pythagorici veritas. Si quæris, cur quadrata hypotenusæ sit æquale quadrato basis ac quadrato cubiti, simul sumto; ratio prædicationis arcessitur remotior ex eo, quod omnia triangula, lineis parallelis intercepta, & ejusdem altitudinis, inter sese sint æqualia. Pro hac propositione evincenda facit porro ratio universalior, quæ dicitur, omnia triangula, quæ duo latera æqualia angulumque interceptum æqualem habent, inter sese esse æqualia. Quantum utilitatis ex analysi Syllogistica redundet, id potissimum ex exercitio ipso elucet, quo in fundamenta prima propositionum, pro veris reputari solitarum, inquirimus. Si quis singula momenta, quæ pro veris in theoremate Pythagorico assumuntur, expendit, nec is infra Syllogismos triginta ratiocinationem suam non expediet. In præsens, ut fidem oculatam præberemus, ad potissima tantum respiciemus, utentes figura 130 *Tabule VIII Geometricæ*, quæ in *Cel. Christiani Wolfii Elementis Geometricæ Latinis* existat. En catenam: 1) *Quicquid tantum spatii complectitur suo perimetro, quantum duo alia quadrata complectuntur; id duobus aliis quadratis est æquale.* A. *Quadratum hypotenusæ ACGF, adjunctum triangulo rectangulo, complectitur suo perimetro tantum spatium, quantum duo alia quadrata BCDE & ABHI.* E. *Quadratum hypotenusæ ACGF æquale est duobus aliis quadratis BCDE & ABHI.* 2) *Major constat ex propositione i-*

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

dentica. Minor vero comprobanda est. Si oblongum $KLFC$ est æquale quadrato $BCDE$, & oblongum $ALGK$ est æquale quadrato $ABHI$; tum quadratum hypotenusæ $AGFG$ est æquale quadrato basis $BCDE$ & quadrato catheti $ABHI$. A. Verum est prius. E. Verum quoque est posterius.

3) *Comprobatur prius membrum antecedentis:* Quorum dimidia sunt æqualia, ea quoque tota sunt æqualia. A. Oblongi $KLFC$ & quadrati $BCDE$ dimidia sunt æqualia. E. Oblongum $KLFC$ & quadratum $BCDE$ sunt æqualia.

4) *Evincitur propositio minor.* Quæcumque triangula habent duo latera æqualia & unum angulum utrimque æqualem, ea sunt inter se æqualia. A. Triangulum FCB & triangulum ECA habent duo latera æqualia & unum angulum utrimque æqualem. E. Triangulum FCB & triangulum ECA sunt inter se æqualia.

5) *Major comprobari potest unica ratione, vel ostensiva, vel apogogica. Quo facto, progredimur ad propositiones identicas.* 6) *Ostenditur porro, latus AC æquale esse lateri FC , & $EC = BC$.* En typum: Quæcumque latera sunt latera unius quadrati, ea sunt inter sese æqualia. A. Latus AC & FC sunt latera unius quadrati: idem valet de lateribus EC & BC . E. Latus AC & FC sunt inter se æqualia.

7) *Major constat ex quadrati definitione, ideoque constituit axioma.* 8) *Comprobendam deinde est, angulum o esse æqualem angulo x , Quicumque anguli sunt recti, ii sunt inter sese æquales.* A. Angulus o & angulus x sunt recti. E. Angulus o & angulus x sunt æquales.

9) *Major patet ex definitione de angulo recto. Minor constat ex definitione de quadrato. Ergo perventum est ad duo axiomata.* 10) *Probandum est tandem, angulum $x + y$ esse æqualem angulo $o + y$, hinc in modum:* Quæcumque inter sese sunt æqualia, ea quoque, assumpta communi quantitate tertia, remanent æqualia. A. Angulus o est æqualis angulo x (n. 8). E. anguli o & x æquales remanent, assumpta licet utrimque quantitate communi tertia y .

11) 12) *Major est e numero axiomatum Euclidis. Rigidi demonstratores duobus gradibus porro procedunt ad axioma ontologicum.* 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) *O-*
stion-

Attenditur totidem Syllogismis, oblongum GKAL esse equale quadrato catheti HAIB. Ubi autem numerum γ per Syllogismos quatuor evolvimus, & axiomata ad definitiones reducimus, facillime triginta emergent rationes prædicationis sufficientes, totidemque Syllogismi.

§. XVI. Si a teneris ita assuesceremus, ut iudicia & nostra & aliena, ac integras scientias, continuo in notiones alias simpliciores resolveremus; exercitatione ipsa profunditatem & acumen mentis obtineremus. Nam acumen est facultas distinguendi multa in eodem subjecto, & profunditas, acuminis emendatrix, est facultas, notiones distinctas in alias simpliciores continuo resolvendi. Cum vero per rationem prædicationis sufficientem (§. 1), & exercitium Syllogisticum, ad axiomata & propositiones identicas perveniatur, ut re ipsa ostendimus (§. 15); negari sane nequit, exercitium Syllogistico mentem perpoliri ad perspicaciam & profunditatem induendam. Constat equidem inter omnes, quantum plerique doctorum huic sententiae refragentur, quippe qui claras & confusas ideas anteferre malunt distinctis, completis & adæquatis. Verum hi erunt ferme, qui exercitio, quod prædicavimus, caruerunt, vel, fervore ingenii ac multitudine negotiorum præpediti, limen profunditatis austerum nunquam salutarunt.

§. XVII. Operæ pretium fuerit, gradus idearum & propositionum in animo distinguere & metiri, ut æstimari possint vires intellectus & voluntatis. Nec minus utile foret, ratiocinationes pro objectorum differentia distinguere. Nam objectum cognitionis nostræ aliud est fixum & immutabile; aliud est contingens & mutabile; aliud est ex utroque mixtum, constans regulis universalibus fixis, quæ tamen applicatæ, vel applicandæ sunt objecto mobili, contingenti & mutabili. Divisio hæc parit veritatis triplicem speciem. Ipsa enim hoc pacto est vel absoluta, vel contingens, vel moraliter certa. In absoluta imminemus possibilitati, & illud pro vero habemus, quod est possibile, illud pro falso reputamus, quod est impossibile. Veritas contingens hoc criterium respicit, docens, a possibilitate ad actualitatem haud esse concludendum. In

Veritate mixtae utrumque concurreat, & factus probabiliter falsus relinquatur. Veritas igitur, moraliter certa, affirmanda est suis gradibus, 1) possibilitate & impossibilitate, 2) probabilitate & improbabilitate, 3) certitudine & incertitudine, 4) experientiae internae externaeque adjumento vel defectu, 5) revelatione divina, certum inspirante de rebus sensuum. Nec tamen opus est, ut tot classes ratiocinationum constituamus, quot veritatis species dantur. Expediit, expendere objecta separatim, ut regulae inveniendi & exercitationes ratiocinandi plures protrahantur, quae luce sua & distinctissima determinatione sese commendent. Sufficit interea, Syllogismo esse locum in ratiocinatione practica, a fine & administraculis decorata, quotiescunque propositio habetur pro vera, aut probabili ob rationem praedicationis sufficientem (§. 1).

§. XVIII. Ratiocinatio idealis objectiva dicitur ea, in qua medius terminus se habere existimatur ut objectum. Sed, si propositio fundamentalis sit universalis negans, modo vulgari concluditur. Exemplum datur ejusmodi: *Nullum peccatum placet Deo. E. Qui gaudet peccatis, gaudet rebus, Deo displicentibus.* At quin hoc ita effertur syllogistice? *Quicquid est peccatum, id ab agente commissum indignationem Dei excitat. A. Gaudium de peccatis est ipsum peccatum. E. Gaudium de peccatis, ab agente commissum, indignationem Dei excitat.* Objectatur aliud exemplum, quod Syllogismi formulam tanquam anguem metuat. Id sic habet: *Omnis recta ratio est a Deo. A. Omnis recta ratio, ab aliis contempta, est a Deo. E. Omnis recta ratio, ab aliis contempta, est a Deo.* Sed in hisce argumentandi modis quoque locum Syllogismo esse, nemo non intelligit. Ea specimen: *Quicquid est recta ratio, id a Deo est. A. Recta ratio, ab aliis contempta, est recta ratio. E. Recta ratio, ab aliis contempta, est a Deo.* Ratio, seu medius terminus, conclusionem fundans, est recta ratio, generatim sumpta. Differt enim ab ea, generatim accepta, ratio, quatenus ei contemptio aliorum adhaeret. Quare est evidens & plenum, medianam terminum ita haudquaquam conclusionem ingredi.

§. XIX.

§. XIX. Enthymema est conclusio Syllogismi vel tacite significata, vel verbo expressa, profluens ex duabus parvis, quarum una, quippe per sese patens, omittitur. Enthymemata unius propositionis nuper civitate Logicorum merito donavit D. *Christophorus Augustus Heumannus*, & exemplis confirmavit. Quia autem conclusio enthymematis fundatur in ratione prædicationis sufficiente; enthymema ipsum est Syllogismus, sed truncatus & contractus.

§. XX. Ex hisce, ni fallor, satis innotescit, eos, qui demonstrationem & ratiocinationem pro re una eademque reputant, vocibus dissidere ab iis, qui ratiocinationem pro specie demonstrationis habent. Discrepantia & discrimen in re ipsa non latet, sed in varietate potestatis vocum. Id verò usui publico debemus, ne mutationes, nisi gravissimæ subsint rationes, invehamus, nec receptas vocum significationes loco suo turbemus. Possemus enim in rebus ipsis perspicendis & usui accommodandis id tempus ponere, quod in extricandis vocabulis, loco suo turbatis, consumendum. Nec minus ad id est respiciendum, ut divisiones & distractiones rerum & scientiarum supervacuas evitentur. In pluribus enim addiscendis & memoriæ imprimendis plus operæ & temporis est collocandum. E contrario scientiæ redduntur utiles, si regulis determinatis & universalibus paucis instructi homines idem minori opera & tempore contractiori præstare queunt, quod alii per anfractus & divisiones supervacuas efficere student. An in doctrina de Syllogismo divisiones supervacuas, a recentioribus inventas, satis superque in lucem protraxerim (§. 9. 11. 12, 15, 16), id quidem prudentes & periti spectatores ac arbitri limatissime poterunt definire, quibus hanc meam operam volo consecratam.

**CHRISTIANI SIGISMUNDI GEORGII, ORDINIS
Philos. in Academia Wittembergensi Assessoris, Hierocri-
stici N. Testamenti, sive de *Stilo Novi Testamenti*,**

Partes II.

Witem-

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

Wittembergæ & Lipsiæ, ex officina Jo. Mich. Teubneri, 1733. 4.

P. I Alph. 1 pl. 12½, P. II Alph. 1 pl. 5.

Quemadmodum Cl. *Georgius* in *Vindiciis N. T. ab Ebrais-
mis* illas Dissertationes, quas ab aliquot annis in Aca-
demia Wittembergensi de Ebraïsmis habuit, in unum collectas
corpus publici juris fecit; sic reliquas Dissertationes de reli-
quis Idiôtisimis, quos Interpretes in dictione N. T. statuerunt,
pari ratione publice defensas, in uno Volumine, cui præfixum
fecit *Hierocritici Novi Testamenti*, anno superiore prælo
jussit. Dubitavimus quidem quodammodo, an hujus *Hiero-
critici* mentionem in *Actis* nostris facturi essemus, propterea
quod Cl. Autor dissentium nostrum de *Ebraïsmis*, quem *Annus
1733 M. Octobr. p. 478 seq.* declaravimus, adeo iniquo animo
tulit, ut defensionem nimis acerbæ superiorum mandatum inter-
cederet. Sed tamen ad evitandum partium studium cepimus
consilium *Hierocritici* hujus recensionem quandam exhibere,
ita quidem, ut a libertate judicandi, qua uti consuevimus, hæc
occasione plane ablineamus, ne Cl. *Georgio* novas creasse mo-
lestias videamur.

- Itaque *Pars I Hierocritici* hujus divisa est in *Libros tres*,
Pag. 1 - 10. *Libri primi Caput I* generatim agit de *dialecto Novi Fœderis*;
11 - 18. *II de dialecto Attica*; *III de figuris Novi Testamenti, Atti-
ca autoritate probatis.* *Libri secundi Cap. I* exponit de *dia-
lecto Novi Fœderis Idiôtica*, seu de *Idiôtisimis N. F. immerito
18 - 84.* *affictis.* Quod *Caput* duabus iterum constat *Sectionibus*, qua-
87 - 106. rum altera statum causæ & speciatim argumenta pro *Idiôtis-*
107 - 139. *imis* allata exhibet, eaque resolvit; altera dictiones N. F. ab
139 - 167. *Idiôtisimi* vitio liberat. *Caput II* est de *Ionisimis, Dorisimis,
Æolisimis, atque Baotisimis, dialecto N. F. immerito affictis*;
168 - 187. *Caput III de Poëtisimis, sermoni N. F. Græco affictis.* *Libri
188 - 221.* *tertii Cap. I* agit de *Syro-Chaldaisimis, sermoni N. F. Græco
222 - 246.* *affictis*; *Cap. II de Rabbinsimis, sermoni N. F. Græco af-
247.* *fictis*; *Cap. III de Persisimis, sermoni N. F. immerito affictis.* *Pars
hæc prima clauditur Indice triplici; primus est locorum N. T.
quo-*

T. quorum puritas Græca vindicata est, secundus vocum & phrasium N. T. tertius Autorum & rerum.

Part II Hierocritici N. F. complectitur *Controversias de Latinismis Novi Testamenti*, quæ Cl. Autori intercesserunt cum Cl. M. Sigismundo Friderico Dresigio. Præmissa Præfatio huic Partî, in qua, historia hujus controversiæ breviter exposita, se pro more suo contra nonnullos defendit, qui hac in parte judicium tulerunt. Iterum hæc Pars Libros tres constituit. Primus habet Capita duo, quorum alterum continet Dissertationem de N. F. G. Latinismis merito & falso suspectis, quam Præfide Viro Celeberrimo, Jo. Erhardo Kappia, Prof. Publ. Ord. Collega nostro venerando, Lipsiæ A. 1726 publice defendit Cl. Sigism. Frid. Dresigius, alterum vero exhibet Cl. Georgii Dissertationem de Latinismis, Græca Novi Fæderis dictioni immerito affectis, Wittembergæ A. 1732 habitam. Libri secundi Cap. I complectitur Cl. Dresigii Vindicias Dissertationis de Novi Fæderis Græci Latinismis merito & falso suspectis; Cap. II Apologiam Dissertationis de Latinismis, N. F. immerito affectis, Vindicis Dresigianis a Cl. Georgio oppositam. Libri tertii Cap. I exponit Cl. Dresigii Vindicias Dissertationis de N. F. G. Latinismis merito & falso suspectis ab nupera Apologia Dissertationis de Latinismis, Græca N. F. dictionis immerito affectis, assertas. Cap. II enarrat Cl. Georgii Apologiam Dissertationis de Latinismis, Græca N. F. dictionis immerito affectis, a Dissertationis Lipsiensis de Latinismis merito & falso suspectis Vindicis, super repetitis, vindicatam. Accedit huic Parti pari ratione Index triplex, ac primus quidem locorum N. T. tum allegatorum, tum vindicatorum, alter vocum ac phrasium N. T. vindicatorum, tertius Autorum & rerum.

Pag. 1-49.

44-72.

73-102.

103-146.

147-179.

180.

COMMENTATIO DE VITA ET SCRIPTIS
GEORGII NICOLAI KRIEGKII, Rectoris
Pædagogii Ilfeldensis, scriptore JO. MAR-
TINO RIEDEL, Prorectore.

Plag. 8. in 4.

M

Nord-

Nordthausii typographi literis A. 1721 expressum hunc libellum (cujus rei mentio in titulo prætermitti non debebat,) merito dignum censemus perlustratione nostra, quippe non solum compositum ornatissimo, sed completentem etiam historiam Philologi Clarissimi. Natus N. A. 1675 patre Sacerdote in pago quodam diocesis Henocensis, postquam Schleusingensium Mularum alumnus satis diu fuerat, Jenensî in Academia magistris usus est *Sagistario*, *Schmidio*, *Schubarte*, aliis, ac tam læte profecit, ut A. 1699 titulo *Magistri*, A. 1702 nomine *Adjuncti Facultatis Philosophicæ* ornatus, aliis se magistrum posset præbere: id quod cum faceret applaudentibus Viris magnis, accidit, ut & Serenissimum *Ernestum Augustum*, hodiernum Saxoniz Ducem Vinarientem, Jenæ tum colentem literas, acciperet discipulum. Potissimum vero se dicabat illis literis, quas humaniores atque amœniores vocant: cujus rei fama cum ad curatores Scholæ Ifeldensis pervenisset, electus ab iis est, qui collapsæ fere scholæ nitorem redderet Neandrinum. Ac delatus huc A. 1707, tam bene rem gessit scholasticam per annos quindecim, ut superioribus satis profus satisfaceret, qui & serenissima fronte munificæque manu editam ab eo variisque variæ doctrinæ ornamentis conspicuam *Constitutionem rei scholasticæ Ifeldensis* exceperunt. Verum A. 1722 hemiplexia sive omnium membrorum dextri lateris ipsiusque linguæ fideratione correptus, desit & scholæ suæ & reipublicæ literatæ esse utilis. Nunquam enim loquendi facultatem, vel aliquid cogitare doctæque scribendi, recepit, miram tamen ostendens tanti mali patientiam ad exitum usque vitæ, quam finiit d. 2 Aug. A. 1730. Quam assiduus ante istam calamitatem fuerit in scribendo, testis est subnexus Catalogus scriptorum ipsius: in quo, præter *Constitutionem*, supra laudatam, & *Vitam* loceri, *Dranfeldii*, ac Præfationes, aliorum libris, sua cura reculis, præmissas, duodecim memorantur Disputationes Jenenses: inter quas tamen quatuor non ipse edidit, sed novellis Magistris, e superiore cathedra disputantibus, præscripto ipsorum nomine edendas sive donavit, sive vendidit, Argumenta earum cum sint egregia, ipsaque elaboratio Autori successerit optime, nostrum putamus, proferre titulos. Dux scilicet sunt *de modis inclariscedis apud Græcos*, una *de modis incla-*

inolarefcenti apud Romanos, de Perso Poeta, de tunica mitesta Christianorum, de Eloquentia Saphistarum, de mensa solis apud Aethiops, de peregrinationibus Romanorum Academicis, de Parricibus Ecclesia Platonizantibus, de notis veterum criticis, de cura Laconum circa institutionem, exercitia & studia suorum, de Societate Abbreviatorum Romana. Orationes, ab eo emissas, Programmata, (quæ sunt numero centum & viginti,) Poemata, ceteraque stili exercitia, omittimus.

VIRI CUIJUSDAM SUMME REVERENDI, IN oppido ad Salam sito commorantis, Sententia atque argumenta de Descensu Christi ad inferos, nec non de Moralitate Sabbati; in gratiam studiose juventutis edita.

Rostochii, sumptibus Auteris, 1729, 8.

Plag. 2.

Non defuerunt ex antiquis recentioribusque Theologi, qui descensum Christi ad inferos verum ac proprie tantum in dubium vocarent. Horum e numero Vir quidam Summe Reverendus, in oppido quodam ad Salam sito commorans, esse dicitur. Unus ex hujus Auditoribus, cum in ipsius peregrinatione alii eruditi Viri in hunc incidere sermonem, ipsiusque mentem minus accurate viderentur percipere, consultum duxit esse, argumenta, sententia vulgari opposita, ex MSro quodam libro luci publice exponere. Non est hujus loci nec instituti, quid hac de re sentiendum sit, aut quo valeant rationes ab eo adductæ, inquirere. Ut ne vero receptæ opinionis adeo tenaces videamur esse, ut veritatis studio, si modo stabiliri corroborarique possit, obicem ideo ponamus; quid hoc libello sibi velit Auctor, paucis attingere non dubitamus. Quemadmodum igitur in eo facile orthodoxum quemque habet consentientem, quod Christus passione sua & morte Satanam ejusque regnum devicerit, neque eum statim fidei disjicere fundamentum dixerimus; qui victoriæ de Diabolo reportatæ manifestationem, prætermisso descensu ad inferos, ad resurrectionem, ascensum in caelos, & spectabilem Christi ad judicium adventum, tantum referat; ita alii videntur, nuda argumenta ejus fa-

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

de firma sit ad Christi descensum proptum ac localem ever-
 tendum. Summa eorum fere haecredit: in Scripturis vel
 veteris vel novi Testamenti descensus Christi ad inferos
 diferte fit mentio; quod enim ad loca *Pauli Eph. IV, 9, & 1*
Petr. III, 18, 19, attinet, ab aliis aliter ista sunt explicata: nec in
 Symbolis, Apostolico, Niceno, & Athanasiano, ea doctrina cor-
 roboratur, quorum in isto aliquamdiu plane fuit omissa, in illis
 hodieque omittitur, in hoc autem non nisi omissa Servatoris
 sepultura legitur. Formula etiam Concordiae nihil certi pre-
 cipit, ac *B. Musaeus* in Articulorum non fundamentalium nu-
 mero eandem habuit quæstionem: quam etiam ob rem, dis-
 sentientibus *Gravero, Kromayero, Zapfio, Zeltnero*, dicei nun-
 quam fuit scripta. Ex quo sequi putat, ut omnium commo-
 distime pro toto exinanitionis statu descensus ad inferos accipia-
 tur: cum præsertim phrasibus *σὺ καταβῆσθαι εἰς τὰ ᾠλύρα* τῆς
γῆς a septuaginta Interpretibus de eorum morte usurpetur
Pf. LXXII, 11, qui vulpium esca essent futuri, & ex abyssu terre
 reduci dicatur *David Pf. LXXI, 20*. Adjecta est singularis de
 moralitate Sabbati sententia; qua quietem Sabbaticam ad lo-
 gem ceremonialem pertinere, atque proinde Christianos Jure
 divino ad eam non amplius obligari statuit. Equidem homi-
 nem ad cultum Dei, tum internum, tum externum, cumque
 tum privatum, tum publicum, necessitate quadam obstrictum
 fuerit; sed septimum diem, cumque integrum, hæc cultus de-
 stinandum esse, cum nec ratio debeat, nec in ipsis Scripturis no-
 bis injunctum, sed potius libertati Christianæ sita relicta esse, arbi-
 trator. Id probare sumitur tum locis *Pauli Rom. XIV, 5-6, Gal*
IV, 10, 11, Col. II, 16, 17, tum aliorum testimonio, *Confessionis*
Augustinæ, Apologia ejusdem, ipsius B. Lutheri, aliorumque
quam plurimorum. Videtur tamen Jure divinum naturæ tam
 positivo *universali, sicut dicitur, humana auctoritate constituto,*
cum Sabbatho, & sanctificatione ejus Judaicam Pharisæam-
que cum Christiana, confundere, neque collisionis officiorum
indefinitione caritatis necessitateque officiis subuisse rationem.

ELOGIUM LUDOVICI CHRISTIANI GRELLII,

Philosophi Lipsiensis.

Neo-

Nestledium ad Ericas, Franconiz urbs & situs opportunitate vite & agrorum ubertate nobilis, hoc Sapientum Ordinis decus produxit. Latrabatur insigniter *Henricus Crellius*, incorrupte Vir sanctitatis, & Venerandus Sacrorum Neostadiensium *Magister*, cum anno Seculi superioris septuagesimo primo, vigesimo octavo Masi die, si antiquiorum fastorum computum sequamur, ex *Christiana Magdalena, Brauniãna* gente oriunda, summe integritatis & innocentiz femina, hunc præcellentis ingenii susciperet. Majores *Crellii*, quoad meminisse licet, in magna nominis celebritate vixerunt, & purioris religionis propagatione, de sacra civitate bene atque præclare meriti sunt. Nondum quatuor vivendo superaverat annos *Crellius*, cum *Matthias* parens acerbus & funesta morte rebus eriperetur humanis, & ad coelestem beatissimarum mentium sedem evocaretur. Sed alteram parentem invenit in *Jo. Christophoro Trivio*, præcipuo Aulae Coburgensis & Meinungensis ornamento, cui secundis fastisque nuptiis sese adjunxerat amantissima mater, qui liberalissimis beneficiis effecit privignum, & rara atque prout portentosa liberalitate sua, quominus parente se celeturum esse se intelligeret, effecit. Præmia literarum fundamenta jecit in Schola Meinungensi *Crellius*. Post Cizam, clarissimam liberalium artium domicilium, contendit, & ducibus *Christophoro Cellario*, communi illo Germaniz Præceptore, *Godofredo Glisemburgæ*, & *Kabero*, Viris ad formendam juventutem summe factisque summe profecit, & copiosas reconditæ doctrinæ opes inde petiit. His veris & nunquam perituris divitiis locupletatus, ad nostram Academiam accessit, & in meliorum literarum studio *Rechenbergios, Schmidios, Falleros, Menckenios*, in Orientis linguis addiscendis *Pévinos, Zoegas, Starckios*, & in Philosophicæ rerum scientia *Cyprianos, Hardios, Herbusios* edidit. Sed, cum rerum divinarum contemplationi se totum tradere constituisset, ducibus *Carpzovio, Otariis, Schmidis, Ottenkistis*, religiosissimis sanctioris doctrinæ custodibus, coelestium mysteria oraculorum sibi cognita, explorata, familiariaque reddidit. Hæc singulari pertinacique diligentia A. 1699 perhonestum inter Philosophicæ Candidatos locum meruit, & Dissertatione, de *Monarchianis Hæreticis*, conscripta moderatore

tore *Adamo Reichenbergio*, defensa, suavissimos in Philosophia honores, amplissimum operæ bene navatæ præmium, anno sequente reportavit. Eodem anno Dissertationem tertiam, *Jo. Benedicto Carpzovio*, probatissimo scientiæ suæ doctore, *Nicolai Arnoldi luci in tenebris* oppositam, fortiter atque generose propugnavit. Nunc tempus esse judicavit, ut doctrinam, improbo tot annorum labore comparatam, in alios diffunderet, & virium in erudienda pube literaria experimentum faceret. Conscendit itaque die vigesimo octavo Septembris A. 1693 alacri animo cathedram, & Dissertationem, *de Lecturis non sine prodigio in Germania tunc conspectis*, contra subtilissima acutissimorum Virorum argumenta strenue vindicavit, & jus spernendi scholas privatas, victor ex constantine literario rediens, obtinuit. Ab illo tempore domi, vel Hebraicas & Græcas literas, vel Oratorias institutiones, interpretabatur, vel ad abdita Philologiæ & sapientiæ adyta viam monstrabat expeditissimam, vel disputando exercebat Auditorum ingenium, vel primariæ Virorum dignitatis filios, in disciplinam suam traditos, illis artibus, quæ liberalis & sordidi nihil, ingenui plurimum, habent, erudiebat, & ingenii & moribus emendatissimos dimittebat. Sic cum se gereret *Crellius*, & cuncta fidi & industrii doctoris munia expleret, Senatus oppidanus ad Conrectoris spartam in Schola Nicolaitana obtinendam A. 1696 ipsum evocavit, & post triennium in pistrino scholastico exactum, ad ipsa Scholæ gubernacula admovit. Quibus muneribus quanta cum laude præfuerit, tot Viri in republica literaria & Lipsiensi clarum & illustre nomen adepti, *Crellianæ* disciplina exculsi, & vivi spirantesque *Crellianæ* facilitatis patientiæque testes, satis loquuntur. Viderat huc usque Academia illam nascentem *Crellii* fortunam. Ut itaque in commanenti lætitiæ societatem veniret, justos & condignos *Crellianis* meritis honores tribuit. A. 1697 locus in Principum Collegio minori, unanimi Sociorum suffragio, ipsi datus fuit. A. 1699 non solum Philosophi in ordinem suum illum receperunt, verum etiam Theologi prima sanctioris disciplinæ ornamenta illi impetiverunt. Non poterat non fieri aliter, quia *Crellii* fama longe lateque evagassetur, & in ipsam aulam penetraret, & ad *Divi Friderici*

Aurici Augusti aures perveniret. Is sapientissimus æquissimus-
 que Princeps, audita selecta *Crellii* doctrina, munus Philosophi-
 am extra ordinem docendi A. 1708 ipsi demandavit, qui ut cle-
 mentissimæ Regis Augustissimi voluntati morem gereret,
 munus fidei suæ conceditum Oratione, *de studii sapien-
 tia impedimenti a Schola ortis, æque Scholis inde reman-
 vendis*, orsus fuit, postquam Dissertatione Academica, in qua *de
 multis studii Philosophici nostra hac ætate præ superioribus Se-
 culis adjunctis atque literariis prædiis*, utriusque Repub-
 licæ proceres ad audiendam Orationem, more majorum, in-
 vitaverat. Quod munus cum per integrum sexennium ornav-
 rat, & pæne universam Germaniam Auditoribus impleverat,
 Logicam & Metaphysicam annua mercede A. 1714 docere jus-
 sus fuit. Auspiciatus est hanc novam sibi commissam provinciam
 Dissertatione, *de pretio Metaphysica*, proposita, & arguta fa-
 cundaque Oratione, *de vario Logices, qua Metaphysica jun-
 ta est, pretio, ejusque constituendi causis*, pro rollris recitata.
 Eodem anno, comprobata penitiorum rerum sacrarum cogniti-
 one, Dissertatione, qua *ἡμολοῦν τῷ Θεῷ καὶ ἕως οὖν οὐκ ἀντὶ*
 proposuit, masculæ defensione, Licentiatus Theologiæ salutatus fuit,
 & venerabili illo auctus nomine, frequentes & pias in templo
 Academico ad populum conciones habuit. Ad has egregias
 excellentesque virtutes accedebat mira & inquisita versibus lu-
 dendi facilitas, ut Academia, sive recitandum, sive scribendum es-
 set Carmen, *Crellium* Poetam plerumque deligeret, qui non so-
 lum in Lyricis *Horatium* feliciter reddidit, sed etiam ad *Pindari*
 numeros Latinas Odas amœnissima venustate effinxit, & in E-
 legiacis ad *Catulli* suavitatem proxime accessit. Cujus generis
 politissima venæ *Crelliana* Carmina cum publice numero mul-
 ta exstant; tum in his palmam reliquis omnibus præripere vi-
 detur Elegia & acumine & molli dictione admirabilis, quam *de
 Portentofo calculo, in rene Gottlob. Frid. Seligmanni, Saxonici
 Supremi Concionatoris Aulici, post ejus mortem A. 1707 reposito,*
 cum Annotationibus doctissimis & Figuris æneis, eodem anno
 plagulis tribus, in forma quadruplicata, edidit. Saepè quoque in
 solenni funerum celebritate laudatoris partes præclare sustinuit,
 quarum laudationum aliquæ typis exscriptæ extant, nonnullæ
 ab hæredibus asservantur, dignæ, quæ aliquando in lu-
 cem protabantur publicam, Neque molestis continuisque
 hinc

hæc laboribus frangebatur obfirmati ad diligentiam animi
Crellius, sed novam laudis gloriæque materiam quærebat quo-
 tidie, & Collegio Concionatorio majori, Biblico, & Anthologico,
 operam suam lubens volensque addicebat, quæ Collegia indus-
 triam *Crellianam* iustissimis effusissimisque concelebrant Elogiis.
 Atque profecto nos ingratos, & ab omni humanitate se-
 su alienos esse oporteret, nisi, *Acta* nostra inde a triginta annis
 multum debere *Crellio*, publice pieque profiteremur. Hæc ille
 tam graves studiorum curas ut consuetudinis domesticæ ju-
 cunditate leniret, in matrimonium duxit *Catharinam Charita-
 tem Packhusianam*, spectatam virginem pudoris, auctæ præci-
 matromam exempli. Sustulit ex hac uteri felicitis parenta quatuor
 filios, ex quibus tres superstites reliquit, *Henricum Christianum*,
 Philosophiæ Doctorem, & Scholæ Francofurtanæ Rectorem
 meritisimum, *Christophorum Ludovicum*, Juris & Philosophiæ
 Doctorem, Juris Naturæ & Gentium, itidemque Poëtas in A-
 cademia Wittembergensi Professore Publicum Ordinarium, &
 Ordinis Jctorum Assessorem, Virum, præclare excellenterque
 doctum, & *Jo. Fridericum*, Sapientiæ & Artis salutaris Docto-
 rem, insigni medendi arte clarum, & Esculapii filius recita-
 tionibus suis, quibus universam Medicam artem illustret, peruti-
 lem. In quibus instituendis, & ad publicam salutem educandis,
 nec ulli labori, nec ullis sumptibus pepercit, & optatissimam
 laboris & educationis suæ successum vidit, & Deo, boni
 hujus auctori, prolixissimas religiosissimasque gratias persolvit. Te-
 qui corpusculo, & infirma valetudine plerumque fuit *Crellius*, sed
 singulari in victu potuque moderatione sexaginta duorum anno-
 rum spatium explevit, & die 15 Novembris anni præteriti felicissimam
 cœloque dignissimam animam exhalavit. Ita quidem ex hac vita
 excessit *Crellius*, sed & doctissimorum filiorum triginta, & libelli, quos
 composuit, elegantissimi ab oblivione vindicabunt Viram lectis-
 simum, memoriaque ejus ad stram transmittent posteritatem. Præ-
 ter illas enim, quas supra commemoravimus, Dissertationes, adhuc
 alias conscripsit, quarum integrum Catalogum nunc dabimus Lecto-
 ribus nostris. Pertinent hæc Dissertationes de civis inveniendi in
hæstium ad necem traditiæ, de *Reynala Lacœnica*, de *Prævidentiâ Dei*
 circa Reges constituendis, de *Judicio Salomonis* nostra ætate resuscitata,
 de eo, quod in *Amacreonte venustum & delicatum est*, de *vi* *Evangelii*
Interpreta *vi* *lectæ*, in iis, qua ad *Deum* perveniunt, de *vi* *Evangelii*
vi *lectæ*, *vi* *lectæ*, circa *officia* *hominis* *erga*, se *quod* *animum* *accen-*
sendum, de *imaginatiōis* *in* *mensum* *corpore* *impressæ*, denique de *Am-*
repto *Musa*. Respondente filio, *Jo. Friderico*. Præterea varia *emissi-*
 Programmata, in quibus selectiora Philosophiæ Epictetæ capita,
 qua præcipue docebatur, mirifice illustravit.

MEMORIA... AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Que Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomus I Sectio III.

DE VITA ET REBUS GESTIS CLEMEN-
TIS XI, Pontificis Maximi, Libri sex.

Urbini, ex Typographia venerabilis Cappellæ S. S. Sacramenti
— apud Antonium Fantauzzi, 1727, fol. maj.

Alph. 6, cum icone Clementis XI.

Volumen orbi literario & Christiano hic offertur, quod
magnitudine rerum gestarum eximium, dictione dignif-
sima æque ac gravissima expositum, majestate ac nitore typi
postponendum nulli, attenta lectione prosequendum, ex judi-
cio quidem nostro, videtur. Autor heroi satis favet suo, nil-
que facit reliqui, ut ejus virtutes repræsentet in theatro orbis
terrarum commemorabiles, ac in Historia Ecclesiastica ad om-
nem Seculorum decursum nemini secundas. Constus Scri-
ptoris elegantissimi large juvit *Benedictus XIII*, Pontifex Ma-
ximus Ecclesiæ suæ, qui omnia prorsus, arcanis etiam manda-
ta literis, documenta, quæ scriptioni prodesse possent, ab Archi-
vorum Apostolicæ sedis custodibus communicari cum eo jus-
sit. Obtulerunt eidem isopo servientia *Hannibal & Alexan-*
N *der.*

der, Romanae Ecclesiae Cardines, *Albani*, *Clementis XII* ex fratre filii, monumenta. Praecipuum Operi adiumentum comparatum est e Diplomatum, Orationibus Confessorialibus, Epistolis, Adversariis, Schedulisque *Clementis*, porro e Virorum Eminentissimorum literis, Actis consultationum & iudiciorum nec non familiarium ac ministrorum *Clementis* ephemeridibus, vulgarisque de una & altera re praecipua voluminibus. Annorum ratio sic est habita, ne nexus causarum ac eventuum impediretur. Veritati palmarium statuit Autor pretium, plusque temperantiae in odiosis tribuit, quam licentiae. *Liber primus* exhibet *Clementem* ab ineunte aetate proficientem, usque dum in solium Pontificale eveheretur. *Libro secundo* exponuntur gesta ab anno Pontificatus primo usque ad sextum. *Libro tertio* historia Pontificatus summi ab anno sexto ad undecimum usque edifferitur. *Liber quartus* ab anno undecimo ad sextum decimum decurrit. *Quintus* gesta ad annum usque viceimum complectitur. *Sextus* corporis habitum, naturales animi dotes, & virtutes, edarrat. Meruerat sane is Pontifex, qui bonas artes fovet, homines literatos reditibus, muneribus, dignitatibus, honoribus, auxerat, rem literariam juverat, Vaticanam Bibliothecam lectissimis varii generis libris, ex regione non una longinqua conquestis, ditaverat, ut memoriam ejus immortalitatis inscriberept templo eruditi. Satellites & rigidi Pontificis religionis custodes singularibus non essent rationibus, cur *Clementis* venerentur memoriam. Si ad rem imperantium publicam attendimus, vitam *Clementis* non tenere epitomen rerum Europae dixerimus. Non errabimus proinde, ingenue confessi, compendium e libro satis amplo concinnatum Lectori non suffecturum, sed Opus ipsum esse legendum. Dabimus tamen pauca nostro more. *Clementis XII* Urbini lucem vitalem adiecit A. 1649 11 Cal. Aug. parentibus *Carolo Albano*, Urbinatē, & *Helena Mosca*, Pissarensi, genere & opum vi praestantibus. Nomen instructum ei fuit *Joannis Mannisii*. Avus fuit *Horatius*, munis amplissimus. *Carolo Albano* frater, *Mannibal*, literarum studiis apprime adiectus, generum suam eruditione incredibili illustravit, eoque nomi-

nomine ab Urbano, Pontifice, Vaticanae Bibliothecae prius
 renuntiatus fuit Casus. *Hannibalis*, frater, *Malacta*, arte pin-
 gendi, peritis mathematicis, bello, legationibus, prudentiaque
 civili ac sacra, claruit. *Carolus*, frater ultimus, *Clementem XI*
 educavit, Vir dignitatibus inclytus. Mirum, abhorrentis *Cle-*
mentem initio a studiis, in qua tantopere posthac ferebatur.
 Ipsum ingenii eruditorum precocibus meritis enumeramus,
 quippe qui jam A. 1666 Graeci Menologii, *Basilii Porphyro-*
genetus, Imperatoris, jussu 700 ferme ante annos scripti, par-
 tem alteram, non ita pridem in Monasterio Cryptae Febrati
 Tuscolanae Dioeceseos ab se repertam, Latine vertit, & cum
Bollandi Sociis communicavit. Sub eodem tempore, *Honoriatus*
S. Sepherus, Hierosolymorum Episcopi, in B. Apostolorum, *Pe-*
trum & Paulum, Latinam reddidit, quam, Graeca adjecta Epis-
 tola, *Francisco*, Cardinali *Barbentis*, inscripsit, typisque Romae
 editis edidit. Antecedit & Praefationem Operi, qua, deus pe-
 tebat *Sepherus*, cui potissime sermo esset tribuendus, aper-
 ruit. Latinum item e Graeco sermone exhibuit *Eschimus S.*
Marsi Evangelista, Autore *Procopio*, Diacono & *Chistophy-*
lax: quod, ab eodem acceptam, legitur vulgatum in tertio de
 Actis Sanctorum M. April. Volumine, ad VII Cal. Majas,
 apud *Bollandianos*, & in fronte *Catena* Graecorum Patrum in
 Evangelium secundum *Marcum*, Collectose atque Interprete
Possino. A Philologicis Historicisque Vir tantus ad Theolo-
 giam, Philosophiam, & Jura utrumque, progressus est, specimē-
 nibusque publicarum Disputationum editis, ostendit, quam so-
 lida singula perdidicisset. In castris eloquentiae eum fuisse ver-
 satissimum, demonstrant Orationes ejus, in Academia *Humori-*
storum, quae tam Romae excellebat, & Praefationibus Acade-
 micis, apud *Augustinum Paverium* & *Jocannem Carolum Car-*
erium institutis, publice non citra applausum frequentissimam
 recitatae. A. 1668 Urbini, experimento doctrinae dato, in solenni
 pompa Jurium ac Philosophiae laurea donatus fuit. Rediit
 Romam nil omisit, quod ad honores ex doctrinis & usu re-
 rum graviorum obtinendos accommodatum videbatur. Fre-
 quenter Academiā, a *Christina*, Regina Suecogun, praes-

Pag. 4.

5.

7.

8.

9.

tes intra parietes constitutam, tum nobilissimam in urbe. Omit-
 timus reliqua, quæ, a disertissimo & Historico & Panegyrici
 scriptore veneribus orationis purissimæ lacteique decursus
 optimè & compositissime vestiantur. Suffecerit nobis, ex
 inexhausto laudum oceano unam & alteram haurire guttu-
 lam. Decreta, A. 1690 jussu *Ludovici XIV* in honorem liber-
 tatis Ecclesiarum Galliarum sancita, hic fusc exponuntur, & mo-
 deste carpuntur. *Clementi XI*, tum Purpurato Patri, & no-
 men *Joannis Francisci* adhuc gerenti, tribuitur sollicitate *Gus-
 tavi Leopoldi*, Comitis Palatini ad Rhenum, defensione a doctri-
 na Lutherana ad Pontificiam. Ipse benefecit largissime *Vita-
 li Jordano*, Mathematico præstanti, nec non *Pœtæ*, *Lucretio
 Mattheo*, *Alexandro Guido*, *Benedicto Manzino*, & *Michaelli
 Brignone*, *Carolo Maratta*, pictori, ac *Dominico Guido*, scul-
 ptori. A. 1692, ut Nepotismo poneretur obex, effecit, malo,
 quod semper damnatum, nunquam penitus extinctum. Enar-
 rantur potro semina indignationis, in *Clementem XI* ob suc-
 cessionem Hispanicam conceptæ. Legati Imperatoris dicun-
 tur Madriti in pertractando successionis negotio navos admi-
 sisse. *Innocentius*, Papa, favit destinationibus Galliarum Re-
 gis. Id confisus *Joannis Francisci* ab Austriacis tributum.
 A. 1700 d. 13 Cal. Dec. ipse in Pontificem Maximum renuntia-
 tus, eo quod præ ceteris videbatur doctrina, prudentia & æta-
 te, gravissimis imminentibus incommodis pari, præditus. Ini-
 tia muneris fuerunt celebratissima adeo, ut *Joannes Frideri-
 cus Mayerus*, Decanus tum Academiæ Kiloniensis, in Progn. de
 Pontifice Romano. Confessionario eâ publice prædicaret p. 3.
 Indignatus fuit Pontifex admodum, sed *Augusta, Fridericum*, E-
 lectorem Brandenburgicum, assumisse. Regale Borussiae diade-
 ma. Omisita est mentio scripti solidissimi *Joannis Petri de
 Ludovig*, Pontificis oppositi. Mox exarserunt lites *Clemen-
 tem* inter *XI* & *Victorem Amadeum*, Sabaudie Ducem, de Ju-
 ribus Ecclesiasticis. A. 1702 Rex Poloniz, *Augustus* potentissi-
 mus, a Pontifice fuit monitus, ut filium Serenissimum catholi-
 cæ religionis curaret imbuendum. Inferuntur multa de ne-
 gotio religionis per Asiam Africanque gesto, ac imprimis
 Tur-

Turnonis ad Sinas iter percensetur. Eminent ubique Scriptoris candor, & *Clementis* studium in gloriosissimum Poloniæ Regem, *Augustum*, præcipue in enarrando ad A. 1704 dissidio Polonico. Malumus negotium electionis *Stanislaus* apud Autorem, quam penes nos, legi, quibus in hac causa carior est reverentia in Augustissimum *Augustum*, quam recensio, a loco aliena. Id videtur certum, Volumina hoc multis eo nomine minus probatum iri, præcipue Gallis. Regis *Æthiopum* Abissinorum, *Sigbiadi*, filium, *Alaphum Sagbidum*, optasse & professum esse, A. 1704 communionem Ecclesiæ Romanæ, Noster commemorat, addens, eundem obiisse ante adventum legationis Romanæ. Tandem improbatur Jesuitarum indulgentia penes Sinas admissa, per quam Sacrificia, Ethnicorum more, sicut, *Confucio*, Philosopho, & Progenitoribus Sinensibus, vita functis, peracta, Jesuitæ, salva sua religione, permiserant, contrarium tenentibus Fratribus Ordinis Prædicatorum, *Turnonio*, & *Clemente*, Pontifice. Disputatum ideo, ritus sacrificii illius utrum essent Politici, an Ecclesiastici. Legenda est hæc controversia penes Autorem. *Clemens* ritus istos, meliora edoctus, merito proscripsit. Imperatorem Sinarum Jesuitæ & Lusitani in omnia alia flexerunt, & Decretis illudere Romanis. Omittimus ea, quæ proferuntur de studio *Clementis* in Christianos Asiaticos & Americanos, quod maximum, si Nostro credimus, fuit omnino. Ad A. 1705 refertur, Hildesensem Ecclesiam, annuus jam integrum ab hæreticis vexatam, eo devenisse angustia, ut fructus, quibus Clerus alebatur, ipsorum fraude interceptos, amiserit: & templa etiam nonnulla ac religiosorum virorum cœnobea ejusdem Episcopatus infideli hæreticorum patuisse. Quantum hæc a veritate sint aliena, Hildesenses utriusque religionis optime norunt, querentibus potius Evangelicis, contra pacta publica Romanenses ædibus sacris passim extruendis dedisse operam. Testamur libros ideo publice editos, & ipsam experientiam. Querelæ de pactis Palatinis haud videntur veriores. De Jansenismi in Gallia factis afferuntur multa. Ex hisce, ni fallimur, de instituto & ratione scribendi eam Lectores haurient sententiam, quæ

Pag. 114 seq.

123 seq.

126.

128.

133 seq.

136.

Opere & Autors est digna, in quo quippe nil elegantiarum & laudum in heroem suum emissarum est omisissam. Desideramus tamen alicubi rerum gestarum luculentiore materiam, & pragmaticam enarrationem fusiozem. Sed, religioni & regioni ut aliquid subinde daretur, precipere videbatur, sibi merito consulans, prudentia. Nova a Jansenianis excogitata consilia concreta fuerunt *Clementina Constitutione*, cujus initium: *Vincam Domini Sabbath.* Libro tertio recensentur acta ab anno summi Pontificatus sexto usque ad undecimum. *Libro quartus* gesta proseguitur ad annum sextum decimum. *Libro quinto* res ad vicesimum Pontificatus priarum annum exponuntur. *Libro sexto* denique habitus corporis, naturales animi dotes & virtutes, enarrantur. Inprimis ipse Græcorum cum Romana Ecclesia jungere tentavit: munera viris, non viros muneribus, honestare contendit: bonas artes fovit: liberalibus disciplinis atque doctrinis subsidia comparavit: ædificia publica & sacra & profana magnifice exornavit: portum fabricatus est ad Tumulum Cesarum: columnam cum basi, consecrationi *Auranti Pii* insignitam, pæne obrutam, detentis, alio transtulit, & publicæ eruditioni vindicavit: Avenionem novis tormentis bellicis munit: parcus in cibo & potu, largas in egentes, exstitit. In tanti muneris fastigio dixit intra templum Vaticanum & Liberianam B. *Mariae* Virginis Basilicam Helmilias 28, Latinas Orationes ad Purpuratos in Dicasterio sacro habuit 135, edidit ultra centum Constitutiones Apostolicas, quas splendidissime excudi curavit *Hemihel*, Cardinalis Camerarius, qui Epistolas ejusdem Apostolicas ultra 1040 gemino Volumine edidit. Nec ii, qui a modulo doctrinarum Pontificiarum dissident, inficiari audent, *Clementinam* existitisse heroem intrepidum, rebus publicis tractandis aptissimum, literis exactissimum, salutis externæ cœtus sui sacri accomodatissimum, & ut summatim dicamus, Virum, cui antefereendus nemo, pauci pares putantur. Opus ipsum concluditur. Indica copioso & accuratissimo. Typi chartæque nitor, scriptoræ commoditas, figuræ minutæ, passim insertæ, Operi nil subtrahunt, quod oculos Lectorum in secula possit convertere.

LES

pag. 498
seq.

LES POÉSIES DE VIRGILE etc.

h. a.

GARMINA VIRGILII, IN GALLICUM SER-
monem translata; cum Notis Criticis & Historicis

P. F. CATROU. Editio nova.

Tomi IV.

Parisiis, apud fratres Barbon, 1729, 8.

T. I Alph. 1 pl. 6. T. II Alph. 1 pl. 9. T. III Alph. 2 pl. 9.

T. IV Alph. 2 pl. 3.

Ad ridendum forte se jam, lecto titulo hoc, parabunt, si qui meminerint Lectores, quam ornatos aliquoties, quam pexos dederimus Gallorum quosdam, qui in patrium sermonem ex Latino conversos Auctores ediderunt. Sed non ita fumus inimici Gallis sicut iniqui, ut nihil in isto genere, quod laudem mereatur, scribi ab iis proferrique posse putemus. Sunt enim & hodie inter eos, qui egregie eruditionis laude digni sunt, utilemque humanioribus literis operam navant. Inter hos referendus etiam suo merito est Rev. Catrou, de cujus opera in *Virgilio* illustrando constantia quaedam dicere suscepimus.

Quatuor sunt hujus editionis *Volamina*, quorum *primum* *Eclogas*, *alterum* *Georgica*, *Aeneida* *reliqua duo*, complectuntur. De *primo Volumine*, cui *Vita Virgilii*, quae sub *Donati* nomine extat, praemissa est, & quod ob novas valdeque verosimiles quarundam *Eclogarum* interpretationes inprimis lectu dignum videtur, nihil est, quod dicamus, cum jam sit in his *Annalibus A. 1709 M. Jul. p. 330* de eo, quantum satis tunc visum est, dictum. Sigillatim enim istud *Volumen* ante aliquot annos prodit. Neque tam animus fuit Editori, eandem reliquis *Virgilii* libris operam impendere. Interpretatio *Gallica* *Operum Virgilianorum* praeter elegantiam sermonis hoc habet inprimis laude dignum, quod ab earum licentia remota est, quae tantum sententiam qualicumque modo exhibent Auctoris Latini stilo accommodatam. Multo minus eos popularium suorum relictus est hujus interpretationis conditor, qui non integros *Auto-*

Autores, sed, id quod ridiculum interpretandi genus est, quantum intelligunt, interpretantur. Ita scilicet Noster interpretatus est *Virgilium*, ut nec verbis Latinis servili ratione inhaerit, neque tamen ab iis discesserit, nisi linguæ Gallicæ indoles suaserit & ratio. Sensum *Virgilii* plerumque omnino effecutus est verum, neque, ab eo facile eum aberrasse, quemquam dubitandum putamus, nisi quis fortasse iis in locis id factum esse putet, quorum sibi Autor videtur certas interpretationes attulisse, cum dubiæ ipsi videantur. Quos adjectis interpretationi Gallicæ Commentarios, non unius generis sunt. Alterum ipsius Autoris Latini verbis subjectum est, eaque seorsum complectitur, quæ ex Historia, Geographia, Mythologia &c. ad illustrandum Autorem afferri possunt. Alterum autem, quod singulos libros sequitur, in emendandis illustrandisque difficilioribus locis versatur, ex quo proinde quædam speciminis loco enarrabimus.

Virgilium in Georgicorum Opere quædam mutasse, postquam absolutum & jam annos aliquot in manibus hominum fuerat versatum, nemo fere est, quin sciat. Hoc vero ante Nostrum præstitit nemo, ut, quo anno absolutum, quo mutatum, & in qua re, quibus locis illud opus esset, ostenderet. Quæ res fecit, ut in explicando opere isto non satis mentem Poetæ ubique assecuti sint Interpretes. Itaque id inprimis sibi datum esse credidit, ut eas res, quantum posset, expediret. Quod quidem ita ille effecisse videtur, nihil ut sententiis ejus ad summam verosimilitudinem deesse putemus. Scilicet anno ab U. C. 724 primum edita a *Virgilio* Georgica, anno autem 734 posteriores ejus curas experta, variisque in locis mutata esse, statuit & docet. Vid. *Præf. A. 6 a. Conf. p. 92, 185, 189*, inprimisque *p. 452* ad initium Libri III, quod quidem initium ex sententia Autoris magnam lucem trahit. Nam, si A. U. C. 734 mutavit quædam Georgicorum loca *Virgilius*, si ista mutatio ultimo fere vitæ anno & paulo ante iter facta est, quod in Græciam suscepit, & quo ipso perit, quid difficultatis habent ista *Virgilii* verba *Lib. III v. 10*:

*Primus ego in patriam mecum, modo vita superstit,
Aonio rediens deducam vertice Musas &c.*

Eodem

Eodem tempore partem *Lib. IV a v. 281 usque ad finem* accessisse eidem putat, ablata parte veteri, quæ *Galli, Poetæ*, laudes celebrabat. Vid. *p. 328*. Omnium Interpretum ingenia exercuit *v. 499 Lib. I*:

Romanas acies iterum videre Philippi,

dubiorum quippe, quo sensu *Philippi bis Romanas* vidisse acies possit dici, cum semel tantum id factum sit tum, cum ab *Antonio & Octaviano Bruti & Cassii* copie profligarentur. Noster, sensu proprio ita recte dici, primus, si recte meminimus, affirmat, omninoque & a *Cæsare* & ab *Augusto* ibi esse pugnatum, idque locis *Ovidij, Lucani, & Manilij*, confirmat. Ita enim *Naso Mat. XV, 823, de Augusto*:

- - - *Pbarsalia sentiet illum,*

Emathiaque iterum madefacti cade Philippi.

Locus *Lucani* est *Lib. VIII de Bell. Pbars. v. 852 seq. Manilij* autem *Afron. I, 908*:

Vix etiam sicca Romanus miles arena, &c.

Perque patris, pater Augustus, vestigia vicit.

Refert huc etiam locum *Flori IV, 6*: *Philippicis campis urbis imperii, generis humani, fata commissa sunt. Reliqua, quæ in hanc rem disputat, ipsi videant Lectores. Difficillimus sine dubio Georgicorum, quin totius Virgilii, est Lib. IV a v. 287 - 294: Nam que Pellæ &c.* Hunc Noster, post *Cerdanum, Rucum, Hucium, Harduinum*, aliosque, nova ratione explicare tentavit. In qua re quin probaturus sit Lectoribus ingenium, minime dubitamus; multis certe explicationem hanc suam placuisse intelligentibus harum rerum Viris, ipse affirmat; num vero talis illa visora sit, quæ nil dubii relinquat, affirmare vix ausimus. Primis tribus versibus *Ægyptum* inferiorem describi, ait, id quod facile omnibus persuaserit; duobus proximis, *Ægyptum* superiorem; duobus reliquis, originem *Nili* in *Æthiopia*. Difficillimus in eo hæret nodus, quomodo, *Ægypti* partem vicinia *Perfidis* urgeri, possit dici. Hic vero non *Perfidem* propriam illam *Asiæ* intelligi putat, sed *Ægypto* finitimas ab *Oriente ac Occidente* provincias *Perfidem* a Poeta dici, quoniam eas *Perfici* coloni incoluerint. *Sallustium* certe *de Bell. Jug. Cap. XVIII* ex *libris Punicis* tradere: *Medos, Persas & Arme-*

Armenios, navibus in Africam transvectos, proximos mari mediterraneo locos occupasse, sed Perfas intra oceanum magis; *Herodotum* autem *Lib. III & VII* tradere, *Cyrum*, domita Ægypto, ei præfecisse, qui in officio eam retineret. Sub *Artaxerxe* res novas molitam, victam denuo esse, & coloniam Perficam in superiori Ægypto positam esse, quæ ab Ægypto cohereret vicinos Æthiopes. Hanc porro coloniam *Seneca* temporibus nondum fuisse deletam, ex *Lib. IV Qu. Nat.* constare. Has denique colonias a Poeta Perfidem dici posse eodem jure, quo Cumas, Chalcidicam arcem, Etrufcos juvenes, Mæoniam juventutem appellet, & Tibrin fluvium, Lydium. Versum:

Et viridem Ægyptum nigra secundat arena,
ita explicandum esse, ut *secundat* ad Nilum referatur. Ægyptum autem viridem dici superiorem, non quod inferior viridis non sit, sed quoad cum Æthiopia comparatur, de qua *Virgilius*:

- - - *moriens alta liber aret in ulmo*

Æthiopum.

Nigros denique *Indos* Æthiopes esse, quos constet sæpe cum Indis a priscis Poetis, ac ab ipso *Virgilio*, passim permutari. Sed ad eam Commentariorum partem properandum est, qua *Æneis* illustratur. In Præfatione, quam præmisit *Parti III*, de instituto suo exponit, & doctam comparationem inter *Æneida Virgilii* & *Iliada Homeri* instituit, &, uter alterum in eligenda carminis materia præstiterit, uter de Diis optime senserit & scripserit, in heroe fingendo, fabula excogitanda, acutor & ingeniosior sit, cujus eloquentia major, & poesis ipsa suavior, disputat; qua in re examinanda dijudicandaque ita omnino versatus est, ut nil partium studio dederit. Ipsi autem Commentarii ejusmodi sunt, ut similes in eo genere vix puerimus exstare. Sunt enim instar Artis Poeticæ cujusdam; quippe id dedit Autor operam, ut ad artis poeticæ *Aristotelea* regulas *Æneida* exigeret; quicquid unquam a priscis, *Macrobio* v. c. & recentioribus reprehensum est, examinaret, &, quo jure, quave injuria reprehensum, ostenderet; ubi porro &, quomodo *Homorum Apolloniumque Rhodium* imitatus & quo successu sit, utrum assecutus scilicet eos sit, an vero minus, demonstraret. Quæ dum agit, plerumque *Virgilium* defendit quidem, sed tamen

tamen reprehendit interdum etiam. Non dubitamus, fore, qui hoc Commentariorum genus fastidiant, & alto supercilio contemnant. Sed hi fere erunt, qui Criticen omnino vocabulariam & in literis & syllabis unice occupatam amant, necessariam illam quidem & utilem, sed minime huic generi Critices præferendam, quam Autor noster adhibuit *Æneidis* Operi, & qua veteres Critici, *Longinus* v. c. *Dionysius*, atque alii, inprimis uti sunt. Hoc certe audemus affirmare, hos Commentarios, quibus ad regulas artis exiguntur Scriptores, utiliores esse, majorique hominum parti prodesse, atque omnes Variantium Lectionum Libros, omnesque de locorum difficultium quorundam emendatione disputationes. Restabat, ut de emendationibus locorum quorundam, ab Autore tentatis, diceremus, namque ne hoc quidem Critices genus, neglexit; sed, quoniam jam migratos esse a nobis justæ recensionis terminos videmus, ad ipsum Librum harum rerum studiosos remittimus.

TRAITÉ DE LA JUSTIFICATION, &c.

h. e.

DE JUSTIFICATIONE TRACTATUS, IN
tres Libros distinctus; Autore JOANNE
LA PLACETTE.

Amstelodami, sumtibus Societatis, 1733, 12.

Plag. 14.

Celeberrimum est inter *Calvinianæ* formulæ Theologos *Placette* nomen. Neque facile quemquam invenias, qui nostris temporibus majorem lucem doctrinæ de moribus & officiis Christianorum affuderit. Itaque, qui extant illius ad eam rem pertinentes libri, & emtores, & lectores, addimus etiam laudatores, plurimos invenere. Neque tamen laude illi carere, qui de dogmatibus fidei Christianæ tractant, ut, quos de fide divina, de autoritate sensuum &c. scripsit. Constat enim inter omnes, in quanto sint & hi apud suæ sectæ homines pretio, tantique etiam a nostris fieri, quanti possunt alius sectæ hominis de fidei dogmatibus opera; ut nobis ad commendationem

Armenios, navibus in Africam transvectos, proximos mari mediterraneo locos occupasse, sed Persas intra oceanum magis; *Herodotum* autem *Lib. III & VII* tradere, *Cyrum*, domita Ægypto, ei præfecisse, qui in officio eam retineret. Sub *Artaxerxe* res novas molitam, victam denuo esse, & coloniam Perficam in superiori Ægypto positam esse, quæ ab Ægypto cohereret vicinos Æthiopes. Hanc porro coloniam *Seneca* temporibus nondum fuisse deletam, ex *Lib. IV Qu. Nat.* constare. Has denique colonias a Poeta Perfidem dici posse eodem jure, quo Cumas, Chalcidicam arcem, Etruskos juvenes, Mæoniæ juventutem appellet, & Tibrin fluvium, Lydium. Versum:

Et viridem Ægyptum nigra facundat arena,

ita explicandum esse, ut *facundat* ad Nilum referatur. Ægyptum autem viridem dici superiorem, non quod inferior viridis non sit, sed quoad cum Æthiopia comparatur, de qua *Virgilius*:

- - - *moriens alta liber aret in ulmo*

Æthiopum.

Nigros denique *Indos* Æthiops esse, quos constet sæpe cum Indis a præcis Poetis, ac ab ipso *Virgilio*, passim permutari. Sed ad eam Commentariorum partem properandum est, qua *Æneis* illustratur. In Præfatione, quam præmisit *Parti III*, de instituto suo exponit, & doctam comparationem inter *Æneida Virgilii* & *Iliada Homeri* instituit, & uter alterum in eligenda carminis materia præstiterit, uter de Diis optime senserit & scripserit, in heroe fingendo, fabula excogitanda, acutior & ingeniosior sit, cujus eloquentia major, & poësis ipsa suavior, disputat; qua in re examinanda dijudicandaque ita omnino versatus est, ut nil partium studio dederit. Ipsi autem Commentarii ejusmodi sunt, ut similes in eo genere vix puerimus existare. Sunt enim instar Artis Poëticæ cujusdam; quippe id dedit Autor operam, ut ad artis poëticæ *Aristoteleæ* regulas *Æneida* exigeret; quicquid unquam a præcis, *Macrobio* v. c. & recentioribus reprehensum est, examinaret, & quo jure, quave injuria reprehensum, ostenderet; ubi porro &, quomodo *Homorum Apolloniumque Rhodium* imitatus & quo successu sit, utrum assecutus scilicet eos sit, an vero minus, demonstraret. Quæ dum agit, plerumque *Virgilium* defendit quidem, sed

tamen

tamen reprehendit interdum etiam. Non dubitamus, fore, qui hoc Commentariorum genus fastidiant, & alto supercilio contemnant. Sed hi fere erunt, qui Criticen omnino vocabulariam & in literis & syllabis unice occupatam amant, necessariam illam quidem & utilem, sed minime huic generi Critices præferendam, quam Autor noster adhibuit *Æneidis* Operi, & qua veteres Critici, *Longinus* v. c. *Dionysius*, atque alii, inprimis usi sunt. Hoc certe audemus affirmare, hos Commentarios, quibus ad regulas artis exiguntur Scriptores, utiliores esse, majorique hominum parti prodesse, atque omnes Variantium Lectionum Libros, omnesque de locorum difficultium quorundam emendatione disputationes. Restabat, ut de emendationibus locorum quorundam, ab Autore tentatis, diceremus, namque hæc quidem Critices genus, neglexit; sed, quoniam jam migratos esse a nobis justæ recensionis terminos videmus, ad ipsum Librum harum rerum studiosos remittimus.

TRAITÉ DE LA JUSTIFICATION, &c.

h. e.

DE JUSTIFICATIONE TRACTATUS, IN
tres Libros distinctus; Autore JOANNE
LA PLACETTE.

Amstelodami, sumtibus Societatis, 1733, 12,

Plag. 14.

Celeberrimum est inter *Calviniana* formulæ Theologos *Placetta* nomen. Neque facile quemquam invenias, qui nostris temporibus majorem lucem doctrinæ de moribus & officiis Christianorum affuderit. Itaque, qui extant illius ad eam rem pertinentes libri, & emtores, & lectores, addimus etiam laudatores, plurimos invenere. Neque tamen laude illi carere, qui de dogmatibus fidei Christianæ tractant, ut, quos de fide divina, de autoritate sensuum &c. scripsit. Constat enim inter omnes, in quanto sint & hi apud suæ sectæ homines pretio, tantique etiam a nostris fieri, quanti possunt alius sectæ hominis de fidei dogmatibus opera; ut nobis ad commendationem

nem hujus, de quo nunc quaedam erunt dicenda, libri suffice-
 re videatur ipsum Auctoris nomen. Est is quidem posthumus
 liber, sed longe majoris pretii, ac solet esse vulgo hoc libro-
 rum genus. Neque enim ex paucis maleque coherentibus
 Auctoris consarcinatus est schedis, sed ab ipso Auctore perfe-
 ctus, absolutus, & prelo paratus. Nihil itaque, mortuo *Pla-*
cetta, quidquam defuit Operi, præter Editorem. Is ipsi con-
 tigit Theologorum Reformatorum facile princeps, *J. A. Ter-*
restinus, qui illud, ipsa Auctoris manu scriptum, cum Bibliopo-
 lie Amstelodamensibus hoc consilio communicavit, ut typis ex-
 scribendum curarent. Occasionem conscribendi libri non u-
 na res Auctori dedit. Visus sibi est in eo, quem de officiis Chris-
 tianorum generatim (*des bonnes œuvres*) edidit, libro p. 276
 insignem lacunam invenisse, negligentisque operarum com-
 missum esse credidit, ut quaedam MSti libri paginae ab-
 sint ab impresso. Eo ipso autem loco de Justificatione expo-
 suerat. Itaque id, quod hoc libro executus est, consilium
 cepit. Accessit bellicosi hominis & rixis gaudentis Theologi,
Philippi Naudæi, intempestiva & acerba reprehensio ejusdem
 de Justificatione formulæ, qua erat *Placetta* in libro de Fide
 divinæ usus, & quam vindicare a perveris interpretationibus
 constituerat. Ipsa denique doctrinæ dignitas & gravitas hunc
 laborem suasit, quem facile videbat & utilem suis & jucun-
 dum fore. In *tres Libros* descriptum est Opus. Ac *primo*
 quidem, id quod caput rei est, demonstrat, quam Apostoli vo-
 cabulo *divinæ* vim potestatemque subjecerint; rejectisque
 eorum sententiis, qui justificare dicunt esse, sanctum reddere,
 virtuteque donare, aut instar justii tractare, aut denique justum
 declarare, hoc, dicit, significare verbum illud, ut, qui justifice-
 ret, sit absolutus ejus, cujus accusatus criminis erat. Quas
 quidem vocabuli hujus explicationes, si a prima illa Romanen-
 sium recesseris, parum omnino, si vim verborum spectes, dif-
 ferre, multi sine dubio, neque male, arbitrabuntur. Eo-
 dem hoc libro, quæ sint opera illa, inquit, quæ ad justi-
 ficandum hominem nihil valere *Paulus* docet, & hunc cum
Jacobo conciliat, quorum de vi bonorum operum & fidei
 senten-

sententiæ inter se discrepare quibusdam visæ sunt. Liber secundus de *Justificatione peccatorum*, tertius autem de *Justificatione justis* tractat, in quibus multa sunt omnino præclare scripta, multa de variis quæstionibus subtiliter disputata, quæ cum doctrinæ hac conjunctæ sunt. Quæ singula si referre vellemus, finis hujusmodi recensionis migrandi essent. Itaque, quoniam non dubitamus, quin harum rerum cupidi ab ipso malint hæc omnia Autore discere, enarrando prolixius hujus Libri argumento nos abstinemus.

ENTRETIENS PHYSIQUES D'ARISTE ET
D'EUDOXE, &c.

h. e.

COLLOQUIA PHYSICA ARISTI ET EU-
DOXI, sive *Physica nova, per Dialogos exposita; Au-
tore P. REGNALTIO, e S. J.*

Tomus III.

Amstelodami, sumptibus Societatis, 1732, 12 maj.

Alp. 3 pl. 14, cum fig. zn. 94.

Methodum, quæ nostrâ ætate fere exolevisse videbatur, Philosophiam per Dialogos tradendi, Autor hoc Opere instaurare, atque palmaria recentiorum in naturali doctrinâ inventa duorum hominum familiariter colloquentium sermone explicare ac illustrare instituit. Non deesse huic methodo, veterum imprimis Philosophorum usu commendatæ, suam venustatem ac utilitatem, negari omnino nequit, cum sermone varietate continuo animus, ne langueat, excitetur ac intendatur, præcipua rationum momenta brevibus promanant, atque nonnulla, ad rem non adeo pertinentia, quæ vulgari methodo temere præterire haud licet, recte omittantur. Et, cum in singulis fere Philosophiæ partibus dubia ac controversæ eruditorum sententiæ occurrant, illæ diserto colloquentium sermone naturalius exponi videntur. Accommodata imprimis methodus hæc est Autoris instituto, cum animus ipsi non fue-

rit eruditor instruere, aut naturalis scientiæ pomercia amplificare, sed in juvenum, aliorumque, quibus naturam data opera scrutari haud vacat, gratiam, brevibus palmaria complecti, quæ summorum nostri temporis Philosophorum studio ac industria eruta fuere. Vulgaria igitur experimenta nonnulla, sed elegantia, quæ alii Philosophi superciliose transire solent, cum tirones tamen rationem illorum non satis intelligant, haud negligit, sed accurate explicat. Ne illis, quibus ulterius progredi, atque altiora simul complecti, animus est, desit, fontes, ex quibus doctrinas suas hausit, ingenue indicat, atque ita tirones historiæ rerum naturalium notitia mature imbuat, quæ methodo conatus ulterius contendendum egregie adjuvantur. Gallorum Philosophiam imprimis sectatur, multaque ex doctis illis Regiæ Academiæ Scientiarum Commentariis, quibus tantum doctrina Physica debet, adoptat, ab hypothesibus nonnullis, quas Anglorum Philosophi nostris temporibus vehementer propugnant, alienus. Inchoat Opus accurata delineatione characteris personarum colloquentium, id sibi habens persuasam, Lectorem inde indolem tractationis suæ atque instituti rationem optime perspecturum. Alter eorum, qui colloquantur, est *Eudoxus*, Philosophus gravis, qui a teneris in Philosophiam, quam proficitur, incubuit, homo vultu semper ad hilaritatem compositus præditus, qui contentus illa, quam acquisivit, rerum naturalium scientia, vanas aliorum artes despicit, lætus, illa a se intelligi, quæ vulgus hominum ignorare solet. Hac animi indole amore ac reverentiam *Aristi* juvenis sibi conciliavit, hominis probi, atque solida Philosophorum doctrina imbui anhelantis. Hic, aliqua Philosophiæ scientia jam instructus, atque fama sociorum Academiæ Parisinæ exstimulatus, ab *Eudoxo* duci gaudet, qui errantem subinde corrigit, quæ dubia ipsi videntur, explanat, suæque eruditione nutanti juvenis ingenio tempestive succurrit. Ordiantur itaque Philosophiam a materiæ contemplatione, atque tum impenetrabilitatem, tum diffusibilitatem ejus in infinitum, particularum imprimis, ex quibus componitur, exilitatem admirati, formam & materiam principia rerum naturalium esse, arbitrentur. Illorum vero vanam sollicitudinem

nem ridet, qui, nodum in scirpo querentes; de probanda mat-
 erie existentia operose laborant; cum omnium extemporum
 sensuum testimonio illa prodatur. Accusat *Eudoxus* homi-
 num oscitantiam, quibus novæ idæ facile imponunt, nisi ab
 incantatione illarum prudenter sibi caveant. Postquam enim
 semel quis rerum novarum studio ac dulcedine captus est, no-
 va quæque sibi effingit principia, quibus absurda quævis super-
 struere licet. Cui omnia sordent, quæ aliis placent, is vanæ
 paulatim assuescit imaginationi, gaudet, se supra alios omnes
 sapere sibi videri, atque inepta superbia inescatur, quod suis cog-
 itationibus ab aliis omnibus discedat. Hisce cassibus
 irretit recentiores nonnulli, Idealistarum ineptias amplexi
 sunt, atque inter alios Abbas quidam nostri temporis, cu-
 jus nomini Autor parcit, se non nisi dimidium sui, animum
 scilicet, in se ipso invenire, sibi persuadere instituit. Non ha-
 bita ratione ponderis corporis sui, quod doloribus, quibus ani-
 mam torquet, illatam a Philosopho injuriam statim ulcisci vi-
 debatur, spiritum purum se esse, somniat, cui absque corporis
 auxilio, secundum imaginarias naturæ leges, quas explicare, aut
 demonstrare nescit, illæ impressiones obversantur, quas inter-
 cedente corpore se sentire, alii opinantur. Mirum autem aliis
 non sine ratione videbitur, quod purus hic spiritus generoso
 vino veteri vehementer delectetur, rara piscium ac avium car-
 ne delicatule vescatur, musica arte extra se quasi rapiatur, editis
 publice spectaculis frequentius intersit, atque longe sæpius cum
 feminis pulcherrimis conversetur, quam ad pedes altarium pul-
 chritudinem purissimi spiritus contempletur. Honestas sensuum
 oblectationes non quidem fastidit, sed, dum illas percipit, in
 idæ duntaxat illis se frui, sibi persuadet. Cum alii sæpe nu-
 bem pro Junone amplectantur, hic nubem se tenere credit,
 dum Junonem complectitur, atque, ut subtilior Philosophus vi-
 deatur, famam hominis communi sensu præditi perdit. Non
 solum S. Scriptura, sed sana etiam ratio, materie existentiam
 invictis argumentis demonstrat, siquidem recordemur, quod a
 primis infantie nostræ annis, quovis momento, mille ac mille
 aliæ corpora perceperimus, in quorum numerum nostrum quo-
 que

que corpus referendum esse, dubium non est. Inclinat quoque animum constans diversorum sensuum nostrorum consensus, de variorum corporum existentia, ne fidem rei multis testibus comprobatae habere recuset. Nec vitii aliquid huic animi nostri propensioni exprobrari potest, cum illam, nobiscum natam, sine dubio ipsi naturæ Autori debeamus, qui cum perfecte bonus & sapiens sit, nos decipi haud patitur, dum secundum constantem sensuum consensum & naturalem, quem nobis indidit, affectum judicamus. Dicitur enim ratio, opus Deo fore, miraculo legibus naturæ a se conditis derogare, si ludibrio instrumentorum cogitandi, quæ ipse suppeditavit, ita in exponi permitteret, cum nonnulla eorum dari otioso corpora demonstrant, illorum vero testimonio acquiescere ac secundum eorundem suffragia judicare, mihi haud liceat. Ipse cultus externus, quem optimo naturæ auctori omnino debemus, corpus nostrum merum phantasma non esse, luculentè evincit. Cum enim nos homines animalia ratione prædita esse voluerit, necesse est, ut discernere valeamus, an creatori nostro externum cultum debeamus; quod dijudicare omnino haud possumus, nisi, nos corpus habere, certis testimoniis nobis constet. Vix igitur sani hominis est, de existentia corporum dubitare, etiamsi non omnes forte materiam, quam post *Cartesium* Philosophi subtilem vocant, vere existere largiantur. Ut tirones naturam ejus facilius intelligant, atque animus ipsorum præparetur, ne novæ rei inuitu percellatur, aeris crassi, quem respiramus, qualitates præcipuas ante recenset Autor, quam se ad probandam ejus existentiam accingat. Per materiam hæc subtilem non quidem cum *Cartesio* intelligit corpuscula illa infinite parva, dura & rotunda, verbo materiam illam globosam, cui non secus, ac Poetarum Proteo, figuram quamvis induere liceat, sed materiam, ipso, quem respiramus, aere multo subtiliorem, mille modis agitatum, cujus motus siderum ac solis cursu continuatur, quæ ex particulis tantam infinite parvis componitur, quæ diverso modo conglutinata, in figuras triangulares, quadratas, sphericas, oblongas &c. formatur. Dari omnino ejusmodi materiam, machinæ,

schide, quam pærvitatum vulgo vocamus, artificia luciditer demonstrant. Postquam enim ejus auxilio omnem aerem crassum ex vase coarcto vitreo exhaustimus, hoc ipsum vas materia aliqua sine dubio adhuc repletum est. Prodit illam ipsam lucem, quod per vas illud, non sicut ac tate, quam aer exhaustus erat, libere transit, manifesto argumento, superasse in vase materiam, motum corporis luminosi ad oculos nostros propagantem. Lucem vero corpus esse, vel ex eo constat, quod oculis nostris, si copiosam nimis facta, admodum molestum sit, imo. fortius illos percussendo demerum inferet. Corpus autem non nisi a corpore tangi, corrumpi, aut lædi potest. Nec suspicari licet, reliquam in vase vitreo materiam aerem esse, cum alias longe natura sit, quam crassior aer, corpora omnia circumambiens. Exhausta enim ex vase illo materia, quam crassum aerem vocamus, animalia omnia recreat ac refocillat, cum reliquam illam materiam haurientia quasi veneno propinato suffocentur. Crassior aer motum soni tremulum propagat, cum, pulsata campana in vase hoc, ab aere crasso vacuo, sonus horologii portatilis haud audiat. Neque crassior aer noster crystallum aut vitrum penetrat, cum subtilis materia per solida corpora vitrea facile transeat. Prodit hujus materiz subtilis existantiam etiam thermometrū, cujus tubus, spiritu vini repletum, ingreditur, ipsumque tandem corrumpit, ut alla tæceamus argumenta, quæ Auctor proponit, ut evincat, existere omnino corpuscula ejusmodi subtilissima, quæ Philosophi subtilem materiam vocant. Debentur ejus virtuti multa nature miracula, atque sine dubio causa est phenomenorum illorum, quæ in magnetico lapide admiramur; durissimis corporibus se infirmans, superba tandem ædificia & immensa molis saxa destruit. Motu continuo agitata, efficit, ut sanguis aliique liquores in canalibus suis fluant, ut cerebri substantiæ mollior sita conservetur, quæ mirum in modum flexi se patitur. Ipsi *Professi* hæc materia subtilis jam suboluisse videtur, siquidem frequentius de materia ætherea, de igne per hoc universum ubique disseminato, loquuntur, qui in ipso aere, imo in regionibus

bus supra aerem existat. Coelestis ille ignis, atque aetherea materia profecto ne hilum quidem differt a materia subtili, quam *Cartesius* vulgo primus invenisse creditur. Cum vero in argumentis hifce, quibus materiae subtilis existentiam stabilire conatur Auctor, corpora omnia poris perforata esse supponantur, illorum quoque naturam explicare ac illustrare fatigat. Vero quidem simile non est, corpora minima, quae sensuum nostrorum aciem fugiunt, poris suis pertusa esse; sed crassam corporum compagem infinitis fere poris distinctam esse, ut subtili materiae, in ipsis circulanti, via patet, vel ex eo evincitur, quod omnia fere corpora se comprimantur. Dum enim comprimantur, partes ipsorum propius ad se invicem accedunt, quod omnino ostendit, illas interstitiis nonnullis ante distinctas fuisse. Illud nemo in dubium vocaturus esse videtur, quod omnia, quae sensibus nostris percipimus, corpora comprimantur, cum ipsum ebur, durissimum corpus, comprimantur videamus, si globus eburneus, sebo inunctus, in tabulam duram decidat, ejusque virtute elastica reflectatur. Quantum enim hoc casu globus iste complanetur, circulus sebaeus satis spatiosus, in tabula expressus, prodit. Et quae alia ratio est, cur aqua quatuordecies levior sit argento, quam quod sub eodem volumine vix decima quarta pars materiae comprehendatur? Mittimus alia argumenta plura, quibus Auctor evincit, omnia corpora, non modo porosa, sed figuram illorum pororum quoque admodum diversam esse, licet *Cartesio* hac in re sapientior, figuras illas temere definire non audeat. Inde a doctrina de poris ad explicandam vacui naturam progreditur, atque *Cartesium*, *Regium*, & *Robletium*, quorum partes studiose haecenus secutus est, nunc deserit, contendens, vacuum non quidem conceptu impossibile esse, sed reapse in natura haud inveniri. Quo enim praetextu quis negaret, Deum facile aerem omniaque corpora, quae nos ambiunt, annihilare posse, ita, ut parietes aedium, quas incolimus, adhuc subsisterent, exhaustam licet omnem materiam ante interfluentem fingamus? Nihil sane ea in re cogitamus, quod Dei potentiam superaret, aut secum pugnaret. Deus, qui nul-

lius

His rei auxilio ad conservationem corporum opus habet, ipso-
 rumque existentiam pro arbitrio suo continuat, substantiam
 aliquam annihilare potest, salva manente atque integra alia
 substantia, quæ huic vicina est, siquidem substantiarum harum
 natura penitus diversa sit, nec a se invicem dependeat. Sui
 igitur imaginatione ac somniis deceptus *Cartesius*, vacuum
 dari negabat. Illa enim duce progressi, si ultra sex mille an-
 nos terminum conditi mundi exspatiemur, semper imagina-
 tio nobis extensum quid representat; sed fallitur, dum soli-
 ditarem sibi in illa extensione fingit. Infinita ejusmodi soli-
 ditate admissa, mundum æternum esse, negare haud liceret.
 Cum corporeis imagiibus imaginatio nostra vehementer de-
 lectetur, frequens corporum intuitus illam extensionis ima-
 gine quasi obruit, quam semper deinde comitem habet, quocun-
 que se vertat. Licet igitur impossibile non sit, vacuum con-
 cipere, quicquid *Cartesius* cum discipulis objiciat, nulla tamen
 ratio nobis persuadet, ut vacuum reapse in hoc universo da-
 ri concedamus. Ipsi enim corporum pori, in quibus *Gassendi*
 cum *Lucretio* & *Epicuro* vacuum suum disseminatum
 quærebant, materia subtili certi generis turgent. Minimarum
 subtilis hujus materiz particularum figura etiam si admo-
 dum diversa sit, valde tamen friabiles suapte natura atque fra-
 giles sunt, ut quamvis facile induant figuram, donec vacua in-
 æstitia omnia repleta sint. Rarefactio & condensatio corpo-
 rum existentiam vacui certe non evincit, cum, volumine cor-
 poris ita, ut non simul massa ejus augeatur, crescente, materia
 subtilis, imo ipse subtilior aer, ampliatos corporis meatus ingre-
 diatur, ipsosque repleat. Occasionem hæc vacui contemplan-
 tio Auctori suppeditat, transeundi ad explicandam naturam mo-
 tus. Varia igitur ejus genera, tum absolutum, tum relativum
 evolvit, atque leges, quas Deus motis corporibus statuit, enar-
 rat. Nobis jam non vacat, prolixius excerpere, quæ de motu
 differit, imprimis cum nihil novi illis propositionibus addat, quæ
 passim in compendiis doctrinæ naturalis de motus natura ac
 legibus occurrunt. In eo forte ab aliis dissentit, quod corpus
 motum, cujus motus nulla causa externa reprimatur, in infi-

nium motum iri neget, siquidem celeritati ejus semper aliquid addi possit. Laudando autem instituto, dum regulas motus explicat, non tantum longe quaesita experimenta cum aliis scientiae naturalis doctoribus in medium profert, sed nec ea, quae obvis & quasi ante pedes posita sunt, negligit, cum multorum interst, illa accurate explicari, quae quotidie fere oculis nostris obversantur. Spectat eo vulgare, sed elegans, experimentum, quo constat, globum, si super tabula, quae *billard* vocatur, perpendiculariter ita extremis, digitis percussatur, ut directio ictus extremam diametrum vix tangat, aliquantum directio recte progredi, mox sponte sua priora vestigia legentem regredi, ut illatum ictum ulturus videatur. Mirabile omnino phenomenon ita explicat Autor, quod globus, ictu, peripheriam ipsius fere contingente, percussus, gemino motu donec, altero recto, altero circulari, quorum utriusque, cum directiones horum motuum sibi haud opponantur, globum obsequi, par est. Directo igitur motu super tabula progreditur, donec vis ejus, partim tabulae asperitate, partim opposita aeris resistantia, victa, exstinguatur. Circularis vero motus, qui iisdem haud retardatur impedimentis, diutius perdurat, atque reactione aeris, motu recto impulsus, adjutus, globum versus manum in plagam oppositam repellit, ut ictum a digitis inflictum quasi vindicaturus, regrediatur. Motus reflexi & refracti naturam porro explicaturus, a *Cartese* non discedit; quare elasticam virtutem in auxilium haud vocat, ut corpus, in plagam solidum impingens, reflectatur, sed sola vi motus impressi hoc fieri arbitratur, ut omnino nondum legisse videatur, quae illustris Academiae Parisinae Socii, inprimis *Mairanius*, super de hoc argumento in Commentariis suis prodidit. In exponendis motus refracti legibus, earumque ratione, causam, quae *Cartese* placuit, Noster etiam adoptat. Notum est, corpus, quando motu aliquo ex medio diversae densitatis in aliud medium transit, duplicem habere motus sui directionem, quarum altera superficiei aquae, v. g. quam ingreditur, parallela, altera eidem superficiei perpendicularis est. Corpus igitur postquam attigit superficiem medii, quod magis resistit eo, in quo antea

tates movebatur, v. g. globus modo per aërem motus, non
 aquam ingressurus, fortiori resistentiæ occurrit in directione
 perpendiculari, quam parallela. Majori hac resistentia per-
 pendicularis motus imminuitur, salvo atque integro manente
 motu parallelo. Fieri igitur nequit, quin corpus a perpendi-
 culo, per utrumque medium transeunte, aliquantum declinet,
 h. e. motus ejus refringatur. Iisdem principiis causam com-
 municationis motuum reflexorum aut refractorum in linea
 recta vel curva superstruit, contendens, illos aliorum corpo-
 rum resistentia haud destrui. Si enim resistentia motum de-
 leret, motus omnis materiæ subtilis atque totius universi mox
 destrueretur, siquidem sidera lumen quæque versum emittant,
 atque omnia fere corpora in se mutuo agant, & sibi invicem
 resistant. Ita brevi futurum esset, ut omnia corpora quasi
 conglaciata quiescerent, atque funestus totius naturæ languor
 sequeretur, quo tandem hoc universum in molem inertem, ex
 qua ante formatum fuit, redigeretur. Elasticam enim vim,
 qua corpori compresso prior figura redditur, in subsidium vo-
 care non licet, ut motus amissus ejus virtute instauretur, cum
 ipsa hæc elastica virtus, nisi alia vi alatur quasi & restituitur,
 mox peritura esset. Corpora enim, quæ non nisi pars sunt
 omnis materiæ, in hoc universo existentis, figuram quamvis
 impressam libere induunt, nec ullam figuram affectant, nisi
 aliena virtute impressa in illam cogantur. Dum itaque cor-
 poribus elasticis figura, quam ictu perdidere, restituitur, neces-
 se est, causam externam, in illa agentem, amissam modo figu-
 ram instaurare. Externa hæc causa sine dubio corpus est,
 quod sensibus quidem nostris percipi nequit, ab ipso autem
 aëre diversum est, siquidem, aërem quoque elastica virtute
 gaudere, in vulgus notum sit. Non aliud itaque in universo
 hoc corpus invenimus, cui rectius vis elasticæ affectus tribui
 possit, quam subtilem illam materiam, cujus motus reapse
 haud perit, dum cum aliis corporibus communicatur, atque
 ita perdi rem non accurate satis expendentibus videtur. Quic-
 quid enim corpus aliquod de motu suo perdere videtur, sem-
 per in aliud corpus propagatur. Id causæ est, cur magis mo-

lestum nobis sit, in arenosa aut lutosa, quam plana & sicca, vis incedere, cum propter plurium arenosarum aut lutosarum particularum resistentiam, plus virium, ut illam superemus, impendere opus sit; cur globus e bombardae ejectus facilius per aerem, quam aquam, moveatur, cum vires ejus eo quoque casu mox extinguantur, si aerem, super fluvio aqueis vaporibus imprægnatum, trajectat. Hisdem rationibus innisus, multa de corporum motu vulgaria experimenta explicat, quorum rationem Philosophi quidem facile assequuntur, quæ vero tironibus aliisque, in scientia naturali non satis versatis, non adeo obvia esse solent: cur globus e catapultæ missus facilius murum solidum, quam saccum lana refertum, penetret, cum fortior sit motus unius globi, quam sex aliorum, mole quidem; sed non volumine, illi æqualium, etiamsi eadem celeritate, sive eadem pulveris pyrii quantitate, projiciantur. Pergit inde ad arduum illud de causa duritiei, mollietiei, atque vis elasticæ, corporum argumentum. Duritiem ut explicet, distinguit in duris corporibus, quæ sensibus nostris percipiuntur, partes ejus molles, ut sensibus adhuc obvix sint, ab illis partibus, quæ ob exilitatem in illos haud incurrunt, illarumque duritiem naturæ harum duritie effici arbitratur. Quæstio igitur in primis est, quæ causa sit duritiei corporum minimorum, quæ sensus nostros fugiunt? Ratio ejus non ex ipsa harum particularum insensibilium natura repeti potest, cum conceptus, quem de essentia ipsarum in mente formamus, ipsarum duritiem haud involvat, & ipsæ his minores particule per naturam suam non alium statum, quam in quo positæ sunt, affectent, in æterna quiete juxta se perduraturæ, nisi alieno glutine inter se colligentur, atque versus se invicem impellantur. Subtiliorem adhuc materiam, quæ omnia corpora involvantur atque compingantur, temere effingere haud licet, siquidem, ipsas materix hujus particulas duras esse, necesse sit; quare, pro reddenda duritiei ipsarum ratione, nova porro ipsis subtilior materia excogitanda, atque ita in infinitum pergendum esset. Non aliam itaque rationem duritiei partium insensibilium invenimus, quam respectivam minimarum particularum quietem.

Sensu-

Sensibilem vero partem durities a mutua implicatione & textura particularum insensibilium derivatur. Majorum denique corporum durities partim ex mutua particularum sensibilem implicatione, partim ex ambienis fluidi pressione, qua omnes particule versus commune centrum coguntur, pendet. Sæpius laudatæ subtilis materiz virtute quoque efficitur, ut corpora incurvata aut pressa figuram priorem, ex qua detecta fuere, instaurare consentit, imò resipere instaurant nisi obiectis impedimentis vis hæc frangatur. Vim hanc corporum elasticam Philosophi appellare solent, quæ ipsis corporibus profecto innata non est, cum omnis materia cujusvis figure capax sit, neque per naturam suam aliam figuram, quam eam, qua induta est, affectet. Causam virtutis hujus materiam aere subtiliorem esse, necesse est, cum ipse aer, quem respiramus, hac facultate præditus sit, etiam si negari nequeat, aerem, omnia corpora permeantem, vim elasticam ipsorum vehementer sugere. Debetur autem vis elastica inprimis motui materiz subtilis. Compresso enim corpore, partes ejus incurvantur, pori superficiesi concavæ magis contrahuntur, cum contra meatus illi, qui in superficie convexa sunt, expanduntur ac dilatentur. Motus igitur materiz subtilis vehementius agitatæ, cum ex poris patentibus per angustiores transeat, necessario acceleratur, ut particule ejus per hosce meatus eodem tempore fluant. Concitato hoc motu, pori, nonnihil ante contracti, rursus expanduntur, quod fieri nequit, nisi pori, in convexa superficie modo dilatati, in minus spatium cogantur, atque ita prior compresso corpori figura restituitur. Restituit igitur materia subtilis figuram corporum eodem fere modo, quo aquei humores, in ressem tensum atque paululum inflexum se insinuantes, ipsum in lineam rectam extendunt. Ex quibus satis apparet, Autorem nec in hoc argumento *Cartesii* & *Robaltii* partes deserere; neque nostrum est, ea allegare, quæ superprime in Commentariis Academiæ Regiæ Parisinæ placitis ipsorum de causa virtutis elasticæ objecta fuerunt, quorum nonnulla in sequentibus diluere Autor conatur. Pergit inde ad explicandas leges motuum tam durorum, tum mollium, aut

NOVA ACTA ERUDITORUM

In *Philosophia* vi præstatorum, corporum, & postquam de *Gravitate* commentatus est, de æquilibrio corporum fluidorum in tubis majoribus aut capillaribus agit, coronidem denique *Tomo primo* inponens dilucidatione de natura ignis æque pyri pulveris. *Tomo secundo* Opticam imprimis cum Dioptrica & Catoptrica exponit, æque *tertio* denique de plantis æque corporibus celestibus, & motu eorum, commentatur, demonstrans maxime, quomodo ad creatoris notitiam; tot inestimabiles naturæ effectus haud negligenter oculis contemplanti, perveniant.

MAGNUM IN PARVO: SEU THE MARROW
of Architecture, &c.

h^o s.

MEDULLA ARCHITECTURÆ, OSTEN-
dens modum delineandi columnas cum basi, capitulo,
trabeatione, & stylobata, nec non arcus cujuslibet quin-
que ordinum. Autore GUILIELMO
HALFPENNY.

Londini, apud Jo. Wileox, 1728, 4.

Pl. 3, Tabb. æn. 15.

Scopus, quem sibi præfixit Autor, ex ipso titulo abunde intelligitur. Neque enim aliud agit, quam ut ordines quinque Architectonicos methodo facili delineare doceat. Sequitur autem *Palladium*, non minus in compositione partium majorum ex suis membris, quam in illorum horumque altitudinibus ac ephoris definiendis. Cuique ordines potissimum habeant usum in Arcubus; quæ ad horum delineationem spectant, ex mente ejusdem Architecti non minus fideliter tradit.

Umständlicher Beweis, daß die Protestantische Kirche
rechtshaffene Priester habe, &c.

i. s.

COPIO

COPIOSIOR DEMONSTRATIO DE EO, QUOD
Ecclesia Protestantium genuinis Ecclesiasticis gaudeat,
edita a Jureconsulto de numero Prote-
stantium.

Hildesie, sumtibus Justi Henningii Matthai, 1792, 4.

Plag. 10.

Vetus Romanensium querela est, Protestantium Ecclesias
carere Sacerdotibus genuinis, remissione peccatorum, &
spe vitæ æternæ, ideoque in eis æternum servari posse nemi-
nem. Vetus simul institutum est, ut Pontificii eidem Baptismo
attribuant ablutionem a peccato & remissionem delictorum,
nec ullum rebaptizent, debite a ministris Protestantium Eccle-
siasticis sacro fonte tinctum, rati videlicet, ministros sacros Pro-
testantium conferre, actu Baptismali defungentes, baptizato re-
missionem peccatorum. Quomodo hæc duo momenta con-
gruant, pervidere tentavit S. Cyprianus, qui *Epist. 69 p. 123*:
Tunc deinde voce sua ipsi (Heterodoxi) confitentur, remissio-
nem peccatorum non dari, nisi per sanctam Ecclesiam, posse;
quam non habentes, ostendunt, remitti illis peccata non pos-
se. Eadem ratione argumentantur Romanenses. At, qui re-
cte baptizant, nonne ii possunt conferre charismata ordinariæ
Spiritus Sancti? Ne quid igitur superesset Jesuitis Hildesien-
sibus gloriæ ex repetita veteri querela, effecit Cel. Autor,
quem Jo. Georg. Porfeschium extitisse accepimus, libro hoc in
lucem emissio. Iis, qui sacra non docent publico jussu, non
licere de rebus Ecclesiasticis scribere vel commentari, opinio
quidem est, a Beveregio in *Præfatione ad Can. Apost. Tom. II*
Cæciler. P. II p. 2 §. 4. & Constitut. Apostol. Lib. II Cap. 27, ap-
probata, dudum vero explosa. Gratæ igitur agendæ sunt
Doctori Juris, Consiliario & Syndico Reipublicæ florentissimæ,
eo quod rem quoque sacram ornare sibi laudi duxerit. Pri-
mo quidem ostendit, summam veræ religionis in unione ani-
mi cum Deo mystica consistere potissimum, non nisi foras
hierarchicæ. Primi doctores octiduum divinatorum fuerunt pa-
tres.

Q

tresfamilias & patriarchas ipsi. Ecquid tandem? Si quis A-
 brahamo opposuisset argumentum illud, a R. P. Jesuitis inven-
 tum? Quis, quaeso, Patriarcham rite ordinaverat? Ratio fuit
 hypothetica, quae Deum tandem movit ad sacerdotium certe
 familiae affigendum. Inter religionem Patriarchalem & Chri-
 sti doctrinam nulla intercedit differentia substantialis; eco-
 nomia saltem & gradus gratiae differunt. Quare Christus &
 Apostolus reformabant potius doctrinam Judaicam, quam ut
 novam invehere staderent. Qua de causa sese in Hierarchiam
 conventibus sacris haud abstinebant, donec ab iis vi Judaeo-
 rum arcerentur. Christus formam hierarchicam haud inve-
 nit vel inexit. Apostoli quando peculiarem constituerunt
 Hierarchiam? Dicis, Christum duodecim Apostolos, imo se-
 ptuaginta discipulos, delegasse. Respondet Noster, inter Ju-
 daeos Prophetis in more positum fuisse, discipulos suos habe-
 re, 2 Reg. II, 3, 5, Luc. VIII, 16, Jo. IV, 10, VI, 14, Matth.
 XI, 2 seq. Luc. VII, 18 seq. Matth. XXII, 15. Ex Matth.
 XVI, 18, comprobari non potest ulla Hierarchiae species vel per-
 petuitas Ecclesiae externae & visibilis. Petrus enim sese vo-
 cavit *πρωτοπρεσβυτερον* 1 Petr. V, 1; conf. Luc. XXII, 24, 25, &
 Cor. XI, 5, XII, 11, Gal. II, 6, 9. Ariani olim universam Ortho-
 doxorum visibilem oppresserunt Ecclesiam, testibus *Arbano*,
Jo. Hieronymo, Sulpicio Severo. Ubi tum viguit illa perpe-
 tuitas Ecclesiae visibilis? - Nobis quidem videtur *clavis solvendi*
& ligandi, ex veterum vinculis, quae ad conclave beneficio cla-
 via lignae aperiendum vel claudendum adjugebantur, dicta,
 denotare potestatem aperiendi caelum morigeris, denegandi
 praefractis doctrinam, ex Evangelio solatia suppeditantem.
 Inde autem nullum Hierarchiae fundamentum enascitur, quod
 Christus animis discipulorum praecipue potius exemit
 Matth. XVIII, 1 seq. XX, 20 seq. Marc. IX, 33 seq. X, 35 seq. Luc.
 IX, 46 seq. Locum Matth. XVIII, 25 seq. Noster de officio pet-
 sonae privatae erga infestantes, eosque corrigendos, exponit.
 ratur. *ἐκκλησίαν* ibi notare *multitudinem*, consociam infesta-
 tionis reddendam. *Sacerdotes* vocantur omnes Christiani, eo
 quod deprecatur pro se & aliis per vim sacrificii, quod ipse
 daris.

durissima perpeffus, obtulit Christus, *1 Petr. II, 5, 9, Apoc. I, 5, 6, V, 10.* Sacerdotium Leviticum fuit immutatum & abrogatum: Eo ipso lex de sacerdotio Levitico ceterisque typicis ceremoniis cessavit *Ebr. VII, 12 seq.* Delegit Christus Apostolos, qui docerent: delegit quoque doctores, ab Apostolis diversos, *1 Cor. XII, 28, Eph. IV, 11.* Ex momentis docendi facile patet, doctorem a numero dominantium eximi, qua talem. Apostoli sese vocarunt *servos*, nec affectarunt imperiosam prerogativam. Interdixerat eis enim Servator τὸ κατακυριεύειν *Matth. XX, 25, Marc. V, 42,* & simpliciter τὸ κυριεύειν *Luc. XXII, 25.* Nec obstant loca *Rom. XII, 8, 1 Thess. V, 12, 1 Tim. III, 4, V, 17, Ebr. XIII, 17.* Præsides enim cætus & obedientia ἡγούμενοις præstanda sequuntur indolem rei. Omnibus Christianis idem patet ad Deum aditus, *1 Petr. II, 22, Apoc. I, 7, V, 10, XX, 6;* differentiam constituiebant *χρῆστας*. Vox Ecclesiæ non spirat ullum dominatum. Primi Christiani eo nomine a simulacrorum cultoribus traducti, quod carerent templis, altaribus, & sacerdotibus. Disciplinam enim ex parte ad formam Synagogæ Judaicæ, ut Nostro placet, conformaverant. Presbyterorum origo prima innotescit ex *Act. XI, 30.* Ipsi primo non videntur docuisse, sed ordini cætus invigilasse; deinde doctorum quoque munera suscepisse, *1 Tim. V, 17.* Alibi a cura disciplinæ vocantur *Episcopi*, eisque omne imperium fuit interdictum *1 Tim. V, 17, Act. XX, 28, 1 Petr. V, 3.* Doctores ab iis initio fuerunt diversi, *1 Cor. XII, 28, Eph. IV, 11,* dein ab Episcopis quoque exactum, ut essent *διδασκαλολ.* Ecclesiæ Corinthiaca diu a Presbyteris fuit vacua. Tandem Apostoli passim constituiebant Presbyteros, *Act. XIV, 23.* *Timotheo* in Presbyteros ipsos *Paulus* demandaverat inspectionem. Ergone dominabatur? Erat ejus legere, hortari, & docere, *1 Tim. IV, 13, V, 19.* Presbyteros mansisse nihilominus membra reliqui cætus, ex *Tertulliani Exhortat. ad Castit. Cap. 7* Noster evincit. *Κληρον* tamen putamus nonnunquam denotare *manus*. Vid *Can. Apostol. 61, Beveregius ad eum p. 478, Ignatius Ep. ad Ephes. §. 1 p. 15.* Nec non ex *Tertulliano & Constitutionibus Apostolicis* didicimus, *laicos* fuisse dictos, qui-

ius minus docendi in Ecclesia haud erat demandatum. Const. Clementis Epistola ad Corinthios p. 53, & Beveregini ad Can. Apostol. p. 455 seq. Nec *ιδιωτης* semper est *αρχαιμωτος*, sapius enim *πρωτων* denotat. Episcopus initio fuit Presbyter, postea Presbyterotum senior, qui jure senii citta novam electionem succedebat. Hoc distincte & fule ostenditur a Viro magno. *Diostrophes*, Hierarcham agere cupiens, a S. Joanne notatur. Chorepiscopi sic vocati ex *χωρης*, quia tota rurali prestant. Per impositionem manuum conferebantur dona spiritualia, quae certe ex opere operato non proficiunt. Recordamur tamen *χαροτονας*, Act. XIV. 23, obviam, Antiochique gratulamur de tantae eruditionis documento.

Jacob Brucker's kurze Fragen x.

h. e.

JACOBI BRUCKERI HISTORIA PHILOSOPHICA, EROTEMATICE EXPOSITA.

Pars IV.

Ulmæ, apud Dan. Bartholomæi, 1733, 12.

Alph. 2 pl. 19.

Admodum libenter pedem promovemus in hacce curatissime limatissimoque judicio conscripta Historia Philosophiae. Deserimus autem nunc ad Philosophiae Judaicae historiam, 655 implentem paginas, & ad historiam Philosophiae Christianorum veterum, quae inde enarratur usque ad p. 1431. Orditur autem Cl. Autor Judaicae historiam Philosophiae ab *Isra* aetate, praefatus, licet veri nominis Philosophia vix locum apud Judaeos repererit, adeoque hoc argumentum potius relinquendum fuisse videri possit Scriptoribus Historiae Theologiae Judaicae; tamen Historiam suam Philosophicam hac tractatione curare non posse, cum Judaei ex Aegyptiorum Philosophia multa derivarint in arvam suam, aliaque causa suppetant, ut hoc sibi deserviendum fecit officio. *Antiochia* hinc appa-

apparet, hanc Noſtri Hiſtoriam Philoſophiæ Judaicæ etiam Theologiæ cultoribus de meliore nota eſſe commendandam. Reperient enim hi hic loci eruditiffimas obſervationes de verſione *LXX Interpretum*, de *Eſra*, deque quarto, cui nomen ejus falſo præſcribitur, libro, de *Samaritanis*, de *libro Sapientiæ*, de *Ariſtobulo*, de *Sadduceis*, de *Karais*, de *Phariſæis*, de *Eſſais*, de *Therapeuſis*, (quarum ſectarum cum hiſtoria, tam dogmata exhibentur,) de *Jeſu Siracide*, de *R. Hillele & Schammai*, de *Philone*. Quæ ſingula hic pertractantur ſingulari diligentia, prolatis ubique diverſis aliorum ſententiis riſeque expenſis, ut; quæ verior de quoque ſit ſententia, facile cognoſcatur. Ceterum, cum hoc in ordine nemo majori jure referatur inter Philoſophos, quam *Philo*, a p. 342-365 docetur, eum ab adoleſcentia deditum *Platonice Alexandrinorum Philoſophiæ*, *Moſis* libros interpretatum eſſe in ſenſum *Platonicum*, allegoricam item ſacri Codicis interpretationem inveniſſe: qua occasione multæ *Philonis* interpretationes *Moſis* producuntur mere *Platonice*. Simul refellitur fabula de ejus in caſtra Chriſti duce *Petro* tranſitu: nec *Jonſus* non confutatur, qui, *Philonem* fuiſſe *Platonicum*, negare ſuſtinuit.

Tranſeamus ad alteram *Sectionem*, in qua Cl. Autor perſequitur hiſtoriam Philoſophiæ Judaicæ inde ab excidio Hieroſolymæ uſque ad noviffima tempora: cumque & hic parum juſtæ Philoſophiæ occurrat, partim hiſtoriam Judæorum literariam, partim falſam deſipientemque eorum Philoſophiam, *Cabbalam*, exponere cogitur. Verum nec hoc argumentum Lectoribus erit injucundum, præfertim cum haud longe remotum ſit a Cl. Autoris propoſito. Habes igitur hic, Lector, notiſſimam ſcholarum Judaicarum, quæ uſque ad ſeculum Chriſti undecimum fuere in Judæa & in Babilonia; notiſſimam item Talmadis, & hiſtoriam ſtudii Cabbalici. Denique hic habes hiſtoriam Philoſophiæ Judæorum *Ariſtotelicæ*, quæ in medio ævo viguit, potiſſimum hunc lapidem moventibus *Abrahamo Abu Eſra* & *Moſe Maimonide*.

Tertia Sectio Philoſophiæ Judæorum exotericæ, id eſt, ſimplici ac planæ, dicata eſt: cui præfatur Cl. Autor, Judæorum

rum Philosophiam magis niti autoritate majorum, quam claris subtilibusque rationibus: adeoque Scriptorem Philosophiæ Judaicæ re vera scribere Judaicæ religionis historiam. Addit, eos præ traditionibus suis valde contemnere usum rationis, adeoque perperam habere Philosophiæ veri nominis: ipsamque eorum exegesis Biblicam esse nugarum refertissimam. Recitat jam, atque doctissime illustrat Judæorum placita de Deo, de angelis, de humana anima, de mundo, de astris, de elementis, de Philosophia morali: & hanc quidem exhibet e *Capitulis Patrum*, subjectis annotationibus.

Quarta Sectio est de *Cabbala* Judæorum. Hic initio commemorat Cl. Autor, judicioque suo subjicit Christianos hujus Cabbalæ cultores, simul observans, antea, quam *Körrinus Rosenroebius* ederet *Cabbalam denudatam*, veram ac realem Cabbalam plerisque viris doctis incognitam fuisse, adeoque illis tantummodo literalem Cabbalam fuisse notam: quam vero jure a *Burnetto* e finibus Historiæ Philosophicæ exterminatam esse, existimat. Agens de origine Cabbalæ, rejecta Judæorum sententia de natalibus Cabbalæ ad *Adamum, Abrahamum, Moysen, & Esdras*, referendis, repudiata item divisione Cabbalæ in puram & impuram, ita rationes subducit, ut appareat, natam fuisse Cabbalam in *Ægypto* sub Regibus *Ptolemæis*. Horum scilicet sub imperio cum esset magna multitudo Judæorum; hi, Philosophiæ *Pythagorico-Platonica* amere capti, eam *Cabbala* nomine indutam propagabant inter suos, ejusque ipsos Judææ incolas faciebant participes: quorum posterius longo tempore post etiam ex *Aristotelica* Philosophia nonnihil in prata sua derivabant. Hinc, naturam & essentiam Cabbalæ ut doceamur, ostendit, eam nihil esse aliud, quam *Metaphysicam Judaicam*, eamque maximis involutam tenebris, non nixam ordine Logico Systematicoque, sed traditione majorum, divinitus eam edoctorum, si fabula vera est. Etsi proinde vix sperandum sit, fore, ut rite eruantur omnis Cabbalæ sensus, tamen eum censet magnam ei lucem inferre posse, qui peritus sit Philosophiæ *Pythagorico-Platonicae*. Quapropter quatuor & viginti producit theses Cabbalisticas,

cas, easque docet communes esse Cabbalisticis cum Philosophis Alexandrinis *Pythagorico-Platonicis*: ac dein pluribus manifestum facere conatur, imo, nisi fallimur, facit, Philosophiam Egyptiorum juniorem sive *Pythagorico-Platonicam* esse matrem pariter & clavem Cabbalæ. Immensam vero obscuritatem Cabbalæ habet pro argumento & indicio, quod hæc Judæorum Philosophia inter genera falsæ simulatæque Philosophiæ referenda sit. Tum divisionem Cabbalæ in *theoreticam* & *practicam* persequitur, docens, practicam esse impietatis plenissimam, theoreticæ vero alteram partem esse literalem, tribus nugacissimis partibus constantem, *Gematria*, *No-tarico*, & *Temura*, alteram Philosophicam, divisam in *Bere-schith*, hoc est, Physicam, & *Mercavam*, hoc est, Metaphysicam. Hinc exhibet ac dilucidat præcipua Philosophicæ Cabbalæ dogmata: postea speciatim differens de Cabbalistarum *Adam Cadmon*, decem *Sephiroth*, quatuor mundis, *azilubico*, *briabico*, *jezirabico*, & *asabico*, de ipsorum doctrinis de Spiritibus, cum bonis, tum malis, itemque de anima humana, de quinquaginta portis prudentiæ, & triginta duabus semitis sapientiæ: idque tam copiose, tamque accurate & ingeniose, ut nobis quidem satisfaciat.

Veniamus, age, ad *Historiam Philosophiæ Christianorum veterum*: in qua docetur, quousque philosophando progressi sint Christiani Græci, quotquot fuerunt ulque ad captam a Turcis Constantinopolim, itemque Christiani Occidentis, qui ante medium ævum literis se dederunt, hoc est, ante Scholasticos, quos vocant. Horum enim contemplationem refervat Volumini proximo. Leviter igitur perstrictis, quæ de ipsius *Christi* Philosophia nugati sunt nonnulli, querit, an Apostoli fuerint Philosophi, hoc est, jam ante acceptam *Syncretisam* imbuti doctrinis philosophicis. Quod cum possimum *Paulo* tribui soleat, Noster, eorum, qui singulari studio *Paulum* in Philosophorum collegium cooptant, argumentis id haudquaquam effici, pulchre demonstrat. Ad Patres *Ecclesiæ* quod attinet, vetustissimos eorum docet ante, quam in *Christi* castra transfirent, *Ethnicæ* fuisse Philosophiæ admodum

dam peritos, deinceps vero arma cepisse contra Ethnicos Philosophos, eorumque errores strenue impugnasse. Ex quo concludit, eos non quidem fuisse Philosophos, hoc est, certa cuidam philosophantium sectæ addictos, sed tamen, quæ bona videbantur, Philosophorum dogmata cum capitibus Christianæ religionis composuisse. Infensissimos videlicet se præbebant *Aristotelis* & *Epicuri* placitis, *Platonis* vero ac Stoicorum dogmata haud pauca laudabant: imo nimio *Platonice* Philosophiæ amore accensi, non nihil damni subinde inferebant Theologiæ *quædam* Christianæ. Id quod dum Cl. Autor facit manifestum, simul notat Jesuitæ *Balti λογικουχαι*, negantis singulari libro, jure Patres accusari favoris erga *Platonis* Philosophiam: itemque de *Pseudo-Platonismo* Patrum, hoc est, de erroribus *Platonici*, quos in doctrina de Trinitate aliisque dogmatibus *Soverainius* injuste iis tribuit in libro anonymo, perdiligenter disputat. Ceterum plus pietatis, quam judicii & *ακριβειας*, se deprehendisse fatetur in Patrum scriptis. Maxime Logicæ artisque Criticæ peritiam in iis desiderat. In Physica nihil solidi apud eos observavit. Nec moralem ipsorum Philosophiam laudat, imperitia quippe linguarum Biblicarum & superstitione ascetica plurimam corruptam. Hac occasione etiam p. 1050 - 1067 suum præfert judicium de *Hæresi Valentiniana*, statuens, hæresin istam consistere in interpretatione S. Scripturæ secundum Alexandrinorum Philosophiam *Pythagoræo-Platonice*, & simul secundum Cabbalæ Judaicæ. Hinc Patrum Philosophiam dividit in duo genera, eamque, quæ ante tertium Seculum viguit, quo *Potamo* & *Ammonius* Alexandriæ condiderunt sectam Eclecticorum, discessit ab illa, quam coluerunt Petrus ii, qui post octavam Electicam sive Syncretisticam Alexandrinorum Philosophiam vixerunt. Priorem in censum refert *Justinus Martyrum*, quem docet in Philosophia versatissimum, maximeque *Platonice* amantem fuisse; *Tatianum*, cujus dogmata philosophica in modum Systematis exhibet, ex eoque concludit, eum e fonte Philosophiæ *Pythagoræo-Platonice*, itemque Cabbalæ Judaicæ, multum hausisse; *Theophilum Antiochenum*, *Arbanagoram*, *Iræneum*.

Origenem, & Tertullianum, quibus singulis, offendit, aliquid ad-
 habuisse facium *Platonicarum*. Posteriori in classe collocat
Clementem Alexandrinum, cujus & *Platonismos & Stoicismos*
 notat, atque *Origenem*, cujus octo & triginta errores Philoso-
 phicos, quos Theologia inimiscuit, singulatim proponit, si-
 milique ejus exegesis sacri Codicis allegoricam vituperat.
 Commemorato tum *Ambrosio*, Episcopo Laodiceno, quem *A-
 ristotelica* Philosophia cultorem fuisse professoremque docet,
 ex quarto Seculo producit Philosophia *Platonica* admirato-
 res, *Arnobium*, *Lactantium*, *Eusebium*, *Didymum*, *Basilium*,
Chalcidum, (quem Christianum hominem fuisse, non Ethni-
 cum, existimat,) & *Augustinum*, (de cujus scriptis philosophicis,
 studiorumque literariorum vicissitudine, copiosior est,) eorumque
 que in apricum profert errores Philosophicos; e Seculo
 quinto *Synesium* & *Pseudo-Dionysium Arcopagitam*, de utro-
 que, maxime de *Synesii* doctrinis impurissimis, doctissimum
 accuratissimumque se præbens Historicum; e sexto Seculo post
Claudianum Mamertum, qui quinto vixit, *Boetium*, *Ancianum
 Gazam*, & *Zachariam Scholasticum*; e septimo *Joannem
 Philoponum*; ex octavo *Joannem Damascenum*; e nono
Eronem Philosophum, *Pselum*, & *Photium*: quibus subjun-
 git Ecclesie Græcæ Philosophos sequentium ætatum, *Michae-
 lem Ephesum*, *Magenatinum*, *Eustratium*, *Nicephorum Blem-
 nidam*, *Georgium Pachymerem*, *Theodorum Metochitam*,
Nicephorum Gregoram, ac denique *Michaelem Pselum*, ju-
 niozem. Quod ad ultimum promittit Volumen *de Historia
 Scholasticorum*, avide expectamus, simul optantes etiam atque
 etiam, ut eruditissimo ac laboris improbi patientissime Autori
 contingat Historiam Philosophicam pari solertia perducere
 ad exitum. Tam enim se præbet studiosum veritatis, ut nec
 sua quidem ipsius vineta cedere dubitet, hoc est, admissos an-
 tea a semet ipso errores ingenue refellat, e. g. p. 147, 153, 215,
 1373 seq. & 1448, quibus postremis duobus locis communem
 eruditorum errorem, quem secutus ipse fuerat, refutat, cre-
 dentium, *Hypatiam*, Philosopham, fuisse *Isidori*, Platonicæ,
 maxime.

RAYMUNDI DUELLI, CUM REG. S. AUG.
 Sand-Hippolytenfis, de Fundatione Templi Cathedralis
 Austriaco-Neapolitani, (Vulgo zu Wienerisch-Neustadt.)
 Dissertatio ad JO. MAURITIUM GUSTAVUM,
 S. R. I. Comitem de Manderfeld - Blanckenheim &
 Geroldstein, Archi-Episcopum Pragensem, & Pri-
 matem Bobemiae designatum.

Norimbergae, apud Jo. Ad. Schmidium, 1733, 4.

Plag. 47.

Commemorat hac Commentatione. Cl. Duellius, fundatio-
 nem Templi Cathedralis Austriaco-Neapolitani, & prin-
 cipua & notatu dignissima facta illius studiose atque solcite ex-
 ponit. *Fridericus*, Romanorum Imperator, quem vulgus tes-
 tum vocare solet, Neapoli: Austriae in sacello castri S. Chri-
 sti corpori sacro Secularium Canoniorum Collegium, & in
 eo Praepositum, Decanum, & XI Canonicos. A. 1444 instituit,
 ut rem divinam facerent tantisper in hoc sacello, donec vel
 ipse, vel heredes ejus, alium ipsis exadificasset aut assigna-
 sent locum. Quindecim annis postea *Fridericus*, tunc a
 Pontifice impetrata, hocce Canoniorum Collegium in Ecole-
 siam B. Mariae Virginis, ea tempestate parochialem, transtulit.
 Sed, ne penitus interirent sacra in castro Neapolitano, in se-
 quenti anno Templum & Monasterium, ibi recens exstructum,
 Canonici, qui *S. Augustini* regulam sequuntur, traditum sunt,
 qui vero, lapsis octo & decem annis, ex castro in suburbium
 Neapolitanum, ubi Imperator Parochiam *S. Udalrici* templum
 ipsis cesserat, transmigrarunt. Interea temporis, scilicet A.
 1468, Ordo Equitum *S. Georgii* istius locorum, juvante *Fride-
 rico*, Imperatore, in lucem prodit. Eodem anno Episcopa-
 tus novae hujus civitatis primordia cepit. A. 1480. singulari
 Bulla decrevit *Sixtus IV.*, Pontifex, ut Episcopatus, nuper ere-
 ctus, cum Ordine *S. Georgii* conjungeretur, & in unum cor-
 pus coalesceret. Circa idem tempus terra Austriaca, & Un-
 garia

gentis vicinis, Ingentem ab Ungaris Hadem acciperunt. Quo-
 bus malis effectum est, quod Canonici sibi rerum suarum
 sedem domiciliumque collocaverunt. Quapropter *Maximilianus*
 Imperator, de transferendis Canonici Regulationibus *S. Georgii*
 et, quorum sedes, templum *Ulmae* (ubi etiam antea
 vastata everaque fuerat, cogitavit, his tamen conditionibus,
 ut tum *Ordine S. Georgii* iunctis eandemque societatem constit-
 tuerent. Sed cum *Maximilianus* Imperatoris consilio transererent
 Canonici illi, & huiusmodi effectum intruderunt, atque
 sine Equitum *S. Georgii* consortio aliquando potiti fuerunt
 Templo Cathedrali, donec post longam diuturnamque mo-
 ram eos in ordinem redigeret *Maximilianus I.* Imperator, &
 fovere ediceret, ut vel Ecclesiam Cathedrali Equitibus *S.*
Georgii utendam possidendamque traderent, vel illius Ordinis
 vestitum implerent, & non omnem eodem societatem inirent.
 Neque tamen obturatum & pertinacem illorum animum fle-
 there potuerunt Imperatoria Edicta, sed illi veteres relin-
 quere sedes, quam obsequi Imperatoris iussibus, maluerunt.
 Quo sine consulerent Canonici illi, aliam apud veteres Scrip-
 tis sibi hanc est. Successerunt his Clerici, qui Ordini mili-
 tari *S. Georgii* addicti, Capitulum constituerunt. Sed *XV*
 constitutum fuit Collegium Cathedrali Neapolitano, usque
 dum *A. 1692* a *Christophoro Ryan*, Antistite Neapolitano,
 instituerentur. Præest hinc Collegio Episcopus, exceptis
 etiam Officialibus, sequuntur sex Canonici, qui sacra peragunt, &
 eorum animarum prospiciunt. Antistitem nuncus in hoc Col-
 legio a primis eius initia usque ad nostra tempora sequentes
 gesserunt. *Petrus Engelbrecht, Augustinus Kibinger, Theodorus*
Davidus Christophorus Wextavain, Gregorius Angerer, Fran-
ciscus Alphonius, Gasparus Lagus, Christodorus Noponus, Lamb-
ertus Gullerus, Martinus Radniger, Melchior Kshelius,
S. R. E. Cardinalis Matthias Griser, Jo. Thuanus, Laurentius
Altinger, Leopoldus, Comesa Kollonitsch, S. R. E. Cardi-
nalis, Christopherus Royer de Spinola, Franciscus Antonius,
Comes de Buchsain, Ignatius de Lovina, & Jo. Mauritius
Gyphartus, S. R. I. Comes de Manderscheid, Blakenheim &

AD NOVA ACTA HEREDITORUM

Goldstein, iur. Archi-Episcopus Paganis, & Regni Bohem
nia Prima, Succedunt Epitaphia tria & viginti in templo
& cimiterio Neapolitano conspicua. Sed qua facile pueris
se possunt, hoc addit epiphonemata: Quid haec ad nos?
Quid haec ad Republicam literaria?

MELETEMATA THORUNENSIA, SEU DIS-
sertationes varii argumenti, ad Historiam maxime Po-
lonicam & Prussicam, Politicam, Physicam, rem sum-
mariam ac literariam, spectantes, jam collectae, cu-
rante PETRO JÆNICHIO.

Pomus II & III.

Thorunii, sumto Jo. Nicolai, 1777, 80.

Alph. 1. pl. 16.

Operis hujus, cujus primus Tomus ab. 1777 p. 517 seq.
non recessit, meminimus, ab. his Thomae Jænichi
Rehni, Professoris Gymnasii Thorunensis, ante viginti annis
et ungue demortui, Dissertationes exhibet: quarum prima est
de Insignibus Thorunensis urbis; secunda de constantia Chel-
siae, (quod Prussiae oppidum est,) Ordini Equitum Teutonici-
canum variis in bellis probata; tertia de jure Borussiae,
quae non sunt attributi ad generalium expeditionum extra fines
sue; quarta de singularibus quibusdam Polonis; quinta
de Genua, sive Gurlandia, factis sapientissimis suisque acriter
pressis, factis autem proctaris summi illustris; ultima Con-
spectum exhibet Magistrorum Prussiae generatium. Ad hoc
est Godofredi Weiffii, Ecclesiastae Thorunensis, A. 1741, Institutum,
Dissertatio de Cosack; in qua, nationis istius appellatione deri-
vata a Turcico Cosak, quod praedictum significat, testis
originis ad A. 1206 relata, quo rustici ob creberrimas Tarta-
rorum in Ucrainam irruptiones arma sumferunt, status Co-
sacorum cum civilis, tum militaris, describitur. Ceterum de
hanc dissertationem singulis Vilnensibus Dissertationibus videmus. tas

1777

e. 1

in occasionebus eruditae partim Cl. Editoris, partim Cl. *Han.*
at: *Godofredi Godth.*

... *Tertia* Tomi primam locum occupat ejusdem *Mort. Bab.*
met. Continuatio Dissertationis de *Boruffis ad generalem expo-*
sitionem extra fines suos non adscriptis: quam excipit ejus-
dem argumenti Dissertatio, cujus Autor nondum satis est co-
gnitus. *Tertia* Dissertatio, quae est de *Indigenatu Poloniae &*
Prussiae Regiae, inque concinnitate & ungue palnam ceteris
is praecipit, Antorem habet *Mitch. Bipontium*, *Gedamensem*
Comitem. Quarto loco se conspiciendos praebent (nondum
enim erant editi) *Naldi Naldi*, *Florentini*, (cujus nuper in
his *Actis* mentionem fecimus *A. 1733 p. 396*.) *Libri IV*, carmine
elegiaco ad Regem *Matthiasum Corvinum* scripti, de *laudibus*
Bibliotheca ejus. Annexa est Cl. Editoris Dissertatio de *me-*
ritis ipsius Regis in rem literariam, in qua & *Codex MS.*
membranaceus describitur, in *Bibliotheca publica Thoronensi*
superstes, cui *Naldi* illud Opus elegantissima veste ornatum
splendidissime nitidissimeque est inscriptum. Hanc Disserta-
tionem in magna placituras putamus *Historiae literariae amanti-*
bus, quam ipsum illud *Naldi* longissimum Carmen, verborum
quidem dives, sed rerum inops. Sequitur ejusdem Autoris?
Cl. videlicet *Janichii*, Dissertatio de *vinctis Ungariae*: cui est
adjuncta *Pauli Ksteri*, *Thoronensis*, Germanico sermone con-
tenta *Descriptio Topographica peraccurata praecipuarum Un-*
gariae viciniarum. Claudat hoc agmen ejusdem *Janichii* *Orap-*
tae de versaminibus & praemis Postarum, annotationibus il-
lustrata, doctissimis.

SPECIMEN ANIMADVERSIONUM IN PROLE-

gomena in Novi Testamenti Graeci editione accur-
ratissimam, nuper Amstelodami edita.

Londini, apud R. Hett, 1731, 8 maj.

Plag. 2.

Quia istos invenerunt adversarios Prolegomena illa, quae
in N. T. Graeci editione Amstelodami in publicum prodi-

re iussit Cl. *Wetstenius*, Remonstrantium apud Amstelredamensium Professor, tum in Anglia quoque Vir doctissimus, cuius nomen ignoramus, in eadem hac Prolegomena calumniam strinxit, ideo potissimum adductus, quod *Wetstenius* *Rob. Stephani & Theod. Beza* industria, in N. T. edendo, emaculando, & illustrando, olim collocata, detrahit præter meritum. Hos igitur Duumviros contra *Wetstenium* in hac Commentationcula sibi vindicandos sumit Cl. *Anonymus*, qui licet Antwerpam, ut fatetur ipse, Prolegomenorum istorum ignoraverit, satis tamen accurate iniquitatem *Wetstenii* erga *Stephanum & Bezam* ostendit non magis, quam convellit. Et quidem, quod ad *Rob. Stephanum* attinet, *Wetstenius* scripsit, varias lectiones, in margine celeberrimæ editionis A. 1550 notatas, ab *Henrico*, filio, puero octo & decem annorum, collectas fuisse, & *Stephanum* vix decimam partem varietatum in lectionibus quorundam Codicum, a se collatorum, notasse. Ad posterius recte omnino respondet Cl. *Anonymus*, limatiori iudicio fuisse *Rob. Stephanum*, quam ut marginem suæ editionis minutis & manifestis liberiorum erroribus oneraret, varietates duntaxat insigniores, raras annotandas. Prius vero cum ex duobus *Henr. Stephani & Theod. Beza* locis, perperam intellectis, tantummodo probasset *Wetstenius*, allatis Duumvirorum verbis clarissime demonstrat Auctor, eos nihil confirmare minus, quam quod voluit iste *Beza* itidem duo imprimis objicit *Wetstenius*, quorum alterum est, quod circa Codices MStos XV, a *Rob. Stephano* consultos, commisit, dum ex XV. fecit XXV; alterum vero huc redit, quod suum Codicem, vulgo Cantabrigiensem dictum, & *Stephani* secundum, β , pro duobus MStis accipiat cum tantummodo sint duo nomina ejusdem Codicis. Sed prius ita refutat *Anonymus*, ut neget, *Bezam* de bollatione MSto a *Rob. Stephano* instituta, intelligi oportere, cum *Henr. Stephanus* post editionem A. 1550 Codices MStos undique conquistos contulerit, eorumque usum *Beza* concesserit. Codicem vero Cantabrigiensem, & *Stephani* secundum, duos esse diversos Codices, refutatis prius *Wetstenii* argumentis, pro contraria sententia allatis, quatuor omnino probat momentis. Pri-

maius

vero ab variis rationes consiliis dicit, separatim illud par-
tractare. Cum vero rerum mensuram ratio non permittit,
ultimam opella applicare lineam, principia tantum
illius momenta & prima quasi lineamenta in compendium
hoc redigi, ex optimorum quorumvis Auctorum monimen-
tis ejusdem originem, facti, successionem, atque appartenentiam,
fasciâ colorato, at, quantum per obscuritatem materis lice-
bit, distincto, explicaturus.

Incipit vero illius initium in tempora *Rudolphi I.* Impe-
ratoris, qui, cum, extincta familia Augusta Stauferensi, despera-
ret universos Sævis ordines sub Imperium unius Ducis redu-
gere, vel, quæ *F. Fabri* est conjectura, antiquam Alamanicam
regnum instaurare, domum *A. turg* in Comitibus Augustanis ad-
egit, ut, accedente Statuum consensu, in quo magnam tum
etiam jus fuit, veteris Ducatus Sævici reliquis filio suo fe-
cundo genito, *Rudolpho*, per solenne Decretum hæc lege in-
ferenda conferret, ut, judice *Ill. de Buhovig*, in reliquos
ordines Suevicæ, Episcopos, Marchiones, Comitibus, Prælatos, Ci-
vitates, Nobiles, pagos, Imperio atque Imperatori immediate
subiectos, nihil acciperet autoritatis, sed hi eodem cum ipso
jure uterentur, ac Imperio absque Duce vel Principe inter-
medio parent. Ex quo simul manifestum est, Sueviam uni-
versam, dudum in plures partes dissectam, *Rudolpho* nun-
quam obtigisse, eumque adeo non tam Ducem fuisse Sueviam,
quam Ducem vel Principem in Suevia, quo sensu etiam Her-
bipolitani Antistites Duces Franconiæ audiunt. Unde etiam,
ac quoniam regionis angustia alii forsitan titulo non responde-
bat, Augustissima Domus Austriaca a Ducis Sueviæ titulo sibi
impetravit, Principis encomio contenta: neque majus quàm
itaquam in Suevia arrogavit fortunata Habsburgensium pro-
genies, quamvis parum abfuerit, quin sive Gallorum, sive Bojo-
rum, consibus sub imperium unius reduceretur. Equidem
non desunt Scriptores, qui hæc *Rudolpho Juniore*
Investituram proorsus inficiantur, eo quod nullus idoneus
Historicus illius fecerit mentionem, ipsique Antistites Du-
ces ad *Maximilianum I.* usque tempore Ducis Sueviæ titulo in-
signi-

signibusque abstinerint. Quod ergo prius negantium argu-
 mentum attinet, illud certe clarissimis plurimorum optima-
 note Chronographorum, sive eorum, sive superarum, testi-
 moniis satis superque refellitur. Missis recentioribus, numere
 certe plurimis, speciminis loco provocho ad duos præstantissi-
 mos Autores *παλαρνοπέτων*, *Abbatem Urspergensem* ac *Histo-*
riam Chroniconque Australe, quorum hic apud *Freherum* ex-
 presse asserit, *Rudolphum, Regem, Augusta curiam celebrasse,*
ibidemque de consilio & voluntate nobilium, qui aderant, Ru-
dolphum Ducem Suevia creasse, ille vero dilerte scribit, *Re-*
gem Rudolphum filium suum Joannem fecisse Ducem Suevie.
 Quavis enim in nomine erraverit, rem ipsam tamen sat
 clare loquitur. Quantum vero ad posterius spectat, nec hic
 desunt argumenta, quibus contrarium evinci possit, quippe
 idem noster *Rudolphus* apud *Pozii Chronographum*, *Joannes*
Parricida apud *Secronem*, *Leopoldus* apud *Sulgerum*, *Alberti*
Sapientis filii apud *Mutium*, *Rudolphus Ingeniosus* apud *Leh-*
mannum, *Wilhelmus* denique *Ambrosius* apud *F. Fabri*, Du-
 ces Suevie audiant, ac in literis & nummis passim ita nomi-
 nantur: ne jam dicam, jura, præfessiones ac possessiones
 Principum titulorum insigniumque neglectu non omitti, adeo-
 que fundamentum, inde desumptum, admodum esse infirmum,
 Quemadmodum vero hæc omnia satis certa sunt atque per-
 spicua; ita, si de terris, quas *Rudolphus* hoc nomine filio in
 Suevia contulerit, dispicias, dubia fere cuncta, incerta, atque
 obscura, deprehendes, aliis universum Ducatum Suevicum, aliis
 veteris Ducatus reliquias, aliis Præfecturam Provinciam
 Suevia, aliis præcorum Ducum Domania, aliis denique patri-
 monialia Hohenstauffensium prædia in eorum censum refer-
 rentibus, quorum quidam potissimi, si divinando rem assequi
 licet, præcine veritati accessisse videntur. Cum vero tam Do-
 mania Ducalia, quem patrimonium Hohenstauffense, florenti-
 bus adhuc Ducibus, mirum decreverint, quantum præcise eo
 utraque ad *Rudolphum* nostrum pervenerit, definitu difficilli-
 mam reor. Scilicet ad ductum *Bavariæ*, *Cruisii*, *Lotharii*, *Rugi-*
gerii, aliorumque, in se obscura ita conjecit, accepisse illius
 arcem

arce[m] Hohenstauffensem, castrum Achalm, oppidum Blabur-
 num, Landgraviatum Frauenfeldensem, Comitatum Altoce-
 fensem, Advocatiam quorundam Monasteriorum, Adalber-
 gensis in specie & Blaburani, loca quaedam in Ergovia, Tur-
 gonia, atque Alfatia, (unde etiam in *Annalibus Colmarien[sibus]*
 Dux Alfatia audit,) forsitan & plura, quae vero ob Scriptorem
 silentium & literarum investiturae defectum diligentiam no-
 stram effugerunt. Reliqua autem, quae Sacratissima Familia
 Austriaca in Suevia hodie possidet, Dominia, ad antiquissimam
 Sueviae Principatum proprie non spectant, sed eadem successu
 temporis variis titulis accesserunt, quamvis hodie communiter
 ad eundem referantur. Hisce praemissis, ad *Rudolphum* no-
 strum redeo, qui, pacata per Patrem Suevia, & perdomitis qui-
 busdam regionis istius Regulis, sedem Ducatus sui, teste *Lanis*,
 Hauffenburgi ad Rhenum constituit, &, haud diu post, anno
 scilicet 1289, terrestribus valedixit, successorem posthumerum na-
 ctus *Joannem*, cujus legitimam tutelam suscepit patruus, *Alber-
 tus I*, Suevorum, quorum etiam consilio in omnibus tam pa-
 cis, quam belli, Saxonici imprimis, consulationibus atque ex-
 peditionibus cum maxima Austriacorum indignatione usus fuit,
 arantissimus. Cum vero *Joannis* patrimonium iusto, ut qui-
 dem credebatur, diutius retineret, & Sueviae etiam Ducatum,
 teste *Scorons*, subdole ipsi eripere meditaretur, A. 1308 ab eo-
 dem & nefanda sociorum triga crimine horrendo, ut ex *Rudol-
 pho* patet, misere fuit trucidatus. Merito hinc *Henricus*
III, Caesar, omnibus bonis eximie pernicidam proscripsit; in
 eo saltem iusto durius, quod innocentes agnatos a successio-
 ne excluderet, usque dum A. 1312 eandem *Leopoldo I* Glorioso
 (qui deinceps, teste *Cassiniense*, plures in Suevia intutiones so-
 num, quos consilio patris necis deprehenderat, diris, sed
 quae lequirit) haec condicione restituit, ut, iuramento iudice *de*
Lindoburg, in iudicium Sueviae, matricibus Imperii fecisset adfor-
 ptas, nihil acciperet auctoritate, & Sueviae Principatus Austriacis
 terris annexeretur, neque unquam ab istis disjiceretur,
 quod quidem iam a *Rudolpho I* factum esse, *Georg. Stru-
 vium* colligens. Atque hinc forsitan est, quod *quidam*, ut *de*

ex antiquis marmoribus atque sigillis, apud *Fuggeram*, patet, insignia veteris Ducatus Suevici haud raro cum Austriacis conjunxerint, cum fere in modum, quo Carinthiae insignia perficiuntur, nisi quod in his fascia argentea duobus ossibus femoris, formam crucis exprimentibus, sit ornata. Fortassis etiam haec ipsa Sueviae cum Austria conjunctio in causa fuit, quod veteres Duces Austriae interdum titulo ac insignibus Sueviae in suis Diplomatis abstinerint, & Austriaca in Suevia Dominata nullo particulari Consilio regantur, sed regimini supremo Omnipotenti aequae, ac reliquis anterioribus Austriae Provinciis, subsint, quemadmodum etiam omnes appellationes a judiciis inferioribus ad illud devolvuntur. Ceterum non desunt Scriptores, qui cum *Lazio & Hubnero* arbitrantur, huncce nostrum *Leopoldum* postremum fuisse, qui Sueviae Ducis titulum usurpaverit; sed egregie falluntur, qui ita sentiunt, quippe post hujus obitum Principatus noster ad *Albertum II* Sapientem fuit devolutus, qui non tantum A. 1356, *Crusio & Fabri* testibus, *Nicolaum*, Constantiensem Episcopum, Capitaneum Sueviae & Alsatiae constituit, sed etiam, ut quorundam fide constat, Burgoviam tum Sueviae conjunxit. Ceterum laudatissimus Princeps Suevos tanti aestimavit, ut, teste *Cuspiniano*, multos ex illis in Austriam deduxerit, & Australibus, de multitudine eorum, quasi minoris ipsi aestimarentur, conquerentibus, responderit: *Ne canem quidem Suevicum ob causam vestram dimitterem; Neccat mihi vivere, ut Principem decet.* Quamvis ergo posteriores Austriae Duces Sueviam non amplius immediate gubernaverint, sed illius administrationem regulariter Officialibus suis commiserint; bona tamen in eadem sita nihilo minus retinuerunt, ut adeo series Principum Sueviae minus recte ab Historicis hic abruptatur. Cum enim hic A. 1358 diem obisset supremum, illius filii primo quidem paternam hereditatem communi consilio ita gubernarunt, ut primogenito, *Rudolpho IV* Ingenioso, superior Suevia obtigerit, qui deinde quae, teste *Fabri*, una cum uxore in Villa S. Dionysii resedit. Postquam autem & hic vita decesserat, instituta A. 1362 inter

superstites fratres patrimonii divisione, *Leopoldus III* Probus Sueviam accepit, id quod tam ex *Crusis* atque *Lezsi* testimoniis, quam etiam ex diversis actibus, quos in eadem celebravit, manifestum est, dum non tantum acquisitione Comitatus *Hohenbergensis*, *Vallis Drusianae*, ac Praefecturae Provincialis *Sueviae Superioris & Inferioris*, sed etiam alienationis potentis *Hohenstauffensis*, (quod partim *A. 1367. Ulricho*, Comiti *ab Helfenstein*, partim *A. 1370. Conrado a Rastheim*, ut ex *Crusis & Befoldo* videre est, oppignoraverat,) Dominium Principatus *Suevici* sese demonstravit. Equidem ob stare huic nostrae sententiae videtur locus quidam *Mutii*, qui diserte testatur, *Conradum IV. Ducem Austriae*, *Alberti II Sapiensis filium*, *Albertum* scilicet ac *Leopoldum*, coegisse, datis literis solemniter declarare, se in *Palatinatu Rheni*, in *Suevia & Alfatia*, *Ducem non esse*, sed sermo tunc, ut ex *Crusio* haud obscure colligimus, tantum fuit de Ducali titulo, & quem affectare videbantur, in reliquos Status suprematum, non vero de Dominis, quae in *Suevia* sub Principatus titulo possidebant, quorum possessionem Imperator illis nunquam ademit, neque adimere jure potuit, id quod ex Privilegio quodam posteriori ipsius *Caroli IV. de A. 1366*, apud *Limnaum*, clarissime elucet, in quo quippe inter alias *Austriacas* ditiones *Sueviae*, *Alfatiae*, *Sundgoviae*, *Ergoviae*, & *Turgoviae*, expressa fit mentio, quam deinde *Sigismundus*, Imperator, in alio *Diplomate* de *A. 1437* totidem verbis repetit, ut adeo dicta renuntiatio nihil evincat, nisi quod *Suevia* immediate Imperio subdit, nullumque habeat *Ducem*, nisi Imperatorem, id quod *Austriaci* nunquam impugnarunt, sed potius exemplo *FridERICI III*, apud *Lamigium*, publice affirmarunt. Inter ea *Leopoldo III*, post fatalem illius ad *Sempachum* stragem, tres filii, *Wilhelmus* scilicet *Ambrosius*, *Leopoldus IV Superbus*, & *Fridericus Senior*, in *Suevia* successerunt, de quorum primo *Fabri* clarissimis verbis refert, *Wilhelmum Austriacum Ducem Sueviae fuisse appellatum, sequi etiam Ducem Saxonum scripsisse*: postremum vero excepit filius unicus, *Sigismundus*, cujus tutelam suscepit *Fridericus III*, qui deinde ad

majo-

maiores Provinciarum Suevicarum securitatem cum potentioribus Suevix Proceribus & Civitatibus contra secretas *Alberti Bavari* machinationes, teste *Burgmeistero*, singulare fœdus percussit, ac, Autore *de Roo*, fratri suo, *Alberto VI Prodigio*, ad certum tempus habitationem in Suevia concessit, usque dum *Sigismundus* terrarum suarum administrationem ipse obtinuit, eademque A. 1494 *Maximiliana I.*, quem, deficiente prole, heredem instituerat, reliquit, qui deinde Principis Suevix titulum, quem *Rudolphus IV* in Diplomate quodam, apud *Lohmannum*, primus usurpaverat, instauravit, ac reliquis in Suevia ditionibus Comitatus Kirchbergensem & Weissenhornensem adjecit; ut adeo frustra sint, qui cum *Cel. Struvio* statuunt, *Maximilianum* Sueviam in titulis suis primum gessisse. Avum inde excepit nepos, *Carolus V.*, qui A. 1521 Ducatum Württembergicum, quem tamen mox pristinis possessoribus sub certa lege restituit, & A. 1548 Constantiensem civitatem genti suæ intulit, in literis & Diplomatum suis *S. R. I. Principis in Sueria* encomio, licet demum post Comitatus, usus. Postea vivus terrarum Austriacarum administrationem fratri, *Ferdinando I.*, concessit, qui easdem Comitatu Brigantino auxit, & A. 1564 decedens, Comitatum Tyrolensem ac Austriacas in Suevia ditiones, teste *Hübnero*, filio juniori *Ferdinando* reliquit, cujus ex *Philippina Welferia* susceptus filius *Carolus* ab Austria ex opulenta patris hereditate Marchionatum Burgovienensem vix precibus obtinuit, reliqua vero omnia *Rudolpho II* cesserunt, quem deinceps in Suevia suo ordine exceperunt *Maximilianus*, electus Rex Poloniæ, summusque Ordinis Teutonici Magister, *Matthias*, *Albertus*, *Ferdinandus II.*, *Leopoldus*, *Ferdinandus Carolus*, atque *Sigismundus Franciscus*, quo A. 1665 sine sobole mascula extincto, *Leopoldus M.* Sueviam cum reliquis terris Tyrolensibus accepit, easdemque *Carolo V.* Lotharingæ Duci, ad tempus gubernandam, utendas, fruendas, concessit, post cujus fata patri in Suevia liberata *Josephus* successor extitit undiquaque gloriosissimus, mox iterum, lugente Austria, mortalibus ereptus. Quare, fatis sic jubentibus, præmatura morte extincto

AD NOVA ACTA BRUDITORUM

Succedit frater Augustissimus Carolus Fl. instituitur sane in his terris Princeps, & unicus hodie Austriacæ stirpis propagator, semper invictus, semper Augustus: cui ut divinum Numen in complementum terrene felicitatis dignum aliquando heredem & successorem masculinum donare velit, cum bonis omnibus pie vovemus.

RECUEIL DE LETTRES &c.

i. e.

BOISSERII EPISTOLÆ DE MAGIA ET MAGIS contra Sanctandreamum.

Lutetiz Paris. apud Carol. Osmontium, 1734. 8.

Plag. 19.

Sanctandreani, Medici Constantiensis, (a Coutances,) duodecim de Magia Epistolas recensuimus A. 1726 p. 18 seq. meminimusque, & Germanicam earum versionem hic loci prodiisse A. 1727. Merito igitur audimus & alteram partem, hoc est, recensemus totidem Epistolas adversarias nonneminis, qui vel gerit, vel gerere vult videri nomen Boisserii. Is Sanctandreamum accusat immodicæ & irreligiøsæ incredulitatis, quæcunque de magis ac sagia traduntur, referentem ad causas naturales: imò videri eum ait sacras de obsessionibus diabolicis historias explicare ex principiis mere phycis. Narrat idem, ejus Opus, doctrinæ quippe Patrum Ecclesiæ inimicum, nuper in Synodo Gallica expositum fuisse judicio Prælatorum, qui tamen aliis urgentibus negotiis, sine censura id dimiserint. Facile esse judicat, Sanctandreamum refutare e sacro Codice, scriptis Patrum, Conciliis, Historia Ecclesiastica & Civili, legibus Imperatorum & Regum, sententiis denique Parliamentorum. Cum vero jam præclare hoc fecerit Delrius, itaque in suo *Manuali Exorcistarum Brognolar.* sibi id unum curæ esse, ut defendat judicem quendam, a Sanctandreamo tractatum immitius. Denique se publicasse scribit has Epistolas ad majorem Dei gloriam. Quibus verbis dum finitur Præfatio, aliis judicandum relinquimus, an formula hæc generatim prodat harum Auctorem Epistolarum.

Ex

Ex *Epistola prima* discimus, *Sanctandreamum* impugnasse ac rejecisse processum judicarium, A. 1669 & sequenti in Gallia habitum contra quosdam magice reos; antagonistam vero nostrum tam esse religiosum, ut sua in Bibliotheca nullam habeat librum de Magia editum, & illis maxime libris hujus generis careat, quos legi vetent *Indices Ecclesie prohibitorii*. Ceterum illud jure recteque supponit, nihil debere in hoc argumento statui decernique, quo violetur autoritas sacri Codicis, hoc est, ipsius Dei. In *Epistola secunda* refutat quinque *Sanctandreami* sententias, statuentis, 1) Deum non pati, a Diabolo seduci hoc modo homines; 2) Diabolum non esse tam stolidum, ut faciat pactum suis ipsius rationibus adversum; 3) Diabolo non licere induere corpus humanum; 4) fati esse miserum Diabolum, nec ei tribuendas esse novas culpas, quibus reddat se miseriozem; 5) magica facta referri posse ad causas naturales, neque adeo tribuenda esse dæmonibus. Priora quatuor Noster confutat perfunctorie, & ratione passim recepta. Ultimum pro gravissimo argumento habet, si rite probari possit. At, quam male se hic gerat *Sanctandreamus*, docetur *Epistola tertia*, tribusque sequentibus, quibus quippe ostenditur, eum proferte, quæ careant veri specie, dum effectus magicos assignet efficaciz effluviis corporis humani in substantias longe remotas, itemque pulveri sympathetico. *Epistola septima* adversus *Sanctandreamum*, statuentem, non dari veri nominis magos & sagas, sed eos sibi tantummodo videri magiam exercere, cum illudant ipsis suæ imaginationes, sua formata, vulgaris sententia defenditur non solum sua antiquitate, verum etiam decretis Conciliorum, Principum, judicium, gravissimum. *Epistola octava* probare aggressus, re vera diabolum transferre magos per aerem in locum Sabbathi sui, historias profert in medium complures, earumque testes existimat esse exceptione majores. *Nona* in *Epistola* idem comprobat facto novissimo & a iudicibus agnito A. 1669 in loco quodam Gallie, cui nomen *la Haye Dupuis*. Hanc quidem historiam exponit copiose, dignam sane lectu, quia, si vel maxime non sit vera, legentes tamen non minus cum quadam miseratione delecta-

testabit, quam Epaminondas ille moriens apud *Ciceronem Lib. V ad Famil. Epist. XII.* Idem Noster *Epistola decima* probat ex nota sagis a diabolo impressa in suo Sabbatho, niturque testimoniis sagarum de loco non solum suæ notæ, sed & notarum sociabus suis impressarum. Duabus in postremis Epistolis de Hayensi illo processu filium narrationis pertexit, ejusque justitiam contra *Sanctandream* vindicare studet: inter alia pro comperto referens, sagas in Sabbatho suo sæpe vesci carnibus infantum nondum baptizatorum, eorum item, qui non fuerint sepulti in loco sacro: nec dubitans, diaboli sub figura capri præsentis podici a sagis & magis summa cum reverentia oculum imprimi: addens, unum adesse solere diabolum conspicuum, ceteram dæmonum multitudinem interesse nefandis hisce sacris inconspicuan. Refert quoque, *Eudelinum* quendam, Abbatem, A. 1453 factum esse, se eo tempore, quo pactum magicum inierit cum diabolo, ei promississe, e sacra se cathedra docturum, non dari ullum magum aut sagam, sed hos esse meros ingenii delirantis lusus. Jam, cum idem docuerint *Lutherus* ac *Melanchthon*, (ubi, quæso, id docuerunt?) suspicatur, eos eadem conditione, qua Abbas ille, societatem iniisse cum Diabolo.

Pag. 953.

370-387.

Ultimum hujus libri locum occupat libellus quidam simplex Parlamenti Normannici, missus ad Regem *Ludovicum XIV.* postquam is isti Collegio mandaræt, ut subjectos suo iudicio & jam condemnatos magiæ reos e carcere dimitteret, & ex sua Provincia exire juberet, reddita prius ipsis integritate famæ & existimationis, ac redditis quoque suis cuique fortunis ac facultatibus. Respondet hic Parlamentum, suam magorum sagarumque ad ignem condemnationem esse justissimam, quippe jam olim pæne ubique locorum & gentium notatam, maxime vero in Gallia. Hoc freti principio, credunt, vera omnino esse, quæ narrentur de notis magicis, de translatione corporum per ærem, de nocturnis magorum conventibus: ideoque petunt a Rege etiam atque etiam, ut ipsorum sententiam sua autoritate confirmet, nec patiatur, se regnante in Galliam invehi sententiam contrariam & novam.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomus I Sectio IV.

PRIMATUS HISPANIARUM VINDICATUS,
sive defensio Primatus Ecclesiae Toletanae adversus Memoriale Ecclesiae Hispalensis, Hispanice conscripta a Sacre Theologiae Doctore, NICASIO SEVILLANO, eidemque Primasiali Ecclesiae dicata; Latine autem reddita a CAJETANO CENNI, Presbytero Pistoriensi.

Romae, ex Typographia Vaticana, 1729, fol.
Alph. 6 pl. 20.

Innotuit anno hujus Seculi vigesimo tertio apud Hispanos libellus, titulo Memorialis ab Ecclesia Hispalensi editus, in quo Primatus Toletanae Ecclesiae labefactatur. Quem cum Nicasius Sevillanus perlegisset, & Toletanae Ecclesiae bellum de Primatu indicere animadvertisset, pro hujus autoritate arma quasi sumenda, & libellum, qui se apud multos insinuerat, refutandum sibi existimavit. Atque inde natum est, de quo agimus, Opus, certe doctissimum, quod quoniam Hispanice ab ipso Autore eruditissimo scriptum est, partim quod eadem

T

dem

Pag. 14.

21 seq.

33.

45.

59.

110 seq.

160.

164 seq.

dem usa fuerat lingua Ecclesia Hispalensis in Memoriali, partim ut, qui rudes literarum humaniorum priori illius lectione decepti erant, his ab erroris opinione removerentur, Latine hunc librum, A. 1705. promulgatum; reddidit *Cajetanus Cenni*, & Romæ exscribendum iterum typis curavit. Insa Memorialis, ab Ecclesia Hispalensi evulgata, consultationibus *Partibus* absolvitur. In prima sic versatur Doctiss. Autor, ut ostendat, alienum esse hoc Memoriale ab Ecclesia Hispalensi. Nam, cum Ecclesia Toletana per quadringentorum septuaginta quatuor annorum spatium pacifice possederit Hispaniarum Primatiz dignitatem, & post sententias lapsas in Bracharensem & Tarratonensem Ecclesiam pro Toletano Primatu exempla adsint Toletanorum Praesulum, Primatiz jura in Diocesi Hispalensi exercentium, ex invidia compactum hoc Memoriale videtur Autori. Inde ad causas, quibus se innixam dicit Ecclesia Hispalensis ad tradendum Regi Catholico Memoriale suam, procedit, earumque & imbecillitatem, & falsitatem, aperit, ac, depravata Autorum & corrupta exempla in Memoriali isto offendi, doctrinasque incertas ac vitiatas in eodem Regi, probat. Quoniam quoque in Memoriali traditum est, Archi-Episcopi nomen ante Barbarorum invasionem in Occidente, ac speciatim in Hispania, inauditum fuisse, contrarium variis solidisque hic adstruitur argumentis, totque ac tam gravibus Memoriale erroribus scaterere ostenditur, ut dignum videatur, quod ad sacrae Inquisitionis tribunal deferatur. *Parte secunda*; quæ caput controversiæ complectitur, Doctiss. Autor Primatem dicit esse Metropolitanam, qui Metropolitanæ propriam jurisdictionem retinens, in Provincia habet insuper auctoritatem & jurisdictionem firmam, constantem, suæque sedis annexam in reliquarum Provinciarum Metropoliis juxta sacros Canones. Hac Primatis definitione fundamenti loco posita, testimonium *Juannis Morini*, *Fr. Francisci Longi Capriani*, *Baronis*, *Spondani*, *Lucii Marinai*, *Jacobi Gordon*, *Jo. Baptista Riccioli*, *Jo. Aloysii Gosophridi*, *Petri Josephi Cançelsi*, *Genebrandi*, *Petri Opmeer*, *Innocentii Cirronii*, *Fr. Francisci Borden*, *Francisci Ganzaga*, aliorum, probatur, Tolet-

Toletanam Primatiam esse antiquiorum invasione. Maxime in
 Hispaniis; quibus ex ipsis Hispaniis adiciuntur testimonia Can-
 dinalis *Aguirre, Gaspa de Loaysa, Nicolai, Antonii, M. Petri
 Medina, Francisci Ruix de Vergara, Josephi Peliser de Thobar,*
 aliorumque. Idem Primatus Toletanus adstruitur Bullis Pon-
 tificum, *Urbani II, Paschalis II, Gelasti II, Calixti II, Hono-
 rij II, Lucij II, Eugentii III,* nec non ex Bulla *Hadriani IV,*
 & *Alexandri III,* ex *Honorii III & Innocentii VIII* Diploma-
 tibus, & ex Edicto *Martini V,* quò omnes controversiæ de
 Toletano Primatu dirimuntur. Accedit Edictum ac Decre-
 tum Regium, *Jeanis II* temporibus divulgata, pro Toletano
 Archi-Episcopo. Hinc id agit Auctor, ut demonstrat, defini-
 tionem supra adductam Primatus convenire in Archi-Episco-
 pum Toletanum, & Toletanam Ecclesiam semper fuisse Me-
 tropolim ab initio hujus dignitatis in Hispania, contra ea Car-
 thaginensem Ecclesiam nunquam fuisse Metropolim. Quam
 eandem sententiam non solum rationibus, sed & ipsi Concilii
 verbis, & *Gundemari, Regis, Decreto;* stabilitam. Præfuisse
 etiam, quod alteram continuit Partem definitionis, Conciliis
 Præfulem Toletanum, ex Conciliis Toletanis *LX, X, XI,* & se-
 quentibus, confirmatur, & Toletanam Ecclesiam *D. Gregorii*
 tempore Primatiam fuisse, depositione *Januarii & Stephani,*
 Hispanorum Præfulem; comprobatur; cui subjunguntur alia
 summæ vetustatis monumenta, ex quibus apparet, Archi-Epi-
 scopos Toletanos Primates Hispaniarum nuncupatos fuisse.
 Quod tertium fuit in definitione, auctoritatem ejusmodi sedi
 ceteris affinitatem esse oportere, adeo proprium Ecclesie Toleti-
 næ demonstratur, ut ante Gothorum tempora, jam ipsi adha-
 serit Primatialis dignitas, & Archi-Episcopus Toletanus tem-
 pore saltem Gothorum Primatis munia obierit. Cumque
 quatuor sint necessaria Metropolitæ, ut sit Primas, 1) convo-
 care Synodas, 2) ordinare Episcopos, 3) ordinari a Pro-
 vincialibus citra alius Primatis interrogationem, 4) jus hæ-
 bere in comprovincialium Episcoporum Provinciis; hæc omnia
 Toletano Præfule convenire, argumentis perspicuis docetur.
 Pars III. in eo occupata est, ut rationes, quibus Hispanensis
 Eccle-

Pag. 184
 seq.
 195 seq.
 202 seq.
 218 seq.
 237.
 259.
 275.
 300.
 347.
 381.
 395.
 406.
 475.

: 111. III

T 2

Eccelestia iunctur, peccata diluuntur. - Ipsi Opus, uti splen-
didissime quinnino & doctatissime typis exscriptum est, sic &
Indite rerum memorabilium clauditur satis copioso.

DELLA STORIA NATURALE DELLE GEMME,
delle Pietre, e di tutti Minerali, &c.

*HISTORIA NATURALIS GEMMARUM,
& Lapidum, omniumque Mineralium, seu Physica sub-
terranea, D. HYACINTHI GIMMÆ, Legum Do-
ctoris, Advocati Extraordinarii urbis Neapolis, Pro-
motoris Generalis Societatis Rossanensis Scientiarum, In-
curiosorum dicte; in qua Gemmarum Lapidumque
nobilitas, nomen, colores, species, loci, figura, gene-
rationes, magnitudines, duritates, matrices, usus, &
efficacia, fobula, utrum igni resistent, quali nomine
in Scriptura Sacra veniant, qualis Symbola, alieque
notiones, huc pertinentes, examinantur; accedunt Noti-
tie Metallorum, Salium, Sulphurum, Bitaminum,
Aquarum diversarum, fossiliumque, ex lapide figurato-
rum, itemque de cavernis, aquis, ignibusque subterra-
neis, Vulcanis mundi, in quantum physica subterranea,
examinantur, preter utiles quosdam ad declarandam
Mineralium, Vegetabilium, Animaliumque, Historiam
Tractatus, Divisa in Libros VI & Tomos II, cum Tabu-
lis Capitum in prima, nominum vero Lapidum, aliarum-
que rerum notabilium, in secunda Parte.*

Tomus I & II.

Neapoli, impensis Januarii Muzii & Felicis Mosca, 1730, 4
Tomus quisque constat Alph. 3.

Amplissima tituli inscriptio, quid Autor eleganti hoc, labo-
risque plenissimo, libro agendum susceperit, jam abunde
indicas

indicateat. Nihil superesse videtur, quam ut potiorum capitum ex historia sacra & profana, legitimisque sanæ Philoſophiæ fontibus, satis superque elaboratorum, succinctam quandam ideam ſubnectamus. Gemma ipſi eſt lapis pellucidus, ſplendens, rarus, id eſt, non vulgaris, parvusque, limam impune ferens, quo ipſo, *rariſſime*, cryſtalli nobiliores, *puritate*, marmora ſplendentia, aut lapides ſemipellucidi, *lime tolerantia*, lapides colorati & pellucidi magnitudinis definitæ, a Gemmarum claſſe excludantur. Quicumque verò magnitudinis definitæ non ſunt, limamque admittunt, pro ſplendoris duritiæque gradu, marmora, cotes, ſiſſices, ſaxa, appellat. Inde optimorum Autorum de generatione lapidum & gemmarum iudicia proponit, addita epicuriſi, dari ſuccos lapideſcentes, qui, ſicut minerarum, pro ſui diverſitate, ſic & lapidum, principia eſſe poſſint; ſiquidem, a mollitie quadam ad definitam duritiem tendere eodem, declaratum ſit, quamvis vegetationis cujuſdam, in geneſi lapidum admittenda, argumentum id eſſe nequeat. Color autem Gemmarum Autori provenit exhalationibus metallicis ſubterreſtribus, quæ vel a lapide nondum indurato ſuſcipiantur, vel eundem etiam perfectum, ſi poroſior, adeoque & ignobilior, fuerit, ingrediantur. Cujus rei eidem argumenta ſunt, quod Gemmæ igne colorem exuant, quod mineræ locis, ubi gemmæ effodiantur, vicinæ eſſe deprehendantur, quod per menſtrua, uti eidem videtur, colores gemmarum extrahi poſſint, quod ejuſdem generis gemmæ, prout Rubini, Berilli, Ametiſti, Topaſi, variorum colorum eſſe ſoleant, imo quod gemmæ dentur ſemicoloratæ. Formari intra matrices ſub Gemmâ, exemplo Smaragdi, qui præſſio, Jaſpidis, qui ſiſſici, Adamantiæ, qui cryſtalli inhaſcat, declarat. Gemmæ nocturnæ lucentes ſuſpecte pones eandem ſunt fidei, ſicut nec virtutis earundem definitio certa dari poteſt. Quo autem Hiſtoriarum ſuarum quidam conſtituitur ordo, lapides dividit in pretioſos, minus pretioſos, animalium denique, & qui diverſæ ſint ſpecies, qui minerarum ſunt matrices. Longum eſſet, ſingulorum, quæ de pretioſis lapidibus adducuntur, rationes reddere. Sufficit, manuiſcuſque hiſtoriam ſe tradi, ut matrix, figuræ, magnitudinis

T. I L. I
Cap. 3.

8.
9.
10.
11.
12.

T. I L. II

T. I. L. II.
Cap. 15.

quodam definitis, patris, diversitatis in colore, signorum, pretii, & sinceritatis, uberrimæ rationes adducantur. In genere de gemmarum verarum spuriarumque criteriis judicat, tactu veras cognosci posse eo, quod frigiditatis majorem, quam vitra, gradum obtineant, maxime si lingua explorentur. Gravitate etiam & pondere spurie gemmæ veras multum exsuperant, quandoquidem pro coloribus acquirendis metalla in usum advocanda sint artificibus. Inde & hinc signum evidens est.

T. I. L. III.

Lapides animalium dividit in eos, qui in variis eorundem partibus generari deprehendantur, eosque, quos ab animalibus in varios usus assumi, aut appeti, constat, utrinque autem existere, qui veri, quique fabulosi, merito censendi sint. Inde, remotis & pro figmento declaratis lapidibus, bufonite, aleatorio, chelidonio, corvino, aliisque, imo vero illis, qui in avium stomachis reperti esse dicuntur, utpote qui inglutiti, non vero generati, ab iisdem sunt, admittit equidem Ætitem; sed qui nomen saltem, non originem, ab aquila acceperit, de cetero referendus sit ad ventres minerales, quorum varie species ab Imperato recensentur, qui scilicet in sinu vel terram, vel lapides, ferant, quo ipso concussi, sonitum edere suaverunt. De Piscibus extra dubium positum est, dari ex crinaceis & ostracodentibus, qui, prout Astaci, lapides ventriculo, ex squammatis vero, qui capite gerant. Nam experientia docet, esse præter auratum, lupum, corvumque, quibus lapides in capite, excavati scilicet & margine serrati, nascantur, quos ossa potius lapidum æmula digerere, plures alios, denticem, fergum, salpam. Dubium tamen, utrum, Ismia, dentes petrefacti huc pertineant. Inde conveniens eisdem nempe inter lapides minerales locus assignatur, Maxime vero huc pertinent Perle concharum, tum marinarum, tum fluviatilium, quarum amplissime recensetur hystoria. Lapidem quadrupedum in omni fere eorum genere, equo, aſino, mulo, castore, generari dicuntur; receptos autem & pretio quodam habitos esse Hystricis seu porcos, & qui Bezoardici dicuntur, quales equidem a pluribus Indiarum animalibus, simis, bubulis, ovibus, aliisque ruminantibus, ferri soleant, potiori tamen jure pertineant ad operarum genus, quarum aliud sit Indix

Indis orientalis incola, aliud nomine Capricoryæ veniat, & Bezoaris occidentalis ferax sit. Lapidis crocodilorum serpentum, seu cobras, & si qui alii sunt, suis originibus eruuntur. Operosus cū primis est Autor in generatione calculi humani erpenda, cumque, calculos in cerebro humano reperiri, fama sit, ab abusu Tabaci sternutatorii, quamvis, fieri hos posse, merito neget, occasione tamen data, qua de Tabaci origine, progressu, patria, aliisque, innumeris, differere possit, adeo tenaciter inhzret, ut plures paginas commentationibus, accurate factis, impleat, quo scilicet discursu. *Tomo I, Libroque. totius Operis IV, finis imponitur. Libro quinto, qui alterius Tomi primordium est, marmorum origines, & in colore diversitates, quid antiquis temporibus, nostraque ætate, artificiorum, exinde fabricatum sit, de formatis marmorum lusu picturis, seu opere musaico, iudicia, studiose exponuntur. Sicut lapidum, quibus a patria nomen est, series paulo post, marmorum, scilicet Asiatici, Memphisitici, Phrygii, Arabici, Thracici, Samii, aliorumque, imo & eorum, qui arenarii dicuntur, prout amodytes, sopherique reliqui, educuntur. Lapidum mineris feracium ordines, quibus ab Autore recensentur, conveniunt cum illis, qui ab Agricola, aliisque, afferuntur. Condonandum sane, quod omnes Minerarum diversitates, quibus metalla in Germania & alibi educuntur, tum etiam, qui femimetalla, aut sulphura fundunt, innotescere doctissimo Autori non potuerint. Magna horum lapidum est diversitas, nec ab Agricola, nec Casse, unquam satis descripta, imo vero, qui toto die novis novisque mutationibus effodiantur. Interim metallorum, & metallicorum omnium, historia, omni Autorum ævo conquesta, eleganter apponitur. Sunt certe ex cadmiis nostris cobaltisque ita elegantes coloribus rutilis insigniter nitentes species, ut crystallorum montanarum varietates taceamus, qui Historiam quandam integram satisque amplam facere possent. Eadem est mirabilis rerum diversitas in lapidibus figuratis, quarum ordines recensentur, partim a similitudine cum corporibus cœlestibus, prout Cometites Scheuchzeri, aut arte factis, prout Ceramius & Belerianites, partim a convenientia cum vegetabilibus,*

T. I L. IV

Cap. 13.

T. II L. V

Cap. 15.

17.

bus, ita, ut plurimorum fructuum Icones ex lapide mensis gorgo-
 nicis apponi possint, aut animalibus denique, sive eorum partes
 lapide figurate deprehendantur, prout in ossibus, dentibus, corni-
 busque petrefactis, sive integre eorum imagines lapide efficta
 fiat. Ultimus est ordo lapideam, qui mineralibus, id est, sa-
 libus, sulphureisque, prægnantes sunt, quo in loco lapidis ter-
 minus latiori paulo sensu accipitur, terras, limum etiam & ar-
 gillas, dummodo salium sulphurumque, aut bituminum, semina
 in iisdem delitescant, sub se complectens. Fatendum sane est,
 nihil omittam esse eorum, quæ ullâ ratione ad Systematis hu-
 jus declarationem pertinere poterant. Et merito quidem di-
 cendorum initium sit a terris quæ steriles sunt, arenaceæ scilicet
 vel plus vel minus, aut pingues, lapideamque naturam penultima
 imitatur, quæ scilicet vel œconomicis, vel medicis, usibus hoc
 ipso impendantur. Cuius alioquin sunt, quæ salia in situ suo
 Cap. 4. foveant, nitrum, alumen aut vitriolum, tmo & sulphura,
 quorum non unum idemque genus, siquidem & ratione
 floris, aut consistentiæ, & virtutis, a se invicem discrepant. Sicut
 enim sulphureæ naturæ sunt, arsenicum atripigmentum nati-
 vum, nam & factitium est, nempe vulgare, ita, qui fluorem a
 natura indepti sunt, succi terrestres inflammabiles & resinosi,
 sulphuris nomen non minus merentur, bituminis nomine ve-
 nientes, cujus matrices sunt carbones fossiles. Sulphura sane
 per omne naturæ regnum eo usque suam divulgaverunt im-
 perium, ut necesse duxerit Autor, declarare, quicquid usque
 odoriferum aut inflammabile est, ad bituminis naturam refer-
 ri posse, quo in sermone prolixus est, camphoræ, plantarum æ-
 romaticarum, manna, sachari, animalium etiam, moschi sibe-
 thive, feracium, mentionem faciens, & prolixam proflus
 26. descriptionem addens. Redit tamen in viam, & aqua-
 rum dulcium aque ac inspidarum rationes reddit, quæ
 tempore ipsi de cavernis, aquisque subterraneis, de ignibus sub-
 terraneis, ac terræ motibus, de montibus vulcaniis, ignium sub-
 terraneo itinere, montium perennibus incendiis per omnes
 globi arctici antarctique partes, jucundissima est oratio, ita
 quidem,

quidem, ut, cum voluptate perlecturum, quicumque rerum pretia rite dignoscere valet, hoc Opus, affirmare certissime possimus.

MATHESIS FORENSIS, oder Entwurf derer Mathematicischen Wissenschaften ꝛc.

h. e.

DELINEATIO EARUM SCIENTIARUM Mathematicarum, quibus carere non potest Jctus in judicandis quamplurimis causis forensibus; Autore JO. FRIDERICO POLAC, Jurium & Matheseos Professore Ordinario in Academia Francofurtensi ad Viadrum.

Lipsiæ, sumptibus hæredum Lanckisii, 1734. 8.

Plag. 21, cum fig. 4.

Est hæc indoles Jurisprudentiæ, ut in definiendis causis sue sæpe ab aliis disciplinis, & peritis in arte, petat, id quod inter Medicos jam dudum intellexerunt peritiores, quando in judicanda vulnerum, lethalitate, abortus procuratione, veneficiis, & innumeris aliis, eorum opem ac consilia, antequam possit ferri sententia, implorant Jcti. Comprobarunt hoc laudabili conamine eo successu peculiaribus scriptis *Zachias* in *Quæstionibus Medico-Legalibus*, *Alberti*, *Galicke*, *Teichmeyerus*, *Troppanneger*, alijque, in *Medicinæ forensis Institutionibus & Disputationibus*. Quapropter, cum idem sæpe præset in finibus regendis, ædificiis ruinosis, operibus novis; *Matheseos* cognitio, hanc sibi sumit Autor operam in hac *Mathesi Forensi*, inprimis cum sparsim quidem hinc inde quædam de hoc argumento inveniuntur, ex instituto vero, quoad omnes *Matheseos* disciplinas, ejusque ad causas forenses applicationem, ante eum, quantum quidem constat, egerit nemo. Totum ergo in eo fuit, ut, ad meliorem rei intellectum,

U

NON

non solum in cuiusvis *Sectionis Capite primo* ipsa præcipua suppeditaverit disciplinarum pædagogatarum principia, adjectis Figuris in æs incis, quo & rerum Mathematicarum alias ignari hac opera uti valeant, sed & studiose, quanta tamen fieri potuit brevitate, collegerit Juris obvientes causas controversas, prout easdem ordo Pandectarum, quarum Tituli etiam rubricis omnium Capitum adjecti, forte obtulit. Has omnes controversias definit ex principiis Matheseos, adducendo insuper vel ipsarum legum titulum ac Provinciarum dispositiones, vel Consilia & Decisiones, si quæ obvenerunt, novissimorum Ictorum. Ceterum in ipso Opere hanc secutus est methodum, ut in *V Sectionibus* necessitatem & utilitatem, ad Ictum ex Arithmetica, Geometria, Architectura Civili, Mechanica, & Chronologia, in applicatione Juris ad vestra obvientia redundantem, succincte demonstraret. Absolvitur autem *Sectio I* de Arithmetica, præmissis prius Capite generaliori de utilitate Matheseos in Jurisprudentia, *octo Capitibus*; quorum 1) agit de Arithmetica, ejusque generalioribus principiis; 2) de Proportionibus Geometrica & Arithmetica, occasione tit. de J. & J. quo præsertim in Compendiis Ictorum de Justitia commutativa & distributiva agitur; 3) de Computatione Legitima, & reliquis rerum communium Arithmetice divisionibus, item de detractioe quartæ Falcidie & Trebellianicæ, occasione tit. de inoffic. Test. Familie hæcisc. communi dividendo; 4) de Hæredibus ad tit. ff. ad Legem Rhodiam de jactu; 5) de Regula Societatis ad tit. ff. pro Socio; 6) de Computatione graduum ad tit. ff. de Rit. Nupt. 7) de Computatione interusurii, & 8) de Rationibus reddendis tutela gestæ. *Sectio II*, de Usu Geometriæ in Jurisprudentia, *constat sex Capitibus*, quorum 1) de Geometria ejusque principiis in genere; 2) de usu ejusdem in materiis servitutum, divisionibus Insularum, occas. tit. ff. de Servitutibus prædii rustici, itineris, actus, viæ, item de acquirendo rerum dominio. 3) de Finibus regundis, & inde natis controversiis componendis occasione tit. ff. de regund. 4) de Divisionibus prædiorum Geometricis ad ff. tit. Comm. divid. & Familie hæcisc. 5) de

¶ de novo opere, etaque indagacione, ad tit. ff. de novi operis nant. 6) de Usu Planimetriæ & Steriometrix in taxationibus ædificiorum, & reliquis ocularibus inspectionibus. *Sectio III.* de Usu Architecturæ Civilis in Jurisprudencia, Caput 1) agit de Architecturæ civilis principiis in genere; 2) de Servitutibus insitu ædificiorum, occas. Lib. 8. ff. 3) de Muris, an sint proprii, an communes; 4) de Ædificiis resinosis, & inde metuendo damno, ad tit. ff. de damno infecto, it. de fuggundis & protectionibus; 5) de Ædificiis ad æmulationem. *Sectio IV.* de Usu Mechanicis in Jure, sistit Caput 1) de Principiis Mechanicis in genere; 2) de Usu horum principiorum in dirimendis controversiis insitu servitutum, ad materias ff. de servitutibus fluminis, aquæductus, & aquæ pluvie arcendæ; 3) de Molendinis, indeque proficiscentibus variis controversiis. Tandem *Sectio V* & ultima, de Usu Chronologicæ, *quatuor Capitibus* agit 1) de Chronologia in genere; 2) de Usu ejusdem in interpretandis Legibus; 3) de Computatione anni & diei secundum Jus Civile, occasione tit. ff. de Fectis & Dilationibus, & 4) de Indictione Romana, ad tit. ff. de Fide Instrument.

TRACTATUS DE FEBRIBUS JUXTA
Circulationis leges; ubi, rejecta sanguinis fermentatio-
nis & fermentorum suppositione, solidorum systematis
veritas demonstratur in Theoria & in Praxi; Autore
HUGONE GOURRAIGNE, Universitatis Mons-
peliensis Medicinæ Vice-Professore, & ejusdem
urbis Charitatis Medico.

Monspelii, spud Joannem Faure, 1730, 12.

Alph. 2.

Ingens est libellorum numerus, qui de febribus tractant, non-
 dum tamen omnis ejus argumenti vis adeo exhausta, ut, quod
 non dictum fuerit prius, dici nihil queat. Quæ cum ita se

U 2

habeant, Cl. Autor, quæ inde a viginti annis circa febres observaverat, in ordinem redigenda, & ad recentiorum mentem exponenda, suscepit. Quanquam vero id præcipue, & data velut opera, agere videatur, ut febrium phaenomena ad finem theoriam revocet; in praxi tamen ab omni Systemate non minus se liberum esse, quam in diagnosi & prognosi, profitetur. Systemata tamen, inprimis Systema solidorum, artem Medicam non solum ex mente ipsius decorant, sed in remediis etiam opportune adhibendis Medicorum mentem illustrant. Itaque febrium rationes redditurus, non in quodam ingenii commutato perflugium sibi querendum esse existimavit, sed in celebri exemplo sanguinis circuitum, naturæ judicis, sæ & abunde confirmatum, maxime ante oculos habuit, atque, ex turbatis ejus legibus, a natura constitutis, & inverso motu, omnem motuum febrilium indolem explicavit. Ut vero omnis ea febrium theoria rectius caperetur, Dissertationem quandam Physiologico-Pathologicam, de qua mox plura dicemus, præmittendam putavit, principem de febribus tractationem tribus postea Partibus complexus. *Prima* de Febribus in genere, natura nimirum febris generatim spectatæ, differentiæ, causis, proxima, & occasionalibus, symptomatibus, diagnosi, & curatione, agit. *Altera* in tres abit *Sectiones*, quarum *prima* febres continuas simplices & compositas, *secunda* febres continuas accidentales, nimirum causum seu febrem ardentem, epialam, lipyriam, affodem, sive anxiosam, syncopalem & cardiacam, colliquantem, hecticam, & reliqua symptomata, quæ febres continuas comitantur & subsequuntur, sive febris alios morbos arcessat, cum ipsa complicatos, e. g. phrenitidem, lethargum, sive in alios morbos, quos non comitatur, degeneret; sive in febres intermittentes mutetur; *tertia* febres malignas; febrem malignam simplicem, febres pestilentiales, & pestem, reliquas species, variolas item, & morbillos, persequitur. *Tertia* demum *Partis* febres intermittentes cum in genere, tum easdem simplices periodicas & erraticas, compositasque, sistit, in omnibus vero his febribus singularibus eadem methodo, quam superius in *Parti prima* tenuerat, utitur, ut defi-

definitiones, divisiones, morbi adolem atque essentiam, symptomata, eorumque explicationes, diagnosin, diversitatem a morbis affinis, prognosin, indicationes, & medicationes, exponat. Nos quidem in ea sumus opinione, non contemnenda plane esse, quæ hic ad cognoscendas curandasque febres afferuntur. In ea tamen luce febrium theoriam esse, edito hoc Opusculo, nondum credimus, in qua illam quam maxime constitutam cuperemus. Quantum enim est, quod in ea desiderari queat. Sed, quoniam ad examinandas refutandasque aliorum sententias otio nostro non facile abutimur, videamus potius speciminis loco Dissertationem præliminarem, quoniam principia eorum, quibus theoria febrium ab Autore propugnata nititur, exhibet, quamvis non nova & incognita; videamus etiam de febrium essentia doctrinam generalem. Dissertatio agit de solidis & liquidis corporis humani, de mutua illorum actione, nempe de humorum circulatione, & de vitæ, toto atque inverso circulari motu. Totum corpus ex vasis, inter se connexis constat, quæ in sanguinea, lymphatica, nervosa, secretoria; & excretoria, dividuntur. Arteria a corde ortum habet, desinitque tandem in arterias lymphaticas. Ex his arteriis varie inflexis oriuntur continuo venæ lymphaticæ, quarum plures unitæ in venas sanguineas coalescunt, & ad cor redeunt. Ex arteriarum sicut lymphaticarum ultimis divisionibus lateraliter emergunt vasa lymphatica. Vasa hæc in alia aperiuntur. Unita ductus majores effingunt, qui partim in glandularum lymphaticarum vesiculas lympham eructant, in diversis corporis partibus obvias. Plures tandem ex illis ductibus lymphaticis venis vicinis inseruntur. Præter hæc vasa ex arteriis lymphaticis vasa collateralia ortum trahunt in cerebro, nervi scilicet, quæ suo munere functa, haud dubie in venas lymphaticas aperiuntur, ut una cum sanguine lymphæ nervalis ad cor revertatur. Demum in pluribus corporis partibus ex ipsis arteriis haud dubie lymphaticis emanant alia vasa, quæ secretoria & excretoria appellantur. Hæc vel simul cum vasis, a quibus habent originem, intertextuntur, per membranas appensas, & in unum vas commune excretorium abeunt,

abeunt, glandulasque conglomeratas constituunt, vel cum aliis
 vasis non implicantur, nec in aliis desinunt, sed unum alterum-
 que vasculum in loca destinata patescit; atque tunc glandu-
 la conglobata vocatur. Ad humores pertinent sanguis, lym-
 pha, lymphæ nervalis, & humor recrementitius atque excre-
 mentitius. Sanguis, si Anatomice tractatur, ex duplici parte
 constat, rubra altera, altera alba. Hæc denuo partem sero-
 sam lymphaticam & fibrosam complectitur. Si Chymice tra-
 ctatur, salia, sulphura &c. exhibet, quæ tamen ignis potius ef-
 fectus Nostro esse videntur. Sunt quidem salia & sulphura
 in sanguine, sed in statu sano adeo divisa, ut, deficiente mole,
 nullas salis, nec sulphuris, proprietates habeant. Sed præter
 rubram & albam partes etiam æreæ sanguine continentur.
 Sanguinis quantitas quamvis maxima est, iuste tamen atque
 exacte determinari nequit. Quæ de reliquis humoribus bre-
 viter Autor disputat, hic lubenter meritoque præterimus. Ex
 motu fluidorum solidorumque actione oritur circulatio san-
 guinalis, lymphæ, & lymphæ nervalis, secretioque & excre-
 tio humorum recrementitiorum & excrementitiorum. Veloci-
 tas sanguinis circulantis quanquam in diversis partibus variat,
 neque tamen hæc adeo accurate describi potest. Illud tamen
 certum est, circa cor velocitatem esse maximam; eandemque
 illa proportione minui, qua arteriarum rami magis magisque
 a corde distant, & reliquorum etiam motum humorum
 esse tardiozem, quo magis in vasis a corde remotis mo-
 ventur. Quando humores per vasa sua libere profluunt, adest
 sanitas; ubi vero pervertitur hic circuitus, adest morbus.
 Hic enim nihil aliud est, quam vitiosa humorum circulatio,
 cui proxime debentur omnia morbi symptomata; vitiatum au-
 tem motus sanguinis, lymphæ, & lymphæ nervosæ, si augetur, si
 minuitur, si pervertitur, & depravatur. Quales a singulis hic morbi
 generentur, Autor pluribus illustrat. Humorum recrementitio-
 rum & excrementitiorum motus progressivus vitatur, si illo-
 rum secretio præpeditur, & secreti humores in suis vasis reti-
 nentur, & obhærescunt; si extra modum excernuntur, si se-
 cretio depravatur, humorumque secretorum motus perverti-
 tur.

tur. Postquam nunc ipsius hujus Dissertationis conspectum quendam exhibuimus, ad explicationem febris in genere, ab Autore traditam, progredi jubemur. Omnis corporis status, in quo pulsus micat frequentior, cum notabili functionum latione, febris est. Causa ejus proxima & mediata debetur præpedito sanguinis circulo, seu lentiori factò sanguinis motui, in extremis vasorum sanguineorum capillamentis. Oriuntur autem febres a vitio vel solidorum, vel fluidorum, vel utrorumque simul. Solida vel nimia vi contrahuntur, vel deficit aut imminuitur illorum vis systaltica. Si primum contigerit, summe pressa tota sanguinis moles in vasa omnia impetum molitur, easque insigniter dilatat. Hinc & vasa capillaria, ab irruente sanguine ultra modum dilatata, parum contrahuntur, & quæ proportionè sanguinem recipiunt, ea illum perque non propellant. Hinc sanguis in iis obhærescit & consistit, advenientisque cursus præpeditur. Vis vasorum minuitur vel ob rigiditatem, vel ob laxitatem eorum. Nimum constrictis rigidisque fibris, vasorum diameter coarctatur. Unde advenienti a corde sanguini non facile cedunt, nec ab eo diduci se patiuntur vasorum parietes. Quo fit, ut lentiar reddatur & retardetur motus sanguinis in vasis capillaribus, utpotè minus ad motum aptis. Vasa nimis laxa parva vi contrahuntur, imprimis capillaria, quorum præ aliis magna est debilitas. Quapropter lentescenti sanguini facile cedunt, permittuntque, ut intra canales suos obhærescat, & qui subsequitur, propter hanc obstructionem, parum, aut plane non, progrediatur. Quod ad fluida attinet, sanguinis, sicut ceterorum humorum, vitium vel in quantitate, vel in qualitate, est. In quantitate apertè vase vel valide contrahuntur, atque hinc ipse magna copia, summaque velocitate, ad capillaria vasa propulsus, ob minimum horum renisum, subsistit in illis; vel nimis dilatata difficulter se restitunt, & proinde vasa minora, ut capillaria, sanguini advenienti propter innatam flexibilitatem facilius cedunt, & stagnationi ejus locum relinquunt. Imminuta vero sanguinis naturali quantitate, vasa parum dilatantur, & propterea modica etiam vi contrahuntur. Unde & lentus est

tar-

tardusque sanguinis motus, & difficilis admodum ad vasa capillaria progressus. Hæc naturaliter laxa & implicata sanguinem hunc pariter lente propellunt, adeoque efficiunt, ut, cum adveniens perpetuo cruor libero suo kinere intercludatur, obhærescat, & consistat, atque ea ratione expeditus per illa vasa decursus retardetur. Sanguis, cujus in qualitate est vitium, vel crassior est, vel partibus heterogeneis inquinatus. Utrobique vel augetur, vel imminuitur ejus motus, illiusque cursus in extremis vasorum capillamentis præpeditur. Si solida simul & liquida vitiantur, id eo facilius contingit, quo magis necessaria est solida inter & liquida proportio ad circuitum sanguinis naturalem, & rite constitutum. Quibuscunque igitur ex causis sanguinis circuitus præpeditus fuerit, in extremis vasorum sanguineorum capillamentis, sanguis, postea accedens, subit vasa libera, scilicet illa, quæ minus a corde distant. Unde frequentius & ut plurimum majori quantitate ad cor redit. Nam, cum sanguis illa ultima vasa infarcta & repleta non percurrat, ad iter suum perficiendam minori temporis spatio opus habet. Quapropter cor sanguinem, quem suæ contractionis vi nunc in arterias protruserat, mox de novo & cito recipit, atque illico rursus in arterias propulsat, atque ita porro. Ex quibus satis patet, cordis ventriculos dilatari frequentius & constringi, atque pulsuum esse frequentiores. Corde enim frequentius contracto, ex naturali ordine consequitur, frequentius dilatari arterias, & hinc pulsuum crebriorem esse frequentiam. Ex aducto, vel imminuto, vel depravato, sanguinis circulo functiones detrimentum capiunt, vitatur humorum secretio, & tandem invertitur omnis, ad quem motus exigatur, ordo, & corporis œconomia. Inde vero symptomatum febrilium illic oritur, quorum ratio per reliqua Capita copiosius explicatur.

ABRÉGÉ DES MATHÉMATIQUES POUR L'USAGE de sa Majesté Imperiale de toutes les Russies &c.

h. e.

COM.

COMPENDII MATHEMATICI, IN USUM
S. Maj. Imperatoris Russiae universae conscripti, To-
mus III, complectens artem muniendi.

Petropoli, ex Typographia Societ. Scientiar. Imper. 8. maj.
Pl. 12, Tabb. 20. 18.

Celeberrimo Operis hujus Autori, Eruditissimo *Fr. Bernoulli*, cujus nomen, ut alia Opera ejus immortalia taceamus, ob subtilissima inventa, quibus Geometriam sublimiorem, Mechanicam, Physicam, aliasque scientias tantum non omnes, verum quantum locupletavit; ex his *Artibus* quorundam satis notum est, constitutum non fuisse, nova Architecturae militari ornamenta hoc Compendio addere, ipse titulus satis prodit. Justus enim Compendiosam artis muniendi conscribere, in usum Principis juvenentis, in spem magni Imperii educandi, primis scientiae hujus rudimenta discrete explicare, atque praecipua axiomata, quae militarium operum conditores in muniendis urbibus, aliisque locis, sequuntur, luculenter illustrata, opus habuit. Finem propositum itaque haud feliciter se assecutum arbitratu est, quam si insigniores muniendi modos, ipso usu probatos, *Fr. Steynii* inprimis Belgici, atque *Ill. Vindoboni* Gallicani, copiose ac distincte exponeret, atque ita demonstraret, quae ratione formae muniendi, a Celeberrimis hisce Viris exogitatae, partim generalibus, partim specialibus, artis regulis apte respondeant. Addidit praeterea illam muniendi formam, quae magnus ille *Cebernus* invenit, partim ob nominis celebritatem, quam sapientissimus hic Architectus merito consecutus est, partim ob regularum, quae sibi praescripsit, excellentiam; etiam si non satis constet, an secundum conceptam ab ipso ideam locus aliquis unquam munitus fuerit. Et, cum usus hujus scientiae inprimis in condendis operibus, ut vocant, irregularibus appareat, ea, quibus Architectorum laboribus consulti posse potuit, elegantibus & copiosis regulis complexus est. Ultimo denique loco illa etiam castrensa opera extruere docet, quae ad tempus duntaxat aliquod duratura conduntur, mox, postquam usus illorum cessaverit, rursus diruenda; qualis sunt

AD NOVA AOTA ERUDITORUM

Hæc, quibus castra cinguntur, varii generis valla, in campo
 extracta, aliæque, hisce similiæ, munimenta. Luculenter in-
 primis Cæl. Autor demonstrare instituit, quæ ratione loca mu-
 nita, vel oppugnanda, vel contra hostium insultus defendenda
 sint, munus, ut ingenuè fateatur, quæ hæc pertinent, ab Au-
 tore Commentariorum de oppugnatione & defensione loco-
 rum, qui Gallicè idiomate prodierunt. Licet itaque imper-
 fectionem Operis hujus, tanquam alieni ab artibus ac scien-
 tiis, quæ præsertim, modestè deprecetur; illud tamen fama
 nominis ejus, quam per orbem universum consecutus est, in-
 dignum non est reportandum. Ut taceamus, ordine Mathe-
 maticum decente luculenter omnia, atque admodum perspi-
 cuae inprimis, expositis illè, passim pro sagacitate sæ obser-
 vationes ac castales, quæ militarem vitam sequentibus ingratæ
 non sint futurus, apposuit inspergit. Nervosæ atque, distincte,
 quæ præstantia; qui defectus sibi in formis nominandi, quæ va-
 riè Auctores excogitarunt, demonstrat, atque, virtus valorum,
 propugnaculorum, aliorumque operum, accurate explicando,
 sui quasi obtinui, locum arte acumen eleganter exponit.
 Calculum quoque trigonometricum, quo ex datis nonnullis
 anguli solidi ac lineæ in singulis nominandi formis facile in-
 veniantur, accurate explicat, ut mature tyrones usque tabularum,
 quæ alii Auctores passim dederunt, afficiant, eoque majorem
 hæc opere discentium gratiam meruit, quo pauciores sine
 scientiam hanc professa, qui ejus satis gnari essent. Illud ma-
 xime laudandum est, quod ordine admodum naturali, post-
 quam constructionem vallatum, aliorumque operum muni-
 torum, exposuit, oppugnationem eorundem atque defensionem
 consuetè subiciat, ut, dum omnia recenti memoriæ im-
 pressa hærent, labores discentium mirum in modum adjuven-
 ear. Multi omnino sunt, qui sibi in militari Architectura in-
 venta singularibus scriptis typis evulgarunt, sed non tam tyro-
 nibus, quam in scientiæ hæc haud mediocriter versatis, scribe-
 re instituentes, multa, quorum ignorantia discentes remoratur,
 miserunt, aut non omnia ordine tyronum studiis accommo-
 dato exposuerunt. Ut verum fateamur, non aliud nobis scien-

tia hujus Compendij occurrit, quod artem hanc addiscen-
das, tum ob perspicuitatem dictionis, tum ob selectum argu-
mentorum, zque ac conscripta hæc a Cel. *Hermanno* rudi-
mentis, commendari posse arbitramur. Sed, cum ipse Cel.
Auctor nova inventa, hoc Opere luci publicæ exponere haud
susceperit, plura ex illo excerpere nobis jam non vacat, liqui-
dem fieri nequeat, ut doctissimum Animadversionum ejus
passim intertextarum, sine ambagibus mentionem faciamus.

**Gründliche und Vernunftmäßige Wahrheit der Christlichen
Religion etc.**

i. e.

**SOLIDA ET LUMINI RATIONIS CON-
gruens Veritas Religionis Christianæ. Pars I, quæ agit
de essentia Dei, & quatuor prioribus modis revelatio-
num ejusdem, simulque representat virtutes inde dedu-
cendas, per formam Dialogi exposita a SYLVESTRO
TAPPENIO, SS. Theol. Licent. & Ministerii
Evangelici Hildesienfium Seniore, & Pa-
store ad S. Andream.**

Hildesæ, 1733.B.

Alph. I.

Qui veritates sanctiores, quales exhibet Codex sacor, cum
lamine rationis indissiduum committunt, & adversa fron-
te pugnare afferunt, ut illi deludent vulgum hæntem, & men-
tes, quibus in cæca vis nativa discernendi ac ratiocinandi in prom-
tu est, ab amplectenda oraculorum divinorum veritate repellant.
In primis fundo Theologico calamitatem inferunt homuncio-
nes, qui, dum ipsi nihil ad sacras veritates afferunt, solidæ cogitatio-
nis, homines emunctæ naris in odia publica implicant, & aures
ad argumenta e lumine rationis petita obturant, eosque, qui acu-
tioris sunt judicii, odio perstringunt Theologico, mercati vi-
delicet mania sua vel ambitu turpissimo, vel claudessino pre-
fatio.

tio, vel pactione, ni Helentz, certe Chtemneftraz. Utrumque n̄vum pervidit Venerand. Autor, coryphæus fui ordinis, & doctrinæ fanctioris solidiorisque decus. P̄spexit, stolidè eor̄ agere, qui lumen rationis cum lumine revelationis vel permittent, vel unum cum altero in ineluctabilem conficiant contradictionem. Quid igitur exigit Autor à Theologo, facile patet. Requiritur videlicet facultas dux, una philosophandi, altera sacrum Codicem dextre exponendi, & ad rem pr̄sentem attemperandi. Arrisit ei ob rationes domesticas sermo vernaculus, & methodus dialogica. Occasionem subministrarunt tristes otii horæ, quas ipse ab honore divino amplificando haud existimavit alienas. Libellus in tria distributus existat *Capita*. *Capite primo* exposuit essentiam Dei, simulque naturam spirituum, animæ, & materiæ. *Caput secundum* repræsentat revelationem divinam, quæ sese exarit 1) per habitudinem & desiderium animæ; 2) per contemplationem animæ nostræ corporisque; 3) per contemplationem reliquarum rerum creatarum; 4) per facta Dei extraordinaria, nempe creationem mundi humanique generis, & miracula Christi ac Apostolorum ejus. Additur *Sectionis de incredulitate*, ejusque inani pallio. *Capite tertio* exponuntur officia præctica, hinc deducenda, vel profluentia. Circa sublimiora dogmata Metaphysica equidem passim a Vea. Autore nobis dissentire liceat. Cum vero diffensiones literatorum modeste sint ferendæ, quoniam ipsæ occasionem veritati ulterius investigandæ suppeditant; & cum pulchrum fuerit & factum egregium, ut quisque Judæorum ad construendam tabernaculi divini ædificam sacram de suo pro viribus afferret; nostro publicoque nomine ab Autore Venerando contendimus, ut *Partem secundam* in dias luminis aures emittere ne gravetur.

J. C. H. R. G. DEMONSTRATIO DE EXISTENTIA & usu Monadum, quæ prima corporum sunt elementa.

I. Quicquid est e serie possibilem, illud ipsum continetur intellectu infinito Dei, quippe qui simul, distincte,

est, & adequatissime, omnia possibilis cognoscit. Possibilia, ad certum ordinem representata, consociunt systema mundi possibile. In ejusmodi mundo quodvis minutissimum tenet relationem ad complexum coordinatum. Quare cognitio minutissimarum rerum & Deo digna, & ad totam quoddam constituendum seu creandum est conducibilis. Dum enim ea, quæ existunt, & in actum deducuntur, sunt minima pars possibile; facile patet, rationem Deo fuisse, cur unam possibilem seriem voluerit existere, reliquas æque possibile posthabuerit. Ratio electionis & posthabitionis indubie nititur objectorum habitudine ad finem, divinitus per creationem intentum. Nisi hoc statuatur, sapientie & bonitatis Dei nulla fuit habitudo ad opus creationis perficiendum. Quo ipso patet, minima quæque non esse seponenda a ratione objectiva, per quam Deus unam possibilem seriem voluit existere, reliquas æque possibilem posthabuit.

II. Quis igitur dubitabit, veritatem quamvis esse utilem? Quicquid enim ad rationem objectivam delectus, a Deo instituti, pertinet, illud suo gaudet fine, eoque re ipsa conducibile. Si quis querit, an veritas hæc, vel illa, certo respectu mihi, vel tibi, sit conducibilior, et id non possumus non largiri, ad fines huic, vel illi, præstitutos singulas veritates haud æque esse utiles. Metum vero non est, ita definire, & sententiam exprimere, ut eas per sese inutiles pronuntiem veritates, quarum usum in præsens non pervideo, vel nunquam pervidere valeo. Omnia enim & singula non sunt singulis æque utilia. Nunquam incidunt tempora, quibus ea non nullius existunt usus, quæ quondam plane inutilia existimabamus.

III. Sunt, qui usum monadologie introspicere vel nolunt, vel nequeunt. Quodsi vero corpora e simplicibus quæcumque sunt composita, & hoc ipsum distincte exponi potest; in veritatem devenimus & progressi sumus, qualiscumque illa demum videatur. Nolit quispiam de utilitate hujus veritatis conquiri. Nulla non veritas suam spondet & exhibet utilitatem (6.2).

IV. Veram dubitas de eo, quod corpora singula e suis consistunt simplicissimis elementis, quæ quidem partibus careant.

rent. Quæstas, quæso, & exponas luculente rationes dubitationis. Dubitandum enim non est, nisi manifestissima sit obvia dubitandi ratio. At rationes dubitationis afferuntur non ante. Objicis enim, usum monadologiz appere tibi nullum. Excellimas scilicet, id semper esse inutile, cujus utilitatem in præsens ipsemet non perspicias. Liceat suffragari, quantum ad posterius attinet. Magistri ratiocinationum prohibent, ne prius simul largiamur. Non unicuique datum est, usus omnium rerum quovis momento temporis perspicere. Aliud præterea est, rem non existere, aliud est, rem usu omni pro-fusa carere. In mentem venit obiectio alia, quæ jubet exulare monadologiam, eo quod insulsam sit, simplicia quævis esse quoque spiritus, ac corpora non nisi ex spiritibus coaluisse. Hæc verba, quæso! Qui monadologiam propugnant, hoc ipsum, quod obijcitur, a doctrinis suis alienum esse, profiterentur. Spiritus & ens simplex non sunt unum idemque. Spiritus enim intellectu & voluntate præditus, est; simplex elementare haud item. An hoc per varios casus & tot discrimina rerum possit evehi in statum anime vel spiritus, alia est quæstio, quam ii affirmant, qui ex carnibus producunt substantias novas, easque (*) animatas. Ad præsentem scopum, ea quæstio cum non spectet, nec tanti pretii videatur, dimittenda intacta poterit. Potissima tandem obiectio desumitur ex eo, quod, existere ejusmodi elementa corporum simplicia, nondum fuerit exacte demonstratum.

V. Tentandum igitur est, quid lex demonstrationis ferat, quid respiciat. Occurrunt mihi duo argumenta, quibus nituntur elementa corporum simplicissima. Unum deducitur a negatione progressus causæ, materialis videlicet, in infinitum. Alterum ex principio contradictionis depromitur. Quantum ad prius attinet, progressus ille exoritur, quoties datur habitudo infinite seriei in spatio, in quo unum ab altero
per

(*) Conf. G. G. Leibnitii Commentatio de Anima brutorum, §. 6 p. 192. seq. Tom. I Epist. Leibn. a Cl. Kortbolto nuper emissorum.

per causas materiales dependet. Alterum est manifestum. Si enim globus quidam ex particulis infinitis constat, & rursus dimidium globi ex æque infinitis coalescit particulis; evidens est, dimidium globum ex æque infinitis compositum esse particulis, ac totum. Non video igitur rationem, cur dimidium non sit tantæ magnitudinis, quantæ existit totum. Magnitudo enim est multitudo partium. Ubi igitur eadem est partium multitudo, ibi eadem erit magnitudo. Contradictionem quis non videt? Cur igitur illud habetur pro vero, quod contradictionem ejusmodi involvit? Simulac hoc agnoscis, fateberis, opinor, dari simplicia.

VI. Usus doctrinæ, quæ stabilit simplicissima rerum elementa, est multiplex. Attingamus, quæso, in presentiarum unum & alterum. Quid simplicitas Dei, spirituum, & animarum, ferat & involvat, non nisi ex doctrina de simplicibus patet. Hinc patet, spiritus & animas non nisi a Deo potuisse ex nihilo produci, ac per sese interire haud posse. Ex immaterialitate ad immortalitatem nonnulli argumentatione vitiosa concludunt, eo quod doctrinam de simplicibus negligant. Plurimum interest, doctrinam veris & memorem trahantibus solida subferri argumenta, ne profana debeamus ludibrium. Non enim sufficit animus, pro veritate defendenda promptus & propensus. Arma iusta quoque adhibeantur, necesse est. Qui Deum in dictum & commensurabilem mutans substantiam, deficiuntur doctrina de indole simplicium.

VII. Quicquid de simplicibus, qua talibus, affirmatur, illud de compositis, qua talibus, est negandum. Fandit igitur doctrina de simplicibus usum suum, ubi de natura compositorum est tractandum. Quare, obsecro, corpori non attribuis vim cogitandi? Quare corpori, per sese tali, omnem deitatis vim, eamque ponde accessis? Doctrina hic, quæ de simplicibus præscribit, in subsidium est vocanda, ni citra notiones determinatas philosophari lubet.

VIII. Et quid doctrinæ de omnium rerum creatione majorem affundit lucem, quam doctrinæ de simplicibus? Undenam constant corpora? Ex simplicibus (§.4). Unde simplicia perro

porro existere coeperunt? Non ex simplicibus, per causam materiales, nec ex compositis. At undenam quæso? Existat, necesse est, substantia absolute necessaria, intelligens, & volens, quæ corporibus creandis suffecerit. Concipit ita sententia de emanatione omnium rerum ex Deo. Corruit potentum de materialismo, quem Athei solent amplecti.

IX. Si igitur genuinus de primum rerum creationis sensus Atheismo ponit obicem, & doctrina illa, de creatione differens, innititur doctrinæ de simplicibus corporum elementis (§. 7); ergo monadologia est inexpugnabilis adversus Atheos propugnaculum.

X. Ex quibus, simul sumtis, clarissime elucet, summum esse pretium statuendum monadologiæ, eamque ad inutiles aranearum telas, & commenta fallacis imaginationis, haud esse referendam. Animum proinde ad credendum inducimus, acutiores in posterum facilius admissuros esse elementa simplicia, & de usu monadologiæ magis sobrie pronuntiaturos.

HENRICT KOENLERI, PHILOS. MAG.

Exercitationes Juris Naturalis, ejusque cum primis externi, methodo Systematicæ propofiti.

Jenæ, apud Jo. Frid. Ritter, 1729. 4.

Alph. 2.

Doctiff. Autor, qui aliis jam scriptis, maxime versione Germanica literarum amæbearum *Leibnitii*, *Clarckii*que, innotuit, singulari studio Jus Naturale, quod vocat, externum excutiendum illustrandumque sibi sumfit. Intelligit autem ille per Jus Naturale externum complexum earum legum naturalium, ad quarum custodiam alter alterum ex dictamine rationis cogere potest. Principium determinatum, unde doctrinas Juris Naturalis externi determinare ipsi licuit, reddit ad illud: *Suum quisque*, quod cum abstinentia alieni conspirat, quam *Græci* pro characteris justitiæ externæ videtur assum-
fisse.

Alc. Hinc sollicite distinguit res ad forum externum naturale pertinentes ab iis, quæ ad forum internum, & tribunal rationis, spectant. Nec minus distincte ob oculos ponit justitiam externam, seu expleticam, eamque a justitia interna curate sejungit. Opusculum ipsum, lectu sane dignum, VII *Dissertationibus* constat, quarum hæc fere summa est: *Diss. I* agit de natura humana morali; *Diss. II* de obligatione, & lege naturali, ejusque principio, & origine; *Diss. III* de imputatione; *Diss. IV* de officiis hominum naturalibus, eorumque discrimine, & gradatione; *Diss. V* de jure læsi in lædente; connato in statu naturali; *Diss. VI* de jure passivæ; *Diss. VII* de jure dominiorum. Non licet nobis singula exponere. Id autem monendum ducimus, Cl. Autorem principiis scriptisque *Wolffianis* diligenter docteq. usum esse, nec minus ab eodem *Grotium* passim & emendatum, & illustratum.

GUSTAVI CHRISTOPH. HOSMANNI,
Consilarii Consistor. & Eccles. Concionar. Aulici, S. Theol. Doct. ejusdemque in Acad. Kilon. P. P. Ord.
Chronologia Sacra Librorum Veteris Testamenti,
Observationibus exegeticis
illustrata.

Hamburgi, apud Viduam B. Felgineri, 1734. 4.
 Plag. 18.

S. Rev. Autor id sua virtute meruit, ut intra breve annorum spatium præcipuis in Aula & Academia Holsatica muneribus sacris obeundis admotus sit. Inter concatenatos tantorum munerum labores publicis etiam Musarum sacris Vir laboriosissimus nonnunquam litare haud intermittit. Testantur id *Dissertationes* Academicæ non unæ, alibi laudatæ, & loquitur id etiam præsens Opus Chronologicum, quo prolixè dilcepta-

Y

tionis

tionis argumentum concinna quadam brevitate complexus est. Non primum scriptum est, quod in hoc genere S. Rev. Autor vulgavit, sed binæ jam præcesserunt, quorum aliquam hoc loco notitiam subijcere, operæ pretium omnino fore, existimamus; si quidem & libri hæud indocte exinde reciprocata lucem quamdam foverat licet.

Ediderat Vir Cl. *Gotthofr. Koblreiffus*, Pæpofitus Ecclesiæ Cathedralis Raceburgensis, A. 1724 *Chronologiam Sacram*, Hamburgi, 8, excusam, quam primum ad examen revocavit Noster, ita quidem, ut in *Hypotypof. Chronologia S. Historiam populi Israelitici a morte Isaac usque ad captivitatem Babylonicam illustrante*, ibidem A. 1727, 8, edita, cogitata quædam *Koblreiffi* de numero annorum *1 Reg. VI, 1*, sub incenso vocaret, & quid sibi in illis cum maxime displiceret, modestè breviterque exponeret. Non defuit tunc sibi *Koblreiffus*, & mox A. 1728 vulgavit *Defensionem restituta antiquitate temporum religiosam & Evangelicam*, ibidem Hamburgi, 8, typis expolitam; ubi quæ in *Hofmannum* dixerat, hic non multo post iterum excepit in *Annotationibus ad Hypotypofin Chronologia*, Hamburgi A. 1729, 8, publicatis. *Koblreiffus* in vulgato post hæc scripto, cujus rubrum: *Chronologia Lipbrat katon ad huc immota*, Lubec. 1732, 8, impresso quidem *Hofmanni* nomine, sub Annotatoris tamen compellatione, eundem subinde perstrinxerat: unde & *Hofmannus* in præfenti *Chronologia S.* has suas temporum rationes ita proposuit, ut nulla amplius *Koblreiffi* mentione facta, dubiis sibi obmotis satisfacere, eademque diluere & infirmare, anxius sit.

Huc usque dicta ad generalem quandam hujus Libri notitiam atque historiam pertinent. De tractatione ejusdem specialiori id monere liceat, in univèrsam eandem abire in *duas Partes*. *Priorem Partem* Canon Chronicus constituit, *alteram* Notæ Exegeticæ absolvent. Ex ipso Canone vix datur, ut aliquid per recensum huc reperi queat, cum ipse ætatem maxime calculis, & connotatione brevissima præcipuerunt eventuum ac rerum memorabilium, ad eosdem referarum, consistat. In genere, cum *Chronologia sacra* hic solummodo spectetur,

Actum, Chronotaxes, & Biblicæ annorum supputationes, omnia faciunt paginam. Hinc est, ut post assumptam mundi conditi epocham, quam & Doctiss. Autor per integram Canonem produxit & continuavit, deinde suis quibuscumque intervallis mox epocha Exitus Israelitarum ex Ægypto, mox epocha Jubilzorum, mox anni *Nebucadnezaris*, & 70 anni captivitatis, a *Jeremia* prædicti, mox epocha Captivitatis, qua usus est *Babyl.*, mox ejusdem *Ezechielis* anni 531, obsidione typica *Cap. IV; 4 seq.* adumbrati, mox 70 septimana *Dantalis*, & æra etiam *Selencidarum*, sive *Contractum*, in partes vocentur, & tum inter se, tum etiam cum generali mundi epocha, comparentur. In ipsis eventuum quorundam connotationibus occurrunt nonnunquam, quæ asterisco signata sunt, de quibus mox in limine Lectorem Autor præmonuit, ea luculentis quidem rationibus se demonstrare haud posse, veri tamen similitudine sibi haberi. De anno natiuitatis Christi observamus, illum ex nostri Autoris computo ad A. M. 4249 referri; qui quidem anni calculus prolixo isti catalogo variarum sententiarum de anno mundi, quo natus est Christus, quem velut in tabula exhibuit *Cel. Jo. Alb. Fabricius* in *Bibliographia Antiquar. Cap. VII §. IX. p. 187 seq.* in quo quidem hic annus nondum a quopiam commotus habetur, jure suo addi poterit. Cum anno incensi & everfi templi Hierosolymitani autem ipse hic Canon Chronicus clauditur.

«In Observationibus Exegeticis, quæ alterum hujus Chronologicæ Partem constituunt, pro nostro excerptandi instituto plura sese offerant, quam quidem brevis noster recensu capere possit; cum omnia fere in his nova sint, in quibus non aliorum, sed sua duntaxat, cogitata Autor proposuit. Ut igitur, dum percurrere singula non licet, unum alteramque tantum delibemus, postquam *Observat. I & II* de Annis Patriarcharum antediluvianorum, eorumque computatione, & ordine filiorum *Noachi*, traditum erat. *Observat. III* Autorem differentem legimus de *Cainano*, qui inter *Arphaxadum* & *Salab* non modo a *LXX* Interpretibus *Gen. X & XI*, sed & ab *Evangelista Luca Cap. III, 36*, Genealogia Christi inferuntur.

temporis rationes, ad Codicem S. Hebræum exigendas, insigniter sane turbat. Cum autem in hoc dubio integritas atque puritas textus apud Evangelistam *Lucam* potissimum facta testaque servanda sit, causæ huic commodum satis ac per idoneum præsidium ab ipso *Luca* suffici, existimat Noster, quando is sub ingressum Genealogiæ suæ v. 23 verbis: *ὅς ἐρωμίζετο* utatur, quibus ex communi Judæorum opinione, quam usus versionis *τῶν ὀ* induxerat, se tantummodo loqui, clare satis indigitet. Id autem si assumatur, non modo huic, sed & reliquis in hac Genealogia occurrentibus dubiis, satisfieri posse.

Deinde, cum conciliandis dubiis in annis *Abrahami*, Patriarchæ *Jacobi*, commorationis item Israelitarum in Ægypto, ex diversis V. & N. T. inter se collatis locis Observ. IV & seq. insinavit Autor, Observat. VIII in epocha Exitus ex Ægypto figenda occupatur, hujusque terminum a quo ex consideratione loci 1 *Reg. VI*, 1 coll. *Deut. IV*, 45, 46, & *Jes. V*, 9, cum ingressu in terram Chanaan conjungendum esse, planum facit: Observat. IX autem Epocham Jubilæorum, cujus inventionis laus inter cetera Chronologiæ hæc præsidia Autori nostro cum maxime debetur, in medium profert; ac, postquam hujus rationem hoc loco edisseruit, & Judæorum Christianorumque quorundam testimoniis munit, inde per integram Israelitarum in Chanaane commorationem ad captivitatem usque Babylonicam, in quo intervallo, præsertim *Maimonide*, in *Tr. ספרא תביל* Cap. X septendecim in universum annos Jubilæos numerat, spatiosissimum sibi campum apertum habet, in quo, quam late hujus epochæ usus pateat, ostendere potuit. Id quod cum primis facit Observat. XIII ad locum *Jud. X*, 8; Observat. XVII ad locum 1 *Sam. XIII*, 1; Observat. XXI ad 2 *Paralip. XV*, 19, *XVI*, 1; Observat. XXIV ad 2 *Paralip. XXII*, 2; Observat. XXXII ad *Ezech. I*, 1, 2. In quibus præcipue anni designati difficultates prorsus inextricabiles dederunt huc usque Interpretibus, quos tamen cum ad Jubilæorum epochas exegit Autor, iisdem quam accuratissimo respondere, nec ullum dubitandi amplius locum relinquere, ad

ad oculum demonstrat. Ut autem ex prolati hucusque specimenibus satis patet, omnem Doctiss. Autoris operam in eo versari, ut obscurioribus S.S. locis lucem affundat, atque ut contradictionibus & antilogiis, quas cum empæctis aliis *Ben. Spinoza* etiam in Tr. Theol. Politic. ex hujusmodi Chronologicis difficultatibus maxime sectatur, omnis materia & ansa præcidatur; ita & id ipsum ad commendandum Lectoribus nostris concinnum hunc libellum sufficere existimamus, præsertim cum omnia in eo ita concise dicta sint, ut ex eo per compendium vix referre liceat.

Kurzgefasste Reformationshistorie der Dänischen Kirche ꝛ.

h e.

COMPENDIUM HISTORIÆ REFORMATIONIS
Ecclesiæ Danicæ, ex documentis fide dignis Danico primum idiomate congestum, nunc vero, ut sit loco speciminis, Annalium Ecclesiæ Danicæ, qui expectari jubentur, in linguam Teutonicam conversum, exhibitumque Lectoribus, Autore ERICO PONTOPPIDANO, Hakenbergiæ apud Alsenenses
V. D. M.

Lubecz, impensis Jonæ Schmidt, 1734, 8.

Alph. 1. pl. 4½.

Theatrum Dania veteris & moderna, cujus recensio in Actis A. 1731 Mens. Jul. p. 330 seq. dedimus, ejusdem Autoris est, cujus est Liber præsens; quod vel ideo hoc loco monendum ducimus, ne quis alii cuidam Autori id ipsum tribuat, cum nomen ejusdem, aliquoties ibidem repetitum, per unius literæ mutationem, qua ex *Pontoppidano* *Pantoppidanus* effectus est, tum quidem hæc satis curate exscriptum sit. Ut autem Pl. Rev. Autoris peritiam in argumentis historicis, quam in isthoc libello satis probatam dederat, jam tum quoque ex merito commendavimus, ita & quæ jam præ manibus est, hæc adeo magnæ quidem

Y 3

dem

dem mollis, sed ejusdem tamen argumenti, opella hand minus digna nobis creditur, de qua in censum nostrum referatur, quod vel ideo etiam meretur, quoniam in hujus Historiæ parte hoc ipsum scriptum primum & unicum est, in quo scorsim justaque serie de eadem exponatur, nec in eo fallitur Autor, quando in Præfamine de aliorum in hoc genere laboribus, quo loco *Conr. Aslaci, Henr. Mublii, & Christiani Korsbolst*, Jud. tanquam præcipuos nominat, ita censet, quod in eorum Commentationibus singularia quædam Historiæ Reformationis Daniæ capita quidem illustrata sint, integrum autem hoc argumentum intactum huc usque fuerit relictum. Quod vero omnium locupletissimum in hanc rem viri, dum viveret, summi, *Henr. Mublii*, apparatus adhuc laudat & celebrat, cum eo nunc ita comparatum est, ut ex divite ejusdem vena, postquam Senex ille Venerandus non ita pridem d. 7 Decembris A. 1733 rebus humanis exemptus est, nihil amplius expectandum sit, quod ad integram hoc argumentum exhaustendum facere possit: adeo quidem, ut vel ex his etiam causis præsens Pl. Rev. Autoris labor nobis carus esse debeat.

Ipsam autem hunc libellum suum, Cl. Autor in quinque omnino *Sectiones* dispesuit. *Sectione I* necessitatem Reformationis exponit, ex corrupta sub Papatu Ecclesiæ Daniæ facie demonstratam. *Sectione II* Protopographiam & characteres subiicit Regum, Episcoporum item, atque Optimatum quorundam, Daniæ gentis, quorum vita cum hoc Reformationis ævo conjuncta fuit. *Sectione III* ipsum Historiæ filum orditur, quod ab A. 1517 per primum Decennium, servata etiam annalium methodo, ita deducit, ut purioris doctrinæ semina passim quidem hinc inde sparsa, sed varie tamen adhuc impedita, ostendat. *Sectione IV* istam Historiæ seriem per alterum Decennium ab A. 1527 usque ad A. 1536 continuat, ubi post comitia Othoniensia veritas Evangelica æque, ac Papismus, in publicam libertatem atque tutelam recepta fuit. *Sectione V* Decennium tertium & ultimum exhibet, ab A. 1537 ad A. 1547 protensum, ubi, abrogato penitus Papismo, nihil ommissum est, quod ad veritatem Evangelii propagandam quoquo facere modo potuit.

Ut

Ue generalis hæc libelli dispositio, eo summariè compo-
 sata est, ut inde originem, progressus & incrementa, quæ sa-
 crorum emendatio apud Danos æque, ac ceteros sibi junctos
 populos, habuerit, paulo distinctius cognoscere liceat; ita in
 ipsa tractatione hæc omnia, specialiori eventuum enumeratio-
 ne magis magisque ab Autore declarantur. Equidem pars
 horum haud minima iis rebus absolvitur, de quibus jam aliun-
 de constat, atque de his, utut ad meliorem exactioremque or-
 dinem redactis, non adeo huic referre nostrum erit. Observa-
 tum tamen & nobis est illud, quod in rebus hujusmodi vulga-
 tionibus, Autor minus sit sollicitus, ut fidem singulis a se dictis
 addat, eaque testibus idoneis, ex monumentis fide dignis pro-
 latis, probet: de quo quidem Autoris, etiam rationes facile per-
 spiciamus, quod ille tum Compendii, quos sibi præscripsit, limi-
 tes excedere, ac citationum multitudinem libri molem augere,
 noluerit, cum quoque crediderit, hujusmodi gestis, qualia sunt
Henr. Zutphanensis, Herm. Tassii, Melch. Hoffmanni, & ha-
 biti ejus causa Colloquii Flensburgensis, fidei quod satis est,
 sibi aliorum opera esse conciliatua. Relinquit tamen hinc
 aliquid incommodi, negare haud sustinemus, quod si, qui alio-
 quin hoc Nostri labore cum fructu usuri sunt, forte non om-
 nes ab aliorum in hæc rem præfidiis instructi esse potue-
 runt: quibus proinde id non potest non evenire, ut nesciant,
 cujus in rebus istis omnibus, ab Autoris etiam nostri ætate
 quam maxime remotis, niti ac stare fidei debeant. Ut adeo
 haud abs re fuerit, si in perpetuis, quos se moliri Autor per-
 hibet, *Ecclesiæ Danicæ Annalibus,* vel hæc ipsa, vel alia hujus-
 ce rei capita probatione sufficiente, ex locuplete fontium ap-
 parato, quo illum munitum esse intelligimus, haud desitum
 petatur.

Sed, quod de Libro præsentè dicendum restat, non hic pro-
 fus, prævalent documenta, quæ fidem narratis, quibusdam abunde
 facere possunt. Imo vel hoc velut singulare quoddam ha-
 bet, quod præcipua quædam istius ævi monumenta, ad statum
 rei sacræ apud Danos pertinentia, ac hodieum rarius aliquum
 abvia, vel integra, vel per compendium eidem inserta, vel re-

cens etiam in lucem protracta fiat. Cujus quidem rei exempla jam in Sectionibus prioribus occurrunt, ubi superstitionis papalis documenta non vidius generis, ac in his literarum indulgentiarum, quas *Jo. Angelus Arcimbodus*, non ignobilis harum questor, apud Danos venum dederat, p. 104 seq. ex integro afferuntur. Majoris autem momenti sunt, quae ex Actis Comitiorum Othoniensium A. 1527 *Sect. IV* p. 170 seq. ex Colloquio Hafniensi A. 1530 de confessionibus & querelis partis utriusque, p. 211 seq. ex Comitibus A. 1533 Regis eligendi causa habitis p. 260 seq. *Sect. V* autem ex Agendis Ecclesiae Danicae, a *Bugenhagio* A. 1537 primum concinnatis, ac A. 1539 publice promulgatis, p. 333 seq. ex Articulis Concilii nationalis Ripensis, A. 1542 p. 370 seq. aliaque passim, vel integra, vel per excerpta hujus rei monumenta, communicantur. Ut autem haec velut gemulae huic Opusculo hand leve pretium addunt, ita & de promissis Annalibus facile salivam Lectori movebunt, si eosdem eodem modo exornare datum fuerit.

D. PHILIPPI FRID. HANE, SS. THEOL.
et Hist. Eccles. atque Civil. P. P. in Acad. Kilon.
Commentatio Academica de Origine Juris et Beneficentiae
Emigrandi, quod Religionis causa in Germania nostra
obtinere, ex genuinis Historiae atque Juris Eccles.
fontibus deducta, Editio altera.

Hamburgi, apud T. C. Felgineri Viduam, 1733, 4.

Plag. II $\frac{1}{2}$.

Nobile, atque certum, & hoc tali tempore imprimis usitatum est Jus emigrandi, sed ratio, & modus, certique illius limites, nondum per omnia sunt extra controversiam. Itaque laudabili conatu experiri voluit Rev. Autor, si quid praesidium ex Historiis afferre possit. Quo consilio, excussis, quotquot habere licuit, literarum monumentis, legibusque Imperii fundamentalibus, genuinas hujus juris origines investigavit, & ex occasionibus veraeque ratione legum istarum demonstrata non pa-

runa

rulo lucis toti causæ accendit. Fuit autem juri emigrandi
 prolesum jam in Recessu Comitiorum Augustan. A. 1530 §60,
 ubi quippe illud hominibus Pontificiis, in territorio Domini,
 Augustanam Conf. præsentis, tribuitur. Inde Pax Religiosa
 A. 1555 idem jus æque ad cives Evangelicæ religionis exten-
 dit, suppeditante primum D. *Praunio*, Cardinali, & Consilia-
 rio Episcopi Augustani. Initio quidem noluit Rex *Ferdin-*
andus consentire, totumque hoc caput expungendum cen-
 suit, qui tamen postea, æquiori usus ratione, concessit. Idem
 Princeps laudatissimus decreto peculiari (*Niben. Abschied*) con-
 sultuit, ut ne Præsules Catholici subditos suos, A. C. addictos,
 persequerentur, sed religionis frui libertate permetterent. Quæ
 declaratio *Ferdinandi* decantatissima magnopere deinceps fuit
 impugnata. Ceterum jus emigrandi per Pacem Religiosam
 erat voluntarium, & subditorum arbitrio relictum; per for-
 mulam vero Pacis Westphalicæ lex duræ necessitatis existit, ita
 ut Dominus territorii hominibus diversæ religionis emigra-
 tionem imperare possit. Sub *Ferdinando I* & *Maximiliano*
II, indulgentissimis Imperatoribus, Ecclesia Evangelica pacis
 religiose fructibus, per aliquot annos gavisæ est, & jura hæc
 quæque manserunt extra controversiam. Anno autem 1575 Abbas
Fuldensis & Præsul Moguntius in causa fuere, ut de libertate
 religionis Evangelicæ acriter disceptaretur in Comitibus. Ele-
 ctiores Protestantes Capitulationi *Rudolphi II* Regis illam de-
 clarationem *Ferdinandi* inferri volebant, quam tum tres Ar-
 chi-Episcopi Electores omni ratione ac studio infringere co-
 gnabantur, negantes, factam illam esse, aut si unquam facta sit,
 pro legitima volebant agnoscere. Porro in Comitibus Ratisbon.
 A. 1576 instabant Protestantes, declarationem illam inferri pu-
 blico Decreto Comitiorum, & ita in vim legis publicæ trans-
 scribi; sed ne tunc quidem pervincere poterant. Exstant scri-
 ptæ privatorum ex utraque parte in hæc verba editæ. Sub *Rudol-*
pho II & *Martia* plurimis Protestantium querelis non fuit
 satisfactum; sub *Ferdinando* autem *II* non modo liberum
 religionis exercitium, sed & jus emigrandi, uberum plane,
 conculcari cœpit. Per severum, illud Edictum, quod Restitu-

§. 4.
 5.
 Pag. 13 seq.
 §. 7.
 Pag. 20
 §. 10.
 Pag. 25, 29.
 §. 11.
 11, 13.
 14.
 15, 16.

Z

tionis

DE AD NOVA ACTA ERUDITIONUM

tibus vocant, libertas emigrandi tam duris conditionibus fuit
 circumscripta, ut omnem beneficii, modum juris, rationem amitte-
 ret, imo potius *expulso, exilium* ac *proscripto*, dicenda es-
 set; quibus etiam nominibus ipse utitur *Reverendus*. Par-
 tem Edicti, huc spectantem, cum suis quibusdam Annuadver-
 sionibus, inserit S. Rev. Autor, & notat, non omnia neque satis di-
 ligenter, neque satis fideliter, ex Actis Comitiorum Aug. ad
 Caesarem relata: mixtas inter se atque confusas diversas in
 hac causa tractationes, ex falsis praemissis multa perperam
 concludi, eo unice consilio, ut jus partum infringatur. Per
 precipitata Pacis Pragmaticae consilia A. 1679 nihil praefidii ac-
 cessit deploratae subditorum caulae. Caesar ratione suam Pro-
 vinciarum nihil de rigore Edicti remisit, ergo nec pro aliorum
 Statuum subditis aliquid impetrari potuit. Tandem in trans-
 actione Pacis Westphalicae non sine summis laboribus emigra-
 tio subditorum rursus eo rediit, ut juris atque beneficii
 habeat rationem. Docet S. Rev. Autor, quante molis fuerit,
 hanc impetrare libertatem, neque diffusetur, in gratiam subdi-
 torum, pro afferendo iis libero sacrorum uss, conditiones mul-
 tas benigniores non solum fuisse propositas, sed & ab Adversariis
 concessas, quam quidem ipse pacificationis eventus re vera
 illis indulget: cuius rei caulae reconferuntur. Quare autem sub-
 ditorum & exulim Austrisicorum minor in hac Pace, quata ce-
 terorum, ratio fuerit habita, nemo mirabitur, qui summam Ce-
 saremorum pertinaciam, cui Ordines Protestantes & Saeci etiam
 tandem concedere cogebantur, confiderat. Ceterum varias
 Interpretum de iure emigrandi sententias, quae potissimum
 ex neglecta Historiae praefidia orta sunt, Autor noluit sub
 examen revocare, utpote quibus dijudicandis quilibet iam per-
 alle possit. In fine praecatur, ut jus, tanto labore ac san-
 guine partem, sibi haud eripi, aut aliqua sui parte infringi pe-
 tiantur illi, quocumque cura, tutela atque potestati, illud est cu-
 scium.

RECUEIL DE DISCOURS, &c.

L. C.

SYL-

SYLLOGE DISSERTATIONUM, AUT CON-
versarum, aut compositarum, a JOANNE BAR-
BEYRACIO, JCo Academiæ Groningane.

Tomus II.

Amstelodami, apud P. Humbertum, 1731. 8.

Alph. 1 pl. 9.

Quæ Tomo prætere continentur Dissertationes, duæ *Gerh. Nood-
tit*, (quorum una est de *Potestate summorum imperantium*,
altera de *Libertate Conscientiæ*,) & una *Jæ. Frid. Grenovii*, quid
sit *Lex Regia*, doctissime exponens, jam *A. 1714 Mens. Octobr. p.*
470 sequit. his Actis recensitis sunt. Præmissa quoque iis nunc
Pææ Gerbarði Noodtit, JCo Clarissimi, nobisque sæpe laudat,
prætereunda nobis est, nuper quippe jam inserta horum *Actorum*
Suppl. Tom. X Sect. II p. 86 seq. Transimus itaque ad *posteriores*
Tomum, in quo una *J. W. Slicheri*, doctissimi juvenis, duæ ipsius
Cl. Autoris, exhibentur Dissertationes pererudite. Ac *Sliche-
rtanum* quidem, Latino primum *A. 1717 Amstelodami* editam,
Gallicam tradidit Noster in sermonem rogatu *pæææ, Antoni*
Slicheri, in Curia Hollandiæ Consilarii amplissimi. Inscr-
pta ea est: *de justâ defensione honoris, & quinque habet Ca-*
pta, quorum *ultimum* recensebimus, quo accurate agitur *de*
Duellis, honoris recuperandi causa iniri solitis. Est enim is
verus totius hujus libelli scopus. Hic, præmissis pluribus mo-
nomachiæ generibus, (scilicet congressibus fortuitis, quos *ren-*
contres Galli vocant, pugna duorum, idem regnum appeten-
tium, vel eandem sponsam, pugna ad litem finiendam inita,
pugna duorum hostium pro suo cujusque exercitu, pugna
prolutoria cum milite uno hostilis exercitus, pugna duorum
gladiatorum Romanorum,) hodiernorum duellorum investi-
gans originem, negat, se ullum eorum vestigium invenisse in
veterum Asiæ populorum, in Ægyptiorum, in Græcorum &
Romanorum, historia. Imo profert memorabiles aliquot hi-
storias præcas, e quibus lucide apparet, hodierni motus duel-

la olim haud fuisse usitata. Dicit igitur eorum originem a barbaris mediis ævi, & septentrione egressis, Gothis, Longobardis, ceterisque, &, ab iis in Italiam inductum hunc esse morem; docet. Hi enim populi, cum prius duellis usi essent ad lites componendas, itemque ad ostendendam innocentiam, eaque inire consueverint consentiente, vel etiam imperante, Principe suo, tandem pervenerunt hac occasione ad consuetudinem, quamvis contumeliosam vocem vindicandi duello, quasi videlicet Deus victoriam sit daturus innocenti. Invaluisse postea docet hanc consuetudinem tempore expeditionum cruciatarum inter Equites sacros, & maxime in Gallia. Hinc fert iudicium de hoc honoris sui, verbo lesi ab altero, defendendi more. Docet, hominibus duntaxat ratione non utentibus, sed, quo itur, inconsiderate sentibus, placere, conservari hunc morem; a sapientissimo quoque stultissima haberi, recuperatum ire duello violatam ab altero existimationem; nec Romanis, nec Græcis, sapientiarum laude eminentibus nationibus, id moris fuisse; hunc morem esse vetitum & Ecclesiarum, & optimorum Principum, legibus; nec Turcas, nec Ethnicos hodiernos, non improbare hanc inter Christianos receptam consuetudinem. Ultime loco disserit breviter de ratione tollendi morem hunc, & barbarum, & ridiculum.

Accedimus ad ipsius Cl. *Barbeyracii* meletemata, quorum utrumque jam dudum fuit editum separatim, & posterius quidem primum Latina, deinde Belgica, tum Germanica, lingua. Prior harum Dissertationum breviter enarrat *fructus* quos e literarum studio percipit res publica, speciatim e cultura Logices, Ethices, Antiquitatum, linguarum Latine & Græcæ, Medicinæ, Matheseos, Physicæ, Astronomiæ. Hinc demum ostenduntur & plurima, & maxima, quæ affert vitæ imperitiæ literarum disciplinarumque, maxime vero Theologiæ veræ ignorantio. Altera in Dissertatione hæc excutitur quaestio, an liceat doctori Ecclesiastico publice castigare magistratum, peccato aliquo contaminatum. Supponit initio Cl. Autor, doctores Ecclesiasticos esse veros cives, sive subditos, adeoque debere magistratui & obedientiam, & reverentiam: id & docuisse

cuisse Christum, & agnovisse ejus discipulos; contrariam sententiam sub Papis demum esse natam, & multas calamitates importasse Christianis rebuspublicis. Hinc legem producit divinam *Exodi XXII, 28*, qua maledicere vetamur magistratibus, eamque cum exemplis; tum dictis Apostolorum, *Pauli, Petri, & Juda*, illustrat, concludens, non licere civi cuicumque peccata magistratum censura & reprehensione prosequi publica. Concionatoribus vero sacris id multo minus, quam aliis, licitum esse, contendit, propterea quod illi hoc pacto evadant demagogi & turbatores vulgi pestilentissimi. Tum eos refellit, qui docent, ideo id licere Concionatoribus, quod officium ipsos suum obstringat ad peccatores omnes, Tros Rutulusve fuit, castigandos. Ait scilicet Noster, magistratum, commisso crimine aliquo, reprehendi & moneri a Sacerdote suo oportere privatim, salvo honore magistratui debito, exemplo *Samuelis & Nathanis*. - Addit, sacerdotes vix esse idoneos iudices de actis publicis, e. g. de bello gerendo, vel pace facienda, de exactione tributorum, de pœnis, vel earum remissione. Maxime autem periculosas contendit esse censuras concionatorum de magistratum usu suorum circa sacra jurium, observatque, multum hic peccasse Patres Ecclesiæ: id quod manifestum facit aliquot exemplis. Ceterum, cum sacerdotes quidam ex titulo *Pastorum*, quem gerunt, supremam sibi vindicent in quosvis Auditores potestatem, hos refellit dicto *Petri*, Apostoli, vetantis eos dominari suis ovibus. Postremo concedit, sacerdotes debere vitia reprehendere generatim, & officia pertractare cum magistratum, tum civium, ut quisque audientium, sui quod est muneris, inde condiscat. Non caruisse Dissertationem hanc adversario, e Præfatione generali novæ hujus Editionis discimus. Refert enim Cl. Autor, hanc suam meditationem in Germania oppugnatam esse publice a Concionatore quodam, eodemque Antislite. Ipsi vero Antagonista hic indignus videtur responsione, cum & ipsa causa se defendat, & adversarius, præterquam quod contumelioso usus sit scribendi genere, a statu controversiæ aberrarit, alienamque sæpe sententiam sibi tribuerit.

AD NOVA ACTA ERUDITORUM

NOUVAUX ESSAIS SUR LA BONTÉ DE DIEU, &c.

i. e.
 OPUSCULA NOVA DE BONTATE DEI, LI-
 bertate hominis, & origine mali; ex Anglico in
 Gallicum translata.

Amstelodami, sumptibus Societatis, 1732, 12.

Plag. 127.

Frequentes editiones horum Opusculorum in Anglia, & sp-
 plausus omnium, quo excepta fuerunt, Autorem *Anony-*
mum moverunt, ut eadem in linguam Gallicam transferret, &
 edenda curaret. Neque indigna fuerunt hæc Opuscula, quæ
 Gallice redderentur, ac in manus plurimum venirent, atque hæc
 usque venire potuerunt, ut erroribus, quod intelligentes rerum
 facile existimabunt, non careant. Ac primo quidem Autor
 Doctiss. de quaestione disputat; quæ primo dijudicanda il-
 li loco est, qui de religione recte existimare cupit; quod scilicet
 religionis sit fundamentum, qui fons habendus, utrum
 ipsa rerum natura ac ratione morali, an vero sola Dei vo-
 luntate arbitrioque, nitatur religio. Quæ in re disceptanda di-
 judicandaque ut eo rectius versari Vir Cl. possit, relictis omni-
 bus, quid sit religio, quid natura rerum moralis, quid denique
 voluntas Dei arbitraria, definit. Ex quibus vocabulorum de-
 finitionibus id efficitur, ut quaestionis primæ: num vera Re-
 ligio nitatur ipsa rerum natura morali? hic sit sensus: num
 officia, quæ Deus a nobis exigit, sint ejusmodi, ut per ipsam
 rerum naturam intelligi possit, æquum esse & justum, ea ad
 ejusmodi creatura exigere, qualis homo est, & num propterea
 homines favore fruantur divino, quod digni eodem sint? se-
 cundæ vero: num officia, quæ lege divina præcepta sunt,
 quibusque tot præmia proposita sunt, non eam ob causam,
 quod justa sint æquave, nobis præscripta sint, sed quod ita pla-
 cuerit Deo, nullo ad perfectiones ejus, sapientiam, & bonita-
 tem, respectu habito, aut etiam ad bonum malumve, quod ex
 his officiis observatis neglectisque oriri potest. Tradita utrius-
 que quaestionis vi ac significatione, quid, quæcumque summa, sequatur

tur, docet. Quod si prior vera sit, Deum in præcipienda religione sapientem se & benignum exhibuisse. Esse enim eum famæ & sapientem & benignum, qui, cum infinita gaudeat potentia, non abutatur creaturarum ratione præditarum imbecillitate & obsequio, nec imponat leges plane arbitrarias, sed in iisdem ferendis naturam rerum sequatur; cum e contrario manifeste sapientiæ & bonitatis leges migret, qui, natura rerum neglecta, ex arbitrio absoluto agat, & eam tantum ob eulam alia præcipiat, alia prohibeat, quod ita sibi placeat. Ex quo id sequatur, ut, si religio sola Dei voluntate nitatur, sapientiæ bonitæque divinæ illa adverteatur. Religionem præterea rerum naturæ conformem ejusmodi esse, ut ratione humana cognosci intelligique possit. Quamvis enim fieri possit, ut difficillimum sit interdum, quid optimum factu, judicare; non esse tamen dubitandum, quin erroribus ea occasione commissis ignoscat, pro bonitate sua, Deus. Nullum vero in cognoscenda religione usum rationis esse, si ex solo arbitrio Dei pendeat, & æque absurdum fore, in religionis negotio eam adhibere velle, ac si quis aurium ope colores cognoscere, & discernere a se invicem, velit. Solam etiam religionem, rerum naturæ consentaneam, aptos homines ad discernendam divinam revelationem a falsa reddere. Non quidem sequi, ut divina revelatio sit, quæ naturæ rerum non repugnet; sed illud tamen, ut, quæ eidem repugnet, falsa habeatur. Quod si vero plane arbitraria sit religio, plane fieri non posse, ut, quæ vera, quæ falsa sit revelatio, certo sciamus, cum nihil sit, ex quo de ea re judicari tuto possit. Neque enim sapientiæ, aut veracitatis, aut bonitatis divinæ, aut miraculorum, ullam in ea vim esse posse, cum nesciremus, an Deus in revelanda religione perfectionibus illis uti, aut eam miraculis confirmare voluerit, & annon potius spiritibus impatis potestatem concesserit, iisdem ad stabiliendam errorem utendi. Porro, si natura rerum nitatur religio, sensum revelationis verum inveniri posse. Neque enim in errores perniciosos facile incidere, quæ omnia ad naturam rerum ipsam exigat; idque non solum in iis rebus, quæ ad mores pertineant, obtinere, sed in illis quoque, quæ sola speculatione, quam dicunt, contineantur.

Lec

Longe vero aliam esse arbitrarie religionis rationem. Incertum enim maxime esse, num obscuris, an vero perspicuis, uti vocabulis Deus in revelanda ea voluerit, utrum propriis, an impropriis, recteque tum statui, rationem non posse sensus revelationis iudicem agere. Neque hanc difficultatem tollere, qui Spiritum S. interpretem constituent, aut probabile esse negent, Deum summe benignum non ab erroribus in revelatione interpretanda custodire, qui verum ejus sensum scire querant. Quod si enim Deus plane pro arbitrio agat, & posterioris revelationis sensum incertum esse, nulliusque benignitatis divinæ rationem habendam esse. Denique, si rerum naturæ conformata sit religio, unam eam ac perpetuam esse, etiamsi negandum non sit, instituta positiva pro ratione circumstantiarum mutari posse; cum contra ea arbitraria Religio multiplex esse, mutarique, pro lubi divino, queat. His expositis, utram harum questionum affirmandam censent, addit, ac, religionem naturæ rerum conformem esse, atque ad eam exigi debere, statuit. Primum, quò ad eam rem probandam utitur, argumentum ab analogia petitum est. Cum enim Deus semper & ubique, id quod negari non possit, ita agat, ut perfectiones ipsius, sapientis, & benignitas, jubent, verosimile non esse, unam esse religionem, in qua eas negligat. Secundo, cum Deus vi perfectionum suarum, quid rerum naturæ conveniat, optimumque sit, & sciat, & facere possit, verisimile esse, eum & quæ religio ei sit conformis, scire, eamque potissimum tradere hominibus & posse, & velle. Quod si quis dixerit, Deum interdum profus pro arbitrio agere, neglecta rerum natura, ut intelligant creaturæ, finitam ejus esse potentiam; eum pessime Deo tribuere, quod non nisi in hominibus potentia sua abusus, superbiisque tyrannis, locum habere possit. Ceterum non negat, actiones divinas plane arbitrarie esse in eo casu, quò ex natura rerum rationes agendi peti nequeant. Ita soli arbitrio divino esse tribuendum, quod solus, quem tenet locum, non alium in Systemate solari occupet. Quod quale sit, facile existimabunt, qui, nil sine ratione esse posse, omniaque in mundo connexa rationibus esse, norunt.

Fuit.

Fuit, qui, quæ his objici possent, sibi visus est habere, dubiaque sua cum Autore communicavit. His ille Epistola proxime sequente respondet. Prima autem Objectione hæc est: Etiam si Deus interdum ea agat, quæ natura rerum moralis requirit; non tamen semper ita agere, sed aliquando etiam plane ex arbitrio, quid velit fieri, decernere. Quam Autor, propterea valere non posse, ait, quod, si vera ea sit, sequeretur, ut Deus etiam tunc tantum pro arbitrio agere videatur, cum naturam rerum respicit, similisque sit judici iniquo, *Luc. XVIII.* Neque rationem esse, cur Deus, quam sæpe sequitur, rerum naturam, propterea scilicet, quia sapientia id exigit, non semper sequi velit. Apud homines quidem sæpe accidere solere, ut modo rationem, modo arbitrium, in agendo sequantur, sed hoc imperfectioni eorundem affectibusque violentis esse tribuendum, quorum neutrum in Deum cadat. Confutata Objectione ipsa, ad exempla respondet, sibi opposita. Scilicet, putare, ait, Adversarium, præceptum de non comedendo fructu arboris scientiæ boni & mali, primis hominibus, & de non comedenda carne suilla, Israelitis datum, satis ostendere, Deum in rebus ad religionem spectantibus interdum plane pro arbitrio agere. Sed, non ex his exemplis id, quod visum sit Adversario, colligi posse, putat. Utur enim ignoremus rationes harum legum, ex ipsa rerum natura depromtas, non tamen propterea, nullas plane ejusmodi fuisse, recte statui. Neque habiturum, quod opponat, Adversarium, si, fructus arboris natura sua homini noxios fuisse, id quod vel ex ratione legi adjecta patet, dixerit, carnemque suillam in multis locis leprosa reddere homines, adeoque noxiam esse dignamque, qua interdicatur hominibus. Non magis valere *Abrahami* exemplum. Actionem præceptam omnino injustam fuisse, sed eo consilio fuisse præceptam, ut, quam sibi humana sacrificia displiceant, ostendat, constantiamque *Abrahami* exploret Deus, non ut ipsam *Abrahamus* exsequatur. Reliqua, quæ Autor hoc loco dixit, ad confirmanda illustrandaque ea pertinent, quæ priori libello dixerat. Altera, quæ opposita Autori fuit, Propositio hæc est: Quamvis religio postulet, ut ea faciamus,

mus, quæ iusta sunt, & cum rerum natura conveniunt; eandem tamen & id requirere, ut prorsus nos voluntati divinæ subjiciamus, omnesque, quas instituit, partes cultus religiosi observemus. Ad hanc Objectionem respondit Auctor, cultum divinum definit, quod iis actionibus continetur, quæ venerationem Dei, & quam honorificentissime nos de eo sentire, indicant. Ex quo colligit, actiones per se & natura sua ridiculas noxiave non posse esse cultus divini partes, quia entis colendi stultitiam arguerent; quæ vero natura sua aptissime sint, ut animum venerantem Deum, & perfectionis Dei ipsas, innuant, ad cultum ejus pertinere, etiamsi mandato non sint. Quod si vero actiones natura sua *ad dei gloriam*, & nec venerationem Dei, nec contemptum indicantes, consuetudines, aut institutione divina, tales fiant, omnes circumstantias efficerent, quos habere possint, considerandos, necessarioque obediendum esse, si nil ex ipsis mali otiri possit, idque rerum natura morali conveniens esse. Negligi vero easdem posse, si quis v. g. in locum fuerit delatus, ubi hæc rationes voluntati divinæ repugnare creduntur, ubique magnas turbas daturus, sibi que ipse perniciem concitaturus esset, quæ eos suscipere velit; namque & id principium convenientiæ exigere. Quam in rem affert exemplum, illustrationi inserviens, plane insignis. Non posse sibi hic Apostolorum exempla obijci, qui propter Evangelium durissima quæque perpessi sint. Namque id fecisse eos in rebus minime *ad dei gloriam*, v. c. Evangelii prædicatione, ipsis a Christo mandata. Longe secus autem in *ad dei gloriam* egisse. *Timotheum* enim v. c. circumcisum a *Patri* esse, non quod ullum ceremoniæ istius pretium, aut vim ullam statuerit, sed quod turbas evitare voluerit. Denique benevolentia divina non excidere, qui in his rebus, errore induti, peccent; non enim errores Deum, sed animi vitium, punire. Ultimo loco vocabula convenientiæ & disconvenientiæ, quibus Auctor usus est, quæque obscura visa sunt; ab omni obscuritate liberantur, ostenditurque, sententiam Auctoris de fundamento religionis minime favere incredulitati, sed honorari esse revelationi divinæ.

Quæ

Quae hanc excipit Epistola, in defendendis perfectionibus Dei, quas vocat, moralibus, h. e. bonitate, sapientia, iustitiaque, versatur, libertateque homini asserenda. Primo loco Autor fundamenta explorat, quibus, quicquid est in doctrina de perfectionibus certum indubitatumque, nititur. Horum tria esse posse dicit, testimonium Dei, experientiam, denique naturam rerum ipsam. Et testimonii quidem divini nullam hic vim esse, cum de eo hoc loco queratur, num Deus homines decipere possit velitque, quod ipsam ex perfectionibus illis moralibus disjucatur. Eandem esse experientiae rationem. Summam videmus ex omnibus operibus divinis bonitatem sapientiamque elucere; sed ex ipsis non constare, qui finis Deo fuerit in his rebus condendis propositus. Quid si enim ita fecerit, quis die placuerit; aut vanae gloriae causa? Solam igitur rerum naturam relictam esse, ex qua certum firmumque argumentum pro eadem Dei perfectionibus duci possit. Scilicet, cum sit omnino perfectissima agendi ratio, qua rectam rationem perfecte sequitur, & optima quaeque eligit; Deus autem, quae optima sint; plane intelligat, eademque efficere possit; nullum esse dubium, quin & ea eligat, & faciat. Non posse hic obijci male, quae in mundo sunt. Mala enim physica aut stultitia hominum mundo inferri, aut per ipsam sapientiam bonitatemque divinam abesse non posse. Bonum publicum saepe malo privato obtineri; tempestatibus & ventis purgari aerem, multaque hominibus commoda parari; doloribus effici, ut voluptatibus eo saevius afficiamur, ut a periculis nobis caveamus, omnibusque illis, quae conservationi nostrae repugnant. Denique sine dolore nec voluptatis capaces nos futuros, neque probari posse, cadere in homines voluptatem ita posse, ut dolor in eos cadere nequeat. Veritatis cognitionem esse salutandam, sed propterea, quod ignorantis eam antecedit; virtutis usum, exercitium suave, quia miseri datur, erga quos virtus se exerceat possit. Malam autem moralem ex libertate, bonislibus concessa a Deo, fluere, ejusdemque abusu. Liberos esse nos, sensa quemque percipere. Agere nos quidem nunquam sine motivo, sed non esse necessariam inter motiva & actionis connexionem, adeoque motiva nullam physicam necessitatem

inferri. Motiva invitare, suadere, physicam autem necessitatem cogere; hanc semper vincere, illa rejici posse, etiam si, ea optima esse, sciamus. Nec præscientiam divinam inferri actionibus nostris necessitatem. Cum enim nulla sit inter motiva & actiones necessaria connexio, sequi, ut vel libertas cum præscientia consistere possit, vel actiones libere præsciri non possint. Facile autem ex iis, quæ hoc loco disputat Auctor, patet, eum non procul a Socinianorum sententia abesse, qui actiones liberas & contingentes præsciri negant; certe affirmare præscientiam actionum liberarum & contingentium non audeat. Illud vero minime omnium libertatem tollere, ostendit, quod ex arbitrio nostro rerum suavitas non pendet, nec propterea aliquid nobis placere potest, quia volumus, id nobis placere. Falli quoque magnopere, qui libertatem negent, quod natura ad vitium inclinati simus. Id enim falsum esse, naturamque non ad malum, sed bonum, nos inclinare, atque vocare, adeoque neque ipsi, neque ejus auctori, mali culpam esse tribuendam. Ultimo loco docere suscipit Auctor, quid homines amabiles reddere possit, & quæ ipsis inunda sit ratio conciliandi amoris benevolentique divinæ. Amabiles reddi homines, ait, ex ipso, quo Deus amabilis reddatur, scilicet amore, quem dicunt, universali, quo homo fertur ad bonum publicum curandum, & ad præstandum tantum cuique boni, quantum potest. Amorem autem benevolentiamque Dei non ulla alia ratione obtineri, quam ita vivendo, ut perfectiones ipsius & beneficia nobis præstita exiguat, publicoque commodo inserviendo. Hanc igitur unam esse veramque religionem. Neque hæc inimica revelationi esse, religionis revelatæ. Se enim hoc unum voluisse docere, quid scilicet per ipsam rerum naturam Deo gratum reddere hominem possit. Præterea revelationis non esse, officia præscribere, sed argumenta & motiva proponere, quibus eadem persuaderi possint. Nulla opus fuisse revelatione, si ita vixissent homines, ut rerum natura rectaque ratio postulat. Esse aut convenientem, aut inconvenientem, dari a Deo revelationem. Si hoc sit, nullam esse posse; sin illud, quod sit omnino, inter ea, quæ dixerit, & revelationem nullam esse pugnam. Eiusdem Epistolæ facit tandem

eam ostendendo, falsas opiniones de Deo, sententiamque de religione ex arbitrio absoluto Dei pendente, superstitionis fundamenta esse.

Tria contra hæc Epistolam dubia Autori mota sunt. Primum, cum Deus præsciat, qualis homo quisque futurus sit, multi autem omnino mali noxiique sint, Deusque impedire possit, quo minus hi nascantur, videri pugnare cum ejus bonitate, quod hos nasci permittat. Secundum, cum Deus ante viderit, quam extiterint homines, eos libertate abufuros, cur eos libertate donarit, si bonus sit. Ultimum, cum homo semper agat, quod optimum esse judicat, libertatem consistere non posse. Ad hæc is proxima Epistola respondet; primum dubium supponere præscientiam actionum liberarum, quæ probata non sit. Omnia in mundo fieri, adeoque & homines nasci ratione cum legibus naturalibus consentiente, qua & incendia, naufragia, aliaque mala, contingant. Postulare autem, ut has Deus tollat, idem esse, ac postulare, ut ne mundus existat; quod quidem absurdum sit, nisi, plus esse in mundo mali, quam boni, probetur. Quod ad alterum attinet, pariter supponi, homines sine libertate esse, & felicitatis tamen capaces fieri posse, quod sit absurdum. Redire ergo dubium huc: an non melius fecisset Deus, si homines plane non creasset; quod quidem propterea negandum sit, quod homines omnino plura bona, quam mala, mundo inferant. Summum vitium æque esse rarum, ac summam virtutem. Paucissimos esse, qui non plus boni, quam mali, efficiant; id quod propterea pauci intelligant, quod ad vitia aliorum attendant omnes, ad laudabiliter facta non item. Tertio dubio priori Epistola se satisfecisse, putat. Ibi dictorum igitur summam repetit, & luce majori collustrare satagit.

Ultima Epistola ea proxius explicat, quæ libello primo de *Abrahamæ* sacrificio dixerat. Sanxit, Deum esse sanctorum bonorum & sapientem; *Abrahamum* obligatum fuisse, tueri filium ejusque vitæ, eamque obligationem ab ipso Deo tolli non potuisse. Injuste igitur facturum fuisse, si serio eadem filii mandasset, id quod se falsum. Deum quidem esse Dominum creaturarum, potuisseque adeo *Isaacum* vitæ privare,

Abrahamum sine scelere ingenti non potuisse. Jus, quod Deus in homines habet, non potuisse obligationem *Abrahami* tollere, quæ ex natura rerum, nos ex voluntate Dei, pependit. Quin, si Deus creaverit hominem ita, ut per leges naturæ v. c. sexaginta annos feliciter vivere possit, non conveniens sit, ut eum, nihil tale promeritum, ante vita, quia sic placeat, directe privet, quam hi anni sint elapsi. Nam, quod tempestate, terræ motu interdum homines vita priventur, qui diutius vivere poterant, indirecte id fieri & modo naturali, de quo hic sermo non sit. Quod si quis fingat, Deum *Isaac* reddere vitam, aut ipsius *Isaac*, qui mortem secutus erat, eo feliciorum reddere potuisse; eum injustitia quidem Deum liberare; æque tamen id ipsum esse ejusmodi, ut obligationem *Abrahami*, quam dixerit, tollere aut infringere possit. Nempe facile concessurum esse, Deum *Abrahamo* præcipere, salva justitia, potuisse, ut filium odisset, qui odio dignus non erat. Eandem autem omnino esse affectuum & actionum rationem. Denique si rationem rectam legemque naturæ in consilium adhibuisset *Abrahamus*, non potuisse certum esse, Deum esse omnino hujus præcepti autorem, nec se vana quadam specie decipi, sive somno ipsi, sive voce de celo missa, præceptum illud datum fuerit. Tradere quidem *S. Codicem*, simplici fide eum in revelatione sibi facta acquisivisse, non autem, eam illius certitudinem fuisse, quam ratio exigit. Probasse Deum obedientiam ejus piæque animi, non autem iudicium, quod de facti suscipiendi moralitate tulerit. Pessime autem agere, qui, cum hæc cum doctrina, morum conciliari non possint, ad arbitrium Dei confugiant, & ita nodum non solvant, sed lecent.

UTILITAS REI NUMMARIÆ VETERIS COMPENDIO PROPOSITA. Accedit Appendix ad Nummar. Colonialiarum, per CL. VAILLANTIUM edita, a Gualtero bio Vindobonensi cujusdam e Societate Jesu; Autore R. P. LUDOVICO DEBIEL, A. A. L. L. & Philosophie Doctore, ejusdemque in antiquissima Academia Vindobonensi Professore Ordinario.

Vien-

Vicent. apud Jo. Ad. Schenidium, 1733. 4.

Plag. 8, cum Tab. æn. 1.

Quamvis *Spanbanius*, selectissimæ, vir doctrinæ avocare potuisset *Cl. Debielium* a proposito suo nummarie rei tradendi scientiam, quippe qui aureo de veterum numismatum usu & præstantia libro omnem rei nummarie ambitum exhaustisse videtur; nihilo minus, cum diligentissimus Autor, *Spanbanius* Opus prolixitate, vasto omnigenæ doctrinæ apparatu, & nimio pretio, abstrerrere tyrones ab ejus emtione, animadvertens, ipse quoque eandem viam ingressus est, & rei nummarie veteris compendium confecit, illisque, qui uberius & disertius expolitæ desiderant, *Antonii Augustini* Dialogos, & *Joberti* scientiam nummorum, commendavit. *Octo Capitibus* utilitatem, quæ ex nummis redundat, ostendit. Agit vero *Cap. I de nummorum ordine & utilitate ad Historiam; Cap. II de nummorum Consularium seu familiarum Romanarum, ad Romanam Historiam utilitate; Cap. III ad Historiam Augustorum eorundem nummis, mata quid factant? Cap. IV numismata Regum & urbium quid Chronologia serviant? Cap. V de Geographia veteris monumentis & nummis; Cap. VI de utilitate numismatum ad scientiam naturalem; Cap. VII vestes, arma, religiones, ritus, adificia in nummis expressa, Pictoribus, Architectis, Poetis, quid profint? Cap. ultimo de nummorum utilitate ad conciliandum amorem virtutum.* Sequitur Appendicula ad *Vaillantii* nummos Coloniarum Romanarum. Ediderat *Doctiss. Vaillantius* præstanti recensione numismatum Imperatorum, Augustorum, & Cæsarum; in coloniis perustorum. Verum, cum nonnulli summam hujus antiquitatum peritissimi Medici diligentiam fugissent, de Supplementis ad *Vaillantii* Opus cogitare cepit *Cl. Debielius*, & quinquaginta & uno numismatibus auxit *Falkovinus* copias. Nummus XI, in quo caput *Julie Piae*, seu *Domnae* uxoris *Septimii Severi*, representatur, magni moduli ex se est, & inter rarissimos haud dubie locum obtinet, præsertim quod illum ex ære parvo rarè aufererit *Vaillantius*. Occasione natam XXVIII observat Autor, omnes *Maximini* & *Maximæ* nummos, in coloniis egregie raritatis esse, & inter præcipua cimelia referri. In fine notæ compendiarie, quæ in Lati-

Pag. 69

72

1733 ST 1001011 V

nis numeris occurrunt, adiecit. In lectione formularum, quæ ævo *Constantiniano* in usâ fuerunt, *Joberti* potius, quam *Harduini*, fidem secutus est, & Autores illos, ex quibus profecit, candidè atque ingenuè allegavit.

Versuch einer Zuverlässigen Nachricht von dem Kirchlichen und Politischen Zustande der Stadt Hamburg, &c.

h. e.

SPECIMEN RELATIONIS FIDE DIGNÆ DE utroque statu, tam Ecclesiastico, quam Politico, Civitatis Hamburgensis, qualis olim fuit a tempore CAROLI M. usque ad tempora FRIDERICI III, Imperatoris.

Abque loci & Typographi iudicio, 1731, 8.

Alph. I. pl. 6.

In Germania a multo abhinc tempore Hamburgensium Civitas tam excellentia, quam antiquitate, præ aliis civitatibus claruit. Quare non mirum est, quod ejus Historiam tot viri, quamvis non æquali successu singuli, persecuti sint. *Lambecianus* Operi hæcenus præstantiæ laudes nemo denegavit, nec alius opera ipsi palmam præcipuit. Cum vero per descriptorum incuriam ac incertiam in laborem *Thaxigerianum* tanta moles tantusque numerus errorum irrepserit, vix credendam est, laborem ab ipso Autore nunc pro suo cognitum iri. Vir diligens, cuius sub manibus habemus Opus, non est ex iis, quos Hamburgum genuit, aluit, fovet. Ausus est, quod indigenæ sine dubio non licuit. Nostriam, quo vivimus, Seculam tanta Hamburgi protulit memorabilia, ut propter illa, quæ olim contigerat, copiose enarrare, indigenis fas non sit. Erat igitur extraneus, tantas enarrare res, tantasque iras. Cum vero extraneus sit, non tantum veniam errorum suorum sperat, sed & ornatum, cui res historica Hamburgensis curæ cordique est, auxilium æqua cum fiducia implorat, ut, collatis subsidiis, rebus ipsius adhist. Non desperandum vera nobis de documentis & testimoniis, quæ in lucem tandem proferre promissit. Ex his enim, & ex incepto & continuo prolato Opere, non tantum habuerit nobis Historia Civitatis Hamburgensis, sed & multum illustrabitur id, quod de factis Provinciæ vicinarum refertur.

MEMOTI... 193...
AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomus I Sectio V.

LA TEOLOGIA DEL CHIOSTRO OVERO LA SAN-
tita, e le Obligazioni della Vita Monastica, &c.

h. e.

THEOLOGIA COENOBIALIS, SEU SAN-
ctitas & Officia Vitae Monasticae, conscripta & edita
ab Abbate quodam Ordinis Cisterciensis, ad Pontifi-
cem Maximum Romanum, CLEMENTEM
XII.

Tomus II.

Romae, ex Typographia Antonii de Rossi, 1731, fol.
Tom. I Alph. 3 pl. 17. Tom. II Alph. 4.

Opus tum Historicum, tum Asceticum, nitidis impressum
formis publicis, ac Pontifici Maximo: *Clementi XII.* ob-
servantissime inscriptum, Ven. Abbas *Matthias de Inguil-*
berto, summi Pontificis a Bibliotheca, cum orbe literato
communicat. Scopus in instauratione vitae monasticae, ejus-
que

B b

que disciplina, quam auctores primi ob oculos habuerunt possitam, restitutione, versatur. Methodus est erotemata, seu catechetica, fratribus accommodatissima. Stilus est lucidus, simplex, & elegantissimus, tanquam stellula, fulgens. Argumenta faciendorum ac omittendorum non ex demonstratorum rigidis vestigiis, sed ex dictis divini Concilii, in quorum verbo sententiam & Canonibus Conciliorum, regibus *Benedicti*, testimonia Petrum, precipue ex scriptis *Basili*, *Cassiani*, & *Bernardi*, fuerunt deprompta. Animum in id maxime intendimus, ut intelligeremus pondus divini precepti & promissi, cui actiones & fundamenta vite monasticæ aspersum ignitum possent. Ad unum enim omnes norunt, quantum & quam certum requiratur preceptum promissumque Dei, antequam preceptum quartum Decalogi, & obedientia in summos rerum dominos, in terrarum patrisque patres, atque in progenitores nostros, exercenda, sint migranda. Quantopere desiderio nostro, satisfactum fuerit, aperta & brevis recensio facile declarabit. Sperantur enim a Ven. Auctore, cujus jam alia scripta inclyta prostant, non nisi solida & pulchra. *Tomus primus quindecim* complectitur *Capita*, quibus indoles ejus, qui voti monastici interventu actionibus vite hujus cadentes profanis munitionibus militi formatur. *Capite secundo* historia primordiorum vite monasticæ exponitur. *Capite tertio ac quarto* ergo & indoles vite solitarie ac anachoretarum explanatur. *Caput quintum* naturam vite cœnobialis, ejus perfectionem, & tria vota, representat. *Caput sextum* precipua adminicula, satisfaciendi iis perfectionibus, sibi. *Caput septimum* amor, in Deum intendendo, est proprium. *Capite octavo ac nono* enodantur officia, quæ reverentiæ & fiduciæ in superiores appellationibus veniunt. *Caput decimum* caritati religiosorum mutuz fuit inscriptum. *Capite undecimo* preces dicendæ attinguntur. *Caput duodecimum* poenitentia assignatur explananda. Partes ejus demissio animi, & meditatio mortis. *Capite edisseruntur decimo tertio*. De judicio Dei agitur *Capite decimo quarto*. De compunctione mentis pertractari ceptum *Capite decimo quinto*, seu postremo. Ex ea, quæ ad

Clemens-

Clementem XII, Papam Romanum, directa est, Dedicacionis observantissimæ formula intelligimus, Autorem jam alios eadem inscripsisse libros, intento instaurandæ Monachorum disciplinæ. Scopus libri in sermone proœciali is esse dicitur, ut tot tantisque cœnobis sancta forma, penitus fore deperdita, restituatur, & ad primam institutionem redigatur. *Religiosum* vocat Ven. Autor eum, qui interventu voti solennis mundo & cuiuscunque rei, quæ sensum oblectat externum, renuntiavit, & non nisi Deo vivit, rebus æternis unice occupatus. Per mundum intelliguntur actiones, occupationes, bona, honores, & delicæ mundi. Sed omnes Christiani in Baptismo iis renuntiant, quæ voluntati Dei sanctissimæ & perfectionibus divinis obstant. Nulli non Christianorum perfectio Dei in exemplum est proposita *Matth. VII, 48.* *Lev. IX, 44.* *Eph. III, 19, 11, 19.* *Phil. III, 13, 14, 15.* *IV, 13.* *2 Petr. I, 4 seq.* Omnibus est Deo vivendum *1 Jo. II, 15, 16, 17.* *Rom. XIV, 7, 8, 9.* *2 Cor. V, 15.* *Gal. II, 19, 20.* impunitas, & immoriger animus, omnes dedecet *Eph. V, 3, 4, 5.* *Tim. VI, 17, 18, 19.* *Rom. XIII, 1 seq.* *Ebr. XIII, 17.* *Phil. I, 29.* *Eph. VI, 1 seq.* Sed Autor vitæ cœnobiali plus tribuit. Instituti cœnobiaurum origo deducitur hic more solito ex locis *Luc. XIV, 26.* *Matth. XIX, 29*, in quibus Jesus homines docet, Apostolos præsertim, omnia mundi oblectamenta amoris in Deum intendendo, & doctrinæ Christi ardentissime propagandæ, esse postponenda. Ad solos cœnobitas quomodo hæc trahi queant, ii, quorum interest, viderint. Origo vitæ monasticæ divina præterea ex regula *S. Pachonii*, ab Angelo recepta, deducitur. Sunt, qui originem ad exempla *Elæ, Elisæi, Rechabitarum, Joannis Baptista, & Apostolorum*, revocant. Alii eandem ab Anachoretis *Egypti* arcessere malunt. De Anachoretis & Cœnobitis variz circumferuntur distinctiones apud veteres. Antor, respectu ad nutum superioris habito, alios suo arbitrato vixisse Deo, alios a nutu superioris secundam regulam degisse, ostendit, ideoque non nisi duas species vitæ a mundo disjunctæ ponit, anachoreticam, & cœnobialem. Cœnobiaurum vitam digniorem & perfectiorem esse

Pag. 5.

19.

vita reliquorum hominum, a nonnullis jam Seculo IV fidei creditum. *Bernhardus ad Fratres de Monte Dei: Aliarum est, Deo servire, vestrum, adbarere: aliorum est, Deum credere, scire, amare, reuereri: vestrum est, sapere, intelligere, cognoscere, frui.* Eodem fundamento nititur vita contem-

Pag. 38 seq.

plativa & speculativa. Idem scopus Mysticismi. Affertur porro doctrina de consilia Evangelicis, quae more solito ex *Matth. XIX, 21*, derivantur. Inde Autoris oratio ad tria vota monastica deflectit, & ad ea, quae Monachis inculcantur, perfectionis majoris obtinendae adminicula. Quorum in censum referri vides fervorem amoris in Deum, observantiam in superiores, superiorum amorem in obnoxios, amorem fraternum in consortes sociosque, assiduitatem vacandi precibus, mentis demissionem, mortis meditationem, perpetuam iudicii divini contemplationem, animi compunctionem, sejunctionem cogitationum ab indebitis, silentium, austeritatem vitae & sensuum enecationem, corporis per labores fatigationem, vigiliis, paupertatem exactam, tolerantiam infirmitatis mutuae.

78 seq.

Tomo II comprehenduntur *Capita* a *XVI* ad *XXIII* procurrentia, ac poenitentiae externae inscripta. Adminicula perfectionis consequendae imprimis urgentur, quae jamjam indicavimus. *Capite ultimo* monita iis ingeruntur, qui mitigationem regulae ac disciplinae monasticae laudant, vel suadent.

28 seq.

Inquiritur porro, an dictum *Luca VI, 30*, ad praeepta, seu communia, seu singularia, quae appellantur Evangelica, sit referendum, simulque id momentum investigatur, quod in licentia consistit, per quam Monachus ita in jus, causamque suam

69 seq.

contra alium agit. Bona, Monachis per hereditatem, vel alio titulo, propria, videntur in usum communem ex eorum arbitrio esse dispensanda, ob loca *Es. LVII, 7*, *1 Tim. V, 8*. Sed Autor id negat ob indolem renuntiationis, a Monacho olim factae, & laudat id *Hieronymi* dictum: *Per calcatum perge patrem, siccis oculis, ad vexillum crucis evola, solum pietatis genus est, in hac parte esse crudelem.* Autor huc trahit dicta *Matth. X, 37*, *XII, 50*, *VI, 24, 34*, *VIII, 21, 22*, *X, 36*, *Luc. IX, 12*, *61, 62*, *XIV, 26, 70*. Provocatur eo nomine ad summum Dei amorem, praefarendum amori in proximum intra

momenta-

momentum collisionis tabulæ utriusque, ad exemplam Christi, ad obedientiam ex voto monastico fluentem, ad exempla laudatissima parentes fugientium, eosque negligentium, ad consensum *Cassiani, Bernardi, Basili, Thomæ Aquinatis*, qui docuit, Monachos viventes mortuos esse. Præcipit Autor Venerabilis, quid dissentientes soleant proferre, urgentes & contendentes, ob *σέλαιθενναίαι* tabulam Decalogi secundam migrandam haud esse: ad perfectionem Deo placentem quosvis esse obstrictos: actionis remunerandæ spem non dari citra præceptum Dei ejusque promissum, extra dubitationem positum: vota Juris Naturæ tollendo non esse paria: dictum *Matth. XV, 3, 4, 5*, in contrariam partem esse nimis clarum. Hoc enim, ut dissentientes dicitant, docemur, voto spontaneo, in gloriam & amorem Dei suscepto, non violandum esse Decalogi præceptum quartum, licet traditionem Judæi Doctores antiquissimam ausu suis obtexerint. Respondet proinde Autor ad loca *Es. LVIII, 7, 1 Tim. V, 8, Matth. XV, 3 seq.* Ad locum postremum tres affert responsiones. Debimus verba ipsa in Latinum conversa: *Primo Jesus Christus reprobandis inhumanitatem Phariseorum erga suos parentes; reprehendit ipsorum avaritiam, dissimulationem, animum furore obductum. Præterea, ut indicat S. Joannes Chrysostomus, falsum erat, ipsos, uti contendebant, Deo omnes suas facultates consecrassent. His vitiis non sunt affecti genuine religio: sed patitur ipsorum pietas est sincera, sacrificium ipsorum est verum, amor ipsorum erga parentes est tener, licet temperatus debitis professionis sue officiis; ac, si denegandis eis adjumenta nonnulla, quibus eis est opus, hoc exoritur ex reverentia erga præcepta Dei, & ex timore ea transgredientis. Secundo dona, a Phariseis nonnulli parentum denegata, & destinata ex sententia ipsorum divino cultui, non nisi in quibusdam, iniquo paucis, animalibus consistebant; sed his agitur de animis, pretiosissimo sanguine Jesu Christi reparatis. Tertio Phariseorum donum erat consecratio tantum exterior; sed hæc, qua existit ex votis solennibus, est profus æterna & divina, cujus interventu anima sumpsit sponsa*

Pag. 70 seq.

76 seq.

198 AD NOVA ACTA ERUDITORUM

Jesu Christi. Unam Autor libellos *Mitchnicos de Jurispru-*
rando & Votis attente perlegisset, ad iudicem votorum Judaicorum curatius expendendam? Sant *Cakrista*, qui ab Autoris sententia dissident. At, eos audiendos esse prae *S. Basilio, Gregorio Nazianzeno, Hieronymo*, aliisque, is negat. Officium, parentibus praestandum, voto baptismati est innexum, quod oblitendum esse, a vero videtur dissonare. Ad hanc quoque objectionem diluendam afferuntur nonnulla, illudque in primis, paternitatem caelestem esse terrestri anteponendam. *Eph. III, 15*, ut patet ex exemplo *Abrahama*, filio necem illaturi. Afferuntur plures hoc sine objectiones & responsiones, quas per nos Autorem Ven. legi iustum.

DILUCIDAZIONE DI ALCUNE DIFFICOLTA' formate sopra la Teologia del Chioffro, &c.

i. e.

DILUCIDATIO NONNULLARUM DIFFICULTATUM, formatarum super Theologiam Caenobialem, seu super Librum de Sanctitate & Officiis vitae Monasticae, Autore Ordinis Cisterciensis Abbate quodam.

Tomus III.

Romae, ex Typographia Antonii de Rossi, 1791, fol.
Alph. 3 pl. 18.

Objectiones, partim praevias, partim ab aliis implicatas, quibus dogmata, Tomis duobus recensitis comprehensa, tentari possunt, Ven. Abbas *Malachias de Ingimbergo* in Tomo hoc tertio solvere, & momenta assipia illustrare, aggressus, in industria sua adeo nihil desiderari passus est, ut potius copiosior, quam sterilior, tractatio ejus videri possit. Exponemus Objectiones & difficultates nonnullas, addito unius & alterius enodationis argumento. Objectionum agmen ducit neglecta distinctio inter consilium & regulam. Si enim instituta monastica nituntur consiliis Evangelicis, qui perhibentur, esse necessita-

castitatis & obligationis exacta? Si Christus & Apostoli perfectionem, quae obtineri in hac vita potest, universis, nemine excepto, inculcarunt, quomodo ea confortibus vitae monasticae solis vindicari potest? Visum est aliis, Autorem nimio zelu notasse defectum disciplinae Monachorum: nimiam a Monachis requirere perfectionem: voto baptismali detrexisse, ut voto monastico, in vitis literis divinis, austeritatem maximam conciliaret: definitionem tradidisse de Monacho minus sufficientem: inconvenienter fidem habere historiae, quae, *S. Pachomium*, ab Angelo regulam monasticam suscepisse, perhibet: nulloque iure ipsam fundamenta Ordinis Monastici ex instituto Christi repetisse. Objicit sibi porro objectionem de Therapevtis, a *Philonem Judaeo* enarratis, hic supra omissis. Exponit Essienorum geminam speciem Ven. Autor. *Hieronymus*, *Epiphanius*, & *Eusebius*, per Therapevtas minus recte Christianos, a *Marco* ad vitam salubrem deductos, intellexerunt. *Petrus Damianus Episc.* 88 putat, *Philonem* edidisse librum illum de Therapevtis in laudem primorum Monachorum Christianorum, seu Anachoretarum. Applaudit Autor, & Therapevtas habet pro Christianis recentis aevi, quibus ritus & consuetudines adhaerent Judaismi; siquidem Apostoli lychnum adhuc fumantem, violenter extinguere noluerint. Sequitur obiectio nova ex verbis *Hieronymi*, dicens de *Paulo*: quia & ipse, ut esset virgo, non suis imperiis, sed propria voluntatis. Quomodo igitur castitatis votum est votum praeccepti, si est res propriae voluntatis? De non litigando, vel in jus eundo, Autor aliis videtur duriora praecepisse. Custodia silentii severior nonnullis videri potest. *Pulmentum* accipit Autor per pukem ex orvis, pisces, leguminibus, farre, & polenta factam, id zgre ferentibus aliis. Sed locus *Stephani Tornanenſis* & *Episc. ad Rom. Pontif.* est satis clarus: *Tanta in cibo parsimonia, ut duobus tantum pulmentis utantur, quae aut ager ex leguminibus, aut ex oleribus hortus affert.* Obiecerunt alii, Autorem a *Basilio* adhibitam vocem *Tepoxyv* finitiae per pisces sale conditum translulisse, interpretandam potius per fructum carnis sale conspersa. Monachi Orientales

Pag. 54 seq.

62 seq.

170 seq.

173.

176 seq.

Pag. 189.

tes, strictioris disciplinae, a carne abstinent, exceptis piscibus. Contendit Autor ad quaestionem, quis circa labores, manuum opera fieri solitos, versatur. Monachos ab his prohibuerunt *Massalians*; *Wiclisita* negarunt, dicere Monachis recipere elemosinas fidelium, siquidem, victum labore quaerere, his sit integrum, qui vita obtentu pietatis lectatur. Ut Monachi dictum Paulinum 2 *Theos. III, 10*, eliderent quondam, cibo his esse abstinendum, qui vacant a labore & opere spirituali, docuerunt. At *Augustinus de Opere Monachorum* & *Canones 51, 52, 53, Concilii Carthaginensis, A. 398* concili, contrarium tenuere. In hoc momento exercitudo ac deter-

193 seq. minando Autor est admodum multus. Descendit porro idem ad studia Monachorum, & inquit, nun ea in locum laboris externi substituenda, & a singulis sint excolenda. Id quidem hic negatur. En causas. Monachorum singuli ad literas

197 seq. excolendas sunt parum idonei. Studia nec otium fugant, nec pugnam cupiditatum dominarum reprimunt. Major est numerus Monachorum indoctorum, quam doctrinis reconditis delectantium. Studiis exulti voluit maximi ab aliis fieri, unde paritas confortiosis & animi debita submissio periclitantur. Studiorum amor imminet commercis sermonum, ideoque sancto adversatur silentio. Obijciunt alii, cognobis prima *Africana* existisse literarum feminaria, & collegia hominum, ad docendum alios preparandorum. Verum haec lis iater *Mabilionians* & *Anti-Mabilionians* varia fortuna in hunc

205 seq. diem disceptata fuit. Anachoretæ *Aegypti* & *Asiatici* labore manuum opus esse censuerunt, ac opinionem suam, sœpse exemplo illustrarunt. *S. Benedictus* in regula: *Tunc verè*

208. *Monachi sunt, si labore manuum suarum vivunt.* Tres esse sine proferantur rationes, a fugiendo otio, imitatione Apostolorum, & exemplis Patrum, desumtz. Speciatim his nonnulla opponit Autor, qui studiorum culturam labori manuum substituant. At quid fiet, Monachis ad teterrimam literarum ignorantiam prolapsis? Enarrantur exempla Monachorum, qui doctrinam eximiam ad propugnandas sententias, a religio-

ne

ne domigante dissidentes, transulerunt. S. Bernbardus studia Monachi dissuasit. Studiorum cultura, iudice Nostro, Seculo VIII & IX in causa fuit, cur disciplina monastica tantopere fuerit pessumdada. Additur dictum Rom. I, 21, 22, quod Paulus de Monachis, studia tractantibus, certe non enuntiavit. In propriis literaturæ & doctrinarum studiis id vitio vertitur, quod pietatem extinguant, demissionem animi destruant, ordinique saluberrimo sint noxæ. Autor Sæmonis XXIII ad fratres in eremo, qui inter Augustini comparet Opera, jubet Monachos non solum carnem affligere, sed etiam mundum contemnere, peccata desistere, & cathedram doctoris non appetere. Omittimus testimonia complura, quæ apud Autorem ipsum data opera proferuntur, & argumentis Oratore non indignis exorantur. Nec tamen metuendum putat Autor, ne notitia rerum sacrarum & necessariarum, neglecto studiorum circulo, labascant, silentio sacro & fuga rerum externarum a munus Ecclesiasticis uni & alteri Monachorum demandandis non abhorrenta. Veteres potius sanxerunt, ut Monachi curam Ecclesiasticam propriam evitent, iudicio Canonis 4. Concilii Chalcedonenfis A. 451. Sic rationes suas subducit Autor Venerabilis, sic causam suam perorat. Quomodo objectiones ceteras, ordine enarratas, idem expediat, ex hisce speciminibus quodammodo colligere valeamus. An vero Reverendæ Patribus Benedictinis, Dominicis, & Jesuitis, qui studiorum gloria excellunt, hæc ad palatum sint futura, id ipsum forte tempus, rerum magister, luculente edocebit. Autoris certe exemplum si Monachi sequantur, a literis optimis large imbibendis, & pulchre excolendis, non erunt alieni.

Pag. 215.

217.

222 seq.

COMMENTARIUS HISTORICUS IN Romanum Breviarium, quo simul aliarum singularium Ecclesiarum, præcipue Breviarii Parisiensis, ritus explicantur; Autore J. GRANCOLAS, Theol. Facult. Paris. Doctore; nunc veto e Gallico Latine redditus.

Cc

Vene.

Venerit, apud Sebastianum Coleti, 1734. 4.

Alph. 2 pl. 2.

Autor Ven. voluminibus suis de *veteribus Liturgiis* comprehendit disquisitiones atque origines precum, rituum, & caerimoniarum, quae in sacrificio Missae observari perhibentur. In praesens contribulatus ad divinum Officium pie sollemniter recitandum excitare conatur. Egit praecipue de Romano Breviario, quod per universam late Ecclesiam Pontificiarum ab omnibus passim est receptum. Nihilo secius Ecclesiarum quamplurimum mores peculiare recensere haud omisit. Praemittitur tractationi Index Alphabeticus & Chronologicus, sistens Auctores praecipuos, in ipso Opere laudatos. Notandum ea, quae de *Micrologo* asseruntur: *Difficilis est Auctori, sine hoc Auctore, vel Operis, nomine, propter ejus brevitatem.* Nihilominus p. 5 contendit Autor, Micrologum circa annum 1180 floruisse, & censet porro p. 7, eum fuisse Pontificis Gregorii VII contemporaneum. Videtur enim, quomodo haec sit concilianda. Opus ipsam in libros duos fuit distributum. Prior exhibet generalia; posterior specialia Breviarii ad singulos dies, eosque dominicos, seriales, & festos, capita complectitur. *Breviarium* est complexus precum ac lectionum, statim horis in dies 4 religiose recitandarum. Formulas precum & peculiarium cultus divini caerimoniarum Autor ab *Enoch* repetit ob locum *Gen. IV, 26.* At de *Enoch* ibi est sermo, & Hebraica verba potius originem impietatis indicant, quam formularum ejusmodi. Quis enim dicet, *Enoch* demum aetate preces ad Deum directas & pronuntiatas esse? Primi Christiani ante lucem convenerunt, praecipue die solis. Sensim horum, tertia, sexta, & nona, precibus dicebat. An Therapevtae Philanis fuerint Monachi Christiani, Autor desistere non audet. *Essaorum* sectam, Christianorum doctrinam faventem, per Therapevtae alii probabilius intelligunt. *Canonice* dicti illi, qui voverant, arctiorem observationem regularum Canonicarum. Romanum Breviarium sic appellatum, eo quod Franciscani Patres in Papae sacello id recitabant, a Sixto

V ad.

& adoptatum, atque a *Pio II & Clemente VIII*, ut ab omnibus
 servaretur Ecclesiis Pontificiis, propositum. Constat id *Psal-*
teris, Lectionibus a S. Liberis, & Patrum homiliis, Historiis San-
ctorum, Antiphonis, Responsorii, & Orationibus, Hymnisque.
 Dicitur divinum Officium opta Dei, collecta, agenda, missa,
 cursusque passim. Eminent Romanum, a Regibus & doctori-
 bus varia dilaudatum. Notissima sunt præterea Gallicanum,
 Mediolanense, Hispanicum, Mozarabicum, & Græcorum. Com-
 cilio Vasconensi A. 599. decretum, ut mos Romanus obtineat,
 sigillatim recitetur *Papæ* nomen, & post *Gloria Patri* ob *Aria-*
 nos subjungatur *sicut erat. Damasus, Papa*, ei Græcos quosdam
 mores inseruit. In Capitularibus *Francis* A. 806. statutum,
 ut Officium secundum ordinem & morem Romanæ Ecclesie
 fiat. *Arularius* Seculo IX. Commentarios conscripsit in
 Breviarium Romanum. *Gregorius VII* ei ultimam imposuit
 manum. Tentate sunt passim additiones, contradictiones, &
 emendationes. *S. Gregorius, Papa*, illud contraxit, unde ge-
 nius *Breviaris* ortu appellatio. In Laterano Pontificam per-
 hinc id magis fuit contractum, ad negotia alia, quibus vacan-
 dum, expedienda. *Haymo, Franciscanorum Generalis*, Offici-
 um Romanum ad eam partem formatum, quæ hodie viget, per-
 duxit; a *Gregorio IX* confirmatum. *Nicolaus III* eo sine om-
 nia reliqua antiphonaria, lectionaria, & gradualia, tolli iussit,
 teste *Radulpha*. Sola *S. Petri* Ecclesia servat partem Officii
 veteris. Breviarium, a Franciscanis contractum, demum con-
 traxit *Franciscus Quignontus*, Cardinalis S. Crucis, jussu *Cle-*
mentis VII & Pauli III, quorum posteriori illud dicavit A.
 1550. *Pius V* novum Romanum Breviarium iussit elaborari,
 & *Quignontiani* usum interdixit. Sanctorum memoriam in
 hisce Breviariis frequentem pepulisse Deum, veteris querela est,
 & nominatim *Nicolaus de Cismangis*. A nono inde Seculo
 correctioni Breviariorum operam diversi navarunt. Patres
 Concilii Tridentini eis, quibus Catechismi Romani conficien-
 di cura demandata erat, præceperunt, ut Missale & Breviarium
 æque reformarent, eventum irritum. *Pius V* præstitit, quantum
 potuit. Patres reliqui dissentunt in hunc diem. Autoritas

Pag. 6.

7.

8.

9.

10.

- Breviarii Romani non tantū pretiū vīsū fuit *Gallio*; Oratorii Romani Presbytero; quī A. 1605 detēssit. Ipse etiā in suo de Monachatu *S. Gregorii Thesauri*, respondens *Constantino*, *Cassinati Monacho*, quō Pontificis illius Monachatum ex Breviarii Romani lectionibus stabilitum erat, ait, *Romanam Ecclesiam nō omnia, quae in ejus Breviario exstant, pro divinis & canonicis reparare, sed lectiones duntaxat, & sacris litteris deponere. Adde, id non omnino ab omnibus monachis immūne esse, cum a Sixto V. & Clemente VIII sit correctum.*
- Miramur proinde, esse in Hispania & Lusitania, qui unde *Jacobus Majoris* profectioem Hispanicam comprobent. Quae nam fuerit vetus divini Officii recitandi ratio, varie edisseritur. *Walafridus Secabo, Durandus*, aliique, tria distinguunt mutationum intervalla. Obsolescunt alii nonnulla. Dissolvuntur hic varia, quibus additiones & mutationes illae struantur. *Urbanus VIII* A. 1621 de quo Breviarium reformavit. Sequentes Pontifices inseruerunt Sanctos novos. Disputat Autor, *Pius II* alia Breviaria, recepta alibi, non abrogasse. *Theopertus Pbiloni* Noster pro specie Judaeorum Aegyptiorum sobriè habet. De Officio Orientalium, & praecipue Graecorum, non contemendus adjunguntur, nec non de Mediolanensi, Hispanico, Anglico, Germanico veteri, quod *Bonifacius*, Episcopus Moguntinus, Romae acceptum, in Germaniam invenit, porro de Gallicano, & imprimis Parisiensi, secundum quod certus psalmorum numerus in horas singulas alternis choris decantatus fuit, qui titos est retentus in Ordine Breviario a reformatoribus Protestantium per Saxoniam. Pergit Noster ad Breviarium monasticum vetus, respectu temporis & recitationum. Nihilò seignius propugnat essentialē divini Officii concordiam in tanta Breviariarum diversitate. De iis, qui secundum veteres canones lege Breviarii, vel recitandi, vel decantandi, vel audiendi, tenebantur, afferuntur ea, quae doctrinam spirant non mediocrem. Cantus alternus ad imitationem Seraphinorum constitutus dicitur. Organa praevincta jam a *Ferrucio* in Vita *S. Germani* memorantur: elaboratiora *Pipinus & Carolus M.* acceperunt Constantinopoli.
- Per

Per duodecim priora Saecula Officium fuit recitatum nudo capite. Ecclesiae Toletanae A. 1243 primum permisit *Chrom.* Pag. 56.
M., ut hieme tegere liceret caput per tempora Officii, excepto Evangelii & consecrationis *Spania*. Pileolos rotundos vestebant *hirci*. Inde cucullus ad frigus arcendum concessus, cui nomen *capucii*, postea *armarii*, seu *almarii*. Cantus magistris primus in Gallia constituit Rex *Pipinus*. *Carolus 2us* iussit cantum servari Romanum. Musicam e templis eliminatam erant Patres Concilii Tridentini, sed ob intercessionem Imperatoris *Ferdinandi* Decretum fuit rescissum. De cantu sacro intexuntur *psalms*. De nocturnis vigiliis, horis Officii, signo convocandi Clericos ad templum, de Officio nocturno & matutino, de precibus peculiaribus, de oratione precum, *Domine labia*, *Deus in adiutorium*, *gloria Patri*, *Amen*, *Alleluja*, de Hymnis, aliisque cognatis rebus, proferuntur haud proleptari. Symbolum *Athanasianum* ab *Athanasio* non est conditum. Completorii Autor *S. Benedictus* Abbas. Hinc descendit *Notker* ad recensenda dierum singularia officia divina, seu canonica, ad vestes sacras, ad casuum practicozum decisionem, ad disciplinam Canonicorum, ad Canonico-Monachismum, quem affirmat & demonstrat p. 170 seq. & ita librum primum claudit. Libro secundo partes Officii expouuntur per dies & seriales & festos totius anni, simulque ediferuntur ritus aliarum singularium Ecclesiarum, praecipue vero Breviarii Parisiensis. Specialiora haec sunt, quam ut ex iis quidquam cum Lectore communicare valeamus. Dolendum, Operi non accessisse Indicem verborum perinde ac rerum, quod liber eo oramento utique indignisset. Ubique enim emicant & insperguntur res & utilissimae & jucundissimae, saepiusque scitu admodum necessariae, quales sunt de novo igne paschali, & benedictione cerei Paschalis ac fontium, de Baptismi administratione, confirmatione, agnis Dei, ordinatione, & gestamine brevium capillorum Romano, ad *1 Cor. XI, 14*, quod institutum est, teste *Plinio*, anno ab urbe condita 454, ac postea a barbaris populis immutatum,

62 seq.

107 seq.
117.

182 seq.

316 seq.

321 seq.

356 seq.

Amalarus Lib. I. de Eccl. Offic. Cap. 5. & Hieronymus in Ezech. XLIV, in barbaris & extraneis habent Laicos ipsos, qui longos gestant capillos. Apostolicæ Constitutiones Lib. I. Cap. 3. hortantur omnes fideles, ne capillum nutriant, nec sine pecti, aut comati. Prudentius de Corona Hymn. 3 de S. Cypriano ad Christum converso: Desina cesariæ compositur ad breves capillos. Imperatorum quoque mos fuit, ad Seculum usque XII, breves alere capillos, uti de Heraclio & Fridorico Barbarossa nominatim Scriptores perhibent, & de ceteris Sigilla docent.

Eiegnitische Jahr-Bücher etc.

B. GEORGII THEBESII, J. U. D. NOTARII, Syndici, & Scholæ Lignicensis Præsidis, Annales Lignicenses. Præfatus est, Vitam Autoris præmisit, & Indicibus utilissimis instruxit GODOFREDUS BALTHASAR SCHARFFIUS,

A. M.

Jauroviz, typis Jo. Christoph. Jungermanni, 1733, fol.
Alph. 8 pl. 14½. Tabb. æn. 15.

Laudem amplissimam meretur S. Rev. Scharffius, Suidnicensis Ecclesiz Venerabilis Antistes, qui egregium hoc Thebesii Opus, quod Ducatus Lignicensis fata historiamque accurate diligenterque exponit, non solum in communem Reipublicæ utilitatem ex immeritis, quibus sepultum jacuerat, tenebris in lucem omniumque conspectum, nitidissimo vestitum habitu, protraxit, verum etiam præfatione & Vita Thebesii auctius ornatiusque reddidit. Dignus omnino erat Thebesius hoc pietatis, quod ipsi S. Rev. Scharffius præstitit, officio, Vir doctrina singulari præditus, & pietate erga patriam nulli secundus. Patria Thebeso obrigit Lignitium, urbs compluribus ornamentis illustris, in qua patre cognomine, Principalis Consistorii Assessore, & Pastore ad D. Petri & Pauli ædem vigilantissimo, matre Hedwigi Swednorica, A. 1636 d. 13 Januar. in hanc lucem editus fuit. Prima literarum ele-

men-

mo ductu & moderamine *Theophilis Pitsici*, Scholæ Ligni-
 centis Rectoris, didicit, & celerrimas in literis elegantioribus
 progressionēs fecit, ita, ut duodecennis puer venustissimum
 Carmen in matris dulcissimæ obitum componeret. A. 1654
 Vitebergam commigravit, & consiliis præceptisque *Gadofre-*
di Sueti, *Egidii Strauchii*, & *Augusti Buchneri*, pruden-
 ter usus, insignem laborum improbe perlatorum fructum per-
 cepit. Mox verò Argentoratum petit, & in Historia litera-
 que amœnioribus *Baclerum*, in Jurisprudētia *Jo. Oronem*
Taborem, *Jo. Frid. Deckberum*, & *Jo. Melchiorum Bis-*
schium, duces selegit, & horis subcisivis Mathematicam ar-
 tem fedito extoluit. A. 1659, confictus moderatore *Deckbero*,
 (cujus nullam mentionem injicit S. Rev. *Scharffius*), de *possione*
creditoris in pignore summa cum laude disputavit, & anno in-
 sequente, postquam de *Scopetismo* publice disseru-
 erat, Jurium Doctor renunciatus fuit. Ab illo tempore recitationes in præ-
 cipuis Jurisprudētiæ & Philosophiæ partes per aliquod tem-
 pus instituit, & salutata *Lotharinga*, *Gallia*, *Anglia*, & præci-
 pui Imperii Germanici urbibus, in patriam rediit, & A. 1664
 Poligraphi munus in se suscepit, illudque magna fide dextera-
 teque administravit. Inprimis Acta in accuratum ordinem, &
 quasi in certos quosdam Indices, redegit, ut eo meliori usui &
 sibi, & Senatui, & posteris, essent. Cujus indefessæ diligen-
 tiæ A. 1667 optatissimum fructum tulit, quippe in Senatus
 amplissimum Ordinem allectus, & post quinquennium Syn-
 dici officio donatus, nec non, aliquot interjectis annis,
 Ecclesiæ D. Petro & Paulo sacre, & Scholæ Eignieonæ præ-
 fectus. Cum A. 1675 *Georgius Wilhelmus*, ultimus Ligni-
 centium, Brugenium, & Wolawienium Princeps, satis
 concederet, & Ducatus illi hæredario jure ad Imperatorem
Leopoldum pervenirent, Ducatum Capitanei & Proceres nul-
 lum grave arduumque negotium, nisi explorato *Thebesii* con-
 silio, susceperunt. Quod quod projectum in securitatem
 eorum, qui Augustatiæ Confessioni addicti sunt, unis solus
 confecit *Thebesius*, & A. 1676 solennem legationem cum aliis
 meritis viris ad Augustissimam Imperatorem obit, &
 infini-

Pag. 5.

6.

7.

8.

11.

9.

10.

11.

12.

Pag. 13.

14.

16.

17.

18.

19.

20.

infinitae singularis prudentiae, pertinacis laboris, & mirificae
 circurntatis, documenta edidit. Deum religiosissime coluit, li-
 beros famulosque ad veram pietatem sectandam severe ad-
 monuit, & de fide Christianismoque diligentissime interro-
 gavit. veritatis & iustitiae tenacissimus fuit, neque adulatione,
 praesentis aut praetio, ad injustum & impium facinus perpetrandum
 usquam flecti potuit. Cum quidam munusculum ipsi mi-
 sisset, ut patrocinium illius pascisceretur, illud confessum re-
 misit ipsi, & haec verba auro inarmorique insculpenda addidit:
*Autum necere vultis, illos illasque servare velle, ut iustitiam eo
 oculis agnoscere possit.* Sententiam cecide libereque dixit,
 nulli tuncpiter adulatus est, & gravitatem oris cum mira comi-
 tate temperavit. Strenuus conviviorum & voluptatum, odor
 fuit. Raro, nisi Principum procerumque mandata id postula-
 bant, convivium frequentavit. Domus ejus communis totius
 civitatis & Ducatus oraculum fuit, ad quod omnes rebus du-
 biiis desperatisque confugiebant, & benigniter accepti, huma-
 niterque dimissi, integritatem & opertum *Thebesi* pechas ex-
 quisitissimis laudibus celebrabant. Amicitiam cum doctissi-
 mis suae aetatis viris, vel praesens, vel per literas, coluit. Erga
 pauperes munificum & vere liberalem sese exhibuit, & neminem
 quemquam, sortis aliqua acerbitate oppressum, sine dono abire
 passus est. Sigillatim Pastorum relictis viduis & libens beni-
 gnissime prospexit, & civium liberis, qui officio cuidam
 addiscendo destinati erant, *legitima natiuitatis testimo-
 nium*, rarissimo exemplo, digno vero, quod alii iudices
 imitarentur, gratis dedit. Parcus temporis dispensator.
 Prandium non ultra semihoram extendit, & tribus, vel qua-
 tuor vicibus ab illo recessit, & in Muszum se recepit, resque
 necessarias, quae ipsi memoria suggererat, confessum annota-
 vit. Si solus cibum sumeret, tellam libris anustam secum
 habuit. Inno libri, veri fidique amici, illum perpetuo, sive
 itinera capesseret, sive in hortum suum exspatiaretur, com-
 pantisbatur. Rerum naturalium apprime curiosus fuit, & in
 horto suo herbarium vivum, Opus de juribus hortorum, &
 Lexicon nobilium familiarum Silesiae, confecit. Uxorem A.

1661 duxit *Annam Blandinam, Tobia Klugii*, Med. D. & Physici Lignicensis, filiam, quod matrimonium & prole fecerunt, & indivulso animum consortio fortunatissimum fuit. At 1688 d. 16 Sept. apoplexia, quam nimio tabaci sterutatorii, contra salutare Medici consilium, usu sibi attraxerat, corripens, placidissima morte ad Superos evolavit. Neque tamen imparatum *Thebesium* mors offenderat, qui per plurimis indiciis, se optime scire, non longe abesse horam illam fatalem atque decretoriam, significaverat. Anno, priusquam moreretur, luridum huiusmodi demortui caput in forma speculi depingendum curaverat, & hanc Epigraphen adscripserat:

Pag. 21.

Ibius in speculi ponantur imagine factus,

Nam faciem facies exhibet ista tuam.

Hanc imaginem super mensa, in qua studiis operabatur, collocaverat, ut terrenis caducisque cogitationibus nunquam a celestibus sese abducere pateretur. Et, cum ultimum Calendarium A. 1687 ipsi offerretur, præclarissimas meditationes oratione numeris adstricta insinuat, simulque illorum hominum stultitiam false notavit, qui sibi cito nova quæque emittunt, & nihilo minus nesciunt, an adhuc inter vivos futuri sint primo posterioris anni die. In Præfatione, Operi præmissa, jure conqueritur Cl. Editor, multa sapere esse solerti patris scrutatori, quibus Historia Naturalis, Civilis, Ecclesiastica, Literariaque Silesiæ illustrari queat. Plures inde causas commemorat, cur nemo quisquam fere manus admoveat utili & difficili huic Operi. Plerisque tempus & sumptus necessarios deesse ad perficienda cœpta sua, officinas typographicas librariasque non ita comparatas esse in Silesiâ ac alibi, ad Archiva & inde depromenda subsidia fide digna paucis patere viam, adesse inexsuperabilia impedimenta in regione in innumerabiles partitiones divisa, accedere temperamentum sanguineo melancholicum, Silesiæ tantum non proprium atque peculiare, quod illos magis ad juveniendâ, & sua sese delectantes varietate, scientias, utpote ad Poësin & Oratoriam, excolendas, quam ad ejusmodi negotia, quæ miram diligentiam, ferream patientiam, & singularem constantiam, requirunt, suscipienda

28.

D d

impel.

impellit, lubentius ferre iudicium Silesios de aliorum laboribus, quam ut ipsi aliquid in chartam conijciant, paucissimosque eruditos in Silesia existimare, pertinere ad Christianae charitatis regulas, alios quosque consilii inopes juvare papyrus suis divitiis. Sed fortassis nondum res desperata conclamataque est, fortassis facilis huius navis medela parata foret, si docti Viri, & patriae amantes, Gallorum, Suecorum, Danorum, Russorum, Lusitanorum, aliorumque, exemplum imitantes, Societatem quandam ad eruendas abditas & absconditas Silesiae res inirent, labores pro cuiusque occasione, suppellex, ingenio, & viribus, inter se partirentur, aditum ad cimelia sua Collegis suis concederent, quotannis ad minimum binis vicibus solennia quasi comitia haberent, & provide deberent, ne post mortem suam Collectanea sua in alienas, quam in Collegarum, manus pervenirent. Ita enim eventurum esse, non infeliciter sperat Cl. Editor, ut Silesia aliquando majorem lucem splendoremque ex improbis filiorum suorum laboribus nanciscatur. Atque, si unus quisque Ducatus unum modo haberet *Thebesium*, Historia Silesiae intra decem annorum spatium plane aliam, plane laetioerem, faciem, haud dubie indueret. Is enim nihil omisit, quod ad boni civis, bonique Historici, officium ulla ratione pertinere potest. Neque tamen ideo hoc *Thebesii* Opus in perfectis absolutisque ponendum est. Hoc enim nunquam in mentem venit *Thebesia*. Nihil ille in Annales retulit, nisi quod sine Historiae connexionem, & eorum, quae dixerat, confirmationem abesse poterat, quod alii jam bene egregieque memoriz, posteritatis prodiderant. Illa saltem Annalibus inseruit, quae alii silentio praeterierunt, ea, quae alii obscure, mutile, erroneeque scripserant, supplevit, illustravit, emendavit, corroboravit, & refutavit. Res vulgares & lippis tonforibusque notas plane omisit, sexcentos & plures adhuc errores, quos Scriptores rerum Polonicarum, Bohemicarum, Saxonicarum, Brandenburgicarum, inprimis Silesiacarum, in nominibus, annis, circumstantiisque commiserant, fortunata diligentia detexit, & in omnium lucem conspectumque protulit. Quo magis dolendum fuisse ex vero decer-

decernit S. Rev. Editor, quod Opus, quod viri doctissimi se-
 lectissimis elogiis certatim prosecuti sunt, tam diu abditum atque
 neglectum delituerit, atque partim quorundam invidia, partim
 male conscientie timore, ne plumas suas a corniculis illis, quae
 iisdem sese belle ornaverant, repeteret *Thebesius*: ex inferis
 quasi resuscitatus, ex hominum memoria recesserit. Post
 obitum quidem *Thebesii Thilo*, Vir in rebus Silesiacis mirifi-
 ce versatus, & cui in fine Operis hoc supremum pietatis offi-
 cium haud obscurè commendavit Autor, in diis luminis au-
 ras emittere voluit hosce Annales. Atque egregie explevisset
 Vir meritissimus communem spem expectationemque, nisi
 rationes ejus adversè fuissent prorsus ejus literas Silesiacae
 Historiam juvandi voluntati. Operis perstantiam quoque
 Generosiss. de *Sommersberg*, & Consuliss. *Baro* agnove-
 runt, sed uterque frustra rogavit *Thebesii* haeredes, usque dam S.
 Rev. *Scharffio* iidem commendarent Operis curam, eun-
 demque ad illud cum orbe literato obmunitandam ma-
 gnopere atque vehementer sollicitaret. Neque ille defuit
 obnoxius haeredum precibus, sed alacri animo opus aggressus,
 sancto auspicioque omnia ad tutissimam perduxit exitum,
 in tres Partes Opus partitus est *Thebesius*. Prima res inel-
 mbratu dignae urbis *Lignicensis* complectitur; Secunda His-
 toriam Ducum *Lignicensium* a *Princo* usque ad *Ludomillam*,
Friederici I vitam, nobis ante oculos sistit; tertia vitam
 atque facta quatuor Ducum *Lignicensium* *Friederici II*, *Fride-
 rici III*, *Henrici IX*, & *Friederici IV*, fide atque prolixè ex-
 ponit. Unum reprehendi potest in hoc *Thebesii* Opere,
 quod mordaci stilo perstrinxerit alios, & praecipue in *Lucam*,
 qui sub nomine *Lichtenstorni* latet, aliquanto vehementius
 inhumanusque, ac par erat, invehsus est. Verum hic quoque
 excusandum cum S. Rev. Editore *Thebesium* arbitramur. Tem-
 pori obsequeretur ille, quo in merem obierat, acriter perstrin-
 gere adversarios suos, & quo nemo legere volebat librum, in
 quo non omnem bitem contra inimicos effuderat Scriptor.
 Praeterea homo erat, nihilque humani a se alienum esse puta-
 bat, erat bonus cordatusque civis, qui supinam negligentiam,

foeleſta mendacia, & execranda convicia, quæ *Liebtensbergius* in optimum quemque, in patriam & magistratum, cui ipſe adſcriptus erat, improbe ſparſerat, æquo animo ferre nequibat. Plura non commemoramus de nobiliſſimo Opere, de quo vere ſancſteque affirmamus, neminem capere poſſe illud, qui ad res Sileſiacas, Bohemicas, Polonicas, Brandenburgicasque, tractandas ſcribendasque animum mentemque transferre capit.

FUS PUBLICUM ROMANUM, ID EST,
Faſciculus III Arcanorum, Status Reipublicæ Romanæ, exhibens nonnullos Antiquitatum Scriptores. Accessit Index rerum & verborum ſufficienciſſimus, curante JO. GODESCHALCO CLAUSINGIO,
Conſil. Lippiaco, & F. U. D.

Lamgoviz, ex officina Meyeriana, 1733, 8.

Alph. 2 pl. 10.

Continetur hoc Faſciculo Libri II *Jeanis Sarri Zamofci de Senatu Romano*, *Jacobini Perizonii Libri III de Romanorum & Græcorum Magistratibus*, *Wilhelmus Poſardus de Aſchenſium Magistratibus*, *Henricus Kiſebius de Magistratibus Reipublicæ Romanæ*, *Franciſci Hotomanni Legum Romanarum enumeratio ad literarum ordinem accommodata*, *Ejuſdem de Magistratibus Romanis Descriptio*, nec non *de Senatu & inſignibus aliquæ Scæti libellus*, ac *Descriptio Jctorum, qui a Pomponio enumerantur*, denique *Ejuſdem Formularum antiquarum reliquia aliquot*. In Præfatione, quæ libello præfixa apparet, nonnulla de vitis Autorum proferruntur. *Zamofcius* vir fuit bello & toga chriſtiſſimus, graviffimus Polonici regni Cancellarius, quem Editor ſuſpicatur *Caroli Sigonii* fuiſſe diſcipulum. Cætera ſunt minoris momenti. *Zamofcius*, Senatores Romanos ex civibus duntaxat allegi potuiſſe, diverſis comprobat teſtimoniis. Municipes pari gaudebant juris facultate. Ab initio arbitrium legendi Senatores penes

Pag. 5 ſeq.

penes Reges erat. Lege *Quinia* lectio Senatus Censoribus commissa. Libri *Festus* a *Paulo* quodam invita Minerva in Compendium sunt redacti. De Principibus Senatus afferuntur memorata dignitate Tribuni plebis lectionem Senatus impedire poterant. Senatores allegendi erant famæ integræ, ex ordine equestri, post quoque e plebejo, ætatis legitime, licet literis accurate hæud prodite, nec non e quæstura, qui censu satis magno essent, post hæc diminuto tamen, & mox aucto. Post *Syllæ* victoriam militiæ gregarii milites in Senatum adjecti. *Antonianus* Commentaria *Cæsaris*, multa suo arbitratu adscriptisse. traditur, teste *Appiana*. Senatores abortivi vocati, qui post necem *Cæsaris* per gratiam & præmium erant allecti. C. *Gracchus* iudicia Senatui eripuit. & ad equites transfudit. De legibus *Drusi*, *Livii*, *Plotia*, *Syllæ*, Dictatoris, *Aureliæ*, & *Pompejæ*, afferuntur memorata hæud indigna. *Scruvius Capio* communicavit Senatui iudicia cum ordine equestri. Lege *Plotia* primum Senatores cum equitibus judicant. Tandem iterum soli Senatores judicant ex lege *Syllæ*, Dictatoris, eo quod equites *Cinna* faverant. Iudices Senatores *Cinna* numerat 850. Lib. III ad *Asiaticum*. *Cæsar*, Dictator, ad equites & Senatores iudicia redegit Tribunos ærarios sustulit. M. *Antonius* ad duas decurias Senatorum & equitum tertiam Centurionum ac Manipulariorum legionis Alaudæ, & mox *Augustus* quartam ducentariorum, adjunxit. *Paulus Manutius* in Libro de Legibus hæc sumpsit percensuit. Quam vellemus, *Zanobium* tibi que pronuntiatorum produxisset testes & auctores! Senatoribus regendæ Provincie datæ. *Pompejus* eques præter consuetudinem, annis natus 23, imperium & exercitum a *Sylla* datum suscepit. *Augustus* Egypto præfecit equitem, ne ea regio novis studeret rebus. Sacerdotia ad homines nobilissimos, & fere Senatorii ordinis, delata, Senatoribus non licuit Italiæ egredi. Occasus Republicæ induisit majorem licentiam. Censu quoque certo æstimabantur non semper eodem. Quæstibus ea carere debuit. *Cicero* legem tulit, ut Senatoribus, ambitus damnatis, aqua & igni ad annos decem interdiceretur. Ipsi debebant suis sumptibus munire

Page 9.

ii. 16.

38.

44.

46.

50.

53.

56.

284 AD NOVA ACTA TERTIORUM

- nire vias, & natalem *Cæsaris* suo. conati celebrare, nec *H-*
 bertinam ducere, nec gladiatoris munere depugnare. Hono-
 res & ornamenta Senatorum erant facta magna. Spectabant
 fœnas in cavea; soli inibat epulis convivium publicorum,
 vestiti erant tunica lati clavi, calceis pœdiferibus gaudebant &
 licetoram comitatu, ii, qui Republicæ in legationibus operam
 navabant, annulis aureis donati. Numerus Senatorum haud
 semper idem. Veteres vocati *Patres*, novi vero *conscripti*.
 Postea utraque vox conjuncta *discrimine* fustulit. Amittē-
 tur dignitas senatoria ob turpe quodvis crimen, utq. libidino-
 se suspitionis, præteritione nominis a Censore facta ob cau-
 sam ignominiosam. Delebatur macula reductione rei in Sa-
 natum. In Senatum venire licuit etiam *senegeneriis*, *Quæsto-*
 ribus, *Tribunis plebis*, *Præfecto urbi*, aliisque honoratioribus, uti
Flaminibus & *Pontificibus*, qui erant Senatores, prætextatis Se-
 natorum filii, dumtaxat annum duodecimam transgressis, *Di-*
 ctatoribus, *Prætoribus*, *Interregibus*. De potestate convocan-
 di Senatum, & modo convocandi, numero Senatorum presen-
 tium legitimo, ad magnitudinem rerum definito, loco haben-
 di Senatus augusto, tempore convocandi, dies comitialibus,
 i. e. illis, quibus in Comitio conveniebatur, de rebus curiæ, an-
 spicatione post hostiæ immolationem, votofu, sublatis, fel-
 la curuli, relatione Senatus, rogandis sententiis, licentia præ-
 fandi aut interfandi a Consule petenda, modo dicendi senten-
 tias, more solvendi Senatum, de Senatusconsulto spectatum,
 tacito & publico, ejusque custodia apud *Tribunos plebis* & *Ædi-*
 les, postea apud *Quæstos*, imperante *Augusto*, in arario, de
 potestate Senatus Romani, & legatis, ex autoritate Senatus missis,
 de stipendiis exercitus, & triumpho, eumque præcedente suppli-
 cationum ritu, eruditissimè solideque *Zamocetus* differit. Nul-
 lus Romæ Deus fuit cultus, nisi qui Senatusconsulto edicitur.
 Senatus tamen non poterat populi iudicium, & rogationes, a
 populo acceptas, nisi modis quatuor, respondere, nec de civi-
 bus quidquam injussu populi agere licebat. Nemo legibus ni-
 si per populum solvebatur, antiquo jure, quod tamen ad ordi-
 nem quoque suam postea transfulerant Senatores. Senatus
 creare

creare non potuit magistratus, aut de bello ac pace statueret. Promisit Autor de hisce quoque tractationem singularem. *Joan* Pag. 164.
ebina Perionis de Romanorum & Græcorum Magistratibus
Libri tres hæc æque lucernam oleant. Edidit eos primò
Erasmus Perionius, Joachimi en fratre nepos, Lutetie A.
1599, patriquæ famozæ adversus calumniatorem Italica in præ-
fixa Dedicacionis formulâ vindicavit. In vocabulis detexen-
dis, & magistratum divisionibus perlustrandis, majorem Perio-
nius posuit diligentiam, quam in rebus ipsis exponendis. Mul-
ta passim inserta conspiciuntur, quæ ad summam propo-
nitus pertinent. Aristotelis laudandi occasio, sapiens præpo-
stere captus, cuius verba non ubique feliciter in Latinum con-
versa apparent. Incerta differat a civis penea Romanos. Li-
bris Romanorum insignis eras prætextæ, & bullæ a collo de-
pendentis, didis a figura bullæ æque. Hæc Plutarchus in
Romulo. Perionius bullam illam putat dictam ex Græcâ vo-
ce βουλή, consilium, quia bulla eam corporis partem conti-
gerit, id est, pectus, in quo naturaliter venest consilium. Specimen
audaciz criticæ! Si Bossii, Pottieri, Cragii, ac Nieupoortii, li-
bellos, de antiquitatibus conscriptos, consulverimus, Perionio
hæc ægra carere licebit. Succedit Wilhelmi Poffardi liber de
Asbenitibus Magistratibus, earumque cum Romanis, Gallis,
Venicis, & Turcis, comparatione. Suvadet Plato, ut optima
quoque singularum Rerumpublicarum colligantur instituta ad
formandam exinde præstantissimam regendi speciem. Hac
ratione impulsus Autor, hæc concinnavit Opusculum. Tur-
cicos immiscuit ritus, ostenditur, quantum inter Turcos, suis,
set versatus. Promissa dat de libello suo grandis. Per us-
inquens, præstantissimam Respublica speciem, Operis præstan-
tissimi, ab Aristotele conscripti deperditique, inaugurationem
accipiant litterarum Græcarum candidati, quibus ista scribi-
mus. Videtur Autor eum Aristotelis Librum Politicum in
deperditis numerare, quem edidit suoque Autori vindicavit
Hermannus Conringius. Turcica & Antica satis inter sese dif-
ferre, quis negat? Poterant utraque scribi separate. Henrici
Kitschii, Medici quondam Lipsiensis, liber Lipsiæ primum A.

211,
216.

1697 in laesam prodit. In eo habentur multa lubrica & dubia, nonnulla falsa. Calceus Senatorum Romanorum laetatus p. 456 dicitur ideo imagine Lunae insignibus, ut significaret vetustatis originem, nempe ab Evandro & Arcadibus, qui se ante tantam aetate praedicarant. *Franciscus Hotomanus* leges Romanas ad litterarum ordinem enumeravit, & diligenter facti adhibuit non continendam, consilia ubique fontibus debitis. Eodem ordine Alphabetico idem *Hotomanus* Magistratum Romanorum edidit descriptionem. Eiusdem subnectuntur Observationes de Senatu, & insignibus aliquot Senatusconsultis. In ejusdem Descriptione Jureconsultorum, qui a *Pomponio* enumerantur, concilio exponitur P. *Pappirius*, App. *Claudius*, *Hermodorus* Ephefus, App. *Claudius* *Cervius*, Cn. *Flavius*, P. *Sempronius* *Sophus*, T. *Cornelius*, Q. *Fabius*, S. *Elius* *Pattus* *Catus*, P. *Aelius* *Racus*, P. *Artorius*, P. *Cornelius* *Scipio* *Nasica*, M. *Pompeius* *Cato* pater & filius, P. *Mutius* *Scavola*, M. *Junius* *Brutus*, M. *Manilius*, P. *Rutilius* *Rufus*, Cn. *Fergentus*, Q. *Elius* *Tabernus*, Sex. *Pompejus*, L. *Caecilius* *Antipater*, P. *Licinii* *Graffius* *Mutianus*, Q. *Mutius* *Scavola*, C. *Aquilius* *Gallus*, L. *Lucilius* *Babur*, C. *Juventinus*, Ser. *Sulpicius*, P. *Alfianus* *Varus*, A. *Ofilius*, T. *Casius*, *Anfidius* *Tucca*, *Anfidius* *Nunius*, R. *Perseus*, S. *Atejus* *Pacuvius*, *Labes* *Anstilius* *Cinna*, *Publius* *Gellius*, C. *Trebatius*, *Cicero*ni familiarissimus, L. *Corvidius* *Scopius*, *Emilius* *Papinianus*, *Fabius* *Sabinus*, pater & filius, *Domitius* *Ulpianus*, *Julius* *Paulus*, *Herennius* *Modestinus*. *Hotomanni* formulae antiquae aliquot juridicae, seu solentium verborum conceptiones, agrorum Collectionis claudunt, ordini Alphabetico adstrictae. *Zamoseli* & *Hotomanni* Opusculis omnino primas deferre oportet. Usum Collectionis adjuvat subiectus verum & verborum Index, diligentiam rodolens singularum.

DISCURSUS DE SUCCESSIONE FOEMINEA in Regna & Provincias Austriacas, occasione
Sax-

*Sanctionis Pragmaticae publicatur, adiecta ipsa San-
ctio & Privilegio FRIDERICI I.*

Absque mentione loci & Typographi, 1733, 4.

Plag. 7.

Quem in scenam hic producimus paucarum plagularum libellum, mole sua licet exiguum, argumenti tamen dignitate, atque elegantia scripturae, praestantissimum, religioni fere nobis duximus, absque omni nostra commendatione praetermittere. Arduum nobis non fuit, locum, tibi lucem adspexerit, Autoremque ejus, detegere, cum, illum Jenam esse, habeamus pro explorato, hic vero ex allegato sine Auctoris nomine Syntagmate J. P. tanquam suo, cuivis pateat, ut adeo brevis haec Dissertatio, praeter modo memorata, & ab Auctoris celebritate nobis inprimis videatur commendanda. Absolvitur autem omnis illa Paragraphis XXV, in quibus secundum ordinem Provinciarum, potestati Serenissimae Domus Austriacae subiectarum, ex Privilegiis Imperatorum, & auctoritate Scriptorum fide dignissimorum, aliisque monumentis antiquis, docetur, foemineam successionem in terris illis omnibus ac singulis ab omni tempore obtinuisse. Sed gravibus inde firmisque argumentis refellitur §. III. Auctor quidam Gallus, *Chavignis*, qui haud ita pridem in libro, cuius rubrum, *Reflexions d'un Patriote Allemand impartial sur la Demande de la Garantie de la Pragmatique Imperiale*, Privilegio, a *Friderico I.*, Imperatore, Serenissimae Austriacae Domus concessio, iustos non minus natales, ac nostris temporibus vim suam, abjudicaverat atque auctoritatem. Confirmatur hae deinde ejusdem Auctoris Galli refutatio §. XXII, ubi, foeminas Austriacas ob Electoratum, in quem successio foeminea non cadat, a successione in regno Bohemiae excludi non posse, solide contra illum evincitur. Coronidis tandem loco Dissertationi annexum est *Friderici I.*, Imperatoris, privilegium, quo, tanquam firmissimo fundamento, omnes fere Austriacorum nituntur praerogativae, nec non Augustissimi Imperatoris, *Caroli VI.*, Sanctio Pragmatica, quae quidem ipsa Dissertationi praebuerat occasionem.

E e

EDUAR-

EDUARDI CORSINI INSTITUTIONES
Philosophicæ ac Mathematicæ, ad usum Schola-
rum piarum.

Tomus I & II.

Florentiæ, typis Bernardi Paperini, 1731 & 1732, 8.
Alph. 3 pl. 12, Tabb. æn. 13.

Cil. Autor, fieri non posse, judicans, ut in quavis una Philo-
sophorum secta omnis veritas contineatur, exemplo ve-
terum Academicorum, eorumque, qui hodie, scholastici, vocan-
tur, illustriora quæque cum antiquorum, nunquam juniorum, placita,
accurato ordine, singulari rerum delectu, cultoque & pro-
prio sermone, Philosophiæ studiosis tradere instituit. Hujus
Opera admodum probandi *duæ* nuper *Partes* in lucem prodig-
erunt: quarum altera Logicam & Institutiones Mathemati-
cas, altera Physicam generalem, complectitur. Præmissa est
in universam Philosophiam, luculenta Præfatio, ubi de nomi-
ne, origine, incremento, partibus, præstantia, & methodo
Philosophiæ, inprimis vero de ipsis Philosophis, eorumque se-
ctis & successione, tractatur: præterque etiam singula-
res hujus generis Præfationes singulis, tum adjectis disciplinis,
historiam earum, constitutionemque, & divisionem, exponen-
tes. In Mathematicis Institutionibus non modo *Euclidis* pro-
positiones meliori ordine digestæ, accuratiusque & partim no-
vis demonstrationibus comprobantur, sub finem vero, singula
demonstrationibus, secundum ipsam ordinem *Euclidis*, repetuntur,
& cæcis numeris ad priores relata, sed & complures ex *Ar-
chimedæ*, *Apollonia*, & aliis, cum antiquis, tum recentioribus
Geometris selectæ, afferuntur. In Physicis Autor ampliorem
expatiendi campum nactus, de principiis corporum, quæ in
metaphysica, mechanica, & sensibilia, distinguit, de genera-
tione, causis, proprietatibus, & qualitatibus eorundem, ac de
plerisque huc pertinentibus controversiis, ita disserit, ut omni-
um fere Philosophorum placita perspicue & succincte expli-
cet, argumentisque melioribus firmet, modo iudicium interpo-
nens

tiens suum, modo nihil definiens. Non opus esse videtur, ut de singulis quatuor Tractatibus, in quos omnem Physicam generalem distribuit, separatim dicamus. De tertio saltem commemorandum est, in eo agi de proprietatibus corporum, de extensioe & divisibilitate, de tempore & loco, de motu, ejusque continuatione, acceleratione & reflexione, de equilibrio gravium, cum solidorum, tum fluidorum, atque adeo de tota Statice & Hydrostatice, itemque de effectibus, qui ab aëris gravitate dependent. Jam, quod ad Partes reliquas hujus Institutionum Philosophicarum attinet, quas in posterum se editurum Doctiss. Autor pollicetur, ex quatuor erunt numerò, & de hujusmodi tractabunt argumentis: de cælo & mundo, sive de corporibus inanimitatis; de aëre; de doctrina morum; ac denique de Metaphysica, & Theologia pagana.

OBSERVATIO SOLARIS DELIQUII;
celebrati d. 25 Septembr. A. 1726, habita Ulyssipone
in Observatorio Regii Palatii a P. JO. BAPT.
STA CARBONE, Societatis Jesu.

Cælo, præter spem, clarissimo Deliquium hoc Ulyssipone conspeximus, ejusque circumstantiam non vidimus, non siquidem interjecto, delituit Sol uno circiter minuto, temporis, antequam plene restitueretur. Ad id ego observandum telescopio usus sum, pedum 8 Perisicorum, quod micrometro diastuxeram accuratissime elaborato. Nonnulla tamen observanti accesserunt incommoda, quibus præpedientibus, macularum Solarium (quamplures ea die videbantur in Sole) Imperfectiones atque Emerfiones, quin & phases aliquot digitorum, investigare, aut opportune annotare, non licuit. Quas tamen observare datum est, eas sane sensibili errore carere autumo, tum quod in digitis Solaribus recte dimetiendis nullam prætermiserim diligentiam, tum quod correctionem temporis (cui potissimum innititur hujusmodi Observationum, re. 11. 25)

repetitis eo die Observationibus, accuratissime investigaverim. Ne vero suo careat testimonio prædicta correctio, duas hic apponam altitudines Solis, quarum alteram ante eclipses initium, alteram sub ejus fine, Quadrante Astronomico trium pedum Parisinorum, deprehendi; & utraque sane Observationi Meridianæ consentit, ejusdemque defectus horologium arguit.

In Meridie vero, seu Apparenti, indicabit horologium.	b.	'	"
Nempe deficiebat a tempore vero	11	58	34
A Meridie; Ahtudo vera centri Solis		1	26
Ejusdem Declinatio Australis	0		"
Altitudo Poli, ex pluribus Observationibus, certa, saltem quoad minuta prima	28	59	49
Quibus datis, invenitur per Trigonometriam arcus distantie Solis a Meridiano		53	48
Qui, si in tempus convertatur, dat Indicabat vero horologium	38	42	0
Ergo a tempore vero deficiebat	50	49	36
	b.	'	"
Iterum, Ahtudo vera centri Solis	3	23	18
Ejusdem Declinatio Australis	3	21	48
Ahtudo Poli, ut supra		1	30
Ex quibus denno per Trigonometriam inferitur arcus distantie Solis a Meridiano	0	'	"
Qui in tempus convertitur, dat Indicabat vero horologium	4	52	54
ac proinde a tempore vero deficiebat		55	24
Hanc igitur æquationem tempori horologii prudens addidi, quo fieret verum tempus seu Apparens correctum, cujus usus sum in sequentibus Observationibus.	38	48	0
	82	59	40
	b.	'	"
	5	31	59
	5	30	26
		1	33

Incipit

	Temp.	Ver.
Incipit limbus Lunæ limbum Solarem perfringere. <i>duo</i>	3	59 50
I. Digitus latet	4	5 10
II. Digitus	4	19 45
III. Digitus	4	16 55
Dimidium quarti	4	20 14
IV. Digitus	4	23 48
V. Digitus	4	31 5
Dimidium sexti	4	34 51
VI. Digitus	4	38 57
VII. Digitus	4	47 57
Dimidium octavi	4	54 59
Maximæ obscurationis tempus, quantum ex reliquis prælibus colligi potest	4	58 30
Ejusdem vero Quantitas, dig. 7 min. 45 nempe revolutiones cochleæ 11 & $\frac{38}{8}$, quarum 18 integras præcontinebat Diameter Solis.		
<i>Emerfitio.</i>		
Dimidium septimi digiti latet	5	13 40
VI. Digitus	5	17 58
V. Digitus	5	25 58
Dimidium quinti	5	29 43
Dimidium quarti	5	36 49
III. Digitus	5	40 8
Dimidium tertii	5	43 14
II. Digitus	5	46 30
Dimidium secundi	5	48 58
I. Digitus	5	51 40
Limbus Solis inferior montem stringit. Sol totus delitescit, adhuc deficiens min. circiter 12, nempe $\frac{1}{2}$ unius digiti.	5	52 42
	5	55 27

Altitudo apparens monti, seu limbi superioris Solis, $57^{\circ} 38''$, quæ correctæ, erit $34^{\circ} 29''$; ex his rursus subtracta quantitas semidiametri Solaris $16^{\circ} 4''$ remanebit; altitudo vera monti Solis, quando totus delatit $18^{\circ} 25''$; ex qua, reliquis etiam datis; inferetur per Trigonometriam hanc prædictæ altitudinæ respondens, nimirum

Occasus Solis verus
Sed apparens, propter refractionem, etc.
Unde patet, finem Eclipsos in nostro Hemisphærio visibilem fuisse; contigit enim, quantum ex prædictis colligi potest, eifciter.

H.	5	55	7127
	5	57	1
	6	0	0
	5	56	50

Nachrichten von allen *Werdwürdigkeiten*, so sich in Kirchen- und Theologischen Sachen seit der Reformation zugetragen.

ANNALES THEOLOGICO-ECCLESIASTICI, quibus, quicquid memoratu dignum in Ecclesiasticis Theologicisque rebus inde a restitutis opera Lutheri doctrinis purioribus gestum est, diligenter commemoratur; Autore M. MARTINO GRUHLACHIO, Concionatore vespertino ad eadem S. Petro sacram, que Fribergæ est.

Dresdz & Lipsiæ; apud Jo. Christoph. Zimmermanni hæredes, & Jo. Nicol. Gerlachium, 1734, 4. Alph. 6 pl. 5.

Pl. Rev. *Grühlachius*, cum per sedecim annos horas, quas a munere sacro habuit sibi relictas, legendis Historiæ Ecclesiasticæ Scripioribus impendisset, ex iis, quæ notatu digna a tempore instauratæ per *B. Lutherum* doctrinæ extimavit, in Collectaneæ suæ retulisset, gratam omnino opus iis, qui ampliores sibi Bibliothecæ comparare nequeunt, præstitisse jure censendus est, quod in simplicissimo Historiarum & Ecclesiæ spectantium campo, se observata in publicum prodire

re inferit. Nam, quamvis, ne ipse Cl. Autor in Praefatione non immerito monet, hac opera illi superfedere nullo negotio possint, quibus ipsi fontes, unde hi hausti sunt Annales, ad manus, quotidie sunt, tamen vel his ipsis, etiam non ingratis plane, aut inutilem, hanc Viri diligentissimi laborem existimamus, propterea quod, quid singulis annis potest purgata, sacra in Ecclesia agitata sit, uno quasi intuitu, nec id quidem multo labore, perstruere possunt, siquidem omnia, quaecunque, ad faciem Ecclesiae perspiciendam quidquam faciunt, suo loco & anno diligentissime, sunt posita, ut merito Annalium titulorum praeseferant. Placuit vero Cl. Autori exemplo Ven. & Cel. *Lascheri* totum Opus in aetates viriles ita dispelcere, ut singulae quadraginta, circiter annos complecterentur. Neque praeter rem existimat, tanto temporis intervallo & hominum & rerum miram fieri commutationum. Itaque, quoniam Annales hi a tempore incipiunt divinae veritatis per *B. Lutherum* inauguratae, Opus integrum sua sponte, in *quinque* abijt *Sectioes*, sive aetates viriles. *Prima* harum aetatum virilium, comprehendit res notatu dignas, quae ab A. 1517 usque ad A. 1557 gestae sunt in Ecclesia, quippe intra quod tempus *B. Lutherus* cum reliquis laborum sociis, qui A. 1517 in flore aetatis virilis constituti fuerunt, plerisque vivis omnino excessit. *Altera* incipit a rebus A. 1557 actis, & desinit in A. 1596, in qua temporis intercapedine *B. Lutheri*, *Melanchthonis*, & aliorum, discipuli salutem Ecclesiae propugnarunt. *Tertia* consistit, quae ab A. 1597 usque ad A. 1637 acciderunt memorabilia, quod quidem temporis interjectu in Ecclesia Doctores floruerunt, qui, licet de primis purioris doctrinae instauratoribus audivissent, minus tamen ipsos vel oculis suis viderant, vel ab eorum ore pependerant. *Quarta* a gestis A. 1637 auspiciatur, & in factis A. 1676 desinit. Nam horum annorum spatium magorum eorum, tulit proventus, qui, quo minus institutione primorum instauratorum, eorumque discipulorum, usi fuerant, hoc magis fortiusque causam Dei egerunt, & celestem veritatem contra ejus hostes defenderunt. *Quinta* denique ea, quae intra A. 1677 & 1737 evenerunt, exhibet, adeoque

que illorum Virorum merita & scripta possimum recesset, qui ab iis, quos calamitates belli tricennalis, & afflictiones, Ecclesie tunc temporis imminentes, quasi illustraverant, purioris doctrine professionem acceperunt. Ipsum Opus, quo magis committitur Lectorum intervire possit, duplici claudius habite, alio rerum in his Annalibus memorabilium, altero Actorum in hoc Opere memoratorum. Ceterum recte scire Cl. Autor ipse in Praefatione praevidit, id esse Lectores imprimis suos desideraturos, quod partim iusto fuerit nonnunquam brevior, partim vero quod Auctores, unde singula sunt repetita, non sint suo loco adducti. Quemadmodum vero in illo Chronologum, quem hic agere maluit, quam Historicum, unusquisque facile excusabit, sic huic malo, quod sero demum non sine poenitendo animi dolore perspexit, quodammodo mederi auctoravit, dum in Praefatione plerosque ac potiores, ex quibus suos collegit Annales, recensuit ipse Scriptores, quos in Collectaneis annotare antea praeposito tempore & labori parcendi studio neglexerat. Nihilo tamen secius dubium nobis est nullum, quin hi Annales vel ideo suos fructores habituri sint, quod vel repetendae Historiae Ecclesiasticae, quae exponit res post instauratam religionem puriorem gestas, vel eodem ordine Chronologico augendae constituendaeque, inserviant.

*M. HARTWICI BAMBAMII, ECCLESIASTÆ
Petro-Paul. Hamburg. Apparatus Enthymematico-Exe-
geticus, Observationes sacras exquisitiores
comprehendens.*

Hamburgi, 1726, 8.

Alph. 4. pl. 8.

Sicuti sacrarum literarum studiosis lectio Scripturae S. tam Veteris, quam Novi, Testamenti satis commendari nequit, ita nihil magis e re ipsorum est, quam eiusmodi institutio, quae eo facit, ut verbum Dei ea lingua, qua ipse nobiscum locutus est, bene intelligant, & sensum ejus recte ac certo percipiant.

cipient. In eorum numerum merito collocatur & Apparat-
 tus hicce, qui Compendium præbet *Flacii Clavis*, *Glassii Phi-*
lologiae S. passim hic emendatæ, & aliorum scriptorum, quæ
 nomine Hermeneviticæ S. insigniri solent. Si quis autem sibi
 imaginetur, Pl. Rev. Autorem actum egisse, cum non desint
Theologiae Exegeticae Synopses, is librum hunc omni rerum sa-
 crarum doctrina refertum ipse legat; plane aliud usus fræ-
 quens eum docebit. Scilicet complures hic deprehendes Ob-
 servationes sacræ, quæ perperam quærentur, in vulgaribus in-
 terpretandi Scriptorum S. *χρησθησάντων*, cum harum *Institutio-*
num scopus id non postulet; quales sunt, quæ *Parte I pag. 197*
& seq. occurrunt. Excerpti sunt ejusmodi flosculi summa
 diligentia ex scriptis Exegeticis tum Patrum primitivæ Eccle-
 siæ, *Chrysostomi, Hieronymi, &* aliorum, tum Theologo-
 rum antiquorum, *Lutheri, Melancthonis, Brenzii, Schnepfii,*
Lyserti, Schmittii, Solnacceri, Egidii Hunni, Gerardi, & cetero-
 rum, qui eadem, qua illi, ætate vixerunt: tum recentiorum, *Schmi-*
dti, Geleri, Carpzeviorum, ut reliquos in hoc studii genere verifi-
 cissimos taceamus; tum ex Codicibus MSis rarissimis *Daff-*
ovii, Lütkenii, Scolbergii, Grünbergii, & aliorum, qui omnes
 diurna nocturnaque manu Pandectas summi Nummis vesca-
 runt, & longo rerum usu observarunt, quæ sacrarum literarum
 studiose non parum conducunt. Equidem laudabile hoc fo-
 ret studium, si, qui se Ministerio Ecclesiastico consecrarunt, i-
 psinet Commentarios, quibus scripta Prophetarum & Aposto-
 lorum explicata sunt, præstantiores legerent; verum enim
 vero non omnibus hic licitum est adire Corinthum: vel ipsa
 temporis ratio, dum vitam agunt Academicam, hunc suscipere
 laborem prohibet. Quotusquisque *Glassium* a capite ad calcena
 perlegit? qui tamen tantopere nusquam non commendatur.
 Operam itaque illis præstitit Rev. Autor laude omni ma-
 jorem: dum talem iis suppeditavit *Apparatum Observatio-*
num Biblicarum, quem maxima solertia multisque lucubrati-
 onibus collegit, quemque brevi temporis spatio perlustrare
 potest Lector industrius. Habemus hic methodum certam, eru-
 endi sensum vocum phrasumque Codicis S. Hebræi ac

Græci, præcipue emphasæ eloquiorum Dei, quippe qui paucis multa dicendo sapientiam suam nobis commendat. Exemplo sunt, quæ *Parte I p. 503 seq. p. 566 seq. & Parte II p. 81 seq.* leguntur, nec non *Parte I p. 512*, ubi, quomodo filius V. Testamenti ex scriptura Novi Testamenti explicandus sit, solide ostenditur. Habemus hic Synopsin antiquitatum sacrarum, *Parte I p. 311* de calceis, *p. 314* de choreis & curribus, *p. 315* de conviviiis, *p. 316* de capitis tonsura & ejus obvelatione, *p. 325* de lotionè pedum, *p. 333* de unctione; & *Parte II p. 173* de Phariseo apud se orante, de corrigiis calcamentorum solvendis, de calice transunte, de die quietis, vulgo *Rislagæ*, qua occasione nodus Gordius, quid sibi velint verba *Joannis: Judæi. nolent ingredi prætorium*, dextre solutus est. Paucis etiam multæ & variz Philologorum de Urim & Thummim sententiæ *Parte I p. 22 seq.* compositæ sunt. Habemus hic dubia Chronologiæ & Genealogiæ S. vexata, quæ plene & solide decisa sunt, *Parte I p. 134 seq. Parte II p. 208 seq.* ubi, quæ in Genealogia Christi difficilia dantur, paucis explanantur; nec non *p. 403 Sect. IV*, quæ canonum Harmonicorum, harmoniæ Evangelistarum intervæntium, decada complectitur; ejus rei exempla *Parte I p. 150* occurrunt. Vides hic, Lector, Pseudo-Criticos, *Spinosam, Hobbesium, Rich. Simonium, Clericum*, & alios, ita confutatos, ut conscientia dubia tranquille acquiescere possit: *Parte I p. 7 & 170 seq. & Parte II* statim sub initio, ubi controversiæ de variantibus lectionibus, distinctione textus in versiculos, commata, cola, puncta, nec non de Hellenismo, Barbarismo & Solæcismis, stilo Novi Testamenti male imputatis, breviter ac rationibus firmis decisa sunt. Miracula quoque *Mosis Parte I p. 9 seq.* uti Servatoris nostri Christi & Apostolorum *Parte II p. 262 seq.* a Naturalistarum & Atheorum, sigillatim *Wolffoni*, calumniis dextre asserta sunt & vindicata; qua occasione doctrina de miraculis illustratur utilissimis sanctæ observationibus. Neque Pl. Rev. Autor jure, accusari potest, ac si operam suam impenderit tantum sensui Scripturæ S. eruendo; omnia hic ad utilitatem suam relata sunt. Doctrina fidei novis subinde argumentis confirmatur; unde *Theologia*

logia Hebdomadica Parte I p. 349 seq. Prophetica p. 653 seq. Apostolica Parte II p. 431 seq. ex ipsis Israelis fontibus limpidissimis haustæ, comparent. Adversarii doctrinæ Evangelicæ puræ, tam veteribus, quam recentioribus, os obturatur, uti vel ex *Parte I p. 219 seq. p. 408 & 412, & ex Parte II p. 533 seq.* patet. Impii & sceleribus dediti ira Dei vindictis ardente & supplicis ejus horrendis terrentur; pii contra ad virtutis studium strenue excitantur *Parte I p. 256, Parte II p. 476, 549, & aliis locis frequentissime.* Miseris & tristibus solatorum fontes monstrantur & aperiuntur, atque ad votum omnes refocillantur *Parte I p. 256, Parte II p. 476 & 549, & passim alibi.* Ordo Observationum harum sacrarum naturalis est. Dissiliit Apparatus hicce integer sua sponte in *duas Partes*, pro duplici Veteris & Novi Fœderis ratione. Præmissis utrobique generalibus, series librorum, qua alius alium excipit, tenetur. Intantum fit a Pentateucho *Mosis*, ex quo pauca hæc libere deat. *P. 29* observatur: quando vocabulum עֲלֵינוּ usurpatur de idolis, tum ei semper adduntur verba pluralia; ubi autem de vero Deo accipitur, ibi etiam inter pluralia semper adjicitur vox aliqua singularis numeri, ut ita & *Trinitas* & *unitas* in divinis observetur; *p. 33*: quod *Mosis* dicit: *Dominum videre* & *pœnitere*, hæc vere fiunt in cordibus eorum, qui ministerium verbi habent. *Vidit Deus* malitiam *dominum*, & *pœnituit*, h. e. *Noah*, qui habuit *Spiritum Sanctum*, ad dolorem concitatus est, talia videns; *p. 38*: multa, quæ *Deum* *Moses* locutum esse asseris, per homines dicta sunt. Ita ad *Gen. IV, 6, 7*: quare sic iratus es &c. credo, ait *Lutherus*, hæc ab ipso *Adamo* esse dicta. Sequuntur *Libri Historici*, difficultatibus Chronologicis & Chorographicis egregie liberati. Canon iste: *Divina Scriptura mos est, aliqua per anticipationem narrare*, egregie illustratur, difficultibus locis ex *Jo. XIII, 30, & Matth. XXVI, 9*, coll. *Marc. XIV, 25*, dextro explanatis. *Libris Metricis* nihil deest, quod sensus difficultatem tollat; præsertim, quæ de vocibus emphaticis & prægnantibus allata sunt *p. 566 seq.* ceteris palmam præcipiunt. *Libri Prophetici* tot abundant observationibus doctissimis pa-

riter ac nihilifimia, ut, quas inde eligamus documenti loco, haſi-
temus. Sufficiant ſequentes: *Stillare idem eſſe, ac iram Dei*
annuntiare, p. 775, judicium, quando opponatur ira Dei, ſigni-
ficare ejus gratiam, p. 802, ἐνοχέωσεν. Filii Dei peculiariter
intendi pbraſt hac: exo Deus ipſorum, p. 785, Meſſiam vo-
cari Jehouab Zebaotb, p. 802, Jeſebuab, dolci ad nomen Jeſu
alluſione, p. 811, & os Domini, p. 823, per juramentum expri-
mi verum Dei cultum, p. 876, manum Domini ſuper aliquem
eſſe dici, quando dono Prophetico inſtruitur, p. 896. Altera
hujus Apparatus *Paris*, dicta ſcriptis *Novi Teſtamenti*, eodem,
quo *Vetus*, tractationis modo & ordine gaudet; præmiſſis,
uti jam ſupra dictum eſt, præcipue illis, quæ ad Criticam ſa-
cram pertinent, ipſi Evangelistarum & Apoſtolorum libri per-
luſtrantur. Ex Obſervationibus, quibus difficilia explanantur,
tantum ſequentes excerpemus. Ne quis temere mutet *ſpirituum*
& agentium Græcorum diſpoſitionem, paucis p. 35 ſeq. refer-
tur, quando & quomodo ab *Ariſtophane* notæ illorum exco-
gitatæ & vocibus adſcriptæ ſint. P. 144 ſeq. docemur, Scripto-
res *Novi Teſtamenti* multa ex *Vetere Teſtamento* allegaſſe,
quæ vel ex revelatione Spiritus S. vel ex traditionibus majo-
rum, hauſerunt: uti *Matth. II, 25: Nazarenus vocabitur*, quia
Evangelista non ait: *Quod ſcriptum eſt in Prophetis, ſed quod*
dictum eſt per Prophetas. Sic obſervatur p. 163, vocabulum
εισέξ nullibi nudam fragilitatem, mortalitatem, aut peccami-
noſam corruptionem, ſed vel ſubſtantiam humanam, vel ipſam,
cum iſtis tamen imperfectionibus, notare. Ita p. 186 inter cha-
racteres, quibus Evangelistaſtæ diſtingui poſſunt, refertur, eos
ſingulos ſingularem quendam gradum dignitatis & excellentiæ
Chriſti explicare. Notatu digna ſunt & hæc: *apud Evanga-*
liſtas quadam Chriſti diſcipulis dicta eſſe ut Apoſtolis, qua-
dam ut Eccleſia Miniſtris, quadam ut Chriſtianis, p. 194.
Spiritu Sancto impleri notare ſingularem, Spiritus S. agitatio-
nem & impulſum *Luc. I, 13, Luc. IV, 1, Act. II, 4, p. 314, ver-*
ba Chriſti: Ut cognoscant te Patrem ſolum verum Deum, Jq.
XVII, ita explicantur, ut *τὸ ſολος* non ad ſubjectum, ſed ad præ-
dicatum, pertineat, hoc modo: *Pater eſt ille Deus, qui ſolus ve-*
rus

rus est. Adeoque *solus verus Deus* est prædicatum, omnibus tribus Deitatis personis commune, p. 333. Sic p. 354 synonyma *fidei salvifica* Joannea digna argumento solertia sunt collecta. Porro p. 367 probatur, Joanneum esse, *tò non posse pro nolle usurpare, Jo. VIII, 41; & p. 471, Apostolos mysterium Trinitatis tum in Exordiis, tum in Clauulis Epistolarum, suis inculcare, idque tam clare, ut ipse Episcopus locum 2 Cor. XIII, 13, pro validissimo adversus Anti-Trinitarios argumento reputet; verba Pauli: tenete traditiones, pro temporis illius ratione esse accipienda, ut addatur, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam.* Brevitatis studium plures ex hoc Observationum sacrarum horto flores carpere prohibet, neque dubitamus, quin illi, quos in medium atulimus, satis demonstrant, quam utilis, imo necessarius sit *Apparatus* huc sacrarum literarum studiosis. Nos quidem hic nihil desideramus, quam Indicem locorum Scripturæ S. & rerum memorabilium. Sed, quantum percepimus, Pl. Rev. Autor in eo est, ut hæc quam primum sequantur; cui laudabili instituto Numen clementissimum & vires, & tempus, clementissime largiatur!

FRANCISCI WOKENII, S. THEOL. LICENT.
 & in Acad. Wittenberg. P. P. O. Linguæ, Orient. &
 Societ. Scient. Reg. Boruss. Socii, Bibliotheca Witten-
 bergensis Theologico - Philologico - Phi-
 losophico - Historica.

Tomus I.

Wittenbergæ, ex officina Henningiana, 1730 - 1732, 8.

Alph. 1 pl. 13.

Pl. Rev. *Franciscus Wokenius*, cujus præmatura mors hoc ipso anno bonis omnibus acerba fuit, de commodis eorum, qui sacrarum literarum studiis se consecrarunt, promovendis, dum viveret, sollicitus, ex universo scientiarum ambitu selecta quædam in compendio quasi exhibere instituit. Atque

F f 3

huic

riter ac nitidissimis, ut, quas inde eligamus documenti loco, hagi-
temus. Sufficiant sequentes: *Stillare idem esse, ac iram Dei*
annunciare, p. 775, *judicium, quando opponatur ira Dei, signi-*
ficare ejus gratiam, p. 802, *ἐνοχέωσαν Filii Dei peculiariter*
intendi pbraſt hac: exo Deus ipsorum, p. 785, *Messiam vo-*
cari Jehovab Zebaoth, p. 802, *Jesebuah, dulci ad nomen Jesu*
allusione, p. 811, & *es Domini*, p. 823, *per juramentum expri-*
mi verum Dei cultum, p. 876, *manum Domini super aliquem*
esse dici, quando dono Prophetico instruitur, p. 396. Altera
hujus Apparatus *Parti*, dicta scriptis *Novi Testamenti*, eodem,
quo *Vetus*, tractationis modo & ordine gaudet; præmissis,
uti jam supra dictum est, præcipue illis, quæ ad Criticam sa-
cram pertinent, ipsi Evangelistarum & Apostolorum libri per-
lustrantur. Ex Observationibus, quibus difficulta explantur,
tantum sequentes excerpemus. Ne quis temere mutet *Spirituum*
& agentium Græcorum dispositionem, paucis p. 35 seq. refer-
tur, quando & quomodo ab *Aristophane* notæ illorum exco-
gitatæ & vocibus adscriptæ sint. P. 144 seq. docemur, Scripto-
res *Novi Testamenti* multa ex *Vetere Testamento* allegasse,
quæ vel ex revelatione Spiritus S. vel ex traditionibus maio-
rum, hauserunt: uti *Matth. II, 25: Nazarenus vocabitur*, quia
Evangelista non ait: *Quod scriptum est in Prophetis, sed quod*
dictum est per Prophetas. Sic observatur p. 163, vocabulum
eiusque nullibi nudam fragilitatem, mortalitatem, aut peccami-
nosam corruptionem, sed vel substantiam humanam, vel ipsam,
cum istis tamen imperfectionibus, notare. Ita p. 186 inter cha-
racteres, quibus Evangelistæ distingui possunt, refertur, eos
singulos singularem quendam gradum dignitatis & excellentiæ
Christi explicare. Notatu digna sunt & hæc: *apud Evanga-*
listas quadam Christi discipulis dicta esse ut Apostolis, qua-
dam ut Ecclesia Ministris, quadam ut Christianis, p. 194.
Spiritu Sancto impleri notare singularem Spiritus S. agitatio-
nem & impulsum *Luc. I, 13, Luc. IV, 14, Act. II, 4, p. 314. ver-*
ba Christi: Ut cognoscant te Patrem solum verum Deum, Ja-
XVII, ita explicantur, ut *tu solus* non ad subjectum, sed ad præ-
dicatum, pertineat, hoc modo: *Pater est ille Deus, qui solus ve-*

rus

rus est. Adeoque *solus verus Deus* est prædicatum, omnibus tribus Deitatis personis commune, p. 333. Sic p. 354 synonyma *fidei salvifica* Joannea digna argumento solertia sunt collecta. Porro p. 367 probatur, Joanneum esse, *sed non posse pro nolle usurpare, Jo. VIII, 41; & p. 471, Apostolos mysterium Trinitatis tum in Exordiis, tum in Clauulis Epistolarum, suis inculcare, idque tam clare, ut ipse Episcopus locum 2 Cor. XIII, 13, pro validissimo adversus Anti-Trinitarios argumento reputet; verba Pauli: tenete traditiones, pro temporis illius ratione esse accipienda, ut addatur, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam.* Brevitatis studium plures ex hoc Observationum sacrarum horto flores carpere prohibet, neque dubitamus, quin illi, quos in medium attulimus, satis demonstrent, quam utilis, imo necessarius sit *Apparatus* hinc sacrarum literarum studiosis. Nos quidem hic nihil desideramus quam Indicem locorum Scripturæ S. & rerum memorabilium. Sed, quantum percepimus, Pl. Rev. Autor in eo est, ut hæc quam primum sequantur; cui laudabili instituto Numen clementissimum & vires, & tempus, clementissime largiatur!

FRANCISCI WOKENII, S. THEOL. LICENT.
 & in Acad. Wittenberg. P. P. O. Linguæ, Orient. &
 Societ. Scient. Reg. Boruss. Socii, Bibliotheca Witten-
 bergensis Theologico - Philologico - Phi-
 losophico - Historica.

Tomus I.

Wittenbergæ, ex officina Henningiana, 1730 - 1732, 8.

Alph. 1 pl. 13.

Pl. Rev. *Franciscus Wokenius*, cujus præmatura mors hoc ipso anno bonis omnibus acerba fuit, de commodis eorum, qui sacrarum literarum studiis se consecrarunt, promovendis, dum viveret, sollicitus, ex universo scientiarum ambitu selecta quædam in compendio quasi exhibere instituit. Atque

Ff 3

huic

huic quidem instituto intentus, ad imitationem Bibliothecæ Lubecensis & Bremensis Bibliothecam Wittenbergensem conscribere suscepit, in qua non Theologica solum varia, sed & ea, quæ vel ex antiquitate, vel Philosophia, vel Historia, Theologiz cultoribus usui esse aliorum possent, in lucem ad spectumque proferrentur. Eas vero leges sibi præstituit B. Autor in hac Bibliotheca ipse, ut 1) veritates Theologicas vel magis roboraret, vel a dubiis, per alios motus, liberaret, vel dissentientem Theologorum, ac diversas, ab his adhibitas loquendi rationes, commode conciliaret, vel alia quadam ratione illustraret; 2) Fontium S. Scripturæ præcipuam quandam haberet curam, & ex genuina Critica & Hermeneutica dubia nonnulla Exegetico - Philologico - Critica explanaret; 3) de falsæ Philosophiæ ad hoc illudve Theologicum dogma applicatione, vel veræ sobriæque Philosophiæ ministerio, quod Theologiæ præstare potest, subinde moneret; 4) Ecclesiasticæ Historiæ difficultates hinc inde amoveret, eamque passim illustraret; 5) Historiæ quoque literariæ subinde litaret, & Vitas virorum celebriorum, alias vel plane non, vel minus apte, extantes, fidi Historici more maxima brevitate sisteret; 6) libros nuper editos non facile recenseret; 7) Disputationum autem selectiorum palmaria contenta referret, & Programmata, thema aliquod evolvantia, exhiberet, ac nova denique, e.g. mutationes, promotiones, actus solennes, &c. non plane præteriret, iis etiam additis, quæ vel ex MSs Codicibus, vel Epistolis, in hunc censum venientibus, nancisceretur, controversiis autem vel plane omissis, vel debita modestia memoratis. Atque hac ratione Volumen I, quod indicavimus, Bibliothecæ Wittenbergensis a B. Autore concinnatum fuit. Quod uti *sex* absolvitur *Partibus*, Indicem quandam earum rerum exhibebimus, quæ in singulis Partibus observantur. In *prima* igitur *Parte* primo loco apparet *Introducitiō in Theologiam moralem Symbolicam*, cujus pars 1) de fine, 2) de subjecto, 3) de principiis effectivis & mediis, agit. Hanc Introductionem excipit Programma Júbileo Evangelico Colbergensi, A. 1730 celebrato, consecratum, cujus Autor est *Jo. Christ. Sebumann*, Lycei Colb. Rector. Sequitur tertio loco docu-

Pag. 1 seq.
61 seq.

66.

mentum memoria dignissimum civitatis Stolpernsis in Pomerania, additum hospitio; quod civitas dicta præstitit *Bogislaus*, Duci Pomeraniae, ejus filius, *Casimirus*, *Semaviti*, Ducis Mòsowice, gener fuit, ex MSto. Quartum locum occupat solutio *Pag. 70 seq.*
 debili de uxoribus *Esavi*, cui subjunguntur ad calcem hujus Partis Disputationes aliquot, Theologiae inservientes, A. 1729. *70 seq.*
Parte II sequentia habentur: Epistola *le Courayer*, Bibliothecarii *802.*
S. Genovesæ apud Parisienses, ad B. D. *Io. Wilb. Janum* data, de vita & scriptis *Molineti*, ex autographo: discussio, utrum *85.*
 ex *Flavio Josepho* probari possit, quod *Gen. III. 5.* corruptum, & ex *N77* sit *N77* factum: de abusu Græcarum vocum Theologico: de sensu typico libri *Esteræ*: de Professorum Orientalium linguarum in Academia Wittenbergeni meritis in lingua Orientalibus: Disputationum & Programmatum A. 1729 nonnullorum Indices. *99.*
Partem III incipiunt B. *Godofredi Buchneri*, Pastoris primarii Rugenwald. in Pomerania Orientali, Epistolæ de significatione Hieroglyphica literarum Hebræarum, quibus subjunguntur nonnulla Jubilæi Augustanæ Confessionis solennis. Commentatio ad *Pf. LXXVII. 6.* de libro vitæ gratiæ: amica Responsio ad Bibliothecæ selectæ Theologicæ recensionem *Mosis* Cel. Autoris Harmonici *Pf. XLVII* factam: *Georg. Joach. Schraneri*, Lycei Colb. Con- *110.*
 Rectoris, Memorabilia Ecclesiastica Colbergensia, & in fine Disputationes quædam, A. 1730 habitæ, memorantur. *114.*
Parti IV primo loco exhibet nonnulla de festo Augustanæ Confessionis Jubilæo Wittenbergeni, deinde dubia Phanoke: ani certitudini *163 seq.*
Criticæ Hebrææ mōta remota. Quæ excipiunt ea, quæ B. Autor de paraphrasi Biblica B. *Abrabamæ Calviti* Manuscripta XI *191.*
 Voluminum in folio produxit. Quarto loco apparent loca ex Libris Historicis Veteris Testamenti, quæ *Joannes Clericus* corrupta credidit, vindicata. Quinto amica Responsio ad *245.*
 censuram *Mosis* sui Harmonici, quod ad Exodum attinet, in eadem Bibliotheca Theologica selecta datam, quibus *256.*
 accedunt *L. Elæ du Pin* relatio de iis, quæ lectionem Augustanæ Confessionis antecesserunt, pauci considerata, & *273.*
 Dissertationes ac Programmata quædam A. 1730, quorum tituli memorantur. *Parte V* reperiuntur Catalogus *281.*
 Episto- *289.*
306.
340.
353.
371.

Pag. 376.

447.

457.

pistolarum MStarum variorum Auctorum ad Stanislaum
 Hofium, Cardinalem & Episcopum Varmisensem, & P. R. in
 Concilio Tridentino Legatum, qui Catalogus antea missus ad
 B. J. W. Janum a Mich. Frid. Quadlo, Theol. D. Prof. &
 Rect. Gynnasii Carolini Palmo-Sedinesis: Indices ac tituli
 Disputationum nonnullarum A. 1731: Samaritana Eusebiana:
 Indices aliquot Disputationum: Commentatio de Sophia, Dei
 conjuge: Commentatio ad Ezech. XLIII, 7, 8: duo memora-
 bilia Wittenbergensia, A. 1731 a Vateris patrata. *Parte VI* ha-
 bentur *Jobi* textus contra Clericum defensus, amica Responso
 ad censuram *Mosis Harmonici*, quod ad *Levit. Num. Deuteron.*
 spectat. Quæstio, an methodus demonstrativa sit Mathema-
 tica, alia ex *Jobo* dicta a Clerico sollicitata, ac denique Indices
 Programmatum nonnullorum A. 1731. Volumen hoc primum
 duplici Indice clauditur 1) dictorum S. Scripturæ expositorum
 & vindicatorum; 2) rerum in hoc Volumine præcipuarum.

JO. GODOFR. LAKEMACHERI, GR. ET
 Orient. Lingu. Prof. Ord. Observationes Philo-
 logica.

Pars IX & X.

Helmstadii, impensis. Christ. Frid. Weygandi, 1733, 8.
 Plag. 20.

Pag. 3.

Pergit Vir Cel. Jo. Godofr. Lakemacherus, in sacris locis il-
 lustrandis, & in his duabus Partibus Observationum suarum
 Philologicarum XIV dictis S. S. paulo obscurioribus lu-
 cem hæud vulgarem accendit. Observatio *Partis nonæ pri-
 mæ* de *Monte Sinai Hierosolymis* *συνορχῆς* ad *Gal. IV, 25.*
 conjecturam profert, qua verbum *συνορχῆς* numeri æqualita-
 tem indicare in formulis, *Σινᾶ ὄρος ἐν τῇ Ἀραβίᾳ* & *ἡ νῆς*
Ἱερουσαλήμ, si Hebraice convertantur, valorque literarum nu-
 meralis spectetur, dicitur, ita quidem, ut *συνορχῆς* idem hic va-
 leat, atque *ισόψηφός ἐστι, ejusdem numeri est*, eandem conti-
 net

net summam, propterea quod **סני דו ערב** & **היהוה** Pag. 16.
 eadem numerum referunt, si arithmetice supputentur lite-
 re. Observatio II de numero nominis *bestia Apocalyptica*
Apocal. XIII, 17, 18, id agit, ut reddat probabile, numero
DCLXVI in dicto loco Apocalyptico respici *Rabban Simeo-*
nem II, cui nomini hic inest numerus, *Gamalielis* filium, &
 quæ de bestia ibi referuntur, ita huic *Simeoni* convenire, ut
 cornua duo agnina potestatem denotent duplicem, Præsidatus 46 seq.
 in Synedrio, & Recturæ in Academia: prodigia per bestiam e-
 dita magis significant peritiam, in Synedrii præsidio a Judæis
 vulgo requisitam: **Χάραγμα** fronti aut manui impressum, vel
 phylacteriorum usum a *Simeone* imperatum, vel notam quan- 53 seq.
 dam servitutis, aut servitutem ipsam, indicent. Observatio
 III de *Numine Jfrasis tutelari Ps. CXXI* publico Academiæ
 nomine scripta, & loco Programmatis die Michaelis festo A.
 1732 proposita fuit. Observatione IV de *Elementis mundi,* 85 seq.
 ad *Gal. IV, 3*, Cel. Autor ostendit, per nomen *στοιχεῖα* non e-
 lementa, non signa Zodiaci, horumque imagines, non um-
 bram solarii, non literas, sed disciplinarum principia, sive ru-
 dimenta, intelligenda esse, & per nomen *νόμους* Judæos inter-
 pretandos. Observatio V de *Jephta verba sua Mitzpa edis-*
ferente, Jud. XI, 11, præmissis nonnullis de quinque Mitzpis,
 quæ in sacris literis memorantur, probat, sacrificium in hoc 105.
Jephtæ negotio factum fuisse, quia & Hebræi Deo soliti fue-
 runt victimas offerre ante prælium æque ac Persæ, Pœni &
 Romani, & pacta & fœdera non sine sacrificiis iniri consue-
 verunt, & Hebræis usitatum fuit, dum novus constitueretur
 Princeps, sacrificium offerre, nomen autem **כרי** verba 111.
Jephtæ pacta conventa, seu conditiones, sonare, quæ inter
Jephtam & *Gileaditas* convenerant. Observatione VI de a-
 qua coram *Jehova* effusa, 1 *Sam. VII, 6*, asseritur, hunc actum,
 a *Samuele* loco adducto descriptum, pertinere ad symbolicos 121.
 actus, tunc temporis usitatos, & effusionem aquæ rem signi-
 ficare luctuosam. Observatio VII est de *Samuele Bethle,*
Gilgale, Mitzpa & Roma jus dicente, 1 *Sam. VII, 16, 17*, in 133.
 qua Doctiss. Autor, *Samuelem* ideo hæc loca obiisse, censet,
 quod cum antiqua religione jam essent consecrata, sacra ibi so-
 lerent

lèrent fieri, ac propterea iudicio exercendo cumprimis idonea viderentur. *Partes X* Observationes itidem septem complectitur, quæ hos Scripturæ locos illustrant, & de his agunt argumentis: *de barba legatis Davidis abraha*, ad 2 *Sam. X, 4, 5*: *de spreta aqua Siloa* ad *Es. VIII, 6, 7, 8*: *de Egypto & Babilonia ab Alexandro M. capienda*, ad *Es. XXIII, 12, 13*: *de Dago concluso coram Jehova*, ad 1 *Sam. XXI, 8*: *de tempore, quod apocalypsis, ac speciatim illa Cap. XVII, Joanni obtigit*, ad *Apocal. XVII, 9, 10*: *de Jehova munus Sauli odoraturo*, ad 1 *Sam. XXVI, 19*: *de monte myrrha & colle thuris*, ad *Cantic. IV, 6*. His accedunt indices in *Partes IV*; primus est locorum Scripturæ, quæ vel ex instituto, vel occasione oblata; illustrantur: secundus vocum & phrasium Hebraicarum, Rabbinarum, & Chaldaicarum, nominum item quorundam propriorum, quæ explicantur: tertius vocum phrasiumque Græcarum, quæ exponuntur: quartus denique rerum memorabilium. Quod reliquum est, omnes nobiscum Viro Celeberrimo, qui ante dictis non solet acquiescere, & vitam & otium apprecabuntur, quo in hoc literarum genere plura in dies proferendi Doctiss. Autori ne desit occasio.

Des H. Apostels Petri Grund-Sätze Göttlicher Lehren wider die ungegründeten menschlichen Lehren der Röm. Kirche, &c.

h. e.

THEOLOGIA PETRI ANTIPONTIFICIA, EX ipsius Epistolis, Vita, aliisque ejus effatis, diducta atque edita a M. ADAMO LEBRECHT MULLE-RO; cum Præfatione D. JO. GEORGII WALCHII.

Jenæ ac Lipsiæ, apud Jo. Frid. Ritterum, 1731, 8.

Plag. 10½.

Cl. Autor, qui hactenus in evulgandis variis Virorum celeberrimorum scriptis fuit occupatus, propriam suam hoc in libro demonstratam dedit diligentiam. Argumentum, circa quod versatur, systematicè pertractavit, cumque Dogmata Pontificiorum characteristicè sint vel primi vel secundi ordinis, in duas divisit *Partes* libellum. *Partis I*, quæ *theses Ec-*
cle-

clāsa Romana proprias proponit, quibus ab omnibus aliis Christianis distinguuntur, *Cap. I agit de Scriptura Sacra*, ubi solide retellitur Pontificiorum commentum, quod Scriptura Sacra non sit divinitus inspirata; quod sit corrupta ac imperfecta; obscura intellectuque difficilis; a Laicis non legenda; misime iudex ac norma omnium controversiarum; ac denique quod traditiones humanæ in eodem cum Scriptura Sacra autoritatis loco sint ponendæ. *Cap. II de Ecclesia* est inscriptum. Hoc loco Autor noster confutavit Pontificiorum dogma illud: Ecclesiam Romanam solam appellari & esse veram, Catholicam, ac visibilem, ejusque fundamentum Pontifices esse Romanos. — *Caput hujus Partis III agit de Pontifice Romano*. Hic ostenditur, falsam & omni Scripturæ Sacræ fundamento destitutam esse Pontificiorum doctrinam: Papam esse Dominum ac Monarcham universæ Ecclesiæ Christianæ a Deo ordinatum, adeo infallibilem, ut nec erret, nec errare possit; ac tandem genuinum Petri Apostoli successorem. *Cap. IV de Purgatorio*, ac *Cap. V de Calibatu Clericorum* edisseritur. *Part II*, quæ continet *Theses Pontificis proprias, quibus a Protestantibus quidem sunt diversi, convenientes autem habent Ecclesiam Græcam & Orientalem*, absolvitur novem Capitibus. *Cap. I de Cultu Sanctorum religioso*, ubi haud levia exhibentur momenta. Probat Autor Doctiss. non solum cultum Sanctorum apud Pontificios vere esse religiosum ac divinum, sed &, minus hunc debetî virgini *Mariæ*, nec pro mediatrice eam & redemptrice recte venditari, ostendit. *Cap. II* agitur *de libero hominis arbitrio in spiritualibus*; *Cap. III de Justificatione hominis peccatoris coram Deo*; *Cap. IV de Satisfactione pro peccatis propriis & alienis*; *Cap. V de plenaria legis impletione*; *Cap. VI de Fide salvifica*; *Cap. VII de incertitudine beatitudinis*; *Cap. VIII de Transubstantiatione, & Missa Pontificia*; *Cap. denique IX de bonis operibus Ecclesia Romana fictitiis & meritoriis*. Ubivis Autor Cl. genuinas Pontificiorum doctrinas ex præcipuis eorum Scriptoribus adduxit, adductasque ad verbi divini lancem ponderavit, inprimis vero ex clarissimis D. Apostolæ *Petri* effatis, lubrico Pontificiorum doctrinâ nisi

fundamento, demonstravit, addita hinc inde unius alteriusque dicti exegesi haud contemnenda. Lubentes igitur assentimur S. R. *Joanni Georgio Walchio* in Praefatione erudita, hisce pagellis praemissa, hunc librum ab Autore perspicuae ac solide fuisse conscriptum, asserenti.

J. C. HARENBERGII OBSERVATIO AD
1 Cor. XI, 13, 14, de Jure Naturae
Hypothetico.

I. **C**onsensio actionum humanarum liberarum ad obtinendam generis humani & cujusque hominis perfectionem est illa cynosura, ad quam omnes singulosque mortalium animum intendere decet. Cupiditas enim sese conservandi adeo nobis innata & propinqua est, ut nulla expelli vi furcaque queat. At ea est rerum nostrarum conditio, ut solus quisque sibi adminicula felicitatis providere ac procurare non possit. Quare opus est, ut plures conserventur, si ipsi ad conservationem nostram incubituri simus. Est quoque in inimico & hoste facultas, qua nobis consulere licet. Quare nec quaevis in hostem & inimicum licet, sed ea duntaxat, quae conservationi propriae sunt consentanea. Perfectio est eorum, quae existunt, ordo ad perennem felicitatem. Hic ordo a Deo ipso in virtutibus suis, seu attributorum harmonia, ipsisque operibus ejusdem, custoditur ac conservatur. Regenti hanc perfectionem, imitatione expressam, extendunt ad sempiternam status sui felicitatem; reliqui ad ejus vitae bracteatae felicitatem.

II. **P**oenae enim, dari vitam alteram, actionum hujus vitae compensatricem; eo ipso de perfectione status sempiterni cogitandum est. Haec lex, haec conditio, aliunde arcessita, & in certi vicem posita, novum suppeditat invitamentum actionis, sic, nec aliter, instituetur. Eadem est ratio in aliis institutis, hic & illic libere investis & assumtis, quae in hac vel illa gente si neglexeris, decori laudem perdis. Ex hac rerum contemplatione oritur duplex Jus Naturae; unum absolutum, & per sese valens: alterum hypotheticum, seu certo instituto superstructum. Hanc distinctionem

nera

nem si curæ habuerimus, non incidemus in eam charyb-
dim, in qua il hæserunt, qui, ob variantia gentium insti-
tuta, negarunt, dari Jus Naturæ. Fac enim, variare gen-
tium instituta. Inde tamen nondum sequetur, tolli pru-
dentem institutorum ad felicitatem usum, debitumque, usum
illum ubique seclandi, invitamentum.

III. Sic in genere Romana discrimen exstitit inter servos
& liberos ratione externæ formæ, conversationis & corpo-
rum exornationis. Institutum illud originem debuit merito
hominum arbitrio. At, ex quo id semel per populum Ro-
manum, eique subditas gentes, vicem recti honestique ob-
tinuit, eorunt, qui decorum servare, ac aliorum sibi be-
nevolentiam conciliare voluerunt, utique fuit, ut capillo-
rum prolixorum gestamen evitarent. Et sic natura ac in-
doles rerum docuit, capillum promissum, & ad mores for-
tinarum contum, viris non alendum esse.

IV. Ita *Anastafius Odyssæ Cap. VIII Φύσιν* in hoc loco
Paulino exponit per *περίγυια*. Et *Ignatius* in Epistola ad
Ephesios Cap. I Φύσιν δικαίαν vocat rem justam. Confet
ad *Ignatii* locum animadversiones *Coscleris Tom. II Patrum*
Apostolicorum pag. 11. Quas alii de voce *Φύσιν* hoc loco
sententias fovierint, erudite suo more expoluit Ven. *Jac.*
Christoph. Wolfius in *Curis Philologicis & Criticis* ad
h. l. pag. 482 seq. Alii exponunt vocem per naturæ insti-
tutum, alii per consuetudinem, alii per sexum. Sed facile
patet, nullam harum acceptionum ad præsentem quadrare
locum. Cur enim soli cuidam consuetudini fuit litandum,
ni submississet ratio æquitatis & honestatis? Neglectus e-
nim honestatis & decori, *ἀριμία*, subsuit omissioni præ-
ceptionis Apostolicæ. Naturæ jura exposcunt conservatio-
nem hominum, si ipsa in sese considerentur. At Græci
heroes alebant crines promissos *ὠνδρῶδες* ad formidi-
nem hosti incutiendam. Qualis est igitur illa lex naturæ,
quæ, per sese expensa, usum crinium promissorum da-
mnavit? Cineiani formabantur in modum cornuum.
Moses ipse, fortassis, in signum gubernationis vicariæ sibi
concredidit, ex monte Sinai talia deportavit cornua. Hæc

DE NOVA ACTA ERUDITORUM

arte, erat *deus* & excellentia. Semper porro per sese non flagitat, ut viri abstineant crinibus ornatis & promissis. Didericem enim sexus utriusque texentis alia modis potest institui. Et quid, queso, faciendum foret inter populum, in quo viri honestiores & religiosiores viderentur capillo prolixo, comtoque, ac profuente? Nam instituto illi cum de decore sui esset reluctandum, cum Jus Naturæ absolutum non obstat?

V. Subiit videlicet institutum, Græcis Romanisque acceptum. Sacerdotes Veneris & Cybeles præco more gaudebant crine muliebriter tractato & comto. Honesti vero viri & Græci & Romani, quorum instituta tum a gentibus pacatis ac tributariis fuerant assumpta, crinem muliebriter comitum horrebant. Poeta Latinus iuculente:

Sint procul a nobis iuvenes, ut famina, comitis.
 Jam Aristoteles studium ornandi capillos in viris damnavit (previnque Lib. II *Oryon. Cap. I.* Liberti & ingenium Romani capite incedebant minus ornato. Polybius in *Excerptis de Prusia, Rege Bithynorum*, ad Legatos Romanos procedente: *Quamprimum Legati ad ipsum venerunt, raso capite, pileatus, togatus, & more Romano calcatus, ob idam iis processit, plene eo habitu ornatus, qualis solent esse apud Romanos recens manumissorum, quos libertos vocant: & cum Legatos salutasset, ecce me, inquit, vestrum libertum, omnia vestra causa cupientem, instituta omnia vestra imitari paratum. Qua voce nulla fingi potest minus generosa.*

VI. Ex eodem Jure Naturæ hypothetico exponi potest incisum decimum, dummodo per *καταληξιν* ex inciso tertio intelligatur maritus, quem Deus per vetustissimum institutum mulieri præesse iussit. Mulier enim obstricta est ad potestatem tenendam & servandam in illo capite, quod ipsi propositum a Deo. At quare? Propter angelos. Quosnam? Illos videlicet, qui potestatem suam decrivant ex capite suo, Numine supremo, eamque sibi non arrogant. Quid culpe in foeminas redundabit, si ipsæ co-

ram emissariis gentium essent capite aperto? Liberis & ingenuis ea patebat captivis habitudo.

VII. De Jure Naturæ hypothetico, & divino, & humano; indubie complura erui possunt, infervitura & sacris exponendis, & constituendis peculiaribus gentium disciplinis. Fundamentum obligationis in hoc jure pendet a duratione instituti valida. Qua expirante expirat ipsum jus hoc vel illud naturæ hypotheticum. Idem de gestamine-crinium est pronuntiandum.

J. C. M. COGITATA DE VERA NOMINIS HIPPOLITHI A LAPIDE origine.

Quæ Ven. *Heumannus* in recentissima *Conspectus Reipublicæ Literariæ* editione p. 327 seq. de vero personati illius *Hippolithi a Lapide* nomine in medium protulit, ita certè comparata sunt, ut sententiæ *Conringiana*, qua statuitur, *Bogislaum Philippum Chemnitium* sub ficta illa appellatione latere voluisse, nemo non assurgere teneatur. Circa etymon tamen adscitii nominis pauca quædam monuisse liceat. Scilicet existimat Vir *Cel. Chemnitium* pleudonymia memorata digium tam ad *Holsatiam*, quæ Germanice *Hollstein* vocatur, quam ad insignia Ducum illius regionis, in quibus candidus *equus*, ratione *Ditmarsia* Provinciæ, conspicitur, intendisse, atque denominationem illam inde mutuatum fuisse. At vero longius hæc petita videtur conjectura, & *Chemnitium*, cum nomen illud assumeret, animum huc appulisse, vix probabile est. Planiore itaque modo nodum huncce, bona tamen Viri *κρίτικότης* venia, expedire tentabimus. In ea nimirum sumus sententiæ atque opinionis, causas simulatæ appellationis non nisi in vero *Chemnitii* nomine queri oportere. Quod enim ad *Hippolithi* prænomen attinet, personatum illum Scriptorem hoc ipso nomine baptismale *Philippi* (*Bogislai* notione plane omisso) occurrere intendisse, perquam est verisimile. Satis videlicet, quantum conjectura auguramur, esse putavit, modo in utroque *equi* indicium quæcunque ratione exstaret. Sed, de hoc ut prolixius agamus, nostri in præsens non est

DE NOVA ACTA FRADITORUM

arte, erat deus & excellentia. Sane porro per sese non flagitat, ut viri abstineant crinibus ornatis & promissis. Discrimen enim sexus utriusque texentis alia modo potest institui. Et quid, quæso, faciendam foret inter populos, in quo viri honestiores & religiosiores videntur capillo prolixo, comtoque, ac profuente? Num instituto illi cum decore sui esset reluctandum, cum Jus Naturæ absolutum non obstat?

V. Subiit videlicet institutum, Græcis Romanisque acceptum. Sacerdotes Veneris & Cybeles præco more gaudebant crine muliebriter tractato & comto. Honesti vero viri & Græci & Romani, quorum insipientia tum a gentibus pacatis ac tributariis fuerant assumpta, crinem muliebriter comitum horrebant. Poeta Latinus iuculente:

Sine procul a nobis iuvenes, ut famina, comto.

Jam Aristoteles studium ornandi capillos in viris damnavit sprevitque *Lib. II Oryon. Cap. I.* Liberti & ingenū Romani capite incedebant minus ornato. Polybius in *Excerptis de Prusia, Rege Bithynorum*, ad Legatos Romanos procedente: *Quamprimum Legati ad ipsum venerunt, raso capite, pileatus, togatus, & more Romano calcatus, obstitam eis processit, plene eo habitu ornatus, qualis solet esse apud Romanos recens manumissorum, quos libertas vocant: & cum Legatos salutasset, ecce me, inquit, vestrum libertum, omnia vestra causa cupientem, instituta omnia vestra imitari paratum. Qua voce nulla fingi potest minus generosa.*

VI. Ex eodem Jure Naturæ hypothetico exponi potest incisum decimum, dummodo per *καθαλῆν* ex incilo tertio intelligatur maritus, quem Deus per vetustissimum institutum mulieri præesse iussit. Mulier enim obstricta est ad potestatem tenendam & servandam in illo capite, quod ipsi propositum a Deo. At quare? Propter angelos. Quosnam? Illos videlicet, qui potestatem suam derivant ex capite suo, Numine supremo, eamque sibi non arrogant. Quid culpe in foeminas redundabit, si ipsæ co-

rum

ram emittentis gentium essent capite aperto? Liberis & ingenuis ea patebat capitis habitudo.

VII. De Jure Naturæ hypothetico, & divino, & humano, indubie complura erui possunt, inservitura & sacris exponendis, & constituendis peculiaribus gentium disciplinis. Fundamentum obligationis in hoc jure pendet a duratione instituti valida. Qua expirante expirat ipsum jus hoc vel illud naturæ hypotheticum. Idem de gestamine-crinium est pronuntiandum.

J. C. M. COGITATA DE VERA NOMINIS HIPPOLITHI A LAPIDE origine.

Quæ Ven. *Heumannus* in recentissima *Conspectus Reipublicæ Literariæ* editione p. 327 seq. de vero personati illius *Hippolithi a Lapide* nomine in medium protulit, ita certè comparata sunt, ut sententiæ *Conringianæ*, qua statuitur, *Bogislaum Philippum Chemnitium* sub fide ista appellatione latere voluisse, nemo non assurgere teneatur. Circa etymon tamen adsestitioni nominis pauca quædam monuisse liceat. Scilicet existimat Vir *Cel. Chemnitium* plevdonymia memorata digitorum tam ad *Holsatiam*, quæ Germanice *Hollstein* vocatur, quam ad insignia Ducum illius regionis, in quibus candidus *equus*, ratione *Ditmaris* Provinciarum, conspicitur, intendisse, atque denominationem illam inde mutuatum fuisse. At vero longius hæc petita videtur conjectura, & *Chemnitium*, cum nomen illud assumeret, animus huc appulisse, vix probabile est. Planiore itaque modo nodum huncce, bona tamen Viri *νετινωτάτῃ* venia, expedire tentabimus. In ea nimirum sumus sententia atque opinione, causas simulatae appellationis non nisi in vero *Chemnitii* nomine quærere oportere. Quod enim ad *Hippolithi* prænomen attinet, personatum illum Scriptorem hoc ipso nomen baptismale *Philippi* (*Bogislai* notione plane omissa) occurrere intendisse, perquam est verisimile. Satis videlicet, quantum conjectura auguramur, esse putavit, modo in utroque *equi* indicium quacunquæ ratione exstaret. Sed, de hoc ut prolixius agamus, nostri in præsent non est

est instituti. Accedimus potius ad id, in quo cardo rei vertitur, nempe ad cognomen *Cbemisii*, atque, illud gemina *Lapidis* mentione, Græca æque ac Latina, denotari, fidenter asserimus. Certissimum sane est, vocabulum *Cbemis* (quod rectius *Kemis* scribitur, quemadmodum & *Mari. Cbemisium*, Nostri avum, quandoque *Kemisium* se vocitasse constat; vid. *Acta Inaug. Acad. Julæ A. 1576 Lit. N.*) Slavonicæ esse originis, ac lapidem designare. Unde, *Camensiam* Soraborum, ac *Cameneium* Sarmatarum, domos lapideas, si etymologiam spectes, nuncupari posse, asserit *Abrab. Frenclius* in *Præf. Lex. Sorab. Lib. II Cap. II.* Apud Ruthenos, quorum lingua pariter Slavonicis est annumeranda, eadem quoque significatio obtinet, quam in rem *Steph. Javorskii* famosum illud Opus, A. 1728 primum in lucem editum, quod *Kamien-Wery*, seu *Lapidem* (fundamentalem) *fidei*, vernaculo idiomate inscripsit, excitasse sufficiat. Bohemorum dialecto, quæ idem ex toto Slavonica est, lapis *Kamen* nominari assolet, id quod versio S. Codicis Bohemica, quam studiose evolvimus, compluribus in locis, exempli causa *Matth. XXI, 42, 44. & XXVII, 66*, satis superque testatur. Quin *Cbemisium*, urbem in Hermunduris haud incelebrem, a montosa regione, ac lapidibus abundante, nomen consecutam fuisse, præter formam ac terminationem vocis Slavonico-Sorabiceam, res ipsa loquitur, tamen si omnes, qui de urbibus egerunt, Scriptores, quæ fuit eorum negligentia, etymon ejus non attigerint. Ex quo facile intelligitur, *Bogisl. Pbil. Cbemisium* cognominis sui germanam originem, paucissimis ista quidem ætate cognitam, *lapidis* notionibus ita involvere studuisse, ut verum quidem nomen, quamvis in aliam linguam traductum, retineret, ac nihilo tamen fecius literato orbi (quod sua maxime intererat) ignarus plane rectusque maneret. Unde illum, ratione conficti istius nominis, *ἀμαρτώνημον* potius, quam *ψευδώνυμον*, vocaveris. Num vero *Cbemisius* eo tempore, quo libellum de Ratione Status literis mandavit (Anno scilicet 1647) jam in equestrem ordinem a Regina Sueciz, *Cbristina*, cooptatus fuerit, atque hanc dignitatem præpositione illa, cognomini assumpto præmissis, in animo habuerit, aliis hariolandum relinquimus, veram nominis ipsius derivationem liquido, quod speramus, exposuisse contenti.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Linguae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomus I Sectio VI.

HISTOIRE DE L'ÉGLISE ET DE L'EMPIRE, &c.

h. e.

HISTORIA ECCLESIAE ET REIPUBLICAE,
inde a natiuitate Christi usque ad exitum Seculi de-
cimi, Autore JOANNE LE SUEUR. Editio
nova, eaque correctior, auctaque tum Annota-
tionibus, tum allegatis.

Tomus VIII.

Amstelodami, apud Petrum Mortier, 1730, 4 maj.

Alph. 12 pl. 6.

Cum A. 1713 *Benedictus Pictetus*, Theologus Genevensis, suam ederet *Historiam Ecclesiasticam atque civilem Seculi undecimi*, telam scilicet persequens a *Joanne Sudorio*, (ita enim eum duce *Sammarthano Flog. Gall. Lib. IV Cap. 18* vocabimus,) in Gallia Pastore Ecclesiae de la Ferté-Aucol, ceptam,

Hh

admo-

admonebatur statim in *Historia Critica Reipublica literata Tom. IV p. 331*, ut *Sudorianum* illud Opus, primum Geneva editum approbantibus Ecclesie Gallicae Reformatae Synodis, recognosceret ac locupletaret. Paruit Vir Cl. consilio huic, neq. stilum solum subinde reddidit comiorem, sed pluriq. quoque marginibus adscripsit loca testium, imo & Annotationes inseruit, cum multis numero, tum insignes eruditione. Atque ita habemus egregium corpus Historiae Ecclesasticae, in modum Annalium scriptae, atq. textu civili etiam historiae satis copiose, satisq. accurate. Certe Romanorum Imperatorum historia perluculenta hic simul exhibetur, nempe ceterorum totius orbis regnorum praecipuorum. Nostrium erit, ex Historia potissimum Ecclesiastica quaedam decerpere, unde Lector cum diligentiam, tum iudicium, Autoris possit cognoscere. *Tom. I p. 20 seq.* adversus *Eusebium* docet allatis argumentis, *Therapeutas Philonis* fuisse *Essena* sectae homines. Eiusdem errorem de Statu *Panacedensis*, (de qua doctissimas duas Dissertationes *Theodori Hasei* in ipsis *Actis A. 1727 p. 424* recensuimus,) copiose refellit *p. 45 seq.* Eiusdem miram credulitatem notat *p. 48 seq.* fabulam de *Epistola Agari* ad *Christum* pluribus congruentibus argumentis. Quando vero *p. 60* relationem de *Tiberio* Christum inter *Divos Romanos* referre conato profert tanquam veram, Annotator iustas exhibet causas, cur ea inter *prisci xvi fabulas* referenda sit. In *secundi Seculi* historia *p. 218*, *Epistolas Ignatii* ad unam omnes esse fictitias, tam clare demonstrasse iudicat *Dalleum*, ut omnibus veritatis amantibus satisfecisse videatur, utque plurimum ei debeatur pro tam gravis erroris locupletissima refutatione. Dissertationem *p. 246 seq.* longiorem exhibet ad probandam, in primordiis Ecclesiae nihil intercessisse discriminis inter *Episcopos & Presbyteros*. Negat tamen, Ecclesiam postea peccasse, cum discrimen constituit. Usam enim eam esse libertate, qua gaudeat in concinnando ordine rerum Ecclesiasticarum externo. Librorum *Sibyllinarum* autorem esse *Montanum* haereticum, putat *p. 256*, multaque profert non solum ad demonstrandam eorum *voesav*, verum etiam ad verisimilitudinem maximam conciliandam suae de eorum vero auctore sententiae.

Tom. I.

sententia. De *Clemente Alexandrino* p. 320 ita judicat, fuisse eum virum spectatæ pietatis pariter atque eruditionis, sed propter judicii tenuitatem ineptissimos commisisse errores, & libris suis inseruisse. Ad *tertii Seculi* delatus historiam, p. 20 seq. singularem profert Dissertationem de jejuniis veteris Ecclesie, itemque de nexis jejuniorum *Montanicorum*. Similis Dissertatio p. 20 seq. extat de cœmeteriis ac templis veterum Christianorum. Tertia est p. 25 seq. de disciplina veteri Ecclesiastica, deque gradibus penitentia. Videas hic etiam longam tractationem de *Tertulliano*, & singulis ejus libris. De titulo *Pontificis Maximi, Episcopi Episcoporum, & Papa*, dato Episcopis Romanis a *Tertulliano*, disserit p. 30 seq. ostendens consequentiam, quam hinc hodie nectant Pontificii, satyricam *Tertulliani* verba pro feriis accipientes, inanitatem. Imperatorem *Philippum* fuisse Christianum, negat p. 63 seq. ac suspicatur, efficitam fuisse hanc de pessimo Principe fabulam ad eos magis reddendos Christianos. Pag. 107 seq. multis dissertat de Baptismo prisce Ecclesie, ejusque ritibus: idque argumentum pertexit p. 117 seq. De manuum impositione p. 119 seq. Dissertatio exhibetur brevis: longior ætatem p. 134 seq. de electione Episcoporum ac Presbyterorum olim non facta nisi consentiente populo. De Baptismo quoque *Constantini M.* deque donatione ejus singularis extat Dissertatio p. 219 seq. Lectu quoque dignissima est, quæ p. 226 seq. legitur, de origine monachorum Dissertatio. Pertinent vero duæ hæc Dissertationes ad *quarti Seculi* historiam, in qua & p. 5 seq. refellit fabellam de *Helena* inventione crucis Christi, quam ostendit hoc ipso adhuc sæculo natam novum ab unoquoque subcedentium Scriptorum accepisse incrementum. Morem, post *Nicænum Concilium* introductum, ad Catechuménos & paganos non loquendi de Sacramentis Christianis, rejicit p. 21 seq. tanquam petiitum a paganis Sacerdotibus, ac Patres Ecclesie potius Christum & Apostolos imitari debuisse, judicat. Vitam *Augustini* breviter exhibet p. 228 seq. ubi quoque ceterorum Ecclesie Patrum vitas iusta brevitate exponens, adjecta Scriptorum cuiusque, imò etiam novorum, mentione. In *Seculi quinti* Historia p. 29 seq. singula

Tom. II.

III.

IV.

ri studio disputat de origine & progressu invocationis Sancto-
rum. *Hieronymi* naves p. 98 seq. recenset, concludens, fuisse
in eo viro & virtutes maximas & vitia maxima. De *Vin-*
centii Lirinensis *Commonitorio* p. 145 judicat, Autori huic, tan-
quam Semipelagiano, constitutum fuisse, tacite refellere novae
Augustini interpretationes locorum S. Scripturae de predesti-
natione & gratia. Singularis Dissertatio de titulis *Archi-Epi-*
scopi, Metropolitanis, Primatis, Exarchi, & Patriarcha, legi
potest p. 188 seq. Generatim p. 329 seq. observat, sub Impera-
toribus Christianis *Seculi quarti & quinti* Ecclesiam admo-
dum vitiatam fuisse, cum in moribus Clericorum, tum in
dogmatibus ac ritibus Ecclesiasticis. Simul tamen ostendit, eo
temporis spatio fundamentum fidei mansisse salvum & inco-
lume, Ecclesiamque longe diversam fuisse ab hodierna Ro-
mana Ecclesia, sive dogmata, (quae sigillatim recenset,) sive
praxin & mores spectes. In historia *sexti Seculi* p. 59 a *Cy-*
rillo quodam scriptam *Vitam S. Saba* vocat *fabulam Roman-*
ensem Ecclesiasticam, in qua paucis veritatibus permixtae sunt
innumera mendacia. Plures vero Sanctorum vitas eodem
fere affici titulo, quia concessurus sit, doctissimus quisque, non
est, quod dubitemus. *Pag. iii seq.* singularem sinit Disserta-
tionem de ethnicis titulis, quos ea aetas Christianis tribuit Im-
peratoribus, appellans eos *aeternos, divinos, oracula*; deque ni-
miis honoribus, istos titulos secutis, adoratione videlicet, & oscu-
latione pedum. Hac occasione, agit, etiam de osculatione
pedum, non solum Romano, sed aliis quoque Episcopis, praes-
tita. Denique de hodierna pedum Papae osculatione agit, e-
umque honorem non amplius civilem, ut olim, sed religiosum,
esse docet. De ortu & progressu doctrinae de purgatorio, a
Gregorio M. constabilita, p. 231 seq. longa exstat Dissertatio.
Talis etiam p. 263 seq. occurrit de Papa illo: cujus postquam
recitavit justas ac debitas laudes, etiam summam ejus inopiam
eruditionis exemplis allatis in apricum profert. Dum vero
adjicit ejusdem errores Theologicos, simul dogmata ejus illa
meliora offert, quae sunt hodiernae Ecclesiae Romanae adversis-
sima. In *Seculi septimi* historia p. 47 seq. clare ac distincte

Tom.V.

VI.

expo-

exponit sententiam Monotheletarum. Hinc *p. 52 seq.* de *Papæ Honorii* Monotheletismo verba facit, ac præterea docet, oleum & operam perdidisse defensores ejus. Ceterum non Seculo hoc septimo introductam fuisse extremam unctionem, sed Seculo demum undecimo, manifestum facit *p. 104*: de quo eodem argumento *Tom. VIII* disserit ad *A. 900 p. 18 seq.* De Concilio generali sexto copiosius agit *p. 105 seq.* ac simul ostendit, id non a Papa, sed ab Imperatore, convocatum fuisse, nec Papam habuisse præsidem & rectorem, sed Imperatorem. Cumque in isto Concilio *Honorius* Papa condemnatus sit tanquam Monotheleta, hinc sequi contendit, 1) Papam errare posse, 2) eminere Concilia supra Papam: refellens simul Papicolarum effugia diligentissime. *Bonifacium* Apostolum sive missionarium, *p. 171 seq.* in historia *Seculi octavi* docet, non in castra Christi perduxisse homines, sed in castra Papæ, eosque, qui jam ante fuerint Christiani, sed non Papicolæ, ejus in ditionem studiosissime redelegisse. *Pag. 267 seq.* ostendit multis argumentis, vere *Caroli M.* jussu & autoritate scriptos atque editos fuisse libros illos quatuor, qui exstant *de cultu imaginum* contra Concilium Nicænum II. Qua occasione & *p. 273 seq.* agit de *Francofurtano* Concilio *A. 794*, in quo damnatum fuit illud Concilium, licet jam confirmatum a Papa. Cumque hic Papicolæ multas querant evadendi rimas, Autor singulas obstruit curatissime. Ex *nomi Seculi* historia observamus, Nostrum *p. 38* tanquam veram historiam referre fabulam de Rege *Poloniæ Popiale* a muribus devorato; *p. 86 seq.* demonstrare multis, *Rabanum Maurum* & *Walafridum Strabonem* in doctrina de Sacramento Cœnæ longe discessisse ab hodierno Ecclesiæ Romanæ dogmate; *p. 97 seq.* narrationem de *Juana* Papissa veram habere, p. opter testimonium *Anastasi* Bibliothecarii, Scriptoris *oxygène*, & aliorum Romanæ Ecclesiæ membrorum genuinum. E *decimi Seculi* historia duo repetimus, quæ majorem habent falsi, quam veri, speciem. Recitat scilicet *p. 121* vulgatum illud de *Archi-Episopo Moguntino Hastone* murium dentibus conciso tanquam veram historiam. Quanquam Annotator adjicit, videri hoc

Tom. VII.

VIII.

pluribus fabulosam. Eandem profert narrationem noster Historicus p. 197 de *Wilderolphe*, Episcopo Argentoratensi. Denique p. 199 seq. contendit, valde verosimilem esse criminationem, qua Papa *Sylvester II*, cui antea nomen fuit *Gerberti*, accusatus fuit magiæ diabolicæ: quanquam ad ultimum rem istam relinquit in medio.

M. TULLII CICERONIS ORATIONES, CUM Argumentis, Animadversionibus, & Analyfi M. ANTONII FERRATII, ad usum Seminarii Patavini.

Partes IV.

Patavii, ex typographia Seminarii, apud Jo. Manfredi, 1779. Smol.
 Pars I Alph. i pl. 13½, Pars II Alph. i pl. 18, Pars III
 Alph. i pl. 19½, Pars IV Alph. i pl. 21½.

Multum omnino ad comparandam eloquentiam valere, si quis rationem ab iis, quos sibi ad imitandum proposuit, in adhibendis artis Rhetoricæ præceptis, usque applicandis imitam, perspexerit curatius, si demum ignorabunt, qui hanc eruditionis partem nec attigerunt, nec sensu suo degustarunt. Quo plus igitur ex hac ratione Oratores edendi in juventutem Oratoriz studiosam fructus redundat, eo major iis, qui hunc in se laborem susceperunt, sine dubio debetur gratia. Atque hæc etiam non est deneganda Viro Cl. *M. Antonio Ferratio*, cui hæc est editio *Orationum Ciceronianarum* in acceptis referenda. Is enim iussu *Gregorii*, Cardinalis Barbadici, eo consilio Oratorum principem in lucem emittendam suscepit, ut sigillatim indicaret, atque ante oculos poneret, quam commode quamque ingeniose artis Rhetoricæ præceptis in suis *Orationibus Cicero* usus esset. Sic vero in hoc negotio versatus est Cl. *Ferratius*, ut singulis *Orationibus* præmiserit earum non argumentum solum, verum etiam *Synopsin*, sive artificium Rhetoricum. Ipsi *Ciceronis* verbis, in unaquaque pagina ex optimis Editionibus repetitis, subiicit *Annotationes*, quibus obscuro

obscurius dicta illustravit, & juventuti, cui omnis hæc opera dicata est, intellectu reddidit faciliora. Quæ licet sint brevissimæ, tamen vel ideo laudem merentur maximam, quod non ternere, sed habito delectu, iis locis sunt adjectæ, quas ceteri Commentatores aut incerti, quid sentirent, omiserunt, aut, non affectu Oratoris sententiam, perperam fuerunt interpretati. In Analyti, quæ infamam cujusque paginæ partem occupat, imprimis docet Doctiss. Editor, quæ duce *Cicerone* ac magistro potissimum sint in exordio præstanda, quæ vitia in narratione vitanda, unde arguments, quæ persuadendi vim habent, eruenda, quæ ratione tractanda, quid ad permovendos Auditorum animos maxime valeat, quo loco, quæve industria adversariorum petitiones repellendæ, quæ figurarum, quæque sententiarum varietas pro rerum hominumque, apud quos dicendum est, varietate usurpanda, & qua denique ratione artis Rhetoricæ præcepta ad exemplum *Ciceronis* in ipsos usus conferenda. Ad calcem cujuslibet Orationis exhibuit sententias in unaquaque notabiliores. Sic e. g. *Parte II p. 330 in fine Orationis pro Lege Manilia* hæc comparent sententiæ: 1) *Ceteris in rebus, cum venit calamitas, tum detrimentum accipitur; at in vectigalibus non solum adventus mali, sed etiam motus ipse, affert calamitatem;* II) *Non possunt una in civitate multi rem & fortunas amittere, ut non plures secum in eandem calamitatem trahant;* III) *Non potest exercitum is continere imperator, qui se ipsum non continet; neque severus esse in judicando, qui alios in se severos esse judices non vult;* IV) *Felicitatem præstare de se ipso nemo potest; meminisse & commemorare de altero possumus.* In quatuor vero Partes, ut jam indicavimus, Orationes *Tullii* in hac editione divisæ sunt. In prima sequentes habentur Orationes: 1) *Pro P. Quinctio*, 2) *pro Sex. Roscio Amerino*, 3) *pro Q. Roscio Comædo*, 4) *Divinatio in C. Verrem*, 5) *Actio I in C. Verrem*, 6) *Actio II in C. Verrem liber I de vita ante acta*, 7) *Actio II in C. Verrem liber II de jurisdictione Sicilicensi*, 8) *Actio III in C. Verrem liber III de frumento.* In altera Parte hæc continentur: 1) *Actio II in C. Verrem liber*

Liber IV de signis, 2) Actionis II in C. Verrem liber V de suppliciis, 3) pro M. Fontejo, 4) pro A. Caccina, 5) pro lege Manilia ad populum, 6) pro A. Cluencio, 7) de lege Agraria contra P. Servilium Rullum, trib. pl. in Senatu, 8) de lege Agraria contra Rullum, Trib. pl. ad populum, 9) de lege Agraria contra Rullum Trib. pl. ad populum, 10) pro C. Rabirio perduellionis reo ad populum, 11) in L. Catilinam in Senatu, 12) in L. Catilinam ad Quirites, 11) in L. Catilinam ad Quirites, 14) in L. Catilinam in Senatu. In Parte tertia leguntur: 1) pro L. Muræna, 2) pro L. Flacco, 3) pro P. Sulla, 4) pro A. Licinio, Archia Poeta, 5) post reditum suum ad Quirites; 6) post reditum in Senatu, 7) pro domo sua ad Pontifices, 8) de Heraspicum responsis in Senatu, 9) pro Cn. Plancio, 10) pro P. Sextio, 11) interrogatio in Vatinius, 12) pro M. Cælio. In quarta Parte sunt: 1) pro L. Cornelio Balbo, 2) de Provinciis Consularibus, 3) in L. Pisonem, 4) pro T. Annio Milone, 5) pro C. Rabirio Postumo, 6) pro M. Marcello, 7) pro Q. Ligario, 8) pro Rege Deiotaro, 9) in M. Antonium Philippica XIV.

CORNELIO NIPOTE VERONESE, &c.

h. e.

CORNELIUS NEPOS, VERONENSIS, DE
*Vita excellentium Græcorum, &c. Italice conversus a
 REMIGIO FLORENTINO, summaque
 diligentia correctus, & denuo
 impressus.*

Veronæ, apud Dionysium Ramanzinum, 1732, 4.

Alph. 1 pl. 10,

Ex Dedicazione Typographi de *Brazzonum* Veronensium illustri familia quædam discas, Commendatur hæc editio tanquam retractata nunc, & collatis exemplaribus Latinis castigata. Et potest fieri, ut multa emendata sint. Superesse tamen

tamen non pauca, quae lima indigeant, age, vel ex solo Attico breviter indicentur, non quo studium improbemus vel Interpretis, vel Editorum; sed ea inprimis causa, ut videant, qui possunt, quanto melius sit, si quis per se intelligere bonos Scriptores possit, quam si Interpretes sit adhibendos. Ac de ipsis Italiae linguae rationibus viderint ipsi Itali. Nos conferemus Latinae. Statim ab initio, *perpetuo a majoribus acceptam esse questrem obtinuit dignitatem, vertitur, E come sempre era stato nella sua casa l'onore dell'Equestre dignità, così egli ancora fu Cavaliere.* Nepos hoc vult, contentum fuisse Pompeium equestri dignitate, neque maiora appetuisse. Pater mature decessit, redditur, *Mori suo padre piu tosto vecchio.* Atticus rogat Sullam, *Noli adversum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliquit,* mala forte interpunctione deceptus vertitur, *con cui ho lasciata l'Italia per non armarmi contra di voi,* quasi cum aliis Italiam reliquisset, qui reliquit patriam, ne in aliorum castris pugnaret adversus Sullam. An munera, quae Sulla Athenis accepta deferri iussit Attico, recte vertantur *offizi*, viderint Itali. Intelliguntur certe honores, comoda, dona. Mianus etiam excusari posse videtur, quod *urbana officia*, hoc est, in urbe praestanda, vertuntur *grazioso Servizio.* Ad comitia eorum *venitavit*, nimis ad verbum exprimitur, *ai loro Comizi.* Herodem fecit ex *dothrae*, obscurissime transfertur, *di nove parti della sua robba.* Quis enim hoc intelligit, nisi qui divisionem *offis* retinet, sciatque *tres quadrantes*: ita designat. Ad *basam publicam non accessit*, obscure vertitur, *All'incanto non andò mai.* Neque enim de autione in universum sermo est, sed bonorum proscriptorum. Quemadmodum alias apparet, exemplo non nimis emendato usum Interpretem, ita illud etiam adversus historiarum fidem ponit, *e tusta Roma fosse rivolta verso di Attico;* legit nimirum ad eum, pro eos. Ita legit, *Provinciarum, qua iis dicitur causa data erant a Consulibus,* & incongrue vertit, *perche l'usanza era.* Male inculcatur Cicero, ubi de Cato sermo est. Liberalitatem Attici *collidant* fuisse negat Nepos: male Interpretes *maliziosa*,

Cap. I §. 2.

II, 1.
IV, 2.

5.

4.

V, 2.

VI, 3.

VIII, 1.

5.

X, 5.

XI, 3.

Cap. XII. *Voluntus Praefectus Fabrum Antonii militare munus habuit, neque dici debet supraintendente agli edifi: neque acroama ibi est armonia, sed omnis surium & animorum in convivio oblectatio. Ista quidem declarant, quod diximus, melius eos sibi consulere, qui ipsos per se Scriptores veteres cognoscere possunt. Illud obiter etiam animadvertimus, in summario, ubi de *Datame* sermo est, fingi *Regem* aliquem *Cappadociae*, de quo nihil *Cornelius*.*

XIV, 1.

HET LEVEN VAN WILLEM DE I, PRINS
van Oranie, &c.

h. e.

VITA WILHELMI I, PRINCIPIS AURIACI,
Comitis Nassoviae, Gubernatoris summique militum
Praefecti Provinciarum Hollandiae, Seelandiae, Trajectensis,
Frisiae, & reliquarum, literis mandata

a - - - . Editio altera.

Pars I, II & III.

Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmanns, & Leonh.
Bakker, 1732, 8 maj.

Alph. 6 pl. 193.

Celeberrimi Principis illius, qui fundamenta Republicae Batavorum jecit, *Wilhelmi Auriaci I*, historiam, quemadmodum Cl. Autor in Praefatione observat, Belgarum adhuc nemo ex instituto literis mandavit, ita, ut, quae tot alii Scriptores de se sparsim memoriz prodiderunt, in unum collecta, apteque conglutinata, legi una serie possint. Specimen ejus breve dedit *Auberius*; idem egit eruditissimus *Meurfus*, sed telam haud male caeptam, tametsi homines pragmaticos, quam eruditionis valde laude claros, ad similitudinem provinciam obeundam aptioris Cl. Autor existimat, ad finem non perduxit. *Lapisus*, longius progressus, instituto satisfacit utraque, sed, rerum Belgicarum non

non satis peritus, rebus Aurasionensem principatum spectantibus maximam partem disinetur. Ceteros, qui de vita *Wilhelmi Auriaci* data opera commentati sunt, non magni esse momenti, Autor censet, nec dignos, quorum ratio habenda magnopere videtur. Relictam igitur ab aliis spartam tanto libentius suscepit Noster, quod; gente *Wilhelmi* ejus, si propagationem masculam spectes, exstincta, remotisque adeo odii favorisque casibus, opportunitatem liberius jam litandi veritati oblatam existimat. Haussit autem sua, quod ad *Partem primam* attinet, ex pluribus carptis Scriptoribus; quos ad marginem bona fide allegavit. In sequentibus *van Borium* ante omnes sequendum duxit, collecta inde cum aliis Scriptoribus, siue domesticis, siue externis; contendendo, supplendoque, quae *Borio* praetermissa vidisset. Hinc *Borium* eundem nusquam citavit *tales*, quod ita nimis crebro appellandus esset, laudavit tamen alios in margine adductos, ut adeo vel hinc intelligatur, nihil hic ingenio debere Autoris, quippe nihil omnino sine teste obrudentis Lectoribus suis, nisi digressiones & iudicia, in quibus historiae subinde interponendis plusculum sibi se indulisse, candide profiteretur. Ceterum non querenda in libro hoc fusa rerum omnium, quae vel in Belgio, vel alibi, dum in vivis esset *Wilhelmus Auriacus*, gestae sunt, enarratio. Cum enim non constituerit Autor, nisi ea, quae ad vitam & res gestas illius pertinent, memoriae hoc libro prodere, sua sponte patet, cetera strictim attingi, ac proinde uberiores eorum notitiam aliunde esse petendam. Atque haec quidem haecenus de indole hujus operis. Quae in Praefatione subjiciuntur de praestantia historiae federati Belgii, de Belgarum in patria historiae literarum monumentis consignanda negligentia; de externis Scriptoribus rerum Belgicarum huic labori imparibus, consulto praetermittimus. Quod ad Historiam ipsam attinet, si illa facili comtoque contexta est, & Lectores rerum Belgicarum cognoscendarum cupidos adeo non divinate patitur, ut nihil fere sit, cujus notitiam plenior non suppeditet. Ornant eam cum primis Prosopographiae illustrium Virorum, qui illis temporibus vixere, ex optimis fontibus haussit,

& fessum cetera legendo animum identidem peropportune reficientes. Nec dedecori sunt narrationibus, quibus eas con- diendas putavit, animadversiones & judicia, tedium non crea- tura forte Lectoribus, nisi ubi vel nimis crebro narrationis fi- lum interrumpunt, vel in eam magnitudinem excrescant, ut molem libri sine insigni emolumento augeant. Certe & in hac re, & in excursibus, quos de industria longiores interuit, paulo plusculum sibi sumsisse Cl. Autor videtur, quem tamen nihilo fecius Belgarum suorum, quibus potissimum scripsit, sus- fragia laturum, nulli dubitamus.

LE VITE DE PITTORI, SCULTORI ED ARCHI-
tetti moderni &c.

h. e.

VITÆ PICTORUM, SCULPTORUM, ATQUE
*Architectorum hodiernorum, cum eorundem Imaginibus,
ad vivum delineatis; scriptæ a JOANNE PE-
TRO BELLORIO. Editio secunda.*

Romæ, apud Franciscum Ricciardum, 1728, 4.

Alph. 2 pl. 4.

Secunda hæc est Editio insignis Operis Cl. Bellorii, quo il-
le, memorias hominum, in pingendi sculpendique, Archi-
tecturæ item, artibus, non sua tantum, sed & nostra ætate no-
bilissimorum, consecravit posteritati. Non refert multa refer-
re de libro, paucis admodum, qui alias hisce studiis tenentur,
penitus ignorato, quin inspecto vel leviter. Quod primariis
tantum artificibus calamus commodandum suum esse atque
industriam existimavisset Autor, neglectis mediocribus, ex quo-
rum censu haberi non minus illis liceret ad æternitatem graf-
laturis, quam Poetis ex *Horatii* sententia; angustis valde ar-
tificum numeris se cohibuit, tanto majora tantoque digniora
prolaturus in medium de cujusque Operum mirabili præstan-
tia, conditione, artificio inimitabili, ac pretio, quos semel di-
laudandos consulto suscepisset. Eorum vel nomina huc ap-
pona-

ponamus. Enimvero sunt illi: 1) *Augustinus Carracci*, Pictor & Sculptor Seculi sexti post decimum clarissimus; natus Bononiæ A. 1558, denatus ibidem A. 1602; 2) *Dominicus Fontana*, Architectus, natus ad lacum Comensem A. 1543, denatus A. 1627; 3) *Fridericus Barocci*, Pictor; 4) *Michael Angelus Merigi*, itidem Pictor; 5) *Petrus Paulus Rubens*, Antverpiensis, similiter Pictor, natus A. 1577, denatus A. 1640; 6) *Antonius van Dyck*, civis Rubenii, atque in arte æmulus, natus A. 1599, denatus A. 1641; 7) *Franciscus de Quernoy*, Sculptor, Brutellis oriundus, natus A. 1594, denatus Liburni A. 1643; 8) *Dominicus Zampieri*, Pictor & Architectus, Bononiæ natus A. 1581, & denatus A. 1641; 9) *Joannes Lanfrancus*, Parmensis, Pictor, mortuus A. 1647, sexagenario major; 10) *Alexander Algardus*, Bononiensis, Sculptor & Architectus, defunctus A. 1654, anno ætatis 52; 11) *Nicolaus Puffinus*, Gallus, Pictor, natus A. 1594, denatus A. 1665; 12) tandem loco primum hæc accessit, in priori *Endoos* non existans, Biographia proluxa & accurata *Luca Giordano*, Pictoris Neapolitani, qui in luteum editus A. 1632, anno demum 1705 mortalitatem explevit. Ceterum vestibulum universi Operis ornat ejusdem *Belloriti* ingenii doctrinæque plena Commentatio, qua *Idem Pictoris, Sculptoris, atque Architecti, ex naturalis pulchritudine, vel ipsa natura superiorem, delineavit*, quamque publice quondam in Academia Pictorum Romana A. 1664 non sine communi plausu recitavit.

RITRATTI DI ALCUNI CELEBRI PITTORI DEL
Secolo XVII &c.

h. e.

IMAGINES ALIQUOT CELEBRIUM PICTORUM Seculi Christiani decimi septimi, delineatæ ærique incisæ ab OCTAVIO LIONI, Equite; additis eorundem Vitæ, ex variis Autoribus decerptis, quas quidem passim interspersa Hypomnemata subinde illustrent atque emendant.

Li 3

Romæ,

Romæ, apud Faustum Amidei, 1731, 4.

Alph. I pl. 10.

Comitem superiori scriptioni, nostræ quidem judicio, non incommode prorsus damus presentis libri, congeniari fere argumenti, notitiam. Compos factus Bibliopola, *Amideus*, imaginum quorundam celebrium Pictorum, quas penicillo scitissime expresserat olim *Octavius Lioni*, summus item in delineando artifex, noluit illarum usum invidere publicæ curiositati, communesque illas reddere hinc preli beneficio decrevit. Sed, ne nudæ nimis illæ compererent, adjungere statuit istorum hominum Biographias, quorum, tantum omnium, historia, jam descripta aliorum calamis, amatorum manibus versabatur. Quod potius ipsi videretur illas ita representare, quales earundem Auctores conditas reliquissent, quam metalli instar, cum levi quadam externæ formæ immutatione, transfusas noviterque elaboratas reddere; hoc interim negotii dedit erudito cupiam homini, ut recensitas studiose notulis quibusdam passim instrueret, ad calcem articuli cujuslibet relatis, quibus vel secius, vel imperfecto, dicta declararentur illustrarenturque amplius. Dubitandi nobis causæ ulla non restat, quin gratiam hoc consilio inierit a peritis Editor; qui insuper & ad illud operam adhibuit, uti elegantiori longe jucundiorique habitu, quam de *Bellorio* superius memorato factum est, in intuentium oculos liber iste incurreret. Age autem, quæ summa ipsius sit, jam strætum edisse amus. Primum legitur *Vita ipsius Octavii Lioni, Romanæ*; decerpta ex *Joannis Baglionii Vite de Pictori p. 321*; secundum *Ludovici Lioni* ex eodem, *p. 144*; tertium *Thoma Salini*, ex eodem, *p. 287*; quartum *Christophori Roncalli*, ex eodem, *p. 289*; quintum *Antonii Tempesta*, ex eodem, *p. 314*; sextum *Marcelli Provenzale*, ex eodem, *p. 349*; septimum, *Josephi Cesaris d'Arpino, Equitis*, ex eodem, *p. 367*; octavum *Simonis Vouet, Parisiensis*. Hujus vita, quod nullibi reperiri posset integre descripta, recens eandem conficere oportuit, advocatis in subsidium Auctoribus, qui suis in scriptis aliquam

quam *Voussi* mentionem fecerunt; *Joachimo* nempe de *Sandraart* in *Academia Picturae rudita*; *Florentio le Comte* in *Cabinet d'Architecture, Picturae, &c.* *Raphaels Soprani* in *Vite de' Pittori Genovesi*, *Baglionii* libro saepius citato, *Perrault* in *Opere des hommes illustres*, *Isaaco Bullartio* in *Academia Scientiarum & artium*, *Germano Bricao* in *Descriptione de la Ville de Paris, &c.* Primus hic *Voustus*, *Academiae Pictorum Gallicae* verum bonumque artis gustum intulit ex Italia, atque hodiernum pro ejusdem instauratore inter Gallos celebratur; qua ex re & hoc loco memoriam ipsius breviter renovabimus. Natus Parisiis, quod diximus, A. 1582, & a pueris a parente ad pingendi artem informatus, tantos vel juvenis in Anglia exercendo progressus fecit, ut jam tum miraculi instar esset intelligentibus. Post aliquot annos in patriam redux, abiit mox Constantinopolim A. 1611 in comitatu Ill. Viri, *Achillis de Harlay*, quem tum ad Imperii Ottomanici moderatorem ablegaverat Rex Christianissimus. Multam ibi gratiam a Legato iniiit Noster, quod imaginein delineasset perfectam omnibus fere numeris *Sultani Achmeti I.* quantumvis inspicendi penitus, pro more gentis, Imperatoriae vultum, difficillima valde copia exstitisset. Post aliquam moram in Italiam delatus, Venetiis potissimum ac Romae, conversis in usum atque ad imitandum sibi propositis elimatissimis artificum exquisitissimorum exemplis, invidendos progressus fecit, plura etiam eorundem monumenta, quae adhuc dum superant, maximique sunt, manus sicut dexteritate. Summa hinc fuit in caritate apud *Urbanum VIII*, Pontificem maximum, eoque in honore habitus ab universis, ut nemo non A. 1624 delatum ipsi *Academiae Pictorum Romanae* principatum congratularetur. Concessit tandem post triennium iterum Parisios ad patrias lares, de voluntate Franciae Regis, *Ludovici XIII*, qui titulo illum Pictoris Aulici primarii cohonestavit, locupletique stipendio impertivit. Similia emolumenta ipsi obtulit *Caroli I*, Britannorum Regis, liberalitas, quae vero patriam amore modeste recusavit, vitamque ibi clausit A. 1641 sexagenario proxima. Sed redeamus in orbitam. Nono loco apparet

paret vita *Joannis Baglionis*, qualem ipse descripsit libro sapius citato p. 401; decimo, *Joannis Francisci Barbierii*, decerpta ex *Vitis Pictorum Bononiensium*, Autore *Carolo Cesare Maluasia* Tomo II p. 359; undecimo *Joannis Laurentii Bernini*, Sculptoris, Architecti, & Pictoris famigeratissimi, repetita ex *Philippi Baldinucci Notizie de' Professori del Disegno*, Tomo ultimo; duodecimo tandem *Caroli Maratti*, Equitis. Postrema hæc Biographia a *Bellorio* instituta, & annum usque 1689 deducta fuit. Continuavit inde ad A. 1695 *Franciscus Primerius*, mortuo *Bellorio* decrepita ætate. A. 1696, & pertexit tandem *Anonymus* idem, qui Annotationes præsentis Syllogæ adspersit, ad A. 1713 *Maratto* emortualem.

L'ABECEDARIO PITTORICO, &c.

h. e.

INDEX ALPHABETICUS PICTORIUS,
ab Autore revisus, correctus, & auctus multis Professoribus, aliisque memoratu dignis, ad Picturam spectantibus; ad Dom. FRANCISCUM MURAM,
excellentem & præclarum Pictorem
Neapolitanum.

Florentiæ, apud Georgium Ubaldi, 1731. 4.

Alph. 3 pl. 8.

Quantus labor a Lexicographis sit exarandus, nemo unquam facile ignorat. Exemplo est liber hic, Italica, seu Hetrusca, conscriptus lingua, in præsens multis ditatis accessionibus, denique recens. Haud sufficere videbatur scopo præstituto unus Index Alphabeticus, eo quod Sculptores Pictoresque, qui de arte sua concinnarant libros, fecernendi erant a magistris, qui, opere ipso artem suam professi, a scribendo abstinerant. Hæc personarum differentia causam Editori suppeditavit, ut priores priori, posteriores posteriori, enumeraret Alphabeto. Facile patet, Sculptores & Pictores, calamo apto dari

dari hand adeo multos. Qua de causa Alphabetum prius, si molem spectes, admodum posteriori cedit. *Sandrarsi* liber rarissimus crebro consultus fuit a Collectoribus, nec alii libri præstantes fuerunt neglecti. Id nonnullis molestum videri possit, nomina evolvenda hic esse, quæ vocamus baptismalia. Ita *Alberti Düreri* vita recensetur non in litera D, sed in A. Ne tamen difficultatem hæc facerent librum evolucurib, adjecta fuit *Pars tertia, quinque Tabulas* complexa. In *prima* recensentur per seriem Alphabeti nomina hæreditaria, prænominiibus & cognominibus post illa positis. In *secunda* enarrantur libri, concispi de Pictoribus, Sculptoribus, & Pictura, adjecto impressionis typographicæ anno ac loco. In *tertia* afferuntur tituli librorum, spectantium ad Architecturam & perspectivam. In *quarta* recensentur libri Pictoribus Sculptoribusque necessarij, iique maximam partem hand tractatij. In *quinta* habentur signa Pictorum peculiaris, eorumque Monogrammata, quibus recte cognitis, Autor picturæ detegi facile potest. An inscriptio libri sit angustior tractatione, ex recensione summa & argumenti facillime intelligitur. Sed cur eos odissimus, qui plura, quam promiserunt verbis, præstant re ipsa? Laudandum est, quod vitis singulorum adjuncti sint Autores, ex quibus Biographiæ fuerunt desumptæ.

MEMOIRES HISTORIQUES ET CRITIQUES, &c.

h. c.

MEMORABILIA HISTORICA ET CRITICA,
que singularia Historiæ Gallicæ, & alia nonnulla, continent, collecta a FRANCISCO OTTONE
DE MEZERAY.

Partes II.

Amstelodami, apud Fridericum Bernhardum, 1732, 8.

Pars I pl. 16, Pars II pl. 11.

Mezerajus, insigne inter Gallorum Historicos nomen adeptus, nostris adhuc temporibus promeruit, ut ex Manuscriptis

K k

scriptis ipsius quædam in lucem protrahantur. Hinc ante biennium prodiit *Historia Matris & Filii*, cujus Autorem tradunt fuisse *Mezerajum*, quem tamen libellum Cardinali *Richelieu*, histosiam diffidii inter *Ludovicum XIII* & Matrem hoc modo describenti, potius esse adscribendum, invidiis argumentis hic asseritur. Nunc comparent *Mezeraji Memorabilia*. Etenim; defuncto vix Nostro, rumor erat, ipsum *A. necdota V* vel *VI* Voluminibus congestisse, unde *Colbertus* necessarium duxit, ut, apposito Sigillo Regio, M^{sta} *Mezeraji*, Bibliothecæ Regiæ servarentur, ubi eadem hodiernum invenias. Inde producantur hæc *Memorabilia*, ipsius *Mezeraji* manu exarata, quæ Collectanea potius sunt dicenda; unde confusa plura aut aliis permixta in iis deprehendere licet. Seligemus ex iisdem nonnulla, unde judicari de reliquis facile poterit.

- P. I
pag. 8. *Alienationes* Regibus haud esse permixtas, plures statunt; hinc *Oldyadus* testatur, in *Concil. 281* transactionem *Jacobi II*, Regis Balearici; A. 1243 cum *Petro IV*, Rege Arragonis, ab omnibus fuisse improbatam, quod *Jacobus* Regno suo Arragoniæ cederet. *Amortizationes*, capto *Ludovico S.* lege publica prohibebantur, ne Clerus bonis nimium abundaret; sub *Philippo Longo* eadem Constitutio fuerat promulgata. *Apanagium* derivatur ab *Appennar*, quasi liberis daret pernas, ut ex nido vel domo paterna possent exire, unde *Cominaus* dixit, *Carolus VIII* vix ex nido profectus *Appellationes* quasi ab abusu, contra Cleri usurpationes circa Laicos & res seculares, maxime contra Pontificam tentata fuerant introducere. Ab initio provocabatur de *S. Sede ad S. Sedem*, mox a *Sede S. & ad S. Sedem & ad futurum Generale Concilium*; apud Hispanos a *Papa ad Concilium*, aut a *Papa ad Papam melius consultum*, item a *Domino Papa Adriano VI* non bene informato ad eundem melius informandum. A. 1502 Capitulum Eccles. Paris. appellavit ad *Dominum nostrum Regem, Ecclesiasticæ libertatis conservatorem piissimum*, & ad ipsius supremam *Parlamenti*. In Constant. Concilio quæstio maxime fuit agitata, num *appellationes ad futurum Concilium essent licite*, sed Pontifices, *Martinus V*, *Pius II*, & *Gregorius*.

Gregorius IX., sub anathemate easdem prohibuerunt, ob quam causam recepta sibi *opposito in forma violata pragmatica, aut infractorum Canonum.* Successu temporis usitatum fuit, ut Bullæ & Rescripta Pontificum non ante publicarentur, quam a iudicibus, a Rege ad id deputatis, pronuntiatum fuisset, ex iisdem haud præjudicium inferri Canonibus & libertati Ecclesiæ Gallicanæ. Appellationes hujusmodi non in Gallia solum, uti falso tradit Noster, sed & in Comitatu Burgundiæ, Sabaudia, Artesia, & Anglia, sunt receptæ; in Polonia Rescripta Pontificum ante publicationem examinantur; in Hispania Bullæ Pontificum, tunc demum valent, si Rex subscripserit: *Parcatur*; vid. *Otto.* in *Notitia Rerum publ.* p. 237. *Aubains* dicuntur quasi *alibi nati*, sive potius *Albani*, cum olim duæ saltem gentes peregrinæ, *Albani* nempe, sive *Scoti & Longobardi*, in Gallia morarentur. *Cardinales*, beneficiis Ecclesiasticis in Gallia non dum ornati, perdunt jus Indigenatus, quia fiunt *homines Papæ*, idque contingit eodem die, quo pileum vel mitram rubram acceperunt, nisi Rex in eorum creationem consenserit. *Cardinalem* quendam fecerunt reum, in quem ultimum supplicium fuerat constitutum, præsentia sua improvisa, liberasse; quo jure hodie Cardinales vix fruuntur. *Degradationis* Clericorum cerimonie Seculo XIV fuerunt usitatæ, ut singula Clericorum ornamenta singulatim illis detraherentur. *Detaliti* jus in Gallia demum sub regimine *Philippi Audacis* fuit receptum. Ab *Excommunicatione* Reges Gallie sunt immunes, forsitan quod *Carolus M.* Papam sedi suæ restituerit; hoc privilegio nisi Gallorum Clerus, *Gregorio IV* minabatur, se Papam diris devoturum, si Regem auderet excommunicare. Sub ipsis *Capetingorum* auspiciis opus fuit, ut cum *Papæ*, vel ipsius Nuntio, Clerus Gallicanus congregaretur, uti Rex, censuræ Ecclesiasticæ rite posset subjici; sed, rebus denuo paratis, *Excommunicationis* fulmina sedis Romanæ contra Reges Gallie nunquam vim habuerunt; imo in Archivo Regio Bulla *Bonifacii VIII* reperitur, quæ prohibitum est, *Regem Franciæ, vel eorum liberos, excommunicare*; quamobrem in *Tractatibus*, A. 1481 *Acrebati* cum *Maximiliano I.*, *Cæsare*.

Pag. 22.

24.

66.

102.

108.

136.

- conclusis, *Ludovicus XI* huic privilegio renuntiare, & cen-
 furis Ecclesiasticis se submittere, est coactus, uti eo magis con-
 ventione ista teneretur. Pari modo *Officiales Gallorum Re-*
Pag. 145. *gii* ab excommunicatione sunt liberi; unde sub *Ludovico XII*
Archi-Episcopi Rothomagensis & Turonensis censuris Offi-
 ciales absolvere, & expensas refundere, tenebantur; ex quo col-
 ligere licet, *Decretales Bonifacii VIII* hac in parte in Gallia
 non esse receptas; animadvertendum tamen, hæc tantum lo-
 cum habere, si *Officiales* ob negotia vi officii gesta excom-
 municent, quod secus est, si in jura Ecclesie involaverint. San-
 ctissimam *Virginem Gallos hinc donasse* tradunt, quod illos
 adamaret; hinc *Patres Societatis Jesu Ulyssipone* monstrant Au-
 laum, acu a *S. Virgine* depictum, in quo *Lilia Gallorum* con-
 spiciantur, & *P. Ferrandus* librum exaravit, in quo ostendit, quod
Regnum Francia sit Regnum Maria. Olim *primogeniti* sibi ha-
146. *beret* insignibus *Liliorum* uti, donec *Ludovicus S. postgeniti*, li-
 cet cum discrimine quodam, illud permetteret. *Droit de Pel-*
155. *lige* est vectigal de vasis vini transportandis exigendum, forsi-
 tan ab appellando ita dictum. *Droit de Cambage* est onus a
Brazatoribus cerevisie solvendum, quod a *Camba*, id est, *Bra-*
xeria, ducit originem. *Montargis* ob virtutem bellicam, con-
 tra *Anglos* obsidentes comprobata, a *Carolo VII* appellata
 fuit; *Montargis le Franc*, sive *libera*, multis præterea privi-
 legiis ditata, *Domanis Regiis* adscripta fuit; quamobrem
 postea *cives* nunquam passi sunt, semet a *Domanis Regiis* sub
 quocunque juris vel alienationis prætextu a *Corona* divelli.
159. *Hof*, *Hof*, sive *Huest*, id est, *Exercitus*, derivatur ab *hofs*, quia
 contra *hostem* convocabatur, sive potius a voce *Anglo-Saxo-*
nica, *Hof*, quæ pariter exercitum indigitat, inprimis vero
 exercitum pedestrem, qui ad defendendas terras erat consec-
 ritus; cum e contrario *Chevauchée* significaret exercitum
equestrem, qui ad defendendum Dominum erat obligatus.
175. Quanto honore *Curia Parisiensis* olim fuerit ubique habita,
 & intra Gallie limites, & ad peregrinos, vel exinde li-
 quet, quod summi Principes exteri non dubitaverint contro-
 versias suas ejusdem decisioni submittere. Hinc *Fridericus II*,
 Imp-

Imperator, litem cum *Innocentio IV*, Papa, circa Regnum utriusque Siciliæ Parisiensi Parlamento permisit definiendam; Dux Lotharingæ & *Guido Castilionæus* controversiam de finibus limitrophis a Curia Parisiensi sibi expetebat; Delphinus Viennensis & Comes Sabaudix motus inter se subortos ob fidelitatem de Marchionatu Saluciarum a Parlamento sopiri volebant; Imo A. 1403 Reges Castiliæ & Lusitanix pacem inter ipsos conclusam a Curia Parisiensi congregata confirmari petierunt. Gallix Reges gaudent jure *Regalia*, quia simul sunt quasi Pontifices Maximi, sive *Conservatores Ecclesiæ*, unde dicunt: *Rex Francus, Rex idem hominum, Christi que Sacerdos. Regence*, sive *Administratio Regni Gallix* tribus præsertim modis constituta videtur, primo, cum Reges morbo gravi laborantes, aut in absentia sua, curam regiminis quibusdam demandarent; secundo, cum Reges moribundi Regni tutelam quibusdam permetterent; tertio, cum, deficiente Regis ultima voluntate, Status Regni de cura regiminis disponent, quam optimam & legitimam sibi persuadet Autor. *Sesmonce* a *Submonitione* derivatur, & eundem habet significatum; & *Sorne* indigitat *Serotinam*, unde vox illa provenit; hinc *Sornois*, id est, *Melancholicus*. *Vasalli* vocabulum originem trahere a *Vaillant*, autumat *Mezerajus*; & Ecclesiam Alexandrinam fuisse primam, quæ, regnante *Commodo*, Imperatore, autoritate *Juliani*, Episcopi, Scholas, sive *Universitatem*, in Sacram Scripturam aperuerit, usque ad nostra tempora continuatam, videre est ex *Eusebii Hist. Eccl. Lib. V Cap. 9 & 10*. Ceterum, plura minoris momenti huic Opusculo esse inserta, quis facile perspiciet, unde, quod vulgo dicunt, de hoc verisime pronuntiatur: *sunt bona mixta malis*.

Pag. 145.

148.

161.

163.

GEORGII VIVIANI MARCHESII, FOROLIVIIENSIS, Equitis Ordinis S. Stephani, Monumenta Virorum illustrium Gallix togate, olim Occidentalis Imperii.

Forolivii, ex typographia Pauli Sylvæ, 1727. 4.
 Plag. dimid. 20.

Kk 3

Pergit

Porgit de patria sua bene promereri Doctiss. *Marchesius*, qui nuper *Epitome Historia Foroliviensis*, alioque *de Foroliviis Viris illustribus* Commentario, nominis aliquam & apud exteros famam fuit consecutus. Promiserat in priori, quod appellavimus, scripto, singulari se aliquando libro percurrere vel le universæ Provinciæ, cujus civitas est Forum Livii, & quæ *Gallia togata* vocabulo Romanis quondam fuit usurpata, historiam, figillatimque ibi Virorum illustrium, quos habuit omni ævo, gesta fuscæ & discriminatim commemorare. Operam vero hanc vix aggressus, innumeras sibi objici difficultates adverterat, quæ pertexere institutam alacriter telam cohiberent. Infinitorum enim memoriam præter ipsum nomen scriptorum oblivione pene deletam offendit, indigestum materiarum acervum perhorruit, calamusque vel sexcenties hæsit, quid & quo loco in tabulas referre de hominibus illis debeat, sive dubius, sive penitus ignarus. Postremum, non injucundum tamen futurum, majora licet de se expectantibus, existimavit, si vel leviori studio & aliquantisper festinato ingentis Operis non nisi delineationem quasi quandam præsentis libello exhiberet, aliisque, quorum interest, pedestantim cum tempore amplificandam perficiendamque melius traderet. Præmisit Cl. Autor brevem licet, dilucidam tamen, *de Gallia togata* notitiam prologumvè; intra quos fines contineatur illa Provincia, quot nomina olim sortita fuerit, quas nationes & populos ab ultima inde rerum, orbe terrarum ad hunc usque diem gestarum, memoriâ aluerit fovèrique, ac quibus demum sive tyrannis, sive dominis, subinde paruerit, jucunda narratione quinque paginis complexum. Ipsamet Opella in tres omnino libros justa distributione dispescitur; quorum summarium hic quasi quoddam, more nostro, lubet exhibere, ita quidem, uti, prætermisissis hominibus illis, quorum parsior est apud Transalpinos nominis fama, illorum tantum rationem consulto habeamus, qui & inter exteros præclare gestis scriptisve merito suo innotuerunt. *Itaque primi Caput I* illis Galliz togatæ civibus destinatur utriusque sexus, quibus vitæ Christianæ, miraculorum, vel etiam martyrii pro Servatoris doctrina suscepti,

suscepti, gloria splendidum *Sanctorum* nomen ac cultum apud Romanæ Ecclesiæ asecles conciliavit, numero quadraginta quisque. *Capite* autem II illi recensentur, quos, mineri veneratione dignos, *Beatorum* titulo iudeto nuncupare consueverunt, numero nonaginta quatuor. *Capite* III strictum dilaudantur *Pontifices Maximi* sequentes: *Honorius II, Lucius II, Alexander V, Pius V, Gregorius XIII, Innocentius IX, & Gregorius XV.* *Postremi* denique *Capitis* ambitus *Cardinalium*, quos dicunt, septuaginta septem succincta memoria absolvitur. *Libri secundæ Cap. I* occurrunt *Theologi* viginti & unus, atque inter hos præcipue *Hieronymus Savanarola*; *Cap. II* *Jureconsulti* triginta octo, obscuriores fere omnes; *Cap. III* *Philosophi* viginti, quorum prima citra dubium est gloria *Ulysses Aldrovandus*; *Cap. IV* *Medicæ* septendecim, *Marcelli Malpighii & Dominici Guillemini* summis meritis collustrati; *Cap. V* *Mathematici* duodecim, quos inter, velut inter ignes luna nigres, eminent *Joannes Evangelista Torricellius, Jo. Baptista Ricciolus, & Eustachius Manfredus*; *Cap. VI* *Historici* quindecim, quorum cætu se eximunt *Jo. Antonius Flaminus, Leander Albertus, Carolus Sigonius, atque Daniel Bartolus*; *Cap. VII* *Oratores* quatuordecim, interque hos fere principes *Baptista Guarinus, Philippus Beroaldus, Cælius Calcagninus*; *Capite* denique *VIII* *Poeta* viginti duo, quorum caput & decus *Plautus* ille Sarsinatensis, prisce Comædiæ Romanæ architectus, reliqua autem inferioris ætatis ornamenta *Ludovicus & Horatius Areostii, M. Antonius Flaminus, Joannes Baptista Gyraldus, Claudius Achillinus, & Franciscus Bernius*, primaria exsisterunt. *Libri demum tertii Caput I* summi olim *Romani Orbis Domini, L. Elius Virus, L. Aurelius Verus, Valentinianus III, & Glycerius Ravennas*; *Capite II* *Exercituum Imperatores* quinquaginta unus; *Capite* autem *ultimo* strenti præter alios militum *Duces* omnino sexaginta enumerantur, quorum agmen claudit, qui vitam auper clausit, *Aloysius Ferdinandus, Comes Marfilus.*

ROBER.

ROBERTI WELSTED. TENTAMEN DE VA-
riis hominum naturis, remediisque ad singulas accom-
modandis, ubi morbi earum, sive simplicium, sive mi-
starum affines notantur, ex quibus nata Symptomatum
diversitas exploratur, ipseque sanandi
rationes deducuntur.

Londini, impensis Jacobi & Joannis Knapton, 1730, 8 maj.

Plag. II.

Cum, diversam diversorum hominum esse naturam, & pro
 ea diversitate morborum indolem æque, ac remediorum
 effectus, admodum variari, inter prudentiores Medicos satis
 constet, habeantque ii omnino, cur in excutiendo hoc argu-
 mento multum operæ studiique collocent; id sibi negotii da-
 tum esse Cl. Autor credidit, ut veterem hanc doctrinam no-
 va luce illustraret. Qualem vero quantamque attulerit, ut
 quadantenus pateat, nos, per vestigia Autoris incessuri, sum-
 mam libelli, quoad illud stilus aliquantum obscurus perplexus-
 que patitur, breviter, ipsisque maximam partem Autoris ver-
 bis, trademus, Natura hominis in propriam & communem di-
 viditur. Hac a reliquis animantium generibus, illa a ceteris
 hominibus, singuli secernuntur. Propria natura naturæ pa-
 rentum propriæ debetur, ab eademque propagatur, & variis
 quidem ætatum stadiis alias atque alias mutationes subit, nun-
 quam tamen penitus deletur, neque communi etiam repugnat.
 Tria vero propriarum genera constituuntur, perfecte sanum,
 æquo robustius, & æquo debilius. Primum reliquorum nor-
 ma habetur. His animæ propriis ad amissim respondere so-
 lent organorum naturæ, vel omnino bonæ, vel robustiores, vel
 infirmiores. Naturæ integerrime sanæ conveniunt, sanitas
 perpetua, temperies æquabilis, æqua firmitas. Natura organo-
 rum bona debetur parentibus, qui similes dotes, easque ætate
 integerrima, possederunt. Quæquam rarius occurrere so-
 lent naturæ, quæ harum exquisitæ normæ respondeant, hoc
 tamen

Cap. I.

2.

3.

4.

5.

6.

tamen non prohibet, quo minus complures in hanc classem referri queant, secundum varios earum gradus. Robustior natura mutationibus admodum opportuna & obnoxia est, ex utraque sive bonæ, sive malæ, valetudinis parte, atque hinc ad morbos, illinc ad integerrimam propendet sanitatem, & prima cum ætate maximo vigore valet. Oritur ex iis parentibus, qui similem nanciscuntur, priusquam consummata maturitate subacta fuerit. Fecundissima ea est, & in amorem prona, morbosque habet affines, qui ex amore proficiuntur, imprimis furorem; remedia etiam amoris velut sibi maxime accommodata requirit. Acere & ferox juventutis ingenium ostendit, cui nec voluptates, nisi violentæ, fortiterque agitantæ, placent. Erumpit ea vis vehemens, naturæ insita, in motus perpetuos, præliisque ac pugnis se immiscere, & in tumultuantia incumbere studia, gessit. Naturis debilioribus aut temperies minus æqua contingit, aut aliquis saltem firmitatis justæ modus deest. In quatuor ordines commode dividuntur. Natura debilior primi ordinis oritur, quando humidiora ac tenebra, quantum ætati convenit, organa parentum sibi similia tradunt, & liquefcentem ac humore diffluentem soboli vim communicant, laticesque una, vitarum principiis præ debilibus ceteris refertos. Huic respondet cetera ductilisque ea organorum natura, quæ varie mutabilis, consilii prudentis parum tenax est, & cujus hinc animus novo amoris haud invitus cedit. Natura secundi ordinis oritur ex ætate, quæ succedit integerrimæ, ubi organa parentum sicciora, utpote adhuc fere vigente flamma ætatis illius temperata, sibi similia tradunt, nec deficientem, nisi quantum pro longiori, vel breviori, temporis inter hanc præcedentemque ætatem intervallo par est, vim, nec densos latices cum progenie communicant. Natura proinde organorum, quæ huic respondet, ad longævitatem comparata ætate ceteras antecellit, ejusque animus haud ultra modum in amorem propendet. Proxima eademque tertia, pari ratione natura isthac debilior est, ubi subsequente ætate organa parentum jam rigide sicca sibi similia tradunt, & subtiliorem expertemque humoris vim, cetera laticibus, principiis vi-

tarum parce præditis, communicant. Natura inde organorum, huic respondens, subtili atque obfirmatæ tenacitati inhaeret. Animus dehinc non nisi subtilibus amoris irretitur laqueis, & si quando illecebris ejus fuerit captus, curis ejusdem eripere, vel hunc in alium transferre, hoc opus difficile, alexque plenissimum est. Quarta denique natura omnium debilissima est, quam ætate parentum vergente, vis imminuta destituit. li crasse humidis ex eadem organis, laticibusque respondentibus, laborabant. Hinc infantes similia nanciscuntur organa, partemque postea vis defectum per vitæ stadia ostendunt. Natura dehinc organorum, huic ultimæ respondens, brevissima est ævi, & acumine ac subtilitate destituta & segnitie, ignavis afficitur. Idcirco animus, talia sortitus organa, torpori otioso deditus, amoris fere expertus est. Cujuslibet sigillatim naturæ, & organorum eidem respondentium indolem, & signa, quibus dignoscuntur, remediaque, iis accommodata, per duodecim post hæc Capita exponit, quæ tamen, cum fere integra nobis huc transferenda essent, brevitatis studio præterimus. Nisi nos omnia fallunt, ex *Galenicorum* scholis hæc placita revocantur, quoniam quatuor naturarum ordinibus, temperamentum calidum & humidum, calidum & siccum, frigidum & siccum, frigidum & humidum, similia esse videntur. Sed hæc *ως ἐν κερύδαλι*. Naturæ singulorum propriæ ætatibus mutantur, prout diversa præstituantur communis hominum naturæ munera. Prima ætas vim in naturis integerrimam ostendit, & calido humore abundat. Adolescentium partes, antea teneriores, ea ætate solidiores redduntur. Prior juventutis pars calida & humida ætas, nondum justo robustior, nondum ferocior est. Posterioris partis robur augetur, prout vis vel validior, vel infirmior, a parentum natura tradita fuit. Ætate matura latices calore æquissimo temperantur, & vehementior juventutis ferocia mitescit, siccitasque accedit. Priori ætatis constantis stadio corpus magis magisque exsiccat, & organa exacuuntur. Posteriori autem siccitate, caloris plurimum experte, corpus indurescit, & organa semper sicca permanent. Ætate vergente, siccitas crescenti concedit humiditati.

Cap. 23.

tati. Prout deinde in senectute vis perit insita, humor accedit, idemque frigidus concrefcit. In morbis itaque eo respicere convenit, ne quid insitæ vi decedat, qua ad morbum devincendum opus est, omniaque ea remedia exulent, quorum usus vim naturæ singulis propriæ debilitat, nedum isthæc, quæ licet alii cuivis accommodentur, ab ægroti tamen natura prorsus abhorrent, id est, fomites generant, ex quibus in hisce naturis morbi oriuntur. Ex accurata naturarum cognitione intelliguntur morbi, qui cum qualibet natura affinitatem habent, & propterea facilius minòrique periculo tolerantur, & remedia iis accommodata. Ad naturas igitur primi ordinis tanquam morbi affines pertinent; hæmorrhagia narium, oris, hæmorrhoides, febris, cui hæmorrhagia accedit, dysenteria, diarrhœa, quæ, ni caveatur, desinit in dysenteriam & lienteriam, diæbetes verus, nothusque, quorum hic leucophlegmatiz & diarrhœz, ille autem lienteriz, analogus habetur; item morbi organorum, huic naturæ respondentium, judicandi facultatis inconstantia, animi instabilitas, insaniz genus loquax, ubi æger solito audacior est, deliratio cum & sine febre. Naturæ secundi ordinis affines habent morbos, inflammationes, hæmorrhagiæ in priua analogas, febres cum inflammatione faucium, & angina, item ardentis, ac erysipelata; ad organa autem referuntur mania, quæ non in stultitiam deducitur, & phrenitides ex inflammatione ortæ. Tertii ordinis naturis adscribuntur morbi ex fœculentia orti, alvi suppressio, & ex eadem ileus, febres diurnæ & pernicaces, morbi quidam scorbutici; organis autem morbi epileptici, eorumque affines ephialtici, quales aliquando contagione infecerunt, & ephemera eidem cognata Britannica, itemque catalepsis. Denique inter morbos naturarum quarti ordinis numerantur leucophlegmatia, difficultas spirandi, & asthma, febris quartana autumnalis; inter organorum morbos, alienatio mentis, sive insipientia, coma somnolentum, & apoplexia, quorum utrorumque affectuum posteriorum analogia ad febrim, ipsos aliquando comitantem, simul explanatur. Sunt tamen & alia naturarum genera, quæ ex hisce naturis, atque statibus etiam ipsæ, rur-

25.
26.
27.
28.
29.
31.
32.
33.
35.
36, 37.
38.
39.
40.
42.
43.
44.
45, 46.
47.
48.

- fum variis, cooriuntur. Proaut enim natura alterius parentis, e. g. crassitie jam debilis, alii. alia præditi natura, aliusque ætatis conjuncta est, progenies diversa pariter erit. Hinc ex hac naturarum mixtione, affinium genera morborum quasi confusa aliter atque aliter variantur, & pari ratione multiplicantur. Inde vero fit, ut remedia etiam plura conquirere necesse habeat Medicus, simulque mistarum ejusmodi naturarum affines morbos cognoscere. Natura idcirco primi ordinis mista naturæ ordinis secundi affines habet morbos; hæmorrhoides, dysenteriam, tormina ventris sine dejectionibus, & ratione organorum febres, quibus phrenesis, ad delirationem prope accedens, supervenit. Naturis Ordin. I mixtis naturis Ordin. III affines obtingunt morbi, scorbutus, hæmorrhagis junctus, & febres scorbuticæ, ac ratione organorum chorea Sancti Viti notha, & febris analogæ. Naturis Ordin. I mixtis naturis Ordin. IV adscribuntur hydrops, & ratione organorum, insania hilaris. Naturæ Ordin. II mixtæ naturis Ordin. III sustinent dolores colicos, & ratione organorum insaniam tristem. Naturarum Ordin. II mixtarum naturis Ordin. IV cognati esse morbi solent quartanæ, inflammationis participes, & ratione organorum lethargus. Naturas denique Ordin. III mixtas naturis Ordin. IV affinitate attingunt Hypochondriacismus, & ratione organorum noctambulationes & coma vigil. Quorum omnium jam breviter enumeratorum affectuum cum dictis naturis cognationem, indeque eruendam medendæ viam, pluribus Autor explanat. Sed & sæpius naturæ e tribus vel quatuor præmissis constant: Harum diversitas eæ est, ut quædam aperte ceteris dominantur, interdum autem æquali velut lege singulis hominem temperent. Nonnunquam duæ pariter ceteras, ac tres itidem superant reliquam, quarum viribus conjunctis nonnunquam fractis, mista aut simplex, quæ depressa jacuit, natura velut resurgit. His pariter respondent morbi affines. His aliter atque aliter confociatis quidam dominatur, qui præ ceteris ingravescit. Aliquando plures complicantur. Eorum vires modo pares, modo impares, cernuntur, pro modo gradusque affinitatis, quæ inter hoc &

& naturas varie multas intercedit. Aliquando & huic, qui primus dominabatur, soluto alius atque alius succedit. His denique prostratis, ultimus naturæ ægroti affinis semet ipsum tanquam subjacentem prodero solet. Horum vero morborum indoles ex supra dictis, inter se collatis, cognoscitur, eisdemque idonea remedia ope ingenii accommodantur.

DILUCIDAZIONI FISICO-MEDICHE, &c.

h. e.

DILUCIDATIONES PHYSICO-MEDICÆ, AD ID tendentes, ut revocetur Praxis Medica ad auream puritatem, in qua magnus Hippocrates eandem reliquit; cum aliis Operibus, ad gravissimam hanc causam spectantibus. Tomus primus, collectus a Cel. D. DIONYS. ANDR. SANCASSANO, Instituti Bononiensis Sodale, & nobilissimæ civitatis Spoletensis in Umbria Medico publico.

Romæ, 1731, fol.

Alph. 3 pl. 14.

Cum Medicina omnis sine dubio Chirurgiæ natales suos debeat; prudentissimos Medicorum nunquam puduit matrem colere, quæ filiam enixa est, tot in universam artem Medicam meritis illustrem. Si, quod sapientes Medici omnes uno ore fatentur, corpus humanum machina est, morbis ejus nemo felicitus medebitur, quam qui, perspecta ejusdem fabricæ, contractas, luxatas, aut ob turbatos fluidorum motus languentes, partes apposite restituere vigori suo novit. Dubium igitur est, an majori beneficio genus humanum sibi obstringant, qui Industrias Chirurgorum operationes sedulo describunt, an qui Medicorum Observationes varias compilant. Certe pauciores in describendis accurate Chirurgorum artificii diligentiam suam collocarunt, cum Observationum medicarum copia fere laboremus. Gratias itaque Doctiss. Operis hujus Complatori debemus, quod dignitate ac nomine suo haud inferius esse judicaverit, exquisitas nonnullas, Chirurgorum im-

primis, operas uno hoc Volumine complecti, easque doctissimis Animadversionibus suis illustrare. Maxima pars Operis hujus eo spectat, ut aquæ frigidæ virtus insignis non in consolidandis modo partium solidarum vulneribus, sed in sanandis etiam absconditorum viscerum morbis, afferatur. Primo loco exhibetur Elogium *Philippi Palazzii*, Medici sætate Celeberrimi, a *Jo. Bapt. Boccolino* descriptum, cum consultum duxerit Eruditiss. Editor aliquam Viri ejus notitiam impertiri, cujus additum huic Volumini Tractatum, de modo vulnera per aquam simplicem curandi, Commentationibus atque Observationibus suis ornavit. Sequitur ipse Tractatus, jam A. 1570 Latino idiomate evulgatus, quem excipiunt experimenta Cel. *Josephi Zambecari*, Illustriss. *Francisco Redi* inscripta, quibus explorare instituit, in diversi generis animalibus viventibus, exactis aliis atque aliis visceribus, quæ illorum conservandæ vitæ necessaria sint. Continet porro hoc Volumen Discursum *Hermanni van der Heyden*, Medici Gandavensium nobilissimi, de incredibili aquæ frigidæ virtute, sive epotetur, sive exterius, vulneribus imprimis, applicetur; quem comitatur Deas Observationum ejusdem argumenti, a Cel. *Sancaffani* Illustriss. *Jo. Bapt. Verme* inscripturum, qui sequenti Opusculo in rationes harum Observationum prolixius inquiri. Sequitur *Magatus* redivivus, hoc est, methodus non solum vulnera, sed etiam internos corporis humani morbos, feliciter sanandi; qui Tractatus uberius explicatur adjecto Opusculo, quod Romæ prodit sub titulo *Marii Cæciliæ Bilanx*, ad explorandum, an Cel. *Magati* methodus vulnera curandi præterenda sit hæcenus usitate. Ejusdem serè argumenti est scriptum sequens, quo compendium novæ hujus methodi Cel. *Magati* exhibetur, quam uberius illustrat Doctiss. Editor *Sancaffanus* in subjectis quinquaginta Observationibus Chirurgicis, ex Operibus *Magati* hujus extractis. His affine est, quod idem Cel. Editor ex Observationibus Doctiss. *Peyronie* porro deducit, paradoxum Chirurgicum. Literæ *Jos. Mariae Babetoni*, quæ decimo tertio loco in hoc Volumine comparant, methodum docent, ob simplicitatem

cour-

commendandam. curandi zegros, postquam lapides ex vesica
 extracti fuerunt. Ultimo denique loco *Sancaffani* argu-
 mentum atque dispositionem Operis modo laudati, quod ve-
 rus *Magati* redivivus inscribitur, exhibet. Nostrium jam est,
 ut salivam Lectori moveamus adeundi hoc Opus, varia erudi-
 tione refertum, vel compendia horum Operum exponamus, vel
 nonnulla, passim in illis occurrentia, quantum per instituti no-
 stri rationem licet, delibemus. Merito itaque intactum relin-
 quimus præmissum reliquis *Boccolini* de vita *Phil. Palazzi*
 Commentarium, cum, præter diversa eruditorum primi or-
 dinis testimonia, de virtute hominis ac sapientia pauca admo-
 dum notatu digna in illo occurrant. In sequenti Tractatu
 laudatus *Palazius*, aquæ communi certissimam vulnera sanan-
 di virtutem asserens, etiam si capiti, sive cum fractura cranii,
 sive absque eadem, inflicta fuerint, arguit, multo feliciter hoc
 succedurum esse, si elementaris aqua, ut ait, inveniri possit.
 Sed, cum inter tot orbis nostri diversa aquarum genera nul-
 lam prorsus simplicem, nec alienis particulis imprægnatam,
 experiamur, illam seligere par est, quæ ad simplicitatem hanc
 proxime accedat, siquidem sapor, alique qualitates secundæ,
 ut vocant, facile prodant, an propositum aliquod aquarum
 genus vel nimis impurum, vel satis defæcatum sit. Aqua
 enim, quæ vel solarium radiorum virtute, vel ignis nostri
 culinaris ope ex herbis extrahitur, ex quatuor elementis com-
 posita, neque illo frigore ac humiditate dotata est, quam pro-
 posito suo aptam Autor requirit. Neque aquæ destillatæ, aut
 eadem testa cum variis corporibus cœctæ, rectius fini huic in-
 servant. Optimum aquarum genus, & ab elementari proxi-
 me distans, illud judicat, quod ex effossis in terra puteis hauri-
 tur, quod ipse *Hippocrates* ob insignem mox refrigerandi vir-
 tutem & levitatem vehementer commendat. Imbuuntur hoc
 aquarum genere fila tenuissima linea, vel cannabina, vulneribus
 applicanda, licet hæc illis, ob præstantiorem vim exsiccandi
 vulnera, quodammodo præferenda esse videantur. Condu-
 cit autem, sive cannabina, sive linea fuerint, purissima, nec a-
 liquo squalore fœda, seligere, ex parte industi humani, viri
 potius,

potius, quam foemina, ut nulla sit menstrui humoris suspicio. Querentibus, an saepius fila hæc imbuta aqua permutare liceat, an semel per diem illa vulneribus applicasse sufficiat, respondet, omnem medendi virtutem, quam aquæ tribuit, in eo sitam esse, ut frigus & humiditatem vulneribus inducat, unde facile prudens Medicus iudicaturus sit, an tollere subinde, an per aliquod temporis intervallum humectatas illas laciniis vulneri applicatas relinquere, par sit. Addit hisce Cel. Editor ac Commentator, ob temporum, quibus *Palazius* vixit, rationem, eorumque tenebras, condonanda ipsi nonnulla esse, siquidem omnino superstitionem oleant, quæ de sanguine menstruo, numero laciniarum, quibus vulnera ligantur, earum figura, &c. scrupulose præcipit, quæ a genio Seculi nostri, nugæ ejusmodi fastidientis, vehementer abhorrent. Certe, cum ejus temporibus multi Medici insignem aquæ frigidæ in sanandis vulneribus virtutem experirentur, plures, ineptis superstitionibus affueti, nil nisi spectra somniabant, magici aliquid remedio huic simplicissimo inesse arbitrati, maxime cum nonnulli prolatas obscure barbaras voces quasdam usui ejus immiscerent. Erant tamen jam illis *Palazii* temporibus alii sagaciores Medici, nec verebatur inter alios *Andr. Baccius*, Vir eruditus, divinum illud, quod in hoc remedio vulgus Medicorum suspiciebat, publica voce exhibere, laudans dierte institum naturæ robur, atque ad illas cicatrices respicere jubens, quæ non alio medicamine obducuntur, quam quod labiorum ejus superficies externa ab excrementis pura conservetur. *Cl. Jo. Argentarius* cujus doctrinam scripta, quæ posteritati reliquit, testantur, non alia ratione vulnera per aquam frigidam sanari atque exsiccare, contendit, quam quod aqua, ob simplicitatem suam partes, quibus applicatur, haud offendens, sordes, in vulneribus generatas, leviter ac placide detergat. Prohibet propterea, ne laciniis, quibus circumligantur vulnera, sæpe nimis removeantur, ne aer forte ingrediatur, qui naturale partium læsarum temperamentum corrumpit, ac putredinis causa est. Antiquis Medicis jure meritoque exprobratur, quod vulnera sæpius ligamentis nudantes, eaque libero aeri ita exponen-

ponentes, gravissimorum malorum causa exstiterint, siquidem illo quasi veneno tingantur. Alii, lacinis aqua imbutis accessum aeris impediētes, tantum non miracula ediderunt, quæ incantationis suspicionem ipsos apud imperitos induxerunt. Sed missa hæc facientes, transimus ad sequentem hujus Voluminis Tractatum, quo Doctiss. *Sancaffanus* experimenta Doctiss. *Josephi Zambecarii*, in diversis visceribus ex vivis animalibus dissectis instituta, illustrat. Præfatur Opusculo huic Eruditiss. Editor, querendo ex Cel. *Zambecario*, an possibile arbitretur, ut animal, cui sacculus iste pendens ex intestino ileo, & a parte dextra adhaerens colo, ita, ut materiam feculentam, ab ileo acceptam, colo infundat, exciinditur, sospes ac incolume vivere possit, nec ne; an, postquam humor aqueus æque ac vitreus vel crystallinus ex oculo effluerunt, humores illos solius naturæ sibi relictae opera reduci posse, autumet? Respondet *Zambecarius*, experientiam testatus, se canibus pluribus, avibus, ac gallinis illam intestinorum partem, ex voto excidisse, animali semper sospite ac incolumi. Exiguam enim hujus Appendicis intestinorum usum, & non alium fere esse, quam dum in utero materno animal vivit, ubi sacculus iste omnino fecibus multo magis refertus esse invenitur, quam postquam animal a matre exclusum est. Quod ad alteram *Sancaffani* dubium de humoribus oculi sponte sua renascentibus attinet, ipsam rursus experientiam testatur, se plus vice simplici, per fossa tunica cornea, humori aqueo exitum ex oculo parasse, sed non modo vulnus tunicæ huic inflictum mox, obducta cicatrice, feliciter sanatum, sed ipsum etiam humorem brevi tempore restitutum fuisse. Fatetur tamen, hoc ipsum se in humoribus vitreo & crystallino nondum expertum esse, verum, ob restitutum ex voto humorem aqueum, se, non vana conjectura inductum, idem de crystallino & vitreo asseruisse. Suffulciri illam eo quoque argumento arbitratur, quod cataracta ex sua opinione non sit pellicula humori crystallino obducta, sed potius universi humoris quædam obscuratio. Prouti itaque, sanata cataracta, humor crystallinus ex semine vitrei renasci videtur, ita nulla ratio apparet,

cur ipse humor vitreus ex aliis oculi partibus fluidis reficiri nequeat. Dubium certe non est, singulos hosce humores suis alimentis enutrir, nutritionem vero aliquam generationis speciem esse, omnes rerum naturalium periti uno ore fatentur. Hisce præmissis, Cl. *Zambeccarius* auspicatur Opus suum, nar- rando experimentum, quod in pluribus canibus cepit, exsecan- do ipsis lienem. Testatur autoritatem Celeberrimorum Vi- rorum, quorum nomina adducit, quibus præsentibus ipsi fere nunquam non felicissime res successit, quicquid causæ huic anti- quorum Medicorum nonnulli obstrepant. Sæpius repetita Cel. *Zambeccarii* experimenta indubie demonstrant, paucos canes, quibus debita industria lien excisus fuit, mori, sed non modo vivere, verum etiam sanato vulnere lætam vitam age- re, atque viscere hoc spoliatos generis propagationi nihilomi- nus aptos esse. Mirum profecto, Cl. *Diemerbræctium* con- trarium diserte affirmasse, cui consentit Doctiss. *Haversi*, hanc rei rationem adducens, quod lienis usus sit, mucilaginem illam separare, qua humectata ac lubrica membra motui aptiora sunt, cum secundum ejus sententiam animalia liene privata tarda ac oscitantia, & ad generandum prorsus inepta esse soleant. De- stinaverat Cl. *Zambeccarius* hæc experimenta illi maxime pro- posito, ut exploraret, cui usui viscus hoc in animalium cor- poribus inferviat. Ingenue autem fatetur, hæc experientia se edoctum esse, quod *Galileus* diu ante statuerat, visceris hu- jus usum, inter frustra a Philosophis nostri temporis quæsitæ, referendum esse. Ne tamen quid intentatum relinqueret, consultum esse duxit, canem, cui ante sex & dimidium men- sem lien excisus fuerat, cum aliis canibus, quorum integra erant viscera, accurate comparare. Nihil vero singulare se deprehendisse in illo testatur, præter tuberculum glandulo- sum, nucis magnitudine, scatenstem aliqua liquoris albi & la- cteæ specie, eo loco natum, ubi vasis brevis radices stomacho insertæ sunt. Cum duos alios canes, quibus ante quatuor men- ses lien excisus fuerat, secaret, nihil huic tuberculo simile stomacho ipsorum assutum deprehendit, sed omnia viscera alterius perfecte sana erant, licet nullum vestigium aut vasis brevis

brevis, aut aliorum vasorum, quæ splênica vulgo vocantur, in abdomine ejus appareret. In altero quoque tum vas breve, tum reliqua splênica vasa desiderabantur, & præterea omentum diversis peritonei, renum atque stomachi, lobis alligatum erat. Pars quoque hepatis, quæ stomacho incumbere solet, fortissime stomacho alligata, atque carnosæ ejus parti ita implicata erat, ut absque dilaceratione ab ea dissolvi non posset. Cum henis exsectio feliciter ita atque ex voto Autori nostro successisset, in renibus quoque periculum facere statuit, maxime cum eruditi Medici nonnulli referant, se quandoque non nisi unicum renem in animalibus cetera sanis atque bene constitutis observasse, qui utriusque officio optime defunctus sit. Canem igitur marem aseri alligabat, atque, rafa & scissa pellucula exteriori, ut accessus ad peritoneum ipsi pateret, eo temporis momento, hoc scindebat, quo animal aërem inspiratum reddebat, quia eo tempore diaphragma recedit, neque nisu suo viscera in abdomine contenta premit. Monet enim Cl. Autor, qua solertia opus sit in scindendo peritoneo, ne ventris inferioris intestina forte lædantur. Post primam hanc sectionem, inserto digito membranam istam quinque transversorum digitorum intervallo in longum dilacerabat, procedentibus confestim per hoc ostium omnibus intestinis, atque coeptum laborem vehementer impredientibus. Admovens tamen, sepositis placite intestinis, renibus manum, membranam adiposam non sine difficultate ab ipsis separabat, siquidem satis constat, membranam hanc arctissime renibus implexam esse. Nudatum vero ita renem commode satis ex ventre extrahebat, atque apte ligatum vas ureteris a parte versus renes abscindebat. Unde deinde fasciculo arteriam & venam emulgentem atque reliqua omnia vasa, quæ renibus infiguntur, complectebatur, ut commode alterum ex renibus rescindere posset. Postquam elapsa intestina abdomini reddiderat, vulnus scite confutum spongia aqua frigida imbuta abstergebat, ut videretur eventus ausis respondere, atque spes esset, animal sospes ac in vita superstes futurum esse. Sed septimo post captum hoc experimentum die animal mortuum esse inveniebat, nec Cl.

Mm 2

Autori

Autori, ut agnus ipsi fuerat, corpus ejus curiose inspicere licebat, cum servorum quidam, bestiam mortuam inveniens, intempestiva industria illam confestim in præterlabentem fluvium projecisset. Non tamen propterea animum solers hie naturæ scrutator ita despondebat, quin experimentum post non ita multo, in cane formis repeteret, quam cum altero renum laudata solertia spoliasset, ipsa feliciter supervixit. Requirit hæc Chirurgica opera attentionem & industriam singularem, sed nobis, ob angustos, quibus excerpta circumscribuntur, cancellos, omnes circumstantias satis curiose illis exponere, quibus ejusmodi experimenta repetere animus est, haud vacat. Id quoque causæ est, cur nihil ex Additamentis & Annotationibus, quibus *Zambecarii* experimenta Doctiss. Editor exornat, excerptamus, maxime cum illa eo tantum spectent, ut in suam rem ad commendandam remedium, atque frigidæ imprimis, simplicitatem vertat, quæ de vulneribus brevî tempore obductis referuntur. Neminem profecto penitebit ipsum *Zambecarii* Tractatum evoluisse, quo accurate admodum exponit, quæ ratione, repetito sæpe sæpius experimento, invenerit, posse animal, cui alter renum extractus est, salvam ac incolumem vitam agere. Digna imprimis eruditorum attentione sunt, quæ, parte hepatis, intestino ileo, aliisve intestinorum partibus, in animalibus diversi generis excisis, expertum se esse testatur, atque fidem fere superant, quæ de humore aqueo, ex oculo canis vivi exhausto, atque solius naturæ beneficio ita restituto, ut nec excæcetur animal, nec aliquid detrimenti inde caperet, prolixius refert. Sequuntur in hoc Volumine experimenta, quibus Cl. *Franciscus Redi* virtutem aquæ certi generis explorare instituit, quam sanguinis ex quavis corporis humani parte pulsantis fluxum confestim sistere, prædicabant. Obtulerat nonnemo magno Hetruriz Ducî vas, ejusmodi aqua clara, limpida, atque profusus insipida, plenum, qui veritatem intelligendi cupidus, id negotii prudentissimo Medico, *Francisco Redi*, dedit, ut, institutis accurate experimentis, liquoris efficaciam sub examen revocaret. Hoc Opusculo, quid experientia se docuerit, candidè expo-

exponit, ingenue fassus, magnæ expectationi haud respondisse eventum. In sequenti Tractatu, ex Latinæ linguæ in Hetruscam a Cl. Editore converso, Eruditiss. *Hermann. van der Heyden* aquæ frigidæ virtutem insignem non modo in obducendis vulneribus externis, sed etiam in sanandis vitis internis viscerum corporis nostri, vehementer commendat. Experimenta frequentia quibus sententiam, suam adstruit, aquæ frigidæ omnino potentiam omnis generis morbos profligandi vindicant, cum nullum fere morbi genus sit, quod non ejus auxilio feliciter se sanasse contendat *Heydenius*. Non aliud certius remedium se invenisse ad arcendum a corpore nostro malum arthriticum obtestatur, quam si bis per annum, venæ atque autumali tempore, diebus nonnullis fumatur, atque venæ simul prudenter secetur. Addit inter alias Observationes *Sancassanus*, imperrine accidisse, ut Venetiis quidam equestri ordinis atrocissimis capitis doloribus torqueretur, frustra accurrentibus Celeberrimis urbis ejus Medicis, atque omnem artem suam ad leniendam mali gravitatem ineassum adhibentibus. Egro in mentem forte veniebat, se curaturum, ut caput suum tonderetur, quod vehementer improbant Medici omnes, gravissima mali incrementa minati. Discedentibus vero Medicis, pertinax in præposito ægrotus, cum atrocissimos dolores ferre amplius nesciret, arcessebat Armenum quendam tonsorem famosum. Ante vero caput aqua frigida abluebatur, confessim sentiens dolorum aliquod levamen, quos plane sublatos esse, post non ita multo experiebatur. Redeuntes Medici, cum ægri meliorem conditionem mirarentur, illamque medicamentum suorum virtuti jactantius tribuerent, revocantes ipsi in memoriam, quantum periculi incursum fuisse, si caput sibi tonderetur, ille nudans pileo caput, suamque calvitiam ostentans, omnes in pudorem agebat. Sufficiant hæc, ut salivam Lectori moveamus, ipsum Cl. *Sancassani* eruditum Opus adeundi, ut, quanta sit simplicissimorum remedium, aquæ inprimis, efficacis, plenius discant.

TRATTENIMENTI MATEMATICI, &c.

M m 3

i. e.

I. o.

DOMINICI LUCHINI DELICIAE MATHEMATICAE, quibus continentur Tabulae Gnomonicae, Descriptioni Horologiorum solarium omnis generis Horizontalium, verticalium, declinantium, & portatilium, in quavis Poli altitudine, & horarum cujusque generis, Astronomicarum, Babylonicarum, Italicarum, &c. inscriptioni inservientes: una cum brevi Descriptione praxeos universae Geometriae & Trigonometriae, tam Sphaericae, quam Planae; Quaestionibusque & Problematibus Astronomicis Chronologicisque, ad Calendarium Ecclesiasticum pertinentibus, ope Tabularum Logarithmicarum facili modo solvendis.

Romae, ex officina Monasterii, e regione Seminarii Romani siti,
1730, 4 maj.

Alph. 4 pl. 2, cum Tabb. 21. 14.

Nec utilitate, nec voluptate, carebunt Lectores post librum hunc pervolutum, tum ob evidentiam expositionis, tum ob regularum praescriptarum concinnitatem, tum ob generales, & uti locis, ita & horis, omnibus accommodatas propositiones, quas iusta serie copulatas complectuntur Partes Operis duae, mole inter se aequales, quarum altera praeter practicam Geometriam & Trigonometriam Gnomonica & Astronomica praecipua utilissima, altera Tabulas Gnomonicas Logarithmicasque, & ad usum earundem expeditiorem apprime facientes Annotationes, impertitur. Jacturam omissarum Demonstrationum, quibus veritates Geometricae, Trigonometricae, Astronomicae, Gnomonicaeque, hoc Volumine comprehensae, ab aliis sunt firmatae, resarcire quodammodo potest insignis, qua Autor in illis explicandis usus est, perspicuitas, qua sufficit ad errores omnes a praxi encheiraseon, hic traditarum, arcendos. In ipso Operis concinnandi negotio ductum exempla quoque tum Clavii in Horologiorum nova Descriptionis Capite XXIV. & sequente, jam A.

1599

1599 suppeditata, tam illis usorum *P. Hippolyti Sali* primum, deinde *P. Angeli Mariae Colomboni*, Olivetanorum, tandemque Principis *Caroli Mariae Caraffa di Butera* fideliter se esse fecutum, ultro profitetur, quorum ad consilia & imitationem se compositurus, Tangentibus, seu umbris Horizontalibus, & Verticalibus in laboris facilitandi subsidium vocatis, per Azimuthi, seu circumferentiae horizontalis, atque solis altitudinum gradus computum tabularum absolvit, in eo solum a *Clavio* aliisque Autoribus diversus, quod initium numerandi gradus Azimuthi non a puncto meridionali versus horas pomeridianas primum, deinde ad antemeridianas deinum pergendo, sed, quo brevitati & concinnitati studeret, a puncto boreali in linea meridionali cepit, a horis matutinis meridiem versus ad vespertinas transitu facto, quo latitudines supputandi modo effectum sane est, ut, quae ab aliis vix viginti regulis includi atque circumscribi potuerunt casuum diversitates, ex hic unica comprehendantur omnes, egregio in exercenda hac elegantissima arte compendio, & amatorum ejus, delineationis operam suscipientium, commodo. Quod ad Tabulas ipsas, Operis partem pretiosissimam constituentes, attinet, calculos pro singulis gradibus elevationis poli ad describendas in plano quocunque horas 1) Astronomicas easque, quibus nos per Germaniam plerumque numerare diurnum tempus nocturnumque consuevimus; 2) Italicas & Babylonicas, ab occasu & ortu solis ipso numerandas; 3) Italicas, sonitu campanae indicari solitas, quousque in locis illius latitudinis usui esse possunt, tandem & 4) antiquas seu inaequales dictas subduxit, labore, quo operosiore, eo laudabiliore, defunctus. Succedunt his & aliae Tabulae, tum ad Astronomiam, tum ad Trigonometriam, propius pertinentes, de quibus, uti aliunde satis cognitis, fusius in praesenti dicere nihil attinet. Dicitur esse liber Eminentissimo ac Reverendissimo Principi Cardinali, *Antonio Banchieri*.

C. A. S. A. S. P. OBSERVATIO NUPER-
rimi Defectus solaris, qui contigit
A. 1734 die 3 Maji.

Nuper

Nuper in castro Illustriss. D. *Francisci Antonis*, Lib. Bar. *de Tonfern*, *Litenschitz* appellato, non longe a civitate Cremsirio posito, sub Elev. Poli. 48°, 50', 12', sito in Marchionatu Moraviz, favente cælo, observavi ope tubi optici, quatuor convexis vitris instructi. Eclipsin solis, quæ incidit in diem 3 mensis Maji. Ejus deprehensum fuit

TAB. II

Fig. 1.

2.

3.

Initium hor. 11, 15, 30', ut exhibet Fig. 1.

Maximæ Obscurationis phasin dat Fig. 2.

Totalem Emerisionem hor. 12, 1' - 20'. Fig. 3.

DELL' IGNORANTE SENZA SCUSA &c.
h. e.

DE INEXCUSABILI BONARUM ARTIUM AT-
que Literarum ignorantia. Libri tres P. JO. PRO-
SPERI DE S. UBALDO, Clerici Regalis Scholarum
piarum, Lectoris S. Theologiæ in Collegio Urbinatæ, &
Academiæ Attonitorum (Assorditi)

Socij.

Urbini, in typographia Ven. Capellæ S. Sacramenti per Anton.

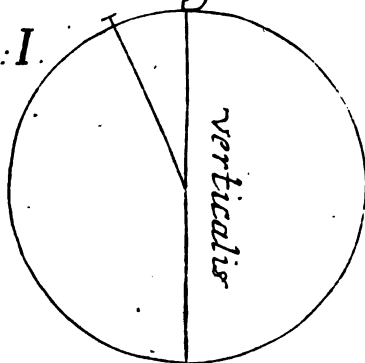
Fantauzzi, 1730, 4.

Alph. 1 pl. 7.

Præfationis instar est *Caput primum*, ubi de fine, idea, & methodo Operis agitur. Cum uniuscujusque hominis sit, docere, quæ sciat ipse, alter nesciat, eaque res ad honorem Dei & communem & utilitatem pertineat, hunc sibi finem etiam proposuit Rev. Autor, cepitque consilium, ostenso, ignorantiam excusationis expertem esse, excitandi ignaros ad deponendam ruditatem, ceteris autem subjiciendi stimulos ad persequendum alacriter literatum laborem: proposuitque sibi, quem sequeretur, *Paulum Segnerum*, cujus *Incredulitas inexcusabilis* (ita matius Latine dicere, quam *Incredulum* aut *ignorantem inexcusabilem*,) & exemplo sibi fuisse fatetur, & defensionem præstare contra reprehensores posse sperat, licet, ad reliquam illius Viri in laudato ipso Opere præstantiam aspirare se, modeste neget. Opus suum ita dividit, ut primo Libro agat de natura atque

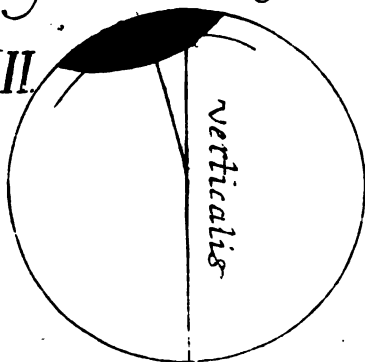
Initium observationis

Fig. I.

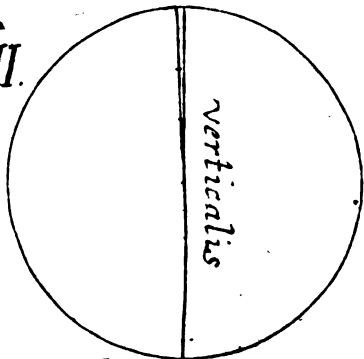
Obscuratio maxima

Fig. II.

totalis emersio

Fig. III.

atque origine ignorantie, de divisione illius in vincibilem atque invincibilem, quarum illa excusatione caret. Tum ad rem aggreditur, & illam excusationem, quam a se suoque ingenio petuat quidam rudes omnium rerum, cum dicant, se & naturali illo, qui alios impellit, stimulo, & ingenio carere, que ad rem feliciter gerendam opus sit: hancque excusationem in Deum ipsum esse injuriam, contendit, neque minui ejus absurditatem, si pro Deo, a quo se neglectos quidam dicant, naturæ nomen substituat. Hæc Libro primo, e quo illud hic observare liceat, repeti ab illo, non probari, que vulgo de ingeniorum varietate, a locis ac temporibus natalibus derivanda, feruntur. De locis, ut, quo qui polo septentrionali (quidni & australi?) viciniores sint, eo nascantur stupidiore, obtusiores, & agrestiores; intra tropicos editi nimium sint calidi, leves, & ad majus quoddam studium inepti; felices soli, qui interjectis inter extrema ista climatis exoriantur. De temporibus forte minus vulgaria, sed magis forte absurda: qui hierno frigore nascantur, illos esse sterili ingenio; amæno autem, quorum ver primos vagitus exceperit; vividos & calidos, qui æstate in lucem prodeant; qui autumnis, mediocres. Tum, qui diecedant, eos serene & candido ingenio esse; obscuro, qui nocte. Ita montium altitudo, ut ad loca redeamus, sublime conciliat ingenium, depressæ valles humilitatis suæ aliquid mentibus nascentium affricant: capacia sunt ingenia eorum, qui in planitie nati sunt, phlegmatici & minime emunctæ naris homines, quos maris primum vapor sufflavit. Sed non est Auctor nobis, qui talia probet, sed ad educandi potius rationem refert majorem illius discriminis partem. Libro secundo ostendit Auctor, non ita difficiles esse artes bonas, ut deterere homines, aut excusationem illis præbere debeant, idque, per genera eundo, totidem Capitibus de Grammatica, Dislectica, Rhetorica, Poetica, Philosophia rationali, Metaphysica, Theologia, & reliquis, declarat. Videamus de Theologia.

Nemo sublimitate, & reverentia, que debetur huic disciplina, deterreri debet, quo minus illam tractet. Non nego, inquit.

N a

Au

Cap. 2, 3, 4.

5.

6.

7.

Page 43.

Cap. 7.

Autor, sublimem esse. *Lepidum Dantis ingenium*, sicut *Luzæ* comparavit Grammaticam, *Dialecticam Mercurio*, *Rhetoricam Veneri*, *Arithmeticam Soli*, *Marti Musicam*, *Jovi Geometriam*, *Astrologiam Saturno*, *Physicam Stellis*, *Galaxiæ Metaphysicam*, *CrySTALLINO cælo moralem doctrinam*: ita acute *Eunpyreo cælo Theologiam affimilavit*, quæ reliquas disciplinas omnes, nobilitate objecti, & certa principii veritate, superet. Inde tamen non efficitur, plane superari ab illa naturalibus mentis nostræ vires, modo illa fidei luminibus roboretur, ad quam pervenire licet, quicumque obturare nolit aures ad vocem S. Ecclesiæ. Hinc infidelis nemo potest esse Theologus, ut ait *Hilarius*: *A Deo discendum, quod de Deo intelligendum sit.* Potest contra ea esse Theologus, quicumque vere est Catholicus, si post fidem susceptam possit & velit levem suscipere laborem querendi & audiendi ea, quæ de his, quæ fide percepta sunt, argumentantur Theologi, aut Polemici, aut Scholastici, aut Morales, quæ quidem non longe querenda sunt, cum oculis se auribusque ubivis ingerant. Percipi autem ista posse, documento sunt summi Theologi, quos hoc ordine nominibus suis laudat, *Dionysii*, *Theodoretii*, *Clementis Alexandrini*, *Tertulliani*, *Arnobii*, *Athanasii*, *Laſtantii*, *Eusebii*, *Pamphili*, (disjunctis enim Autor amica nomina, nec male,) *Basilii*, *Origenis*, *Chrysoſtomi*, *Damaſceni*, *Nazianzeni*, *Hieronimi*, *Augustini*, *Ambrosii*, *Gregorii Magni*, & tum demum *Cypriani*, &c. Sequuntur Scholastici quidam, & ex eorum, qui nunc vivunt, vel nuper fuerunt numero, illustrissimi tres Cardinales, *Alvarus Cusuegos*, *Angelus Maria Quercini*, & *Vincenzus Gotti*. Qui omnes docent, non esse *ἀνεπηροὺν* Theologiam, sed instar habere altorum montium, qui procul inuentibus in acutum fastigium videntur exire, propius accedentibus latum & capacem habere verticem deprehenduntur. Si quis forte expectet. Lector, exponi hic difficultates, quas caudentur ignorantie fratres & patres, linguarum sanctarum rationes abstrusas, antiquitatis omnis cognitionem, encyclopædiam quandam, quæ undique arceſſat sacrae doctrinæ

doctrinæ præsidia, ille fallitur, & aliorum mores ad nostros refert. Ne tamen plane ea de re tacere putemus, subiicietur disputatiuncula quædam de Scholastica Theologia: *Nons potest celari, inquit Autor, eam fœtam esse labyrinthum verissimam & inextricabilem — Hujus rei si quis a me finem querat, respondeam, me nescire, sed pie tamen credere, factum esse ideo, ut suppeditaretur ingeniti occasio, in qua subinde magis acuantur, quo facilius deinde in majorem se rerum cognitionem penetrare possint. Abesse a me illam mentem Deus jubeat, ut unquam excidat mihi de recentioris ætatis Doctõrithus, impleta ab illis & stipata volumina sua acervis infinitis Controversiarum innumerabilium, pertinentium majorem partem ad nominum significatus, idque factum sola contradicendi libidine, eaque re in sultum furorem abruptos partium suarum & disciplinæ studiosos. Deus, inquam, illam a me mentem prohibeat, nunquam ego vel suspicari amsim, regnasse, aut regnare adeo in animis sapientium & religiosorum bonorum; quin vel in umbra eorum, malignum illud contradicentis spiritum, multo minus invidia. Atque nuper adeo vehementer me excandescere memini, cum ista ex aliis audirem. Heus, dicebam, quis vos docuit audacter adeo murmurare contra Theologos? O Caini, Ischartora, Scribæ, Pharisei, linguæ parricidiales. Ista cum turbido vultu, dentibus infrendens; dixissem, tergo obverso fugi. . . Ignorantiæ Theologicæ specimen profert Pl. Rev. Autor illud, ex quo totius generis rationem vult intelligi. In disputatione Theologica is, qui Adversarii (Opponentis) personam sumserat, laudabat, elogiis quibusdam præmissis, quæ non nisi Catholicis viris tribuuntur, Jacobum Piccininum, nobilem hujus ætatis hæreticum, suæ patronum sententiæ. Hic obmutescens, discipulo, (quem nos Respondentem vocamus,) Lector, (nostri moribus Præses,) Veneror, inquit, Clarissimum Piccininum, ejus tamen doctrinam, cum nostræ adversetur, minime amplector. Cui Adversarius, posita persona, Ego vero, inquit, minime veneror scelestissimum hæreticum, nec assentior proscriptæ men-*

Pag. 143.

Cap. 2.

tisæque ejusdem doctrina. Sed etiam tertii Libri argumen-
tum indicandum est. Hic adversus ignorantium voces

3, 4, 5.

ostendit Auctor, literas utiles esse integris Rebuspublicis, reli-

6,

gioni, pietati, & vitæ adeo æternæ consequendæ. Indicat ta-
men deinde studia quædam vere inutilia, etiam noxia: idque

7.

ipsum accidere posse docet literis non tantum profanis, verum
sacris etiam. Hæc vero non prædesse ad tegendam ignoran-

8.

tiam, deinde disputat, quasi nunquam hæc noceat, sæpe erudi-
tio, cum privata pariter ac publica damna maxima ignoran-

9.

tiz debeantur. Sunt etiam hic plura, quæ propinare Lecto-
ribus possemus. Sed vela contrahendi tempus est. Hoc mo-

Pag. 184.

do adjiciamus ignorantiz specimina. Quis non in hilarem
risum solveretur, inquit Auctor, cum videret idiotam aliquem
atterte considerare historiam *Philonis Ebrai* typis Romanis
antiquissimis eleganter impressam, audiretque deinde excla-
mantem: *Vab, quantus typorum nitor, quam venusta impri-
mabant libros tempore magni hujus Philosophi.* Rideantur
cetera. Sed, cum *Philonem* dixit Philosophum, accuratius di-
xisse videtur, quam ille, qui *Historiam* Viro tribuit, cujus quæ
vocantur *ισογραμὰ* in Operum illius Catalogo, ad *ἱεραγμαὶ*
potius, vel *ἀνομογραμὰ*, pertinent.

OEUVRES DIVERSES DE MONS. LOCKE. &c.

h. e.

LOCKII OPERA VARIA. EDITIO NOVA,
multis modis aucta.

Tomi II.

Amstelodami, 1732, 12.

T. I pl. 14, T. II pl. 17½.

Summa *Lockiani* nominis celebritas, librorumque ab ipso edi-
torum præstantia, fecit, ut etiam post mortem invenirentur,
qui, quos ipse manuscriptos elaboratosque reliquerat, aut in af-
fectis habuerat, aut qui ob exiguam molem, id quod fieri fere
solet, facti rariores, utut editi, erant, studiose sibi colligendos e-
dendosque putarent. Prodiit jam A. 1710 ejusmodi Collectio,
quæ non solum libellos, a vivo Autore editos, sed posthumos
etiam,

etiam, complecteretur. Hanc secuta est A. 1720 alia, Viri Cl. *des Maisieux* opera concinnata, de qua in *Actis* A. 1721 p. 376 seq. diximus. Ante vero, quam hæc duæ comparuerunt, Epistolæ etiam ejus & familiarium quorundam, *Molyneusii* scilicet, Mathematici Celeberrimi, & *Limborchii*, Theologi, quarum illæ Anglico, hæc autem Latino sermone scriptæ sunt, prodierunt; de quibus etiam in hoc Diario proluxe A. 1711 p. 474 exposuimus. De quo nunc nobis dicendum est, libellorum *Lockianorum* Volumen idem illud est, quod jam anno hujus Seculi decimo editum fuisse indicavimus. Divisum autem est in duas Partes, quarum alteri libelli adjecti sunt quidam, qui in priori editione non comparant. Primum primi Voluminis locum occupat celebris illa de *Tolerantia* Epistola, quæ Latine olim scripta, & A. 1690 edita; post ab *Anonymo* impugnata, & ab Autore duabus aliis Epistolis defensa est; quas quidem Autor hujus Collectionis omittendas judicavit. Alteri libellus de *dirigenda mente in inquirenda veritate* inscribitur, dignus utique lectu & egregius, quod jam *Clericus* existimavit. Vide *Elogium Lockii in fin. Bibl. Sel. Tom. XII.* Claudit primum Volumen brevis de *Miraculis* Dissertatio, ex schedis *Lockii* collecta & digesta. Dedit his *Lockii* de miraculorum natura cogitatis occasionem *Fleetwoodii* de miraculis libellus, id quod ipse *Lockius* in fine schedarum testatus est, ex quibus hæc edita sunt. Rejicit autem, id quod fere omnes norunt, eam, quam vulgo adhibent Philosophi & Theologi, miraculi definitionem, quippe in casibus specialibus hand facile applicabilem, eique substituit aliam, jam diu a Philosophis & oppugnatam & confutatam. Volumen alterum continet *Methodum novam excerptam*, a *Lockio* excogitatum, ac jam a *Clerico* *Bibl. Univ. Tom. II p. 37* publicatam, adeoque ipsi probatam, ut omnibus aliis eam non dubitet præferre. Vide *Art. Crit. P. I C. 5 §. 9.* Sequitur eam *Commentariolus de rebus quibusdam ab Illustri Shaftesburio gestis*, ex schedis *Lockii* ab eodem, quem laudavimus modo, *Clerico* digestus & concinnatus. Et hæc quidem etiam in prima editione leguntur. Nunc autem accesserunt tria Opuscula

Lockiana, in illa omiſſa. Primo oſtenditur, eos, qui *Episto- las Pauli* intelligere velint, neque a Commentariis Interpretum, nec ex versione quacun- que, opem lucemque petere debere. Interpretes ut plurimum sententias S. Codici inferre eas, quas ve- liant illi inesse, non vero eruere, quas in eodem propositantur. Qui autem ex Græco v. c. Anglicum faciant *Paulum*, nimis servire Græco; qui cum Ebraïsmis abundet, immisceri versio- ni Ebraïsmos Græcismosque, quos, quia sæpe & a puero au- diant, & familiares sibi efficiant, intelligere se, plurimos putare, qui nullam cum iis ideam conjungere queant. Verum igitur Paulinarum Epistolarum sensum ex illis ipsis repetendum esse, & earum crebra, continua, attenta lectione, diligentique locorum similium collatione, certissime assequi quemquam posse. Illud autem in primis suadet, ut in legendo Epistolas nulla capitum ver- ficulorumque habeatur ratio. Plane enim ineptum esse putat, Epistolam in partes discerpi, nec uno tempore totam perlegi. Alterum, quod novæ huic Opusculorum *Lockianorum* editioni accessit, *Malebranchii sententiam* de origine idearum, quod scilicet *omnia in Deo videamus*, impugnat, quam quidem etiam alio libello, contra *Norrisium* edito, aggressus est, qui eam amplexus erat. Exstat libellus iste in illa ipsa Collectio- ne Cl. *de Maisseaux*, cujus supra mentionem fecimus. Deni- que *Epistola* etiam *ad Limborchium* perscriptæ, & quæ hic ad *Lockium* dedit, huic Volumini adjectæ sunt, ex Latinis Gallicæ factæ, de quibus, quia jam alibi, ut supra monuimus, a nobis di- ctum est ex instituto, nihil nunc habemus dicere. Unum, quod superest, monemus illud, præfixum esse Collectioni huic Opusculorum *Lockianorum* Elogium, a *Clerico* concinnatum, & olim Bibliothecæ ejus Selectæ Tom. XII insertum.

A NEW GERMAN GRAMMAR, &c.

h. e.

NOVA GRAMMATICA GERMANICA, CU-
jus beneficio Angli facili modo ad intelligentiam Lin-
guæ

*que Germanicæ perducuntur, Mercatoribus præcipue,
 & qui per Germaniam iter instituunt, aliis quibusque
 valde utilis: cui additi sunt Dialogi quidam familiares,
 ad usum tyronum hujus linguæ perquam accommodati;
 Autore BENEDICTO BEILER, Custode Templi,
 & Magistro Linguæ ejusdem gentis apud
 Londinum.*

Londini, apud J. Downing, 1731, 8.

Alph. 1 pl. 15, cum Tab. æn. 1.

Quo vitæ statu inter Anglos jam degat Autor, in titulo
 is clare satis expressit. Germania, patrio solo, resti-
 ta ab anno inde 1725 hanc Insulam colit, non multo post
 Scholæ Germanorum inter Londinenses moderandæ præfe-
 ctus, honeste sibi hætenus de victu necessario comparando
 prospexit. Quod reliquum fuerat otii, impendit tradendis
 Teutonici sermonis, cujus hodie major, atque olim, in An-
 glia cultus & existimatio est, præceptis, quæ nobilibus
 præcipue juvenibus atque puellis non minori cum industria,
 quam fructu, impertit. In hoc strenue occupatus, unum
 experiundo sensit, neque id levissimi momenti, inconi-
 modum. Scilicet, cohiberi operarum suarum successum,
 retardarique discentium diligentiam, potissimum eo, quod
 nondum edita in vulgus exstet *Grammatica Germanicæ,
 usui Anglorum sigillatim adaptata*, atque perscripta. E-
 nimvero, si, plane nullum antehac similis generis librum
 exstitisse, affirmare hoc pronuntiato, uti videtur, voluerit
 Vir doctus, fallum ipsum hac in re esse, palam mox fa-
 ciemus; sin sibi haud cognitas saltem Germanicæ linguæ
 institutiones pro Anglis innuat, aut, si cognitæ, non satis
 commodas judicari profiteatur, utrumvis nos quidem con-
 cedimus perlibenter. Etenim sunt nobis, dum hæc scri-
 bimus, ad manus duæ istiusmodi Scriptiones, quarum vel
 obiter hic meminisse, non erit dividæ. Prior hunc ge-
 rit titulum: *Minerva; the High-Dutch Grammar, tea-
 ching*

ching the Englishman perfectly, easily and exactly the nearest Dialect of the High-German Language, & Londini A. 1685 forma minori excusa prodit. Autor nomen suum silentio suppressit; extant tamen in exigua molis libello hinc inde vestigia, unde colligas haud difficulter, esse gente Germanum & locum quondam inter *Societati frugifera* adscriptos obtinuisse; in qua *nobilis* cognomen-
to (*des Edelen*) claruit. Multa inibi doctrina, & Philo-
logiae cognitio certe haud proletaria; utriusque praeter-
tam linguarum recessus egregie detecti. Sed, siquidem fieri
liceat, quod res est, ad tyronum Anglorum usus minime
comparata, unis illis lectoribus & usum & voluptatem af-
ferre potest, qui jam variis literarum praesidiis instructi ad
illam perlustrandam accedunt. Posterioris Index hic est;
*A double Grammar for Germans to learn English; and
for English-Men to learn the German-Tongue*, Autore Hen-
rico Offelen, J. U. Doctore, & Gallicae, Anglicae, Hispanicae,
Italicae, Latinae, & Germanicae linguarum Professore. Londini,
A. 1687, forma, quam dicunt, octava, Minus longe est
hujus praeter altera illa pretium, si doctrinam species atque
ingenium; licet methodus concinnior sit & ad captum
discipulis cujuslibet accommodatior. *Belleri Opella in qua-
tuor Partes* distributa, Prosodiam *prima*, Orthographiam
secunda, Etymologiam *tertia*, & *quarta* denique Syntaxiam
breviter, dilucide tamen, exponit. Non diffitetur ipse, stu-
diosè abs se multo ab hinc tempore perlectas fuisse In-
stitutiones Germanicae, Danicae, Suedicae, praeterque illius
Anglo-Saxonicae linguarum Grammaticas, & in rem suam
inde conversum plurimum. In Syntaxeos doctrina Cl.
Badikerum praecipue ducem secutus, & Dialogos, ad cal-
sem libri positos, a *Thoma Lediaro* mutuatus est, quem
tamen, uti par fuerat, appellare honoris causa intermisit.
Ceterum pollicetur alio tempore edendum abs se *Lexicon
Teutonico-Anglicanum*; quod ut perficiat,
optamus.

AD

NOVA ACTA ERUDITORUM,

Que Lipsia publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. I Sectio VII.

DE PRINCIPE TEMPLO PANORMITANO
*Libri XIII, in quibus ostenditur Panormitana Cathe-
 dra a S. Petro Apostolo instituta: describitur ma-
 xima Ecclesia, prima, secunda, tertia, quarta, hodierna,
 earumque situs, majestas, architectura, forma, titulus,
 consecratio, altaria, icones, lipsana, simulacra, mar-
 mora, Mausolea Casarea, Regia, Pontificia, Privilegia,
 decora, bina Concilia Provincialia, aliaque monumenta
 non edita, recensentur, & illustrantur; Autore P.
 JOANNE MARIA AMATO, Panormi-
 tano, e Societate Jesu.*

Panormi, ex typographia Joannis Baptistæ Aiccardo, 1728, fol.
 Alph. 7 pl. 13.

Premisit Autor doctissimus, & ex aliis politissimis scriptis or-
 bi erudito dudum cognitus, brevem urbis Panormitanæ de-
 scriptionem, eamque *Lib. I.* exhibuit, docens, tribus urbibus, Pa-
 Ieopoli, Neapoli, Transpapyreto, multisque suburbii, constare Pag. 7.
 Panormium hodiernam, regni caput. *Libro II* primum tem- 10.
 Oo plum

- plum princeps Panormitanum describitur, & ex traditione atque Scriptoribus variis traditur, *D. Petrum*, amplificandæ fidei studio, præter alias in Sicilia Cathedrales, insulam exercisse Panormitanam, eique *D. Philippum*, primum Antistitem, dedisse, vetustissimum Archi-Episcopi titulum, Pastoribus hujus Ecclesie datum, ac Christianum Panoemi cultum inter prima nascens Ecclesie Secula florantissimum fuisse. Ipsam sedem institutam putat Autor non A. 59, ut multis visum est, sed A. 44, quo ipso anno *S. Philippus* primam ædem extruxisse dicitur, quæ A. 320, pacata per *Constantinum M.* Ecclesia, latior est reddita, & titulo Coemeterii SS. omnium insignita. A. 330 princeps templum secundum post obtentam martyrii lauream a multis civibus ædificatum est tanta amplitudine, ut urbis magnitudinem exæquare videretur. Templum tertium condidit *Victor*, civis, Archi-Episcopus, ac Numidie Primas, suadente *Magne Gregorio*, in Romanum Præfulem consecrato A. 592, quod quo magnificentius excitaret, & Arianae pestis memoriam aboleret, secundam diruit Ecclesiam una cum vicinis ædibus, hortis, & Judæorum Synagogis. Templi quarti principis Autor fuit *Gualterius II Ophamilus*, Archi-Episcopus, natione Anglus, Regis *Guilielmi II* Præceptor, Consiliarius, Cancellariusque, quod *Gualterinum* a conditore suo appellatur, & A. 1183 absolutum est & consecratum. Describitur ipsum templum per VIII Libros copiosius, & ejus navis major, tribunalia maxima, dextera navis major minorque, ac sinistra navis iterum duplex major ac minor, fabricæ basilicæ, &c. exponuntur, & ex monumentis suis confirmantur, varizque hinc inde res huc aliqua ex parte spectantes illustrantur. His accedit mantilla quædam, una cum Indice rerum memorabilium.
- 490 seq. Denique in calce Autor *Bartholomæi de Neocastro*, Messanenensis, Jurisconsulti, Siculique Fisci Patroni, *Historiam sui temporis*, nunc primum ex Autographo edidit. Incipit hæc Historia ab excessu *FridERICI II*, Imperatoris, Sicilizque Regis, A. 1250, & usque ad A. 1294 continuatur. Ubi varii illi tumultus, qui per hoc tempus in Sicilia agitati fuerunt, perscribuntur, & imprimis vesperæ istæ Siculæ insus referuntur, & bella, quæ contra

contra *Carolus I & II*, Andegavenses, Reges Neapolitanos, gesta sunt, exponuntur. Codicem, ex quo hæc decripta Historia exhibetur, quemque ipse *Amato* possidet, dicit Gothicis characteribus in charta bombycina exaratum, inque arcula plumbea sub altari majori veteris Ecclesie S. Salvatoris linguæ phari prope Messanam inventum, cum A. 1540, everso veteri *Basiliano* auctoritate, *Carolus V*, Imperator, ibi munificentissimam S. Salvatoris arcem conderet, obtinuisse *Gilbertum Marquetium*, Messanensem, ordinis Hierosolymitani Commendatarium, qui illum ostendit *Surtis*, Annales Aragoneos meditati: Messana transit in Bibliothecam Panormitanam tyrocini Societatis Jesu, ex qua furto sublatus, ad *Spinulam*, Genuensem Cardinalem, pervenit. Panormum abiit ope *Antonini de Amico*, qui illum se editurum promiserat, A. 1640, sed, A. 1641 extincto *Amico*, migravit in Bibliothecam *Antonii Amato*, Principis Galati, cujus filio sæpius laudato, *Joanni Maria Amato*, eruditi debent hujus Historie editionem primam, alteram, si promissa Editori aequi licentia, suo tempore habituri.

Universum Opus, de quo diximus pro Instituto nostro breviter, singularia multa & selecta continet de Sicilie Ecclesiasticis inprimis antiquitatibus, hancque suo sive Auctori, sive Editori, haudem parit, ut in scrutandis pervestigandisque antiquis patrie sue monumentis præclarum dicendus sit laborem studiumque possesse.

HISTOIRE DE L'EGLISE ET DU MONDE, &c.

CONTINUATIO HISTORIÆ SUDORIANÆ;
ne; Autore BENEDICTO PICTETO,
 Pastore & Professore Theologie.

Tomus I, II & III.

Amstelodami, apud Petrum Martier, 1732, 4.

Tomus I, continens historiam Seculi undecimi, Alph. 3 pl. 14,

Tomus II & III, continentes historiam duodecimi Seculi,

Alph. 6.

O o 2

EST

- plum princeps Panormitanum describitur, & ex traditione atque Scriptoribus variis traditur, *D. Petrum*, amplificandæ fidei studio, præter alias in Sicilia Cathedralis, insulam erexisse Panormitanam, eique *D. Philippum*, primum Antistitem, dedisse, vetustissimum Archi-Episcopi titulum, Pastoribus hujus Ecclesie datum, ac Christianum Panormi cultum, later prima nascens Ecclesie Secula florantissimam fuisse. Ipsam sedem institutam putat Autor non A. 59, ut multis visum est, sed A. 44, quo ipso anno *S. Philippus* primam ædem extruxisse dicitur, quæ A. 320, pacata per *Constantinum M.* Ecclesia, latior est reddita, & titulo Cœmeterii SS. omnium insignita, A. 330 princeps templum secundum post obtentam martyrii lauream a multis civibus ædificatum est, tanta amplitudine, ut urbis magnitudinem exæquare videretur. Templum tertium condidit *Victor*, civis, Archi-Episcopus, ac Numidie Primas, - *suadente Magno Gregorio*, in Romanum Præfulem consecrato A. 592, quod quo magnificentius excitaret, & Ariasæ pestis memoriam aboleret, secundam diruit Ecclesiam una cum vicinis ædibus, hortis, & Judæorum Synagogis. Templi quarti principis Autor fuit *Gualterius II Ophamilus*, Archi-Episcopus, natione Anglus, Regis *Gualthermi II* Præceptor, Consiliarius, Cancellariusque, quod *Gualterinum* a conditore suo appellatur, & A. 1185 absolutum est & consecratum. Describitur ipsum templum per VIII Libros copiosius, & ejus navis major, tribunalia maxima, dextera navis major minorque, ac sinistra navis iterum duplex major ac minor, fabricæ basilicæ, &c. exponuntur, & ex monumentis suis confirmantur, varizque hinc inde res hæc aliqua ex parte spectantes illustrantur. His accedit mantilla quædam, una cum Indice rerum memorabilium.
- 490 seq. Denique in calce Autor *Bartholomæi de Neocastro*, Messanenensis, Jurisconsulti, Siculique Fisci Patroni, *Historiam sui temporis*, nunc primum ex Autographo edidit. Incipit hæc Historia ab excessu *Fridorici II*, Imperatoris, Sicilique Regis, A. 1250, & usque ad A. 1294 continuatur. Ubi varii illi tumultus, qui per hoc tempus in Sicilia agitati fuerunt, perscribuntur, & imprimis vesperæ istæ Siculæ insus referuntur, & bella, quæ
contra

contra *Carolus I & II*, Andegavenses, Reges Neapolitanos, gesta sunt, exponuntur. Codicem, ex quo hæc decripta Historia exhibetur, quemque ipse *Amato* possidet, dicit Gothicis characteribus in charta bombycina exaratum, inque arcula plumbea sub altari majori veteris Ecclesie S. Salvatoris linguæ phari prope Messanam inventum, cum A. 1540, everso veteri *Basiliano* auctoritæ, *Carolus V*, Imperator, ibi munitissimam S. Salvatoris arcem conderet, obtinuisse *Gilbertum Marquetium*, Messanensem, ordinis Hierosolymitani Commandatarium, qui illum ostenderit *Surtis*, Annales Aragonæos meditati: Messana transit in Bibliothecam Panormitanam tyrocinii Societatis Jesu, ex qua furto sublatus, ad *Spinulam*, Genuensem Cardinalem, pervenit. Panormum abiit ope *Antonini de Amico*, qui illum se editurum promiserat, A. 1640, sed, A. 1641, extincto *Amico*, migravit in Bibliothecam *Antonii Amato*, Principis Galati, cujus filio sæpius laudato, *Joanni Maria Amato*, eruditi debent hujus Historie editionem primam, alteram, si promissa Editori exequi licerit, suo tempore habituri.

Universum Opus, de quo diximus pro instituto nostro breviter, singularia multa & selecta continet de Siciliæ Ecclesiastica in primis antiquitatibus, hancque suo sive Autori, sive Editori laudem parit, ut, in scrutandis pervestigandisque antiquis patriæ suæ monumentis præclarum dicendus sit laborem studiumque possuisse.

HISTOIRE DE L'EGLISE ET DU MONDE, &c.

CONTINUATIO HISTORIÆ SUDORIANÆ;
na; Autore BENEDICTO PICTETO,
 Pastore & Professore Theologiæ.

Tomus I, II & III.

Amstelodami, apud Petrum Mortier, 1732; 4.

Tomus I, continens historiam Seculi undecimi, Alph. 3 pl. 14,
 Tomus II & III, continentes historiam duodecimi Seculi,

Alph. 6.

Oo 2

Est

Est hæc secunda Operis, quod ad *primum Tomum* attinet, A. 1713 primum emissi editio, eaque passim locupletior. Eadem proffus methodo, qua *Salsorianum*, cum sit compositum, id tantum docendus est Lector noster, magnam partem hic exhiberi excerpta è novissimis, iisque præstantioribus, Historiæ Ecclesiasticæ Scriptoribus. Nonnihil ut speciminis in promptu sit, *Tom. I pag. 20 seq.* inter fabellas refert Cl. Autor, quod traditur de *Maria, Ottonis III*, Imperatoris, uxore, vivicombarii supplicio scilicet affecta. *Pag. 21 seq.* agit de variis, iisque irrationalibus ac barbaris, hujus ætatis modis probandi reorum innocentiam. *Pag. 48 seq.* de *Ælfrici*, Archi-Episcopi Cantuariensis, scriptis agit, recitatque argumenta Reformatorum, ex ejus libris demonstrare studentium, negasse *Præsentiam* in Sacra Cœna præsentiam, & vicissim Pontificiorum, inter geminos hæc Sæctæ fratres cum referentium, permittens ad ultimum totam hancce controversiam arbitrio legentium. Addit, eum esse discernendum ab *Ælfrico* illo, qui ob singularem eruditionem cognominatus *Grammaticus*, tandem factus est Eboracensis Archi-Episcopus. *Pag. 77 seq.* exhibet de Britannico *donario Petri* Dissertationem, haustam e *Fabricii*, Theologi Helmstadiensis, *Amanisatibus Theologicis*. *Pag. 90 seq.* considerat Manichæos Galliz, recitatque, qui vulgo tribuntur, erroribus, ostendit, fuisse eos testes veritatis, cultum damnantes Sanctorum & imaginum, aliosque Romanæ ritus Ecclesiæ, prætereaque negasse in Sacra Cœna præsentiam realem. *Pag. 142 seq.* de *Fulberti*, Carnotensis Episcopi, eruditione ac dogmatibus est copiosus, inprimis inquirens, quid de sensu verborum Sacræ Cœnæ senserit. *Pag. 206 seq.* legere licet in compendium coactam *Thiersii* refutationem fabulæ de lachryma Christi Vindocinensi, singulari libello A. 1699 Lutetiz editam, eodemque modo *pag. 220 seq. Boilai* & 1701 Amstelodami emissam *Historiam Flagellantium*. *Pag. 241 seq.* plenius enarratur Historia *Berengarii*, Viri Reformati Theologis longe carissimi ob interpretationem secum communem verborum Christi in Sacra Cœna adhibitorum; cujus Historiæ Continuatio postea sequitur suis annis, ut hic habeatur Historia *Berengarii*

garis satis copulata. Pag. 393-399 de scriptis *Petri Damiani* agit, cujus & vitam partim descripsit superius. Pag. 500 seq. exhibentur e *Cousino* nomina munerum ac dignitatum Aulae Constantinopolitanae, una cum ipsorum interpretatione. Pag. 527 seq. leguntur, qui, praefixo nomine *Gregorii VII.* (cujus facta & facta hoc in Opere copiosius exponuntur,) exstant *Dictionarius Papa*, alioque argumentis Autor noster censet, non esse eos a Papa illo profectos, sed ab inimico quodam ejus, praefixa illius Papae principia concludente septem & viginti istis regulis. Pag. 601 seq. iudicium fert pragmaticum de expeditionibus eruciatis, quas vocant; earumque primam uberiori enarratione prosequitur. Pro Appendice pag. 641-651 annectitur *Valdensium* carmen, sub titulo *Lothomus nobilis*; lingua scriptum Gallicae A. 1100, cujus duo supersunt exemplaria, alterum Cantabrigiae, alterum Genevae. Quo in carmine iugetur miser status Ecclesiae Romanae illius aevi.

Venimus ad Historiam Seculi duodecimi, cujus in *Parte prioris* pag. 26 seq. similia ei, quod proxime laudavimus, scripta Waldensium commemorantur. Pag. 76 seq. pluribus recensetur *Philippi Solitarii Dioptra*, sive *Regula & amussis vel Christiana*. *Anselmi Cantuariensis* sententias singulares ex eius scriptis Autor noster exhibet pag. 119 seq. Historiam *Abalardi* pag. 166 seq. & alibi locorum tam luculenter describit, ut sola haec descriptio mediocrem libellum possit efficere. Pag. 192 seq. agit de *Euthymio Zigabeno*, & ejus *Panoplia*, duce usus Cl. *Jo. Alberto Fabricio*, quem jure vocat virum invictae sedulitatis. Pari modo recenset uberius Libros Scriptorum hujus Seculi clariorum, nec solum Theologorum, sed etiam Rabbiorum: ut hic offendas magnam partem Historiae hujus Seculi literariae. Ac ex plerorumque libris excerptis notatu digniores ipsorum sententias doctrinasque. Longa igitur hic reperitur tractatio de *S. Bernbardo*, de *Maimonide*, & aliis utriusque generis Scriptoribus. Pag. 205 seq. exstat *Epitome Historiae Juris Canonici Gerhardi Mastrichtii*. Pag. 224 seq. magno numero eos nominat Autores, qui scripserunt de *Anna Comnena*, virgine & Historica illustrissima. Pag. 234-245 Apologiam scribit

pro Albigenſibus, ducem loquens *Basnagium*. Pag. 535 - 540 exhibet famoſa vaticinia de Pontificibus Romanis *Malactia*, Archi-Epiſcopi Hiberniæ, rationes. adjiciens eorum, qui a docto quopiam impoſtore confecta, ea exiſtimant A. 1560.

In *poſteriori* hujus *Historiæ Parte* pag. 49 - 62 agit Cl. Autor de vita ſcriptisque *Petri Clunatenſis*, qui & *Venerabilis* appellatur. Pag. 87 ſeq. de appellatione *Waldenſium* diſputat; oſtenditque, non eos a *Petre Waldo* ſuum hoc nomen accepiſſe, ſed vel a Germanico *Wald*, vel ab oppido *Walden*. Pag. 225 ſeq. fabuloſum judicat, quod vulgo traditur Imperator *Fredoricus I* (cujus *historia* ſuſſiſſime recenſetur in hoc Opere,) Papæ pede calcatus fuiſſe. De *Joannis Sariberienſis* libri, eorumque argumentis, ſigillatim agit pag. 264 - 270. Scriptores, qui *Joanna Papiſſe* meminerunt ſeculo decimo tertio ac tribus ſubſequentibus, duce *Alph. Wignolio* nominatim laudat pag. 293 ſeq. addens tamen, ſe ſuam ea de re ſententiam aperire nolle. Pag. 327 vulgarem fabulam de *Fridenſco I*, Imperatore, in quodam fluvio, quem lavandi cauſa ingreſſus ſit, exſtincto recitat pro vera. *Petri Bleſenſis* vitam, atque Episto- las, ceteraque ſcripta, recenſet pag. 423 - 459. Quo vero confi- lio pag. 445 ſeq. mentione *Azoni*, Jcti, facta, exhibuit ex *Ferriſſi* *Historia Juris Romani*, Lutetiæ A. 1708 edita; Ca- talogum clariorum ſequentis ævi Jureconſultorum, uſque ad *Antonium Fabrum*, haud intelligimus. Poſſe tamen & hoc eſſe documento, doctiſſimum Autorem brevitatis hæc fuiſſe ſtudioſum.

REMARQUES HISTORIQUES ET CRITIQUES SUR
l'Hiſtoire d'Angleterre de Mr. de RAPIN THOYRAS, &c.

h. e.

OBSERVATIONES HISTORICÆ ET CRITICÆ
in *Historiam Angliæ* RAPINI THOYRA-
SII, ſcriptæ a N. TINDALIO, Magiſtro Artium,
& Vicario *Walthumii* majoris in Comitatu *Effexienſi*,
& Compendium *historicum* Operis Actorum publico-
rum

rum Anglicorum THOMÆ RYMERI, Autore
RAPINO THOYRASIO, cum Notis STE-
PHANI WHATLEY.

Tomus I & II.

Hagæ Comitum, apud P. Gosse & J. Neaulme, 1793, 4.

Alph. 4.

Quicumque sibi tersum illud summaque cura expolitum Hi-
storiz Anglicæ Opus, quo edito celeberrimus nostri tem-
poris Scriptor, *Rapinus Thoyrasus*, immortalem sibi nomi-
nis famam peperit, comparavit, novo hoc Volumine carere
nullo modo potest. Carebit enim alias, quæ cum fructu id-
lecturis magno opere inserviunt, utilissimis *Tindalii*, eruditissi-
mi Angli, Observationibus, quas ille suæ ejus Operis versione,
quam adornavit, raro apud nos prostanti, non sine insigni Le-
ctorum suorum commodo subjecit. Eas enim, quod plurima
notatu dignissima complecterentur, nec tantum ad illustran-
dam Historiam illam, sed & corrigendam, si quando Autor a
recto tramite, ut in Opere longo non fieri non potuit, aber-
rasset, pertinerent, ex Anglico, quo scriptæ sunt, idiomate in
Gallicum transferendas curarunt Librarii Hagenses, quæ quo
singulæ spectent, ne incertum esset, paginæ cum duarum edi-
tionum Belgicarum, quæ prostant, tum Gallicæ, provide ad-
scriptæ cernuntur. Neque contenti laudati Librarii his Ob-
servationibus, quæ priorem hujus Voluminis partem efficiunt,
sibi devinxisse animos Lectorum, adjiciendas præterea puta-
runt & *Rapini* Epitomas historicas Operis *Rymeriani*, quas
ille quondam Bibliothecæ selectæ Cl. Viri, *Jo. Clerici*, inseruit.
Ex dudum Ill. *Fagelii*, de proposito cujus in literas animo pri-
dem constat, auspiciis ex ephemeridibus illis excerptæ, Hagæ
Comitum apud *Scheltum* junctim in lucem prodierunt, sed
exemplorum impressorum, quæ & in forma folii integri &
octava simul excusa sunt, numerus vix tricesimum excessit.
Tanto minus reprehendendi Librarii, qui typis eas hoc loco
repe-

pro Albigenſibus, ducem ſequens *Bafnagium*. Pag. 531 - 540 exhibet famoſa vaticinia de Pontificibus Romanis *Malachia*, Archi-Epiſcopi Hiberniæ, rationea adjiciens eorum, qui a docto quopiam impoſtore confecta, ea exiſtimant A. 1560.

In poſteriori hujus Hiſtoriz Parte pag. 49 - 62 agit Cl. Autor de vita ſcriptisque *Petri Claudatenſis*, qui & *Venerabilis* appellatur. Pag. 87 ſeq. de appellations *Waldenſium* diſputat; oſtenditque, non eos a *Petro Waldo* ſuum hoc nomen accepiſſe, ſed vel a Germanico *Wald*, vel ab oppido *Walden*. Pag. 225 ſeq. fabuloſum judicat, quod vulgo traditur Imperator *Fridericus I* (cujus hiſtoria ſuſſiſſime recenſetur in libe Opere,) Papæ pede calcatus fuiſſe. De *Joaannis Sarisberienſis* libriæ, eorumque argumentis, ſigillatim agit pag. 264 - 270. Scriptores, qui *Joaanna Papiſſa* meminerunt ſeculo decimo tertio ac tribus ſubſequentibus, duce *Alph. Wignolio* nominatim laudat pag. 293 ſeq. addens tamen, ſe ſuam ea de re ſententiam aperire nolle. Pag. 327 vulgarem fabulam de *Fridericus I*, Imperatore, in quodam fluvio, quem lavandi cauſa ingreſſus ſit, exſtincho recitat pro vera. *Petri Bleſenſis* vitam, atque Epiſtolas, ceteraque ſcripta, recenſet pag. 423 - 459. Quo vero conſilio pag. 445 ſeq. mentione *Azonæ*, Jcti, facta, exhibuit et *Ferriæ Hiſtoria Juri Romani*, Lutetia A. 1703 edita, Catalogum clariorum ſequentis ævi Jureconſultorum uſque ad *Antonium Fabrum*, haud intelligimus. Poſſe tamen de hoc eſſe documento, doctiſſimum Autorem brevitatis haud fuiſſe ſtudioſum.

REMARQUES HISTORIQUES ET CRITIQUES SUR L'Hiſtoire d'Angleterre de Mr. de RAPIN THOYRAS, &c.

h. e.

OBSERVATIONES HISTORIÆ ET CRITICÆ in Hiſtoriam Angliæ RAPINI THOYRASII, ſcriptæ a N. TINDALIO, Magiſtro Artium, & Vicario *Walthamii* majoris in Comitatu *Eſſexienſi*, & Compendium hiſtoricum Operis Actorum publicorum

rum Anglicorum THOMÆ RYMERI, Autore
RAPINO THOYRASIO, cum Notis STE-
PHANI WHATLEY.

Tomus I & II.

Hagæ Comitum, apud P. Gosse & J. Neaulme, 1793, 4.

Alph. 4.

Quicumque sibi tersam illud summaque cura expolitum Hi-
storiz Anglicæ Opus, quo edito celeberrimus nostri tem-
poris Scriptor, *Rapinus Thoyrasius*, immortalē sibi nomi-
nis sanam peperit, comparavit, novo hoc Volumine carere
nullo modo potest. Carebit enim alias, quæ cum fructu id
lecturis magnopere inserviant, utilissimis *Tindalii*, eruditissi-
mi Angli, Observationibus, quas ille suæ ejus Operis versioni,
quam adornavit, raro apud nos prostanti, non sine insigni Le-
ctorum suorum commodo subjecit. Eas enim, quod plurima
notatu dignissima complecterentur, nec tantum ad illustran-
dam Historiam illam, sed & corrigendam, si quando Autor a
recto tramite, ut in Opere longo non fieri non potuit, aber-
rasset, pertinerent, ex Anglico, quo scriptæ sunt, idiomate in
Gallicum transferendas curarunt Librarii Hagenses, quæ quo
singulæ spectent, ne incertum esset, paginæ cum duarum edi-
tionum Belgicarum, quæ prostant, tum Gallicæ, provide ad-
scriptæ cernuntur. Neque contenti laudati Librarii his Ob-
servationibus, quæ priorem hujus Voluminis partem efficiunt,
sibi devinxisse animos Lectorum, adjiciendas præterea puta-
runt & *Rapini* Epitomas historicas Operis *Rymeriani*, quas
ille quondam Bibliothecæ selectæ Cl. Viri, *Jo. Clerici*, inseruit.
Ex dudum Ill. *Fagelii*, de proposito cujus in literas animo pri-
dem constat, auspiciis ex ephemeridibus illis excerptæ, Hagæ
Comitum apud *Scheltum* junctim in lucem prodierunt, sed
exemplorum impressorum, quæ & in forma folii integri &
octava simul excusa sunt, numerus vix tricesimum excessit.
Tanto minus reprehendendi Librarii, qui typis eas hoc loco
repe-

repetiere, præsertim anglicæ notaliæ, quas, qui Anglice eas vertit, *Stephanus Whateley* iis adsperserat. Nam & has ipsas Epitomas, perinde ut Historiam *Rapinianam*, Angli dignas censuere, quas vernacula veste donatas prelo committerent. Præmittitur iis *Jo. Clerici*, qua de primo *Rymerianorum* Actorum Tomo egit, relatio, quæ, tametsi, ceteris Tomorum reliquorum enarrationibus ad finem perductis, iisdem similem elaborandam, eique substituendam, duxit *Cl. Rapius*, præmitti commode non poterat, quod ansam ceteris præbuisset, neque inutile videretur, laborem *Clerici* cum *Rapii* opera contendi posse.

JOANNIS SPENCERI, S. THEOL. DOCT. Ecclesie Eliensis Decani, & Colleg. Corporis Christi apud Cantabrigienses Præfeti, de Legibus Hebræorum ritualibus, earumque rationibus, Libri quatuor. Editio antenuperam Cantabrigiensem, in qua Liber quartus, varia Capita & Dissertationes, aliaque Autoris Supplementa, accessere, accurate efformata. Præmittitur CHRISTOPH. MATTHÆI PFAFFII, Theologi Primarii, & Cancellarii Tubingensis, Dissertatio præliminaria, qua de Vita SPENCERI, de Libripretio, & erroribus quoque, disseritur, Auctoresque, qui contra SPENCERUM scripsere, enarrantur.

Tubingæ, sumptibus Jo. Georg. Cottæ, 1732, fol.
Alph. 14.

Præclare omnino insigniterque rem literariam nostri amplificanc mereatores, qui elaboratiores exterorum Libros, nimio interdum pretio venales, formis denuo describendos suocurant sumtu. Hac enim via efficiunt, ut optima quæque scripta, quæ foris quamplurimo veneunt, nostris in terris leviori pecunia divendantur. Est igitur, cur mirum in modum
nostra

adfira hacten Germanis, quod *Spenceriana* monumenta ad
 novissimum Cantabrigiensem editionem suis typis exscripta
 possideat. Otio absteremur, & eas, quas jam pridem nobis
 ipsimet scripsimus, leges violarentur, si singularia Anglicanae
 editionis, ad cuius hanc effigiem, eodem paginarum numero
 servato, nullo decursumque expressa prodire, capite hic loci re-
 peterimus, utpote quae ad *Manifestum Mestum A. 1728 p. 204* in his
 eodem Commentariis nostris cura cura enarravimus. Itaque
 nihil, praeter eruditum Cel. *Passi* Praefationem, considerabi-
 mus, quae in ea proferatur, non ita multis verbis declaratur.
 In hoc Intro, *Spencerus* laudatur tanquam abundanti bonis
 doctrinae. Deditus vero profanae stultitiae, quod in opinionibus
 elucet, ingenium, nec immerito, vituperatur. Is parum cer-
 te profecerit, qui ejus excusandi gratia dicat, ipsum, cerimo-
 niam, in Anglicana Ecclesia usuratam, causam adversus Pres-
 byterianos oraturum, in eam devenisse sententiam, ut sibi per-
 suaderet, ex Judaicis ritibus, cum ex sacra gentium plerique
 omnes, ipso Deo permittente, derivati fuerint, multum inde
 ponderis Anglicanis, e Papismo maximam partem petitis, acce-
 lerant. Exstant loca, quae, *Spencerus* hac in opinione verba-
 tur, argumento esse videantur, ut *f. 11, 659, 660*. Sit ita haec
 autem ratione insula, quam tuetur, causa peior evadet. Nam
 quae ceremonias eorum, qui Deos colebant, *ineptias* appellat
tolerabiles, adijcitque, ob animi duritiem, ejus omni tempore
 fuculentis populus Judaicus indicia dederit, has approbasse
 Deum. Fingamus, rem ita esse: ita vero homines, qui Angli-
 canae addicti sunt Ecclesiae, durioris ingenii, absit invidia veri-
 tati, postulandi videbuntur, quod e sacris Romanae sedis favent-
 ium *ineptias*, *tolerabiles* licet, surripuerint. His praemissis,
 errores *Spenceri* potiores; & qui hos diluerunt, Auctores, indi-
 cantur. Atque hi maximam Praefationis, quae quinque pene
 foliis solvitur, partem, consiciunt. Errores profani, qui in
 Anglo nostro de rebus sacris notantur, hi fere sunt; de fini-
 dus legum ritualium *Mosaicarum*, de circumcissione, Sabbatho,
 voce *Deo*, *Deo*, *Deo*, de fine legum ritualium, secundario,
 de Zebis, sive Chaldaeis, de Paschate. Gentilismum in Judais-

tao inveniri, si quidem ipsi credendum, decedant. *Angli*. *Ma-*
saica ceremoniales, vaticinationes cum gentium oraculis com-
 paranda, cornua altaris, sacrificia, Iustrationes, Cherubini, Tem-
 pli exedificatio, Urim & Tumminim, hircus emissarius, aliquis
 ritus, cujusmodi etiam sunt instrumenta musica, salutationes,
 circumgestatio ramorum in tabernaculorum sollemnitate, lucer-
 narum accensio, liberatio vincii ipso Paschatis festo usu rece-
 pta, circuitus intra sacra peragenda usitatus, tibines in, cro-
 quis, ipsa funebria, coronatio victimae, lotiones, manusque ma-
 xime, baptismus Profelytorum, anezania, mox oraculi veritas
 templum, Phylacteria, & gentium amuletis, *Spenceri* autore,
 eorum. Eodem ante hunc scito *Jo. Marshamite*, (Eques, iam
 Anglos Auratus, cum erudito communicavit orbe. Quae post-
 quam explanavit Venerabilis Cancellarius, ea pariter, *quis et*
in Cantabrigiensi, & in praesenti, editione mutata, & *muta* in-
 guntur, enarrare, & quae *fructu* Autoris curae ex veteri del-
 eta sunt, adiacere parit. Admodum penita sunt quae de *vita*
Spenceri annotavit. Lucis usuram accepit ille A. 1690. Diem
 obiit suum A. 1693, d. 27 Maji. Melius de *Spenceri* meriti
 potuisset, qui novam Cantabrigiensem curavit editionem,
Leonb. Chappelow, si in vita ejus describenda, quantum scis, est
 posuisset operam. Verum defuit huic officio, suo, cui taliam
 nemo, quam ille, magis satisfacere valuisset. Ideoque dignus est,
 quem ea in re, *peccasse* affirmet Vir, qui praefatus est, venerabi-
 lus. Ceterum hunc *Jo. Spencetrum* ab *Edmundo Spencero*, veteri
 Poeta Anglo, a *Gust. Spencero*, qui *Origenem* adversus *Calix-*
illusque Philocaliam dedit, ut & a *J. Spencero*, qui *Boetium*
 Anglorum Historiam A. 1715 Londini publicavit, ea, qua deo-
 quatione discernendum esse, eruditorum Lectorem, praesens
 Cel. *Pfaffo*, commonefaciendum arbitramur.

FR. JOSEPHI AUGUSTINI ORSI, ORDI-
nis Praedicatorum & Congregatione S. Marci, de Petri
& Soto, ejusdem Ordinis, S. Judoci Ravensheym, in Can-

*cordia Gratiae & Liberi Arbitrii, cum RUARDO
TAPPERO Epistolari Disputatione Liber Apolo-
geticus, quo SOTI Doctrina a recentis Historici
Censuris asseritur.*

Romae, typis Hieronymi Mairelli, 1734. 4.

Alph. 2 pl. 81.

Notandum est, Rev. hanc inscriptionem Romanae sedis Praefuli factam
esse voluit, eidemque conquiritis personis nationibus, eius in-
teresse, *Petri & Soto* tunc in excommunicationem Praefatio, quae
sequitur Dedicacionem, ipsam totius propositi naturam pluri-
bus verbis declaratam ante oculos exponit Lectorum. Trium
viri, de sacra Romani Pontificis Curia eminentissimi, eamque ob
causam *Sixto IV. & Gregorio XV.* eximia honoribus or-
nati, *Henri Grævius, Jo. Lamius, & Guillelmus Ebius*, Bel-
gicos adversus *Lassum & Hometium* Censuras, dum in nixis
erant, conscriptas, in lucem ediderunt, dogmatibus quibusdam
Ecclesiae, quam vocant, Catholicorum ab his arrosis, maleque ha-
bitis, advocacionem praestituri. In his ipsis autem Censuris
ille, qui *Bajanam* Historiam nuper descripsit, *Duchefnius*, Cal-
vinismum, quendam temperatum, ei quem Synodus Dordracen-
sis proposuit, haud dissimilem, sibi vitus est explorasse. *Bajus*
vult illum ex *Soto* hausisse, & ad suos propagasse discipulos, qui,
ut tum erant tempora, maxime Ecclesiae Belgicae dignitates
occuparent. Hanc eandem, addit, doctrinam primum sub *Ba-
janismi*, deinde sub *Jansenismi*, sacram pacem conturbasse
nomine. Verbo, Lovaniensibus Theologiae mollioris cujus-
dam, ac moderati *Calvinismi, Bajanismi, & Calvinismi*, dicit,
re bene putata, diem, cujus primas vult origines a *Petro Soto*
reperi. Loquens etenim de hujus cum *Ruardo Tappero, de
Conciliatione gratiae & liberi arbitrii*, Epistolari Disser-
tatione, hanc ipsam appellat ovum, unde *Bajanismus & Jansenis-
mus* prodierit. Hanc igitur Celeberrimo Dominicana Fa-
milia Sodali, iniustam notam deleturus Noster, eximisque, qui-
bus ipsam *Sotum Truchsinus, Hofius, Palavicinus*, Patres pur-

perum *Bayanarium* Historicum in auxilium vocavit. Atque
 Haec instituta rei *Capituli VII* totius *quatuor* destinavit *Articulos*, Pag. 351-366.
 ubi cum novarum *Tapperi* opinionum capitalem ante oculos:
 ponit inimicum, contra vero ea, quemadmodum ille in gratia
 divinae efficacitate libertati humanae concilianda eadem, qua
Sotus, ratione elaboraverit, haud parum declarat luculenter.
Cap. VIII, idemque ultimum, *Epistolas Tapperi & Rossetini*,
 ultra citroque datas, *Notis* atque *Observationibus* illustratas
 sistit. Atque hoc modo, id quod more apud nos receptum est,
 sappetias, quas *Petrus de Soto* novus culti patronus, vult in ta-
 bula representavimus, iudicium de re ipsa eruditis *Lectoribus*
 relicturn. Nostrum etenim haud est, tantas componere lites.

367-400.

SAGGIO DI MEDICINA TEORICO-PRATICA, &c.

h. e.

TENTAMEN MEDICINAE THEORETICO-
Practicae, quo demonstratur, summam *Medici* pruden-
 tiam in eo versari, ut rationem & differentiam morbi
 accuratè intelligat. *Dissertatio Epistolica*, CAROLI
 GIANELLI, *Philosoph. & Medicinae*
Doctoris.

Venetis, 1732, 8 maj.

Plag. 12.

Quate hoc *Doctus* Autor suam de rebus medicis sententiam
 tantè exponens, ineptorum hominum, in contraria tur-
 guntium, erroribus occurrere satagit, qui vel cerebrinis specu-
 lationibus anice intenti, praxin fastidiose contemnunt, vel nullis
 aut fatilibus principiis eruditi, ut suam pallient ignorantiam,
 omnem artis medicæ theoriam abiciendam esse, nec aliquid
 mentis ab illa Medicina sperare posse, frivole contendunt. Lau-
 dem omnino meretur, quod, relicta illorum partibus, qui vel
 cum *Aristotele* summa vendunt, vel cum *Carteso* corpusculo-
 rum figuras, eorumque varios motus, audecter nimis definitè
 præsumunt, *Malpighiorum*, *Bartholinorum*, *Rhyfthorum*;

Mentemque, eorumque omnium, vestigia insulas, qui pro-
 be cognita corporis humani fabrica, experientiam consulere, &
 principia naturæ non pro arbitrio temere confingere, jubent.
 Usam igitur theotiz, quam Opusculo hoc condit, digito sta-
 tim monstrare intendit, ostendendo, quæ ratione ex partibus
 corporis nostri variis vitiis, aut turbatis illorum motibus, di-
 versi generis morbi nascantur, &, quod sponte sua inde sequi-
 tur, quibus remediis tuto profligantur. Ut feliciter propo-
 sita exequatur, totam hominem ex anima & corpore compo-
 situm considerat, summi artificis ineffabilem industriam suspi-
 cians, qui duobus hæc contrariis principiis, altero inexten-
 sibili, & corrumpi nescio, altero tribus dimensionibus cir-
 cumscripto, atque varias species subinde inducenti, admirabili
 arte, quam nulla mortalium solertia imitari valet, benignè
 constare iussit. Prodit hoc infinitam Creatoris sapientiam, qui
 diversæ adeo ac longo intervallo a se distantes substantiæ con-
 ta ac immutabili lege combinavit; ut perpetua harmonia con-
 sentiant, atque alterius motus, alterius impressionem, consentiant
 sequantur. Cum itaque vita humana in arctissima hæc par-
 tium unione atque continuo æquilibrio consistat, duo quoque
 remedia sunt, quibus harmonia illarum conservatur, aut impe-
 dita instauratur; Philosophia moralis, atque ars Medica. Il-
 la animi motus ad certas regulas componit, ne graviore onere
 corpus fatiget, quam cui ferendo par sit, hæc corporis motus
 regit, temperat, ejusque virtutem conservat, ut animi iussa
 promptè ac debita ratione exequi valeat. Non sperperanda
 itaque est veteris Medici *Zamalsidis* consiliū, qui autor erat,
 ut sapienti sermone Medicus ante propinata medicamenta ani-
 mo ægri medeatur, ut sui dominus, affectuum rationem op-
 pugnantium impetus reprimat, atque mentem tranquillam corpus
 facilius regatur. Hoc vero cum ab Autoris proposito aliquando
 esse videatur, docere potius suscipit, quæ ratione corpus huma-
 num vel in statu suo naturali incoluere conservari, vel ex illo
 deturbatum commode restitui queat. Nascantur inde dua
 praxis medicæ partes; altera, ut corpus solum conservetur,
 atque ab imminenti morborum periculo vindicetur, altera, ut
 morbi

morbi per corpus hominis jam grassantes feliciter profligantur. Hoc ut rectius intelligatur, notandum est, in primis corporis nostri staminibus duplicis generis particulas, solidas nempe ac fluidas, inveniri, quarum diversa admodum conditio est. Solidæ partes a fluidis nutriuntur, augentur, atque in statu suo conservantur. Hæ vicissim solidarum motu agitantur, ut corporis fabrica perduret, varia ratione separantur, percolantur, ac depurantur. Solidæ sunt plurium atque infinitarum ferè particularum compages, quæ ob artissimum in superficiebus suis contactum ita coherent, ut duræ sint, & aliorum corporum motu inertia sua resistant. Non alio igitur modo solida nascuntur, quam prima illa coagulatione ac mutua unionè particularum fluidi filamentosarum, siquidem omnes corporis humani partes, quæ in adultis solidæ sunt, in infantibus liquidas ac conglutinationi proximas deprehendimus. Filamenta hæc solida Anatomici fibras appellare solent, quæ secundum variam dispositionem ac texturam suam, diversi generis organa corporis nostri constituunt. Illa enim accurate insipientibus apparet, omnia corporis humani membra nihil esse, nisi aggregatum plurium fibrarum admirabili artificio inter se implicatarum, atque artissimis vinculis constrictarum. Duo ejusmodi fibrarum genera sunt, membranosæ atque nervosæ, quæ ex cerebro originem trahunt, sicut illæ a tendinibus derivantur. Hæ motui inserviunt, illæ sensibus suecenturiatæ sunt, aliisque in corpore nostro officiis defunguntur. Utrumque fibrarum genus natura intrinseca quadam virtute, sive tono, donavit, quam Philosophi vim elasticam vocant, qua fibrarum impenni resistunt, eorumque actione e statu suo naturali deturbatæ, conservationem suam affectantes, se confestim resituunt. Tribus igitur modis fibras hæc ægrotare possunt apparet, sive quod nimis extendantur, sive quod supra modum contrahantur, sive quod perdito quasi tono suo nimium laxæ sint. Priora duo vitia sunt illud nimis strichum veterum Medicorum, ultimum vero id morbi genus, quod vitium laxum appellare consueverunt. Hæc erant principia famosæ illius atque antiquissimæ Sectæ methodicæ, quæ diu ante & post *Galenum*

Janus floruit, quam nostris temporibus *Prosper Alpina* egregio illo de Secta methodica Tractatu instaurare instituit. Sicut fibræ istæ musicis chordis similes, quæ, dum certa inter se lege ac proportione extenduntur, egregia atque admirabili harmonia consentiunt, verum, turbatis sive nimia extensione, sive nimia contractione, hæc chordarum rationibus, pereunte instrumenti musici usu, confestim discordant. Nimis vero extenduntur istæ corporis humani fibræ ut plurimum in inflammationibus, doloribus acutis, & quovis morbo acuto, ubi tumores ob extensas supra modum fibras regurgitant. Fluidorum enim impressio non cedentes, & quasi rigefactæ, naturalis percolationem impediunt, ita, ut æquilibrium compositis ex illis fibris corporis nostri machinæ non possit non vehementer perturbari. Prudens Medicus itaque ipsas partes solidas hoc casu imprimis inspicit, atque caveat: pejus & angustius, maxime in principio morbi, medicamina purgantia fugiat, cum *Hippocrates* in libro de ratione victus jam observaverit, illa in istarum partibus ægris abstergi. Purgantia enim hoc casu materiam peccanti aliam corruptam massam addunt; quo morbi incremento fluidorum motus atque natura magis magisque impeditur; cum ebullientia atque tantum non accensa fluida fibras solidas supra modum jam tenfas atque compressas vehementius irritent. Ipsa morbi indoles demonstrat, quæ remedia ipsi opponenda sint, atque multo usu compertum est, non magis apta esse, quam phlebotomiam, clysteria lactea, quam fieri potest, simplicissima, decocta emollientia, pedum levitationes, fomenta partibus hypochondriacis applicata &c. Si prima venesectione morbi vires nondum prostratas esse apprehendamus, ad alteram, rarissime ad tertiam, pergere licebit. Prudenter tamen cavendum est, ne, si experientia doceat, phlebotomiam morbum haud frangere, incatere cum nonnullis Medicorum alteram, imo tertiam, quartamve, aut quintam, inconsulta pertinaciter repetamus, quæ fieri solet, ut ægrotus medicamentorum insultibus vehementius, quam morbi gravitate, torqueatur. Incongrue Medicorum nonnullis persuasum est, quod venesectione sanguis instauratur; atque materia peccans

ex venis extrahatur, cum turbatum partium æquilibrium illa duntaxat restituatur, ut natura harmonicæ conditioni & virtuti suæ reddita, animali operatione hostem feliciter profligare queat. Caveat bonus Deus omnibus ægrotis a manibus illorum Medicorum sanguinolentis, qui *Archagathus*, carnificis nomine olim inter Romanos infamem, imitantur. Ille enim, postquam urbem intraverat, cum instrumentorum suorum novitate insignem prius strepitum dedisset, atque sapientis Medici famam occupasset, prodita immani operam ejus barbare, carnificis nomine a populo proscindebatur. Statuendum omnino est, in morbis acutis, qui secundum *Gel. Sydenhamium* Deam plerumque autorem habent, naturam plus valere arte, nihilque aliud respiciendum esse, quam ut symmetricæ dispositioni suæ corpus reddatur, naturali ejus virtute quantum fieri potest, confirmata. Egrotat porro naturalis fibrarum tonus, si nimium contractus illæ fuerint, sive aere quodam corpore exitum querenti irritentur, sive alio acri & mordaci humore solida ad motus spasmodicos incitentur atque corrugentur. Morbis hisce vexantur, qui colica, scorbutico, aliisque hysteriis & hypochondriacis affectibus laborant, ubi particula acidæ, facta in solida membranosa impulsu, motus spasmodicos in plexibus & meatibus nervorum excitant, quibus machina animalis supra modum turbatur. Id causæ est, cur, applicatis quandoque in colica convulsiva frustra omnibus remediis, quæ pharmacia suppeditat, miser ægrotus nihil auxilii aut solatii ab usu omnium medicaminum, secundum præscriptum ordinem epotorum, experiatur. Sæpe simplex balneum, unica venæsectio, aut narcoticum aliquod medicamentum, ortos per fibrarum relaxationem omnes solidorum tumultus quiescere jubet, atque fontem morbi obturat. Sicut vero duobus colicæ genera sunt, quorum alterum convulsivam, alterum humoralem, appellare solent, quibus diversa ratione medendum, cum hæc non laudatis modo medicamentis ut convulsiva, sed purgantibus maxime, profligetur, ita duo quoque diversi sunt affectus hysterici & hypochondriaci, quos sollicitè distinguere Medicum decet. Nonnullæ enim morbi hujus species ex san-

guine fervido nimis, atque supra modum ad fermentationem inclinato, oriuntur, quo partes hypochondriacae vehementer agitantur, atque totum systema nervosum irritatur, ubi mali natura Medicum docet, fas esse, auxilium non nisi a medicamentis placidis, sedantibus, atque narcoticis, expectare. Meminit Doziff, Autor feminæ nobilissimæ hystericae & hypochondriacis doloribus supra modum vexatae, quæ omnis generis medicamenta eo prætextu respuebat, quod incassum nihil eorum intentatum reliquerit. Sed, cum assiduis precibus Autoris permota, vesperi, antequam cubitum iret, pedes balneo aquæ dulcis tepidæ aliquoties lavasset, ingenue profitebatur, se ex ingenti medicaminum præscripti solitorum numero nullum æque salutare expertam esse. Illud secum reputans Autor, simplicia medicamenta vehementer commendat, & de miseria aegrotantium in imperitos Medicos incidentium, quorum ineptiis multo gravius, quam morbi vehementia, affliguntur, valde conqueritur, talem advocans *Hippocratem*, qui disertè ait: Non sufficiens apparet violentia morbi, nisi Medici quoque imperitia accedat. Duo propterea hac occasione remedia admodum laudat, quorum virtutem in pertinacissimis malis hypochondriacis, ex lymphæ forte, aut succi nervosi, acrimonia ortis, ubi sanguis supra modum fervidus pluribus particulis igneis turgat, expectatum se esse testatur. Alterum est, lac debita ratione præparatum, simplicissimum profecto, quod ipsa natura in animalibus gratiam elaboravit remedium, quod, per aliquod temporis intervallum haustum, malum vel maxime inveteratum radicibus tollit. Alterum sunt thermæ, quarum diversa in terra Helvetiorum genera Autor accuratè recenset, Viros doctos, quæ de singularum natura commentati sunt, laudat, atque diversarum usus medicos distinctè demonstrat. Solidorum tunc denique impeditur, si flaccidæ nimis sint fibræ atque relaxatæ, quod vel aeris inclementiæ, vel vitæ nimium sedentariæ, vel iæturæ partium, quibus solida refocillari ac nutrirî debent, tribuendum est. Observatur hoc in dysenteria inveterata, morbis splenicis, cachexia, hydropsia, asthma, imprimis in heclicis nonnullis atque phthisicis affectibus, & in omnibus fere generis morbo

morbo chronico. Hisce malis fortissima remedia opponere par est, quæ virtute gaudeant vigorem naturalem corporis instaurandi, atque torpidas fibras excitandi, ut vi sua elastica pugnent, & humorem inimicum expellant. Asserit vero Doctiss. Autor hanc efficaciam atque fortitudinem rhabarbaro tosto, radici ipecacuannæ, fungis Maltenibus, gummi ammoniaco, martialibus, exercitio corporis, frictionibus, aliisque hisce similibus medicamentis. Si malum jam a longo tempore inveteratum profundas egerit radices, ipsis solidis singularis cura debetur. Cum enim languentia nimis atque relaxata sint, né officio recte defungantur, accidit, ut fluida, debito solidorum impulsu destituta, neque adeo in subtiles salis particulas contrita, plura corpuscula crassiora, viscida, atque terrea, retineant, quam ut commode nutritioni inservire queant. Vehementer contra obstructionum ejusmodi inveteratarum vim & quodvis hujus æstus genus Autor prædicat Cl. *Gberlis*, multo cum applausu ætiam medicam exercentis, pillulas, quas unicum fere, certe fortissimum, mali hujus antidotum esse, arbitratur. Se ipsam in pluribus hydropicis insignem ejus virtutem expertum esse, ait, imprimis in viro ætate annorum quinque & sexaginta gravi, cujus crura atque abdomen materia peccanti ita referta erant, ut nemo non de salute ejus desperaret, qui vero ex usu harum pillularum brevissimo tempore, obstupescens omnibus, perfecte convaleuit. Commendat quoque hydropicis asciticis paracentesin, sed alia ratione, quam majoribus nostris placuit, applicatam, atque instrumenta, quibus Hetruscorum Chirurghi hodie utuntur, optimis Anglorum machinis valde similia, accurate describit, experimenta quadam eorum addens, qui hac methodo ex voto sanati fuerunt. Eadem ratione morbos ex fluidorum diversi generis in corpore humano vitiiis, vel turbato ipsorum motu, oriundos erudite persequitur, ut facile appareat, ipsam doctissimorum potius Medicorum, quos Britannia alit, quam eorum, qui in magistrorum verba temere jurant, vestigia sequi, experientia & Anatomia sacem ubique præferentibus. Neminem profecto eruditum hoc, licet breve, Opus attentè mente perlegisse poteritis.

FIRMAMENTUM FIRMIANUM, SBU
Manuductio ad globum artificialem caelestem; Autore,
P. CORBINIANO THOMAS, Benedictino
Elbing. Philos. Doct. & Mathef. in Univer-
sitate Salisburg. Prof. Ord.

Augustae Vindelicorum, apud Merz & Mayr, 1731, 4.
 Alph. 1 pl. 5, cum Tabb. an. 83.

Quae Doctiff. Autor hoc Libro complexus est, nova quidem non sunt, sed utilia tamen, idoneoque ordine & plano sermone in usum tyronum congesta. Doctrinam scilicet omnem, quam sphaericam dicere solemus, *tribus Capitibus* absolvit: quorum *unum* punctorum ac circularum caelestium applicationem tradit: *aliorum* Problemata plurima, quae solvi ope globi artificialis caelestis possunt, itemque alia nonnulla, cum his connexa, diligenter persequitur: *tertium*, ad exemplum Uranometriae *Bayeriana*, accuratam Asterismorum faciem, facta motuum ad A. 1730 reductione, sistit, ac deturbo tandem imaginum originem partim e Graecorum fabulis aut historiis repetit. Huic Tractationi, quae maximam certe partem *Capitis tertii* constituit, duae aliae praemissae sunt: *Sollemner*, de Systematibus mundi, & de planetis. In *Sectione*, quae agit de Systematibus mundi, primo loco mentionem facit Autor caeli *Aegyptiaci*, domosque & imagines Astrologico-Hieroglyphicas, ex veterum *Aegyptiorum* mente caelo insertas, cum *Kirchero* exponit, ac postremo ita statuit: signorum nostrorum, quibus Astronomi etiamnum utuntur, characteres manifestum ex hieroglyphicis illis figuris originem ducere, earundemque perspicuam similitudinem circumferre, quin & nostros, a Graecis profectos, asterismos illis *Aegyptiorum* Numinibus non obicura affinitate iungi, nec dubitandum esse, quia forma mundi *Aegyptiaci* proportionem summam gaudet, ut merito absolutissimum totius Hieroglyphicae doctrinae compendium, miris repletum mysteriis, dici possit. Quod ad *Systema Copernicana* attinet, non probat praeproperam illorum iudicium, qui
 Copern-

Copernicum, nunc delirare clamant, nunc illius fensa inter aniles fabulas, pueris ridendas, explodunt, ipsi interim a *Copernicani* risu, quandoque non immerito, excepti: nec dubitat, ut nunc non pauci e Romano-Catholicis sunt, qui Systema illud per modum hypotheseos Astronomicæ propugnant, ita multo plures fore, qui, idem ut verum Systema amplecterentur, nisi longe altior ac fortior fidei ac Ecclesiæ obstarat autoritas. Restat, ut de inscriptione *Firmamenti Firmiani* Lectores paucis doceamus, eam factam esse in honorem Celsissimi ac Reverendissimi Archi-Episcopi Salisburgensis, e profapia *Firmiana* oriundi, cui Autor hanc suam sphaeræ cœlestis doctrinam dedicavit, similem, sphaeræ terrestris pertractationem brevi subjuncturus.

Vernünftige Anleitung zur Oeconomie, &c.

h. e.

INTRODUCTIO RATIONALIS AD OECONOMIAM & artem perficiendæ Agriculturae; in qua methodus exponitur, diuturna & propria experientia confirmata, omne genus agrorum recte dijudicandi, atque etiam sine consueta stercoreatione fecundandi; Auctore
AMBROSIO ZEIGERO, Administratore
Cænobii Rodensis, & prædiorum Alveislabiensium Conductore.

Eislebia, 1733. 4.

Alphi 2.

Egregius Autor, non literarum studiis, sed multis experimentis, eruditus, qua ratione Oeconomi, quam diu ac prudenter tractavit, & potissimum res rustica, perficienda sit, hoc ipsum sibi argumentum sumit præsentis Loro explicandum. In quo ita versatur, ut neque ordinem, nec perspicuam orationem, nec denique ingenium, desideres, facileque intelligas, usum ei & consuetudinem cum doctis hominibus intercessisse. Opus omne

Q 3

divi-

divisum est in *Partes sex*. Quarum una succinctam totius
 Oeconomiz rusticæ theoriam tradit. Atque hæc rursus *duo-*
bus constat *Sectionibus*. In *priori* generalia, in *posteriorè*
 magis propria, cum de œconomia, tum de œconomis, *affe-*
runtur. Ars ac scientia perficiendi œconomiam rusticam, si-
 ve agriculturam, ita fere definitur, ut consistat in solida cog-
 nitione naturæ & varietatis agrorum, methodique compendiosæ,
 tum agro, tum semini, fœcunditatem, etiam absque consueta
 stercoreatione, conciliandi. Agro quadruplex tribuitur quasi
 temperamentum, quatuor vocalibus, *A, E, I, O*, distinctum, &
 cum quadruplici Philosophorum temperamento quodammodo
 comparandum. Terræ enim nigre competit temperamentum
A, sanguineo simile, propter frequentes majoresque poros, hu-
 morem promptè imbibentes, sed & facile amittentes: terræ la-
 tose, subtilis, temperamentum *E*, cholericò respondens, pro-
 pter poros angustiores, humorem difficiliter haurientes, sed
 diutius conservantes: argillæ temperamentum *I*, melanchol-
 lico comparandum, ob poros minimos, humorem extrinsecus
 stagnantem, crassiorè & lentiorè factum, vix propellen-
 tes: denique arenæ temperamentum *O*, phlegmatico non
 plane dispar, propter naturam oppido inertem, porosque omni-
 no deficientes, quibus humor, per intervalla percolatus, ipsam
 imitare substantiam cum fructu possit. Jam, si quæris, quæ opti-
 ma sint ex his temperamentis, itemque ex his, quæ simplici sin-
 gulorum cum singulis mixtura fiunt, primus quidem locus con-
 ceditur temperamento *A*, proximus temperamento *AO*, in
 quo scilicet *A* & *O* ita mixta sunt, ut *A* prævaleat. Reliqua hu-
 jusmodi fere ordiè collocantur: *AI, AE, EA, EI, EO,*
IA, OA, OE, IO, I, OI, O. Oeconomus tam inferioris,
 quam superioris ordiè, multis nominibus reprehendit *Auct:*
 cum consilia querunt, inter se plerumque pugnantia: cum
 alios, diversam agrum colentes, perperam imitantur: cum, ut
 se rem agentes, animo proximo se rectius facturos, credunt:
 in prius vero, cum agrum, prima aratione, non satis alte so-
 diunt, veriti, ne terram crudam eruant, & minus fertilem. Id
 quod Noller omnino negat timendum esse; quando terram
 ejus

ejusmodi crudam, non solum ab humore æstivo, alternis vicibus
 hausto & efflato, sed etiam a brumali frigore & nitro aereæ, sa-
 tis corrigi ac secundari, certum sit. Denique iis magnopere
 succenset, qui minorem agrorum fertilitatem senio & effectis
 naturæ viribus tribuere non verentur. Progredimur nunc ad
 alteram Libri Partem, ubi Autor methodum exponit suam,
 mutandi nitrum in oleum vegetabile. Sumantur igitur men-
 suræ quatuor cinerum ex ligno duro, inprimis (si in promptu
 est) vitigineo, propter tartarum adjunctum; mensura una
 calcis vivæ; & recentis urinæ animalis (minime tamen equi-
 næ) tantum, quantum satis est, ad subigendam massam, quæ
 per horas 48, ac deinde, affusa aqua, per totidem horas reli-
 cta, percoletur. Huic lixivio, subditis ignibus effervescenti, ali-
 quantum salis communis, ac porro nitrum probe contusum,
 injiciatur, diligenterque commisceatur. Quo factò, post ali-
 quam pugnam, exorto vapore subcæruleo, celeriter se mu-
 tuo res penetrabunt, ac deservescens oleum fuscum desidera-
 tum exhibebunt. Si post refrigerationem exiguæ quædam sti-
 ritæ nitrosæ denuo comparent, affuso novo lixivio, eadem ope-
 ratio repetenda est. Si vero ipsum lixivium non satis recte
 se habet, quod intelligitur experimento, iis familiari, qui sapo-
 nem conficiunt, scilicet ubi saponis frustum, in lixivio suspen-
 sum, non promte supernatet, per novos cineres colari lixivium
 oportet. Postremo etiam hoc notandum, ne lixivium, cum
 nitro effervescens, ex vase effluat, subinde aliquid lixivii frigi-
 di, saltem secundarii, affundi debere. Jam olei hoc modo pa-
 rati insignes plane sunt virtutes: frigore perquam intenso non
 congelatur: æstate semina & agros, quibus, quoad licet, quam
 recentissimum impertiendum est, refrigerat: hyeme fovet ac
 calefacit, & quanquam sine pluvia & rore parum valet, tamen
 etiam per plures hebdomadas in terris prorsus arefactis semi-
 na conservat. De cetero, ut sumptibus parcatur, *Parte tertia*
 sui Operis docet Autor, quibus rebus, tamquam vehiculis, au-
 geri & extendi liquor laudatus possit. Atque huc refert cum
 aquam simplicem, & maxime pluvialem, tum urinam anima-
 lium, itemque lixivium supra commemoratum secundarium,
 atque

atque id, quod reliquum est, post semina liquore satis penetrata. Quanquam vero ager, nova methodo cultus, etiam quarto & quinto anno conferi queat, eum tamen quandoque consueto more stercoreandum & emolliendum esse, Auctor contendit, ita, ut nihilo secius oleo vegetabili semina humectentur. Porro hæc præcepta tangit: transversim occandum; sationibus hybernis potius, quam æstivis, studendum; agros meliores, itemque avenaceos, maturius, deteriores, tempore præsertim autumnali, tardius conferendos; segetes, quæ interquiescunt, identidem aratro vertendas; denique finum hyeme in campos ducendum, atque ibidem, sine periculo, ne virtutem suam congelatus perdat, distribuendum esse. *Parti quarta* exponit, quo pacto cum semina, tum agri, liquore nitroso fecundari debeant, ita, ut quarta pars sementis lucriferi, & tamen egregia expectari messis possit. Scilicet hordeum & avena, propter vaginam duriorem, ad minimum per 48, triticum & fecale per 36, legumina per 24, semen rapicium per 12, linum etiam per pauciores horas, liquore commemorato, ante sationem, maceranda ac tumefacienda; porroque scobs, de ligno, aut (quod ad conservandum humorem, & emolliendam terram, melius,) de cornu facta, vel etiam dissecta stramina, per unum pluresve dies, eodem liquore saturanda, & vel conjunctim cum seminibus, vel statim post sationem separatim, per agros spargenda atque innocanda sunt. In pratis paulo aliter se res habet. Quæ, si sunt palustria, temperamenti frigidi *IE*, & musco herbisque acidis obsita, conspergantur sub finem autumnii, vel etiam mense Martio, materia, ex tribus mensuris cinerum ligneorum, & una calcis vivæ, composita, in lixivio secundario, vel aqua stercoreosa, per duos dies macerata, ac deinde non nimium arefacta. Sin calidioris fuerint temperamenti, ad *A & O* præcipue accedentis, materia refrigerante opus est, quam hoc modo parare licet: Calci extinctæ, & ad minimum per aliquot Menses rite conservatæ, admisceantur cineres lignorum, donec massa, perinde ut panis, depsi possit; quæ arefacta & contrita, sub finem Aprilis per prata distribuat. Loca altiora & magis sterilia etiam in super liquore vegetabili hume-

lunectari possunt. Omissis iis, quæ Auctor de varia frugum natura, bonitate, & vitis, de agris pro hordeo tempore autumnali bis arandis, de stipulis tritici tum, cum terra notabiliter humida est, aratro non subvertendis, de feminibus maxime tritici & hordei non nimis dense spargendis, & de aliis hujusmodi rebus, affert, ad *Partem quintam* Libri accedimus. Hic proportio indicatur, in saturandis agris liquore nitroso vegetabili, pro variis eorum temperamentis, observanda. Itaque in agro, ubi eminet temperamentum *A*, (quibusvis frugibus, quam leguminibus & rapis, aptiore,) medimnus feminis Dresdensis, post recentem stercorationem, dimidiam, anno tertio integram nitri libram requirit, inter semen & terram æqualiter dividendam. In agro temperamenti *E*, qui omne genus frugum, atque adeo, propter vim stercoreis diutius perdurantem, cum secale tum brassicam bis ferre, leviter adjutus, potest, ad sextum usque annum, medimno feminis libra una, deinceps vero, & ubi omittitur sterco ratio, etiam altera telluri, medimnum capienti, tribuenda est. Ubi temperamentum *I* locum habet primum, fossis satis profundis, & infra venam argillæ pertingentibus, aquæ stagnantes divertantur, ac medimno feminis, statim post pinguem stercorationem, dimidia nitri libra, anno tertio triplum, impertiatur; in macriori solo, & omissa sterco ratione, tres libræ, partim semini, partim terræ, concedantur. Denique in agro temperamenti *OI* (nam *O* per se oppido sterile est,) ad ferendum secale & avenam non prorsus inepto, tribus annis post stercorationem, pro singulis medimnis feminis duæ nitri libræ, deinceps vero etiam pro terra, totidem consumendæ suat. Restat Operis *Pars sexta*, remedia quædam exhibens contra curculiones, sive nigras illas muscas, quæ mense potissimum Junio & Julio granaria infestant. Horum remediorum unum ita sese habet: Cineres clavellati, cum allio & felle bovino, in aceto coquantur, atque hoc liquore granaria, a curculionibus defendenda, conspergantur. Similis virtus alii liquori tribuitur, qui ex vitriolo, sale ammoniaco, alumine, fumaria, absintho, & allio, commixtis & coctis, parandus est. Quodsi jamjam granarium occupaverint curculiones, hyosciamus &

Rr

allium

allium cum aqua usque ad partem dimidiam incoquantur, ac deinde oleum terebinthinæ admisceatur, istoque liquore grana humectentur, & muscæ insertis passim assulis infidentes occidantur, ne alibi molestæ fiant. Piper etiam contusum laudat Autor, contra aliud verminum genus, corticem granorum rodens. Appendicis loco adjectus est Dialogus economicus, quem in præsentem prætereundum arbitramur, illud saltem adhuc memorantes, Librum hæcenus enarratum, esse mole satis exiguum, non minori, quam duodecim thalerorum, pretio venire.

B. JO. FRID. MAYERI, S.S. THEOL. DOCT.
 & *Prof. Publ. Eclogæ Evangelicæ, in unum Volumen collectæ, Notis sparsim illustratæ, Observationibus ampliatæ, Supplementis auctæ, & variis mendis purgatæ, per ERDMAN. NEUMEISTERUM, ad D. Jacobi Pastorem, & Scholarcham Hamburgensem.*

Pars I.

Hamburgi, 1734. 8.

Alph. 3 pl. 7.

Habes hic, Lector, Eclogas Evangelicas, a Viris de Reipublica sacra meritissimis, summa eruditione, & maximo verbi divini studiosorum & Ministrorum emolumento, diligenter æque ac dextre, elaboratas & conscriptas. Quid B. Mayerum excitaverit ad laborem hunc tam utilem, quam difficilem, suscipiendum, ipsemet *Part. II pag. 494 seq.* testatur: nempe ut præscripto Sanctionis Ecclesiasticæ Electoralis Saxonicae satisfaceret, idque exemplo Antecessorum suorum, beata memoria, D. Balduini, D. Meisneri, D. Lyseri, D. Hulsmani, & D. Jo. Deutschmanni, qui historiam & argumenta Evangeliorum Dominicalium ex suggestu & cathedra Academica explicare & interpretari, non sunt tergiversati.

Tunc

Tunc temporis enim hic magni nominis Theologus, *Mayerus* noster, Doctoris ac Professoris Publici munere in Academia Vitebergensi dignissime fungebatur. Et quem præterit, quo applausu excepta sit *Explicatio Ἑλεγχτικῆν Ἐυαγγελiorum Dominicæ*, quæ a Theologo consummatissimo, *Jo. Gerardo*, nobis data est? Hujus generis scriptum hic vides continuatum, & ad præsentem Ecclesiæ nostræ statum prudenter accommodatum, atque ab omni rerum divinarum doctrinæ apparatus ita instructum, ut cornu copiæ dici mereatur, unde commodum redundet singulare ad verbi divini Ministros, eos præsertim, qui in agro degunt, & Scriptoribus quidem ejusmodi, ex quibus flores isti, seu ex horto Theologicæ doctrinæ, decerpti sunt, destituuntur, non autem tentationibus adversariorum, quibus superandis Eclogæ nostræ inserviant. Etenim hic non solum Pericopæ Evangelicæ, sed & alia difficilia Scripturæ Sacræ loca, luce clara illustrantur, uti sit *pag. 404* de penitentia Protoplastorum, *pag. 525* de vaticinio *Jobi Cap. XIX* occurrente, & *pag. 876*, ubi *Psalms XVI* de resurrectione Christi contra *Clericum* Servatori nostro dextre asseritur. Controversiæ de maximi momenti fidei nostræ capitibus diligenter hic continuantur & solide deciduntur, contra instantias novas tum Pontificiorum, seu vides *pag. 370*, de invocatione Sanctorum, qui non raro ex Pontificiis ipsis refelluntur, tum Reformatorum, ex quibus *Webrenselsus*, *Strimesius*, & *Jablonski*, præ ceteris passim confutati sunt, *pag. 486* & *902 seq.* tum Socinianorum, *pag. 516*, & Arminianorum, sigillatim *Clertot*, seu ex recensione nostra *Partis II* harum Eclogarum, Deo volente, pluribus patebit, tum Fanaticorum nostri ævi, uti impia illa de Spiritus Sancti incarnatione opinio solide *pag. 985 seq.* & *995 seq.* confutata est, tum Piëtificarum, uti *pag. 424* patet. Salutaria quoque hic suppeditantur monita ex *Theologia Pastoralis pag. 889, 912*, & alibi. Casus conscientie deciduntur, qui non exigui sunt momenti, e. g. quando queritur: *An juramentum promissorium sit irritum, si it, qui jurat, nunquam habuerit voluntatem se obligandi?* Affirmavit enim hoc nuperrime Gallus quidam, sed pestilentissimam

ejus hypothefin pag. 460 dextre expofam & prostratam cernimus. Dari etiam in nostris Eclogis argumenta, quibus verbi divini Ministri afflicti erigant, vel ex difceptatione de cruce Christianorum pag. 961 palam est. Inveniatur porro in illis quamplurima, quæ ad cultum Dei publicum & ritus solennes spectant, ex ipsis fontibus & doctiffimis illorum Commentariis hausta, quæ eruditiffimi Eclogarum nostrarum Autores ad nostra usque tempora profecuti sunt, abufum Pontificiorum superstitiosum subinde, decenter castigantes; uii disquisitio de hebdomade magna pag. 636, & de die Palmarum pag 721, satis testantur. Speciminis loco, ut, qua soliditate *ζητήματα*, hic mota, soluta sunt, appareat, inservire nobis potest, quando contra Scholasticos, Socinianos, & Reformatos quosdam defenditur, Christum passione sua non sibi aliquid promeruisse hoc argumento: cuicumque omnia perfectionis & gloriæ communicata sunt, ille non potest quidquam amplius acquirere. Atqui, cui communicata est non solum Deitas, sed plenitudo Deitatis, imo omnis plenitudo Deitatis, illi communicata sunt omnia perfectionis & gloriæ. Ergo, cui communicata est omnis plenitudo divinitatis, tum quoad possessionem, tum quoad perpetuum illius usum, is nihil amplius sibi potest acquirere; nisi forte quid cogitari possit, quod omni plenitudine sit excellentius. Quod autem Servatori nostro omnis plenitudo Deitatis sit communicata, hujus veritatis ex *Col. II, 9*, & *Phil. II, 6*, solide convincimur. Hæc sufficere arbitramur ad demonstrandam Eclogarum *Mayero-Neumeisterianarum* dignitatem & usum in Republicam Sacram redundantem. Reliqua differemus, donec *Partis II* recensio sequetur.

Pag. 516 seq.

BREVIS AC DILUCIDA SYSTEMATIS
Philosophiæ WOLFIANI Delineatio. Succinctis Tabulis comprehensam, luculentis Observationibus passim illustravit, & Pansophiæ, vel sapientiæ humanæ generatim spectatæ, delineatione locupletatam, edidit
 JOANNES NICOLAUS FRO-
 BESIUS.

Helma-

Helmstadii, sumtibus Christiani Friderici Weygandi, 1734, 4.
Alph. I pl. 18 $\frac{1}{2}$.

Cum Cl. Autor Tabularum mnemonicarum in compendiosa & facili integrarum disciplinarum vel scientiarum & comprehensione, & repetitione, usum a prima juventute ipso opere didicisset, non cæco impetu, sed provido consilio, in conficienda Philosophiæ *Wolfianæ* delineatione compendiosas quasdam Tabulas adhibuit, Philosophiam in Prælectionibus Academicis traditurus. Has autem sibi præscripsit leges, quibus institutum suum perficeret. Ante omnia Tabulam quandam universalem construxit, singulas universi Systematis sectiones, sive partes, complectentem. Deinde Tabulam specialem condidit, singulas partis alicujus seu capitis doctrinas, ruditer in chartam coniectas, diligenter invicem committens, adhibitoque judicio atque illorum terminorum generalium, qui tradi a Metaphysicis solent, usu, quot in unaquaque doctrina momenta, sive argumenta generalia, quot item sub argumentis generalibus singulis momenta singularia, & sic porro, existant, considerans. Singula ea, quantum fieri potuit, commodissimo nexu atque ordine, distinctisque numeris & loculentis velut adhibitis, collocare ac digerere studuit. Inprimis ad facilem ac vividam omnium & comprehensionem, & recordationem, & repetitionem, definitiones integras, dogmata, quæ hinc derivantur, præcipua, ac principum argumentorum & rerum definitarum vocabula, diversis singula literis expressa proposuit. Momenta specialia generalibus, sub quibus comprehenduntur, ordine subjecta semper exhibuit. Cavuit autem solícite, ne justo subtiliori partium minutissimarum subdivisione discentium phantasia & memoria turbaretur. Cel. *Wolfus* continuo ratiocinatorum nexu Philosophiæ partes singulas, Logicam, Metaphysicam, Philosophiam moralem atque civilem, qua simul Juris Naturalis præcepta continentur, & Physicam tam experimentalem, quam dogmaticam, una cum Teleologia, quæ est de finibus rerum naturalium, & usû partium in animalibus atque plantis, proposuit idiomate Germanico Systematibus identidem editis, de quibus

bus singulis diximus in his *Actis*. Autor noster Systemata singula in Tabulas redegit. Præmissa igitur brevi ac dilucida Systematis Philosophiæ *Wolfianæ* in genere delineatione, primum exhibet Tabulas Logicas, deinde Metaphysicas & Physicas. His succedunt Tabulæ, quibus Philosophiæ moralis Systema delineatur: quibus subjunguntur illæ, quibus Systema Philosophiæ civilis evoluit. Philosophiæ naturalis & civilis delineationes ceteris breviores & strictiores ut fierent, singularem quandam temporis ac valetudinis rationem flagitasse monet. Promittit tamen, se proxime ideam utriusque Systematis justam daturum. In Metaphysicæ delineatione singula præpmodum ista loca, quæ *Wolfianorum* Dogmata aut censuram, aut uberiorem expositionem aliquam, continent, eo sine excitavit, ut, quoties de *Wolfianarum* doctrinarum valore disputatio instituenda est, promptius invicem componi atque exarbitrari, vel æstimari utriusque partis sententiæ, ne inanissimis quidem prætermisissis, valeant. Non tamen opus esse existimavit, ut ea exponeret, quæ pro *Wolfianæ* Philosophiæ innocentia disputari poterant, etsi innocentie testimonium præbere optime poterat, cum non modo in Academia Halensi Cel. *Wolfium* Philosophiam & Mathesin tradentem sedulo audiverit, verum etiam Hala Marburgum discedentem secutus, Systematum illorum explicationem uberiorem ex ore Philosophi hauserit. Non vult ab aliis abunde dicta repetere. Neque enim solum Cel. *Bülffingerus* in Dilucidationibus Philosophicis, & *Thimmigius* in Præfatione ad Institutiones Philosophiæ *Wolfianæ*, quos Noster laudat, verum etiam alii bene multi, veluti Vir S. Rev. *Riebovtus*, Cl. *Hollmannus*, Anonymus Autor Commentationis de Deo, anima, & mundo, quam in *Actis A. 1726 Mens. Oct. pag. 455 seq.* copiose recensuimus, dudum id præstiterunt. Imo nuperrime Vir Pl. Rev. *Joannes Jacobus Keshen*, Pastor Lutheranus Genevensis, in Epistola, qua Cel. *Wolffo*, in Academiam Regiam Scientiarum, quæ Parisiis floret, cooptato, publicè gratulatus est, singulare innocentie illius Philosophiæ testimonium præbuit. Fatur enim, se fama de impietate doctrinarum *Wolfianarum* per totum literarum orbem sparsa ad accuratiorem Librorum Philosopho-

Philosophi lectionem fuisse excitatam; sed secundum hanc cursum non aliud edoctum fuisse, quam *Wolfium* ab impii alicujus erroris culpa tantum abesse, quantum a vero pietatis amore alieni sint, qui modo speciem ejus præ se ferunt, & quæ ab eodem ad probandas adorandæ Divinitatis perfectiones in medium allata sunt, eo propius & efficacius ad reverendum hoc summum Numen comparata esse, quæ remota sunt longius a ratione vulgi. Exemplo itaque suo probat, quod Noster affirmat, *Anti-Wolfianorum* criminationes effecisse, ut paulatim & examinare, & comprobare, & vindicare, & celebrare, & amplis denique muneribus dignam judicare *Wolfianam* Philosophiam Viri summi & cordati, nedum Principes, susceperint. In Delineatione Systematis Panosophici, seu Encyclopediæ, quam Philosophiæ *Wolfianæ* Delineationi præmisit, id agit Autor, ut omnem eruditionis humanæ ambitum uno conspectu exhibeat, singularum partium, ad eam pertinentium, notionem distinctas tradat, circa eas observanda inculcet, & in notitiam Autorum, qui Encyclopedias scripsere, Lectorem perducat.

Kurze Fragen aus der Philosophischen Historie, &c.

h. e.

JACOBI BRUCKERI HISTORIA PHILOSOPHICA, erotematically exposita.

Pars V.

Ulmae, apud Dan. Bartholomæi, 1734, 12.

Alph. 2 pl. 21.

En Historia Philosophiæ & Philosophorum mediæ ævi, quod inde a *Boetio* decurrit ad *Erasmum* usque ac *Lutherum*, luculenter composita ab eodem Autore, cujus eximia hujus generis in Rempublicam Literariam merita jam sæpius laudavimus. Duas longum illud temporis spatium jure dividitur in Partes, quarum prior vidit Regnum barbarici, altera Regnum Philosophiæ semibarbaræ. Scilicet Seculo sexto
in

in Occidente, septimo in Oriente, emortua erat Philosophia, eique interitum attulerant illic superstitiones in religionem Christianam invecitæ, hic *Muhammedes*. Factum vero tandem est, ut inter Saracenos, sive Arabes, veluti renasceretur Philosophia, & ab his, sedes fortunarum suarum in Europa quoque collocantibus, etiam propagaretur ad Christianos Pontificios. Ceterum utrique monarchiam Philosophiæ constituerunt *Aristotelem*: quem errorem tandem animadvertentes plures, successorem ei dederunt errore simili *Platonem*: cujus tamen nec ipsius regnum fuit æternum, comprobata ad ultimum vera philosophandi ratione, quæ vocatur Philosophia eclectica.

Tribus igitur hic Tomus absolvitur *Capitibus*, quorum *primum* est de Philosophia Arabum, sive Saracenorum, *alterum* de Philosophia Scholasticorum, *tertium* de Philosophia *Platoniorum* novorum, ceterorumque reformationis Philosophiæ studiosorum, qui Seculum præcesserunt decimum sextum. Et de *Arabum* quidem Philosophia exponere aggressus Cl. Autor, docet initio, quantum impedimenti studio philosophandi objecerit Muhammedana Religio, & contra, quantum adjumenti ac præsidii ei attulerit nono Seculo Princeps *Almanon*, cujus erga Philosophiam ceterasque literas promerita copiose non magis, quam diligenter, persequitur. Ceteros etiam commemorat ac laudat Saracenorum Principes, qui Philosophicis disciplinis præstiterunt patrocinium, ostenditque progressum Philosophiæ Arabicæ per Ægyptum, per regna Tunetanum & Maroccanum, ac denique per Hispaniam. Inprimis edisserit, quomodo Arabes hi Philosophiam suam applicarint ad Theologiam, ineptiasque Alcoranicas defenderint armis dialecticis, (dicti inde *Medabberim*, *Loquentes*, sive potius *Dialectici*,) viam ea re præeuntes Philosophis Christianæ Ecclesiæ Scholasticis. Tum pluribus agit de eminentioribus Arabum, sive Muhammedanorum, Philosophis, *Alkindo*, *Alpharabio*, *Rafæ*, *Avicenna*, *Algazelo*, *Averroë*, (cujus sententiam *de intellectu universali* illustrat pag. 266 seq.) ceteris: eorumque de vita, philosophia, & libris, profert, quicquid adhibita singulari industria

stria reperire potuit. Postea progreditur pag. 293 ad considerationem horum philosophiæ secundum singulas disciplinas, in æque hæret usque ad pag. 510. Docet hic, Arabas, religionis suæ occoratos præjudicio, eximium quid in Philosophia præstare non valuisse; æeros fuisse sectarios, cæca fide additos *Aristoteli*; imo ne *ymelac* quidem *Aristotelicos* fuisse, cum & sapuerint ex interpretibus *Aristotelis* illis, qui a vera Philosophi hujus sententia sæpissime aberrarant, & ob oculos habuerint non ipsum *Aristotelem* Græce loquentem, sed versiones ejus turpissimas, hoc est, plurimis locis falsas; denique retam hanc Arabum Philosophiam fuisse admodum jejunam atque tenuem. Singulatim hinc recitat pag. 345 seq. horum Philosophorum placita in Theologia naturali, in Physica, in Metaphysica, in Ethica, in Politica: eaque exhibet e probatissimis ipsorum illorum Philosophorum monumentis, e quibus nunc solum illud *Rosarium Sædi* commemoramus, cujus Epitome hic legitur pag. 461-509.

Sequitur pag. 511-1326 de Philosophia *Scholasticorum* luculenta tractatio. Cum vero hæc Seculo demum duodecimo effluerit, ac superiore in Tomo historia Christianorum Philosophiæ perducta fuerit ad exitum sexti Seculi; præmittendum duxit Cl. Autor statum Philosophiæ interjectorum quinque Seculorum. Ac septimo quidem Seculo prope emortuam esse (certe optimus & fere unus hujus Seculi Philosophus erat *Isidorus Hispalensis*,) docet Philosophiam, *Gregorio M.* Papa odio flagrante in Philosophos, suosque *Libros Moralem* pro fonte sapientiæ orbi obrudente, vixitque *Augustini* libris philosophicis aliquid autoritatis habentibus. Octavo quoque Seculo summa regnabat barbaries, nisi quod in Anglia *Beda* & *Alcuinus* fugienti Philosophiæ manus injiciebant, & alios quoque ad eam una cum ceteris literis colendam excitabant. Cumque inter *Aluini* discipulos etiam *Carolus M.* Imperator fuerit, hujus quoque in Philosophiam & ceteram eruditionem merita hic describuntur. Nonum Seculum Philosophos pro illius ætatis modulo habuit *Rabanum Maurum*, *Walafridum Strabum*, *Joannem Scotum Erigenam*, paucosque alios: de quibus singulis Noster tradit cognita di-

gniora, ex optimis decerpta monumentis. Decimo Seculo, quod *obscurum & ferrum* nominari solet, philosophicæ scientiæ laudem præ ceteris tulerunt *Bruno*, Imperatoris *Ottonis M.* frater, & *Gerbertus*, Papa. Undecimo Seculo Philosophiam non mediocriter excolnere *Fulbertus Carnotensis*, *Berengarius*, *Lanfrancus*, *Roscelinus*, *Anselmus*; ut eos, qui sunt famæ obscurioris, prætereamus.

Nunc demum pag. 777 historiam Noster aggreditur Philosophiæ *Scholasticorum*, cujus accuratam perfectamque historiam nondum a quoquam compositam esse, dolet. *Tribbechevii* enim de *Scholasticis* librum haudquaquam implere mensuram historiæ Scholasticorum, judicat. Docet autem initio, duos Anglos, *Robertum Retenensem* & *Adolandum*, in Arabum scholis didicisse Philosophiam, & plura eorum scripta in linguam Latinam transfuisse; hinc *Ostoniem Frisingensem* Germanicas in scholas invexisse libros *Aristotelis*, tumque *Aristotelicorum* Dialecticorum plena facta esse omnia; fuisse quidem, qui damnarent Philosophiam *Aristotelis*, efficerentque, ut ejus librorum usus interdiceretur; sensim tamen recuperasse eos autoritatem maximam, atque ad Seculum usque decimum sextum retinuisse. Ad *Scholasticorum* nomen quod attinet, etiam hujus originem aperit, & hac occasione ceteros etiam hujus appellationis significatus veteres recenset. Delatus ad quæstionem de ortu Philosophiæ *Scholasticæ*, postquam aliorum protulit atque expendit sententias, tandem statuit, historia duce, eam Philosophiam Seculo octavo conceptam, nono decimoque vult in utero formatam, undecimo natam esse & in lucem editam, adolescentiam ejus in duodecimum, vigilem robustamque ætatem in decimum tertium Seculum incidere. Quare historiam horum Philosophorum describens, initium facit a Seculo duodecimo. Nec vero Scholasticos recenset ad unum omnes, (quod nec fieri potuisse videtur ob ingentem multitudinem,) sed nobilissimos. Horum de vita & scriptis copiose pariter & accurate commentatur, eximiamque pauidit notitiam *Gulielmi de Carpellis*, *Abalardi*, (cujus *Vitam*, A. 1720 Gallice editam, & a nobis A. 1721 *Menf. Jun.* pag. 263 seq. recensitam,

tantum, Autorem habere *Gervasium*, Abbatem Trappensem, in his *Actis* docuimus A. 1729 Mens. Sept. pag. 407.) *Lombardi, Roberti Pulli, Gilberti Porretani, Petri Comestoris, Joannis Sarisberienfis, & Alexandri Alesi*: qui vocari solent prima ætatis Scholastici; *Alberti M. Thoma Aquinatis, Bonaventura, Petri Hispani, Rogeri Baconi, Egidii Romani, & Scoti*, Scholasticorum secunda ætatis; *Durandi a S. Porciano, Occami, Suiffeti, Buridani, Marsilii ab Inghen, Gualteri Burlai, Joannis Wesseli, & Gabriëlis Bielii*: qui tertia ætatis præcipui fuere Scholastici. Nec intactos prætermittit ceteros non obsecuri nominis Scholasticos, e quibus nominare nobis libet *Alanum Magnum, Alexandrum Neckam, Robertum Grosthead, Petrum Aponensem, Franciscum Mayronium, Arnoldum de Villa nova, Petrum Aureolum, Gregorium Ariminensem, Joannem Capreolum, & Dominicum de Flandria*. Ulterimo loco pag. 1239 - 1317 judicium fert de Philosophia Scholastica, non solum generatim, sed separatim quoque de singulis Scholasticorum disciplinis. Ne justo longiores simus, vocat Cl. Autor hanc Philosophiam *Pseudo-Philosophiam*. Consistere eam ait in nugis difficilibus: corruptricem esse Theologiæ: verbalem magis esse, quam realem: invehere Scepticismum. Addit, nullam Philosophicarum disciplinarum a Scholasticis esse recte tractatam & justo modo excultam: imo nullam non fuisse ab iis vitiatam & corruptam. Commemorat denique Sectas eorum, *Albertistas, Thomistas, Scotistas, Occamistas*. Inprimis accurate disputat de Sectis *Nominalium & Realium*, &, in quo consistat horum dissensio, perspicue exponit.

Tertium hujus Tomi Caput considerat Reformatores Philosophiæ, qui vixerunt ante *Lutheri* ætatem. Hos inter primus erat *Raymundus Lullius*. Hunc excipiebant Itali quidam, qui, elegantiores in lucem revocantes literas, aditum aperiebant Philosophiæ meliori. Ad extremum, delatis in Occidentem post captam Constantinopolim doctissimis Græcis exhibitus, cum Græca lingua compluribus redderetur familiaris, alii germanæ *Aristotelicæ*, alii *Platonice*, Philosophiæ se præ-

buere professores. Habes igitur hic, Lector, longam nationem de *Lullio*, summiq[ue] arte *Lulliana* iudicium accuratum, pag. 1337-1360. Habes item hic vitam & fata *Dante Aligerii*, *Francisci Petrarca*, aliorumque doctrinae elegantia nobilium Itolorum: quibus unus e Germanis adjunctus est, *Rudolphus Agricola*. E *Platoniciis* vero novis copiosius hic agitur de *Georgio Gemiso Plotone*, de *Bessarione*, de *Marsilio Ficino*, de *Joanne Pico Mirandulano*; ex novis *Aristotelicis* de *Theodoro Gaza*, de *Georgio Trapezuntio*, de *Georgio Scholario*, sive *Gennadio*.

Expectemus nunc *sexum*, eundemque ultimum, Historiae Philosophicae *Tomum*, qui exhibiturus est statum Philosophiae inde a *Lutheri* tempore usque ad hanc nostram aetatem, isque ut pari felicitate absolvatur, vehementer optamus.

DE ROMANA REPUBLICA, SIVE DE RE
Militari & Civili Romanorum, ad explicandos Scriptores
antiquos; Autore PETRO JOSEPHO
CANTELIO, e Societate Jesu.

Venetis, apud Petrum Bassaleam, 1730, 8.

Alph. I pl. 5.

Mirabuntur forsitan Lectores nostri, cur, post varias hujus Libelli editiones, hanc Venetam primam in nostris recentere *Actis* instituerimus. Sed eos scire volumus, id a nobis non factum fuisse, nisi duae huic editioni accessissent Dissertationes, quae, uti in reliquis *Cantelii* editionibus non habentur, sic huic ipsi pra, illis praerogativam suam omnino conciliant. Expressa quidem est ex sexta illa Lugdunensi editione, nec in iis, quae in prioribus extiterunt, quidquam vel omisam offendimus, vel additum, vel denique immutatum. Nam, quemadmodum ipse *Cantelius* Opus suum in duas Partes divisit, sic idem quoque hic retentum annotavimus. Utraque sex constat Dissertationibus. In *Parte prima*, quae est de re militari Romanorum, bella, praelia, moerces illustres, provinciae, jura,

iura, militia, singularibus explicitè Dissertationibus. *Part* ve-
 ro *secunda* de re civili Romanorum, nomina, ordines, comi-
 tia, magistratus, sacerdotia, familias, annuum, menses, ferias, ve-
 stes, convivia, ludos, & funera, illustrat. His vero omnibus in
 hac editione Veneta *duæ* accesserunt *Exercitationes*, ex proba-
 tissimis Scriptoribus excerptæ. *Prima* exponit Sacrificia Ro-
 manorum, ita quidem, ut, memoratis breviter Sacrificiorum
 generibus apud Romanos usitatis, de ritibus, qui tam Sacrifi-
 cium antecesserunt, quam in ipso Sacrificio observari soliti
 fuerunt, quique ad superos æque ac marinos & inferos Deos
 pertinuerunt, agatur, & Sacrificia singulis anni mensibus fieri
 solita enarrentur, ac tandem feriaz non statò neque certo tem-
 pore celebratz indicentur. *Alteræ*, quæ nunc demum adjecta
 est, *Exercitatio* ritus Romanorum nuptiales sistit, & de spon-
 salibus, eorumque ratione, de die nuptiarum, deque triplici ea-
 rum forma, de novæ nuptæ cultu & ornatu, de novæ nuptæ
 ad maritum deductione, de novæ nuptæ in mariti domum in-
 gressu, de cœna nuptiali, de sacrificiis nuptialibus, ac denique
 de reliquis nuptiarum ritibus, e. g. de ingressu in cubiculum,
 de Epithalamio, de nucibus, de repotiis, &c. luculenter expo-
 nit. Singularem quoque hæc *Exercitationes* duæ, jam nunc recen-
 sitæ, instructæ sunt Indice, prout ipsum Opus *Censelii* jam eo-
 dem & antea fuit & hic est præditum.

CAROLI PURCKHARDI, S. J. ARS SCUTA- ria, vulgo Heraldica.

Norimbergæ, sumtibus Jo. Ad. Schmidii, 1734, 8.

Plag. 7. cum fig. xx. l.

Occasionem scribendæ huic Heraldicæ præbuerunt nonnulli
 Juvenes, qui in Academia Viennensi A. 1733 primam Phi-
 losophiæ & Artium liberalium lauream reportarunt, quam ut
 illis more majorum gratularetur, Cl. Autor has Artis Scutariz
 regulas in chartam conjecit, & versibus non inelegantibus ex-
 pressit. *Tribus Partibus* absolvitur univèrsum hoc Opusculum.

Pag. 2.

In Proœmio instituti rationem hifce verbis exponit *Augustus* :
 — — *Romana insignia gentis*
Dicere fert animus, sacrum ter fulmine misso
Munus & arcana armorum tradere legat.

Post, piis ad Deum precibus factis, Augustiffimi Imperatoris nostri gratiam humillime implorat, & in hanc sententiam eum alloquitur :

3.

Te quoque, post superos rerum cui summa potestas,
Auspice jura canam, mihi, Caesar, adesto canenti,
Et decus Imperii, & pietas ab imagine cerar,
Arma patris, Proavosque tuos, aquilasque bifrontes,
Austriacæque domus tua gaudia, gentis alaudas.

In *prima* Libelli Parte in Scutorum gentilitiorum originem inquiri, eandemque ex ancilibus Romanorum, cœlo, uti ferunt Poetæ, delapsis, derivat, atque in Germania primos ludorum equestrium natales ad *Henrici Aucupis* tempora refert. *Secunda Partis Caput primum* figurarum situm, divisionem & conjunctionem Scutorum, commemorat. *Aalterum* ejusdem *Partis Caput* Scutorum colores ac tincturam exhibet; *Caput tertium* figuras Scutorum recenset; *Caput quartum* de galea Scuti, coronis & apice Scutorum præcipit; *Caput quintum* Scutorum discernicula & figuras loquentes complectitur; *Caput sextum* tegumenta galearum, telamones, dignitatum & ordium notas, lemmata & tesseras militares, explicat. *Tertia Pars* anatomix & resolutioni quorundam Scutorum consecrata est. *Primo* quidem *Capite* resolutionem Scuti domus *Habsburgicæ*; *Capite secundo* Scuti *Austriaci* veteris & novi; *Capite tertio* Scuti *Cæsaris* Augustiffimi, *Caroli VI*, ostendit. Per totum Libellum Notæ conspiciuntur, ad modum *Minellis* conscriptæ, planæ, tritæ, obvix, quas in gratiam juventutis studiorum, cujus usibus inprimis dicavit operam suam, se apposuisse, Cl. Autor in Præfatione Operis affirmat. Singulis *Capitibus* explicationem sermone numeris soluto præmisit, verborum Arti Scutarix familiarium significationem docuit, & nihil omisit eorum, quæ ad proletariam & superficialiam Artis *Heraldicæ* notitiam acquirendam pertinere poterant. Nihilomi-

nus,

si libellioni mirificis elogiis Heroem suum ornanti credimus, optimos & peritissimos artis Magistros, *Spenerum, Rudolphum, Menestrierium, Vallemontium, Ciacconium, Fuggerum, Laxium, Cuspinianum, & quidni Triorum?* consuluit, illorumque scripta in usus suos sapienter convertit. De dicendi, quo in carmine usus est, genere malumus ipsis Lectoribus judicium relinquere, quam interponere nostrum. Adscribimus itaque versus, quibus originem ludorum equestrium ornatissimus venustissimusque Poeta describit: Pag. 24.

*Jam duo sunt tacito labentia Secula cursum
Teutonicos mirata duces, jamque ordine longo
Caesareis, victrixque novis onerata trophæis.
Gens Alemanna gravi captivas firmata gentes
Duxerat, Henricusque suum, qui nomen amato
Traxit ab aucupio, ludos decrevit equestres,
Trojanosque dato jussit certamine circos
Quis multos renovata dies & Secula virtus
Cerneret, & stimolata novis juvenesceret annis,
Nullus ibi (nisi quos clarorum longus avorum
Nobilitat sanguis, multasque ab imagine ceras
Æmula majorum, virtusque novitia jactas.)
Armato concurrat equo, peregrinaque nudis
Vecori affeclat componere dignata scuti.
Ne tamen (ecce nefas) hurno vix sanguine natus
Involet in circum, scutoque inglorius albo
Induat illustris mendax insignia gentis,
Restitui antiquos placuit Fœtialis honores,
Patransque patres quos Caesar ecuria cura
Jusserat; his lustrare datum est hastasque virosque,
Nobilisata patrum generoso sanguine scuta;
Sectio qua clypei, qua sit tinctura, situsque,
Que galea incumbat parvis, & imago vomites.*

LES VÉRITÉS CAPITALES DE LA RELIGION, &c.

h. e.

VERI-

VERITATES PRIMARIÆ RELIGIONIS,
methodo propofitæ catechetica a JACOBO
 PLANTIERIO.

Genevæ, apud Mich. Bouquet, 1733, 8.
 Alph. 1 pl. 2.

Præclaram profecto navant operam, qui id agunt, ut ii quoque, qui non sunt Theologi, sed vel alia disciplina eruditi, vel plane illiterati, five viri, five mulieres, solidam adipiscantur cognitionem religionis. Methodo hi fere utuntur erotemata, ideoque *Catechismos* inscribunt hujus generis Libros. Ceterum facile apparet, quo quis doctior est in Systemate suæ disciplinæ, eo melius eum dare posse compendium ejus, eoque meliorem Catechismum. Jam vero noster Cl. Autor (id quod ex ipsius *Præf. pag. 31* nunc demum discimus,) jam A. 1721 egregium edidit de Veritate Religionis Christianæ Opus, quod in his *Actis A. 1722 Mens. Jul. pag. 294 seq.* honorifice fuit recensitum. Quo igitur flagrat publici commodi studio, nunc *Catechismum* exhibet *generalem*, hoc est, ipsa religionis fundamenta, quæ solent in Catechismis prætermitti ac secure supponi, pertractantem, omnis doctrinis religionis nostræ specialibus, quarum quippe tractatione absolvuntur Catechismi *uliorum*. Esse autem has quatuor ait veritates religionis fundamentales, 1) quod unus est Deus; 2) quod religio Christiana Deum habet autorem; 3) quod Scriptura Sacra est liber divinus; 4) quod Deus olim judicium exerciturus est in universum genus humanum. Præterea fatetur, se in singulis his tractationibus ducem sequi Cl. *Turretianum*, cujus exstant de generalibus illis religionis capitibus computationes eruditissimæ. Ceterum *tres* habet hic Catechismus *Partes*. In *prima*, breviter utilitate Religionis ostensa, simulque causis prolatis Atheismi ac Deismi, & Atheorum, maxime *Spirozæ*, objectionibus præcipuis infractis, agitur acute de existentia Dei, de ejus perfectionibus singulis, de creatione mundi, ac denique de mundi rectrice providentia. In *secunda* de-

mon-

monstratur divina religionis Christianæ origo 1) ex Prophetarum de Messia variis in Jesu impletis; 2) ex Christi de Republicæ Judaicæ interitu prædictionibus itidem impletis; 3) ex testimonio Apostolorum omni exceptione majori de Christi resurrectione; 4) ex Christi atque Apostolorum miraculis; 5) ex mirabili propagatione religionis Christianæ; 6) ex verorum Christianorum divinis moribus invictaque perseverantia, & 7) ex variis divinitatis characteribus, qui in sunt in religione Christiana, e. g. quod ceteras omnes religiones præstantia longe superat. Ostendit inter hæc, Libros Biblicos non esse suppositicios, Scriptoresque eorum agitados fuisse a Spiritu Sancto. *Tertia in Parte* agitur de ortu & natura legum moralium, exhibeturque concinnum compendium Philosophiæ moralis & Juris naturæ, adjectis argumentis ad demonstrationem judicii universalis idoneis, e solo naturæ lumine petitis.

HISTORICA RELATIO DE APOSTOLICIS
missionibus Patrum Societatis Jesu apud Chiquitos, Paraquariæ populos, Hispano idiomate conscripta a P. JO. PATRICIO FERNANDEZ, hodie in linguam Latinam translata.

Augustæ Vindelicorum, sumptibus M. Wolff, 1733, 4.
 Alph. i pl. 19.

Est in Australi America ingens fluvius, quem *Rio de la Plata*, hoc est, *argenti fluvium*, Hispani nominant. Haud procul eo sita, est Regio *Paraquaria*, cujus pars est populus *Chiquitorum*. Horum hoc Libri ingenia, mores, ritusque, describuntur, imo & lingua, cujus, esse hoc Specimen: *Au niri naqui yayotik, ta naqui, ayotik, ja naqui Espiritu Santo*, hoc est, *in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. Nobili Missionariorum munere apud hos functi sunt nuper *Josephus de Arce, Antonius Fidelius, Lucas Cavallerius, Bartholomæus de Blend, Jo. Bapt. de Zea, Michael de Yegros, Albertus Romerus, Jo. Bapt. Xandra, Josephus Tolu, Ant. Macbomius, & Franciscus*

T t Hor-

Herrafus, Jesuitz. Longior est horum Missionariorum historia, quam ut hic locus eam capiat. Quare duntaxat mirabilia aliquot & prodigia hinc excerpemus, Lectoribus permittentes sive annuendi, sive abnuendi, libertatem. Relatum scilicet legimus *pag. 70*, neophytum quendam Indum, in itinere invadente in eum tigride, cum exclamasset nomen Jesu & Mariæ, effecisse statim, ut recederet fera, seque in sylvam reciperet. *Pag. 90* alius neophytus Mariam habuit obviam, multis Sanctis comitatum, cumque ea colloctus est. *Contra pag. 157* diabolus visibili specie apparuit cuidam neophyto, eique persuadere studuit, sua ut in castra rediret. Quod cum ille facere recusaret, tum diabolus ipsum tam crudeliter verberavit, ut sanguis ex ore & naribus proflueret. Sed tulit is hoc suæ constantiæ præmiium, ut e vestigio sanitati ac pristinis viribus restitueretur. *Pag. 161* narratur, *Lucam Cavallerium* ab hostibus circumdatum fuisse, qui tela erant in eum emissuri: sed, objecta iis effigie Mariæ, neminem eorum ex intento jam arcu ejicere telum ullum valuisse. Rursus *pag. 168 seq.* traditur, Mariam Indo cuidam, ad amplexandam Christianam religionem parato, se cernendam præbuisse, & quidem tanto circumfusam fulgore, ut totus loci ambitus insolito modo illustraretur. Erat vero ille homo valde æger, sed, visa Maria, quæ & allocuta est ipsum, confestim convaleuit. *Pag. 175* legimus, *Cavallerium*, manu gestantem Mariæ effigiem, domibus peste laborantium eam adnovisse: quo facto, & simul Angelica salutatione recitata, pestilentem luem intra paucos dies penitus evanuisse. Subsequenti pagina refertur, eundem telis petiturum, cum effigiem Mariæ gestaret, adeo non esse vulneratum, ut etiam emissæ sagittæ summa vi retro se converterent. *Pag. 179*, Maria, a quodam gravissime vulnerato invocata, lenem ei somnum immisit, quo superato, is sanum se deprehendit ex omni parte. *Pag. 181* legimus, eundem *Cavallerium* multis ægrotis sanitatem reddidisse miraculo. *Pag. 182* narratur, neophyto cuidam pusillanimi apparuisse visibilem Mariam, eamque partim promissis, partim verbis acrioribus, stimulasse ad coeptum semet opus non deserendum. *Pag. 187* memoriz proditur, aliquando erectionem crucis effecisse, ut pestilentia furere desineret: ano pulcherrimum

flam & rutilantem juvenem e' caelo descendisse, & humi prostratum cruce[m] illam adorasse. *Pag. 196* refertur, *Cavallerium* vidisse diabolum scintillantibus oculis praeditum, sed eum fugasse praesentia sua, & quidem ita, ut horrendum in modum ejularet Stygius spiritus. A. 1711 occisum esse, hoc est, martyrem esse factum, hunc *Cavallerium*, legimus *pag. 195*, cujus mortui supra corpus flamma conspicitur est, ipsaque jumenta (*pag. 197*) inaccessit religio, ut sua sponte per longam viam accurrerent, & martyris hujus corpus asporterent. Omnes vero, qui ei injequerent manus violentas, paucorum dierum spatio miserabili morte perierunt. *Pag. 253* legimus, Indem quandam, professione Christianam, sed impudicam vitam, post mortem venisse, non solum ad fates parentum, & clamasse: *Ego sum Isabella*; sed etiam transisse ad habitationem Patris Missionarii, ab eoque horribili in forma conspectum esse: tum templum circumvisisse, & campanas crebro ictu percussisse, ut nichilo unquam pedem domo efferre auderet! *Pag. 266* refertur, duos Missionarios post mortem suam, indutos veste sacerdotali, & nulli collustratos, barbaris suis interfectionibus se conspiciendos praebuisse cum acri exprobratione patrata necia, & cum mandato; ut alios ex Jesu Sociis sibi adsciscerent, qui ipsos erudirent doctrina Christiana. *Pag. 269* refertur, apostatam quendam post mortem spectri habitu praedisse in publicum, obscuraque edocuisse, se aeternis ignibus ideo damnatum esse, quod a sancta fide defecisset. Ibidem narratur, cum alicubi spectra sese offerrent spectanda fœdis & horrendis formis, cruces erectas fuisse in domibus, in plateis, in collibus: quo facto, tumultuari desisse infernales genies. Et *pag. 276* commemoratur, aliquando ingentem siccitatem affluisse agros, omnemque spera messis concidisse: sed, post inopiam a populo Mariam, subito tantam effluxisse pluviam, ut colonorum tristitia penitus dispelleretur. Satis miraculorum: quibus & hoc annumerandum multis videbitur, quod, uti *pag. 275 seq.* refertur, A. 1729 in America baptizati sunt neophyti 60263 Patrenses, & 69405 Urugajenses.

LITERARUM SUIDNICENSES; AUTORE
THEODORO KRAUSIO, Advocato.

Tt 2

Pars

Pars I.

Lipfiz & Suidnicä, apud J. G. Boehmum, 1732, 4.

Plag. 12.

Qui certz cęptisdam civitatis viros literatos describunt, et gratum faciunt partim solis illius loci civibus, partim eruditibus universis. Sunt namque quidam domi duntaxat nobiles, quorum notitia plenior civibus suis jucundissima sit, necesse est. Aliorum fama fines patrię egressa est, adeoque hi merito ita producuntur in lucem orbis literati, ut nihil ornittatur, quod proditum de iis passim est memoriz. Nostrium igitur esse putamus, ex hoc Opere, patria lingua conscripto, quod Cl. *Gräsius*, Vir atis jam libris editis in Republica literaria gratiosus, adornat, eorum tantummodo excerptere nomina, qui & extra patriam facti sunt clarissimi. Horum hic reperimus tres, de quibus Cl. Autor congeffit, quicquid ipsi varia suppeditavit lectio. Primus est *Joannes Hoffmannus*, unus e primis Lipsicę Academię Professoribus, Theologus pariter ac Philosophus, suę ætatis eximius, quique utramque scientiam pluribus libris illustrare studuit. Interfuit Constantiensis Concilio, & mortuus est Episcopus Misnensis A. 1451 d. 26 Martii. Memoratu dignum est hoc dictum ejus: *Si sancta Biblia lego, alienam invenio religionem, quam qua nostra bodie est, & illam nostris moribus, ac institutis valde dissimilem.* Alter est *Christophorus Pelargus*, Vir multis Theologicis scriptis inclutus, qui Rector Academię Francofurtanz diem suam obiit d. 10 Junii A. 1633. Insignis hic est nota mutatz religionis, e *Lutheranis* quippe castris transgressus ad Reformatos, vocatusque propterea a *Quenstedtia magnas apostata*, a *Baldovino stella de celo lapsa*. Tertius est *Jacentus Serferus*, multis editis Disputationibus Juridicis clarus ejusdem Academię Professor, exinctus A. 1608 d. 3 Octobris.

Pag. 36.

77.

88.

J. C. H. R. G. OBSERVATIO PHYSICA DE
marium feminarumque genitura pbusibus
Lune accommodata.

L. Vetusissima per terrarum orbem dimans opinio, Lunę in prolem tum formandam, tum producendam, vim inesse

Angularum. Sicut etiam veterum ab astis definitas; haud
 aliunde scire stellas tales, nisi adus ambigit. Ex tamen, quae
 a diligentia observationum penderunt; saepius continere ali-
 quid veri, vel *Plato Michus* exemplo suo docet, qui, ex ob-
 servationibus & regulis Orientalium sustulit solis praedicere
 defectum. Consimilibus observationibus dudum doctrinae ve-
 terum de viribus herbarum medicamentibus, ipse manus tradit;
 fuerunt superstructae. Videbimus, quid opinioni veterum de
 formatione marium ac seminum, ad phases *Luna* accommo-
 data, subit veri, si observationum oculos excusserimus.

H. *Junonem* antiqui *Lucinam* vocarunt, eamque libero-
 rum & concipiendorum, & luci exponendorum, praesidem esse
 dixerunt. *Casa Lucina Virgilio* est in pretio. Officium ejus
 illud utrumque exponunt *Callimachus Hymn. in Dianam v. 21*
seq. ac *Horatius in Carminibus Secularibus*. Cognomen *Ilitbyja*, in-
 ditum *Lucina* eidem, indubie ex $\gamma\gamma$, quod generationi & par-
 tui praesidere fuit existimata. *Callimachus* in *Hymno ad Jovem*
v. 12. E. d. S. i. m. habet. Apud *Terentium* in *Andria* mulier par-
 turienti exclamat: *Juno Lucina, fer opem.* *Ovidius Lib. III Fasto-*
rum: *Dicite, tu nobis lucem, Lucina, dedisti!*

Dicite, tu vota parturientis ades!

Si qua tamen gravida est, resoluta crine precetur,

Ut solvat partus molliter ipsa suos.

Luculentus profecto est *Varronis* locus *Lib. IV de L. L. pag. m. 19:*
Diana ideo videtur a Latinis Juno Lucina dicta, vel quod tere-
ra, ut Physici dicunt, juvat & lucet, vel quod ab luce ejus, qua
quis conceptus est, una juvat, donec mensibus actis produxit in
locum. Facta igitur a juvando & luce Juno Lucina, a quo pa-
ventes eam invocant. Ex quo loco apparet, curam non pari-
 endi tantum, sed concipiendi quoque, foetum veteres *Junoni Lu-*
cinae attribuisse. Ut firmior pronuntiato constet fides, illustra-
 bimus ea, quae jamjam affirmavimus, uno & altero testimonio,
 de fontibus veterum hausto. *Ciceronis* verba ex *Lib. II de Na-*
tura Deorum sunt luculenta: *Ut apud Gracos Dianam, eam-*
que Luciferam, sic apud nostras Junonem Lucinam in parien-
do invocant. *Vetus Inscriptio* apud *Thomafinum de Donariis*
Cap. XV pag. 97 prohibet praeterea, ne *Junonem* a *Lucina* sepa-

reus.

remus. Ea scilicet habet: JUNONI LUCINAE PRO FILIA PAVLA LABORANTE SUSCEPTO VOTO STATILIA D. D.

III. Tantis pro meritis sacra Junoni Lucinae a Romanis dicata. Edes & lucus Junonis Lucinae exstiterunt Romae in regione secunda. Autor est idem Varro de Lingua Latina Lib. IV. pag. m. is. Calendae Martii Matronalibus trant sacrae. Ejus rei Ovidius non unas producit expromitque rationes. Quactum in eo ponit, quod Calendis Martiis Junoni Lucinae templum in Esquiliis natum esset. Templum id Coff. L. Scipione & C. Laelio ita fulmine fuisse ictum, ut fastigium valvaeque deformarentur, tradit Julius Obsequens in libello de Prodigis Cap. 55.

IV. Lucinam vero a Luna haud differre, Catullus in Carmine ad Dianam autor est. Huc refisco verba;

Tu Lucina dolentibus

Juno dicta puerperis:

Tu potens Trivia, & notus es

Dicta lumine Luna.

V. Juno Lucina ob curata prolis ac puerperii solatia cognomen obtinuit Sispita vel Sospita, ejusque templum olim pene Lanuvinos exstitit celebratissimum, in quo ostendebatur singulare cubiculum, ubi Deae effigies apparebat, testis caput caprina pelle. Pelli adhærebat geminum cornu ac pes, plerumque geminus. Salacitas caprarum ad generationis officinam accommodata fuit; cornua prætulere ambo lunæ & crescentis & decrescantis cornua. Imaginem Deae, nummis veteribus expressam, haud ita pridem produxit Rev. P. Josephus Racus - Vulpinus Lib. VII veteris Latii profani Tab. XI & XII. Junoni Sispita ipsi tandem Romani in foro olitorio, auctore C. Cornelio, ædem statuerunt. Primi Lunæ admiratores indubie sibi visi sunt observasse convenientiam quandam inter phasem Lunæ & opus concipiendorum foetuum. Admiratio sensum abiit in venerationem, veneratio, ut fieri solet, erupit in teterrimam superstitionem;

VI. Arabes Lucinam vocarant Alilat. Testis est Herodotus Lib. III Cap. 8, qui addit, eosdem in honorem Dionysii ædem Uranie, seu Deae Alilat, capillos in orbem tetondisse. Facile inde pernotescit, rotunditatem tonforum crinijum denotari peculiarem Solis Lunæque cultum, ex æmulatione & imitatione rotundioris figuræ, quam utrunque sidus exhibet.

VII. Idem *Herodotus* de Persis, eorumque rebus religiosis, *lib. I Cap. 131* refert: *Ἐπιμαθήκασιν καὶ τῇ Οὐρανίῳ θύῳ, παρὰ τὰ Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. Καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλητα. Ἀραβιοὶ δὲ Ἀλλήτα. Ἡεραὶ δὲ Μίτραν. Didicerunt etiam Urania sacrificare, ita edocti ab Assyriis & Arabibus. Vocant autem Assyrii Venerem illam caelestem Mylittam; Arabes eandem appellant Alittam; Persae Mitram. Id *Strabonem* male habet, quod in utroque loco non utatur eadem voce. Arabes vero exstiterunt alii alii-que. Quare creditu haud est absonum, in voce *Ahlat* eminere articulum *al*, Arabibus postea univcrsis approbatum; in voce autem *Alitta* latere inflexionem Syriacam, quæ ab Arabibus, Assyriorum Persarumque confinibus, non fuit aliena. Ne vero *Alittam*, seu *Mylittam*, a negotio generationis fuisse sepositam, evocandus, nisi quidam spurcissimus Babyloniorum nobis perfradet. Eum ipsum enarrat idem laudatus *Herodotus Lib. I Cap. 131*. Per ritum illum licitè mulieribus indigenarum semel in vita ad templum Veneris illius caelestis desiderare, ac pretio accepto, peregrinis vulgare corpus impudicum. Symbolum hospitii peregrini, offerentis pretium feminæ illi, quacum rem habitus erat, hocce fuit: *Ἐπιμαθεῖ σοὶ τὴν Θεὸν Μύλητα. Appre- cor tibi Deam Mylittam, videlicet propitiam. Adjungit Scriptor hæc loco expositionis: Μύλητα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Alittam vero Assyrii vocant Venerem. Ad hanc legem turpissimam respicitur omnino apud *Baruchum VI, 42*, ut *Tb. Stanlejus* dudum observavit. Cur vero, obsecro, concubitoris cuius nova nympha *Uraniam Venerem*, seu *Lunam*, meretrici exoptavit propitiam? Indubie ob prolem felicem, ex complexu illo turpi sperandam. Ad locum *Herodoti* spectat illud *Hesychii*: *Μυλήτω, τὴν Οὐρανίαν Ἀσσύριοι*. Ex τῇ denuo hoc nomen videtur deducendam, unde Græci & Latini suam *Ischyam* fabricati sunt, cujus originationem frustra in lingua sui soli quaesivere. Cultus *Luna* apud *Ægyptios* & *Arabes* jam ætate *Mosis* ita invaluisse videtur, ut sacra ipsa penitus tolli nollet, populum tolerans in ritibus quibusdam, Deus, ob *σκληροκαρδίαν* eorum, ea vero in finem longe honestissimum emendaret, uti ex consecratione Calendarum lunarium apud *Judeos* usitata pate- scit.**

scit. Et quid aliud est Judæorum illa *Lilith* ac *Luna*, noctis præses concubæ? Fabulæ ipsorum de *Lilith* spirant ænigma, per quod significari videtur, *hævam* post funestissimum peccatum ad instinctum naturæ corruptæ genuisse factus, ex bono maloque mixtum quid trahentes, qualem positivorum & privativorum complexum Perseæ per *Mitram* denotabant. *Luna* enim & lucem & tenebras, symbola positivi & privati entis, continet.

VIII. Notavit jam *Frid. Hoffmannus*, Medicus inclutissimus, (*) certo temporis intervallo natas fuisse plures filias. Quæstor quidam Medicinæ ad *Luna* gibbosæ medium tempus coire curavit pecudes, & fœmellas procreatas vidit; idem repetit circa quadrantem *Luna* crescentis, & progenitos vidit mares. Nonnulli idem successu felici experti sunt in maribus procreandis per genus hominum.

IX. Decrescente videlicet *Luna*, humores exsiliant, & in altum affurgunt. Experiuntur illud phrenetici, & laborantes morbis, ab humore ortis. Idem vidi in maria brassica capitata, doctis infertæ. Qui fluxum refluxumque maris expendunt, idem testantur. Vis enim gravitans eo minus premit versus centrum telluris, quo *Luna* terræ fit propior. Ideo Medici ab his jubent ab humoribus expurgari, *Luna* decrescente potius quam crescente.

X. In fœmellis plerumque plus est humorum, quam in maribus. In hisce rursus plerumque plus ignei & siccis reperitur, quam in illis. In animalculis igitur spermaticis eadem recurret similitudo ac dissimilitudo. Quare sit verosimile, animosiora esse animalcula fœminea decrescente *Luna*, & macula e contrario *Luna* crescente. Quantum ad observationem per sese attingit, in ea nihil est obvium, quin a pristinarum gentium viris sagacioribus notari potuerit. Unde non est improbabile, præcis existuisse rationem eandem, cur *Luna* tribuerint partes conceptionis generationisque factum. *Hoffmannus* loco laudato: *Putaverim, non excludendas hic quoque tempestatum in conceptionis actu rationes esse, quæ non modo in sanguinem, sed in semen, variis modis agere queunt.*

(*) In Constitutione epidemica Halensi A. 1700 pag. 143 Tom. I
Opusculorum: Physico-Medicorum.

第 337 号

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. I Sectio VIII.

HISTOIRE ECCLESIASTIQUE ET CIVILE
de Lorraine, &c.

h. e.

HISTORIA LOTHARINGIÆ SACRA ET
Civilis, quæ res per Archi-Episcopatum Treverensem
& Episcopatus Metensem, Tullensem, ac Virodunen-
sem, gestas, a tempore, quo Julius Cæsar in Gallias
movit, usque ad mortem Caroli V, Ducis, complecti-
tur. Accedunt ad calcem probationes. Autore R.
P. AUGUSTINO CALMETO,

Abbate S. Leopoldi, &c.

Tomus III.

Nanceji, apud Joannem Baptistam Cuffon, 1728, fol.

Alph. 37 pl. 9, cum Tab. xii. 45.

Inclitum, quod sibi dudum in Republica Literaria Max. Rev.
Calmetus comparavit, nomen plerisque omnibus, cum primum
hujus Operis mentio injecta esset, spem faciebat certissimam,

Uu

fore,

fore, ut Lotharingæ Historiam haberemus absolutam, omnibusque suis numeris & partibus expletam, eo etiam utiliore futuram, quo clarius ex istarum terrarum Annalibus Germanorum aliarumque gentium vicinarum res gestæ collustrantur. Qui enim ante ipsam in hac arena versati sunt, historias, exiliter contextas, hiatusque plenas, vel fictis inquinatas fabulis, nobis obtulerunt, et solus P. *Vignierus* tanto operi paruisse videatur, si Commentarios ampliores, quam Ducum ac Principum Lotharingæ stemmata Genealogica, condere maluisset. Ergo ea soli Max. Rev. *Calmeto* gloria relicta est, qui in hoc magnæ, ut molis, ita & eruditionis, Opere primus Lotharingæ historias ex incorruptæ vetustatis monumentis eruit, &, quantum fieri potest, conexas, in clara lucæ collocavit. Ac *Tomo* quidem *primo*, post amplam satis Præfationem, consilii & instituti indicem, Dissertationes præmisit de primis Ecclesiarum Treverensis, Metensis, Tullensis, & Virodunensis, Episcopis, quibus singulis ipsorum Antistitum Catalogos subiecit, ad nostra usque tempora deductos. Neque tamen dubitamus, fore nonnullos, quibus mirum videatur, ea, quæ vulgo de S. *Eucharis*, S. *Valerio*, S. *Materno*, aliisque quibusdam Treverensium & vicinarum terrarum Apostolis ac Episcopis, circumferuntur, multorumque opinione plena dubiorum habeantur, vel hoc solo argumento Max. Rev. Autori se probare potuisse, quod, qui antiquas, quibus hæc omnia nituntur, majorum Ecclesiarum traditiones in dubium vocare audeat, gravissimo Pyrrhonicæ dubitationis periculo se committat. Excipit hæc Dissertationes Scriptorum, ad res Lotharingicas spectantium, tum typis vulgatorum, tum MStorum, notitia, literarum ordine diligenter digesta, quam Noster non ex nudis Operum titulis contexit, sed eorundem pleniore recensione locupletatam, iudicis suis hinc & inde adjectis distinxit. Hanc sequuntur Origines Serenissimæ Domus Lotharingicæ, quæ tantopere stemmatum Genealogicorum conditores exercuerunt, donec, Actis Murensibus repertis, accedente *Vignieris* & *Escardi* opera, nebulæ spissiores fuerint dispulsæ. Atque hos potissimum duces Casus Noster, expositis septem diversis Genealogiæ Systematibus,

bus, Ducum Lotharingæ generationes a *Rigomere*, Patricio, ad nostra usque tempora, insertis, ubi res exigebat, probationibus, deducit. His subjunxit series Chronologicas Regum & Ducum Lotharingæ, aliasque Genealogicas Comitum Barrensiū, Valdemontensium, Salmensium, Blamontensium, Asperimontensium, Ducum Luxemburgensium, Comitum denique Chinyensium, Tullensium, & Commeriacensium. Quibus cum ita sibi quasi viam straverit ad emetiendum amplissimæ suæ Historiæ campum, visum ipsi fuit hunc Tomum viginti Libris absolvere, &, delineata primum antiquissima Galliarum Belgicarum facie, Commentariorum suorum filium a rebus *C. Julii Cæsaris* per Gallias gestis usque ad A. C. 1070. deducere. Succedunt ipsa, quæ historias fulciunt & illustrant, antiquitatis monumenta, & primo quidem loco *Gesta Trevirorum*, a *d'Acherio* in Spicilegio dudum edita, sed quæ multo pleniora in Accessionibus historicis *Leibnisiianis* leguntur, nunc denuo ex Autographo cum antiquiore MSto, ex quo Autor Operis ipse hæc haussisse videbatur, collata prodeunt. Sequuntur *Pauli Diaconi gesta Episcoporum Metensium* ex antiquo Abbatiz *S. Arnulphi*, Metensis, Codice; *Anonymi Chronicon Episcoporum Metensium*, ex Spicilegio *d'Acheriano*; *Fundatio Ecclesie S. Joannis Baptista per S. Patientem*, ex Codice vetusto Ecclesie *S. Arnulphi*; *Varia Genealogia S. Arnulphi*, partim ex MSto editæ, partim ex Collectionibus *Pithæi* & *Quercetani* descriptæ; *Catalogi Episcoporum Metensium*; *Historia Episcoporum Tullensium*, cujus partem jam dedit *Rev. P. Martene*; *Cedula seu Epitaphia eorundem*; denique *Historia brevis Episcoporum Virodunensium*, a *Bercario*, Presbytero, cœpta, & ab aliis continuata, atque ex Spicilegio *d'Acheriano* in Opus *Calmetianum* translata. Inde dives paarditur Diplomatatum & chartarum vetustarum thesaurus, quarum quidem nonnullas *Max. Rev. Autor* ex *Browero*, *Miræo*, Actis Sanctorum, Annalibus Benedictinis, aliisque id genus Collectionibus, desumpsit, plerasque tamen, quæ venerandam antiquitatem spirant, nunc primum ex Autographis & Chartulariis edidit. Interferuit eis etiam *Fundationem Monasterii S. Arnulphi Metensis*; *Chronicon Me-*

nafterii S. Michaelis in pago Virodunensi, cujus Partem priorem habemus in Analechis Mabillonis evulgatam, ut & *Epitaphia* nonnulla Principum Virorum, præsertim Lotharingæ Ducum. Tabulæ denique Geographicæ huic *Tomum* ornant, tum Lotharingæ universæ, tum Archi-Episcopatus Treverensis, Dioecesiumque Metensis, Tullensis, & Virodunensis, quibus accedunt urbium earundem, nec non Nanceji & Barro-ducii, elegantes delineationes. In ipso *Tomi II* limine emicant sigilla Ducum Lotharingæ, Comitumque Flandrensium, Valdemontensium, &c. una cum numismatibus antiquis & recentioribus, quæ omnia brevibus Dissertationibus Max. Rev. Autor illustrat. Ipsa vero Historiæ series a *Simone I* usque ad annum 1608 excurrit, Libros duodecim complexa, nempe XXI usque ad XXXII. Quibus fundamenti loco substravit *Chronicon Monasterii Senoniensis in Vosago, Autore Richerio, Monacho*, non integrum illud quidem, ut apud d'Acbertum existat, sed, quantum ad res Lotharingicas spectat, excerptum; præterea *Libellum de Successoribus S. Hidulphi in Vosago, Chronicon Mediani Monasterii, Autore Joanne de Bayon, Fundationem Abbatia Calmosiacensis, Autore Sebéro, primo ejus Abbate, Regulam Monasterii Ayres-Vallis, Chronicon rythmicum Metense, Annales Decani cujusdam S. Theobaldi Metenses*, ac denique largam Diplomatum, quæ ad hos annos pertinent, copiam. Tertio *Tomo* more suo Max. Rev. *Calmetus* Dissertationes de titulo Marchifii, vel Marchionis, a Ducibus Lotharingæ geri solito, de duellis medio ævo funestis, de Salinis Lotharingæ Episcopatusque Metensis, & de insignibus tessereis ac titulis Lotharingæ Ducum, præfixit. Succedit *Notitia Abbatiarum per Treverensem Metropolin, cum Catalogis Abbatum, Priorum, &c. qui eis præfuerunt. Corpus Historiæ ab A. C. 1608 ad 1690 deductum, & quatuordecim Libris a XXXIII usque ad XLVI distinctum, absolvitur. Et habet hoc quoque Volumen sua cimelia, probationis loco adjecta, Chronicon Lotharingia ab A. 1350 ad 1544, Joannis Hieronymi Pleinsensii Historias, ingentemque iterum Diplomatum & Actorum publicorum farraginem, ex quibus omnibus vel dignifi-*

gnissima notatu indicare, nec brevitate leges, nec instituti ratio, permittunt. Atque, ne in hac Parte desinat ornamenta, curavit Noster in res incidi tumulos & Mausolea Lotharingæ Principum, una cum templorum quorundam delineationibus. Ceterum de ipsis Max. Rev. Auctoris narrationibus, non est, cur pluribus agamus. Multus est in rebus sacris Archi-Episcopatus Treverensis, & qui ei subsunt, Episcopatum, recensendis, nec minus accurate in eventibus civilibus explicandis consuecendisve, earumve causis indagandis, & ex peregrina Historia illustrandis, versatar.

TRATTATO TEOLOGICO DELL' AUTORITA
ed infallibilità de' Papi, &c.

h. e.

OPUS THEOLOGICUM DE AUTORITA
te & Infallibilitate Paparum; concinnatum a Patre
D MATTHÆO PETITDIDIER, Abbate Benedi-
dictino ad S. Petrum Senonum, Præside Congregationis
S. Vanni & S. Idulfi. Accedit ejusdem Dissertatio hi-
storica & theologica, in qua examinatur sententia
Concilii Constantiensis & primorum Theologorum, qui
videntur auctoritatem Conciliorum anteponeere auctori-
tati Pontificum Romanorum. Subjunguntur Characteres
errorum, in Defensoribus Jansenii & Quenellii
conspicuum. Quæ in lucem emissa sunt ab Abbate
Cisterciensi, & ad CLEMENTEM XII,
Pont. Max. directæ.

Romæ, ex typographia Antonii de Rossi, 1792, fol.

Alph. 7 pl. 9.

Scopus Libri facile patet. Romæ is est editus, & Pontifici
Maximo singulari allocutione inscriptus, quæ laudes S. An-
dræe Casani ebuccinat. Si quid divinando assequi licet, Vene-
rabi-

Uu 3

rabilem Abbatem *Malactiam de Ingimberto* translatozem Operis existisse, existimamus. Præfatio docet, Ven. *Petitdidierum* esse Autorem utriusque Opusculi prioris. Translatoris igitur erunt scripta duo posteriora. Duo, inquam. Nam inde a pag. 58 usque ad finem Operis totius defluunt & exhibentur *Selecta monumenta*, quibus evidens fit, *Jansenianos* & *Quærellistas in numerum Hæreticorum referendas esse*. Dissertatio historica Autore admodum juvene exit, cum *Jansenismus* caput extulisset, & auctoritate quadam esset instructus. Verba nonnulla in Translate notarant Censores. Ipse vero Lectorem obsecrat, ut mentem ipsius ex Præfatione, *Tractatus de Schismate*, A. 1726 Romæ emissio, præfixa, hauriat. *Selecta monumenta*, inquit Editor, scripta sunt temporibus periculosis, quibus gravissima offendicula in Collegio Sorbonico Parisiensi contigerunt, ut iis implicati fœdus cum morte pepigissent, & contra Ecclesiam rebelles sollicitandis de Ecclesia fratribus vehementer insisterent. Proferuntur porro nonnulla, quæ nominatim Doctores Sorbonicos attingunt, qui ipsi novæ, quam vere isthæc dicantur. Nobis id est agendum, ut Lectores intelligant, quid Opus quadripartitum contineat. Ven. *Petitdidierus* præmittit Opusculo primo paucula, quæ, ipsum olim non fuisse Pontificum infallibilitati, sed communem Gallorum sententiam secutum fuisse, docent, inductum quippe ab Illustri rei sacræ statore, & celebri quadam Academia. Ipse vero, ad diversam opinionem sese deductum, tradit, quamprimum rem profundius expendit, perhibens, Collegium Theologicum Parisiense & Synodum in Gallia A. 1682 convocatam, genuinam primorum suorum Magistrorum deservisse doctrinam, quantum ad hoc momentum attinet. Totus proinde in eo est, ut Lectorem persuadeat, omnes per omnem orbem terrarum sedes Episcopales auctoritati Paparum semper subnississe vela, ratas, hosque in definiendis fidei divinæ capitibus extra omne errandi periculum esse positos. Laudat studium Ordinis Benedictini, qui auctoritati Pontificis venerandæ nunquam non fuerit propensior. Testimonia & consensum prædicat *Gregorii Magni, Beatae Hærenabilis, Hincmaris*
Remen-

Ramensis, Ratravnni Corbajensis, Raterii Veronensis, Petri Damiani, Cardinalis, Lanfranci Cantuariensis, Anselmi, Bernardi, S. Tommasi Cantuariensis, aliorumque. Id imprimis urget Vir Venerabilis, Ecclesiam a Christo fundatam esse, quæ continuè sit amplificanda neophytorum incrementis, & quæ quidem sit *una*, quæque ad finem mundi sit duratura. Huic fini, a Christo intento, non respondere aliud adminiculum, nisi id, quo perpetuitas perdutantis Ecclesie ab omnibus erroribus noxiis præmuniri possit. Adminiculum hoc quærit in persona & successoribus *Petri*, a quibus remedium promptum & præsentissimum adversus errores arcessi queat, quale haud æque a Conciliis œcumenicis difficulter convocandis sperare liceat. Provocat hoc sine ad diviniore literas, & ad traditionem amplissimam. Scholasticorum loca nonnunquam adducit ex fide aliorum. Objectiones nonnullas, non omnes, nec firmissimas, enodare passim, & præcipue in fine Opusculi, contendit. Indoles Ecclesie Christi ad formam civilis alicujus regni vel Reipublice ab ingenio humano attemperatur. Externus decor & ordo requirit ephoros. Nec cujusque est, doctorem agere, & populum, qui sese Spiritui & verbo Christi ad dicit, publice vel privatim docere. Quare nonnulli, ad id officium peragendum apti, nomine generis humani, vel societatis integre, illud peragere omnino debent. Hi porro erunt vel æqualis ordinis & autoritatis, vel erunt invicem obnoxii unus alterius nutui. In æqualitate, qualem *Cyprianus* defendit, socii sacrorum, qui ordinem docendi non exercent, vel concurrent cum ceteris in ordinanda externa disciplina, vel non concurrent. In inæqualitate, quæ vel Monarchiam, vel Aristocratiam quandam fundat, populus facile excluditur a sancien- dis iis, quæ ad externum decorem spectant. Ad beatitudinem sempiternam omnes divinitus sunt vocati, & quisque sua fide vivet, atque pro sese rationem Deo reddet, unde ad momenta creditu factuque necessaria jus omnibus æquum, jusque legendi & scrutandi diviniore literas haud dispar, nec non jus fugiendi Pastorem, ad avia ducentem, commune. Externam Ecclesie conformationem alii ex scopo regni gratiæ, alii ex indole &

- & natura primæ Ecclesiæ, alii ex habite religionis & regni Christi ad vitam civilem, deducunt. Autori probatur Hierarchia Ecclesiæ monarchica, per quam populus Episcopis, Episcopi summo Episcopo Romano, sint subjecti, ita, ut veritas credendorum & agendorum non a Concilio œcumenico, sed ex Pontificis decisione, sit derivanda. A Concilio œcumenico decisiones controversiarum Theologicarum expectandas esse, tempore Schismatis, inter tres Papas exorti, existimari coeptum, credit Autor. Plurimorum opinio, qui haud erant literati, ante Concilium Constantiense favit magis autoritati Paparum, quam Conciliorum, fidei nesciæ, fatente
3. *Pag. 3.*
4. *Joannē Gersoni.* Is de potestate Ecclesiæ *Cap. XV: Duo sunt modi oppositi dicendi, quorum unus tenet, Papam esse super Concilium universale; hunc modum tenuerunt aliqui Cardinales, & tenent communiter Thomistæ, & Roma, ut asseritur, nulli fas est oppositum tueri. Aliam modum semper nostræ Universitas Parisina a diebus Concilii Constantiensis imitata est; sic quod in ea, qui prædictam vitam tenuerit, in campo cogitur eam invocare.* In campo, id est, e vestigio, *sur le champ.* Ex eo rationes ita suas putat Autor, ut credat sententiam eam esse novam, quæ Concilium œcumenicum Pontifici præfert, ideoque falsam. A novitate sententiæ ad falsitatem ejus ii pariter conclusionibus suis contendunt, qui dogmata, Apostolis & Seculis Apostolicis inaudita, averfantur. *Ambrosii,* Episcopi Havelbergensis, a *Lothario II,* Imperatore, Constantinopolin amandati, Colloquium cum *Noctite,* Archi-Episcopo Nicomediensi, primatum Pontificis Romani venerato, uti exstat *Spicil. Tom. XIII pag: 211 seq.* Autor pro genuino & vero reputat. Tantum ex *Capite primo. Caput secundum* exhibet privilegium infallibilitatis ex Sacro Codice, nominationem ex *Matth. XVI, 17, Luc. XXII, 31, Jo. XXI, 15,* ac duo testimonia *Augustini & Hieronymi,* communionem cathedræ *Danaus* & sedis *Petri* generatim laudentium, ac ad eam dictum illud *Matth. XVI, 17,* accommodantium. Recordamur tamen & eorum, quæ *Firmilianus* ad *Cyprianum Epist. LXXV* differit. Pergit Autor ad alia Patrum cumulanda testimonia. Sub finem
- 7.
- 9 seq.
- Secu-

Seculi primi ob disensiones appellatum est ad Episcopum Romanum, quod demonstratur ex *Eusebio Lib. IV Cap. 23*. Idem ostenditur ex facto *Victoris*, Asiaticos Quartadecimanos a communione Ecclesie dissociaturi. Qui in alijs omnia eunt, ex eodem hoc facto sulca suae sententiae adificiunt. Autor, *Victoris* sententiam fuisse solidam & usquequaque valentem, ex eventu & Concilii Niceni definitione conjectat, *Cornelium* Seculo III, ab omni Ecclesia requisitum, Schismati, *Novatianus* ivisse obviam, docet. *Cyprianus* per *litteras Stephanium*, Papam, obsecrat, ut *Marcianum*, Episcopum Arelatensem, Novatianismi reum, deponeret, aliumque ei substitueret. Inde Noster colligit, infallibilitatem & jurisdictionem Ecclesiasticam, eamque summam, a *Cypriano* vindicatum esse Pontificibus Romanis. Hispani eadem aetate Romam appellasse, & consilia arcessivisse, perhibentur. *Dionysius*, Episcopus Romanus, *Dionysium*, Patriarcham Alexandrinum, ad rationes impulit reddendas de doctrinis, quae ad filium Dei attinent, & hic apologiam suam Romano misit Pontifici. In hisce, ad infallibilitatem stabiliendam trahendis, Autor sese serpente Epidaurio aequiorem existimavit. Simili ratione per reliqua transcendit Saecula, & hinc inde delibat, quae non proflua a scopo aliena videbantur, omissis iis, quae dissidentibus ad palatum esse poterant. *Capite quarto* progreditur ad historiam Saeculorum quarti & quinti. *Capite quinto* investigat mentem Patrum Graecorum per spatium primorum quinque a nato Christo Saeculorum, quantum ad auctoritatem Paparum in materia doctrinarum fidei attinet. *Capite sexto* in sententias Patrum Latinorum, circa idem tempus florentium, inquirat. De *Cypriano* traduntur tria disparia, nempe ipsum ad mortem *Stephano*, Papae, ratione baptismi Haereticorum, restitisse: discipulos ejus in hac parte evasisse Haereticos: ipsuntque nihilominus *Cyprianum* in communione Ecclesiae fuisse mortuum, maximumque exstitisse Martyrem. Distingunt, qui ita sentiunt, inter Haereticum materialem, qualis fuerit *Cyprianus*, & formalem. Quoniam vero Haereticus materialis potest aeternum fieri salvus, & indubitatum haud suppetit criterium,

Pag. 172

22 seq.

53 seq.

54.

quis sit Hæreticus formalis; facile patet, Schismaticorum & Hæreticorum neminem in individuo a Romana Ecclesia damnari posse. *Cyprianus* excusatur dein eo nomine, quod questionem de baptismo Hæreticorum habuerit pro ea, quæ non sit de fide. At hoc iis videbitur secus, qui attento *Cyprianum* legerunt animo. Cur enim id ei non visum fuisset esse de fide, de quo salutis & damnationis æternæ reportationem contra ullum ullius rei interveptum repetiit? Quin potius *Cyprianus* *Epist. LXX p. n. 18* ratiocinatur ita: *Tunc deinde vocis sua ipsi Hæretici consensur, remissionem peccatorum non dari, nisi per sanctam Ecclesiam, posse; quam non habentes, ostendunt, remitti illis peccata non posse.* Qui recte baptizant, ex sententia *Cypriani* possunt dare Spiritum Sanctum *pag. 18 l. c.* Eadem *Cyprianus* repetit *Epist. LXX pag. 19.* Eidem sententiæ accedunt Constitutiones Apostolicæ, quibus plerique Catholicorum summum ponunt pretium, *Lsb. VI Cap. XV pag. 344.* In hisce Constitutionibus baptismus, ab Hæreticis susceptus, æque improbat, *Cap. 46,* unde baptizati ab Hæreticis jubentur rebaptizari *Cap. 47.* Diu ante *Cypriani* tempora in Synodo sub *Agrippina* habita jam sic erat statutum, uti ex *Cypriani* Epistola ad *Jubajan* patet. Rem ipsam Synodus Nicæna non plene decidit. *Augustinus* tandem sententiâ pervicit, licet Græci post eum adhuc dissenferint. Historiam hanc latius enarrat *Joannes Fillus* in Notis ad *Cyprianum* *pag. 243 seq.* Quis vero negabit, sententiâ *Cypriani* oppositam id largiri, quod in Ecclesiis Hæreticorum per baptismum recte administratum etiam remittantur peccata, & Spiritus Sanctus detur, atque eam ob causam Ecclesiasticum ministerium haud esse invalidum. Hæc obiter. Præstat fieri, regnasse nonnunquam in Ecclesiis conspicuis sententiâs, quæ temporis successu immutatæ fuerunt vel meliorem, vel deterio-rem, in partem. Quæ mutatio quomodo cum infallibilitate doctrinæ particularium Ecclesiarum, e quibus universalis externa coalescit, conciliari possit, si, quorum interest, viderint. *Cyprianus* certe tantum ponderis tribuit unius Episcopi sententiæ, quantum cujusque alterius pronuntiato. Quod ipsum egre-

egregie ex loco illo patet, quem Autor pag. 56 adduxit. *Joannes Launojus* eam *Cypriani* aliorumque sententiam nuper ivit revocatum. Vide pag. 246. Ipse *Cyprianus* in *Epist. LXXVII* querentibus Christianis Hispanis respondet, qui nec Romam provocarant, nec *Cyprianum* deprehendebant Romanæ appellationis memorem. *Basilidas* quidam, qui peccatis sese obstrinxerat, ex Hispania Romam ierat, ut *Stephanum*, Episcopum, falleret. *Cyprianus* de *Basilide* & *Stephano* ita: *Neque tam culpandus est ille, cui negligenter obreptum est, quam hic execrandus, qui fraudulenter obrepsit.* Quæstio ipsa, circa quam versabatur obreptio, erat ex rebus doctrinæ & facti mixta. Conferenda est *Epist. LXXI pag. 104.* Autor Ven. porro ex *Cypriani* loco quodam colligere studet infallibilitatem successorum *Petri*. Locus est hic ex *Epist. LV*, Episcopo uni in alterum nullam esse jurisdictionis & decisionis potestatem, *Cyprianus* aperte negat. En verba: *Neque enim quicumque nostrum Episcopum sese Episcopatum, constituit, sine tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis sue arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare; sed expectemus universi iudicium Domini nostri, Jesu Christi.* Progreditur deinceps Autor ad Secula subsequents, & nihil eorum omittit, quibus scopo suo sese satisfacturum crediderat. Desiderabunt nonnulli notionem infallibilitatis distinctam & extra amphibolias positam, objectum, criterium & litem infallibilitatis. Habitudo Papæ ad Concilium vel universale, vel Romanum, vel nationale, fuit omissa. Tacetur distinctio inter res historię & fidei, easque vel puras, vel mixtas, majoris, vel minoris momenti, ex cathedra *Petri* decisas, vel Papæ privata autoritate fultas. Omititur modulus, quo extricari queant contradictiones Pontificum, quæ decisionibus vel nonnunquam insunt, vel inesse possunt. De infallibilitate in decisionibus ad fidem pertinentibus differi, ex pag. 246 potissime elucet. Sed ad fidem pertinere indeterminate nimis locutio videbitur aliis. *Caput septimum* testimonia Paparum domestica de illa infallibilitate exponit. *Vellejus*

Pag. 59.

deus Lib. II Cap. XXX: Adeo familiare est hominibus, omnia sibi ignoscere, nihil aliis remittere. Capite octavo contendit Autor, Pontifices Romanos Concilia convocasse, eisque vel per se, vel per Legatos, praesidisse, a Nicæna exorfos. Capite nono significatur, quid Auctores Ecclesiastici de infallibilitate Papæ ad Schisma usque cum Græcis coortum statuerint. Capite decimo decurritur per Schismatis illius tempora. Caput undecimum a nono Seculo ad Scholasticorum ætatem doctrinam de infallibilitate complectitur. Caput duodecesimum a tempore Scholasticorum ad Constantiense Concilium progreditur. Caput tertium & decimum citantur Galalorum Capita precedentium continet. Capite quarto & decimo examinatur Articulus quartus Synodi Gallicane, A. 1682 coactæ. Capite quinto & decimo respondetur ad objectiones, contra Paparum infallibilitatem obtendi solitas. Adduntur literæ Pontificum bullatæ, Edicta, aliz Constitutiones Regum & Principum, ac poenitentium decreta in Jansenistas, præmulgata ad annum usque 1720. Quid in Petrididieri argumentis videatur solidiori examine dignum, exposuerunt e cœtu Lutheranorum D. Cornelius Distoricus Kochius in Dissertatione ad verba: Tu es Petrus, nec non ex professo Joannes Fridericus Cotta in Commentatione Historico-Theologica de fallibili Pontificis Romani autoritate, ex Actis Concilii Constantiensis maximam partem deducta, atque viro Cl. Matthæo Petrididiero, Theologo Gallo, opposita, quæ prodit Lugduni Batavorum A. 1732, 8. Vellicat aurem Alphonsus de Castro, summi Pontificis de grege, qui A. 1534 Libros XXIV aduersus omnes hæreses emisit. In iis enim, & quidem Lib. I Cap. IV fol. 9, hæc habentur: Omnis homo errare potest in fide, etiam si Papa sit. Non enim credo, aliquem esse adeo impudentem Papa assentatorem, ut ei tribuere hoc velis, ut nec errare, aut in interpretatione sacrarum literarum hallucinari, possit. Hæc ille.

BIBLIOTHECA SUIOGOTHICA, IN QUA, præmissa de Philosophia Gothorum, eorumque in literas meritis, Dissertatione, Reges, Heroes, Magnates, atque

que Viri ab anno mundi 3362 eruditionis fama insignes enumerantur. Collecta, & in septem Tomos distributa, per ANDREAM ANTONIUM STIERNMAN, Registratorem in Archiva S. Regie Majestatis Regniq; Sueciæ.

Holmiæ, apud Jo. Nic. Lössium, 1731, 4.

• Alph. 4 pl. 21½.

Perbene meretur non de patria solum sua, sed de universo literatorum hominum genere, Cl. Autor, componere aggressus Historiam Reipublicæ literariæ Suecicæ. Speciminis loco inspiciendum nobis nunc præbet Tomum hujus Operis secundum, in quo duorum Regum, Caroli IX, & Gustavi Adolphi, laudes paucis prædicat, simulque eorum de vita & scriptis differit, qui his regnantibus literata coluerunt studia. Ac primo quidem loco ipsius illius noni Caroli monumenta ingenii memorantur, partim edita Holmiæ, partim in Archivo Regni latentia. Sunt inter hæc multa Theologici argumenti, propter quæ hic Rex merito refertur inter illustrissimos Theologos. E ceteris, quos Liber hic complectitur, literatis Viris eminentiores duntaxat laudare nos jubet nostra brevitas. Offert hic se nobis Ericus Schroderus, qui multos libros transtulit in sermonem Suecicum, ediditque, e.g. Jacobi, Regis Angliæ, Donum Regium, Sleidani de quatuor Monarchiis Libros, Hutteri Compendium Theologicum, Cominæ Historiam, Livium, Lucae Oslandri Historiam Ecclesiasticam, Lud. Baylii Præxin pietatis, Nic. Hunnii Epitomen credendorum, Carionis Chronicon, Arndii Hortulorum paradisiacum. Quam vero jucundum multis erit, descriptam hic legere vitam Axelii Oxenstiernæ, Regni Sueciæ Cancellarii! Cognoscimus hic, Orationes ejus, publicis habitas in Actibus, servari in Archivo Regni, itemque plurima scripta ipsius historica, & inter ea Commentarios de vita Regis Gustavi Adolphi. Discimus & hoc ex loco, illo atrigente & acta subministrante, Philippum Chemnitzium edidisse notissimum illum librum, qui nomen in fron-

Pag. 18.

17-42.

- te gerit *Hippoliti a Lapide*; itemque *Tomum secundum Belli Suso-Germanici*, (librum rarissimum,) etſi *Chemnitii* nomen præferat, autorem tamen habere *Oxenſtiernam*. Exhibentur & hic duo in ejus memoriam cuſi nummi imperiales, quos thaleros vocant: quorum in altero vocatur *Rexum Sueco-Germanicarum Atlas*. Venimus ad *Olaum Martini*, Upſalienſem Archi-Epiſcopum, qui plures edidit libros, maxime contra *Calviniſanos*. *Nicolaus* vero *Granius*, Stregueſienſis, in Academia Julia fuit Profeſſor, ibique multas edidit Diſſertationes Phyſicas, Logicas, Rhetoricas, Ethicas, & Politicas. Inter *Laurentii Paulini*, Archi-Epiſcopi Upſalienſis, ſcripta, quæ multa ſunt, & mole & præſtantia excellit *Eibica* ejus *Chriſtiana*. Linopienſis Epiſcopus, *Joannes Botvidi*, multas Conciones ſacras, aliasque Diſſertationes Theologicas, typis vulgavit, e quibus Lipſiæ A. 1705 recuſa eſt Diſputatio ejus de quaſtione, *utrum Muſcovitæ ſint Chriſtiani*. *Joannem Bleſſentium* ſua & ſata, & ſcripta hitorica de rebus patriæ, fecere memorabilem. *Chronicon* ejus *Episcoporum per Sueciam, Gothiam, & Finlandiam*, recudi hic Lipſiæ A. 1685 curavit *Rechenbergius*. Præcipue laudari merentur ejus *Tomus quindecim Scandia illustrata, ſeu Chronologia de rebus Suecia, Dania, Norvegia, Islandia, Græntlandiaque, tam eccleſiaſticis, quam poliſicis, ad annum uſque 1612*, editi A. 1700 & quatuor ſequentibus. *Petri* quoque *Petrei* *Chronicon rerum Muſcoviticarum* dignum fuit habitum, quod e Suecica lingua traduceretur in Germanicam, & ita Lipſiæ ederetur A. 1620. *Joannes Bazius*, Epiſcopus Wexionenſis, non obſcurum eſt nomen inter Chronologos ſacros. *Joannes Rüdbeckius*, in Academia Upſalienſi Theologus, & deinceps Arolienſis Epiſcopus, juſſu Regis *Gußtavi Adolphi* A. 1618 Holmiæ edidit (in folio) *Biblia Sacra*. Hujus Regis encomia una cum Orationum ejus publice habitatum Catalogo legas pag. 173 ſeq. Illud ſingulare, quod conſignaffe Rex ille dicitur *Historiam vite ſua* lingua Suecica. *Vita Joannis Adleri Salvii*, Legati illuſtriſſimi, exſtat pag. 192-202. Diſcimus hinc, factum eum eſſe A. 1613 Helmſtadii Magiſtrum Philoſophiæ, atque aliquot ſcripta edidiſſe.

Jona

Jona Petri Gosbi, Episcopi Lincopienſis, A. 1640 (in folio) prodiit *Dictionarium Latino-Sueco-Germanicum*. *Joannis Matthia*, Theologiæ Doctoris, & Episcopi Stregneſienſis, maxime obſervari merentur libelli *ironici*, quibus parem facere voluit inter Pontificios & Proteſtantes. Inſcripſit eos *Ramos obſiva Septentrionalis*, quorum decem edidit. Sed tantum abeſt, ut gratiam inierit ſuorum popularium, ut potius *Rami* hi & a Clero Suecico reſpicerentur, & Edicto Regio poſſidendi viderentur. Præterea *Syntaxma breve Theologicum* edidit, & *Gnomologiam veterum Latinorum Poetarum & Hiſtoricorum*, & *Grammaticam regiam*, hoc eſt, novam & facillimam rationem diſcendi linguam Latinam, *pro Chriſtina, Suecorum Regina*; qui Liber laſcius recuſus eſt Holmiæ, nuper etiam in Germania noſtra. *Jona Magni*, ex Uplalienſi Hiſtoricæ & Politicæ Profeſſore facti Episcopi Scarenſium, Diſputationes politicæ, in die Voluntaria collectæ, prodierunt ſub titulo *Philofophiæ civiliſ*. De *Joanne Canuto Lenæo*, Regni Sueciæ Archi-Epiſcopo, longior eſt Noſter. Exhibet enim non ſolum perelegantem Orationem funebrem *Martini Brunneri*, ſed etiam *Jo. Sebæſtiani Memoriam Lenæi*, & *Olas Rudbeckii* Programma funebre. Multas vero *Lenæus* edidit Diſputationes, quarum ex, quæ ſunt de *Jure Regio in eccleſiaſticis*, interdicitur ſunt; ſi non publice, (ita ait Noſter,) tamen privatim. Contra ejus libello de *veritate & excellentia Chriſtiana religionis*, Uplaliæ primum A. 1638 edito, in Gallia & Germania recudi contigit. *Laurentius Olai Walltus*, Episcopus Stregneſis ex Uplalienſi Theologo factus, multas edidit Conciones, Orationes, Diſputationes Theologicas, EpiſtoLAS, libelloſque alios. Memoratur hic & *Jonas Hambræus*, in miniſterio *Hug. Grotii*, Legati Suecici, Pariſiis, poſtea Regis Sueciæ copiarum Regi Galliæ inſervientium Prædicator ordinarius. *Jo. Franckenſius*, Uplalienſis Profeſſor Medicinæ; multa ſcripſit de lapide philoſophico. *Erkiſtus Petrius*, primus Aboenſis Academiae Rector & Theologiæ Profeſſor, hinc Aboenſis Episcopus, præter multas Diſputationes, tum Philoſophicas, tum Theologicas, confeſcit Verſionem Scripturæ Sacræ in linguam *Fennicam*.

Pag. 213.
219.

1236.

244.

222

301.

313.

331.

341.

- Pag. 371. *nicam, & Institutionem lingua Fennica*: quarum prior Holmizæ A. 1642, altera A. 1649, est edita. *Olaus Laurelius*, Episcopus Arosiensis, præter alia conscripsit *Syntagma Theologicum*, A. 1641 editum. *Jacobus Rudbeckius* scripsit aliquot annorum *Annales Regni Sueciae*. *Nicolaus Buddens*, Matheseos Professor primum Basileæ, deinde in Schola Osebroensi, edidit *Gymnasmata Arithmetica, & Geometrica, & Astronomica*.
395. Egregia Poemata sermone Suecico contexit *Laurentius Vallius*, audax cetera & infelix amator. Latinus vero Poeta fuit *Laurentius Fornelius*, Upsalienfis Professor Poeseos. Edidit is multa Carmina, & inter hæc metricum Panegyricum in studium Poeseos, cujus in versibus primis omnia vocabula incipiunt a litera *A*, in sequentibus a *B*, & sic deinceps per totum Alphabetum. *Laurentius Stigzelius*, Regni Archi-Episcopus, multas edidit Academicas Disputationes. Exhibetur hic pag. 481-502 *Martini Brunneri* Oratio in ejus funere habita, & pag. 502-515 *Memoria Stigzeli* hujus a *Jo. Schaffero* concinnata, & pag. 516-522 Programmata funebre. *Andreas Burni*, egregii Geographi orbis Archæi, scripta partim in Germania sunt edita, partim in Belgio. *Michael Wexsianus Gyllensfelpe*, ex Abœnsi Professore Historiæ & Politicæ factus Assessor Dicasterii Regii, edidit *Natales Academiae Abœnsis* A. 1648, reculas A. 1681. Edidit idem complures Disputationes de Philosophia practica, & libellos aliquot de Jure Suecico. *Wendela Skytte*, Baronissa, quæ præter vernaculam linguam calluit Latinam, Gallicam, & Germanicam perfectissimo, atque Græcam haud mediocriter, decessit in curriculo ætatis vigesimo primo A. 1629 d. 18 Aug. trium liberorum mater. Duæ ejus Epistolæ Latinæ ad patrem, Senatorem regni, in lucem prodierunt. *Samuel Brandt*, Episcopus Lincopiensis, edidit *Epitomen Dialecticæ Conradii Districi*, quæ sæpius recula est. *Johannes Axehalmius*, Assessor in Collegio antiquitatum, scripsit *Leges Westro-Gothicæ, Monumenta Runica, seu 250. Cippus Runicos, cum interpretatione Latina, Collectanea ad Lexicam Suiæ Gothicæ, Dictionarium Islandicum, Vita Barleami, lingua veteri Gothica scripta, versionem Suecicam*, . Sed nihil horum

horum a typographis exscriptum est. *Matthias Mylonius* Pag. 719.
Biarnklow, Senator Regni, edidit *Grosii Jus belli & pacis* in
 tabulis redactum. Publico item nomine complura edidit
 scripta occasione Pacificationis Westphalicæ, cui tanquam Se-
 cretarius Legationis Suedicæ interfuit. *Gustavus Wasaborg*, 753.
 Regis *Gustavi Adolphi* filius naturalis, fuit A. 1632 Rector Aca-
 demie Wittebergenfis. *Jfacus Isthmenius*, Professor Physicæ 775.
 Upsalienfis, inter alia scripsit *Physicam doctrinam totam* lin-
 gua Suedicâ. Sed est adhuc hic liber inter ineditos. Simili-
 ter manuscripta superest *Maibosi universa*, Suedico concinnata
 sermone a Mathematicum Professore Aboensi, *Simonæ Kæxlere*, 719.
 cuius funere habita a *Mart. Milsopæo*, Eloquentiæ Professore,
 Oratio hic exhibetur pag. 779-794. Edidit idem permul-
 tos de Arithmetica libros. *Joannes Tornæus* evulgavit lin-
 gua Lapponica *Psalms Davidis*, *Proverbia Salomonis*, *Li-*
brum Sapientiæ, *Syraciden*, *Catechismum Lutheri*, *Evange-*
lia Dominicalia, una cum *Epistolis*, aliisque. Idem Historiam
 scripsit & *Geographiam Laplandiæ*. Verum neutra in lucem
 prodit. *Joannes Campanus*, Holmiensis, Pastor Ecclesiarum
 Suedicarum in America, versionem confecit *Catechismi Lu-*
theri in linguam Americæ Virginienfem, quæ post mortem
 ejus (defunctus autem est A. 1653.) Holmiæ prodit A. 1696.
Catharina Burs, Upsaliæ A. 1601 nata, *Joanni Axehielmo*, quem
 supra laudavimus, nupta, & A. 1678 defuncta, *Compendium*
Theologicum Hasenrefferi convertit in linguam Suedicam.
Joannes Elai Terserus, Theologiæ Doctor, Hamburgi in lin-
 gua Hebræica magistro usus est Rabbino *Davidæ Cohen de*
Lara. A. 1640 factus est Theologiæ Professor in Academia
 Aboensi, hinc in Upsalienfi. A. 1658 creatus fuit Episcopus
 Aboensis, sed illo Episcopatu exutus A. 1664 ob singulares ali-
 quot opiniones in *Catechismo* suo propositas, scilicet de divi-
 sione Decalogi, de bonorum operum necessitate, de Christi
 descensu ad inferos, de libro Concordiæ, de fide infantum in
 baptismo. Rursus tamen A. 1671 factus est Episcopus Lincop-
 piensis, ac decessit vita A. 1678. Pag. 833 legimus, a *Christi-*
na, Regina, ei injunctum fuisse, ut ederet Hebræum Veteris Te-

stamenti textum, adderetque e regione versionem suam Latinam una cum Annotationibus. Ac intra biennium absolvit versionem Pentateuchi. Tres vero duntaxat ejus libros emisit, *Genesim, Exodum, Leviticum*. Suis quoque in *Genesi* Annotationibus adjunxit Dissertationem *de textus originalis integritate*. Superest etiam, quanquam inedita, Dissertatio ejus *de nomine Lutheranorum*, in qua *solide* (ita quidem censet Autor noster,) monstratur, non decere religionem & Ecclesias nostras a *Luthero* denominari *Lutheranas*. Superest item *civendoros* ejus libellus *de descensu Christi ad inferos*. Ultimo hujus Tomi loco laudatur *Benedictus Oxenstierna*, Comes, qui fuit Senatus Regni Princeps, & A. 1702 diem supremum obiit. Oratio funebris, a *Laurentio Norrmanno* habita, nunc primum editur hic pag. 845-870. De scriptis vero ejus, tum editis, tum ineditis, Cl. Autor se dicturum promittit in *Tomo* hujus *Operis tertio*. Atque ita *Tomum* hunc *secundum* perlustravimus, avide expectantes ceteros *Tomos*, quorum *primus* res literarias in Suecia gestas ab anno mundi 3362 usque ad annum Christianum 1600, *tertius* ab A. 1633 ad A. 1659, *quartus* inde usque ad A. 1696, *quintus* hinc usque ad hanc nostram aetatem, est exhibiturus, *sexto* complexuro *Finlandiam literatam*, & *septimo* Scriptores adoptivos.

CONSPECTUS MEDICINÆ THEORETICO-Practicae, Tabulis CXXXVIII omnes primarios morbos methodo Stabliana tractandos exhibens; tertia vice editus, correctus, & auctus, Autore D. JOANNE JUNCKERO, Prof. Publ. Ordin. & Med. Pract. Orphanotropei Halensis.

Halæ, impensis Orphanotropei, 1734, 4.

Alph. 6 pl. II.

Serius fere, quam par erat, liber hic a nobis commemoratur, postquam jam tum A. 1718 primum editus, Medicis nostratibus

tibus familiari in usu fuit. Interim tamen, exterorum maxime gratia, occasione repetitæ editionis paucissimis de eodem agemus. Et de argumento quidem vel ex inscriptione libri constat. Sicit enim doctrinam de cognoscendis & curandis morbis ad mentem *Stablii*, eandemque in Tabularum, ut vocant, forma. Scilicet, ex prælectionibus, quæ manu adhuc scriptæ circumferuntur, *Stablianis*, librisque publicatis, singula, quæ ad doctrinæ hujus rationem pertinere videbantur, petiit, suo quodvis loco ordinique restituit, & quem docendi modum facilem explicitumque esse credidit, in Tabularum formam redegit. Harum itaque CXVI in prima editione prædicunt, omnis generis morbos complexæ, quibus in altera XXII novæ, præter alia insigniora augmenta, accesserunt, in tertia autem hæc, quam præ manibus habemus, non nisi observationes quædam passim interspersæ fuerunt. Non sine magno labore eas exaratas esse, Autor in Præfatione testatur, facileque ipsi fidem habebunt, qui hoc laboris genus rite perpendent. In ipsa tractatione eum tenet ordinem, ut cujuslibet morbi definitionem, differentias, signa, subjecta, causas, prognosin, methodum medendi, & remedia, cautelasque, & observationes practicas, clarè & perspicue exponat. Neque nos dubitamus, lectionem hujus Operis non sine insigni fructu esse, partim iis, qui *Stablianis* vestigiis in artis suæ exercitatione pressius insistant, partim illis qui animum habent a *Stabliana* theoria adhuc alieniorem, & jugum ejusmodi hypotheseos libera cervice detrectant. Atque multi ex his, plura esse & in morbi historia, & in medendi methodo, quæ in rem suam commode vertant, usu jam & experientia cognoverunt. Maxima enim pars niti solet experientia, omnibus Medicorum familiis communi, nullique suspecta. Pauca vero sub causis ex *Stabliana* theoria hinc inde repetuntur, & in therapia singularia nonnunquam afferuntur. Exteri vero inde facili opera intelligent, qua via in curandis morbis incedant *Stablii* assuetæ, quorum ubique jam fama increbescit, & qui ex multorum sententia principatum in medendi arte tenere censentur.

FRANCISCI RONCALLI, PHILOSOPHIÆ
 & Medicinæ Doct̄oris, Exercitatio Medico-Chirurgi-
 ca, agens novam methodum exsirr̄pandi carunculas,
 & curandi fistulas urethræ.

Brixiz, typis Jo. Mariz Ricciardi, 1720, 8.

Plag. 14, cum Tabb. æn. 2.

Et si sera nimis Operis hujus videri possit commemoratio, novitatis titulo jam quidem vix amplius commendabilis, illius tamen haud ita pridem ad nos primum delati, cum novam methodum, malum molestissimum & ab aliis incassum variis remediis tentatum tollendi, afferat, aliquam injicere mentionem, æquum visum est. Infausta malignioris gonorrhææ consecutaria esse solent carunculæ in urethra exulcerata progerminantes, urinæ excretionem impediētes, interdum profus sufflamīnantes, unde urina alias sibi vias pandere, & fistulosos canales in perinzo, vel scroto, aut pube, exitum quærentes formare solet, quibus malis apta excogitavit remedia Cl. Autor. In *binas* veluti *Partes* Libellum dispescuit, quarum *prior* observationem historicam exhibet ægroti inveterata lue laborantis, qui, ob neglectam medelam, vitæque genus castrense, denique tribus majoribus carunculis obstructam sensit urethram, unde tumor in perinzo subnatus, atque adaperus, urinæ per anfractuofam fistulam exitum concessit. Ordine Cl. Autor omnia desperati mali symptomata, initaque consilia, & adhibita cum ad corrigendos humores, tum ad tollendas excrefcentias remedia, commemorat, quibus effectum sit, ut pristina restitutus sanitati, urinam etiam rite iterum excernere potuerit, sola fistula nondum consolidata. Quibus in præfenti fusius percensendis non inhzrebimus, ex *altera* potius *Parte*, quæ novam methodum fistulas has etiam perlanandi, hac occasione excogitatam, exhibet, pauca delibaturi. Habent id præ ceteris, urethræ fistulæ, ut ad callum quammaxime præclives sint, qui propter urinæ perpetuum affluxum ægre tollendus est. Caustica enim applicata brevi iterum abluuntur, & eschara ustione indu-

cta

Ita denique occalescit. Omnis itaque labor eo intendi debet tam
 in fistulis his, quam carunculis, extirpandis, ut ab urinae alluvio
 immunes praesentur, quod variis instrumentis tentarunt vete-
 res Chirurghi, dum modo cannulam ex linteo ceratam intruse-
 runt, quae vero emollita & corrugata operam elusit, modo fistu-
 lam ex auro aptarunt ante urinae excretionem applicandam, ut
 per eam urina fluat. Cum autem illa perpetuo ob sensum do-
 loris exquisiti gestari non potuerit, aliud invenit instrumentum,
 quod semel immissum per aliquot dies gestari possit, ut per il-
 lud urina sine urethrae contactu efflueret, sicque remedia ca-
 runculis sive fistulis applicata effectum optatum possent exere-
 re, quod *syringa vermicularis* nomine appellat. Descriptionem
 ejus ipsis Auctoris Cl. verbis dabimus: *Argentea sumenda est
 eborda, pilis suis sylvestris latitudinem adaequans, quae a perito
 aurifice medietate duabus rotis, ad contactum nitentibus, in te-
 nuissimam oblongam laminam reducatur; quo facto, supra
 cylindrum, vel aneum, vel ferretum, majori pluma columbae tur-
 ricula circumter respondentem, & sensim sine sensu in orbem
 circumactum exilis lamina eadem semper vi arctissime cogat-
 ur, ita, ut & sibi & masculo perfecte adhaereat. In deter-
 minata longitudine obtuncata exili lamina brevissima argen-
 tea cannula, semidigiti transversalis infantis recenter nati
 longitudinem non excedens, cum igne in summo apice aggluti-
 nctur, ejusdem latitudinis, quam habet reliqua cannula ex
 multiplici gyro tenuissima argentea lamina efformata. Par-
 te vero, qua calcem agit, cannula pari ritu conjuncta, in
 circularem alam aliquantum extendatur, ut impediatur to-
 talis introitus, difficile alioquin removendus. His peractis, fu-
 niculus sericus cera & pauca resina obductus, per longitudi-
 nem ipsius syringae ita consuatur, ut latera funiculi perfecte
 conjungantur. Enimvero in utroque capite supra cannulas
 triplicata circumvolutione ita obligetur, ut nulla impetus oc-
 casione syringa possit denudari. Si in futura aut mucrone
 aspera adest inaequalitas, peniculo in ceram intincto debet
 emendari; si tamen vel manu vel tabula supra tabulam in
 orbem fricabitur, omnino laevigata exsurgit. Longitudinem*

& latitudinem syringæ non definit, cum non æquale sit in diversis urinæ iter, neque carunculæ, aut foramen fistulosum, eodem loco contingant. Monet tamen, instrumentum in meatu urinario debere excedere per duos digitos transversales vel carunculam, vel fistulosum foramen. Latitudo ab ipsius urethræ dimensione determinanda est, ut tolerabili adhesionem meatus parietes undiquaque impleat, nihilque urinæ ad illum pertingere concedat, tenuitate tamen & mollietate sua membri virilis motum sequatur. Deinde enchireses subnectit, quomodo intrudenda sit syringa, quæ postea per plures dies sine incommodo gestari poterit. Plura etiam exempla feliciter cedentis applicationis adducit, atque, quomodo jam impedimento graviori, urinæ puta affluxu remoto, callus in fistula removeri, eademque per sanari possit, fusius persequitur, suamque de variis remediis epicrisin subnectit, quæ vero aliunde nota, vel apud ipsum Autdrem evolvenda, silentio prætermittimus. In fine *Cel. Antonii Vallisnerij*, Medici Patavienfis, *Rofini Lengilii*, Archiatri Württembergici, & *Josephi Grandi*, Veneti, Epistolæ, quæ Cl. Autori de egregio invento gratulantur, albumque calculum adjiciunt, subnexæ sunt.

ENTRETIENS PHYSIQUES D'ARISTE ET
D'EUDOXE, &c.

h. e.

COLLOQUIA PHYSICA ARISTI ET EUDOXI,
sive Physica nova, familiari sermone explicata P.
REGNALTIO, S. J. Sacerdote, &c.

Tomus IV.

Amstelodami, sumptibus Societatis, 1733, 13 maj.

Plag. 15, cum Tab. æn. 4.

Quarto hoc Volumine non nova doctrinæ naturalis capita exhibentur, sed, quæ in prioribus *Voluminibus* proposita fuerant, additamentis nonnullis ornantur ac illustrantur. Cum

CR

ex .iis; quæ de prioribus Tomis in his *Actorum Supplementis Tom. I Sect. III pag. 109* diximus; Autoris institutum abunde constet, ut, quæ ex inventis Philosophorum recentiorum juvenum usui idonea, ipsorumque captui accommodata sunt, compilaret, atque inprimis ex Commentariis Academiarum Regiarum, quæ Londini & Parisiis florent, exciperet, facile intelligitur, variis additamentis ejusmodi Opus nunquam non augeri ac magis illustrari posse. Ut itaque specimen rerum Supplemento hoc expositarum Lectori exhibeamus, pro more nostro nonnulla ubivis haud obvia delibabimus, cum non omnia Autor ab aliis ita commutato acceperit, ut nihil plane de sua penu contulerit. Notum est, jam alios, inprimis *Cel. Godofredum, Regiæ Parisiensis Academiæ Socium*, edocuisse, qua ratione cuprum vitrioli atque ferri ope produci queat, novam vero methodum, quam ipse expertus est Doctiss. Autor, in limine fere Operis hujus suppeditat. Seligitur ahenum plumbeum ab omni squalore depuratum, quia cuprum a plumbo attrahi non solet, atque aqua fontana impletur, quæ accenso igne calorem imbibens, ne plumbum colliquescat, prohibet. Aheno immittitur vitriolum cœruleum, cujus colore aqua confestim imbuatur. Aqua calefacta per quinque minuta, ut ebulliat, coquitur. Paratur porro vas ligneum figuræ ellipticæ, multis foraminibus pertusum, quod in medio claudi & aperiendi potest, multisque laminis ferreis, tenuibus valde, ut eo major ferri superficies aquæ objiciatur, impletur. Vas hoc clausum ope cochleæ, ferventi in aheno plumbeo aquæ immittitur, atque confestim vehementissima ebullitio observatur, orta ex rarefactione aeris, ferrearum laminarum interstitia interfluentis. Relinquitur vasculum ellipticum per quindecim minuta in aheno, eoque cochleæ jam dictæ ope extracto atque aperto, singula lamina ferrea massa rubicunda metallica, quæ cupro rubro pulcherrimo persimilis est, obducta atque incrustata videntur. Cupræ enim particulæ actione ignis atque salium vitrioli, ab intima ferri & vitrioli substantia separantur, lateribus ferrearum laminarum adhærent. Clausum denuo vasculum vasi aqua frigida supra dimidium impleto immergitur, atque vectis ope vehementius agitur, ut conqussatus

pulvis

pulvis metallicus a ferreis laminis separatur, ac in fundo subfidat. Ita fundum vasis mox crusta pulveris rubei induitur, quem a ferro separatum esse, imminutum valde pondus ejus prodit. Mox aliis laminis ferreis vasculum ellipticum repletur, atque aqua in plumbeo aheni denuo vitriolo impregnatur, ut, quoties libet, operatio repeti, atque sufficiens cupri moles præparari possit. Testatur Autor, se nonnunquam cupri massam, cujus pondus 40 vel 45 libras æquabat, collegisse, postquam pulvis ille metallicus vehementiori igne excoctus atque coagulatus fuerat. Cuprum hoc genuinum valde, imo generosum, esse, non solum modo examen probat, sed elegantissima etiam vasa ex hoc cupro arte parato elaborata fuisse, Autor perhibet. Cum vitrioli cœrulei basis cuprum sit, in acido quodam solutum, mirum non est, idem hoc vitridum in aqua colliquescitum, atque ope salis fixi præcipitatum, cuprum, ferro etiam non accedente, reddere, quod laudata *Cel. Godofredi* experimenta evincunt. Sed pergamus ad additamenta, quibus priorem de lapidibus inprimis pretiosis Commentationem ditat. Sunt hæc experimenta nonnulla, quibus evinci posse putat, nullo aliorum sententiam nisi fundamento, qui non metallorum modo, sed ipsorum etiam lapidum, singulis generibus sua peculiaris semina tribuunt. Si frustum ulmi aheni, quo lupulus cerevisiæ coquitur, immittatur, donec lupulus probe excoctus fuerit, mox in arena sicca in cavea defossam, per tres annos integros intactum relinquitur, illud in lapidem abiisse deprehendemus. Subtilissimæ enim arenæ particulæ, virtute materię subtilis, quæ corpus quodvis rapido motu permeat, agitatur, atque vi elastica aeris, interstitiis arenæ permixti, propulsæ, ampliatas ligni poris se insinuant, atque eum succo lupuli conglutinantur. Partes itaque ligni contractæ, atque inter solida corpuscula, quibus pori ejus replentur, coarctatur, immobiles fiunt, ut corpus durum prodeat. Sic ars naturam imitatur, cujus virtute diversi generis materias lapidescere, satis notum est. Non itaque opus esse videtur ad formandos lapides, marmora, & adamantes, singularia lapidea semina in terræ gremio abdita fingere, ex quibus lapides eadem fere ratione evolvantur, iis

putrian-

nutriantur atque foveantur, qua lactucæ granula educantur. Provocant quidem illi, quibus adamantis aliorumque lapidum femina, æque ac diversorum generum olera, terræ mandari posse videntur, ad *Tournesfortii* experimentum, qui in nonnullis regionibus se invenisse testatur, insculptas lapideis monumentis literas ita tandem excrevisse, ut elevati operis speciem præberent. Sed pluvia aqua, ductus ejusmodi sculpturarum perfluens, materiam vestigia illarum tandem induentem facile relinquere potuit, ut incautis ipsi figuratum sulci excrevisse viderentur. Non alia igitur re, quam diversi generis corpusculis, opus est, quæ casu in sculpturarum meatibus conglutinentur, ut vegetationem quis videre sibi videatur, inprimis si novi systematis delictis incantatus fuerit. Non vero generalia tantum naturalis doctrinæ principia Autor hoc Operis sui Supplemento additamentis nonnullis illustrat, sed varios etiam subinde casus particulares explicare, earumque rationes inquirere, instituit, si quidem proposito ipsius inprimis conveniat, illis, quæ ante oculos posita quotidiana experientia docet, lucem aliquam affundere. Ita, quæ de formatione vocis humanæ in prioribus Voluminibus attulerat, diserta explicatione rationis, qua risus formatur, atget. Risus, species vocis creberrimi usus, omnino sonus articulatus est, qui repentinæ atque majoris lætitiæ sensum multo luculentius, quam ipsa verba, prodit. Sectio corporis humani nervos demonstrat, qui ex cerebro originem trahentes, per universam faciem distribuuntur, quorum nonnulli nervo diaphragmatis inferuntur. Spiritus itaque animales, lætitiæ subitanæ atque insignioris sensu agitati, ut per nervos hosce in diaphragma influant, vasa ejus repente inflant, ut diaphragma alternis vicibus elevetur atque subsidat. Hoc impetu pulmones vehementius percutiuntur, ut aer, repetitis ictibus ex pulmonibus expressus, atque per glottidem effugiens, illi sonos edat, quibus risus constat. Sanguis vero a pulmonibus compressus, spiritus animales, quibus innumeri nervi existunt atque tubuli, per faciem passim dispersi, scatent, per finistram cordis ventriculum versus faciem protrudit. Motus autem illi vehementiores, qui risum comitantur, partes omnes

faciei humanæ ampliant, atque diducunt, ut sanguis compressus ad extremam fere faciei superficiem expellatur, eique rubicundum illum colorem, quem experientia testatur, induat. Hac animi contentione fit, ut spiritus in oculos copiosius influant, a quibus tunica cornea ita extenditur, ut, lumine fortius reflexo, ipsi oculi magis scintillare videantur. Vocis theoriam singulari exemplo juvenis Germani, qui loquelæ usum anno ætatis decimo quarto ita ex febre perdiderat, ut non nisi unica per diem hora duodecima loqui potuerit, Autor illustrat. Arbitratur, receptaculum spirituum, quibus nervi animantur, ut lingua moveatur, ac diversa ratione inflecti possit, ex vehementis morbi in speciem fontis, non nisi per intervalla fluentis, degenerasse. Ductus nonnullos per viam morbi ita forte obstructos fuisse suspicatur, ut integris viginti tribus horis opus fuerit, ad restituendos nervis, quibus lingua agitur, humores. Oblata hac de morbis corporis humani differendi occasione, illorum sententiam proscribit, qui vermes tanquam omnium malorum, quibus corpus nostrum vexatur, causam accusant. Fuit inter nostri temporis Philosophos nonnemo, qui non eandem modo, sed remedia etiam, omnium morborum a vermibus repetebat, arbitratus, alius generis insectis massam sanguinis nostri corrumpi, alterius vero generis vermibus hoc devorari aut enecari. Imo durissima corpora non nisi compagem insectorum arctissime constipatorum, atque sibi invicem implicatorum, esse, ipsamque flammam examine minimarum bestiarum alatarum, rapidius per aerem tripudiantium, ali, existimabat. Hæc vero non sibi solum videre videbatur, sed aliis etiam, stuporis infamiam intentans, si pari oculorum acumine se pollere negarent, quod vermiculos hosce reapse viderent, persuadere conabatur. Cum negari nequeat, experientiam in ipso humano sanguine ingentem vermium copiam demonstrare; nec male *Varro* olim tradiderit, ipsum aerem ejusmodi animalculorum copia turgere, nemo tamen induci se patietur, ut cerebrinis ejusmodi figmentis temere subscribat. Mittimus reliqua, atque Lectori industrio perquirenda relinquimus, facile providentes, non sine tædio excerpi posse, quæ alteri editioni

Pari-

Particula inserta, in hoc Supplementorum Tomo ita repetitur, ut saepe unica tantum linea integræ paginæ adjiciatur.

LUNARIS ECLIPSES, CELEBRATA UELYSIPONE die 10 Octobr. A. 1726, & in Observatorio Collegii D. Antonii Magni observata, a P. JO. BAPTISTA CARBONE, Societatis Jesu.

In numeris ea nocte vaporibus inficiebatur aer, qui spissiores in nubes pulsam densabantur, ipsamque Lunam non mediocriter obscurabant. Verobar proinde, ne non bene mihi ac feliciter Lunaris Defectus Observatio contingeret; futurum enim obaubilum tota ea nocte cœlum videbatur. Sub mediam vero noctem, Euro-Borea spirante, sensim aer diverberari, mox etiam dispergi nubes visæ sunt; atque hora circiter secunda Occidentalis plagæ, ad quam Luna vergebat, nitidissima apparuit, eademque ad finem Eclipsos permanfit. Nullo igitur aeris incommodo observationem hanc habes; nec quidem prætermisi, quod ejus rectitudinî favere quoquo modo intelligerem. Eodem usus sum telescopio, quo in Observatione Solaris Deliquii; idemque adhibui micrometrum in definiendis digitis obscuracionis.

Ad temporis vero dimensionem horologio usus sum, pendulo instructo; cujus tanta æqualitas motus, ut dierum intervallo decem & octo vix uno aut altero secundo a medio Solis motu discrepasse deprehenderim, idque accuratissimo ac quotidiano pene examine per appulsam fixæ ad eundem verticalem. Ejus differentiam a tempore vero, seu apparenti repetitis interdum Observationibus, investigavi, tum scilicet per Solis altitudines, tum per lineam Meridianam; quas tamen Observationes libere prætereo, ne longior sim; ejusmodi enim sunt, quas exhibui in præcedenti Solaris Eclipsos observatione intertæ horum ad *Nova Acta Supplem. Tomo I. Sect. V pag. 219.*

Macularum nomina ex Selenographia P. *Grimaldi* excerpta sunt, quam P. *Ricciolus* suo *Almagesto* novo inseruit, ac nominibus locupletavit. In eorum vero comitodum, qui He-

364 AD NOVA ACTA BRUBITORUM

velianam sequuntur nomenclaturam, synonymas quoque voces, ex hoc Autore desumptas, secundo loca apponam, proposita litera H, quæ *Hevelium* significat.

	Temp.	V.	cor.
Incipit penumbra sensibilis limbum Lunæ	H		"
ad Euro-Austrum inficere.	34	37	0
Spissior apparet	44	46	0
Spississima	44	56	0
Umbra terræ, quantum discerni potest, ad eundem limbum pertingit	14	57	20
<i>Schikardus</i> in Umbra	15	3	50
I Digitus obumbratur	15	4	53
Umbra ad <i>Kristmannus</i> immergitur totus	15	8	4
<i>Mersenius</i> latet: Litus Orientale	15	9	15
<i>Maris humorum</i> incipit obumbrari:			
H. <i>Sinus Sirbonis</i>	15	9	50
II Digiti latent	15	8	0
<i>Capuanus</i> immergitur	15	13	36
Ad <i>Grimaldum</i> pervenit Umbra: H.			
<i>Pal. Marcotis</i>	15	14	54
<i>Gassendus</i> incipit obumbrari	15	17	34
Incipit <i>Tycho</i> : H. <i>Mons Sinus, Grimaldus</i> latet.	15	19	46
<i>Tycho</i> medium tenet Umbra	15	21	0
III Digiti. <i>Tycho</i> totus immergitur	15	21	53
<i>Morinus</i> : H. <i>Cassius</i>	15	23	58
<i>Bullialdus</i> : H. <i>Insula Cresta</i>	15	25	20
<i>Profatius</i> incipit obumbrari	15	30	58
IV Digiti	15	31	48
<i>Profatius</i> latet	15	32	40
V Digiti	15	43	40
Umbra tantum non attingit <i>Galileum</i> , quem propter diutissime versatur	15	48	0
Ad <i>Snellium</i> , & <i>Fornesium</i> pervenit Umbra	15	53	20

Ad

	Temp.	V.	cor.
<i>Ad Fructificationem. Snellius & Fornerius</i>	H.		
latet	15	55	38
<i>Fracasterius totus in Umbra</i>	15	58	30
VI Digni	16	3	4
<i>Squams. Esiuum tangit Umbra: H. Ma-</i>			
<i>re Adriaticum</i>	16	5	13
<i>Medium Vendelini</i>	16	8	22
<i>Totum Mare Nasseris in Umbra: H.</i>			
<i>Sinus extremus</i>	16	14	40
<i>Grimaldus incipit emergere</i>	16	13	31
<i>Ricciohus extra Umbram</i>	16	16	18
<i>Grimaldus totus</i>	16	23	30
<i>Umbra ad Langrumum</i>	16	24	27
<i>Gaffondus restituitur</i>	16	43	34
V Digni deficiunt	16	47	22
<i>Bullaldus incipit emergere</i>	16	51	57
<i>totus extra Umbram</i>	16	53	47
<i>Kristmanus incipit</i>	16	54	17
<i>Item Schikardus</i>	16	58	0
IV Digni. Totus Schikardus	16	59	27
<i>Piscus totus</i>	17	3	30
III Digni	17	9	20
<i>Tycho incipit emergere</i>	17	10	54
<i>Tychois medium extra Umbram</i>	17	11	49
<i>Tycho totus emergit</i>	17	22	40
<i>Fracasterius totus</i>	17	24	20
II Digni	17	28	4
<i>Snellius emergit</i>	17	25	43
I Dignitas tantum latet	17	26	10
<i>Fornerius extra Umbram</i>	17	27	55
<i>Extremus limbus Lunae, qui ad Afri-</i>			
<i>cum spectat, videtur proxime emer-</i>			
<i>surus</i>	17	32	50
<i>Jam Lunae discus integer apparet, ac</i>			
<i>proinde finis Eclipsos</i>	17	33	30

Adhuc densiori penumbra post discum	Temp. V. cor.
limbus inficitur	H. 38 0
Desinit, penumbra sensibilis, suscipit	
Luna claritati omnino restituta apparet	17 17 0
Ex observatis initio, ac fine Eclipsos colligitur ejus duratio	h. 38 10
Medium vero, seu maxima obscuratio	18 35 25
Quantitas micrometro diligenter investigata, Dig. 6 min. 10.	

Terrestris Umbra in hac Eclipsi tum maxime terminata, quod in ceteris Lunae Eclipsibus contingere solet, tum etiam subtilior, atque alias visa est. Difficilior proinde veri finisque investigatio fuit; nec suo carituras arbitria diffidit differas Astronomorum Observationes, qui scilicet in eodem penumbrae termino definiendo perquam raro conveniant, ac tum vel maxime, quando nulla Terrestris Umbrae portio in disco Lunari versatur, uti nulla versari incipiente Eclipsi, vel deficiente, potest. Reliquae vero phaesae facilius ac citra sensibilem errorem determinari potuerunt, comparatione habita inter Umbraem veram, ac spissioem penumbram. Equidem, ut fecundius Observationis, quoad fieri poterat, diligentissime consularem, plura sub Eclipsos initium, plura sub ejus finem, momenta temporis annotavi; quorum ea tandem vero initio ac fini adscripsi, quae utrique maxime congruere ac phasis circumstantiis deprehendi.

ECLOGE EVANGELICAE MAYERONEUMEISTERIANAE.

Pars II.

Hamburgi, 1734, 8.
Alph. 3. pl. 11.

Præ-

Præmissa est hinc *Parti Diatriba Anti-Walchiana*, qua sua Libris nostris Symbolicis auctoritas asseritur. Pl. Rev. Autor eam a se scriptam æstatur jussu Superiorum, quibus obsequium denegare noluit. Non enim exigui momenti controversia est, an dentur errores in Libris Ecclesie nostræ Symbolicis. Quod si concedatur, perire putat Autor illorum auctoritatem, quam hactenus apud nostrates obtinuerunt, novaturientibus licentiam dari, erroneas in rebus fidei disseminandi opiniones, adversarias anseri sacra nostra calumniandi operam adipisci, lupisque ovina induitis pelle janitum & portam ad ingressum in civile Domini speriri. Iisdem rationibus adducti, quidam ex nostratibus Theologia, nullam prætermisere occasionem, impugnantibus Symbola religionis nostræ pro virili parte respondendi, idque tum publicis literarum monumentis, uti *Lud. Hammockeniar. Declaratio Theologica de vera Augustana Confessione, æstimatione, ejusque characteris symbolari*, alique, tum privata Theologiae studiorum institutione, uti *Jo. Eschius, Scholz in Libris Symbolicis*, inter manuscripta ejus adhuc latentibus. Horum vestigiis insistent S. Rev. Autor, Libros Ecclesie nostræ Symbolicos ab erroribus aliquos illis imputatis, ex instanto vindicare laboravit. Initium fecit a Symbolo *Athanasiano*, quod *Athanasio* & Confessoribus nostris recte adscribi probat, tum ex Canone Synodi Augustodunensis, tum, judice *Calovio*, ex convenientia hujus Symboli cum aliis *Athanasii* scriptis, tum ex testimonio *Augustini* & aliorum Scriptorum antiquorum, nec non consensu *Megalanti Lusbeni*. Ad instantias adversæ partis ingeritæ de omnibus probatæ fidei Codicibus haud posse dici, quod Symbolum hoc in iis desideretur; varias Symboli lectiones haudquaquam esse indicium infallibile, non esse hoc *Athanasii*: idem enim sanctis Novi Testamenti scriptis obijci posse; *Mazlanzeni* verba; *Unam æritum personarum divinitatem in æssentiam scripto confessus est Athanasius*, rectius ad Symbolum ejus, quam ad aliam Epistolam, applicari; quod *Cyrillus Alexandrinus*, Ephesina Synodus, *Leo M.* & Patres Concilii Chalcedonensis, non laudent

S: 1 seq.

.72

dent hoc Symbolum, id sufficientibus carere argumentis, velle
 nasci temporis Græci Symbolum hoc *Athenasio* haudquaquam
 abjudicant; Epistolam *Athenasii* ad Antiochenos aliter exponi;
 ac Autor intenderit; ex eo, quod de tempore & occasione
 hujus confessionis Scriptores inter se dissentiant, haud posse
 colligi, quod plane non sit *Athenasii*; neque tandem inde illi
 patere, quod vocula *confubstantialis* in Symbolo hocce non oc-
 currat. Sic & reliquis, quæ ab autoritate *Hottingeri*, qui *Hol-*
degerus fuit, & *Kingii* petita sunt, argumentis pari ratione
 14 seq. occurrit. Objicitur porro Libris nostris Symbolicis, quod
Ambrosio Confessores tribuerint Commentarium in *Epist. 1 ad*
Corinthios, cum ab eo non profectus sit. Quod sum proba-
 tur cum autoritate *Benedictinorum*; tam stylit a ceteris ejus
 scriptis discrepantia; responderet, illis non inempto opponi
Martini Chemnitzii, Virum in hoc studio cum genitâ verita-
 tissimum, hæc autem non esse tantam & matrem momenti, ut
 propterea *Ambrosio* dematur factus, qui tam diu ejus esse cre-
 ditus est. Sequitur novum *Synaxion*, erratis nempe Confesso-
 res, quod *Zach. 1, 12*, de Angelo creato intellexerint. Antiquam
 20. regetur, meliorem loci hujus contemplationem facit scriptura
 que nos docere, ibi probe distingui *virum inter myrras san-*
 21. *ctum, & Angelum Dominus loquentem Zacharie, v. 10, 13*. Sic vi-
 tio vertitur Confessoribus, quod *Ambrosii* libris de Sacramen-
 tis pro genuinis habuerint. Sed liberantur hæc culpa, quando
 ostenditur, in *Augustina* Confessione non legi, libros de Sa-
 cramentis totos *Ambrosii* esse; nec ex eo, quod interpolati sint,
 non sequi, testimonium, a Confessoribus allegatum, non esse
 22. ab *Ambrosio* profectum. Progradientes ad reliqua, notamus
 S. Rev. Autorem negare, *Art. XVII Aug. Conf.* tantum
 Anabaptistas damnari, uti adversa pars sibi persuadet; cum
 ibidem addatur clarissima verba: *Adversus S. alios*. Bo-
 nis operibus necessitatem præsentis a Confessoribus tribui,
 uti ab adversa parte iis imputatur, id ex *Formale Concor-*
 24. *dia* refellitur. Argumentum, quod nostrates adhibe-
 rant, contra præpositum linguæ Latinæ usum in celebra-
 tione

illius Missivam Pontificiarum, ex i. *Cor. XIV* depromptum, sui-
 re firmo talo probatur ex *ovatio* totius sermonis, quæ do-
 ceat, Paulo sermonem esse, non de Syro-Chaldaica lingua so-
 lum, sed & de aliis, quæ vulgus non intelligebat. Porro, perpe-
 ram impugnari *potestatem jurisdictionis*, probatur ex data
 ab ipsis Confessoribus descriptione potestatis hujus, quod ipsi
 non sit sermo de *potestate Tyrannica, nec Regia, sed Ecclesi-
 astica*. Quæ in Apologia obscurius dicta videntur, quod *fides*
vestra sit iustitia &c. illustrantur ex immediate sequentibus,
 unde patet, *Philippum* ita locutum esse propter morosos, &
 adversarios consultasse ex ipsorum hypothasibus, fidei autem
 soli justificationem nosse, sicut satis ibidem asseruisse. Quod *Lu-
 thero* in Articulis Smalcaldicis *apoc. X, 1*, de Pontifice Romano
 interpretatus sit, ex ejus Præfatione in Apocalypsia demon-
 stratur, etiam si ab Adversario id negetur. Quæ in Catechismo
Lutheri carpuntur, ac si per Decalogum Spiritum Sanctum da-
 mnatissimè, contra *Gal. III, 2*, redarguantur ex ipsis ejs verbis;
 cum quidem dicere, *non fuit Decalogo, non autem per Deca-
 logum, accipi Spiritum Sanctum*. Ita etiam *Megalendri* hu-
 jus de excommunicatione sententia declaratur, quod clare satis
 estatus sit, *non debere ministros confundere hanc Ecclesia-
 sticam penam cum civili*. Fabula, de qua *Hoppinatus* glo-
 riatur, ac si Formula Concordiæ in Denia combusta sit, ex
 probationis defectu, & *Huteri, Brochmanti, Olearii*que, argu-
 menti & testimonii ei contrariis, fideque dignis, exploditur.
 Controversia, an bona opera necessaria sint ad salutem, *in quibus*
 deciditur; nempe non per se, sed ipsam doctrinam, in For-
 mula Concordiæ damnari, idque ex mente *Pauli*, qui, solam fi-
 dem absque operibus salvare, doceat. Similiter reliqua Adver-
 sariorum argumenta, quibus ununtur illi ad demonstrandos Li-
 brorum Symbolicorum errores, infringere ac penitus evertere la-
 borat *Pl. Rev. Editor*. Missio jam Præfatione, addemus unum alte-
 rumque controversiarum recentiorum specimen, ex quo eluceat,
 quæ diligentia & soliditate reliquis sint ventilata. Nos inter & Re-
 formatos, præcipue eos, qui Syncretismum amant, de dissensu
 Religionum utriusque partis fundamentali potissimum quæstio
 inli-

- Pag. 22. instituitur. Negat id *Strimseus*, & quidem in doctrina de Sa-
 cramento. Sed contra satis asseritur, sicutum vendi, dum dicitur:
 212. *Baptismum esse exhibitivum sanguinis Christi*, quamdiu natu-
 ræ Christi humanæ adiaceatur omnipresencia. *Werenfelsio*
 exprobratur, quod tam invite agat de gratia Dei universali, tan-
 quam doctrina, quæ nullius sit momenti; cum in ea carde
 salutis nostræ vertatur, & culpa, quod homo peccet, peccet
 ipsum sit, dum resistit Patri, quando illum trahit, ut ad Filium
 suum Jesum Christum veniat; feces ac verba, *Jo. VI, 24*, coll.
 cum *Cons. I, 4*, præter Scriptorum sacrorum mentem, ab Ad-
 372. versariis exponuntur. Huc pertinet questio, *an labores Hetero-*
tici Calvinianorum pertineant ad indispensabilem, quæ
 contra *Fablenkium* ita ventilatur, ut origo studii hujus Hetero-
 tici, & fundamentum, & finis, cuius ante oculos ponitur, quo
 720. sibi caveat. Porro, dissensum in Articulo de persona Christi
 fundamentalem esse, contra *Strimseum* defenditur ex *Jo. III,*
33-36, ubi clare dicatur, eum non obsequari, quod Deus ve-
 rax sit, neque in Filium Dei credere, qui negat, patrem ei-
 omnia in manum dedisse; adeoque illum non visuram esse vi-
 tam æternam, sed iram Dei super eum mansuram. Adduntur
 testimonia ex Sacris Literis clarissima; quæ satis evincunt, Pa-
 trem Filio suo incarnato axiomata divina dedisse omnia, idque
 secundum humanam ejus naturam, cum divina illis non indi-
 guerit, *Psal. II, 8, XXI, 2, XXII, 17, 21, CX, 1, Dan. VII, 17,*
 862. *Apoc. I, 13, 17 seq.* In Articulo de Sacra Cena accusat nos *W-*
renfelsius infirmæ fidei, quod existinemus, non posse nos ve-
 ram corporis Christi communionem adipisci, nisi in pane Sa-
 cræ Cœnæ præsens, ac eo ipso adhuc hodie hinc in terrâ sit,
 cum Scriptura id nunquam doceat. Quæ culpa ut libereamus,
 probatur hic, nos cum Regio *Jo. II, 50*, a quo Adversarius an-
 sam criminandi sumserat, melius credere verbo, quod Christus
 dixit in Sacræ Cœnæ institutione, quam *Calviniani* faciunt.
 Credimus Domino nostro, nos cum pane accipere ejus corpus,
 quia jussit, non tantummodo manducari corpus, sed jussit illud
 manducari porrigens panem. Credimus verbo Domini, quod
 perspicue satis docet, Christum edscendisse supra omnes cælos.

ut omnia impleret, *Eph. IV, 10*, in corpore autem ascendisse. Quod *Werenfelsus* nihilominus gloriatur, Reformatos ex fando cordium credere, se veri essentialis corporis Christi in mortem traditi participes fieri, id non posse conciliari cum confessione ipsius antea exhibitae, Christi corpus neque in pane Sacrae Coenae, neque alibi in terra, praesens esse. Vanam itaque hanc esse gloriam, neque ac epiphonema *Werenfelsii: also* &c. cum nulla illis alia sit causa negandi, corpus Christi ubi vis esse, quam quia id cum sana ratione pugnet. Sufficere modo dicta arbitratur ad significandam Lectori rationem, qua nova *Calvini* a scolasticarum infantiae, quarum plures *pag. 903, 910, 918, 922*, occurrunt, fiat soluta & profligata. Cum Pontificiis autem hic potissimum disputatur *non ad Deum*, siquidem recentiores nihil novi & solidi proferant, quod *non a B. Chomacio*, & aliis Scripseribus Anti-Pontificiis, erudite & firmiter satis sit confutum. Diligentia sane omni laude nostra superior est, quam adhibitam hic videmus in recensendis tam multis & rarioribus scriptis; ab Adversariis contra nos promulgatis; eam lubentes adhibuerunt S. Rev. Auctores, ut eo dexterius novas objectiones autoritate doctorum non exigui nominis, qui ipsorum sacris addicti fuerunt, discuterent. Testimonio sint, quae de limbo puerorum *pag. 9*, de non concedenda Laicis Scripturae lectione *pag. 53*, de quaestione, num quis ab omnibus peccatis alienam vitam hanc transigere possit, *pag. 97*, de reliquiis *Joannis, Baptistae, pag. 139*, & *Mariae pag. 253*, de piscibus, qui *Antonium a Padua* concionantem magna cum attentione audiverint, *pag. 288*, de *Luthero*, num peccare nos iusserit, *pag. 442*, de jeuniis Pontificiis *pag. 503*, de tactu aurium & narium *salva*, an recte inter ritus baptismales referatur, *pag. 530*, de cultu imaginum & sic dicti venerabilis *pag. 613*, de pedibus Romani Pontificis deosculandis *pag. 618*, de sanctis Medicis *pag. 809*, de sanctis Podagricis *pag. 811*, de Confessione auriculari *pag. 838*, & de *Luthero*, num omnem magistratum abrogatum voluerit, *pag. 952*. Progredi liceat ad controversias cum Socinianis. Cum *Dippelus* osanem moverit lapidem, ut innovaret & propagaret impietatem hujus Sectae, haec autem, praeter ceteris

Pag. 903.
916.

Scripturæ dictis, pessime utatur parabola de Rege, qui ratibus cum servis suis conferebat, *Mattb. XVIII, 23 seq.* etiam hanc adversus tam callidos veritatis hostes explicatam, & a perverso ejus usu hic liberatam, videmus. Urgetur potissimum finis parabolæ, qui est, uti ex *Wetzelio*, Socinianismi alias propugnatore strenuo, ostenditur, nos si fratribus nostris illorum lapsus non remittamus, nobis quoque Deum lapsus nostros non esse remittendum; ut Christus ipse *v. 25* hunc scopum indicet. Inculcatur nobis præterea satis triam illud, nullam similitudinem ultra tertiam comparationis esse extendendam. Christum nequaquam id intendisse: *Stans Rex hic ex opere solentia servo suo remisit tam grande debitum absque omni satisfactione, ita & Deus generi humano absque satisfactione illi sui peccata remittens, nisi velit ab hoc Rege gratia & lenitate superari.* Ex aliis sacrarum Pentateucharum institutionibus, nempe *Rom. III, 23, V, 9, 10, VI, 10, VIII, 30, 2 Cor. V, 19, etc.* liquere, hoc fieri, salva Dei justitia, haud potuisse. Quis immo etiam in foro humano probe distingui inter debita pecuniaria, quale servi nequam fuerit, & criminalia, qualia sunt nostra, quæ in Regem Regum parentes protoplasti & nos ipsi commisimus. Quod *Arminianis* attinet, potissimum hic agitur adversus *Clericum*, quippe qui præclara Veteris Testamenti vaticinia de Christo vel obscuriora reddit, vel in plane alium, quam habent, sensum detorquet. Cujusmodi sunt *Job. XXXV, 10, 2 Sam. VII, 12 seq. 1 Paral. XVII, 11 seq. Jer. XXIII, 5, 6, XXXIII, 15 seq. Psalm. VIII, 9, Devo. XVII, 15, Psalm. II, 7, LXXXIX, 27 seq. CX, Prov. XXX, 4*, ut reliqua prætereamus. Consultantur autem novæ istæ oraculorum Veteris Testamenti interpretationes tum ex nativa linguæ Hebrææ indole, tum ex data nobis a sanctis Novi Testamenti Scripturis illorum expositione. Brevitatis studio vel unicum afferamus exemplum. Opinatur *Clericus, 2 Sam. VII* intelligi *Salomonem*. Sed monstratur nobis, id nequaquam consentire cum *v. 12, &* verbis hæc: *Cum exacti erunt dies tui, & cubabis cum patribus tuis, excitabo post te semen tuum. Salomonem autem jam natum fuisse vivo Davidi, & ab eo Regem constitutum.*

nam. Cum autem Adversarius inisset, vocem **EVANGELII** cum
perverse egerit hic Davidis filius, p. 14, aliud postulare, id
 enim, nequaquam dici posse de Christo sanctissimo; solvitur
 hoc dubium, *exa. Cor. K, et. n. qui non naverat peccatum.*
Deus pro nobis peccatum fecit: additur quo epexegetis; Servitor
 nostrum se ipsum fecisse peccatum, hoc est, peccatum
 nostrum sibi imputasse: cum conjugatio *Hiphil* apud He-
 braeos pro *Hithpael*, interdum usurpetur, quod ulterius pro-
 bebatur. Eodem modo *Capernaeanam* hypothesein de folia quie-
 te *Satura* motu, a *Christo* pro vicili propugnatum, hic debel-
 latam atque deservitam cernimus. Dicta Sacrorum Literarum,
 quae hac faciunt, omnia ex ipsis fontibus, & sermonis nexu, lo-
 cique circumstantiis, exponuntur, atque fundamenti loco ponuntur;
 ad objectiones novas, tum ex Mathematicorum aliorum
 profundissimorum principis, tum ex impecta verbi divini ve-
 ritate, respondetur ita, ut nullus dubio eisdem relinquatur lo-
 cus. Controversiae de *Pietismo* motae, modeste atque absque
 omni bili, exquisitis etiam rationibus, examinantur & deci-
 dantur. Prae ceteris legi merentur quaestiones istae: num fore
 gratiae cuius peccatori, pateant, quandoque vivit; an fidei
 justificanti, vel in actu, vel in statu justificationis, praesentia
 sint bona opera, vel etiam virtus & inclinatio bona opera fa-
 ciendi; an Evangelium postulet bonorum operum necessita-
 tem; quid de revocatione *Adami Bernabae* existimandum;
 an homo totaliter induratus amplius converti nequeat. Et, ut
 pateat, quae deest, nodi soluti sint, paucis enarrare liceat,
 quid responsum sit ad quaestionem, an crebra poenitentiae re-
 lapsorum locum habeat, &, si vera sit, semper remissionem
 peccatorum apud Deum consequatur? Assertur hoc primum
 clarissimis Scripturae dictis, *Luc. XVII, 3, 4, Hebr. III, 15, Exoch.*
XXXIII, 11, Es. LXXV, 2, Neh. IX, 16 seq. additis semper pro-
 bationis nervo ac fundamento. Sic ex *Luc. XVII* tale forma-
 tur argumentum: *Quodsi nos sumus mali, semper, quotiesque*
assiduo, assiduissime, offenderi offensas condonari jubemur:
quanto magis Deus, qui dives est misericordia, peccata re-
mittit. forte poenitenti, quotiescumque remissionem querit?

Pag 1002.

223.

314.

573.

958.

924.

Deinde ad objectiones ex *Job. XXXIII, 28 seq.* & ex *Hebr. VI, 4, 5, 6*, formatas, aliasque, affertur, quod dubium satis tollit; Inprimis, qui torquentur, exemplo peccatorum in Spiritum Sanctum sic confirmantur: *Impenitentiam continentem, dum Filium Dei crucifigunt, & obsecuti habent, usque ad vitam suam, unicam esse inservitabilem damnationis causam.* Tandem ex *Cypriano* egregium suppeditatur testimonium, quo doctrina nostra vera comprobatur. Plura excerpere ex Libro, qui haec difficulter obtineri potest, superfedemus: cetero Lector cognoscat ex illis, quae de *Rorta-I* harum *Elegantiarum* divinitus huius *Supplementorum Tomi Sect. VII pag. 314 seq.*

LA GENESE EN LATIN ET FRANÇOIS, &c.

h. e.

GENESIS IN LATINUM AC GALLICUM
*Sermonem translata, cum explicatione sensus literalis
 & spiritualis, deprompta ex Sacra Scriptura
 & traditione.*

Parisiis, sumptibus Petri Caroli Emery, ffrs, 1732, 12 maj.

Alph. I pl. 10.

Autor consilium cepit illustrandi literas diviniore succincte & plane, tum ut ruditati legentium consulat, tum ut animos ad veram transferat emendationem ac pietatem. Quam in finem circa primordia singulorum librorum summam & autorem enarrabit: complexum orationis primitivae dabit Gallice & Latine ex Vulgata, notato, si quod exliserit, discrimina textus Hebraici in margine: Capiti cuilibet praemittet summam & sensus literalis, & accommodationis mysticae: dividet Caput unumquodque in suas partes: partes ab uno incise ad alterum exponet concise & perspicue: ob oculos ubique ponet fidem Ecclesiae suae, ibique receptam fidei analogiam: delectum omnibus concedet in rebus, haud plane a Deo revelatis. Haec declarantur in Praefatione generali. Specialis ad *Genesis* respicit, quam speciminis loco jam Autor cum or-

be

in *tractu canonico*. In ea scilicet translatione *Genesios*, qualis est in *Vulgata*, ex fonte *Hebraico* fuisse factam, revivam postea a *S. Hieronymo*. Antequam profari definit, socios sibi esse ad laborem hunc profigandum monet, eosque refectionis consilii, quod a Lectore expetit, capitea. Gratulamur Societati institutum tam salubre, & nonnulla, loco *supra* citatis, ex presenti Opere de *Septuaginta*, praenotante *Chronologiam Ufforianam* hic fuisse adoptatam. Creationem respiciunt Socii, instar typi *Synagoga*, quae, ad ordinem suum adstricta, habuit coelum suum & terram, postea instar *imaginis Ecclesiae* formatae, ac tandem *formanda*, 2 *Petr. III, 12*, & *Apoc. XXI, 1, 2*, imprimis in usquequoque ad Christum convertendo. *Ubi Hebraei* *hæresis* affectus *Judeorum* illi expeditio, quæ pluralem pro singulari positum volunt ad excellentiam loquentis significandam, & hæc approbatur, quod miramur. Fundamentum *Judaicum* isti expeditioi subest naktum, præterquam quod doctrinam de *Trinitate* sic evertere *Judæi* studeant. Addunt *Autores*: *Formalis nomen plurale & verbum singulare indicat tres personas in una essentia divina*. Porro per *אֱלֹהִים* designari putant aerem a Deo motum, vel vehementem ventum, per quem *Spiritus Sanctus* presentiam suam ostenderit. *Ellipsis Gen. IX, 4*, habetur pro patre eorum, qui campos *Elysiis* in *Insulis* fortunatis habitavit, vel *Elysiis* in *Peloponneso*. In *Sodomitis* per sensum *mythistorii*, ducunt, sese invenisse *Judeos* rebelles. *Iosephus* comparatur cum *Christo*, nec non *Naacur*, aliique. Qui flores ex *Patribus* collectos amant, & accommodationibus *mythicis* audent, inventent hic omnia occasione proluendi *labre*, sicutque restringendi. Mallemus tamen, si quid nobis optare licet, haud negligi doctrinas proxime ex contextu fluentes, præcipue quæ per conclusiones *logicas* inde deduci possunt, & ad *Articulos fidei* roborandos, vel *pietatem* corroborandam, faciunt. *Methodus* hæc *perimatica* est longa *utilissima*. Cum quoque inter *similitudinem* & *sensum* *mythicum* grande sit *discrimen*; opere pretium esset, ut quis de *sensu* *mythico* ea traderet *criteria*, quæ ad *convictionem* sufficerent. *Nescimus* præterea, an *Exegesis* *gradus* *occonomiz* *antæ* & *post Christum* *obvix* *semper* *debeat* *discernant*.

Pag. 2.

4.

5.

7.

164.

289.

EXPO.

EXPOSITION DE LA DOCTRINE ORTHODOXE
sur le Mystere de la Trinité, &c.

h. e.

EXPOSITIO DOCTRINÆ ORTHODOXÆ
de *Mysteriis Trinitatis: una cum brevi Examine
novi Systematis Cl. MATII.*

Amstelodami, apud Petr. Humbert, 1734. 8.

Plag. 12.

Duplicis hodie generis in lucem emittuntur libri. Sunt, qui hac erudita, qua vivimus, ætate digni, sunt vero etiam, qui eadem indigni, jure meritoque judicantur. Ex illis, quorum Seculum nostrum haud pudere debet, non est præfatus Libellus, mole quidem exiguus, et rerum pondere, et ratiocinandi acumen, dives. In præfata Prefatione la Autor, quilibet ille sit, eruditus, Cl. *Martius*, ejus nomen de Sancta Trinitate Systema sub examen revocaturus est, magnificis ornat laudibus, eidemque declarat, se composita mente ad hanc causam cognoscendam accessisse. Rem ipsam aggessit, de necessario, rationis ac fidei in Mysteriis contenta generationem nihil præfatur, statim ostendit, duplici hoc propositum ratione nos posse consequi. Una est, si in Mysteriis possibilitatem atque existentiam sic planam faciamus, nihil ut repugnans atque absurdum in iis inesse declarem, modum vero possibilitatis, ipsaque essentiam, haud superflua explorandum: altera, si modum etiam et essentiam arcanarum, que Mysteria dicuntur, doctrinarum, sciri sciscitemur. Atque hanc secundam viam iniiit Cl. *Martius* in Libro, *de Doctrina de la Trinité* tertio inscripto; quandoquidem hoc institutum suum ipso hoc Voluminis indice nuntiavit. Persuadet sibi, hunc unum rationis cum fide omni ex parte conciliandæ reliquum esse modum. Autor itaque noster hoc sibi datum credidit, ut, quibusdam fundamentis hoc superstructum sit ædificium, paulo curatius examinet. Ad duo igitur momenta ejus omnis redit cunctus.

Primo

O R T H O

Artus quidem loco explanat orthodoxum de Sancta Trinitate dogma, & dissipat objectiones Cl. *Matis*, quas eo excogitavit consilio, ut novi exedificandi Systematis satis graves habere rationes videretur. Deinde novum hoc Systema per se ipsum contemplatur, & difficultates, quibus circumseptum est id, explicat. Utriusque negotio esse destinata sunt *Capita*.

Cap. I generalia ponit principia, & veritates non omni ex parte claras ac evidentes fidei nostra sacrosancta dignas esse, ostendit. Credimus veritates facti quotidie. Ita & credere suo est miracula, Deo inspirante, narrata. Veritates autem dogmaticas, non plene evidentes, precipue illae sunt res, quae ad fidem pertinent. Natura plurima continet obscura: multa quotidie creditur, non quoniam vidimus, sed quoniam audivimus. Admittimus verba eorum, qui nobis in aliqua disciplina doctiores sunt, propterea quod nos tanto, quanto hi, non valimus acuminis. Itaque Cl. *Matus Lib. cit. Tom. III pag. 146* in errore versatus est, dum credere & comprehendere perinde putat esse. Credimus mysteria, ob verum, qui eis cum aliis cognitis veritatibus intercedit, & quia testis & autor eorum nobis haud obscurus est, licet modum ac rationem eorum, perceptus nostri imbecillitatem, haud plene comprehendamus. Obscuritas objecti non dimittit evidentiam testimonii, nec nostram tollit obligationem e medio, propositionem aliquam nobis quidem haud evidentem, at claris tamen verbis in divinis litteris expressam, credendi. *Cap. II* haec principia ad Mysterium Sanctae Trinitatis accommodantur. Tum vero fides Orthodoxorum de hoc Mysterio exponitur. Scriptura confitetur manifeste unitatem Dei, quam & ratio docet. Addit vero illa hoc etiam clare satis evidenterque: *tres. hi, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, inter se distincti, sunt Deus*. Sensus hujus propositionis, *sunt in divinitate tres distinctiones, seu Personae*, cuius patet: modus vero, quo distinctiones reales comparatae sunt, omnem intellectus humani superat virtutem. Systema *Matianum* non est ab orthodoxo, si rem ipsam patet, sejunctum. Nihil, praeter naturam distinctionis, quae divinas inter Personas obtinet, istud est, quo *Matus* a

recepta diffidet doctrina. *Distinuat enim, distinctionem substantia a substantia hinc valere. Cap. III* examinat argumentum, quod ex usu loquendi duxit *Matth.* Vult ergo, Scripturam per Patrem, Filium, ac Spiritum Sanctum, tria designare entia aut substantias distinctas. At vero differt utique eorundem etiam notio terminorum, qui certas exprimentur qualitates, prout aut in Deum, aut in res conveniunt creatas. Sic idem unitatis & distinctionis, nec non utodi & substantia; secundum simplicem suam ac genericam rationem, semper manent eadem, sive de rebus creatis, sive de rerum parente & conditore, adhibeantur. Verum rationem specificam natura subjecti, quocum copulantur, variam esse jubet. Sic inter divinas Personas, perinde ut inter humanas, vera & realis est distinctio, identitati opposita: tria adfunt subjecta distincta, relationes, attributa, & operationes differentes. Idcirco vero haec distinctio non est praecise talis, qualis inter *Petrum, Jacobum, & Paulum*, datur. Haec quidem est species alicujus distinctionis, quam haud capimus, & quae ejusmodi esse debet, ut ne multiplicentur substantia. Viri divinitus eruditi, ad communem ceptum sese accommodaturi, de distinctis tribus in Deo Personis non potuerunt aliter, atque fecerunt, loqui. Nec locutio, Persona divina, sic est percipi plena, ut a sanctiori Theologia proscribenda videatur. Scriptura etiam tribus illis, qui Deum constituunt unum, ea tribuit, quae ex ordinatio loquendi more tribuere personis solemus omnes. Haec unica dicendi ratio est compendium omnium, quas de Deo Trinito sacrae praedicant literae, notionum. Videtur nobis, quamvis est, hoc ipsum fecerere Opusculum, haud ab re, observare; & in divinis tabulis obviam, & antiquae civitatis sacrae auctoritate corroboratam, *ἑνὸς θεοῦ* esse dictionem, quam Latini per personae convertunt nomen. *Evolv. Hebr. I, 3.* Atque hanc in sententiam vetus Ecclesia Judaica, qua priorum erat partians, jam locuta est: namque R: *Bébat* tres in Deo commemorat *שׁוּשׁוּ*, hoc est, *ἑνὸς θεοῦ, ἑνὸς θεοῦ, sive personas, Communio. in Lag. fol. 173 col. 3.* Eodem quoque sensu vocabulum *πρόσωπα* accipitur *Matth. XVIII, 10, & Cor. II, 6, coll. & Cor. I, 11; sicut &*

idem

Mem R. *Bechas* tres in divina essentia **ΘΥΣ**, *Lib. cit. fol. 174 col. 2*, annotavit. His iisdem vocibus *priscos* civitatis Christianae Antistites, tum ante, tum post Concilium Nicænum, usos, præterit neminem. Notionem vero sanam & veram Patres Concilii Constantinopolitani *1.* quod fuit œcumenicum II, nec non Concilii Chalcedonenſis Patres, magis reddiderunt, quam antehac erat, fixam ac certam, omni e medio sublata ambiguitate. *Cap. IV* differentiam explanat essentialem, quæ inter fidem Orthodoxorum ac Sabellianorum intercedit. Illi divinas inter Personas distinctionem agnoscunt realem *a parte rei*: hi vero non nisi imaginariam aliquod *a parte mentis*, admittunt discrimen. Dum *Cap. V* ideam vocis, Personæ divinæ, adhzrentem exponit, eadem illa, quam locutio modi divini declarat, esse dicitur: sumto quidem termino, modus, in sensu generali & abstracto, ad id omne, quod substantia hæud est, designandum. Autor hoc sibi flagitè dari, si res philosophica sit ratione eloquenda, non esse aliam Sacræ Scripturæ, & eorum, qui sanctorum præscriptionem verborum sequuntur, sententiam. Pondera nobiscum, quemadmodum id, quod ponit, communiat. Si tres personæ, ait, divinæ non sunt tres substantiæ, sunt omnino tres modi; modus enim & substantia exhauriunt ideam entis; sub hæc universali idea non sunt nisi hæc duo genera, quæ sunt contradictoriè opposita, nec aliud admittunt medium. Omne, quod est, aut separatim existit, aut in subjecto aliquo, & qui negat, rem aliquam esse substantiam, is hoc ipso eam affirmat esse modum. Ita rationes subduxit Scriptor eruditus, Cl. *Mansi* Adversarius. Monet insuper, oranem finitatem, quæ in creatis modis ipsa natura inſit, a Deo removendam esse. Fatemur nos quidem & præ nobis ferimus, rem ipsam hunc in modum declarari posse, ut nimirum divinæ Personæ nihil sint aliud, quam *unius ejusdemque numero essentia ac substantia τῶν αὐτῶν ὑποκρίτων, rationes, seu modi subsistendi non communicabiles*. Hoc addimus utramque Theologos, qui in verborum usu non minus, quam in cæcæ explicatione, cauti esse cupiunt, istud nondum vocabulum in suam adscivisse civitatem. Neque nos abjuvius, in hac inprimis arcana doctrina verbis exprimenda singulari adhibendam

30 AD NOVA ACTA ERUDITORUM

curam, ne quando divinas Personas in meras cogitandi modis commutando, in Sabellianismum, cum *Jo. Clerico*, & ceteris, ut vocantur, Modalistis, incidamus incauti. In *Cap. VI* novum Systema *Matianum* ex *Lib. cit. Tom. III pag. 6, 7*, recitatur, cujus in eo vertitur cardo. Placet *Cl. Matto*, Patrem esse pacifissimam Divinitatem; & Filium adeoque Spiritum Sanctum duas alias esse Personas, in quarum utraque binæ sint naturæ: una divina, quæ in qualibet trium Personarum sit eadem, & cujus hæc respectu unus sint & idem Deus, eandem divinam habens essentiam, unicam quidem non specie solum, sed numero: altera natura finita & dependens, quæ cum illa divina natura eodem sit unita modo, quæ secundum Orthodoxorum doctrinam, *Iesus Christus & Homo & Deus* sit. Atque in hoc putat Systemate se fundamentum invenisse unitatis ac distinctionis, æqualitatis pariter & inæqualitatis ac subordinationis, divinis in Personis obvix. Scriptor eruditus, qui se opposuit *Matio*, in *Cap. VII & VIII* hoc novum antiquat funditusque evertit Systema. Cujus objectiones, cum accurate cogitateque meditate sint, plenius communicaremus, nisi nostrum esset, brevitati studere, ac salivam tantum curioso movere Lectori.

ATOMISMUS AB INIUSTIS PERIPATETICORUM CENSURIS & IMPOSTURIS VINDICATUS; CUM APPENDICE, VERAM GRATIAE CAELESTIS CONCORDIAM CUM LIBERTATE CREATA EX LIMPIDISSIMIS PNEUMATOLOGICÆ MODERNÆ PRINCIPIS ERUTAM PROPONENTE.

Sine impressionis loco, 1733, 8.

Alph. 1 pl. 2½.

Autor Opusculi latere, quam inclarescere, maluit. Quantum ex Præposito ad Lectorem constat, ex numero Pontificiorum existit ille, qui Scholasticum jugum excutere sustinuit, idemque ut alii quoque faciant, acriter ac prompte suavit. Interpretatur eum constantem tanquam saluti generis humani,

Annant profuturum. In terris Noricis vivit, primusque perhibetur esse, qui in partibus Boicis tutamen Atomismi aperte in sese suscepit, cum principis fidei, quam vocant Catholicam, mysteriis composuit, arctissimam ejus cum rebus Theologicis confederationem patefecit, atque contra frequentes Peripateticorum insultus fortissime protexit. Peripatetici ac Philosophiæ Scholasticæ custodes, pro sua, qua in scholis Pontificiorum pollent, autoritate, impediunt eclecticorum operum approbationem, licentiam, & impressionem. Editor summopere indoluit, studiosam juventutem in Catholicorum, sic vulgo appellatorum, Academiis aridarum questionum glandibus, formalitatum quisquiliis, & abstractionum feno ac stramine, saginari, contempto pane triticeo, quem adeo illi liberaliter frangant Eclectici. Causam obtinet pudor sedentium ad pulpita, qui aut a junioribus discere, aut ab assuetis recedere nolunt præpostere. Additur votum, ut moderatores Rerumpublicarum Peripatetismum, ingeniorum pestem, e sinibus suis eliminent: religiosos a cathedris removeant, ni veritatis ductum malint repudiare: Sectas Thomistarum, Scotistarum, ac Maonistarum, radicitus aboleant, & ingenuam sentiendi ac eclecticam philosophandi libertatem cathedris restituant, exemplo Gallorum: imo tetricas Hispanorum speculationes in Africam, unde per Arabes primo in Europam irreperint, ad Orani fossas relegent: Theologiam ab astutis Scholasticorum pannis vindicent. Memoratur & reprehenditur molestia scribendi in lectionibus publicis. Opus ipsum abit in tres Partes. Prima repræsentat Atomismum in compendio: secunda objectas dissipat Peripateticorum nebulas: tertia exhibet Appendicem, quæ exponit veram gratiæ cum libertate concordiam. Atomismum in Norico oppugnarunt diversi. Frisingæ A. 1721 excudi coepit Opusculum, cui Autor immortalis, colophonem hand addidit. Ettalæ in Bavaria A. 1729 prodiit *Coronis biennii philosophici*. Anglipoli exiit impressus A. 1730 *Lapis offensionis Atomisticae motus*. Eodem anno Juvavii editus fuit *Umbo Peripateticus*. A. 1732 Ettalæ prodiit *Monachia philosophica*. Monachii exiit in auras A. 1733 *brevis*

- discussio, sine Atomismo aditus ad Lyceum Monacense, nuper erectum, aperiendus? Hæc ex Prologo Autoris innotescunt, conditoribus Historiæ Philosophicæ annotanda. Scripta isthæc sex Corpulariis, Atomismi patronis, fuerunt opposita. Res ad sales satis acerbos jam fuit perducta, & ad objectiones, ab odio derivatas, pervenit. Multitudine præstant in Norico Peripatetici ac Scholastici; sed aerem non extimescunt Atomistæ, licet difficultatibus objectis præne oppressi, præcipue ea, quæ a læsa orthodoxia desumitur, nam hi *accidentia absoluta* respiciunt, quæ ob doctrinam de transsubstantiatione tuendam videntur Scholasticis retinenda. Non egot, obasolitur Autor, *fides fabulis, nec confictis ad Peripateticorum lubentiam extatutulis, nec adscitis ex Africa portentis: etiam corpuscularis**
12. *submisso poplite Petrum venerantur, Vaticanæ culmine eminentiam suspiciunt, Conciliorum canones ad apicem usque*
- 19 seq. *recipiunt. Dantur, Autore iudice, elementa minima, unde creator omnia composuit, individua & primigenia, stamina quippe*
28. *molis sensibilis cujuscunque, physice simplicia, quia identitatis*
- 37 seq. *requirit indivisa & una. Corpus in Atomismo essentialiter hæc definitur per substantiam extensam; spiritus per substantiam cogitantem. Atomistæ hi proinde sunt Cartesiani, non Leibniziani: ac porro simplicibus substantiis corporalibus non demunt omnes partes metaphysicas, licet physicas, hoc est, substantiæ hæc non sunt tales, & eadè, simul ac eis pars physica demitur. Substantia, metaphysice considerata, hic determinatur per ens possibile; physice sumpta definitur per ens, quod actu semper in rerum natura existit. Possibilia sibi ipsa existentiam largiri nequeunt. Unde Autor concludit, existere creatorem omnipotentem, intellectum vero divinum haud esse causam rerum possibilem, multo minus voluntatem, at duntaxat naturam divinam, quatenus ea habeat rationem ideæ. Essentialis rerum esse æternas, solide docetur pag. 71 seq. Substantia absolute sumpta hic definitur per ens ad se, vel intra se, subsistens; accidentis vero per ens ad aliud. Corporibus denegat vni omniæ primitivam, eis attribuens indolem per se inertem. Simplicia, iudice Nostro, omni extensione non carpent, si finitè intelligas. Quare? quia timet, ne alias nulla corpora extensa possint existere.*

Sere. Recentior autem Philosophia ponit simplicia ejusmodi invicem diversa, ideoque extra sese mutuo posita, ut objectioni illi occurrat. De spiritibus, de motu, de loco, porro Autor differit, haud pauca. *De animabus brutorum* copiose exposit sententiam, easque habet pro *spiritibus* infimæ naturæ contra *Cartesianos* ac *Peripateticos*, quia illæ objectum sensibile extra positum cognoscunt, & sese movent ad certum cognitionis gradum. Pronuntiat porro idem, animas hæc, officio suo functas, in nihilum a Deo redigi, novasque in dies creari. Monebunt alii, mundum in dies ita converti in miraculorum segetem, & quantitatem virium motricium mundi ita fieri vagam, ac inconstantem. Flehit Autor deinde orationem ad animas hominum, ad angelos bonos & malos, ubi multa admiscetur ex Theologia Scholastica, ad propagationem peccati originalis, ad conceptionem immaculatam Mariæ, virginis beatissimæ, & argumenta connexa. Cum Peripatetici e Theologia Scholastica potissimum jacula in Atomistas intorserint, *Parte altera* Autor objectiones solícite removet, iens fere per singula fidei capita. Causam dissensionis circa doctrinam de gratia, quæ *Thomistas* & *Molinistas* distinet, Noster promte in Philosophiæ Peripateticæ Psychologiam insulsam rejicit. Ipse inter utriusque sententiæ divortia putat restare mediam viam, quam late longeque exponit. A libertate Dei exorditur: rejicit *Systema Thomisticum*, tanquam contradictione laborans: repudiat *repugnans Systema Jansenisticum*, quod gratiam sufficientem haud distinguit ab efficaci: *laudicare* pronuntiat *Systema Molinisticum* ac *sententia media*, quam Evangelici quoque approbant. Noster gratiam sufficientem ab efficaci satis accurate dignoscit, ac *Molina* sententiam de scientia media, huc applicatam, *Pelagianismi* coarguit. Si quid tamen videmus & judicamus, Autor gratiam efficacem deducit ab *imperio efficaci*, quo Deus jam ab æterno, absolute, saltem ex parte subjecti, voluit, ut cum hoc actu primo proximo creata voluntas operetur, vel potius eidem suam prosecutionem adjungat. At ita efficax gratia deducitur a sola bonitate Dei officio, quæ in paucos redundat, plurimoque præterit, licet sint prorsus immerentes. Num difficultas hoc pacto sublata, id arbitrentur alii.

pag. 135 seq.

143

151 seq.

184.

226 seq.

301

404.

410 seq.

413 seq.

448 seq.

445.

GOTT.

GOTTLIEBI FRIDERICI HAGEN, ORDIN.
 Philof. in Acad. Halenf. Adjuncti, Meditationes Philofo-
 phice de Methodo Mathematica; cum Prefatione Illustris
 CHRISTIANI WOLFFII, de Acumine intellectus,
 Mathematicum tractatione comparando.

Norimbergæ, sumtibus Joannis Stein, 1734. 8.

Alph. 2 pl. II.

Cl. Autor, qui insigni eruditionis suæ philosophicæ specimen hic in lucem emisit, munia sua partesque delectas egregie pertractavit, nilque fecit reliqui, ut singulas scopi propositi partes explicaret, varias novas regulas atque Annotationes adderet, selectisque exemplis propositiones determinatas illustraret. Liber ipse dispescitur in *Capita XIV*, quorum *I* exponit Methodum, ejusque species, *II* Methodum Mathematicam, *III* Experientias, *IV* Definitiones, *V* Hypotheses, *VI* Axiomata, *VII* Postulata, *VIII* Theoremata, *IX* Problemata, *X* Lemmata, *XI* Confectaria, *XII* Scholia, *XIII* Divisionem, *XIV* Stilum, eumque inprimis Philosopho dignum. Gratulamur Viro Cl. orbique literato de parte Logices tam explanata. Videbunt exinde justis rerum arbitri, quam commode & facile methodus, Mathematicis amica, ad singulas disciplinas adaptari ac transferri queat, immeritoque Mathematicibus propria credatur. Formula Dedicacionis ad Viros maximos, Academice Fridericianæ sidera immortalia, *Justum Henningum Behmerum, & Fridericum Hoffmannum*, fuit directa. Ill. *Wolffius* in Prefatione præfixa solide, qua ratione Mathematica sint tractanda, ut acumen intellectus promoveant & perficiant, docet. Ordine enim & methodo demum debita hic scopus obtinetur, cujus rei specimen oculatum haud unum ipse Vir Ill. edidit, idque luculentissimum. Autoris Prefatio institutum & scopum nitide distincteque complectitur. Liber ipse legendus est ob multijugam utilitatem, lucemque Philosophiæ *Wolffianæ* passim affulam. Scriptores de rebus allatis plerumque afferuntur haud pauci. Tractatio ipsa methodum servat Mathematicam, ideoque & præceptis & exemplo docet. Quid igitur superest, quam ut Lectorem ad Opusculum hoc, accurate & utiliter elaboratum, remittamus, sponte dantes, fore, ut lectiois ferat fructus longe exoptatissimos?

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. I Sectio IX.

THESAURUS NOVUS THEOLOGICO-PHI-
lologicus, sive Sylloge Dissertationum Exegeticarum, ad
selectiora atque insigniora Veteris & Novi Instrumenti
loca a Theologis Protestantibus, maximam partem in
Germania, diversis temporibus separatim editarum, nunc
vero secundum seriem Librorum, Capitum & commatum
digestarum, junctimque recusarum, additis Indicibus ne-
cessariis, ex museo THEODORI HASÆI & CON-
RADI IKENII, Doctorum in illustri Schola
& Ecclesia Bremensi.

Tomii II.

Lugduni Batavorum, apud Theodorum Haak, & Sannelein
Luchtmans, atque
Amstelodami, apud Adrianum Wor, & hæredes G. onder de
Linden, 1732, fol.

Tomus I Alph. 6 pl. 4, Tomus II Alph. 6 pl. 6.

Cum experientia satis superque testetur, optimas quasque
Dissertationes propter exiguum exemplarium typis ex-
scri-

scriptorum numerum brevissimo temporis intervallo ita evanescere, ut post aliquot annos frustra in tabernis librariis quaerantur; bene omnino ac sapienter illi egisse censendi sunt, qui selectas Disputationes in unum Volumen collectas orbi erudito & posteritati exhibuerunt. Qua quidem in parte jam laudem & gratiam ab eruditis retulerunt *Cremius*, *Grevius*, *Abenscedus*, *Honertus*, *Montenius*, alii; nec dubium est ullum, quin eandem gratiam a rerum peritis inierint, eandemque gloriam, consecuturi sint Viri Celeberrimi; quibus hanc *Sylogem Dissertationum* debemus, Inprimis autem Cl. *Menio* gratias habebunt omnes, quibus elegantior Literatura non forderet, quod, arduum hoc & molestum opus, Cl. *Theodoro Haseo* eidem immortuo, ad finem feliciter perduxerit. Id vero sibi hic negotii datum esse crediderunt Cl. Collectores, ut ex immensa Dissertationum Exegeticarum copia eas seligerent, & in unum corpus congererent, quae lectu essent digniores, quaeque Lectorem suum doctiorem remitterent, sepositis tamen illis, quae una cum aliis integris jam Volaminibus editae aut reculae essent, quaeve alterutris Ecclesiae dogmata acriori silo perstringerent. Nos hic Lectoribus non ingratum fore existimamus, si integrum Dissertationum Syllabam, quae in utroque Tomo habentur, nostris *Actis* inseruerimus. Itaque Tomo I haec leguntur: *Jo. Meyeri* Diff. Critico-Theologica de vero sensu עֲרֵבֵי הַקֶּלֶב , quae vulgo dicitur correctio scribarum in octo & decem Scripturae dictionibus adhibita, quas alii a Judaeis corruptas, alii mutatas, alii aliter scriptas, aliterque lectas, alii mendas Amanuensium incuria il-lapsas, alii plures, alii pauciores, eas esse putant; *Jo. Gotthofr. Werchau* de Ablatione scribarum; *Jo. Andrea Danzii* Sinceritas Scripturae Veteris Testamenti praevalente Keri vacillans, praemissa ad explorandos eruditorum animos mox secuturae Sinceritati Scripturae Veteris Testamenti Masora throbo nota triumphanti; Eiusdem sinceritas Scripturae Veteris Testamenti suspicione erroris in Decade exemplorum *Abarbanali* ab affectis inculcatorum absterfa, cluctans; *Francisci Tsepergi* Diff. Philol. Theol. de Avulsiis selectiorum Cethibim, Pars prior,

in

Pag. 1.

19.

27.

33.

68.

in qua nonnulla Cethibim secundum idiotismos Arabum explicantur, Praef. <i>Albert. Schulzeus</i> ; Eiusdem pars posterior, in qua nonnulla Cethibim ex lingua Arabum explicantur, eodem Praef. <i>Theodor. Daffovius</i> de emphasi sacratum vocum ex Vetere Historia Hebraea repetenda; Eiusdem Dissertatio II & III; <i>Albertus zum Felde</i> de Enallages; praesertim temporum, in Sacris Literis usu; <i>Egidius Strauchius</i> de etate mundi; <i>Jo. Andr. Danzel</i> חַדְשֵׁי הַיָּמִים מִן הַיָּמִים divina inter conuales de condendo primo homine deliberatio; <i>Christiani Pfleczneri</i> ovipariorum animalium Adomica; <i>Jo. Joach. Schraderus</i> de Lamechio homicida; ejusque vindicta; <i>Theod. Hefai</i> Specimen Theologicum de occisio Lamechi, novis quibusdam accessionibus auctum; <i>Bartholomaeus Haen</i> de natura foederis Noachici, Praef. <i>Camp. Vistinga</i> ; <i>M. Philippi Olavii</i> Diss. de Chamo melodico. <i>M. Jo. Herm. von Elrvich</i> Melchisedecus ab injuria <i>Petri Jurieu</i> defensus, Praef. <i>Jo. Christ. Wichmanshausen</i> ; Eiusdem Melchisedecus ab <i>Henrico Flügge</i> minus feliciter in Henoch detectus; <i>Jo. Andr. Schmidii</i> oraculum a <i>Rebecca</i> consultum; <i>Jo. Frid. Miegius</i> de scala Jacobi; <i>M. Samuel Corylus</i> , alias <i>Nischman</i> , de corylo Jacobi; <i>Egidius Strauch</i> de sepulchro Rachelis; <i>Jo. Joach. Schraderus</i> de voce אֲבִרָה Abreh; <i>Jo. Casp. Krause</i> de scypho Josephi; <i>Jo. Adolph. Müller</i> de pastore Aegyptiis invisio; <i>Jobi Ludolfi</i> Dux Judaeorum sublatus; <i>M. Jo. Diekmannus</i> de legulatore a medio pedam Judae ante advenum Christi non recedante; <i>Georg. Wolfgang. Burgeri</i> Schilo notis solutis, hoc est, sensus loci Classici, Gen. XLIX, 13, restitutus, Praef. <i>Gust. Georg. Zelnoro</i> ; <i>Samuel Sebecker</i> de nomine Moysi; <i>M. Wolff. Casp. Tveppanneger</i> de missione Moysi per chirographum desiderata; <i>Herm. Bern. Gedai</i> de instrumento circumcissionis a Zippora & Josua adhibito; <i>Egidius Strauchius</i> de anno nativitatis Abrahami, vocationis ejusdem & CCCCXXX annis mansionis Israelitarum in Aegypto; <i>Petri Goldschmidtii</i> nova demonstratio transitus populi Israelitici per mare rubrum; <i>Jo. Ludov. Scumpsius</i> de divisione rubri maris miraculosa; <i>Jo. Guil. Basiert. questio</i> : an tempore transitus	Pag. 84. 89. 97. 102. 107. 117. 123. 139. 145. 150. 161. 168. 175. 183. 188. 195. 201. 207. 211. 214-220. 228. 237. 247. 255. 259. 263. 269. 274.
--	--

- Pag. 392. Israelitarum per mare rubrum fuerit ordinarius refluxus sive
 300. detumescencia; *M. Frid. Bened. Kettner* de sanguine foederis;
 304. *Dav. Mihs* de cornibus altaris exterioris, Præf. *Jo. Jac. Quandt*;
 309. *M. Jo. Frid. Michaelis* de tabulis foederis prioribus, præmi-
 329. sa Commentatione de tabulis quibusdam veteribus, Præf. *Jo.*
 362. *Christ. Wichmannshausen*; Idem de tabulis foederis postero-
 379. ribus; *Jo. Meyeri* responsam ad quæstionem matrimonialem:
 386. an viduæ licitam sit &c.; *Sam. Andrea* de adultero nunquam
 393. lege divina impunito; *Jo. Conr. Hæringerus* de benedictione
 400. Sacerdotali; *Christian. Ludovici* de Spiritu Moïsi in LXX
 423. Seniores posito; *Jo. Frid. Mißgur* de stella & sceptro Bi-
 438. leamico; *Theodor. Hæfner* de Propheta promisso contra *Dan.*
 445. *Hugueninum*, Præf. *Lud. Christ. Mißgur*; *Jacob Elmor* de lo-
 449. co vexato *Deut. XXIX, 15*; *M. Ern. Fridor. Cobis* Afer metal-
 471. lifossor, Præf. *Jo. Christoph. Wittmannshausen*; *M. Christiani*
 474. *Dev. Seyffertus* de Scriptore Libri Josuæ, Præf. *Jo. Georg.*
 487. *Abicht*; *R. Esala* Commentarius in Josuam ex Cod. MS. Bi-
 491. bliothecæ Senatus Lipsiensis descriptus, & versione & notis il-
 497. lustratus, Præf. *D. Jo. Georg. Abicht*, Resp. *Jo. Adam Steinmez*;
 503. *M. Hieronym. Gieszan* de Rachab meretrice, Præf. *D. Jo.*
 509. *Georg. Abicht*; *Jo. Georg. Abicht* de transitu Israelitarum per
 516. Jordanem; *Jo. Phil. Sefeman* de cultris faxeis in circumci-
 535. sione a Josua denuo instituta usurpatis, Præf. *Jo. Georg. Abicht*;
 545. *Jo. Henr. Herbst* de duce Exercitus Domini Josuæ apparente,
 553. Præf. *Jo. Georg. Abicht*; *Jo. Georg. Abicht* de lapsu ma-
 561. rorum Hiterichuatinorum miraculoso; *Jo. Godofr. War-*
 569. *chan* de statione solis; *Jo. Zach. Hilliger* de libro recti,
 578. *vom Buch der Redlichen*, eodem Præfide; *Stigm. Andr. Flachs*
 587. de restituendis duobus versibus *Jos. XXI*, in quibusdam Codici-
 bus Ebræis omissis, eodem Præfide; *Agidius Stranckius* de
 ænigmate Simfonis; *Godofr. Tæge* de vulpibus Simfonæis,
 Præf. *Brandano Henr. Gebhardo*; *Brandanus Henr. Gebhar-*
 dus de Simfonæa maxilla, & corpore Adami lucido contra Ob-
 servatores Halenses; *M. Jo. Jac. Sciferbold* de maxilla asini; *M.*
Jo. Christoph. Ortlab Fons Simfonis prope maxillam; Eiusdem
 Samuel Judex & Propheta, non Pontifex aut Sacerdos; *Georg.*
Valm-

<i>Valentin Schmidt</i> de proverbio: num quid Saul inter Prophetas, Præf. <i>Jo. Andr. Schmidio</i> ; <i>Jo. Christoph. Weisus</i> de apparatus Philistozorum bellico; <i>Jo. Christ. Wernerus</i> de Davidis xenio, Sauli, Israelitarum Regi; oblati, maxime autem de vero harum vocum חמור לחם sensu; <i>M. Jo. Christoph. Ortlöb</i> Davidis delirium coram Achis; <i>M. Jo. Gerb. Meyer</i> de falsitudo vite, Præf. <i>Jo. Christ. Wichmanshausen</i> ; <i>Rudolphi Grisebain</i> Samuel personatus, Præf. <i>Egidio Strauchio</i> ; <i>Jo. Christoph. Harenbergius</i> de בערת נחם Pythonissa Endorea; <i>Jo. Christoph. Ortlöb</i> de pacto Davidis & Abneri contra Isobethum illicito; <i>M. Ludolph. Fridr. Weisse</i> de cæcis & claudis Jebuthorum; Davidis in Ammonitas divictos mitigata crudelitas, seu specimen sinceritatis Scripturæ Masora throno motæ triumphantis; e כתיב servato, verbisque 2 <i>Sam. XII, 31</i> , absque præjudicio versis, asserta a <i>Jo. Andr. Danzio</i> ; <i>M. Christian. Gottl. Schwarzii</i> de morte Achitophelis Disputationes duæ; <i>Jo. Christoph. Erdmanni</i> monumentum Absolomi, Præf. <i>Jo. Andr. Schmidio</i> ; <i>Jo. Jac. Fleischmann</i> de filiis Michal floralis, Præf. <i>Gust. Georg. Zeltner</i> ; <i>M. Simon Bened. Tympe</i> verba Davidis ultima; <i>Georgius Stiffer</i> de processu Salomonis contra Simeï; <i>M. Laurentius Müller</i> de origine Regni Damasceni tempore Israelitarum; <i>Frid. Christoph. Willschütz</i> de Orebhim Eliæ nutritoribus, naturalesne corvi an homines intelligantur; <i>M. Mauritius Castens</i> de meretricibus currum Achab abluentibus; <i>Jo. Mülleri</i> Elifæus ad Musices sonum Propheta, Præf. <i>J. A. Schmidio</i> ; <i>Erdman. Gotthfr. Camentius</i> de aqueductibus Hiskiz; <i>Jo. Wanckelius</i> de Advero, Estheræ marito; <i>M. Gotthfr. Wagner</i> de mystico Historiæ Jobæ sensu, Præf. <i>Jo. Schmidio</i> ; <i>M. Jo. Fridr. Wichmanshausen</i> de maledictoribus diei a Jobo in subsidiûm evocatis; Disertationes duæ <i>Samuelis Andrea</i> de jubilatione impiorum & gaudio hypocritarum; <i>Cornelii Hasai</i> pietatis ad omnia utilitas ex Eliphasi, Themanitz, oratione paracletica demonstrata; <i>Jo. Guil. Baterni</i> de Sapphyro Scripturæ Sacræ; <i>M. Jo. Hilperit</i> Disputatio Ebræo-Philosophica adversus Judæos ad <i>Pf. II, 6, 7</i> ; <i>Jo. Mayerus</i> de sceptro Messie, Præf. <i>Jac. Klingio</i> ; <i>Lud. Christ. Mies.</i>	Pag. 594. 599. 611. 616. 624. 632. 639. 651. 658. 664. 676. 685. 692. 696. 713. 721. 728. 732. 739. 746. 761. 767. 779. 787. 795. 798. 802. 809.
---	---

- Miegus* de perficiuntate & universalitate institutionis natura-
 Pag. 814. 819. lis; *Jo. Faustii* Exercit. Theol. ad Ps. XXXIV; *Theoderus*
 823. 825. *Dassovius* de lustratione Ebrzororum; *Jo. Engelhard Steuber*
 830. de ligatione festivorum ad cornua altaris; *Conradus Ikenius*
 840. de lilio Saronitico, emblemate sponzæ; *Christian. Ziegler* de
 peccatorum coccineorum albedine, Præl. *Jo. Georg. Abicht*;
 852. *Christian Gottbelf Blumberg* de עכסים, Præl. M. *Poly-*
 857. *carpo Lysero*; Ejusdem Dissertatio de שוריים & עכסים;
 865. *Jo. Georg. Abicht* de Domino Esaiæ viso & trifragio celebra-
 873. to; *Jo. Henr. Schramm* de pace Ecclesiæ Novi Testamen-
 ti ultimo tempore adumbrata per concordiam mansuetam in-
 883. ter & fera animalia stabilendam; *Matthæi Hilleri* Commen-
 890. tarius in Caput XVIII Esaiæ; *Jo. Henr. Hottingerus* de
 899. servo Dei electo; M. *Jo. Phil. Pfeiffer* de Christo vero Deo;
 906. *Jo. Christoph. Wichmanshausen* de vitz & tremetis calice; *Sam.*
 911. *Andreas* Dilquisitio de passionibus Messiz, earumque exitu &
 921. succedente gloria; *Christoph. Henr. Pfaffinger* de victoris
 929. Idumzeorum; *Gustav. Georg. Zelsner* de Gad & Meni Ju-
 936. deorum hodiernis Diis; *Jo. Georg. Abicht* de suppliciis Rei-
 949. publicæ Judaicæ sub symbolis revelatis; - M. *Israel Traugott*
 955. *Germannus* de poculo consolationum; *Jo. a Behm* Discussio
 959. termini a quo & ad quem septuaginta annorum Babylonicæ
 captivitatis vel servitutis. *Henr. Opitzii* Dissertatio, qua no-
 vum illud in terra, vir circumdatus a femina, expenditur;
 963. M. *Jo. Christ. Hebenstreit* de בַּאֲרָיוֹס ad illustrandum מַרְרֹת
 972. *Ezech. VIII, 17*; *Henr. Gull. Trumbius* de pulvillis & pepis
 988. Prophetissarum; *Christoph. Materus* de statua Nebucadneza-
 998. ris, Præl. *Jo. Andr. Schmid*; *Phil. Jo. Tyleman* dicti *Schenck*
 1009. de temperum mutatione; *Everhardi ab Hamel* Dissertatio,
 an speranda superfit insignis quædam Judæorum conversio,
 1028. Præl. *Dav. Clodio*; M. *Israel Traugott Germannus* de pane
 1035. lugentium; *Jo. Christoph. Wolfi* juvenis labiorum loco Hof-
 1044. XII, 3, non ita pridem follicitato vindicati; *Lud. Christ. Mieg-*
 1061. *gii* de fatis tabernaculi Davidici Dissertationes duæ; *Corn-*
 1064. *nellii Hasei* Dissertatio, qua prophetia Obadiah analysi & co-
 rollariis illustratur; M. *Jo. Georg. Abichti* Jona fugiens; *Jo.*
Frid.

<i>Frid. Miagijs</i> de gloria templi secundi; <i>Lud. Christian. Miagijs</i> de venturo post commotiones externas & internas desiderio gentium; <i>Jo. Hilpertus</i> de gloria templi posterioris; <i>Jac. Valentin. Harold</i> על המבול hoc est, <i>die Stabe sancti und weis</i> , Præl. <i>Jo. Georg. Abicht</i> ; <i>Jo. Christoph. Wichmanshausen</i> de planctu Hadadrimmon; <i>Theodori Dassovii</i> Dissertatio, qua <i>Mislam Malach. I, II</i> , non indicari docetur.	Pag. 1071. 1076. 1086. 1092. 1101. 1111.
Tomus II sequentes continet Dissertationes; <i>Georg. Jo. Hencke</i> de usu LXX Interpretum in Novo Testamento, Præl. <i>Jo. Henr. Michaelis</i> ; Idem de usu Librorum Apocryphorum Veteris Testamenti in Novo Testamento; <i>Frider. Quirinus Gregorius</i> de temperamentis Scriptorum Novi Testamenti Dissertationes duæ; Idem de usu doctrinæ de temperamentis Apostolorum, Præl. <i>Georg. Olscario</i> ; <i>Gustav. Pbsl. Mels</i> de lingua authentica, sive originali Novi Testamenti, & præcipue Evangelii Matthei, Præl. <i>Jo. Christ. Wagenfilius</i> ; <i>Balth. Stolbergii</i> Exercitatio ad <i>Matth. I</i> ; <i>Jo. Jac. Hottingeri</i> de Genealogia Christi Dissertationes duæ; <i>Francisc. Baringius</i> de <i>παρὰδερματοῦ</i> sponsæ adulteræ; <i>Jo. Henr. Krauffi</i> de loco Christi natalitio in urbe Bethlehem; <i>M. Laur. Bened. Triebel</i> de Magis post Jesum in templo representatum adventibus; <i>Jo. Frid. Miagijs</i> de stella a Magis inspecta; <i>Pambus Rabe</i> de victu Joannis, Baptistæ; Idem de amictu Joannis, Baptistæ; <i>D. Jo. Dan. Majoris</i> sermone Satanicæ Cosmodoxos. <i>Andreas Gebofredi Ammon</i> tentator Satanas confutatus divinitus a Domino nostro Jesu Christo in conflictu; <i>D. Jo. Dan. Major</i> de myrrha, locustis, jejunio Christi, Christo Medico, lunaticis, paralyticis, & sale; <i>Jo. Seballer</i> de <i>Βαρτολόγος</i> Ethnica in precibus frequentata; <i>Georg. Guil. Kerschmaierus</i> de pane <i>ἐξικνιστοῦ</i> ; <i>Jo. Conr. Wakius</i> de curatione Christi Sabbathica, Præl. <i>Jo. Andr. Damasio</i> ; <i>Petrus Zornius</i> de verbo otioso; <i>Franciscus Baringius</i> de ceto-Jonæ; Eiusdem Disputatio, qua tres dies & tres noctes commorationis Christi in corde terræ mensurantur; Idem de corde terræ; <i>Jo. Henr. Schrammtus</i> de operariis in vinea; <i>Jo. Frid. Miagijs</i> de argumento, quo Christus resurrectionem mortuorum adver-	Tom. II. Pag. 1. 15. 31. 48. 57. 69. 73. 97. 106. 111. 118. 122. 131. 141. 159. 174. 183. 189. 194. 212. 217. 220. 224. 228. 235.

- Reg. 242. adversus Sadduczos propugnavit; *Jo. Christoph. Harenbergii* nervus demonstrationis, convictionis & refutationis a Christo
 248. in Sadduczos susceptæ; *M. Mauritius Casens* de Zacharia,
 258. Barachiz filio; *August. Tissot* de Pseudo-Messijs, cadavere &c. *Gustav. Georg. Zeltner* de Astro Judæis ominoso, sive
 272. signo filii hominis dudum exhibito; *Sigism. Andr. Flachs* de
 282. casu stellarum in fine mundi, Præf. *Jo. Cypriano*; *Andr. Lud. Kanigsmannus* de judicio Regis Christi adversus rebelles Judæos;
 288. *Georg. August. Pancomit*, i. e. *Gustav. Georg. Zeltneri* de servi negligentis dichotomia per cultrum ad *Godofredam*
 300. *Olearium* Epistola; *Jo. Warnæcius* de suspensio Jæthæ;
 304. *Christoph. Schlegel* enodatio *Matth. XXVII, 3-11*. *Christianus Thomafus* de injusto Pilati judicio, Præf. *Frid. Tob. Mabio*;
 309. *Jo. Henr. Hostingerus* de ritu dimittendi reum in festo Paschatos;
 343. *Sigismundi Kiesling* labor solis laborante sole justitiæ,
 352. Præf. *J. A. Schmidio*; *Casp. Pafnerus* de singularibus ac mirandis quibusdam, quæ morte Christi in natura acciderunt,
 364. utrum a natura fuerint? *M. Jo. Elia Hederi* Commentatio in locum *Marc. III, 20-22*, & scrutinium loci *Gen. IV, 7*.
 369. *Jo. Wilhelm. Gollingius* de Speculatoribus veterum Romanorum, Præf. *Christian. Gottlob. Schwarzlo*; *Andreas Buttig*
 405. de emphasi verbi *σπλωγγίζουσι*, Præf. *Christian. Schützgenio*;
 413. *M. Jo. Christoph. Gurgenius* de sicâ maledictâ; *David Hoffmannus* de Censu Romanorum primo, Præf. *Jo. Guil. Jano*;
 417. *Barthelom. Christ. Richard* de censu Augusti universe indicto;
 424. *η φάρτυ* ex variis locis disquisitioni subiecta a *Joanne Tabing*;
 434. *August. Theodor. Hofkuntz* de *ἀνδροπαδουσία* Pilati;
 439. *M. Jo. Conr. Wakii* *Μαμωνᾶς τῆς αἰνίας*; *Andr. Lud. Kanigsmanni* paradoxon de divite epulone a Christo immisericordiz non accusato, & de ejus orationis vero scopo & argumento;
 443. *Francisc. Baringius* de præcone ex mortuis; *Jo. Tabing* de hydiis in Cana Galilææ; *Jo. Conr. Hostingerus* de piscina Bethesda;
 447. *David Ebersbach* de miraculo piscinæ Bethesdae, Præf. *Godofr. Oleario*; *M. Jo. Wilh. Hilliger* de scriptione Christi in terram;
 461. *Andr. Lud. Kanigsmanni* curata Inquisitio in scopum & sensum parabole de malis pastoribus,
 470. Præf.

<i>Paul. Henr. Mabillo; Jo. Guil. Baierus</i> de verbis Christi	Pag. 521.
<i>παύρες υροι προ εμου; Christian. August. Hausenii</i> Vaticinium Cajaphæ;	525.
<i>Jo. Sibranda</i> de statu provinciz sub Procuratoribus; veraque interpretatione <i>Jo. XVIII, 31; Jo. Christoph. Harenbergii</i> demonstratio, Christum eadem die naturali Judaica,	529.
qua in crucem actus est, cum reliquis Judæis comedisse agnum paschalem, cum reliquo illius apparatu ex MSto; <i>Cornelii Hassai</i> Aphorismi historiam passionum Christi in palatio Cajaphæ illustrantes;	538.
<i>Gust. Georg. Zeltneri</i> horologium Joannis; Ejusdem horologium Caiphæ; Ejusdem horologium Pilati;	549.
<i>Jo. Christoph. Harenbergii</i> miraculum Pentecostale expensum & vindicatum;	552.
<i>Samuelis Andreae</i> ὁ τῆς πενταρχίας ὄρος, sive de limitibus obsequii humani;	558. 564.
<i>Jo. Guil. Baierus</i> de cæcitate Pauli; <i>Bernard. Duyfing</i> de cœlesti visione <i>Act. X, 6-16;</i>	569.
<i>Jac. Elsnæri</i> vindiciæ <i>Act. XIII, 8;</i> <i>Christ. Frid. Berneri</i> acta Barnabæ & Pauli Lycaonica;	595.
<i>Paulus Ernestus Jablonski</i> de lingua Lycaonica, M. <i>Jo. Jac. Pfizerns</i> de ἀνομιᾶν Pauli & Barnabæ a Lystrensibus frustra tentata;	604.
<i>Jo. Frid. Gublingius</i> de lingua Pauli Lycaonica a Pelagis Græcis orta; <i>Gosbofr. Olearius</i> de gestis Pauli in urbe Atheniensium;	610.
<i>Jo. Lud. Schloffer</i> Annotata quædam Philologica ad gesta Pauli in urbe Atheniensium;	620. 625.
M. <i>Jo. Schedii</i> Areopagus, vetustissimum Athenarum & totius Græciæ tribunal;	639.
<i>Jo. Jac. Pfizeri</i> Exercitium, quo Apollo doctor Apostolicus delineatur;	648.
<i>Sigism. Jac. Apini</i> Schediasma Academicum de duplici Baptismo discipulorum Ephesiorum;	657.
<i>Jo. Christoph. Ortlob</i> περίεργα Εφεσίων, sive de Ephesiorum libris curiosis combustis; M. <i>Jo. Phil. Pfeiffer</i> de verbis <i>Act. XXIII, 8;</i>	661.
<i>Jac. Hasæus</i> de navibus Alexandrinis Apostolum in Italiam deferentibus. M. <i>Petr. Adolphi Boyssæ</i> Eclogæ Archæologicæ ad difficile Pauli iter;	669.
<i>Jo. Frid. Wandelinus</i> de Melita Pauli; <i>Jo. Christ. Herzog</i> de interpunctionum positû in Epistolæ ad Romanos selectioribus locis, cum brevi totius Epistolæ nexu;	674.
<i>Lud. Christian. Miegius</i> de normæ prophetice <i>Parte III;</i> <i>Campegii Vitringæ</i> Exercitatio ad <i>1 Cor. I, 6;</i>	692.
M. <i>Christian. Ludovici</i> doctrinæ traditæ probatio per ignem Ecclesiæ doctoribus expectanda;	701.
<i>Jo. Arnoldi</i> Diatriba de	705.
	714.
	717.
	727.
	733.
	743.
	748.
	757.
	763.
	780.

- Pag. 793. iudicio Sanctorum in mundum & in Angelos; *M. Gabriel*
 810. *Groddeck* de Judæis-præputium attrahentibus; *Michael Ref-*
salvus de sententia Pauli 1 Cor. VII, 12-17; *Gotthfr. Olearius* de
 820. *Korovios* cum Christo & dæmoniis; *Gustav. Georg. Zeltner*
 829. de munimento capitis femineæ contra Angelos; *Jo. Christoph.*
Harenbergius de specularibus veterum, Præf. *Jo. Oldermanno*;
 836. *Gustav. Georg. Zeltnerus* de subjectione Christi gloriosa; *Se-*
 851. *verinus Lintropius* de *Ἐπιουμαχίας* Paulina; *M. Frid. Cassp.*
 875. *Hagen* de *Ἐπιουμαχίας* Pauli; *Ansonius Legerus* de ana-
 879. themate Maranatha, Præf. *Scephano le Moynes*; *M. Jo.*
 883. *Christoph. Gulitii τὸ βασιὸν καὶ ἰσχυρὸν* Paulinum, Præf. *Jo.*
 891. *Guil. Bergero*; *Gustav. Georg. Zeltnerus* crux Pauli, crux Exe-
 895. getarum; *Wilhelmus Zeschius* de stimulo carni infixo, & an-
 905. gelo Satanz. *Christianus Ravius* de adventuali plenitudine
 918. anni diluvialis; *Jo. Christ. Dares* de pariete intergerino per
 935. Christum destructo; *M. Jo. Zach. Hilliger* de Psalmorum, hy-
 946. mnorum, atque odarum sacrarum discrimine; *Jo. Conr. Keslo-*
 951. *ri* Observationes Philologicæ quædam in Epistolam Pauli ad
 964. Philippenfes; *Gotthfr. Olearii* Analysis Logica Epistolæ ad E-
 brzos cum Observationibus Philologicis; *Jo. Rod. Sachlins*
 Differtatio, quomodo & quo sensu Salvator noster Jesus Chri-
 stus Paulo dicatur: *Ἀπόστολος καὶ ἀρχιερεὺς τῆς ὁμολογίας*
 968. *ἡμῶν*; *Jo. Jac. Pfizerus* de congregatione non deferenda; *Lud.*
 973. *Christian. Miegii* spes patriz cœlestis fidelibus Novi Testamen-
 976. ti asserta; *Alb. Joach. Krakewiz* novum Philologicæ specimen,
 exhibens harmoniam Pauli & Mosis ad *Gen. XLVIII.* & *Ebr. XI,*
 982. *21*; *Campegius Vitringa* de argumento Epistolarum Petri po-
 991. sterioris & Judæ Catholicorum; *Sam. Andrea* Disquisitio de
 999. corde condemnante; *Gotthfr. Olearius* de probatione spiri-
 1008. tuum, recentioribus potissimum quibusdam opposita; Idem
 1016. de Angelis desertoribus & captivis; *Jo. Guil. Janus* de Ni-
 1027. colaitis ex Hæreticorum Catalogo expungendis; *Jo. Jac. Hal-*
 1033. *ker* *Μάινρα κενραμμένον*; *Jac. Frid. Hellinbagen* de septent
 Ecclesiis Afiz in divina Apocalypsi memoratis, earumque oc-
 1042. casione, & exilio Joannis; *Jo. Christoph. Ramig* de Chilia-

mo presenti, in quo D. G. vivimus, Præf. *Georg. Gustav. Zalsnero*; Accedunt denique *Indices tres*, quorum *primus* objectum, sive res atque dictiones Latinas, continet, locosque Sacri Codicis, qui in utroque *Tomo* exponuntur, illustrantur, enucleantur; *alter* vocabula Græca, formulasque loquendi, & alia ipsis cognata, complectitur; *tertius* denique voces orientales, aptasque verborum constructiones, ac reliqua eo spectantia, passim recenset. Atque hanc quidem *Sylogem Dissertationum Exegeticarum* tanto gratiorem fore sacrarum literarum cupidis speramus, quod non solum Dissertationes contineat, quæ ex nexu verborum, scopo, aliis Scripturæ locis, legitima ratiocinatione mentem Scriptoris colligunt, verum etiam ejus generis Commentationes exhibeat, quæ sensum ex interiori lingue genio, aliarum affinium collatione, testimoniis Rabbinorum, antiquioribus interpretationibus, eruunt & illustrant, cum quoque recentiores Virorum doctorum, qui idem argumentum tetigerunt, observationes solícite afferunt. Ceterum non possumus Republicæ Literariæ causa ex animo non precari, ut, quod jam sub manibus est, Opus alterum, illustrandis Antiquitatibus Judaicis unice destinatum, primo quoque tempore in lucem publicam prodeat eadem, quæ *Sylogis hæc*, eruditorum puncta sine ulla dubitatione laturum.

MEMOIRES DU SIEUR JEAN MACKY, ECUYER, &c.

h. e.

MEMORIÆ DOMINI JOANNIS MACKII, EQUITIS, complectentes præcipue Prosopographias Procerum Angliæ, regnantibus Guilielmo III & Anna I delineatæ jussu Serenissimæ Electricis Hanoveranæ, Sophie, atque ex Autographo Autoris publici juris factæ; ex Anglico idiomate in Gallicum versæ.

Hagæ Comitum, apud P. Gosse & J. Neaulme, 1733, 12 maj.

Plag. 10.

Ddd 2

Non

Non una hic libellus complectitur, Serenissimo Principi Walliz inscriptus, quæ Lectoribus eum commendare, si studio recentioris Historiæ penitus cognoscendæ docentur, poterunt. Primo quidem loco, ne ignorent, quocum sibi res sit, offert se Commentatio brevis, qua *Joh. Mackius*, cujus nomen titulus libelli præ se fert, quibus sibi meritis magnam Britanniam devinxerit, exponit. Omnia eo redeunt, ut pateat, lynceum eum fuisse in rimandis consiliis & machinationibus clandestinis, quibus post exilium *Jacobi II*, regniq[ue] administrationem a *Guilielmo*, genero ejus, susceptam, Anglia una cum Scotia Hiberniaque patuit, magnique ejus dexteritatem fecisse *Guilhelmum*, Regem, Proceresque, & ad exploranda ea, quæ nosse illorum intererat, adhibuisse non irritò successu; *Annam*, Reginam, ejusque ministros, opera ejus non minus utendum putasse, sed favore eorum excidisse bonum virum, cum clandestinum *Matthæi*, Prioris, *Monagerii*, & *Gauterti*, Abbatis, adventum in Angliam divulgasset: duriori inde sorte constitutum, paulo benigniora sensisse fata, Rege *Georgio Magnæ* Britanniæ gubernaculis admoto, & navatam Angliæ per triginta annorum spatium operam simili de iis bene merendi studio perrexisse, dum A. 1726 Roterodami e vivis excederet. Nemini sane perspecta luculentius fuisse consilia totamque vivendi rationem, qua *Jacobus II* in Gallia usus est, patet ex libello exiguæ molis, sed bonæ frugis plenissimo, quem jam anno superioris Seculi nonagesimo sexto edidit, tam avidè excerptum a Lectoribus, ut triginta exemplorum millia vendiderit, qui suis eum sumptibus excudit, *Richardus Baldwinus*. Titulum præfert: *Tableau de la Cour de S. Germain*, hoc est, *Descriptio Aulae Eani Sancti Germani ab Anno 1690 usque ad 1695, una cum narratione, qua docetur, quo pacto Protestantium religioni addicti ibi excipiantur, oblata iis, qui novis in Anglia rebus student*, totusque eo spectat, ut intelligatur, exiguam Protestantium, qui ejus partes secuti in Galliam secessere, rationem fuisse habitam. Is libellus, Commentationi huic præliminari subjectus, vel unus ei pretium insignè conciliat: tantum ille in propugnanda meliori causa quondam in Magna Britannia ponderis habuit, ac tam vivis depingit coloribus *Jacobi II* ingenium,

aiam, mores, atque odium, quo ab iis, qui Protestantium religioni nomen dederant, utcunque fide & obsequio nulli Romanensium cedentibus, abhorruit.

Sequuntur jam, quæ haud dubie pectorem libelli hujus partem efficiunt, Prosopographiæ Procerum Antæ Britannicæ regnantibus *Guilhelmo* atque *Ana*, quorum quatuor se classes offerunt. Prima, quæ, facta a Serenissimo Principe *Georgio* initio, in *Gilberto*, Episcopo Salisburienfi, definit, est Procerum Angliæ, quorum CXIII nunc uberius paulo, nunc strictius, describuntur. Altera est Oratorum, ab Angliis ad alios Principes resque publicas missorum, quorum sunt omnino tradecim. Tertia Praefectorum militarium, qui sive terre stipendia meruerunt, sive mari, quorum viginti atque unus numerantur. Quartam conficiunt Prosopographiæ Procerum Scotiæ, numero undequingenta. Eas omnes *Machius* quondam *Bopha*, Electricis Hanoveranæ, jussu literis consignavit, eique obtulit. Plerasque earum *Gilb. Burnetum*, Praesulem Salisburiensem, secundæ & tertiæ Parti Historiæ sui temporis inferuisse, Praefatio hujus libelli docet. Illius Historiæ cum prima tantum Pars typis expressa profleret, (hæc ex Praefatione, quam modo diximus, adducimus,) miram utique, ceteris nondam adpenisse lucem, cum sancivitis testamenti tabulis a se conditis Vir Celeberrimus, ut sex ab obitu suo annis præterlapsis tota ederetur. Sed hujus moris rationem reddere *Thomam* filium posse, si vellet, eadem Praefatio innuit. Quoquo modo res habet, nos certiores jam facimus Lectores nostros, prodiisse haud ita pridem Londini Operis *Burnetianæ Tomum secundum*, brevi in *Actis* nostris plenius commemorandum, rogamusque hac occasione heredes *Burnetianos*, ne diutius Reipublicæ Literariæ invidiant Partes reliquas Operis, quod Praesul optimus luci totam destinavit, & unde recentissima Historia haud immerito plurimum lucis sibi non tam pollicetur, quam certissime expectat. Memorie autem *Burneti* semel facta, quid prohibet, quo minus elogium ejus, speciminis causa, subjiciamus?

Gilbertus, Episcopus Salisburienfis, factus est gens apud Scotos florantissima Burnetorum. Parentem habuit Crummontanum.

ex Procerum ordine. Gessit Professoris partes in Glasgouensⁱ Academia, suisque a sacris domesticis Duci Hamiltonio; cujus familia ut animum probaret suum, literarum monumentis consignavit Commentarios rerum a postremis duobus Ducibus ejus nominis gestarum. Sed amore nuptis Hamiltonianæ, sibi Comitis Castellæ, irretitus, cum colari res non passet, in Angliam se recepit, matrimonioque ea sibi junctæ, partibus, quas adhuc sequendas duxerat, nuntium misit, totumque se addixit Lauderdaleio Duci, qui minus ei Sacerdotis in Sacello Regio (Capellanos vulgo appellant,) procuravit, quo vero se abdicare coactus est, atque ex Anglia aufugere, quod nimis prope pro cathedra invecus esset in Papicolæ, quorum tam auctoritas invalescere in Anglia ceperat. Itinere igitur in Italiam suscepro, aliquot ibi annis subsistit, ejusque per modum literarum familiarium edidit Descriptionem. Alteram deinde in Belgio federato uxorem duxit, ac, facie rerum in Anglia mutata, cum Guilielmo, Rege, in patriam redux, Præfulis Salisburienfis partem cepessit. Equalem ei nemo eloquentia par facile poni potest. Ex illius Historia Reformationis, & Explicatione undequadragesima Articulorum fidei, insignis ejus doctrina satis perspicitur. Sed plures alii, quæ edidit, libri prudentiæ & moderationis laudem ei dubiam reddunt. Plurimum a se Anglorum animos abalienavit, modo a Non-Conformistarum stando partibus, modo in alia omnia cuncta: nihilominus in Curia Parliamenti superiori patria meliorique causa plurimum inscruta, Constitutionemque, ut Civilem, ita & Ecclesiasticam, adversus eorum, qui utramque subvertere conantur, machinationes strenue propugnat. Cum ad Annam Regni administratio devolveretur, primus ei Regis Guilielmi nuntiavit mortem, tamque Reginam salvavit; adentum ei tamen conclave in Regia est, quo utebatur antea, quemadmodum & alia minus honorifica secuta sunt, quæ concipiendi cum oportuit. Vir est robustus, cujus ex vultu animus intrepidus pellucet: annum agit circiter quinquagesimum.

Ex hoc Elogio de ceteris facile sententiam ferent Lectores, tametsi, omnia eadem diligentia concinnata esse, nemo dixerit. Magna fere in depingendis Virorum illustrium ingenii & moribus

sed cum libertate utatur, sed tamen sibi perpetuo temperat, ut illa in maledicentiam ne degeneret, tamen in proculcata religionis criminæ Anglis suis obijciendo aliquando paulo plusculum sibi fortasse indulget.

Sed, quæ adhuc percensuimus, libello huius veluti propria censerî possunt. Non idem dixeris de iis, quæ subjiciuntur. Quanquam enim jure hic suo locum inveniunt binæ literæ *Sophia*, Electricis Hanoveranz, ad *Jo. Mackium*, quibus studium ejus de se prædicat; idem tamen affirmari non potest de testamenti tabulis Præfulis Salisburiensis, *Gilb. Burneti*, quæ una cum Epitaphio ejus adjectæ comparent. Multo minus hinc querent Theologi casus conscientiz, quos Operi Historiarum sui temporis, teste *Echardo*, Archi-Diacono, ab Autore insertos, gener ejus, *R. West*, resecandos putavit, unde excerptos eos ex schedis *Burnetianis* Editor huc transferendi consilium cepit. In iis inquit *Burnetus* primo, an idoneum divortio aut polygamiz fundamentum præbeat sterilitas uxoris, & secundo, an, qui polygamiam sub Evangelii œconomia legitimam reddat, casus inveniri possit. Ad utrumque affirmando respondere nullus dubitat, sed, an rationes, quas affert, satis dignæ sint ingenio tanti Præfuli, alii viderint.

MEMOIRES DE LA COUR D'ESPAGNE, &c.

h. c.

MEMORIÆ AULÆ HISPANICÆ AB ANNO 1679 usque ad A. 1681, unde patet, quid *Joannes Austriacus* & *Dux Medina-Celenfis*, cum summa rerum præessent, gesserint, simulque alia ad Imperium Hispanicum pertinentia cognoscuntur.

Lutetiz Parisiorum, apud Jo. Fr. Joffe, 1733. 22.

Plag. 16.

Memoriis Memorias, vel, ut rectius loquamur, Commentariis Commentarios subjungimus, sed alterius prorsus generis, qui continenti unius argumenti enarratione, non interrupta

rupta variarum sequamur congnis ostendit, atque adeo vitales, quem præferunt, convenientius haud paulo, quam superiores, utuntur. Auctori, qui quis fuerit, non satis liquet, propositum est, docere, quænam Aulæ Hispanicæ facies ab anno inde undecim, octogesimo, ejusque Mensis Junio, superioris. Seculi, usque ad octogesimo primum, ejusque Mensem Majum, fuerit, quæ regiminis indoles ac natura, qui primarii rerum gerendarum administri, quidque brevi hoc temporis intervallo domi forisque Hispani gesserint. Sub initium comparat statum Hispanicæ, qualem ante quindecim annos, biennii ibi spatio commotus, deprehendat, & administris summis & opibus florentem, cum eo, qui postea obtinuit, veteris Hispanicæ, sive Proceres spectes, sive reliquos homines privatos, exiguas reliquias servante, eamque ipsam Regni florentissimi in pejus mutationem præbuisse animam docet hos Commentarios conscribendi, quibus nihil aliud se profiteretur spectasse, quam ut pateat luculenter, quo pacto a pristino splendore suo desciverit Hispania, atque ita degenerarit, ut, nisi sigillatim exponantur omnia, fident adhibitori Lectores id affirmanti nullam videantur. Hinc, post brevem Regiæ Madritensis Procerumque Aulæ descriptionem, *Joannis Austriaci*, nothi *Philippi IV*, qui, *Carolo II* Rege, ab anno inde septuagesimo septimo Seculi præterlapsi summam rerum in Hispania administravit, novissima exponuntur. Is ut d. 15 Cal. Octobr. A. 1679 decessit, ita facile intelligitur, non adeo multis agi hic de eo potuisse. Digna tamen vel pauca illa, quæ a Lectoribus vitæ ejus cognoscendæ studiosis curatius expendantur. Sequuntur inde reditus *Mariæ Annæ*, Regiæ matris, a *Joanne* notho, quem diximus, aula expulsi, adventus conjugis novæ *Caroli II*, filii Ducis Aurelianensis, *Mariæ Ludovicæ*, creatio administri novi primaßii, Ducis Medinacellensis, quæque inde gesta sunt usque ad anni post Seculum decimum sextum octogesima primi mensem Majum. Narrationem hanc, quæ tota deo collineat, ut appareat, statum publicum fuisse tum longe teterrimæ conditionis in Hispania, & non una notatu digna complectentem, excipit descriptio Consiliorum Hispanicæ, nempe 1) summi, quod Consilium Status appellant.

pellant, 2) Bellici, 3) Castiliensis, 4) Inquisitionis, 5) Ordinum Equitricum, 6) Arragonici, 7) Expeditionum contra infideles suscipiendarum, 8) Italici, 9) Flandrici, 10) reditum, 11) Indici.

ΑΠΑΣΤΕΡΩΣΕ, SIVE IN ASTRUM CON-
 verso, Elegia, D. EMANUELE MARTINO,
 Decano Alonensi, Autore; in qua arcam, vicennialium
 peregrinationum comitem, itinerum utritu & vetu-
 state fatiscentem, quadam veluti consecratione collocat;
 Clarissimo Viro, J. U. D. D. D. PHILIPPO BULIPHO-
 NI, olim in Neapolitano foro causarum Patrono, ac post-
 modum in Alonensi tractu Regii Ærarii Præfecto vigilan-
 tissimo atque integerrimo, inscripta. Accesserunt non-
 nullæ eorundem Epistolæ, ad idem argu-
 mentum spectantes.

Mantuz Carpetanorum, ex typographia Nicolai Rodriguez
 Francos, 1722, 4.

Plag. 10.

Emanuel Martinus, Decanus Alonensis, cum aliquando in
 secessu suo rusticationi vacaret, animi causa elegantissimam
 hanc Elegiam condidit, qua arcam suam, omnium per viginti
 annos itinerum comitem, nunc autem vetustate tantum non
 collapsam, inter astra refert, eodemque modo itinerum suo-
 rum terra marique susceptorum rationes enarrat. Quæ quo-
 niam Philippo Buliphoni, in Alonensi tractu Regii Ærarii Præ-
 fecto, inscripta ab Autore, propter veterem necessitudinem, &
 missa fuit Elegia, hic ipse fratrem suum, Casarem Bulipho-
 nem, incitavit, ut eandem suis curis ederet, ut in plurimum
 manus lepidum ejusmodi Carmen veniret. Paruit ille, sed
 simul varias utriusque hujus Viri Epistolas, quæ ad Elegiæ
 argumentum pertinere, sensumque intellectu faciliorem red-
 dere, videbantur, duas etiam Joannis Interiani de Ayala,
 Theologi Salmaticensis, ut Opusculum locupletius esset ple-
 niusque, expromsit, & Præfatione sat copiosa, qua de Autoris
 vita librisque adhuc ineditis maximam partem agit, ornavit.
 Nos operæ pretium fore existimamus, si, cum non ubique
 Ecce existet

existet doctorum ex Hispanis virorum memoria, ejus summas
 a nobis breviter excerpatur. *Martinus* itaque ille natus est
 Oropesiz, parvo oppidulo in Edecanis, magnamque ingenii a-
 ctiem & vim nactus, summa celeritate in omnibus artibus scien-
 tiisque profecit, & vix ante adolescentiam, cupide incensus desi-
 derio humanioris atque abstrusioris disciplinz, Græcarumque
 literarum, Romam perrexit, & in Bibliothecis per multos an-
 nos abditus fuit, inprimis autem Cardinali *Aguirrio* adhæsit,
 & a Bibliotheca postmodum fuit, eademque, eo tempore pro-
 pter valetudinis incommoda studiorum labori ferendo non pa-
 ri, in Veteri Bibliotheca *Nicolai Antonii*, & nova Conci-
 rium Hispanensium, novique orbis Sylloge illustranda et
 typis mandanda egregiam operam navavit, simulque scien-
 tiam nactus est, Notas addendi ipsius Cardinalis nomine,
 ubicunque libuisset. Acceptissimus etiam fuit *Innocentio XII*,
 Pontifici Maximo, Cardinalibusque *Noristo*, *Casanate*, & *Cer-
 pinio*, qui ab eodem *Innocentio* impetrarunt, ut, quod illustrius
 pinguiusque Sacerdotium in Hispania primo quoque tempore
 vacaret, *Martino* tribueretur: qui subinde, Alonensis Decana-
 tus munere, quod unicum ea tempestate vacare obtigerat,
 cohonestatus, in Hispaniam revertit. Sed triennium tantum
 Alonæ commoratus, Romanæ Curiz indulgentia, propter ma-
 jorem valetudinem, qua id temporis laborabat, coadjutorem
 sibi alium eruditum virum cooptavit, atque, Valentiz primum
 laribus constitutis, a *Ludovico Cerda*, Metinæ Cœlitenfium
 Duce, magnis flagitationibus Mantuam Carpetanorum arces-
 situs est, ut illi esset a Bibliotheca. Non solum vero Romam
 denuo profectus est, sed variis etiam occasionebus illustriores
 Hispaniæ provincias peragravit, &, quemadmodum fere
 totus fuit in omnis vetustatis vestigiis prisiorumque tem-
 porum monumentis perscrutandis vestigandisque; Numis-
 matibus præterea & scriptis Codicibus eruendis & aucupandis,
 ut plerisque de rebus luculentissimas Dissertationes conscripse-
 rit, ita mirifice suum museum ejusmodi opibus auxit. Inter
 alia iis itineribus debetur eruditissima Dissertatio de *Theatro
 Saguntino*, quæ in præstantissimo Antiquitatis explicatæ Opere
Montefalconiano existat. In pluteis vero Doctiss. Viri adhuc
 asser-

asservantur Versio quatuor Voluminum *Eschylæ* Commentariorum in *Homerum*, affecta quidem, sed nondum ad umbilicum perducta plane, propterea quod Autor ex *Montefalconis* intellexerat, ab alio quodam Gallo docto viro idem Opus jam absolutum fuisse, ac brevi editum iri; *Pblegentis*, *Adriani* Imperatoris liberti, Olympiadarum historiz Epitome, Latine versa, Notisq; illustrata; Notæ in *Theocritum*, & *Aristophanis* Comædias; Tractatus de animi affectionibus, ad Stoicorum sententiam; magnum Etymologiarum Latine lingue Volumen; *Satyromastix*, sive Notæ Criticæ in *O. Sæstantis* Satyras, Collectio Inscriptionum antiquarum ad quingentas, *Grutero*, *Reinesio*, *Fabretto* prætermillarum; ingens Volumen Epistolarum Latinarum; item Carminum Græcorum Latinorum, Italicorum, Hispanensium. Ut veto omnem prope linguarum, Græcæ imprimis & Latine, humanitatis, Historiarum, Antiquitatum, Criticæ, aliarumque artium, notitiam funditus exhaustisse Vir ille commemoratur; ita cum uterque *Bullæbo*, tum *Interianus de Ayala*, reliquique libri Censores, in ejusdem præcipue utroque Latine orationis genere propter castimoniam & elegantiam laudando & extollendo inter se velut certare videntur. Quin imo Theologus ille *Salnianticensis* emeritus Apollinem & *Mercurium* orat, ut *Martinum* salvum & sospitem diu conservent, prædicitque, fore, ut hic illorum aliquando forsan conciliis interfit:

Conscripturus Epistolas Deorum,

Dignas, que superis cadant ab astris.

Neque tamen hujus solum, sed reliquorum etiam ad unum omnium, quorum literæ in Fasciculo hoc continentur, dictionem Latinam tersam esse & comtam, candide testamur. Ut adeo pateat, quamvis, quod iidem dolent, jaceant in Hispania manufactiores literæ, superesse tamen nonnullos, per quos eisdem suum decus suumque pretium constat. Quæ causa etiam nos movit, ut raris hoc exemplum Annalium nostrorum memoriz mandaremus. Unum vero non placet, stili scilicet, quem vocant, ethnicismus, frequens & ubique obvias in omnium oratione, eorum quoque, qui sacro ordini adscribuntur. Sed, ut ad elegantiam redeamus, de ea recte existimasse

nobis videtur *Philippus Bulpho*, quando, in *histe*, inquit, *versibus bene te ipsum superasti. Ea est enim suavissimi Carminis sponse sua fluens facilitas, ac vernacula elegantia, ut omnes Veneris Cupidinesque, omnes denique jocos & lepores, tibi in ea scribenda affuisse consuem.* Ut vero sitim Lectorum, qui has delicias amant, aliquantam restinguamus, damus speciminis loco ejus initium:

Arca rigens clavis, & pelle Libydidis urfa,

Arca mea facilis tu comes una via,

Hæu! miserantur facies, atritu & pulvere fæda,

Præscinditque tuum plurima rima latus.

Compages etenim jam nullo insignis honore,

Proditâ villosa tergoe putris bias.

Nec compacta manent, crebroque foramine sordens

ipsa ruinoso lintea sarta sinu.

Quin etiam ferrum decrevit tempore, & ipsa

Decipit incautas ansa caduca manus.

Denique jam reddis sordentem pulvere vestem

Excipis & pluvium pervia tota Jovem.

Bis donas hiemes, variis erroribus acta,

Durasti, arcanis fida ministra meis.

Per freta, per scopulos, per inhospita marmora ponti,

Trajectusque vages præteroumis aqua;

Per nemora umbrosa, & præruptos caudibus Alpes,

Quicquid & obstrepera rauditur usque rota,

Hæsiit domino, non fracta laboribus unquam,

Aut onus obstreclans fune ligata gravi. &c.

Postquam toto Carmine varia illa itinera, eorumque pericula, copiose accurateque persecutus, cohibitoque itinerum futurorum amore, arcæ suæ bene precatus est, eandem inter alia refert his verbis:

Utque exanslati referas majora laboris

Premia, fixa polo nobile fidus eris.

Jamque appellabit te Graja carina Cibeton,

Tu solere arcam namque Latino voca.

*Te exoriente bilares sulcabunt alta carina,
 Et hinc clausas navita tutus aquas.
 Placabis fluctus tempestatesque sonantes,
 Et dabis Alcyones stella benigna dies.
 Ipsa viatori splendebis lumen amicum,
 Atque is securum te ducet carpet iter.*

In Epistolis adjectis pauca exstant, quæ huc referri digna videantur. *Pag. 30 Gravina*, clarissimus ille Romanorum Jurconsultus, una & Philosphiz & oculis deditus esse, & pecunia adeo poltere, commemoratur, ut vel ipsum *Crassum* provocare queat divitiis. *Pag. 38* laudanda utique Hispani de Traçœdiarum dictione est sententia, qua eam apertam, non humilem, non inopem, sed quæ dignos & proprios cuique personæ morès exprimat, præterea suis locis probe exsculptam & ornatum sententiis, neque tamen a naturalis sermonis lege, atque a recta ipsius naturæ imitatione, adeo alienam, disertis his verbis requirit, neque ita necesse esse ait, in iis principes viros inflatis buccis loqui altitonantia verba, seu potius fulmina verborum, cum utique discrimen aliquod intercedat inter temporalem optimatum orationem, & illam, quæ longo studio, cura, ac labore, in foro, aut in rostris, vel in Senatu, ab Oratoribus exhibetur. *Pag. 43* inciticia cum fastu conjuncta Prænestini cujusdam Antiquarii, ut id genus hominum in Italia vocari solet, recitatis lepidis aliquot ejus exemplis, falso deridetur. *Pag. 44* refertur, sigma illud falcatum, sive lunata forma, inter characteres Græcos, per Mafaicum pavementum templi Prænestini, a *Sulla* exstructi, sparfos, occurrere, atque hoc internèratæ fidei testimonio jugulari opiniones Criticorum quorundam, qui illud sigma circa *Antoninorum* tempora in Occidentem primum invectum putant, alii vero retrahunt ad *Augusti* ævum. *Pag. 46* narratur, inter veteris Tusculi reliquias esse ædificium quoddam nobile, ac vel semirutum, majestatem quandam præ se ferens, quod fuisse *Ciceronis* villam, fama est. *Pag. 56* insignis Typographorum Hispanensium in libris, præcipue Latinis, multoque magis, si Græca admixta sunt, imprimen-

primendis incitua notatur. Atque ejus rei vel ipse hic libellus testis est, cujus præcipue verba Græca, quænavis non adeo multa, hinc inde in mendis cubant.

**JOANNIS CHECCOTII, S. S. VICENTINÆ
Ecclesiæ Presbyteri, Canonici, atque Theologi, de Historia
Ecclesiastica Dissertatio, habita in illustri
Gymnasio Patavino.**

Venetis, apud Christophorum Zane, 1727, 4 maj.

Plag. 19.

Pag. 4-

5.

97.

Idem, ni fallimur, *Checcotius* est, cujus Epistolam Apologeticam *Jo. Georg. Triffini* in Diario Italico, *Giornale de' Letterati*, Tom. XXXII Art. VIII pag. 229 memorat affixam libro, cui titulus: *La Coltivazione di Luigi Alamanni, e le Api di Giovanni Racclati, &c.* Patav. 1718, 4. Iste Vir Pl. Rev. primus est, quem Senatus inclytæ Reipublicæ Venetæ Historiam Ecclesiasticam in celeberrimo Patavino Gymnasio solam docere jussit. Hoc equidem negotii datum erat *Francisco Alexandro Burges*, ex Ordine Minorum Conventuali, ut, qui in illa celeberrima alma Metaphysicam doceret, prælectionum suarum argumentum ita distribueret, ut per duos anni scholastici partes Ecclesiastica Historia, tertia vero Metaphysica scientia exponeretur. Avocabatur inde A. 1726 *Burges* ad Episcopatum Catinensem, quo vix inito, vita excedebat. *Burgo* in munere Patavino succedebat Vir Pl. Rev. *Checcotius*, imo constituebatur, ut omnem suam operam in Historia Ecclesiastica unice collocaret. Eam novam provinciam ut rite & more majorum ordiretur, recitavit d. 16 Cal. Febr. A. 1727 hanc de Historia Ecclesiastica Orationem, quam plenioris typis commisit, iis, quæ inde a pag. 27 leguntur, additis. Ob adversam valetudinem Autoris dum in nonum fere mensem premitur Oratio, variz fuerunt natæ Observationes, quæ ut potiora veterum loca, ita præcipue sacra oracula, referunt, ac in ima cera cujusque paginæ leguntur. Præsedit autem in hac inauguratione *Dominicus*

cus

aus Rusticus, Prætor Patavinz urbis. Dedicatum Opus est Ill. atque Excell. Triumviris, Carolo Ruzino, & Aloyfio Pisano, Equitibus ac D. Marci Procuratoribus, itemque Jo. Petr. Paschalis, qui cum præcedente Reformatores Studiorum Patavii illo tempore agebant. In ipsa ergo Oratione, præmissis quibusdam generalioribus, primo loco differitur, per quam studium ante Historiam et conscribenda via quasi constrata apud Hebræos fuerit, inde quibus de causis & quando, quibusque auspiciis Historia orta, quem denique in Judaica Philosophia ordine locum habuerit. Ne autem nescias, quæ Nostro de Historia Ecclesiastica sit sententia, en! accipe ejusdem definitionem: Ecclesiastica Historia est fuderis a Deo cum Abrahamo in electo semine inisti, hoc est, verissima ac vetustissima Theologia per multos doctrina ac legum & ceremoniarum gradus, plurimasque rerum gestarum facies, nunquam ad hanc usque diem intermissa confirmatio. Loquendi ratio, qua singula hæc executus est, non una ex multis, adeo luxuriat allegoriis, summaque cum sollicitudine veterum scrinia excussisse videtur, ne qua vox excideret, quam non sive sacer, sive profanus aliquis Autor præziret; quam in rem ipsa loca, unde sua desumfit, adducere, eaque illustrare, ipsum non tædet. Nobis sufficiat, ex eruditionis, qua Dissertatio hæc abundat, farragine ea veluti digito monstrare, quæ potissimum oculos nostros feriunt. Luc. XXII, 53, ἡ ἐξουσία τῆ σκότης ad tenebras Ægyptiorum, cum Hebræi Pascha celebraturi essent, respicit ex mente Oratoris nostri; eidemque Ps. XIII, 1, rectius per acceptionem exprimitur; Baal & Lar censetur idem; ad illustrandum Judic. VI, 18 seq. multa docte affert. Ex Es. LIII, 9, נתן עשיר כמתיו יהוה את רשעים קברו hunc sensum conficit: Et dabit Deus impios in exequias & funus ejus, & divites multos pro morte ejus, vel etiam: multas victimas pro morte ejus. Quam verborum vim ut adstruat, varias affert Criticorum ex penu depromtas Observationes, huncque locum interpretandum putat ex antiquissimo ritu gentium orientalium, quo ad magnorum Ducum tumulos honoris causa captivos ex hostibus jugulabant, de quo ritu

Pag. 7 seq.

19.

28.

32.

53.

58.

62.

ritu longe plura aliquot Dissertationibus de *Αυθρονοδιολα* in commune apud nos posuit Cl. *Paulus Daniel Longolus*, brevique simul integro Commentario sisset. Nec minorem Hebraicam Græcamque doctrinam prodit in interpretandis *Rom. 69 seq. VIII, 3, & 1 Petr. I, 11. Componit Ef. X, 17, cum Exod. X, 23. 72. Vocem מַלְכָּא ortam censet ex מַלְכָּא, filius, & מַלְכָּא, diademata, quasi מַלְכָּא מַלְכָּא, filius diadematis, qui nihil aliud, quam Baal, sit. Accesserunt Operi in calce locus 110 seq. ex *Irenæi Lib. I Cap. IV.* itemque peculiâres Dissertationes in 112 seq. *Herodoti Lib. II Cap. CXXI, & Actor. III, 19 seq. de ἀπροντασίαι.* Ceterum quod in Nostro maxime laudemus, est singularis modestia, præcipue si qua de iis, qui aliis religionibus addicti sunt, censura. Dolemus autem supinam typhotetarum negligentiam, qua potissimum Hebræicæ voces ad modum male fuerunt habitæ, quæ menda si indicanda, illorum numerum, quæ ultima dat pagina, multum superarent.*

C. PLINII SECUNDI HISTORIÆ NATURALIS ad Titum, Imperatorem, Præfatio. Ex MSS. & veteri editione recensuit, & Notis illustravit
DAVID DURANDUS.

Londini, apud Guiliehmum Innys, 1728, 8.

Plag. 5½.

Cum Cl. *Durandus* in Bibliotheca Societatis Regiæ Londinensis Codicem reperisset MStum, qui Præfationem *Plinii* Historiæ Naturali præmissam variis in locis non aliter solum, verum etiam quandoque melius, exhiberet, quam in præstantissima *Harduini* editione legeretur, operæ pretium sibi visus est Vir Doctiss. facere, & hanc ipsam Præfationem ea, qua in laudato Codice manu exarato existat, ratione typis exscribendam curaret, eoque pacto in majori luce poneret *Plinium* ipsum. Itaque ex Codice, quem usurpavit, *Durandus* non tantum *Plinii* Præfationem jam memoratam, sed & vitam *Plinii Secundi* ex Catalogo Virorum illustrium *Tranquilli* exhibuit.

Que

Quo vero majorem quasi Codici MSto fidem conciliaret, consulendam quoque sibi existimavit editionem *Plinii Venetam*, eamque primam, adeoque antiquissimam. Ex his igitur duobus libris hos fere *Plinii* locos haud infeliciter emendavit. Sic ab initio statim Praefationis, ubi *Harduinus* habet *natum apud me*, *Durandus* ex Codice MSto refert *natos*, ita, ut non ad *opus*, sed ad *libros*, in antecedentibus pertineat. Nec multo post, quando ab illo editum erat, *quoniam volebat aestimari ea*, nunc hic expressum datur, *qua volebat aestimari*, ex MSto & editione Veneta prima. Num. 3 pro *defendimus* restitutum est *defendimur* ex iisdem fontibus. Num. 4 *Harduinus* edidit, *hoc se facere pro innocentia, quod rebus humanis summum esset*, Noster dedit ex MSto: *Hoc se facere, quod sum Porcio innocentia rebus humanis summa inesset*. Num. 6 pro *Harduini* lectione, *ex exquisitis Autoribus*, hic est *ex quaesitis Autoribus*, & num. 7 pro *sarcitur* legitur *sancitur*. Num. 9 pro *ex illis nos intelligi velim* habetur, *ex illis nos intelligi velim*, & pro *omnibus, qua edidi*, conspicitur *omnibus, quos edidi*, pro *obtrektione aliena scientia* videtur *obtrektione aliena scientia*, & pro *ne respondere posses* legitur *nec respondere posse*. Quemadmodum vero in Annotationibus, ipsi Praefationi subjectis, lectionis exhibitae rationes reddidit Doctiss. Editor, sic non raro ab *Harduini* explicationibus discessit, & *Pliniana* sententiae lucem affudit. Immo nonnunquam conjectura quadam corruptae lectioni non dubitavit medicinam afferre. Sic, quando num. 3 in editionibus, quae exstant, plerisque adhuc lectum fuit, *cum apud Catonem illum, ambitus hostem, & repulsis, tanquam honoribus ineptis, gaudentem*, &c. Doctiss. *Durandus* ex *Tacito Lib. II Histor. Cap. XL*, ubi ita, *deditque postea Consulatum Simpliciter, innoxium & inemptum*, *Plinio* quoque restituit *honoribus inemptis*, pro vulgari illo, *honoribus ineptis*. Et num. 5, invitis licet omnibus libris atque editionibus, in quibus legitur *natura sua omnia*, intrepidus posuit *natura sua omnia*, qua de re in ipsis Annotationibus agit copiosius.

Pag. 1.

3.

4.

7.

9.

10.

11.

4.

9.

36.

45.

Fff

TRA

TRACTATIO JURIDICO-HISTORICA DE
*Expectativis & Investitura eventuali; præmissa Epi-
 stola JO. PAULI KRESSII, edidit
 HENR. ANDR. KOCH.*

Helmstadii, apud Christian, Frid. Weygandum, 1735, 4.
 Plag. 22.

Expectatarum, ut ajunt, argumentum, etsi nobilissimam, Ju-
 ris potissimum Feudalis, constituat partem, non ea tamen,
 quam dignitas ejus postulare videtur, diligentia huc usque fuisse
 pertractatum, quin potius pluribus adhuc Doctorum erroribus ja-
 cere involutum, nemo est inter artis peritos, qui facile inficias eat.
 Quo majori itaque studio illud persecutus est præsentis Opuscu-
 li Cl. Autor, eo magis laborum suorum hunc meretur fructum,
 quem Cel. *Kressius* ipsi præmissa in Epistola, quæ Commenta-
 tionis hujus docet præstantiam, haud vano augurio est augu-
 ratus. *Tria* autem in *Capita* Tractationem suam distinxit Cl.
 Autor, quorum *primum* agit de *Expectativa in genere*, in
 quo ipsius definitio, variz denominationes, inprimis Germani-
 cz, ex antiquitate eruuntur, origo demonstratur, justitia vindicatur,
 divisiones nonnullæ afferuntur, jus denique concedendi
 expectativam, & quæ illi sunt annexa, examinantur. In de-
 cidendis Quæstionibus, quarum non exiguum numerum conspici-
 cere licet allatum, saniora ubique principia sequitur Cl. Au-
 tor, additis interdum, quæ ad Jurisprudentiam caventem specta-
 re videntur. Tunc modi Expectativas tollendi recensentur.
 Ubi inprimis e veteri Germanorum Jure ac moribus monstrat
 Cl. Autor, eos quoque Imperii nostri Procures, qui a seculo
 nomen trahunt, Expectativas antecessorum servare haud esse
 obstrictos, nisi & eorum consensu fuerint concessæ; quam qui-
 dem assertionem domus Brunsvicensis exemplo comprobat, in
 medium ideo proferens *Augusti*, Ducis, Mandatum, quod no-
 tari omnino meretur. *Caput*, quod sequitur, *secundum Ex-
 pectativam Ecclesiasticam* persequitur. Ortæ ejusmodi Ex-
 pectativæ potissimum, cum beneficiorum Ecclesiasticorum col-
 latio

Pag. 3.
 5.
 7-12.
 14.
 17-23.
 46.
 56.
 58. 59.
 61.

latio ad unius pervenit arbitrium. Quoniam vero maximam partem provisionum elogio comprehendi solent, harum accuratam Cl. Autor suppeditavit historiam. Quam nimirum providendi de uno alterove beneficio facultatem patrum negligentia, aut precibus primum obtinuerant Pontifices Romani, mox Mandatis feverissimis exercebant, eaque gravissime abutebantur. Ortis inde acerbissimis querelis, nec desierunt, qui scriptis earum iniquitatem monstrarent & impietatem. Principes quoque & Patroni huic malo diversis obviam ire remedijs tentarunt. Inprimis memoria dignus est locus, quem a MSto Moguntino, A. 1440 composito, produxit Cl. Autor, Curiz Romanæ abusus circa provisiones egregie declarans. Ad Germaniæ autem Ecclesias quod attinet, earum plerasque suis, quondam Præsulibus ornabant Imperatores Romani, vacatura etiam interdum beneficia in futurum promittentes. Ast, relicta post varias contentiones capitulis eligendi libertate, provisionibus mirum quantum & has Ecclesias vexarunt Romani Pontifices, donec huic quoque abufui obicem ponere Ludovicus IV, Imperator, & alii, conarentur. Enata tandem post varia hinc inde acta, nationis Germanicæ Concordata, non nisi in universa gentis Germanorum opprobrium confecta, ipsique adeo funesta. Sub finem Capituli limitatam admodum his temporibus Pontificum circa provisiones potestatem monstrat, ut & Coadjutorias, ut ita dicam, Expectatarum scilicet Ecclesiasticarum genus, erudite explicat Cl. Autor. Peculiare videtur, quod quondam Pomeraniæ Duces post sacrorum conversionem pastoribus suis lege quadam injunxerint, ut antecessorum viduas vel filias matrimonio sibi jungerent. *Caput denique tertium de Expectativa Feudali & Eventuali* est inscriptum, Expectatarum igitur Feudalium origines quo redderet clariore Doctiss. Autor, successionis Feudalis historiam duxit, præmittendam, a Feudis Regni Germaniæ majoribus initium faciens, ac per temporum seriem persequens. Inprimis *Gundlingium*, qui e quodam *Wipponis* loco, *Conradum Salicum* perpetua lege filiis succedendi jus in Feudis tribuisse, probare conatur, refutat, citatum *Wipponis* locum de observantia,

Pag. 64.
66.

67.68.

70.

72.

74.

75.

77.

81.

83.

84.

88.

90.

97.

99.

Pag. 100.

vel permissione aut gratia Imperatoris, explicans. Eiusdem enim Imperatoris Constitutio, in gratiam Itolorum lata, quæ contrarium testari videtur, Italos solum obligavit, quid? quod & adducta ex *Cl. Autoris* sententiam abunde comprobant. Ita quoque sese habere videtur, quod idem *Gundlingius Luthario Saxoni* adscribit integrum legum beneficiarum systema, quod una cum *Marquardi*, Abbatis Fuldenfis, *Lehn-Recht*, & *Henrici VI* Sanctione, quæ, afferente eodem *Gundlingio*, successionem in Feudis agnatorum in tuto collocasse dicitur, fabulis annumerat *Cl. Autor* pactum dicti *Henrici* cum Imperii ordinibus, ad quod potissimum provocare solent hujus sententiae defensores, nunquam existisse, multis demonstrans argumentis. Successionem Feudalem investituræ, si ita loqui fas est, eventualis, sub qua & simultaneam comprehendit *Cl. Autor*, origo & historia excipit, ubi *Jo. Petr. de Ludewig*, omnia Germaniæ Feuda, & imprimis Saxonica, pronuntians oblata, indeque successionem agnatorum necessariam olim fuisse sine ulla investituræ eventualis necessitate, concludens, solide a *Cl. Autore* refutatur. Sequuntur investituræ eventualis, ut & ejusdem renovationis, effectus, ubi imprimis, agnatis ut præ aliis Expectativam concedat, Dominum hanc cogi posse, docet *Cl. Autor*. Tandem de Investitura agitur pura viventis, item putativa, de detrimento per Expectativam non inferendo, deque consensu expectativi in alienationem, ut & de consensu Domini in alienationem Feudi promissi, & feloniam circa illud remissione, de modis porro finiendi Expectativam, agnatione scilicet posthumi, & refutatione Feudi, de successione tituli singularis, negligentia, feloniam, ejusque remissione, emptione Feudi per Expectativam, de successione Clericorum Feudali, quæ jure quidem Clericis denegatur, ac denique expectationis domus Brunsvicensis in Comitatus Stadensem, Peinensem, Mohrensteinensem, Reinsteiniensem, & quam Serenissima hæc gens Waldeccensibus contulit in Comitatum Spigalbergensem, qui & casu existente Waldeccensibus traditus fuit. Quæ omnia singulari eruditione *Cl. Autor* persequitur.

FRIDE-

FRIDERIGI HOFFMANNI CONSULTATIONUM & RESPONSORUM MEDICINALIUM CENTURIA PRIMA, COMPLECTENS MORBOS CAPITIS & PECTORIS TOMUS I. EARUNDEM CENTURIA SECUNDA & TERTIA, COMPLECTENS MORBOS ABDOMINIS & ARTUUM EXTERNORUM TOMUS II. CUM INDICE LOCUPLETISSIMO, & RECENSIONE SCRIPTORUM, AB AUTORE EDITORUM.

Halæ, in officina Rengeriana, 1734. 4.

Tomus I Alph. 2 pl. 14. Tomus II Alph. 4 pl. 20.

Cum alii plures doctissimi Medici, tum maxime Hl. Autor a longis jam annis, & in ipsa denuo presentis Libri Præfatione, diligentissime inculcarunt, observationes morborum curationumque completas fundamentum omnis doctrinæ medicæ; dignasque adeo esse, quæ maximo semper in pretio habeantur, & ab ingenuis Medicis, quibus earum colligendarum & occasio & facultas obtigit, copiose enarrentur. Quare, cum ipsemet per tot annos domi forisque, maximo ægrotantium emolumento, & amplissima nominis sui gloria, artem medicam exercuerit, ac proinde præ mille aliis ejusmodi morborum historias condendi habuerit copiam, eandem quoque operam, quam aliis iterum iterumque commendaverat, suscepit, ut iis, in quod intuerentur, esset exemplum, & de gravissimis & difficillimis morbis, quorum causa consilium, maxime ab exteris, rogatus fuit, observationes maxime completas, hæc nunc Tomis, diverso tempore editis, in publicam lucem emisit. Quandoquidem vero ob sermonem patrium, quo Consultationes illæ maximam partem primum scriptæ, & deinceps publicatæ erant, exiguus & nullus fere ad externos reduebat fructus, earum præcipuas Latine versas duobus his Tomis sistit, easque novis quibusdam actas, & secundum diversas corporis partes in ordinem redactas. Tomo enim priori capitis & thoracis, posteriori autem abdominis, artuum, & universi corporis, morbi perconsentur. Nos non dubitamus, exteris

non minus grates fore has Consultationes, quam nostratibus Medicis huc usque fuerunt. Maxima pars agit de morbis chronicis, quos sanandi simplicissima atque tutissima methodus traditur. Videas enim non tam medicamenta multa arte parata, & Chymicorum igne extorta, aut operose commixta, & vehementiori agendi vi prædita, quam lenissima dietetica, ut plurimum ibi dilaudari, e. g. aquas minerales frigidas & colidas, sine & cum lacte, præcipue asinino, lac ipsum, & serum lactis, infusa theiformia, decocta temperatiora, aquam simplicem, balnea vel naturalia, vel arte ex aqua fluviali confecta, quorum continuato usu utique atroces sæpenumero & diuturni morbi profligantur.

PAULI GOTTLIEB WERLHOFII, MEDICI
*in Aula Hanoverana Regii, Cautiones Medicæ de
 limitandis laudibus & vituperiis morborum
 & remediorum.*

Hanoveræ, sumptibus hæredum Nicolai Fœrsteri & filii, 1734.

Alph. I.

Observationum de febribus elegantissimarum, quas Cl. Autor nuper edidit, nosque in his Annalibus nostris *Anni 1734 Mens. Jul. pag. 315 seq.* prout par erat, collaudavimus, magna huc usque inter eruditos & ingenuos Medicos fuit existimatio, communisque fere plausus. Fuit tamen Cl. *Galschenus*, qui, quod corticis peruviani adversus febres efficaciam mirifice inibi extolli, suas vero, quas de impostura illius corticis, item de usu ejus, quamvis recto, tamen noxio, in cathedra publica habuerat, Dissertationes itentidem sollicitari, cerneret, id sibi negotii datum credidit, ut alia Dissertatione, de laude febris falso suspecta, febrem sua indole, suis motibus, nunquam nocere, sed semper laudabilem esse sapientis naturæ conatum, nunquam medicina febrifuga avertendum, aut cohibendam, contenderet, eademque occasione *Werlhoftianum* librum variis in locis castigaret. Quanquam vero Doctiss. *Werlhoftus* ubique prope-

modum

modum de injuriis conviciisque *Gallienianis* queritur, his tamen se deterreri non passus est, quo minus novo hoc libro laudibus febris & censurae, corticis peruviani limites positurus, suas sententias pro virili tueretur. Ne vero privatam tantum rem ageret, sed publico etiam artis medicae cultorum bono operam hac occasione denuo navaret, eo animo Dissertationem de istidem limitandis morborum vituperiis laudibusque medelarum praemittere instituit. In duas itaque *Sectiones* sponte Opusculum dividitur. In *priori*, nihil esse tam noxium, ostendit, quin aliquando salutare evadat; nihil e contrario tam innoxium vel utile, quin aliquando noxam afferat. Unde quidem consequitur, rerum medicarum omnium eam esse indolem, ut laudes ipsarum & vituperia limites admittant. Cum naturae morborum medicatrices vulgo etiam appellentur, multa hic egregie de natura disputat, ejusque veram notionem eruit & vindicat; esse scilicet eam vim quandam naturalem, quae praeter artis potentiam ordinate in humano corpore operetur, & in sanitatem vel conservandam, vel restituendam, congruis motibus tendat, & consistere illam in divino structurae, connexionis, & proportionum in corpore vivo, ac ejus solidis fluidisque omnibus partibus, artificio, quod per fibrarum & humorum robur directionem ac usum, cuilibet particulae ad subtilissimas usque impressum, ad aliena sponte subigenda atque expumanda apprime pronum sit, quae & ipsa partim eodem sua sponte nitantur. Et, cum nonnulli, ut probent, principium aliquod intelligens hoc naturae nomine intelligendum esse, magna confidentia ad monstra & naturae errores provocent, in isto quoque ordinem esse mechanicum, adeoque cum mechanicis principiis optime conciliari, sapientiamque plusquam humanam in motibus corporis administrandis elucere, ostendit. Ex morbis complures salutari exitu terminantur, quique adeo iminerito timentur, & vituperantur magis, quam nocent, quamvis & multi jugulent, qui ignaros vel incautos non terruerunt. Similiter efficaciora remedia omnia ita comparata esse comperimus, ut nonnunquam terream ignaros, cum noxia esse nequeant, nocentque abusu, ubi non terruerunt.

Quae

Quæ hic generatim edixit, per exempla deinceps varii generis magis confirmat. Et primo id quidem in profluvii sanguinis & feri variis commonstrat, eorumque vituperiis, & vicissim encomiis sistentium remediorum, & laudibus medicamentorum minus in iis efficacium, obicem esse ponendum, monet. Ex morbis congestionum podagram præcipue persequitur, quam sine discrimine conviciis præscindi vetat, cum a variis sæpe morbis corpus præservet, materia vitiosa ad extremitates projecta. Hæc vero materia Doctiss. Auctori nihil aliud esse videtur, quam quædam portio sanguinis veri cum implicitis partibus chylofis, biliosis, ac feminabilibus, subtiliori & profundiori corruptione inquinata, ac per intervallorum periodos, maturatione facta, emergens in indolem naturali magis elasticam, calidiorẽ, graviorẽ, serum inspissantem hand sine stimulo inflammante acrisculo; quibus ex causis per hæmorrhoidum vias sese despumare, vel etiam potissimum ad extremitatum tendines & ligamenta, solo ceteroquin limpidiori mitiorique sero perluta, cum expansione & irritatione devolvi nitatur. Quicquid vero alii de remediis specificis jactitent, ea tamen nondum in promptu esse, quæ scilicet ipsam quoque diathesis tollant, Cl. Auctor existimat. Ea vero, quibus podagra vitiosa oppugnari solet, remedia, ut vesicatio, demulcentia, decoctum Viennense, dieta abstinentia, amara, tonica, præcipue aristolochia, pedum scarificationes, hirudines, hæmorrhoidum motiones, electuarium caryocostium, ipsaque curatio per lac, non eo usque laudari merentur, ut illæ commendationes infra suos limites non coerçantur. Ad febres quod attinet, easdem generatim consideratas, nec vituperandas nimium, neque vix etiam laudandas esse, recte affirmat, quemadmodum & ipse Ill. *Stabius* laudes earum maxime limitavit. Pari etiam ratione laudationes artis, febres excitandi, item corticis peruviani, aliorumque remediorum febrifugorum, opus habere cancellis evincit, & præcipuas circa corticis usum aberrationes notat. In *Sectione altera* modestè adversus Cl. *Galickonium* disputat, neque ullum momentum ex Dissertatione superius allegata præmittit, quin illud solidissime discutiat. Nos vero de iis re-

bus

bus multa commemorare instituti ratio prohibet. Illud unum reticere nefas esset, utramque *Sectionem*, ne macra nimis & effuca foret, observationibus & cautionibus theoreticis atque practicis abunde esse instructam, rerumque varietate Lectorem non rædiocriter retinere, & ut paucis dicamus, hunc ipsum librum laudes Observationum de febribus, omnibus iis rationibus, quas quondam enumeravimus, exæquare. Quam ob causam Cel. Autoris Observationes de variolis, prelo jam paratas, eo majori desiderio expectamus.

NICOLAI MOELLERI, ACADEMIÆ CÆSAR. PALAT. AVSTRIÆ SEN. & PROF. HON. DE INDUBIO SOLIS MOTU, IMMOTÆQUE TELLURIS QUIETE, DISSERTATIO.

Kilia, typis Godofr. Bartschii, 1734. 4.

Alph. I pl. 16.

Non moleste ferent rerum Astronomicarum periti, in gratiam eorum, qui a *Copernicana*, ut vocatur, hypothesi abhorrent, præsentem Tractatum a nobis commemorari, quippe quem sine dubio vehementer probabit hoc hominum genus, atque ad captum suum reperiet accommodatissimum. Omnia cum ex Theologia, tum ex Philosophia sua, collegit Vir beatæ memoriæ, & magno animi ardore *Copernicanti* opposuit, quæ contra horum profanissimam, (ut ipse loquitur,) instinctu Satanz olim excogitatam, ac deinde recoctam, sententiam facere arbitratus est. Duas etiam alias Dissertationes, de *conficta ad erroneas vulgi conceptiones & locutiones accommodatione, Deo & Scripturibus sacris temere imputata, ac de conficta mundorum particularium multitudine*; deinceps veteri majus quoddam Opus, de *Historia sacre, juxtaque religionis & sapientiæ divinæ, secundum Librorum divinorum ordinem, ab ætate ad ætatem, modo plane singulari & pateticarum & descriptarum, divina profusè veritate, explananda pariter ac demonstranda*, edere constituit. Sed fato, quo nuper beatè functus est optimus Senex, hæc simul intercidisse Opera videntur.

G g g

M. GEOR.

M. GEORGII BURCKHARDI RÜMELI-
NI, Pastoris Evangelici Oberweißhemii prope Bruch-
salium, Lexicon Critico-Sacrum, adde Ebraicum, &
quantum ad Vetus Testamentum spectat,
Chaldaicum.

Tubingæ, apud Carolum Theophilum Ebertum, 1730, 4.

Alph. 7 pl. 20.

Opus ipsum, quo Veteri Testamento lux accenditur, in duas Partes est distinctum. In priori omnes, quotquot in contextu primitivo Veteris Testamenti leguntur, voces ad quindecim cognationes reducuntur, earundem significationes, tam generales, quam speciales, ex harmonia linguarum Ebraicæ cum Græcæ, Latina, & Germanicæ, reteguntur, discrepantes Interpretum versiones examinantur, & quæ olim in Parte altera vel neglecta, vel sinistre explicatæ fuere, suppletur & corriguntur. In posteriori Parte radices, secundum ordinem literarum digestæ, cum derivatis suis explicantur. Præmittitur Operi Index locupletissimus omnium radicum Hebraicarum & Chaldaicarum, atque ex iis nominum & formarum derivatarum, quæ in Lexicis alias ægre reperiri possunt. Hæc est Autoris de Opere suo testificatio. In Dedicacionis formula explanat linguarum sanctarum utilitatem & necessitatem, testimoniis munitam. Præfatio aperit indolem instituti prorsus novi, quod in eo consistit, ut literarum omnes, excepto Resch, habeantur pro servilibus, vocesque, quæ in Veteri Testamento occurrunt, literis congeneribus scriptarum, ad quindecim cognationes reducantur. Ea Autor Rev. verba in primogenis & simplicibus duntaxat numerat, quæ in literam aliquam gutturalem desinunt. Præsit Nostrium jam Judæus, R. Jona Abben Gannach, Medicus Hispanus, qui circa annum 1721 inclavit, monente Richardo Simonsia. Nec negari potest, dari cognationem pro inveniendis significationibus vocum generali inter literas נדנן & פ. Quis enim, nescit, Spiritus hosce tantum intensione & celeritate quadam pronuntiandi differre? Præterea concordant נדנן & פ.

id

id quod ex collatione linguarum, Ebraeae affinium, satis perspicitur. Porro conveniunt מ & ב. Nec non congruunt מ & פ. Dudum enim inculcarunt Grammatici illud tritissimum: Literae unius organi facillime inter sese permutantur. In subsidium assumit Autor collationem locorum Sacri Codicis accuratam & Interpretes eximios, quorum tamen expositiones haud raro virgula censoria notavit. Quod vero mirandum, Autor opus non habuit, significationem ullius vocis ex linguis aliis Orientalibus emendicare, sed, quae ipsius sunt verba, *linguam sanctam integritati suae, perfectioni, & pristino nitore, restituit*. Plura ipse praestitisset, ni inclementia fati eum tribus & viginti jam tum annis in locum amandasset, a supellectile libraria & consortio literatorum remotissimum. Geographica vocabula, in utroque Codice Sacro obvia, hic passim exponuntur. Singularia sunt, quod מן *Magus*, vox Persica, ex מן deducatur: מן *istis* ex מן *excivis, selegit*: מן *ex civit, excivis*, exponatur per copiam, hospitam, omisso מן significatu: מן *ex chorum cantantum*. Locus מן *Sam. XV, 16, 1 Reg. IV, 23, V, 4*, explicatur per *transitum*, & speciatim *Thapsacum*, oppidum Euphrati conterminum. At ex Periplo *Scylacis* constat, Orontem, Syriae flumen, olim dictum fuisse *Thapsacum*. Nec fluvius promissionis, *Pbrarb*, ad Euphratem quadrat. Nec Regum Judaeae ad Euphratem patuit potestas. Monuit jam nonnulla *Joannes Oldermanus*, in quem eo nomine edidit stricturas *Cel. Millius*. Tempus, quo veritatem agnoscere datur, suppeditabit eliminandae hypothese receptae occasionem. Notamus porro, vocem vexatissimam מן exponi per *alaudam*, quae P. I p. 789 per *cornuicem* fuerat explanata. In loco *Gal. II, 7, εὐαγγέλιον τῆς ἀνδροβουλίας, τῆς περτομῆς*, dici contendit per subauditam vocem *ἀνδρω*, ut intelligatur Evangelium virorum praeputii & circumcisionis. מן *exponuntur nec per Pygmzos, nec Migdonenses, sed per ambidextros*. Locum *Madbabab, Jof. XIV, 4*, obvium, de regione Babyloniae capit. מן *redditur per dibaphum & coccinum*. Non possumus,

P. II
Pag. 160,

9.

Ggg 2

quia

quin Pl. Rev. Autoris assiduitatem patientissimam suspicimus, qua exquisitum sane laborem profligavit, æque persuasum nobis habentes, per cognationes literarum unids instrumenti sæpius felicissime nativum erui significatum. Quod vero idem sibi aliisque persuadet, voces, Codice Veteris Testamenti sacro contentas, sigillatim ad latifundia Ebraeæ linguae, tanquam ad patrios lares suos, esse referendas, in eo hæsitare, ni dissentire, licebit. Quis enim docebit, Judæos semper omnia sua elaborasse opera, abstinuisse a rebus importatis, quibus peregrina adhaerent vocabula, & adeo abhorruisse a commercio populorum circumvicinorum, ut vöculas ab eis nullas adsciverint? Quam vellemus quoque, Autori ad manus fuissent *Semuelis Bocharti, Alberti Schultens, Matthæi Hilleri, Jo. Andr. Danzii, Jo. Christoph. Wichmanshausen, Jo. Clerici*, Autorum Bibliothecæ & Musæi Bremensis, & aliorum, Opera singula? Ut vero & nos symbolam nostram ad institutum hoc saluberrimum conferamus, communicabimus etiam Autore significatus vocum difficiliorum, alibi haud satis obvios. **בַּיִת** denotat vas illud cavum, quod conscendit Pythia, ut ex eo varicina, in versus redacta, funderet. Græcorum *ὀμφακός* & Latinorum *umbo* sunt voces affines. **בַּיִת** *ret in arctum compressionem* significat. **בַּיִת** est *amorgina byssus*, viridis ex flava, dicta ab insula Amorgo. **בַּיִת** notat *collectationem* cum aliquo, quæ fit retentando, ut amicus amicum, clients patronum, detinere solet. Conf. *Luc. XXIV, 29*. **בַּיִת** est *byssopus*, adpersioni adhibita, quæ tribus constabat caulibus, in unum fasciculum colligatis, quorum cuique tinus adhaerebat ramusculus, docente *Matmonide*. **בַּיִת**, est id, quod durat, ac in sede sua inexhaustum permanet, ostendente *Alberto Schultens*. **בַּיִת** est mas ovium ac caprarum intra alterum ætatis annum, teste *Abarhanel* in *Comment. ad Levit. Cap. II pag. 243* ed. de *Vicil*. **בַּיִת** est *lympanum arratum*, signum, quæ tristitiæ præferens. Autor libri *Schilke Flaggelbarim* f. 5 ed. 1. **בַּיִת** sunt lapides, qui spargunt scintillas, ostendente *Alberto Schultens*. **בַּיִת** est *latum reddere, serenumque*, instar solis, pulsæ tristitiæ nebulis, decente *to-*
dem.

dem. כַּרְסוּם, כַּרְסוּם, כַּרְסוּם, כַּרְסוּם, notant *byssum*, gossipium, xylinum. כַּרְסוּם idem est ac *effervescit*, fervore quodam erupit, monstrante *Alberto Schulsens*. כַּרְסוּם *stus aquari & haurire*. כַּרְסוּם est *Daricus*, numus Persicus, a *Dario* sic dictus. Suffecerint hæc in præsens. Multa sane restant evisceranda in tenuissimis linguæ Ebrææ reliquiis, quæ in Sacro Veteris Testamenti Codice asservantur. Lexica, quibus adhuc utimur, superstructa sunt *Kimchi* libro radicum, interpretationibus Rabbinicorum Interpretum, collationibus locorum, translationum antiquissimarum fidei, & allusionibus literarum ad voces earum linguarum, quibus cum Ebraica vel exiguum, vel nullum, fuit commercium, præterea Grammaticorum fictionibus. Gratulamur iis proinde, qui vires intendunt, ut undecunque linguæ antiquissimæ splendorem ac dignitatem, ni ab integro adjiciant, certe confervent.

Deutsch- Lateinisch, und Russisches Lexicon, &c.
h. e.

LEXICON, EXHIBENS VOCABULA GERMANICA, EISQUE ADJECTA AC RESPONDENTIA SIGNIFICATU VOCABULA LATINA & RUSSICA, UNA CUM ELEMENTIS LINGUÆ RUSSICÆ, AD USUM PUBLICUM AB IMPERATORIA ACADEMIA SCIENTIARUM PETROPOLITANA EVULGATUM.

Petroburgi, ex Typographia Academiz Scientiarum Imperiali,

1731, 4.

Alph. 4 pl. 13.

Quemadmodum Europa reliquis orbis terrarum partibus spatio ac magnitudinæ cedit, ita commerciis, ingeniiisque, & scientiarum splendore, in dies æquæ effert lætissime, tantumque ceteris antecellit, quantum lenta solent inter viburna cupressi. Si enim, a capite & ipsa Lusitania exorsi, ad extremos Sarmatarum fines excurrimus, subsidia, scientiis literisque a fumis rerum arbitris conciliata & admota, amœnissime efflorescere, tam claris videmus e testimonio, ut fulgor vel invitis

Ggg 3 oculos

oculos peftringat. Monumentum luculentiffimum præbet is, quem in præfens orbi literato indicamus, Liber, qui in suo genere est primus, & ex imitatione Gallorum, qui autoritate Regali per quadraginta annos Lexicon linguæ fuæ vernaculæ Superiori Seculo adornarunt, potiffimè enatus. Fundamenti loco ferviit *Weismanni*, Germani, Dictionarium Germanico-Latinum. Hujus enim libri translatio Ruffica jam exftabat. Nec aliud facile Lexicon tantam vocum phrafiarumque Latinarum copiam fuppeditat. Editio hujus novi, quod præ manibus eft, Lexici tardiufcule proceffit. Autores præterea ingenue præ fe fe ferunt, nãvos omnes ab eo haud abefle, præcipue in plagulis primis, promittentes prolixè, editiones fecuturas incudi redditum iri, ne quid fuperfit, quod tandem vota Lectorum queat remorari. Rogant univerfos iidem humaniffime, ut pro viribus ii, qui valent, velint Operi accessiones haud denegare. Laudatur eo nomine Amicus ipforum quidam ftudiofiffimus. Elaboratur Grammatica Ruffica pridem copiofior. Ea vero antequam luci publicæ fuerit tradita, confultum ducunt Viri Celeberrimi, confulere eis, quorum intereft, Elementorum Grammaticorum expositione, Lexico fubjuncta, & fex plagulis conftante. In gratiam eorum, qui MSta volvunt Ruffica, Catalogus compendiorum fcripturæ, quibus *abbreviaturarum* barbarum eft nomen, debito loco infertus fuit. Nec quidquam eorum eft omiffum, quæ in Libellis Grammaticis ad neceffitatem & utilitatem linguæ cognofcendæ facere ulla ratione poffunt. Jam nihil reftat, niſi ut Autoribus de moleftiffimo faluberrimoque labore feliciter exantlato publice gratulemur, ex animo eis vires, promiffis Operibus fuffecturas, apprecantes.

LAMENTAZIONI DEL SANTO PROFETA
GIEREMIA, &c.

h. e.

THRENI FEREMIE ITALICIS VERSI-
bus adſtricti, Autore BENEDICTO MENZINO,
Cato-

*Canonico S. Angeli; & translati e Græco textu, &
ex Ebraico ~~per~~ emendati ab ANTONIO
MARIA SALVINI.*

Florentiz, apud Bernardum Paperini, 1728, 4.

Plag. 7½.

Liber ipse, nitidissimis excusis formis, Ill. ac Rev. *Alaman-*
no Salviati, Legationis Præfidi Urbinensi, fuit inscriptus.
Quæ ad affectum vivide delineandum faciunt, vocum lectissi-
marum copia nitent. Et impenitus ea fulgerent, opinamur, si
rhythmus ubique concordiam præferret discordem, & accen-
tus, proso in sermone receptus, maneret idem nunquam non
in ligato. Verum hæc desideria fortassis sunt nimia. Nemi-
ni ingratum id esse potest, quod de sermone Ebræo & Græ-
co rubram promittit. Nobis non licuit sic esse felicibus, ut
emphases & accentuationis moras, ex contextu Ebraico huc
translatas, animadvertere potuerimus. Inprimis in *Cap. IV*
non *draconibus*, sed piscibus Lamentin, tribui mammæ, puta-
mus, queis pullos suos lactant.

*MICHAELIS SZATHMARI, V. D. M. ET
Prof. Ord. in illustri Schola Vasarbelensi, Tyrocinium
Emblematico-Propheticum in S. Jobi XXXVIII,
& in Jof. X, 12, 13, 14.*

Franequerz, apud viduam Friderici Horrei, 1732, 4.

Plag. 17.

Et hypothesi Cl. Autoris *Job* est typus primæ Novi Testa-
menti Ecclesiæ, & concio Dei *Cap. XXXVIII* ad *Jobum* di-
recta Ecclesiam Apostolicam usque ad annos æræ Christianæ
LXVI ut *Jobum* mysticum respicit. Sed veremur, ut ratio-
nibus suis, quas in Introductione fundamenti loco posuit, allati
sensus evincatur veritas. Licet enim ex dicto *Jacobi Cap. V, 11*:
Τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἀνίστατε, liqueat, *Jobum* in typum mo-
ralem, seu exemplar patientiæ, Christianis fuisse, non tamen ex-
inde

inde probabitur, ipsum etiam fuisse typum Prophetarum, & ad significanda primitivæ Ecclesiæ fata a *Jobo* mystice expositum. Sic etiam sese res habet, si *Jobus* de se ipso dixit *Cap. XVII, 6*, quod Deus ipsum constituerit עַבְדִּי לְיָוָה? ut populis exemplum præbeat. Ibi de dandis fidei & virtutum exemplis, minime autem de se, ut *Jobo* mystico aut Emblematico-Prophético, quidquam cogitavit. Quod reliqua attinet argumenta, quæ ad invidiam sensus literalis composita sunt, quasi in sensu Autoris mystico tantum Deum decens lateret sensus & veritas, literæ vero nudæ argumenta, a rebus naturalibus deprompta, in mente *Jobi* non haberent rationalem & convincivam apodixin, ista potius in ejusmodi mysticas expositiones invertenda nobis videntur. Tantum vero abest, ut nobis persuadeat, ex creationis operibus non tam conspicuam esse Dei potentiam & divinitatem, quam ex depositis mysticis, ut potius credamus *Paulo, Rom. I, 19, 20*, hanc apodixin omnes gentes reddere inexcusabilem. Quare non est, ut Deus in oratione sua ad coactiora & longe petita Emblemata mystico-prophætica confugisse censatur, utpote quæ *Jobo* multo magis fuissent *ἀνεξήγητα*, nec ad auditum divini orationis ipsi unquam in mentem venissent. Cavendum igitur nobis existimamus, ne mysticis cupidinis ita incedamus, ut in fastidium & coarctatum sensus literalis incidamus. Ea enim ingenii luxuriantis est ratio, ut ejus fastui vilescat, quod sponte se prodit & facile patet, arrideat vero, quod mysteriorum involucris absconditum se sistit. Hinc fordet simplicitas sensus literalis, qui tamen, accuratiori sciendi perveſtigatione indignus habitus, ne quidem comprehenditur. In explicatione typica etiam id apprime est attendendum, eam vel nullam esse, vel admodum incertam, quam intendisse Autorem sanctum, probari non potest. Jam vero in oratione Dei ad *Jobum Cap. XXXVIII* nullum reprehenditur indicium, quo Deus testetur, se non facta creationis opera, sed futura Christianismi primordia, respicere. Interim, licet unius dicti non nisi unicus ab Autore intentus detur sensus literalis, multi tamen & varii ejus possunt esse usus & accommodationes. Quare, si sensus mysticus non confunditur cum accommodationibus

nibus allegoricis, facile concedimus, omne verbum divinum artificiose quodam lusu ad usus spirituales posse deduci. Id quod etiam Cl. Autor in hoc Tyrocinio Emblematico-Propheetico sic præstitit, ut Lector, qui allegoricis delectatur conceptibus, multa inveniat plane singularia. Non solum, quæ de terræ creatione dicuntur, ad fundamentum Ecclesie Novi Testamenti, suffragantibus multis Prophetarum allegoriis, dextre applicuit, sed & multas comparationes inexpectatas adhibuit. Sic sumit sibi licentiam conjectandi, amicos tres *Jobi, Eliphazum, Beldadum, & Saphiram*, figuram gerere Pseudo-Christianorum, quales fuerint Gnostici, Ebionithæ, & Cerinthiani; *Elihu* autem inveniri in Apostolo *Paulo*. In expositione mystica *vers. 7* per júbila stellarum matutinarum, & vociferationem omnium filiorum Dei, intelligit Angelorum cantus in nativitate Christi, cum hymnis *Zacharie, Mariae, Simonis, &* aliorum. Et hæc demonstratione nihil ipsi est evidentius. Ex ipsius conjectura etiam Orion erit emblemata diaboli, & per *Arctophylacem*, seu *Booten*, indigitabitur Christus. Ex his de via ab Autore in reliquis calcata jam judicari poterit, nec est, ut plura proferamus. Meditationes, quas in *Jos. X. 12, 13, 14*, apposuit, spectant ad diem, quo sol ad *Jesus* mandatum substiterit, quem diem 36 horarum exhibuisse putat typum & emblemata spatii, quo Servator noster in sepulchro quieverit. Ejusmodi meditationes e Sacra Scriptura non mysticum erunt sensum, sed mysticos ipsi inferunt lusus.

Pag. 9.

24.

97.

106.

TRAITÉ DE LA SIMPLICITÉ DE FOY.

h. e.

COMMENTATIO DE SIMPLICITATE FIDEI.

Parisiis, 1733. B.

Pag. 19.

Conamur de simplicitate fidei differere, universi ac singuli. Meta tamen conatui ejusmodi est præstituta, certique ex-

H h

stant

- stant fines, ultra quos in hac mortali vita progredi haud licet eis, qui obtemperare Deo student, tum respectu intellectus in credendis, tum ratione voluntatis, praecipue in agendis. Hofce terminos Autor tuetur, eosque ad simplicitatem fidei revocat. Superstitionem odisse fas est; at, Atheismum & profanitatem, in sentiendo admitti solitam, fovere, haud minus est turpe. Ad amuffim simplicitatis refertur hic quoque agnitio & veneratio Monarchiae Ecclesiasticae. Necessitatem & utilitatem simplicitatis sacrae repraesentat Praefatio. Libellus *duobus* constat *Partibus* secundum geminam simplicitatis speciem, quarum *una* in credendis, *altera* in agendis, consistit. Definitio & fixa determinatio simplicitatis haud affertur. Stylus Ecclesiasten ornat, demonstrationis indolem respuit. Officium rationis humanae paedagogicum laudatur; alibi vero Autor eam deprimit, & Metaphysicam nauseat. Ad auctoritatem Ecclesiae, tanquam ad asylum, continuo recurrit; nec utique postulat, ut cuiquam ad sensum proprium de rebus divinis respiciendum sit, dichitans, examen fidei, ex ratione sana susceptum, esse respiciendum. *Fenslonti* amor mysticus repudiatur. Vis conscientiae, in comprobanda veritate caelesti elucens, egregie exponitur. Incredulis saepius inculcantur momenta haud contemnebda, dummodo illi in stilo homiletico obmoto acquiescant. Autor Protestantes videtur appellare *fratres*, ni Janfenistas intelligat. Promittit adhuc Librum *de auctoritate Ecclesiae*, proxime a sese edendum, quo sine ipsi vires apprecamur firmas vegetasque.
- Pag. 71. 69. 174. 67 seq. 150. 92 seq. 61. 70.

LETTRES PHILOSOPHIQUES, &c.

h. c.

EPISTOLÆ PHILOSOPHICÆ, ARGUMENTI *serii, critici, & jucundi.*

Parisii, apud Saugrainum, 1733, 12 maj.

Alph. 1.

Doctiss. Autor harum Epistolarum, Equiti Illustriss. *Gmil. Yonge* dicatarum, qui sub literis L. C. D. T. latere voluit, punctum

ctum tulit omne, utilia dulci miscens, finemque suum ac premium obtinuisse videtur, quod in brevissima ad Lectores Praefatione sibi praefixit, his nimirum ut placerent, quas scripsisset, Epistolae. Habent nempe, quo placeant, & argumenti gravitate, & tractationis soliditate, & stili vividi nitore venusto. Numerus Epistolarum ad XXXVII adscendit, serie sromatica locatarum vel ideo, ut tractatorum in iis argumentorum, semet invicem subsequen- tium, varietas Lectores tanto magis capiat, eosque simul pascat & instruat. Epistola prima, de Lapide Philosophorum, false perstringit eos, qui eundem inventuros se sperant, & vel ampullatis de eodem gloriantur dictionibus more Empiricorum, vel frustra hunc parare satagunt operationibus variis ac processibus ita dictis; altera comparationem sat ingeniosam instituit inter naturam & artem, ac utriusque mutuas prerogativas, mutuanque conjunctionem; tertia, ut titulus praefert, ad artis salutaris Professorem quendam Lipsiensem directa, festivum aliquem Scepticismum medicum, praesertim quoad curas Sympatheticas, & alias praes nonnullorum Medicorum Machiavellisticas, inculcat, adducit hanc in rem Paltingentis verbis ex Zodiaci vitae Libro quinto, satis amplis, quibus satyricae illae perfricantur; quarta de oeconomia facultatum hominis naturalium, eandem mutua relatione, appetitu nimirum, sive instinctu naturali, sensitivo, & rationali, sive intellectu & voluntate, philosophatur; quinta sat lepide pertractat imbecillitatem intellectus humani, adducta largissima segete praedudiciorum, superstitionum, & ejusmodi commatis errorum. Sic e. g. opinio, quod Philosophia vires mirabiles suppeditet ad adversa perferenda, eo modo eluditur ab Autore, ut quaerat: Ad quam adversa? praeterita? num praesentia? num futura? De praeteritis rem, ait, esse certissimam; de futuris, esse posse; de praesentibus vero si quaestio sit; considera, quae, Philosophos, mala inpraesentiarum perferentes. Sexta, quae inscribitur de felicitate hominis temporali, miseriam ejus graphice depingit. Septima existentiam Dei ex ignorantia nostra de anima nostra probare annititur; octava inquit in animarum diversitatem, ejus-

Pag. 1.

13.

24.

36.

48.

58.

77.

85.

- Pag. 94. demque causas allegari solitas; *nona* jucundis ratiocinationibus dijudicat, utrum bestiae sint rationis expertes, & prout *Cervisiani* expriment, merze machinae; *decima* de origine morum philosophatur; *undecima* directa conspicitur contra ingenia, quae valgo dici cupiunt, *fortia* (*esprit fortis*), immortalitatem animae in dubium vocantia; *duodecima*, utrum spiritus post mortem corporum, quae inhabitaverunt, redeant, disputat; *decima tertia* varia de Geniis profert; *decima quarta* argumentum de Magia & sagis pari eruditione & libertate pertractat; *decima quinta* profert axiomata varia, in educatione infantum probe observanda. Sequitur dein, post varias Epistolas mere serias ac Critico-philosophicas, series quarundam jucundarum. *Decima sexta* quippe, utrum celibatus, an matrimonium sit praestantius, disceptat. Ejusdem generis sunt sequentes, nimirum *decima septima* & *octava*, quae sunt breviores; *decima nona* de statu conjugum afflicto, quem Galli vocant *le Cocuage*, disserit; *vigesima* subministrat axiomata ad inveniendum felix conjugium; *vigesima prima* quaestionem: uter sexus magis propendat ad amorem, dignior, an sequior? ita decidit, ut, sequiorem plus deperire solere objecta minus perfecte cognita, digniorem vero illa objecta, quae penitus perfecta habeat, contendat; *vigesima secunda* de erotico furore agit; *vigesima tertia* quaestionem tractat, utrum mariti plus ament uxores, quam diligantur ab uxoribus; *vigesima quarta* comparisonem sexus utriusque instituit; *vigesima quinta* disquirit, utrum feminae plus accedant ad naturam mulae, an ad naturam caprae? *vigesima sexta* Dissertationem de risu & lachrymis continet; *vigesima septima* de morte, divitiis, & deliciis hujus Seculi; *vigesima octava* de nobilitate vera, sententiam dicit; *vigesima nona* sensibus errantibus ac fallentibus iudicium sanae rationis praefert; *trigesima* de primo principio rerum omnium agit; *trigesima prima* demonstrare nititur, fortunam & cadum (*hazard*) inter entia rationis referenda esse, fatum vero (*destinée*) nil esse aliud, nisi ordinem divinitus semel constitutum; *trigesima secunda* probat, rō nihil esse aliquid, contra communem opinionem, nihil esse nihilum; *trigesima tertia* de corbibus foeminarum & de falsa peri-

perſcelide hiftorias, perinde uti *trigeſima quarta* fabulas quasdam ac poemata, nec non hiftoriam filii perſiti metricè deſcriptam, connectit; *trigeſima quinta* triumphum virtutis de amore inordinato, hiftoriam quandam Anglicam recensendo, repræſentat; *trigeſima ſexta* comparationem Philoſophi & Politici ex *Platone* affert; *trigeſima ſeptima* denique 122 axiomata, ad vitam felicem acquirendam facientia, monſtrat. Itaque, ſive utilis, ſive jucunda ames, Lector, in hiſ Epiftolis largiſſimum ingenii tui pabulum offendes.

Pag. 374.

392.

458.

DE SOCIETATE ANTIQUARIA LONDINENSI
ad Virum Celeberrimum, JOANNEM ERHARDUM
KAPPIUM, Prof. Eloqu. Ordin. in Academia Lipſienſi,
& Collegii Majoris Princ. Collegiatum, Epiftola CHRISTIANI
KORTHOLTI, M. A. Ordinis Philoſ. Lipſ.
Aſſeſſoris, & Collegii Minoris Principum
Collegiati.

Lipſiæ, apud Jo. Chriſtian. Langenhemium, 1735. 4.

Plag. 2.

Cl. *Kortholtus*, ex itinere Anglicano Amſtelodamum redux, cum Cel. noſtro *Kappio* nova literaria communicaturus, quæ ejus auſpicio eruditorum cætus non noſſit percipere, Epiftola Amſtelodami d. 15 Maji A. 1734 ad eum data, Societatis Antiquariæ Londinenſis hiftoriam recensuit. Quam quidem, cum Londini ageret, ex ejuſdem Societatis, cujus Conventibus ordinariis ipſe interfuit, manuſcriptis adverſariis excerptit. Cum præter Cl. *Kortholtum* adhuc nemo unus de hac Societate aliquid literis & memoriæ prodiderit; operæ pretium eſſe ducimus, hic loci ſummatim exponere, quæ in hac ipſa Epiftola referuntur.

Societatis Antiquariæ Londinenſis finis & ratio eſt, per diligentiffimos Inveſtigatores Antiquitatis veterem memoriæ recognoſcere. Regnante *Elifabetta, Guilielmo Cambdeno*, qui impendio ſuo novam Hiftoriarum Profeſſionem Oxoniæ dedi-

Pag. 4.

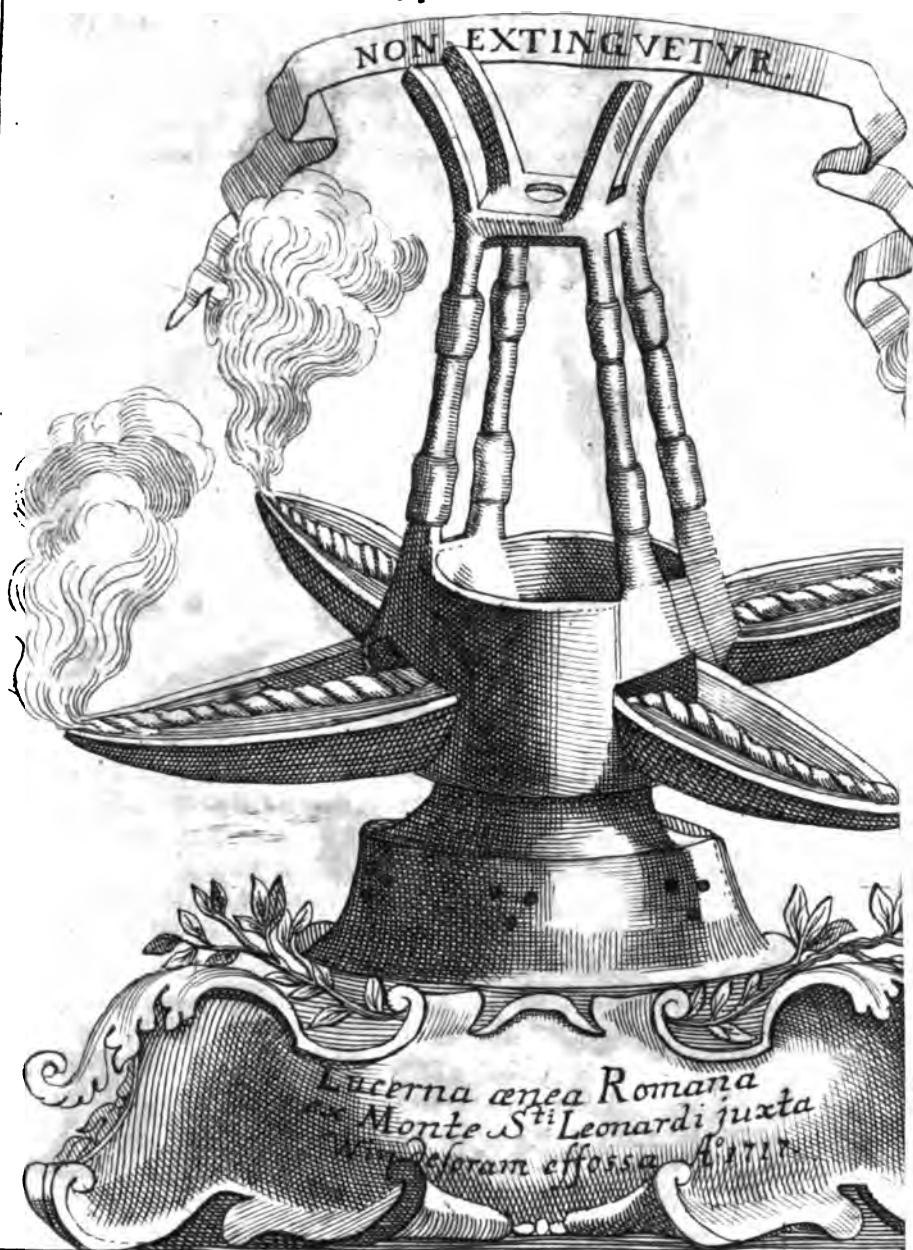
Hhh 3

cavit,

- cavit, & Annales Britannicos contexuit, nec minus *Joannes Cottonus*, qui supellectilem illam literariam, *Cottoniana* Bibliothecæ nomine insignitam, Londini collegit, primi sunt Auctores & Conditores Societatis hujus rerum præscarum perstudiosa. Quorum auspiciis ad tempora usque belli civilis fœdalitas hæc insigniter floruit. Cum autem ob bellum civile perturbatio rerum omnium & magna confusio in Anglia consequeretur, curarum cogitationumque suarum partem prope nullam in antiquitates suas derivare poterant Socii. Sub *Caroli II* imperio autem Societas Antiquaria iterum cœpit caput erigere, & præter ceteros Vir Ill. *Edm. Ashmoleus* annisus est, ut, deperitior fortuna frueretur. Hic *Ashmoleus* non solum edito de *Ordine Periscelidis* eruditissimo Commentario de *Historia Anglicana* optime meruit, sed etiam variis rebus aliis nominis sibi peperit celebritatem. Eidem enim *Ashmoleianum* omnium læmone celebratum *Museum*, quo Oxonia merito gloriatur, nomen suum acceptum refert, quod illud rebus valde curiosis & pretiosis, ad *Historiam naturalem* pertinentibus, primus dotare cœpit. Nec minus *Mercurtophili Anglici* sibi induit nomina & *Eugenii Philaletis*, ut, bene multos libros Chymicos publicando, sub hac larva delitesceret. Post fatalem *Elisæ Ashmolei* diem Societas Antiquaria conventus ordinatim hæc egit ante annum 1718. Cum enim Vir maximæ existimationis *Johannes A. 1718* Societatis Antiquariæ Acta manibus teneret ipse, & oculis subjiceret suis, ut altius illa extollere posset caput, & majorem cultum capessere, resuscitavit prope extinctam, conatu honestissimo, & felici admodum successu. Dicto anno 1718, & quidem primo illius mense, Societas Antiquaria unum in locum denuo congregari cœpit, qui est ænopolium, (*a Taverna in the Fleetstreet*.) ubi quovis die Jovis cœtus suos facere non desistit. Simulatque huc convenere, unus ex Sociis consortionis prælegere & recitare consuevit *Observationem antiquitatis studium illuminaturam*. Reliqui Societatis consortes de illa *Observatione* libere ex more judicant, & dicunt sine cunctatione, quod sentiunt. Per sæpe etiam conferunt descriptionem cum tabulis, monumentique vetusti producitur exemplar, & momen-

TAB. III ad Supplem. Nov. Act. Erud. Tom. I

NON EXTINGVETVR.

SOCIETAS LONDINI REI ANTIQVARIÆ S^{ocietatis} *Google*
Ian. A^o MDCCLXVIII.

tō suo ponderatur, an exacte respondeat archetypo. Præcipuus
 tamen Societatis est finis, ut Magnæ Britanniæ Antiquitates so-
 licitius investigent, & undique arceant, comportent, ac con-
 quirant, conquisitasque conservent. Quocirca æri curant inci-
 di, quæ passim reperiunt, monumenta vetusta, ut, iis longo tedi-
 porum intervallo deperditis, posteritas minimum pictura frus-
 tur. Hujuscemodi imaginum ære excusarum prior *Parti A.* Pag. 8.
 1726 prodit in lucem hoc indice: *Collectanea Societatis rei*
Antiquariæ studiosæ. Cl. *Kortholtus* itidem Londini oculis
 suis subiecit apparatus minime contemnendum jam nunc
 ære expressorum monumentorum præci ævi, quæ sola Anglia &
 curiosis & eruditis Collectoribus subministravit. Propediem
 illa divulgabuntur, alteramque Collectaneorum Societatis Rei
 Antiquariæ constituent *Partem.* In adversariis suis manuscri-
 ptis hæc habent instituti rationem. Primum annotant, ubi lo-
 corum in Anglia vetusta delitescant monumenta, & quis eorum
 sit possessor; tum antiqua monumenta Romana conquirunt,
 postremo Saxonica, Runica, Danica, &c. Nec minus habent
 rationem Scriptorum præci manu exaratorum, & annotant,
 quæ ad explanationem antiquarum rerum proxime aut scripta,
 aut excogitata sunt. Ad leges hujus Societatis quod attinet,
 pluribus adstringi conditionibus consortes illius nolunt, qui pro
 lubitu aut præsto esse possunt Societati, aut ab ea abesse impu-
 nissime. Quoties autem Societas Antiquaria aliquid divulgat,
 toties unumquemque illius Socium oportet subscriptione sua
 in se recipere, se Librum illum emturum. Alii autem Subscri-
 ptores extra Societatem haudquam admittuntur. Nec omit-
 ti potest aut debet symbolum, quod illa sibi delegit. Lucerna
 est ænea Romana, ex monte *S. Leonhardi* juxta Windesorem
 A. 1717 effossa. In æs incidi curarunt hanc lucernam, addita
 Epigraphe: NON EXTINGVETVR. Cum Cel. *Kap-*
peus nobis fecerit copiam exempli lucernæ hujus æri incisæ;
 Lectoribus nostris rem gratam facturi, ejus imaginem addita
 TAB. III. *fissimus.* Ipsa lucernæ ænea Romana in conclavi asser-
 vatur, rerum, raritate & antiquitate conspicuarum, & a vulgi o-
 culis & cognitione remotarum, refertissimo; cujus possessor est
 Vir

9.

TAB. III.

Pag. 10.

Vir Ill. *Hans Sloane*, Societatis Regiæ Anglicanæ Præses, ingens Angliæ & orbis literarii univervi decus. Societatis Antiquariæ, quæ sola nunc nobis dicendi materiam præbet, Præses est *Lord Hartford*, filius major Ducis Sommersettonsis, cujus sub auspiciis eadem magnis ausibus crescere quotidie nunc videtur. Vicarius Præses audit *Rogerus Gale*, Eques, Secretarius vocatur *Jacobus West*, Eques, Collegii Jureconsultorum, quod in Templo est, Socius. *Georgius Vertus* Socius hujus consortionis & una ejusdem Chalcographus est. Inter Socios alios in Epistola, quam præ manibus habemus, principe loco nominatur *Guilhelmus Stukley*, Doctor artis salutaris, qui A. 1718 primus fuit Societatis Secretarius. Jam vero Orator facer e suggestu divino verba facit Stamfordiz in Rotlandshire, & cum Londinum se confert, Societatem suam Antiquariam libenter invisit. Est enim, si quis alius, rerum præscarum apprime peritus. Id quod non significavit solum, sed etiam declaravit publicando librum hoc indice: *An Account of Roman Buildings to be found in England*, in quo de Romanis monumentis in Anglia repertis edisserit luculente. Confors ejusdem Societatis est *Brown Willis*, Eques, nepos maxime inclyti Doctoris Medicinæ *Willisii*. Planum ille fecit, in rebus a postera memoria remotis se non mediocriter esse versatum, edendo Commentationem de Antiquitatibus Templorum quorundam Cathedralium in Anglia, (*the Antiquities of several Cathedrals in England*,) in 8. In Sociis etiam numeratur *Alexander Gordon*, doctissimus Scriptor libri de *Ægyptiis Antiquitatibus*, quas in Anglia reperias (*An Account of Egyptian Antiquities so be found in England*). Vir opibus & eruditione florentissimus *Smart Letullierius*, & hujus & Societatis Regiæ Confors, *Gordonum* oblati præmiis exstimulat, ut, quam telam texere cepit, pertexat, scriptionemque de Antiquitatibus *Ægyptiacis* continet. Præter modo recensitos etiam Doctor *Cromwellus Mortimerus*, Vir multis ornamentis, & virtutis, & doctrinæ, præditus, Societatis Regiæ Secretarius, hujus Consortionis Socius est dignissimus. Ut alios taciti prætereamus. Sub finem Epistolæ Cl. Autor ea atterxit, quæ in Coemeterio *Blacknodlejenſi* in Effexia Cel. *Johannis Ræji* tumulo inscripta reperit. Quæ quidem Inscriptio propterea hic invenit locum, quoniam Cel. *Ræjus* edito Londini A. 1674 de Originibus proverbiorum Anglicanorum Commentario de Re Antiquaria optime promeritus est.

12.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM;

Que Lipsie publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. I Sectio X.

BULLARIUM CANONICORUM REGULARIUM *Rhenanae Congregationis Sanctissimi Salvatoris, seu Congeries Privilegiorum, ab Apostolica sancta sede & ab Episcopis eisdem concessorum: item Decreta sacrarum Congregationum, aliorumque Tribunalium Declarationes, in ipsorum favorem emanate; cuncta in duas Partes divisa, quarum prima spiritualia, & ad bonum Congregationis regimen spectantia, ac in fine octo Dissertationes, post quas Constitutionem Sanctissimi D. N. Papae Benedicti XIII, cum Indice locupletissimo, secunda oneroso titulo Privilegia & Declarationes, cum Indice particulari, complectitur, servato semper ordine Chronologico. Opus utile non modo praefate, sed etiam aliis Canonorum Regularium Congregationibus; quod eidem Sanctissimo Domino nostro Benedicto XIII, Pontifici Maximo, consecrat APOLLONIUS LUPI, Brixien-
sis, Abbas Generalis eorundem Canonorum Regularium, & Episcopus Himeriensis.*

Tomii II.

Romæ, typis Reverendæ Cameræ Apostolicæ, 1730, fol.

Tomus I Alph. 5 pl. 4; Tomus II Alph. 2 pl. 21.

Tom. I
Pag. 1.

Duabus constat *Partibus* hoc Bullarium Canonicorum Regularium Rhenanz Congregationis Sanctissimi Salvatoris, quarum *prima*, & id quidem ordine Chronologico, exhibet Privilegia spiritualia, & ad bonum Congregationis regimen spectantia, *altera* vero Privilegia oneroso titulo & Declarationes sistit. *Pars prior* incipit a Privilegio *Gualterii*, Archi-Episcopi Ravennatenfis, A. 1136 edito, quod Canonicam S. Mariz de Rhenq, adhuc exstantem, ejusque bona, a quocunque fœvitio & tributo, a decimis & oblationibus tam vivorum, quam defunctorum, præter Jus Episcopale, liberat & absolvit, sine Prioris vel Congregationis licentia Canonicam vitam professis discedere interdicit, Clericos & Seculares vestire permittit, sepulturas liberas declarat, Clericorum ordinationes sub expressa limitatione a quocunque Catholico Antislite suscipere, ac decimas præter Episcoporum & Episcopaliū ministrorum contradictionem concedit. Ultimum vero locum in hac *Parte*

271 seq. *prima* obtinet Privilegium *Clementis XI*, A. 1709 datum, quod Lectores, Magistros Novitiorum, & Parochos, in Ecclesiis regularis observantiæ in affectatione Prælaturarum ceteris Canonicis præferendos esse decernit. His Privilegiis subjecit Doctiss.

275 seq. *Lupi* octo Dissertationes. Prima probare contendit, Rhenan-sium Canonicorum antiquitatem esse duodecimo Seculo majorem, eosque ab Apostolis descendere, & a *D. Augustini*, regulis ad pristinam vivendi formam restitutos, eorundemque Congregationem usque ad id ætatis perseverasse, ac per unionem *Ambrosianorum*, seu *Illicitanorum*, tituliq; mutationem, non extinctam esse, sed in Canonicis Sancti Salvatoris continuare.

362 seq. Sexta Dissertatio ex Jure Canonico demonstrat, Canonicos Regulares ad quæcunque beneficia secularia, tam jure antiquo, quam novo, aptos esse atque idoneos. Septima Dissertatio disquirat, an Canonicus Regularis, beneficio seculari provifus, regressum

gressum habeat ad bona renuntiata, & an acquirat Ecclesiae sponsae, vel religioni, ejus matri. Dissertatione octava exhibetur Pag. 389 seq.
 Declaratio *Leons X*, qua Canonici Regulares, in Episcopos promoti, eodem uti habitu jubentur, quo utuntur alii Clerici Seculares, in Episcopos assumti, afferunturque *Zachariae Ferrerii* verba, quibus demonstrat, juribus adductis habitum horum Canoniorum non alium esse debere, nisi Clericalem, Presbyterosque, ex eo ordine assumptos, tam de jure communi, quam ex libro caeremoniarum S. R. E. debere uti rechetto, hoc est, toga linea more Romanae Curiae. Tandem accedit *Benedicti XIII* Privilegium, A. 1729 concessum, quo Canoniorum Regularium Congregationis Rhenanae Sancti Salvatoris privilegia confirmantur, & nova quaedam conferuntur. *Parte altera* fiuntur Privilegia oneroso titulo, quae pariter secundum ordinem Chronologicum afferuntur. Hinc primo loco occurrit Privilegium *Clementis VII*, quod, A. 1532 datum, hanc Congregationem absolvit a solutione subsidii medietatis veri & anni valoris omnium fructuum, reddituum, & proventuum Ecclesiarum, Monasteriorum, &c. attenta compositione solvendi tria millia scutorum auri in auro cum facultate vendendi. Quamvis vero Canonici hi Regulares non fuerint immunes ab iis oneribus praestandis, quae a Pontificibus variis imposita fuerunt ordinibus, cum primis non mendicantibus, quemadmodum ex bene multis hujus *Partis* Pontificum Decretis constat; tamen sacra Romana rota A. 1619 eos, eorumque laboratores, colonos, & emtores, a datis, gabellis, vectigalibus, & oneribus realibus ac personalibus, coram Verospio exemptos declaravit. Ceterum, in *altera* hac *Parte* quae referuntur Decreta, quibus onera fuerunt injuncta, non propria sunt huic Congregationi Canoniorum Regularium, sed cum reliquis ordinibus, maxime non mendicantibus, ei communia. Ipsum vero hoc Bullarium prout *Benedicto XIII* consecratum est dicatumque, sic utraque *Parti* suo clauditur Indice satis copioso rerum memorabilium. 413.

Tom. II
Pag. 1.

128.

JULIAE MONTIUMQUE COMITUM, Marchionum, & Ducum, Annales, a primis primordiis ex classis-

classicis Autoribus, vetustis Documentis, Imperatorum Regunque plurimis Diplomatis, ad hæc usque tempora deducti, Serenissimo & Potentissimo CAROLO PHILIPPO, S. R. I. Electori Palatino, &c. dedicati; cura studioque JOANNIS THOMÆ BROSII, J. U. D. in Julie & Montium Ducatibus Consiliarii Intimi & Vice-Cancellarii; quos gener ADAMUS MICH. MAPPIUS, J. U. Licentiatus, Comes Palatinus Cæsareus, S. E. Palatini Consiliarius & Referendarius, in ordinem digessit, illorumque defectus supplevit, & suis sumptibus luci dedit.

Tomii III.

Coloniz Agrippinzæ, typis Francisci Metternich, 1731, fol.

Alph. 5 pl. 12.

Tom. III
Pag. 225.

Cum tantæ virtutis, autoritatis, & potentiz, Comites primo, tum Marchiones Ducesque Juliz ac Montium fuerint olim in Imperio Romano; mirum videtur Cl. Editori, ferme solos ex Principibus Germaniz idoneo adhuc rerum suarum Scriptore caruisse. Nam *Adelarii Ericii Chronicon Juliacense* vasto Volumine vix centesimam partem argumenti propositi attingere ait, sine delectu atque ordine, ac sine judicio, corrasum Opus, & ob maledicentiam Autoris, dignum flammis esse judicat. *Teschemacheri* vero Annales scaterè scribit vitiis crassissimis, quorum aliqua in Præfatione notat, monetque, *Burungum* illud, quod in Itinerario *Antonini* Duronagum inter & Novesium collocatur, male a *Teschemachero Waringen* existimari, cum sit hodiernum *Burgel*, prædium Comitis Nesselrodii &c. ubi ante aliquot annos nummi plures Romanorum Cæsarum reperti, monumenta etiam, literis humanis inscripta. Vanum esse Professore *Vindrinum*, qui in editione iterata *Teschemacheri*, multum & diu se defudavisse,

viffe, gloriatur, in tollendis erroribus, cum altera hæc editio abundet vitijs primæ illius & novis aliis, ita, ut nulla pagina careat crassissimis erratis, & dicere liceat: corrector eget correctore. Solum memorat *Petrum a Streithagen*, Canonicum quondam Heinsbergensem, qui certi aliquid in hac Historia scripserit, cujus tamen *Libros VII Rerum Juliacarum*, incredibili labore collectos, privatim latere dolet. Quæ cum ita essent, Vir Cl. *Jo. Thom. Brasius* conatus est, quæ sparsim in veteribus Documentis, Tabulariis, & variis Autoribus, confusa potius, quam elaborata, habeantur, conferre, & Comitum ac Principum Juliacarum Genealogiam, res gestas, & continuatam per tot Secula successionem, deducere; cujus laborem Cl. *Mappius*, gener, auxit & supplevit, & in publicum edidit. Præmittitur Operi Syllabus Autorum, tam editorum, quam MStorum, quibus usi sunt Collectores. Multa quidem Diplomata ex *Miræo, Buthonio, Tolmæro*, &c. repetuntur, sed multa etiam magni momenti ac pretii ex vetustis Schedis Archivorum communicantur; Si quæ erant Germanice conscripta, vertuntur Latine, & quidem, ut putamus, secundum sensum & summam. Ceterum nihil afferunt Collectores, nisi quod ad argumentum pertineat, egregie ita suo functi officio.

pag. 46, 84.

87, 89.

115, 117.

Tomus primus continet Annales Julicæ & Gelricæ Comitum ac Ducum, inde a *Gerardo*, Comite Juliaco, qui sub *Henrico Aucupe* floruisse legitur, usque ad annum 1423, & tractatur in hoc ac sequentibus *Tomis* Genealogia Comitum duntaxat secundum ordinem successionis, plena vero & accurata familiæ descriptio præmittitur.

In *Tomo secundo* Montensium Comitum ac Ducum nomina, successiones, res gestæ, & quidem a temporibus *Lotharii II*, Imperatoris, quibus certior de iis notitia est, usque ad annum 1517. enarrantur. Ex iis *Gerhardus*, Dux, A. 1444 Ordinem Equestrem *S. Huberti* instituit. Non solum leges, sed & primi Equites, recensentur, inter quos supremum locum obtinent Saxo & Brandenburgicus Electores. Cooptatæ sunt etiam formicæ illustres, quarum nomina indicantur.

55 seq.

classicis Autoribus; vetustis Documentis, Imperatorum Regumque plurimis Diplomatis, ad hæc usque tempora deducti, Serenissimo & Potentissimo CAROLO PHILIPPO, S. R. I. Electori Palatino, &c. dedicati; cura studioque JOANNIS THOMÆ BROSII, J. U. D. in Juliae & Montium Ducatibus Consiliarii Intimi & Vice-Cancellarii; quos gener ADAMUS MICH. MAPPIUS, J. U. Licentiatus, Comes Palatinus Cesareus, S. E. Palatini Consiliarius & Referendarius, in ordinem digessit, illorumque defectus supplevit, & suis sumptibus luci dedit.

Tomii III.

Coloniz Agrippinz, typis Francisci Metternich, 1731, fol.

Alph. 5 pl. 12.

Tom. III
Pag. 225.

Cum tantæ virtutis, autoritatis, & potentiz, Comites primo, tum Marchiones Ducesque Juliz ac Montium fuerint olim in Imperio Romano; mirum videtur Cl. Editori, ferme solos ex Principibus Germaniz idoneo adhuc rerum suarum Scriptore caruisse. Nam *Adelarii Ericii Chronicon Juliacense* vasto Volumine vix centesimam partem argumenti propositi attingere ait, sine delectu atque ordine, ac sine judicio, corrasum Opus, &, ob maledicentiam Autoris, dignum flammis esse judicat. *Teschemacheri* vero *Annales* scaterere scribit vitii crassissimis, quorum aliqua in Præfatione notat, monetque, *Burungum* illud, quod in Itinerario *Anthonini* *Duromagum* inter & *Novesium* collocatur, male a *Teschemachero* *Waringen* existimari, cum sit hodiernum *Burgel*, prædium Comitis *Nesselrodii* &c. ubi ante aliquot annos nummi plures Romanorum Cæsarum reperti, monumenta etiam, literis humanis inscripta. Vanum esse Professore *Vindrinum*, qui in editione iterata *Teschemacheri*, multum & diu se desudavisse,

vise, gloriatur, in tollendis erroribus, cum altera hæc editio abundet vitis primæ illius & novis aliis, ita, ut nulla pagina careat crassissimis erratis, & dicere liceat: corrector eget correctore. Solum memorat *Petrum a Streibagen*, Canonicum quondam Heinsbergensem, qui certi aliquid in hac Historia scripserit, cuius tamen *Libros VII Rerum Juliacarum*, incredibili labore collectos, privatim latere dolet. Quæ cum ita essent, Vir Cl. *Jo. Thom. Brasius* conatus est, quæ sparsim in veteribus Documentis, Tabulariis, & variis Autoribus, confusa potius, quam elaborata, habeantur, conferre, & Comitum ac Principum Juliacarum Genealogiam, res gestas, & continuatam per tot Secula successionem, deducere; cuius laborem Cl. *Mappius*, gener, auxit & supplevit, & in publicum edidit. Præmittitur Operi Syllabus Autorum, tam editorum, quam MStorum, quibus usi sunt Collectores. Multa quidem Diplomata ex *Miræo, Buthonio, Tolnero*, &c. repetuntur, sed multa etiam magni momenti ac pretii ex vetustis Schedis Archivorum communicantur. Si qua erant Germanice conscripta, vertuntur Latine, & quidem, ut putamus, secundum sensum & summam. Ceterum nihil afferunt Collectores, nisi quod ad argumentum pertineat, egregie ita suo functi officio.

Pag. 46, 84-

87, 89,

115, 117.

Tomus primus continet Annales Juliz & Gelriz Comitum ac Ducum, inde a *Gerardo*, Comite Juliaco, qui sub *Henrico Aucupe* floruisse legitur, usque ad annum 1423, & tractatur in hoc ac sequentibus *Tomis*. Genealogia Comitum duntaxat secundum ordinem successionis, plena vero & accurata familie descriptio præmittitur.

In *Tomis secundo* Montensium Comitum ac Ducum nomina, successiones, res gestæ, & quidem a temporibus *Lotharii II*, Imperatoris, quibus certior de iis notitia est, usque ad annum 1517. enarrantur. Ex iis *Gerhardus*, Dux, A. 1444 Ordinem Equestrem *S. Huberti* instituit. Non solum leges, sed & primi Equites, recensentur, inter quos supremum locum obtinent Saxo & Brandenburgicus Electores. Cooptatæ sunt etiam femine illustres, quarum nomina indicantur.

55 seq.

Denique *Tomo tertio* habentur Annales Juliz, Cliviz, Montiumque Comitum & Ducum, ab anno 1368 usque ad annum 1731. *Tomus* hic, sicuti rerum varietate copiosus, ita in eos, qui a Collectorum religione discrepant, nimium quantum injuriosus. Utriusque generis argumenta quædam hic indicanda sunt: I) ad annum 1561 agitur de *Jo. Franc. Commendont*, Nuntii Apostolici, gestis apud *Wilhelmum*, Ducem. A. 1575 *Carolus Fridericus*, filius *Wilhelmi*, Ducis, Romæ obiit, veneno, ut rumores spargebant, sublatus. *Gregorius XIII* solatur patrem, docens simul, quantas curas pro salute ejus impenderit: cui gratias vicissim agit *Wilhelmus*. A. 1614 *Wolfgangus Wilhelmus*, Comes Palatinus Rheni, sacra Protestantium reliquit, *Petri Canisii* Summa doctrinæ Christianæ permotus. Refertur vox *Jacobi*, Angliæ Regis, qui eapropter ad Legatum Principis hujus artes Jesuitarum detestatus, est. II) Ad annum 1719 perstringitur Rex Borussia, qui omnia *Seb. Erzardi* scripta, quæ contra Reformatos edidit, igne voluerit cremari, & hisce Annalibus, ob odium veritatis, eadem fata ominantur Collectores. 136, 154, Præcipue magno impetu invehuntur in *Pufendorfium*, quem 169, 177. Domus Neoburgicæ juratum hostem, Scriptorem impotentis animi, & Herois sui Panegyristen, vocant: afferunt etiam studiose plura loca, venalem, ut ajunt, & injuriosum calumniam spirantia. Instituti nostri non est, fidem & integritatem vindicare *Pufendorfi*, sed illud monemus, odium diversæ religionis in aliis hominibus detrimentum, in Scriptore autem Historiarum cladem afferre veritati.

RELATION HISTORIQUE DE L'ETHIOPIE Occidentale, &c.

h. e.

RELATIO HISTORICA ÆTHIOPIÆ OCCIDENTALIS, qua continetur Descriptio Regnorum Congensis, Angollensis, & Matambensis, ex Libro Italico R. P. CAVAZZI in linguam Gallicam translata, & aucta pluribus narrationibus Lusitanicis optimorum
Scripto-

Scriptorum, una cum Notis, Mappis Geographicis, & longe plurimis Tabulis aëneis, studio R. P. J. B. LABATI, Ordinis Prædicatorum.

Tomus V.

Luætiæ Parisiorum, apud Carol. Jo. Baptistam Delespine, 1732, 12.

Tomus I plag. 20, Tomus II plag. 20, Tomus III plag. 20, Tomus IV plag. 21, Tomus V plag. 10, cum Tabb. æn. 15.

Non incelebrem producimus Hodæporicorum Scriptorem, R. P. *Jo. Baptistam Labatum*, Monachum Ordini Prædicantium adscriptum, ejus ab his decem, qui proxime effluxere, annis ingenii industrizque singularis monumenta non una, quæ passim in hoc Opere appellantur, in lucem prodire. Is, postquam duobus, qui præstant, Libris, altero, cui titulus: *Narratio nova de Africa Occidentali*, altero inscripto: *Iter Equitæ des Marchais in Guineam*, oram Africæ ad Occidentem vergentis, a præmontorio albo inde usque ad *Coriscum & Præmontorium Lopo Gonzales* descriptam, juris publici fecit, bene ulterius de harum rerum studiosis meriturum se putavit, si Voluminis hujus Italico sermone vulgati Gallicam adornaret versionem, qua terræ a præmontorio postremo, quod diximus, usque ad inferius, quod ad meridionalem plagam propius accedit, & *nigrum* vulgo appellatur, sitz delineantur, atque adeo post *Loanda, Angola, Matamba, ac Binguela*, Regna plures aliz minoris momenti regiones luce clarissima perfunduntur.

Ceterum, nihil hic sibi deberi, qua est modestia, contendit; integrum beneficium ait acceptum esse referendum R. S. *Jo. Antonio Cavazzi de Montecucullo*, Mutinensi, qui, jactis probe studiorum fundamentis, cum haud mediocres in literis progressus fecisset, inter Monachos Ordinis *S. Francisci* nomen professus, pietatem & fervorem singularem ad obeundas in partibus infidelium missiones, quas vulgo appellant, ordinis sui superioribus, & inprimis Procuratori generali, facile approbavit.

Illius

Illius iussu una cum fidalibus nonnullis in Congenses terras anno superioris Seculi 54 concessit, per duodecim ibi annorum intervallum commoretus. Terras eas ut non sine discrimine multiplici haud semel peragravit, ita rationem ac situm, commoda & incommoda earum, mores populorum, religionem, consuetudines, instituta, negotiationem, bella, & quae alia huc spectant, ita sibi perspecta & cognita praesens reddidit, ut vix ab alio quocunque exactior ac fide dignior earum descriptio proficisci potuisse videatur. Hinc anno Seculi superioris 68 Romam redeunti cum de statu religionis in Regnis Loandae, Angolae, Matambaeque, coram Pontifice summo & Congregatione de propaganda fide exponendum esset, ita narratione sua oranium cepit delinivique animos, ut, quae dicerat, literarum monumentis consignare juberetur. Morem bonus vir gessit, sed patrium sermonem usu barbarum, quibus assueverat, linguarum & perpetuo Portugallici idiomatis exercitio adeo dedidicerat, ut seligendus ex Ordine Praedicatorum esset Pl. Rev. *Fortunatus Alamandini*, Bononicus, Vir Eloquentiae sacrae laude longe florentissimus, qui dicendis situm commodaret, provideretque, ut sua linguae Italicæ, quae scribere aggressus erat, & paritas & elegantia constaret. In expositum hoc Opus iussu Congregationis laudatæ prelo commissum est; Autor autem, *Praefecti missionis* dignitate ornatus, in easdem Africae partes biennio post rediit, cujus novi itineris narrationem si nancisci potuerit S. Rev. *Labatus*, pariter se editurum pollicetur.

Quod ad hunc Librum attinet, injuriam ei utique fecerit, qui propterea, quod Monacho religionis Christianae apud barbaras gentes propagandae studio originem debet, non evolendam eum putet, nisi ut ratio, qua miseros illos populos Evangelii luce perfundunt Romanenses, Baptismis eorum, ceterisque sacri ritus, cognoscantur. Nam, qui mores, origines, sedem, religionem, bella, pacificationes, fines, regimen civile, leges, instituta, & linguas eorum, quae omnia Hodæporici hujus Autorem, *Cavazzium*, penitus imbibisse, jam supra indicavimus, propius cognoscere avert, vel hic situm explere, vel nusquam alibi, poterunt.

ruat. In historia harum gentium nihil illustrius *Zingha*, Regina, de qua cum alii, tum *Dapperus* in Descriptione Africæ egit. Sed narratio ejus, ut deformis & haud raro a vero aliena est, ita perpetuo incertis ex fontibus promanat, cum & pleniora longe sint & certiora, quæ de eadem *Cavazzius* tradidit, quippe qui tellis *Europæus* inter amicos secretiores ejus Regina locum tenuit. Is enim, pari felicitate usus cum Rev. P. *Antonio Cajetano*, cujus opera illa cum religione Christiana, cui nuntium miserat, sedislimis superstitionibus per annorum plurium spatium rursus immerfa, in gratiam sediit, ita sibi animum ejus devinxit, ut nihil eam rerum suarum ignorare pateretur, sed sponte ei, quæ vel administratos illius, summa ejus gratia florentes, fugiebant, exponeret. *Zingha* hæc, fati perfuncta, Regnum *Matabæ*, cujus gubernacula gessit, *Barbara*, forori, reliquit, de cujus, ut & mariti ejus, summi quondam militum, dum *Zingha* in vivis esset, præfecti, rebus gestis, apostasia, crudelitate, & morte, multa hic periter enarrantur digna, quæ curatius cognoscantur. Neque insuper habenda, quæ sequuntur de Rege *Maopongensi*, terris ejus, apostasia, & malis inde cum ad ipsum, tum ad populos ei subjectos, redundantibus. Passim vero in Opere hoc occurrunt, quibus classissime confirmari posse Rev. *Labatus* existimat sublestæ, ut visæ multis sunt, fidei narrationes de veneficis & veneficiorum magistris, sub finem primi Tomi *Relationis de Insulis Americæ* adspersas. Quæ ut suo loco relinquimus, facile prævidentes, paucos futuros, qui in hac luce literarum ac sanioris Philosophiæ quibuscunque aliorum hominum testimonio persuaderi sibi similia patiantur, ita, quod ad versionem denique hujus Libri, de qua jam dicendum, attinet, ipso præeunte Autore observamus, nequiquam literalem illam esse, quam genus linguarum, Gallicæ & Italicæ, nullo modo fert, sed liberio rem, sensa animi potius, quam verba, reddentem. Neque ea libertate contentus *Labatus* nosset, si quid prætermisissimum a *Cavazzio* vidit, ex optimis quibusque Hispanorum & Lusitanorum Scriptoribus, ad quos illi in Bibliotheca Nobiliss. *Coveyi*, Secretarii Regii, & Equitis Ordinis Christi, aditus patuit, id supplendum, non raro etiam sub censuram vo-

canda nonnulla & corrigenda, si res ita postulare videretur, duxit. Postremi generis est, ut unum hoc speciminis causa afferamus, quod de gemmis in terris Congensium, eam ob causam, quod crystallorum ibi magna vis reperitur, magno numero inveniendis tradit Cavazzius, cui subiungit Labatius noster: *Tametsi interpres ego videor sententiae Autoris mei subscribere debere, patietur is tamen, monere hoc loco me, gemmas nunquam fere conjungi cum crystallis, & loca, unde illae prodant, crystallis tantum non perpetuo desitui. Certiori indico opus est, ut publice asseverare liceat, in Regno Congensi reperiri lapides pretiosos, & quae sequuntur. Alia vero supplevit auxitque Labatius, cujus rei exempla non una passim occurrunt, nec digressionibus abstinuit, si eas series dicendorum admitteret. Huc enim, nisi omnia nos fallant, spectant, quae de pulvere, quo capillos inspergere hodie moris est, differit. Postquam enim simile quid apud incolae harum Africae partium observasset, An Europaea, inquit, gentes fortasse ab Aethiopia populis mutuata sunt hunc ornandi capillitii morem? Quinquaginta sunt anni, cum unis hisfrionibus puberis hujus adhibendi licentia daretur, qua non nisi illi sunt, nisi in theatro; fabula acta, depelebant sese, non produntur in publicum, nisi pulvere illo penitus excusso. Neque intra hos limites subsistit mos illaudabilis; non tantum enim nemo nisi comis hoc pacto capillis incedit, sed vestimenta etiam eodem pulvere exornantur, nulla vel aetatis, vel ordinis, vel dignitatis, habita ratione. Vah! quam perversum ac ridiculum hoc cultus genus! Sed nec hoc satis erat; viri tansundem prope temporis speculis affixi insumunt comendo se atque exornando, ac feminae. Necessae est, ut tempestatis se injuriis exponant, ne quid periret capillis crispatis & pulveri insperso, quem pilus impositus deiceret. Nihil est, quod viros reddat effeminatiorum. Ut pulvis extergendis capillis adhibeatur, nemo non ferat, atque adeo laudet; sed, caput tam album habere, quam molitorem, & nolle id pileo, ne quid ornamentis illi decedat, obrogere, sani hominis vix est. Pilarii intercedere huic mori, & Mediceae, ut eidem conjunctis viribus obstantur, in partes vocare debebant;*

bant; fortasse valetudinis tuenda studium apud homines torrens communi abreptos plus poterit, quam ratio, & moderatorum conscientia consilia. Sed hæc hætenus: neque enim fas sit, ex Libro hoc plura transcribere, quem qui semel legendum susceperit, vix e manibus, nisi ad umbilicum perductum, deponet.

A VIEW OF THE PRESENT STATE OF AFFAIRS
in the Kingdom of Ireland in three Discourses.

h. e.

LIBELLUS, QUO PRÆSENS RERUM HIBERNICARUM facies delineatur, tria ejus argumenti scripta continens.

Dublino, 1730, 8.

Plag. 18.

Tribus Opusculum hoc absolvitur Scriptis, quorum primum occupatur in recensio Magnatum Nobiliumque, qui maximam redituum in Hibernia perceptorum partem extra regni fines consumunt. Tres illorum classes Autor constituit, quarum prima numerum eorum exhibet, qui continuo a regno absunt, & vel nunquam, vel rarissime, in Hiberniam veniunt. In altera nominantur, qui prorsus extra Hiberniam domicilium fixerunt, quandoque in Insula per unum alterumve mensem commorantes. Tertia tandem enumerat illos, qui in regno quidem sedes ac domicilium collocarunt, sed valetudinis tuendæ, vel negotiorum, causâ extra Hiberniam agunt, quorum numerus pene semper ad secundæ classis numerum accedit. His addit Dissertationem brevem de aliis mediis atque modis, quibus reditus incolarum ex prædiis vel aliis patrimonii speciebus in extraneas transferuntur Provinciâs. Calculum vero pecuniæ, quæ annuatim regno affertur, ad summam 627799 st. 3 sch. 1 den. reduxit. Sequuntur Observationes, quæ insignem utilitatem, quam Angliâ ex Hibernia percipit, repræsentant, quibus varia immiscetur de commerciorum in Hibernia statu judicia, va-

Kkk 2

riaque

riaque de illorum flore promovendo consilia. In his Auctor in memoriam revocat Constitutionem anno tertio regiminis *Richardis II* latam, qua cavetur, ut absens a regno duabus tertias reddituum, silico regio cedentium, carere debeat, donec vel reversus fuerit, vel certum personarum numerum prædii suis tuendis imtulerit. Eandem Constitutionem sub *Richardo II*, *Henrico IV*, *V*, & *VI*, aliquoties repetitam, & stricte observatam fuisse memorat, quod ex antiquis monumentis, sive registrariis, probatum dedit. Qui in officio publico constitutus regnum egressus esset, ipso facto privatus suo munere existimabatur. Consentit Statutum, anno regiminis octavo & vigesimo *Henrici VIII* factum: nec alienum ab his est *Cap. XXI* Statutorum sub *Carolo I* confectorum, quo expresse disponitur, quod Hiberniæ Nobiles, in Anglia degentes, ad regni onera æqua portione cum incolis concurrere debeant. Tandem & ipse Auctor exponit, qua ratione incommodis, quæ ex absentia nasci solent, succurri queat. Hinc suadet, legem confici, qua absentes 4 schillingos ex quovis reddituum sterlingo solvere jubeantur: & cum plerumque ii tantum, qui prædiis ac bonis instructi, æris alieni voluptate trahantur, aliis mediocri ac tenuiori fortunæ hominibus ex necessitate quasi domi remanentibus, autor est, ut illorum bona, quorum reditus ultra 500 ft. per annum assurgunt, æquis partibus inter filios dividantur, quorum majori natu, cui dignitas Ducis, Comitæ, Baronis, &c. cesserit, præcipui loco certa reddituum quantitas assignetur. Progressus Auctor ad commerciorum Hibernicorum contemplationem, primo generationem in naturam horum commerciorum inquirat, docens, cum quibus regionibus intercedant Hibernis negotiis: secundo examinat, quid utilitatis, quid damni, ex quovis negotiorum genere in regnum redundet: tertio ostendit, e re Angliæ esse, Hiberniæ incolas ad strenue tractandas cum exteris negotiationes excitare: quarto media prodit, quibus in regno mercatura omniaque commerciorum genera feliciter provehi queant. In altero opusculorum Auctor brevissimis Hiberniæ presentem contemplatur statum cum Politicum, tum Ecclesiasticum, admixtis ubique observationibus, quæ morbos Reipublicæ tangunt. In ultimo de-

nique

niq̄ue Tractatu lectu dignissima consilis proponuntur, quomodo liberis a parentibus, qui medijs ad educationem requisitis destituuntur, natis, prospici queat. Autor Scriptorum est, qui non incelebre apud suos, imo litteres, nactus est nomen, D. Swift, nec distitendum est, etum in his libellis intimiorem rerum patriarum notitiam cum liq̄to de iis iudicio & singulari pro patria affectu prodere.

HISTORIA ADMIRABILIS HYSTERICÆ affectionis in Virgine Patavina, ejusdemque rarissimorum symptomatum Explicatio, conscripta ab ANGELO PISANI, Patavino, in Patrio Gymnasio Professore, & Illustrissimo atque Excellentissimo Viro, ALOYSIO PISANI, Equiti ac D. Marci merissimo, dicata.

Patavii, typis Jo. Baptistæ Conzatti, 1729, 4.

Plag. 4½.

Epistolica isthæc Dissertatio magnum exemplum exhibet, quanta impune in sanguine humano venæsectionibus præfoudendo prodigis liceat esse Medicis. Virgo Patavina, quæ variis ex causis procatharticis contumax hystericam contraxerat malum, melancholiam experta, ex quo decimi septimi anni ætate menstrua fluere ceperant. Namque terroribus & paulo post devoti cujusdam itineris laboribus fracta, pleuriticis decumbens, eademque superata, hystericæ insidias pati, coepit, qui doloribus atrocissimis sancti denique, frustra tentatis aliis, sanguinis mittendi necessitatem imperarunt. Ecce orci faucibus extractam, & duorum mensium decursu bene valentem, quæ tamen, his elapsis, lecto affigitur vehementioribus priori paroxysma. Secatur vena, vita redditur; recrudescit malum acriori impetu, livente corpore, totoque rigente, aut artibus mire distortis. Extrahitur sanguis, nec in duos menses salutare differtur consilium, sed singulo mense, quandoquidem reliqua ætatis juvamina elusit corpus, ad actum deducitur. Parum hoc est,

eo usque aucta fuit puellæ calamitas, ut non sufficeret semel in mense sanguinem extraxisse vena, quin aperienda ea esset post decimum quemque diem. Duobus consequentibus annis, singulis hebdomadibus, atque etiam sæpius, cum brachio, tum pede, cruorem emisit non mediocriter, quod suscipi quis possit, sed ad uncias decem & interdum ad libram unam. Excitati cauterio fonticuli trium mensium otia armatz lanceola manni fecerunt, quæ paulo post frequentia vulnenum ferias compensavit. Nam, quæ singulis hebdomadibus una vice sauciata fuerat, nunc alternis diebus, quindecies in mense Martii, sedecies mense Aprilii, quindecies mense Maio, aperitur. Interim bono animo est ægra, & tenuissimo victu usa, utpote quæ carnibus abstineat, fluente sic cruore, bene nutritur. Sanguis ille serosus admodum est; nam decem unciaz ad tres evaporatione rediguntur. Inauditum fuit, octo saltim vicibus aliquando per mensem pertudisse ægram, quæ sine virium jactura hæc patitur, misere mulcata, nisi quindecies novem uncias menstruo tributo exsolverit, ægre tulit parcius administratam fuisse unam ex consuetis venesectionem, & hæc Chirurghi frugalitas miseræ ægræ motus intulit, & septendecim vicibus cruorem extrahendi necessitatem fecit, donec continuè diebus sanguis missus esset, jam non purpureus, sed coloris expert, valente ægra, & viribus infractis persistente. Quid ab A. 1729, quo hæc narratur, actum sit cum ægra, quaque rerum vicissitudine vel convalescerit, vel languerit, vel extincta sit, operæ pretium est resciscere, & magnam inibi sine dubio apud omnes Doctiss. Auctorem gratiam, si decursum morbi describere petrezerit, prout se facturum promiserat. Pathologica mirabilis illius morbi declaratio magna ingenii felicitate adjecta fuit ad calcem, nec dubitat Auctor abundantiam humorum sine jactura virium vena extractorum ab aere deducit, qui humidum suum per vesiculas palmariales intromiserit, cum frugales cibi nausea etiam & abstinentia flumen sanguineum nullatenus imminutum effecerint.

GULIELMI SCOTI PROLUSIONES MEDICÆ
libra IV, habita in Gymnasio Patavino.

Patavii,

Patavii, typis Jo. Baptistæ Congatti, 1759, 8.

Plag. 4.

Prima istarum Exercitationum docet, oportere Medicum considerare plus fluida, quam solida, corporis humani. Quamvis enim extra controversiam positum sit, humores nullum habituros motum, nec illum quidem constantem, qui a causa particularum circa se ipsas ratione dependet, nisi eosdem acceperint a vasorum, quibus continentur, motu systaltico, oscillatione, undulatione, virtute organica, id est, a solidis, quæ omnes vasa sunt; nihilominus considerationem medicam, non neglecta solidorum doctrina, potiorē facit doctrina, quæ partes fluidas pro objecto habet. Hujus assertionis potiora fundamenta sunt: Partes solidæ nullam habituræ sunt virtutem motricem, nisi eandem a nobilissimo omnium fluido, spiritu scilicet, per nervos influente, acceperint, & ne videantur illi spiritus a motore quodam solido impelli, quod argumentum thesi contrarium futurum erat, eludit *Pacchioni & Baglivi* sententiam de motu duræ meningis systaltico, quo spiritus impellantur, quandoquidem illa cranii futuris fortiter annexa, adeoque ad motum spontaneum inepta, deprehendatur. Addendum & hoc, solidas ex fluido nasci, itemque, id quod primarium est Medici, nullam posse esse morborum considerationem, nisi nutus oculi ad humorem quempiam male affectum intendatur. Subsidiarium saltem est telum, quo causam defendit, medicinam stetit eo tempore, quo solidarum virtus ad Mechanicæ normam deducta nondum fuerat; nam, alienos prorsus fuisse ab hoc negotio antiquos, incertum, feliciores priorum temporum in medicina successus nostris, quibus nunc utimur, fuisse, nondum comprobatum, imo Chirurgia, inculta antiquitus, nunc florida, & regia facie incedens, solidarum dignitatem eminenti loco collocat.

Altera Prolusio est: Frigida aeris acidum in internis inflammationibus juvans. Fluminis aerei in corpora nostra susceptibilia & undique pervia imperium docuerunt per Italiam borealium ventorum iræ, quibus strages hominum illata, & Medicorum

corum industria mirum in modum diverſate ſuit, illo, quo hæc ſcribuntur, anno. Res clara eſt, nec dubium, frigoris impetu inflammationum catervas genus humanum invaſiſſe. Modus etiam declaratur, quo hæc omnia ſiant, quoque æreæ fluidi pars hoc poſſibileſimum effectus producat, acideſcente ſit quodpiam æreum, quo inflammationum affectus excitentur. Equidem id extra controverſiam eſſe arbitratur, ærem per pulmonum filtra ſubire ſanguineum, quandoquidem ventriculi cordis ære repleti inventi fuerint, nec diffitetur, exiſtere quodpiam nitro ſpūli, quod ærem ad motus ſuæ elatiſtici exercendos idoneum reddat, quandoquidem id mutatione ſanguinis intra pulmones facta quædam colorem clarum ſit. Interim conſtanter negat, acidi naturam huic ſali æreo ineſſe, id quod potius ſali inedio affine ſit, nec necesse eſſe, ad nondum comprobatum acidum æris conſugere, quo popularium morborum communiō evincatur, quin ſufficiat, ſolum æris denſitatem acouſſe, quæ a defectu caloris oritur flante borea, quo intelligi poſſit, cur humores inſpiceſſentur, quandoquidem ær craſſus tranſire pulmonum veſiculas apte non poſſit. Demonſtranda eſſet ante omnia æris per pulmonum veſiculas ad ſanguineam viam, & eludenda experimenta, quibus conſtat, ærem alcali quodpiam in medium ſal mutare, ab ære aluminis & vitrioli caput mortuum novo acido imprægnari, quo acidum æreum nullum exiſtere quis arbitretur.

Accedit utiliſſima Commentatio in theſin: Medicinæ ſcientiam, ut Phyſices partes ceteras, non minus rerum inventionem, quam inventarum expoſitionem & examinem, conſtare, adaugeri. Res eo redit, non omni laude dignos eſſe, qui doctrinas, vel analytice fruſtillatim per aphoriſmos, vel ſynthetice in compendio methodi, quo ſuis laboribus paſcant, tradunt, quin potius id agendum eſſe ſedulo, ut nova itendidem experimenta & obſervationes non ubivis obvix proferantur ad accendendam novam, non vero emungendam ſaltem, veteris Medicinæ aut Phyſices totius lucem. Interim non negat, duo debere eſſe hominum medicinam juvantium genera, verbis *Verulamii & Baglivii*, alterum inſtituentium experimenta, alterum expendentium. Hæc enim fere fuerunt totius Medicinæ incrementa, quod, quicunque

cinque ad scribendum animatum appulerunt, non majorum saltem labores compilaverint, sed & de suo addiderint. *Hippocrates* Rhodius, *Cnidia* & *Coæ* Scholarum dogmata connexit, & cum Tabularum sanitatis historia in artis formam redegit. *Dioscoridus* Autorum & mutuz lites novarum rerum inventa subministravit. *Diocles*, *Carystius*, *Praxagoras*, *Chrysoippus*, *Hierophilus*, & *Erasistratus*, singuli sectarum harum Autores diverso curandi vias invenere non sine artis Theoreticæ commendo, æque interim veritatem novam sanguine luentibus. Id quidem sic per omnia Secula contigit, ut antiquorum scripta recentiorum limam præterentur. Neque enim magnus ille hiatus CCC annorum, quo medicina inter Barbarorum sterquilinia sepulta fuit, sua prorsus laude caret. Laudandus sane est *Morenna*, qui eorum temporum commenta nobis servavit: nec dispendium, antiquorum sententias repositas pro novis aliquando haberi. *Pitcarnius* sane ab *Erasistrato* attritionem stomachi, *Sanctorius* ab *Asclepiade*, *Tullii* amico, transpirationem edidit. Magnum etiam istud circuli sanguinis inventum, quod *Harveo* communis assensu tributum; a quibusdam, invidia motis, ad superiora Secula transfertur, velletque Autor civibus suis *Paulo Sarpio* & *Andrea Casalpino* hanc gloriam vindicare. Interim verum est, nisi exstitissent *Boylei*, *Kunkelii*, *Takenii*, in arte Chymica plurimum atsi; nisi post *Democritum* & *Archimedem Galilei*, *Borelli*, *Bellini*, *Bernoulli*, *Keyli*, rationalem Physicam exercuissent, plura abscondita futura, quæ jam Medicinæ uberrima lucem affundunt.

Quarta dicepdi materia est: Peregrinationes, vel apud illiteratas gentes institutas, ad medicam scientiam integre comparandam, multum conferre. Fluxum prædicat itinerum in medicina edificanda necessitatem Autor, sive integram naturam in operum suorum ordine & perfectionibus edificere, cœli statum, aeris solique conditionem singulis Provinciis propriam noscere, in prædictis Regni arcans detegere, voluerit, sive errantem tandem agnoscere allaboret, in morborum causarumque moralificaram serie edificanda, in quo sane peregrinantes fere semper quodpiam inveniant, de quo sibi impense gratulari possint.

910 AD NOVA ACTA ERUDITORUM

Laudantur Autori, & ordine recensentur Physicæ & medicinz le-
mina, quæ itineribus magnam famam acquisiverunt. Ex anti-
quis *Pythagoras, Plato, Democritus, Aristoteles, Plinius, Dio-
scorides, Galenus*, ex recentioribus *Prosper Alpinus, Jacobus
Bontius, Guilielmus Piso, Margravius Tei Reynius, Stevan-
dus, Tournefortius*. Plurimam quidem commoditatis in i-
tere esse Medicis, addit, sed tristissimos itineris esse casus, quibus
illi, si Magnates curare susceperant re irrita, aut finire fac-
cidente, extrema passi sunt, quales historias recenset *Pantivellus
& Beverovicus*. Quibus tamen nihilominus detrectari im-
pet, rerum medicarum indagatores, qui primam quaque
peregrinandi occasionem sponte lubentesque amplectantur.

LE SPECTACLE DE LA NATURE, OU ENTRE-
tiens sur les particularités de l'Histoire naturelle, &c.

h. c.

PROSPECTUS NATURÆ, SIVE COLLO-
quia de singularibus Historiæ Naturalis ar-
gumentis, &c.

Tomus I Partes duæ.

Trajecti, 1733, 12 maj.

Alph. 1 pl. 2, cum Tabb. zn. 4.

Cum optandum omnino esset, ut teneræ etiam ætatis juve-
nes, quibus melior vitæ pars tedioso atque peremptorio
instituto linguarum studio acerba redditur, naturæ quæque
operum notitia aliqua mature imbuerentur; Compendiosam ali-
quod rerum naturalium infantibus hoc Opere exhibere Autor
instituit. Rationem propositi, & modum, quo scopum præ-
fixum assequi suscepit, partim forma Dialogi, quæ Opus suum
induit, partim personarum, quas colloquentibus tribuit, satis prodant.
Fingit juvenem bonæ indolis ex ordine Equitum, qui, formidat
classis, ut vocant, discipulus, tempore ætivo, quo scholæ di-
sciones vacant, rursus in domo avunculi commoratur; qui, arca-
norma

ærum naturæ deliciis captus, cum nobili femina, atque ver-
 bi divini in ista Parochia ministro, post prandium juveni re-
 rum naturalium historiam enarrat. Ille, in museum rever-
 sit, quæ ab hospite accepit, diligenter describit, atque verbi di-
 vini Ministro corrigenda exhibet. . . Hicce natalibus Opus
 hoc deberi fingitur. . . Juvenili vero saptui licet accommo-
 data sit, atque historia potius naturæ recensetur, quam
 præcepta ejus explicentur; operum tamen Autor dedit, ut ex
 puris atque nobilissimis fontibus, Commentariis puta Acad-
 emiarum, quæ Londini & Parisiis florent, *Malpighii, Redii,
 Willughbi, Linnæi, aliorumque solertissimorum natu-
 ræ scrutatorum, scriptis, ea quæ proponit, hauriret. Ut na-
 turalium rerum dulcedine juveniles animos feliciter inesceret,
 prioribus hicce *Tomis* ea duntaxat proponit, quæ de avibus, in-
 sectorum generibus variis, animalibus terrestribus, piscibus, &
 plantis, notatu dignissima ipsi visa sunt, pollicitus, ad reliquæ
 Naturalis Historiæ capita se sequentibus *Tomis* transiturum.
 Cum igitur Autori propositum sit, hoc Compendio illa excer-
 pere, quæ in majoribus voluminibus ab aliis fusius pertra-
 ctata fuerant, quorum Auctores in margine passim commendat,
 ut plura sitientes, ubi sciam restringere possint, intelligent, nobis
 aliquid inde promendi otium, fecisset, nisi de propriis, post sub-
 inde nonnulla addidisset, quæ methodum ac doctrinam ipsius
 lauculentius produunt. Proponamus specimina loco illa, quæ
 de certi insectorum genere, quod Grillo-talpa vocatur, expo-
 nit, quæ nomine animalculum hoc propterea donatur, quod
 talparum more sub terra habitat, atque grillorum strepitus
 imitatur. Corpus ejus, tres circiter pollices longum, duobus
 cornibus ab anteriori parte, totidemque a posteriori, munitur,
 quibus animal in tenebris, quæ insolit, de quovis imminenti
 periculo tempèstive admonetur. Desinit corpus ejus in cau-
 dam prælongam, duobus alis brevibus admodum ornatum, at-
 que brachijs duobus, fæta gemina præacute armatis, præditum.
 Nichil ejus, sub terra effossus, modica fossa cingitur, atque in
 gaudine ovum gallinæ æquat, in cujus centro, ingent ovulo-
 rum ejus cœca conditur. Nisi enim probe cautela hæc ovi-
 la,*

312 AD NOVA ACTA BRUDITORUM

is, insitit vero aliquantulum aeri exposita essent, deficiente calore re necessario, nulla animali proles speranda esset. Alia preterea ratio Grillo-talpa suadet, loca, quibus ovula sua reponit, foliis manire, eaque fossa provide cingere. Est enim cuius generis nigrum animalculum, sub terra prorepans, quod generi Grillo-talparum vehementer insensum, vel ovula earum, vel pullos, devorare solet. Semper igitur nonnece ex familia insecti huius juxta fossam excubias agit, hosti prædam aucupatur insidiatur, eumque editu prohibet. Sin hostium conjunctis viribus nidum aggredientium, impetum Grillo-talpa sustinere non potest, haud valet, hæc in meatibus variis, quos circa nidum propterea effodit, ut ab hostium insultu tuto delitescere queat, se recipit. Appropinquante hyemali tempore, Grillo-talpa nidos, quibus ovula sua condidit, profundius sub terram delat, semperque altius descendit, quam hyemalis frigore penetrare solent. Postquam clementior aeris temperies rediit, eisdem gradibus, quibus hæc crescit, animal nidum suum sustulit, vel se terræ superficiem provolvit, ut ovula radiorum solarium virtute fecundata maturent. Cum eadem fere admittibilis æra proli suæ formica prospicit, & Grillo-talpa ad evadendum huius insectorum generis historiam Autor transit. Populus hic est, eadem fere concordia, qua spes insensarum vivens, æque certam Republicæ formam constituit, quæ desinit legibus confecta regitur. Construunt formica aliquam urbem spaciæ, majoris longitudinis, quam latitudinis, certis plateis distinctant, quæ in horrea, varii generis alimentis repleta, delibunt. Ut omnem urbem suam ædificet, plures lignis fistulas confarant, quibus tanquam columnis utuntur, ad firmandas platearum partes superiores. Ad suscipiendos formicæ columnas illas altis lignis transversis conjungunt, hisque junctorum, herbarum, & aridi straminis, texturas impetrant, quæ inclinato ad horizontem situ combinant, ut aqua a domibus suis prohibeant, in quarum aliis annonam reponunt, in aliis ovula sua atque vermes exclusos condunt. Victu modico contentum animal, quodcumque occurrit, eo nutritur; quod comestum nequit, communi consilio domum reportatur, ut, si dura-

bile

Mte fit, in hyemale tempus condatur. Univerſo autem populo conceſſum non eſt, pro lubitu paſſim diſcurrere, ſed aliis ex hac gente incumbit prædam agere, aliis vias, quibus domum victus portetur, explanare, aliis denique prædæ inveniendæ cauſa ſpectulatum apire. Indicio ab hiſce factò, omnis populus turmatim egreditur, ut vel piro aliquo maturo, vel ſacchari fruſto, aliisque ejuſmodi cupediis, univerſa civitas paſcatur. Ut mercator in Peruvianas terras per longinquum mare divitiarum cauſa excurrit; ita impigra hæc gens, ex imis hortorum foſſis ad ſumma teſta, aliorumque adjacentium locorum faſtigia, ad inveniendam victam adſcendit. Hæc tamen iter, ubi remota atque alta loca conſcendunt, certis legibus deſinitur, ut eadem ſemita omnes proficiantur, cum major libertas conceſſa ſit, ubi per campum prædæ cauſa diſcurrunt. Virides illos pitilloſos terreſtres, qui magnam florum copiam corrumpunt, & prunorum atque pirorum tenaciora folia filamentis ſiſis implicant, maxime in deliciis habent. Hos venantes, thagnum plantarum partem, antequam fructus matureſcant, perrepunt. Pulices hi, ſive in ovulis ſuis adhuc deliteſcant, ſive jam excluſi ſint; arboribus noſtris iſtud damaum inferunt, cujus fornicæ vulgo accuſari, atque propterea crudeli & injuſta cæde a nobis trucidari, ſolent. Maxima propterea ipſorum cura in eo verſatur, ut ſæmènta atque omnis generis grana, quæ in diem ſervari poſſint, conſarcinent, quorum germina denſibus arrodant, ne in ſubterraneis caveis natura humidioribus nova germina protrudant. Eſt tamen hic ipſorum labor non tam curæ alimentorum per hyemem; quam proliſ educationi, deſtinatus eſſe videtur. Libet enim omnis civitas clauſis portarum repagulis ſub terra per hyemem deliteſcat; parum tamen conſumere, ſed aliorum inſectorum more, alto ſapore ſepulta jacere, videtur. Incredibilem proliſ, ſemel ac ovulis egreſſæ eſt; curam univerſa civitas gerit, ut communi totius gentis cura pulli omnes nutriantur ac educantur. Ex ovè egreſſæ vermiculorum forma, vix duorum arene granorum magnitudinem æquant; tunc, communi victu, qui æqualibus partibus ſingulis diſtribuitur, per aliquod tempus ſuſtentatæ, ſila neſcunt,

isque, tanquam velo candido ac pellucido, se involventes, cibum porro haud capiunt. Sic in Chrysalides transformatae sunt, quas nonnulli pro ipsis formicarum ovulis male accipiunt, cum non nisi nymphae sint, e quibus juniores formicae tandem egrediuntur. Licet vero parentes opus non habeant involuta hos peplo proli de victu prospicere, magno tamen labore illius educationi ipsis constat. Subinde enim pro caloris ac frigoris, humiditatis, aut siccitatis, diversa temperie necesse est, fontem hunc a parentibus vel aliis sub terra condi, vel ad fumum ejus sui, perficiem magis admoveri, ut vel radiorum solarium virtute fecundetur, vel assu solis extorridat, raris dulcedine reficiatur. Sed mittimus argumentum, quod omnium oculis expositum, nauseam Lectori creare poterat, nisi aliqua excusatio ab Autoris instituto, tenerae aetatis juvenes erudientis, peti posset. Ut vero eorum quoque specimen, quas de avibus enarrat, proponamus, historiam excerpere juvat, quam de viro aquilarem in Pyrenaeis montium jugis usum receniet. Lectori inde constabit, ipsam *Plinii* vestigiis quandoque insidere, atque ea, quae certa ac explorata sunt, dubiis quibusdam rebus distinguere, quae apud paucos fidem invenient. Narrat, virtutem Equesstris ordinis, cum in montibus illis aliquando Reipublicae causa diverteret, atque, conciliata ob negotiorum gravitatem incolarum illius regionis gratia, a Viro generoso ad praediam invitaretur, exquisitas epularum delicias admiratam, vehementer tamen obstupuisse, nihil apponi, quod non aliqua sui parte truncatum esset. Hospitem, observato ancipiti ejus incipere promi condi sui gulam accusasse, qui nihil, quod ante non avidius delibaverit, apponere solet, atque, ut fabulam explicaret, addidisse, aquilas in illis regionibus, quae fertilissime sunt, et omnia generis delictis abundant, nidos suos in rupibus inaccessis edificare, quos observantes rustici, confestim in montium horum radicibus tuguriola sibi extruunt, quibus a foveae animalis tuta delitescant. Interea aquilae, tum mas, tum feminae, communis sura pullos educantes atque nutrices, praedam acturae evocant, atque gallinarum, anserum, agnorum, caprarum, porcorum, &c. incredibilem copiam domum advehunt. Syllabus

seibus foris inopriis delectantur, atque pallos suos perdicibus, antribus fylvestribus, leporibus, alunt. Rastici, in tugariis latentes, observato parentum discessu, scalarum ope concessis rupibus nidum trepidi ingrediuntur, prædam susurrantur, ejusque loco, ne feroci bestis fraus suboleat, aliorum animalium intestina apponant. Testatur Antor, duos treve ejusmodi nidos instruendo quotidie splendide atque opipare convivio Viri alicujus illustri abunde sufficere. Videtur Antor non incongruum existimasse, Operi, quod instituendæ juventuti destinatum est, fabulas nonnullas interere, quibus juveniles animi magis excitarentur, totaque studium in addiscenda rerum naturalium historia acueretur.

30. LAUR. MOSHEMI, SEREN. DUCIS
Brunsvic. a Consiliis rerum sanctiorum, Abbatis Mithovallensis & Michaelsteinensis, rei Scholasticæ per terras Guelpbicas, Ephori Generalis, Theol. Doct. & Prof. Dissertationum, ad Historiam Ecclesiasticam pertinentium, Volumen. Accedit MICH. GEDDESII Martirologium Protestantium Hispanorum, Latine versum ex Anglico.

Altonavix, sumtibus Jonæ Korte, 1733. 8.

Alph. 2.

Dudum est, quod Viris Celeberrimis solenne fuit, ut disjectas vage exiguae molis schedas, separatim antehac in lucem amissas, denuo perlustrarent, novisque accessionibus auctas, conjunctioni edi cararent. Quapropter S. Rev. Mosheimi inlustratus nihil apud viros bonos & æquos indiget excusationis, quippe quod infinitis sese exemplis tustur. Haud enim ab re vilum est ei, Viris quibusdam doctis, & negotiatori librario, satisfacere, atque has Dissertationes, quibus nonnullæ Ecclesiasticæ Historiæ momentis lucem attulit, uno Volumine comprehensas cum sacra communicare civitate. Nec tamen veterem, quæ olim

ollim prodierunt, formam illas retinere voluit, sed eas tantum non omnes locupletavit, & variis additamentis auxit. Quid? quod & stilum & orationem illarum Dissertationum, quae juvenis exaravit, curatus emendare, haud consultum duxit; quo lectori pateret intelligenti, sensum exercitationis & orationis eo ipsum pervenisse, ut sine furo, simpliciter, & apte, animi sui declararet sensa. Nos, more institutoque nostro, summorum omnium capita breviter indicabimus, ad ipsam lectionem eos, quorum interest, excitaturi. Sed verbis hic non ita multis sumus usuri, eo quod in variis ephemeridibus eruditis, eo tempore, quo separatim exierant Dissertationes, confectis, compendiarie eadem jamjam existat enarratio.

Prima de aetate Apologetici Tertulliani, & initio persecutionis Christianorum sub Severo, incipit. Sunt, qui post annum 200 eum conscriptum volunt, & Ceteris quidem A. 202, Dodwellus atque Basnagius A. 203, Pagius vero A. 204. Hi vero omnes initium persecutionis Severi minus accurate constituerunt: quam ob rem mirum haud est, quod a vero aberraverint. Christi sacris fidem adjungentes, Severo imperante, ante edicta ejus vexati sunt. Hanc quidem rem loca Tertulliani, Clementis Alexandrini, ex Actis item Scillitarum Martyrum, ex Origo, ac Fructuoso, excerpta, extra omnem collocant dubitationem. Ea vero, quae Dodwellus & Basnagius objiciunt, tanti haud sunt, ut ab hac aliquem dimoveant opinione. Longius adhuc processerunt Viri Clarissimi, Josephus Scaliger, ac Petrus Allixius, quippe qui, mortuo jam Severo, librum hunc compositum esse, in animam, ut existerent, indugerunt. Hoc illi uno disjuncti sunt, quod prior post A. 200, alter contra post A. 211, aliquod temporis, quo curatus fuerit, intervallum commemorato assignet Apologetico. Rationes vero, quibus pugnant ingeniosissimi Viri, infiores sunt, quam ut magna probandi vultant virtute. Sunt tamen, qui vel ante A. 200 natus quærum libri, vel ad ipsam hunc annum referunt. Multum vero hi dissonant sententia, minus audiendi, quo incertiores sunt, quid docerere debeant.

Hoc unam omni vacat dubio, nec amplius verti in lite debet, Severa imperante, sigillatim post motus *Albini* compressos, librum hunc in literas a *Tertuliano* relatum esse. Hi autem, quicquid sibi persuadeant alii, A. 197 sedati sunt; id quod ex ferie rerum a *Severo* tum temporis gestarum, ex obsidione Byzantinæ, nec non nominis *Augusti*, Caracallæ dati, tempore, omni sine negotio demonstratur. Cum igitur bellum in *Albinum* A. 197 absolutum esset, eodemque anno Romam revertisset *Severus*, in plurimos crudeliter animadvertit, in quos vel levissima cadebat suspicio amicitie cum *Albino* contractæ. Hanc Imperatoris crudelitatem ipse docet Apologeticus, & egregius in eo locus. Cap. XXV pag. 302. Confessit *Herodianus Histor. Lib. III Cap. VIII pag. 146*. Non minus scite *Spartianus* eandem rem enarrat in Vita *Severi* Cap. XVI pag. 180: ejus testimonium id præterea eximium habet, quod *Tertullianus* verbis eleganter respondet. Hæc crudelitas cum statim adventum ejus consecuta sit, nec ante, quam ad Parthos debellandos discederet, id quod A. 198 contigit, desierit; consequens est, ut A. 197 & 198: ita in humanos proceres sævierit. Ex his incertum videtur esse, utri horum annorum Apologeticus assignandus sit. At nihilo tamen minus, rebus omnibus diligenter circumspectis, veri simillimum est, eum anno, quem postremo loco commemoravimus, exaratum esse. *Herodianus* loco indicato scribit, *Severum*, antequam, *Albino* trucidato, Romam rediret, Galliam pacasse, res Britannicæ ordinasse, aliaque perfecisse, quæ tempus quoddam requirunt. Ex quo perspicuum fit, exeunte A. 197, ipsum revertisse ad urbem. Certum quidem est, eorum supplicia, quibus *Albiniana* seditioni diem dicebat, brevi adventum ejus secuta. At res tantæ ad *Tertullianum* tam cito perferri haud potuit, qui Carthagine librum hunc literis mandavit. Idem etiam *Tertullianus* ludos publicos ac spectacula proxime racemationem, hoc est, pervestigationem eorum, quos averte a se voluntatis accusabat *Severus*, hominum præcessisse narrat. Jam vero in Quinquennalia omniam ea conveniunt optime, quæ perhibet ille. Subveniunt Historici, qui statim post adventum ejus

ludos victoriae causa exhibitos esse docent. Vide *Herodian. Lib. III Cap. VIII pag. 147, Spartian. in Vita Severi Cap. XIV pag. 150.* Quinquennialia haud dubie quinto Imperii ejus anno sunt edita. Ergo A. 198 medio circiter hanc Christianorum defensionem in literas retulit *Tertullianus*. Ex his apparet, primam annum & initium vexationum, quas sub *Severo* Christi sustinuerunt amici, annum proxime praecedentem fuisse.

Pag. 85.

Consequitur de turbata per recentiores Platonicos Ecclesia Commentatio, quae altera pene parte major hic exhibetur, quam antea fuit edita. Inter eas causas, quibus res Christiana varie fuit agitata, haud postremum Philosophiae, cui olim operam divinae sapientiae dederunt studiosi, locum assignandum esse, nemo unus dubitat hodie. Multum in praesens detrimenti sacrae civitati Philosophiae illud genus, quod recentiores *Platonismum* vulgo vocant, attulit. Sub Seculi nimirum a nato Servatore secundi exitum Alexandriae in Aegypto Secta quaedam Philosophorum, *Ammonio*, cui *Sacri* cognomen erat, autore, caput extulit, cujus jam *Potamon*, qui imperante *Augusto* ibidem vixit, jecerat fundamenta. Ab his qui erant, cum in nullius verba magistri jurarent, *Eclitici* appellati sunt, eo quod ipsis liberum erat, id quod optimum sibi videretur, undecunque colligere & in suam disciplinam transferre. Ex hac aliqui Christi sacra receperunt, & scholam postea rexerunt Alexandrinam. In his *Athenagoras* primus fuit, quem *Pantenus*, & *Clemens Alexandrinus*, cujus aetate *Ammonius* ille vixit Alexandriae, secuti sunt. Hi in morum doctrina Stoicos, in ratiocinandi arte *Aristotelem*, in plurimis autem rebus *Platonem*, confestabantur. Ista secta brevi temporis spatio maximam orbis Romani partem occupavit, adscito sibi *Platonis* nomine. Ex *Ammonii* schola *Plotinus* exiit, qui totam fere Italiam hac infecit doctrina. Discipulus hujus eruditus, at levis, *Porphyrius*, Siciliam & alias Romani orbis Provincias ea replevit. In Alexandrina schola, quam ipse condiderat *Aminonius*, hoc Philosophiae genus per multa regnavit Saecula. Ex Aegypto ad Syros transiit, & praesertim Antiochiae, quae Syriae caput, consedit. In Graeciam *Platarchus* quidam, Atheniensis, hic intulit

intulit philosophandi formam, qui postea Athenis scholam instituit, ex qua *Syrianum, Proclum, Isidorum, Damascium*, magna tunc nomina, prodire iussit. Verum, cum Imperatores Servatori nomen darent, paulatim de familiae hujus splendore detractum est aliquid. At multi tamen Christiani, post *Constantinum M.* Philosophos hos haud parum Reipublicae fructus afferre arbitrabantur. *Julianus* praeter modum ei favit. Hoc vero opinione citius immortalium rebus erepto, res *Platoniorum* in dies diminutae sunt. Seculo quinto Scholae tam Alexandrinae, quam Atheniensis, gloria & dignitas perierat. Seculum autem sequens ultimam rebus sectae hujus cladem attulit, Imperatore *Justiniano*, aut solum eos vertere, aut ad Christianorum religionem accedere, jubente: quorum illud antetulerunt, & *Agathia* teste, in Persiam profecti sunt. Post haec tempora oblivione & obscuritate sensim oppressi sunt. Ditis plura addere nihil attinet, ne, quae ad praecipua Philosophiae recentioris *Platonica* fata & historiam pertinent, pluribus verbis, atque necesse est, persequamur. Jam in brevi veluti tabula, quantum detrimenti ex his *Platonicis* civitas Christiana ceperit, adumbrare decrevimus. Christianorum doctissimi ad hanc Philosophiam sese applicabant, rati, parum inter Christianam ac *Platonicam* disciplinam interesse discriminis, & utramque certo modo satis commode conjungi posse. Mirum hoc est, quod hanc *Ammonii* pestem, qua nulla unquam capitalior Christi acciderat disciplinae, non cautius fugerint, suisque rationibus rectius prospexerint. Is enim, Christianis parentibus natus & in Christiana religione institutus & educatus erat, at virilem aetatem adeptus, ad avitam religionem & multorum Deorum cultum deficiebat. Tum vero, ut solet transfugae, capitale odium ex civitate Christiana, quam reliquerat, secum retulit, atque illa, quam a Christianis hauserat, cognitione ad novum illud, quod meditabatur, Philosophiae genus constituendum, abusus est. At, re non bene putata, multi, licere sibi *Christum* & *Ammonium* simul sequi, arbitrabantur. Nam Philosophia *Ecleſtico-Platonica*, aut, si mavis, *Potamnico-Ammoniana*, Christianis praecipis temperata, & paulo ali-

ter instructa & disposita, omnium olim concelebrabatur ore. Hinc *Clementi* & *Ammonio Origenes* operam dederat, quem *Platonis* scitis doctrinam Christianam adukerasse, constat inter omnes. Is multis usus est discipulis, qui summis inter Christianos muneribus passim præficiabantur. His quidem ea philosophandi ratio in profligandis Gnosticorum ineptiis nonnihil attulit adjumenti, at multo plura civitati Christianæ infixit vulnera. Sunt vero hæc mala partim externa, partim interna. Tria sunt, quæ exterius regnum Domini nostri afflixerunt: 1) idonea erat hæc disciplina ad enarrandas rationes illas, quibus doctores Christiani veterum superstitionum vanitatem demonstrabant; 2) ad argumenta, quibus Christiani Antifites divinitatem ac præstantiam religionis sacrosanctæ extra litem ponere solebant, novis inventis, ut fictis multorum, qui Deos coluerunt, miraculis, convellenda. Ex quo factum est 3); ut alii a Christianis desciscerent, ut *Julianus*, Imperator, & ad veteres sordes reverterentur, alii vero novam sibi religionem, ex præceptis Christianis & antiquis superstitionibus constatam, exemplo *Ammiani Marcellini*, *Chalcidii*, *Symmachii*, atque *Themistii*, comminiscerentur. Ad intestina mala hæc in primis pertinet, quod Christiani, huic Philosophiæ dediti, Christianam religionem variis erroribus contaminarunt; id quod exemplo probatur Scriptoris *Clementinorum*, qui Judæus fuit, & huic sectæ favit, at certa tamen ratione, philosophico nimirum quodam religionis genere, teste ipso libro, religionis Christianæ veritatem defendere voluit, dum, præter alia, credidit, dolis ac fraudibus licere veritatem tueri: quæ doctrina veterum *Ægyptiorum* erat, a quibus eam *Pythagoras* & *Plato* acceperunt. Ab his ad recentiores manavit *Platonicos*, & Christianorum non ultimam partem per illos infectam esse, verba & doctrina *Origenis*, *Chrysostomi*, & *Synesii*, nobis argumento sunt. Nec solum hæc nova Philosophia varios genuit in doctrina errores, sed ritus etiam & cærimonias sacras auxit ac depravavit. Exemplis hæc omnia idoneis corroborat S. Rom. Autor. Ceterum ex his perspicuum fit; litem a *Francisco Balto*, *Ignatiana* familiz sodali, motam sine multo negotio compo-

componi posse. Erant nimirum Patres Ecclesie Eclectici, quia ex omnibus scholis meliora seligebant ac tutiora, & *Platonici*, quia plus ex *Platone*, quam ex aliis, mutuabantur. Neque hic loci silentio pretereundum, id quod in *Novis Actis A. 1734 Mens. Mart. pag. 125* jam observavimus, eandem Dissertationem *Cudworthiana* Conversioni insertam esse.

Tertium locum *de causis suppositorum Librorum inter Chri-* Pag. 217.
stianos Seculi primi & secundi occupat Dissertatio. Duplex Philosophie genus primis quatuor Seculis civitatem Christianam vehementer conturbavit. Alterum, cum Servator nasceretur, floruit, & per duo, & amplius, Secula celestis doctrinae molestum fuit. Istud vero tempore, quo Liberator noster mortalibus sepe conspiciendum praebeat, in solis Orientis regionibus plerisque, Syria, Chaldaea, Phoenicia, Aegypto, quin & in Palaestina, obtinuit, & *παιδαγωγία φιλοσοφία* a *Porphyrio* vocatur. Ab *Hermete*, *Zoroastre*, *Orpheo*, & aliis, sua derivabant scita, & de Deo rebusque divinis multa perplexa atque obscure dissecebant, qui nudam *γνώσιν* jactitabant, fanatici homines. Ex his primorum trium Seculorum prodierunt Hæretici, *Valentiniani*, *Menandriani*, *Simoniaci*, *Cerinthiani*, nominibus quidem distincti, sed in eadem principia & fundamenta consentientes, eorumque *Gnosticorum* nomine noti, quo & ipse eos appellavit *Porphyrius*. Opiniones hominum male sanas *Irenaeus* exposuit ac profligavit, & *Col. II, 8 seq.* nec non in posteriori *Petrus*, viri divinitus acti, Epistola, in *Juda* item Epistola, & in *Joannis* prioribus divinae patefactionis capitibus, ad easdem respicitur. Hi Hæretici, qui *Simonem*, Magum, parentem & autorem habuisse certa ratione dici possunt, magnis sub nominibus commentitios composuerunt libros, non mediocri numero: quorum alios idcirco confinxerunt, ut Philosophiae suae Orientali majorem conciliarent existimationem, alios propterea, ut, Christum ejusque familiares suis favisse ineptis, imperitiae persuaderent multitudini. Credebant antiqui homines, fas esse, veritatis causa mentiri. Praeter cognitionem ignoti cujusdam Dei nihil admittebant, omnemque adeo morum doctrinam contemnebant. Monstruosae hominum vesanorum opiniones, ex

fuis principis ductæ, hic multis commemorantur verbis. Secretos arcanosque Domini ejusque Legatorum sermones, sibi traditos, a se in literas relatos esse, scitebant. Iidem animam suam ex earum ordine animarum esse fingebant, ex quo Servatoris anima fuerit: hincque evenisse docebant, ut eo cognitione & virtute minime essent inferiores. Visionum ope sibi multa innotuisse, prædicabant alii, hæcque ex visione acquisita scientia nihil certius esse, disputabant. Ejusmodi scita pariebant morem libros confingendi nothos, divinisque eos hominibus supponendi. Itaque hujus improbitatis non omnes in universum Christiani antiqui postulandi sunt, sed maxima pars tam malæ notæ voluminum ab illis nequitia magistris profecta est. Nec tamen negandum, homines veræ in Deum pietatis ignaros, at vehementiori in Christi disciplinam studio animatos, a piis, quas vocant, fraudibus sese haud abstinuisse. Quo in numero Autor Actorum *Pauli & Thecla*, & *Hermas* habendi. Plurimas etiam hujus generis fallacias novum illud Philosophia genus peperit, quod in Ægypto Seculo tertio emerfit, paulo ante a nobis consideratum.

Pag. 269.

Dissertatio quarto loco posita *de vera etate Apologæ, quem Asbenagoras pro Christianis scripsit*, agit. Planum hic facere Venerandus laborat *Mosheimus*, A. 177 hanc Apologiam in literas esse relatam, cum plerique, eam Anno P. C. N. 166 scriptam esse, antehac existimaverint. Ita errat *Joh. Clericus* in *Bibliotheca antiqua & nova*, Gallice exarata, *Tom. XVII Part. II pag. 464*, dum ab Autore nostro putat ostensum, Apologiam, quam *Asbenagoras* pro Christi amicis exaravit, uno tantum anno recentiore esse, quam vulgaris ferat sententia: undecim annis, id quod rationes melius subducenti patebit, dicere debuisset.

321.

In Dissertatione quinta, in qua *de studio Ethnicorum Christianos imitandi* disseritur, lectissimis planum fit exemplis, hos *primum* dictionem & formulas loquendi, *secundo* nonnulla dogmata, *tertio* doctrinam moralem, *quarto* denique jus facrum ac disciplinam publicam Christianorum, imitatos esse.

In

In Dissertatione *facta, Demonstratio Sectæ Nicolaitarum ad-* Pag. 389.
versus doctissimos ejus Oppugnatores inscripta, contra *Jo. Coc-*
ceji amicos, qui *Nicolaitas* ex veterum indice Hæreticorum
 exturbant, multis rationibus probatur, sectam hanc re vera olim,
 cum viverent Apostoli, existisse. Originem ejus ita exponit:
Nicolaum, Ecclesiæ Hierosolymitanæ Diacorum, virum alio-
 quin optimum, facto quodam aut dicto incaute prolato, libidi-
 nis hominibus, ut nomine suo abuterentur, occasionem præ-
 buisse. Per illos vero, quos *καταίετας τὴν διδασχὴν τῶν Ν-*
κολαίτων appellavit *Joannes*, vir divinus, non ipsos intelligi
 vult *Nicolaitas*, sed eos, qui clam cum iis sese conjunxerint.
 Cum hac Dissertatione *Supplementum* aliquod sociatur, in quo
 illa adversus Virorum quorundam eruditorum, quibus ea haud
 arrisit, tela nunitur.

477.

Dissertatio septima *de Joanne in fervens oleum conjecto ad*
Cel. Heumannum Epistolæ locum sustinet. Narrat, præter *Ter-*
tuilianum, veterum alii, *Joannem*, jussu *Domitiani*, in ollam fer-
 ventem conjectum. *Cel. Heumannus* singulari Commentatione
 efficere conatus erat, in fabulis hæc esse numeranda. *Mosheimus*
 contra, Vir summus, nec ad fabulas, nec ad historias, narrationem
 hanc esse referendam, sed, propter veterum monumentorum
 inopiam, in medio rem omnem relinquendam esse, contendit.
 Respondit ingeniosissimus Adversarius Epistola comta & elo-
 ganti, cui aliam reposuit Dissertatiunculam *Mosheimus*. Totā
 hæc in Bibliotheca, ut dicitur, Bremensi reperitur. Epistola
Mosheimiana Responsorialia in hac Collectione nono apparet loco.

497.

535.

In Dissertatione decima ostenditur, *certo bodie & explorare*
se constitui non posse, utrum Ebion quidam nova Sectæ au- 547.
tor existerit olim inter Christianos, nec ne? Docetur ni-
 mirum, eos, qui *Ebionem* aliquem existisse negant, tantis haud
 esse argumentis instructos, ut omnem ex aliter sentientium
 animis dubitationem eximere queant: at nec hos tamen ita
 robustos esse demonstratur, ut nemo æquis viribus cum illis
 dimicare valeat. Mentem itaque *Cel. Viri* non satis percepe-
 runt, qui illis eum accedere arbitrantur, *Ebionem* quendam
 non modo fuisse aliquo tempore, sed eundem hominem pro
 viro quoque pio atque honesto habuisse.

Unde-

Undecima Dissertatio de Gallorum Appellationibus ad Concilium universa Ecclesia, unitatem Ecclesie spectabilem tollentibus, inscripta est. Nondum magni motus conquieverunt in Gallia, quos *Clementis XI*, Pontificis Maximi, lex in Novum Pasch. *Quafnel-lij*, Presbyteri & Patris, ut vocant, Oratorii Parisiensis, Testamentum lata, quam Constitutionem vulgo, seu Bullam Unigenitus, appellant, hoc Seculo excitavit. Pergunt, qui, repudiato Pontificis arbitrio, Concilium Ecclesie universae appellant, propositum constantia tueri, patriaque cedere malunt & vitæ cominoditatibus, quam Decretum, quod, iniquum judicant, suffragiis suis approbare. Galli vero, dum ad Concilium universale Ecclesie appellant, sibi et ipsis & aliis, quibus addicti sunt, dogmatibus refragantur. Provocant idcirco ad Concilium, quia, Ecclesiam universalem, in Concilio presentem, Pontifice superiorem esse, nec falli posse, censent. Jesum Christum arbitrantur sacras dirimendi lites potestatem Ecclesie concessisse, quæ in Conciliis per Episcopos representetur: more vero majorum ac jure humano ita comparatum esse, ut Pontifex Romanus Concilia cogat, & in illis præseat. Ex quo liquet, eas Ecclesiam non ut Monarchiam, sed ut Rempublicam aliquam, sibi concipere animo, in qua potiores Senatus supremi partes sint. Hæc vero sententia, cum Præsules Romanæ sedis quodammodo coerceat & certis contineat finibus, neque, in se spectata, inconcinna plane videatur esse, adversatur tamen notissimo Gallorum dogmati de unitate Ecclesie externa, cujus centrum in Romano collocant Pontifice. Persuasum nimirum hujus est amicis, ex mandato Christi spectabilem quandam & externam in Ecclesia unitatem esse oportere: ejus autem vincula Doctores & Antistites esse: quolibet in cœtu homines Episcopo conjunctos esse debere, Episcopum Archiepiscopo, hunc Primati Provinciæ, Primatem Romano Episcopo: & in hoc quidem totius unitatis fontem residere ac principium: a quo si quis desciscat, unitatis eum violatæ, quo nullum atrocius crimen fit, reum esse. Sic generatim sese habet Romani cœtus sententia, quam *Petrus Nicolaus*, *Thomassinus*, *Bossuetus*, aliique, copiose ac disertè explicant. In eadem

doma perstant sententia ipsi illi, qui a Pontifice Maximo ad Concilium provocant, teste *Gilberto Burneto*, qui hoc ex *Fabro*, *Picquao*, *Brayario*, viris, quos Sorbona quondam habuit, integerrimis, audivit, & *Lud. Ell. de Pán*, aliisque, quorum fidem in dubium nemo vocare potest. De ista vero unitate Ecclesiarum non nisi ambigue ac valde perturbate loquuntur. Sed, quomodo cumque sibi concipiant eam animo, non possunt appellationibus suis conciliare. Obstant hæc morali unitati, quæ ex humana perfecta que animorum sententiarumque cum Romano Præsule consensione originem trahit. Quod si jus divinum flagitat, ut ab hujus nemo desciscat sententia, Concilium, si aliter ac caput Ecclesiarum pronuntiaret in rebus fidei, gravissimum scelus committeret, & sacram tolleret communionem. Obstant eadem appellationes unitati physice. Qui Romano Pontifici obsequuntur, ipsique Galli, sacrosanctum Ecclesiarum caput ipsum vocare non verentur. Quid hæc eorum tritius est similitudine, qua corpori Ecclesiarum, Pontifex autem capiti ejus, comparatur? Nulla hujus alia vis esse potest, præter hanc: omnes gratis thesauri uni Maximo Pontifici a Christo collati sunt, & ab hac in reliqua redundant Ecclesiarum membra: sicut venæ & arteriæ a corde tractæ & profectæ in corpus omne ducuntur, uti arbores ex radice succum trahunt, quemadmodum vitales spiritus ex capite in reliquum corpus diffunduntur: ita a Pontifice in eos, qui ipsi dignitate sunt proximi, ab his in Episcopos, ab his in universam sanctorum multitudinem, omnia Spiritus Sancti dona descendunt. Ex quo sequitur, ut avulsi instar ab arbore rami, aut membri amputati ac mortui, sese habeant, quotquot Pontificis & Ecclesiarum conjunctionem deserunt. Cum hæc quoniam Galli opinione Concilium appellant, ii vero tam prudenter & graviter agunt, ac si membra abscissa, aut ramum truncatum, vivere tamen, nec capitis indigere, aut in brachiis & pedibus a corpore scissis vim quandam judicandi, an caput vivat, an extinctum sit, an recte membra gubernet, an vero seculus, inesse disputet. Nec civilis unitas locum habere potest, his appellationibus stantibus. Quælibet civitas arcto quodam colligata est vinculo; cujus quidem unitatis apex & fons is est,

Nun

qui

qui Republicam gubernat & administrat. Atque hoc unitatis genus plus ceteris arridere videtur Gallis: vicarius Christi & caput sacri imperii Pontifex est, ad quem ideo reliquæ vassæ corporis partes referri debent. Quæ cum ita sint, frustra sunt Galli, quod ad Concilium provocant, his positis principis. Nam omnis unitatis civilis custodia in obedientia & obsequio consistit in Decreta, legesque Principis. Quod si quis morem gerere legibus diutius nobis, sed alium sibi poscat judicem, is, dum id fecerit, confociationem cum capite Reipublicæ rumpit. Ita, dum Galli Concilium appellant, Pontificis obtemperare recusant Decreto, desistant a mandatis ejus, & alium sibi agitant, qui causam dicat. Quomodo hoc secunda integræque Ecclesiæ unitate fiat, cujus principum sit Pontifex? Nunc igitur, ex quo Galli appellarunt, nec per hos, nec per Præsulem, licet unitatem servare amplius. Nam Pontifex Gallos pro Hæreticis, & Galli Pontificem vicissim pro Hæretico, habent. Ex quo postremum, in quæ causæ cardo vertitur, emanat confecturium: aut infusa illa fabula de spectabili quadam Ecclesiæ unitate in exilium omnino mittenda est, si jussu velint appellare Galli, aut vero, si hanc nolint ex animo ejicere, ab omni a Pontifice ad Concilium provocatione abstinendum.

Pag. 622.

Finit Dissertationes *Mosheimianæ Specimen Tractatus edendæ de turris sacris in Ecclesia Goslaris a tempore Reformationis, exhibens turbas primas Sacramentarias, Knigge & Graveres auctoribus*. Est hæc scriptio prodromus majoris Operis, quod *Georgius Wilb. Tromphus*, qui Goslaris gregem Domini hodie pascit, nunc parat: e cujus etiam calamo ipsa hæc manavit Commentatio, quippe qui, præsidente tum *Mosheimio*, Respondentis functus est partibus. In optatis nobis nihil est magis, quam ut docto Viro per muneris sacri curas & labores Historiam illam, quam meditatur, perficere, & in lucem edere, liceat.

663.

Additur recensitæ hæc Collectio *Michaelis Geddesii Martyrologium eorum, qui in Hispania ob professionem religionis Protestantium supremo supplicio affecti sunt*, a S. Rev. *Mosheimio* ex Anglico Latine versum. Est illis *Geddesus* ex recens-

recentioribus gentis Britannicae Scriptoribus unus, idemque eruditus & copiosus. Vixit is decem annos Ulyssipone, quae caput est Lusitaniae, & inter mercatores Anglos, quorum magna in hac urbe degit multitudo, ab A. 1678 usque ad A. 1688 sacri Oratoris muneri praesuit. Eo tempore magnam in conquirendis ac studiose legendis Hispanorum & Lusitanorum Scriptoribus industriam posuit: ex quibus, quae civibus suis praeter ceteris cognitum necessaria putavit, diligenter excerptit, & patriae edidit sermone. Hoc *Martyrologium in Miscellaneis Auctoris Dissertationibus*, (*Miscellaneous Traits in three Volumes, third Edition*) Londini 1730. Voll. III in 8. edita, Tom. I pag. 443-474 invenitur. Collecta sunt in eo nomina & mortes enarratae summorum hominum, quos Inquisitores Hispani ideo lento igne torrenti iusserunt, quod dogmata in Sacris Literis, tradita Decretis Romani Pontificis, anteponebant.

Librum claudit *Laudatio funebris S. Rev. Viri, Jo. Andr. Schmidii, Vallis Mariae Abbatis, Theol. Doct. & Prof. Publ. Ord. Collegii sui Senioris, d. 28 Jun. A. 1726. recitata a Jo. Laur. Mosheimio*. Eximiae sunt incomparabilesque laudes, quibus Schmidium ornavit Mosheimius, sed quas minime capit hujus paginae angustia. Quod reliquum est, in votis habemus, ut alterum Dissertationum ad Historiam Sacram pertinentium Volumen, quod in Praefatione Vir promisit Celeberrimus, Dessecundo & propitio, in lucem exire jubeat.

LETTRES A UNE DEMOISELLE CATHOLIQUE Romaine, sur la necessit  d'examiner la Religion, &c.

h. e.

EPISTOLAE AD FOEMINAM ALIQUAM Catholicam, de Necessitate examinandi Religionem; Autore DES VOEUX, cujus exstat *Dissertatio de Miraculis Abbatis Parisii.*

Nam 2

Hagae

Hagæ Comitum, apud Isaac. Beauregard, 1734, 8.

Plag. 8 $\frac{1}{2}$.

Pag. 5, 6.

Dixi hæc exstant *Epistolæ*, quarum nos summam recensaturi, a priori capiemus initium. Sunt, qui cocam in rebus ad religionem pertinentibus fidem commendant: alii vero dogmaticam in iis dubitationem & examen sapienti convenire homini arbitrantur. In illo sunt numero Muhammedani & Catholico-Romani: cum his autem omnes, qui sapiunt, Protestantes sese coniungunt. Atque horum quoque vestigia, ut hæc est, Autor sequitur, qui erudite in hoc ita versatur argumento, ut examen unicam esse viam explorandæ veritatis, sanumque ad istud instruendam devinctum hominem, plantam faciat. Considerat eo consilio 1) rationes, quæ ad aliquid fide recipiendum movere possunt hominem; 2) animi indolem, dubitationi oppositam, sine qua examen propriè dici non esse nequit. Quatuor exstant causæ, quæ nos, ut aliquid pro vero habeamus, commovere possant: 1) recepta inde a prima infantia opinio, 2) præsumpta autoritatis sententia, 3) ratiocinatio, qua veritatem scrutati sumus, 4) ipsius Dei autoritas, qui nos, rem quam

8-17. dam veram esse, credere iussit. Autor priora duo motiva, ut loquuntur, credibilitatis, ut prudenti homine indigna, rejicit

17-25. & aspernatur. Tum vero tertium & quartum, commemoratis præsertim rationibus, maximo vult in pretio haberi. Ex quo conficit, examen requiri ad religionem, sive illi, sive huic,

21-48. obsequamur. Indoles animi, de rebus religiosis maxime dubitantis, aut est ignorantia; aut incredulitas, aut credulitas, aut fidei obsequium. Ignorantia, incredulitas, & credulitas, vitia sunt, homine quovis, qui rationi paret, indigna. Fontes horum & causæ, nec non alia, quæ hinc enascuntur, vitia, ejusmodi sunt, nihil ut iis insalsus & capitalius accidat homini. Ut adeo ejus sit, his omnibus vitis, quæ sobriam impediunt dubitationem, se exuere, quo ad religionem inducatur examinanda.

48-50. Restat obsequium fidei: quam qui a Deo nactus est certitudinem, is non amplius dubitat. Verum illuc non pervenitur, nisi per viam dubitationis & examinis.

Autor

Autor hanc generalem posuit legem, necessarium esse ad veritatis explorationem examen; Scripturam Sacram vocat in auxilium, atque ex ea demonstrat ejusdem in religionis negotio necessitatem. Recitat varia ex iis exempla, ut *Sap. Gen. XVIII, 10-14.* coll. *XVII, 19*; *Zachariae, Luc. I, 18*; *Thomae, Jo. XX, 25-27*; *Gideonis, Jud. VI, 17*; *Hiskiae, 2 Reg. XX, 8*. Addit praeterea haec loca, *Matth. XIV, 28, Luc. I, 38, coll. 29, Exod. IV, 1, Es. I, 3, VIII, 20, Act. VII, 41, 42, XVII, 11, Hof. IV, 6, VI, 6, Pbil. I, 9, 10, Jer. V, 4, VIII, 7, Epb. IV, 18, V, 8, 1 Thess. V, 4, 5, Col. I, 13, 1 Petr. II, 9, Jo. I, 9, III, 19-21, V, 39, XII, 35, Ps. XIX, 9, XXXII, 9, CXIX, 105, Sirac. XIX, 4, Gal. I, 8, Prov. I, 24, 31, IV, 13, XII, 15, XIV, 12, XVI, 2, 25, XVIII, 2, 15, XIX, 2, 16, XXI, 2, 16, Job. XXI, 14, Deut. XXVIII, 28, 2 Thess. II, 10-12, Rom. I, 28, X, 2, XVI, 17, 2 Cor. IV, 3, 4, 5, 1 Cor. II, 14, 15, X, 15, 1 Jo. IV, 21, 1 Thess. V, 21.* Consulso nos, & eo, quo collocata sunt, ordine, haec exempla excerptimus oracula, quorum virtute ac nervo, ubi vis indicato, necessitatem explorandae & examinandae, cui quis addictus est, religionis eruditus extra controversiam posuit Autor. Sub finem Epistolae commonefaciendam duxit foeminam; ad quam scripsit, Romano-Catholicam, ut religionis examine nihil sibi prius, nihilque haberet antiquius. Lutetiae scripta est Epistola, sicut finis significat, pridie Cal. Nov. anni 1720.

Pag. 52-59.

59-83.

83-85.

89.

Alter, quae annexa est, Epistola idem sic pertractat argumentum, ut partim ad praecipuas respondeatur objectiones, partim ut, prae aliis hominibus, eos, qui Catholico-Romanam praesententur religionem; ad examen accuratius inprimis divinitus devinciri obstringique, manifestum reddatur. Data haec est Lutetiae 4 non. Nov. A. 1731.

TRAITÉ DES BORNES DE LA PUISSANCE
Ecclesiastique & de la Puissance Civile, &c.

• h. e.

Nun 3

TRA

TRACTATUS DE LIMITIBUS POTESTATIS Ecclesiasticae ac Civilis; una cum Indice Chronologico artium, quibus Pontifices ad extendendam potestatem spiritualem usi sunt, & rerum, ex hisce artibus, praesertim in Gallia, consecutarum, nec non eorum Actuum, quae ad Lites illas pertinent, quae hodieque agitantur. Autore ex Primi Conclavis Senatoribus uno.

Amstelodami, apud Franc. Changuion, 1734, 8 maj.
Plag. 13½.

Est illud, quod in hac scriptione pertractatur, argumentum ex eorum numero unum, quae magnorum & eximiorum Virorum recentiori aetate exercuerunt ingenia. Hi, qui Protestantes appellantur, alios suo excitaverunt exemplo, ut in hujus disquisitione rei studiosius, quam factum erat antehac, elaborarent. Cultior etiam Gallia Viros tulit illustres, qui jura Principum circa sacra, a Romanae sedis Praesulibus denegata, suis rursus asseruerunt Regibus. Ex his unus est Hl. Autor ejus Tractatus, cujus modo indicem significavimus. Constat ille Introductione quadam brevi, ac *binis Partibus*, quae eam consequuntur. Introductio, quae initium affert Libri, propositum indicat. Ecclesia consideratur, vel ut Corpus politicum, vel ut Corpus mysticum & sacrum. Est illa Corpus aliquod politicum, si quidem ad eum referatur status, cujus ipsa membrum est. Eadem Corpus quoque mysticum est, habita Jesu Christi ratione, cujus illa est sponsa. Corpus politicum est societas populorum, per easdem leges unitorum, sub eodem capite temporario. Corpus mysticum est societas fidelium, per eandem fidem unitorum, sub uno capite spirituali, ut gloriam Dei conjunctim promoveant, & quisque suam propriam curet salutem. Papa est caput spirituale, ut vicarius Jesu Christi. Ita vero duae Potestates supremae ad gubernationem Ecclesiae con-

Pag. 1.

2.

conjunctione & confociatione sunt. Temporalia prima est in ordine naturali; Ecclesia enim in statu est, non vero status in Ecclesia. Spiritualis vero prima est in ordine supernaturali. Hæc duæ Potestates in alienam sæpe involant jurisdictionem; cum difficile sit negotium, id, quod cujusque proprium censendum, accurate discernere. Qui in hac elaborarunt materia, illi non raro quadrata rotundis miscuerunt, sive adulatione eos commoverit, qua placere alteri Potestati studuerunt, sive cum jure factum confuderint. Ea, quæ in factis animadvertitur, confusio inde præterea exoritur, quod, filo Historiæ neglecto, res multorum Seculorum intervallis disjunctione inter se ununtur. Ad facta igitur rite examinanda necessarium judicavit Auctor, ut ab eo caperet initium, quod inter Judæos olim, atque inter Imperatores Romanos, inde a *Constantino* usque ad *Justinianum*, sancitum erat. Namque hæc illa sunt tempora, quibus Disciplina Ecclesiastica cum maxime vigeat. His factis fundamentis, ea auquiri, quæ sub artibus Regum Gallie Scipibus gesta sunt. Atque hæc quidem præterea constitunt Partem, quæ facta contemplantur. Quo loco status Ecclesiæ Judaicæ primum ante oculos ponitur Lectorum.

Apud Judæos una eademque persona sapiens & Rex & Summus erat Sacerdos. Unde functio ejusdem sacerdotalis non est pro actione Potestatis politicae habenda. Sic multa fecit *Moses*, ut delectus Dei Orator; & *Aaron*, qui Summus erat Pontifex. Primum exemplum, ex quo judicari potest, Deum Reges cum Sacerdotibus confociatos voluisse, novus ille Rex est, quem populo Judaico promissa Deus *Deut. XVII & XVIII. Saul*, cum, absente *Samuele*, rem faceret divinam, mulcebatur. *David* curam habuit arcis. *Ussur*, manu prehensens arcam, morte plectebatur. *David* summi Pontificis obibat functionem, *2 Reg. VI, 1 Paralip. XVII. Salomo* abdicavit *Abjurationem* sacrificio, & *Sadocum* instituebat, multaque alia jura sibi vindicabat circa sacra. Ab his haud diversa de ejus successoribus, *Josaphato*, *Joaso*, *Ezechia*, *Josa*, in Sacris Codicibus legimus relata. Post captivitatem Babylonicam, Judæi pote-

Pag. 3.

Pag. 6.

potestatem rerum & sacrarum & civilium uni mandabant personarum. Hac demum utraque potestate per septingentos annos conservata, *Aristobulus*, *Hircani* filius, & Regem *Iese*, & summum Sacerdotem, declarabat. Bini hi tituli minime inter Judaeos separabantur. Haud aliter status Ecclesiae sub Imperatoribus Romanis comparatus erat. Simul ut Romani Imperatores ad Servatoris accedebant disciplinam, sacrae res ab eorum pendebant nutu, & Concilia ab ipsis convocabantur. Argumento illustri sunt Autori *Constantinus M.* & hujus filii, *Constantinus* item & *Constantius*, *Gratianus*, *Theodosius M. Arcadius*, Filius, *Honorius I.*, *Theodosius II.*, Filius *Arcadii*, *Valentinianus III.*, *Marcellianus*, *Leo*, *Majorianus*, *Justinus*, & *Justinianus*, qui praeter ceteris res Ecclesiasticas sua rexit auctoritate. Atque hic idem status Ecclesiae Gallicae sub tribus Regum Francorum stirpibus obtinuit. Incipit Autor a *Clodoveo* & usque ad *Henricum IV* procedit.

13.

46.

65.

76.

89.

106.

128.

129.

192.

Altera Pars, quae quaestionem Juris solvit & explanat, quinque illuc pertinentes continet *Dissertationes*. Quarum prima de gubernatione Ecclesiae generatim, & de ejus distributione inter Potestates, temporariam ac spirituales; secunda de Auctoritate Regis in administratione fidei; tertia de Auctoritate Regis in disciplina ad cultum Ecclesiae spectante; quarta de Auctoritate Regis, quantum ea ad Personas Ecclesiasticas attinet, & quinta denique de Auctoritate Regis in administratione bonorum Ecclesiasticorum, inscribitur. Multa in hac prudenti pertractatione inveniuntur, & lectu in primis digna, & quae cum cura expendi mereantur. His declaratis, Index ille sequitur Chronologicus, in quo artes Pontificum Romanorum enodantur, quemque in principio pleniorum recitavimus. Recensio a Seculo octavo, tum vero sigillatim ab A. 1073 & *Gregorio VII.* inchoatur, & usque ad A. 1733 continuatur: in qua non pauca singularia, quae ad sacras lites, in Gallia cum Romanis Praesulibus agitatae, pertinent, cupidus harum rerum Lectoribus proponuntur.

DE

DE MIRACULIS, QUÆ PYTHAGORÆ, APOL-
lonio Tyanensi, Francisco Affsio, Dominico, & Igna-
tio Lojole, tribuuntur, Libellus; Autore PHILE-
LEUTHERO HELVETIO.

Duaci, typis Petri Columbii, 1734, 8.

Alph. 1 pl. 5½.

Non Duaci, sed in Helvetia, natum esse hunc Librum, non solum Cl. Autoris adscitum nomen indicat, sed ejus quoque Dedicatio ad tres Helvetiæ Theologos, quorum se profiteretur discipulum. In Præfatione prælonga ostendit, non se hic functum esse labore inani, cum Papæ regiones plenissimæ adhuc sint superstitionum falsorumque miraculorum, nec nunc defiant in Ecclesia Pontificia, qui libris editis pugnent pro falsissimis insulsissimisque miraculis. Qua occasione de magnæ famæ Parisiensi Diacono, *Parfio*, multa disputat, præclare copioseque docens, eum nec sapientem veræque sanctum virum fuisse, nec vera edidisse mortuum miracula. Totum Opus *septendecim* constat *Capitibus*, in quorum *novem prioribus*, præmissa de miraculorum natura meditatione, non solum enarrantur miracula, quæ edidisse *Pythagoras*, & ceteri quatuor, in titulo libri nominati, feruntur, sed accurate etiam de ingenio, moribus, ac doctrina eorum, disputatur. Hinc *Cap. X, XI, & XII*, vera fuisse eorum miracula, hoc est, a Deo per ipsos patrata; Cl. Autor negat his de causis, quod 1) virorum illorum doctrina fuerit omnibus Dei virtutibus contraria; 2) ea miracula evertant veritatem ac divinitatem religionis Christianæ; 3) posita illorum miraculorum veritate, merus invehatur in religionem Scepticismus. *Cap. XIII & XIV* perdocte contendit, non a diabolo orta esse istorum hominum miracula, sed a male ferjatis hominibus efficta, a male sapientibus credita fuisse. *Cap. XV* probatum it, solennem Canonisationem *Francisci, Dominici, & Lojole*, non modo Pontificum infalibilitatem penitus subvertere, sed & manifestum facere, fuisse Pontifices illos cum rerum divinarum ignarissimos,

tum etiam nequissimos. Subjicit *Cap. XVI, Socratem* sanctiorem sapientioremq; adeoque, si per leges divinas liceret, Canonisatione digniorem, fuisse *Francisco, Dominico, & Lojola*. Tandem *Cap. XVII* contendit, graviter peccare sapientiores Ecclesie Romanæ doctores; dum silentio suo tam tetris superstitionibus vitam roburque addant, & contemnere malint, quam condemnare, cultum Deo exosissimum.

Libet jam perlustrare hæc Capita, ex iisque proferre nonnulla Lectorum nostrorum in gratiam. Et *quinto* quidem in *Capite* certis documentis sibi videtur demonstrasse Cl. Autor, *Pythagoram* fuisse hominem ex mendaciis, insania, & stolidissima superbia, compositum. Ibidem acute ostendit, decreta sive dogmata *Pythagora* pleraque esse obscura, inepta, superstitionosa, castissimo Dei cultui contraria. *Capite sexto*, de ipso *Philosophato*, ostendit, *Apollonium* fuisse hominem mendacem, superbia tumentem, superstitionosum, ac fanaticum. *Franciscum* vero, *Caput septimum* docet, fuisse non solum omnium, quos terra unquam tulit, stolidissimum hominem atque ineptissimum, verum etiam omnium Hæreticorum, qui inde ab orbe condito ad nostra vixerunt tempora, nequissimum. Hæc occasione & notam debitam inurit Cardinali *Bonaventura*, qui *Vitam Francisci* scripsit. Colligit enim ex hac *Buonaparte*, *Bonaventuram* (*pag. 101*) habuisse ingenium fanaticum, nec minorem (*pag. 107*) ejus fuisse stultitiam & infantiam, quam ipsius *Francisci*, ac (*pag. 113*) eum appellat ineptum & stultum Monachum. *Caput octavum Dominicum* reum agit, imo percutit, non solum fanaticismi, sed etiam conjunctissimæ cum eo crudelitatis in eos, qui cum ipso errare & desipere recusabant. *Caput nonum* de *Ignatio Lojola* præ ceteris lectum dignum est. Ostenditur enim ibi, hominem illum tot esse tantisque absurditatibus conspicuum, ut appareat, sectatores ejus & a recta ratione & a Christo esse remotissimos, qui sequantur ducem tam fatuum, tamque religioni Christianæ adversum. *Capite decimo* hoc fundamentum ponit Cl. Autor, quod doctrina, e qua sequatur, Deum non esse optimum, non sanctissimum, non justissimum, non solum omnipotentem & omniscium, falsa sit, injuste-

iniusteque venditur pro doctrina a Deo profecta. Applicat hoc principium non tantum ad ipsam religionem Pontificiam, sed speciatim ad triumviros illos, quos & hoc nomine similes esse contendit *Pythagora Apollonii*que. Hinc nec Ethnicos, ad quos Missionarii adeunt, existimat obligatos esse ad amplectendam, quam illi tradunt, religionem. *Capite undecimo, Dominici, Francisci, ac Lojola*, miracula subvertere religionis Christianæ veritatem divinitatemque, inde probat, quod doceant hi Thaumaturgi, 1) falsum esse, quod Christus solus intercedat apud Patrem pro nobis; 2) falsum esse, quod solius Christi meritis Deus nobis reddatur propitius; 3) falsum esse, quod solus Deus sit invocandus, &c. *Capite duodecimo* subtiliter ostendit, quantus invehatur in religionem Scepticismus, si concedatur, vere facta esse, quæ feruntur, *Francisci, Dominici, & Lojola*, miracula. Digna inprimis est contemplatione comparatio miraculorum, quæ tribuuntur *Muhamedi*, cum miraculis istorum triumvirorum. Inde enim Cl. Autor concludit, si miracula eorum sint a Deo, nihil esse causæ, cur respiciamus religionem *Muhamedanam*. *Capite decimo quarto* acute & rigide examinat testes de miraculis *Pythagora, Porphyrium, Jamblichum*, ac ceteros, perspicueque docet, hos vel meras proferre de remotissimæ ætatis rebus traditiones vulgi, vel etiam fabulas, eo consilio effictas, ut sufflaminarent progressus religionis Christianæ, simulque retardarent Ethnicæ religionis interitum. Eodem se modo gerit adversus *Philofratum*, testem miraculorum *Apollonii*, accuratum ferens de illa *Philofrati* historia iudicium. Nec fide dignos esse testes de *Francisci, Dominici, & Lojola*, miraculis, tam clare probat, ut, qui ei non subscripserit, manifeste reus sit vel stolidissimæ credulitatis, vel pessimi consilii. Properamus, ne justo sumus longiores, ad extremum huius Libri *Caput*, in quo Cl. Autor officii sui admonet meliora videntes Ecclesiæ Romanæ doctores, & inprimis Galliæ eruditos incolas, acumine ingenii præ ceteris nationibus insignes, ac simul laxiori vinculo adstrictos Romano Pontifici, etiam atque etiam rogat, ut zelo pro gloria Dei inardescentes, publice oppugnent & prosterneant tam irreligio-

fas fabulas. Negat, eos dubitare debere de felici successu hujus conatus in tanta literarum luce. Urget denique, hoc suo silentio ipsos offendere Deum quam gravissime.

DE IIS, A QUO ET AD QUAM SECUNDA JOANNIS Epistola fuit conscripta, Dissertatio J. C. H.

I. **A**postoli inter Epistolarum suarum primordia sese ἀποστολικῶς & peculiari observantia servos Christi appellant, aut ejusmodi signa præ se ferunt, e quibus autoritas Scriptoris Apostolica elucet. Petrus in posteriori Epistola, sese cum Christo adscendisse in montem, perhibet, in quo Servator fulgore celestis fuit colustratus. Scriptor primæ Joannæ ea docet & nuntiat, quæ ipse audivit & vidit. Ipse oculis suis vidit manusque suis usurpavit eum, qui appellatione venerabili λόγος dicitur. Quis dubitat, Apostolo duntaxat ea congruere? At Autor secundæ Joannæ vocavit sese πρεσβύτερον. Unde facillime innotescit, Autorem existisse Joannem quendam, ab Apostolo diversum. Joannem, Presbyterum, a Joanne, Apostolo, distinctum, memorat Papias apud Eusebium Hist. Eccl. III, 39. Vir Venerandus, Ernestus Salomo Cyprianus, adeo non abhorret ab hac Papiæ sententia, ut potius calculum album ei adjiciat. Ipse enim ad Hieronymi Librum de Viris illustribus Cap. IX rotunde & tacite judicat: Duos fuisse Joannes, Apostolum & Presbyterum, recte creditur Papiæ. Quod autem Joannes, Presbyter, quondam Ephesi sepultus sit, non admodum sit verisimile, siquidem Polycrates, Eusebio vetustior, Cap. LXV Hieronymi, solite recenset sanctos Ephesi reconditos, idque data opera, nihiloque secius Joannis, Presbyteri, mentionem a scopo suo sejungit. Ex Eusebii Hist. Eccl. III, 39, Hieronymus in loco, quem prius Iulavinus, tradit, duo sepulchra Ephesi esse, quorum prius Joannis, Apostoli, posterius Joannis, Presbyteri, sit. At Eusebii ætate, uti summus jam memoriæ prodidit ostenditque Cyprianus, non amplius Ephesiis certo constabat, quo civitatis loco Joannes, Apostolus, humatus fuerit, indicibus variantibus. Quas lites compositurus Eusebius, Joannis, Presbyteri, corpus illuc transferendum existimavit, ut duo sepulchra sarta tectaque manerent. Ex
qua

qua commemoratione denno patefcit, exftitiffe ibi quendam *Joannem*, Presbyterum, a *Joanne*, Apostolo, diverfum. *Joannes*, Presbyter, aliis quoque fuit in notitia. *Dionysius Alexandrinus*, penes *Eusebium Hist. Eccl. VII, 25*, hunc ab Evangelista fecernit, illum potius, quam hunc, Apocalypfeos Autorem fuisse, ratus. Posterioris quidem sententiae apellationem repudiare liceat, siquidem Autor Apocalypfeos ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, publice professus fuerat *Verbum Dei*, i.e. Messiam, & doctrinam actaque Jesu Christi, *Apoc. I, 2*. De eo autem *Dionysius* exstitit convictus ac certus, quod *Joannes*, Presbyter, toto caelo a *Joanne*, Evangelista, discrepaverit. Presbyterum reputat. praeter utriusque *Joanna* Epistolae, 2 & 3, Autore. *Hieronymus Cap. IX* libri *de Viris illustribus*. Subit quidem Ven. *Jo. Alberto Fabricio* admiratio, qui *Hieronymo* id in mentem venire potuerit, cum, id qui ante *Hieronymum* dixerit, reperiat nemo. Verumtamen non potuit non in eam descendere sententiam *Hieronymus*, simul ac norat, *Joannem*, Presbyterum, fuisse alium, ac *Joannem*, Evangelistam. Limen secundae & tertiae *Joanna* Epistolae. prodit primo conspectu *Joannem*, Presbyterum. Quis igitur non sponte sua eum intelligeret, qui totidem verbulis literisque cognominatus & appellatus fuit? Conqueritur Autor utriusque posteriorum Epistolarum, se suosque a *Diotrephe* non recipi. Quis credet, quemquam Christianorum tam perfrecte fuisse frontas, ut *Joannis*, Apostoli & Evangelistae, consortium & communionem sacram prorsus repudiaverit? Ea erat Apostolorum autoritas, ut literae eorum ac nuntii, quos *theopompus* vocare moris erat, a nulla Ecclesia fastidirentur penitus. Quin potius in rebus minoris quoque momenti ad instituta & consuetudines Apostolorum provocare solebant Ecclesiae.

II. Presbyterorum partes ac munia in eo consistebant, ut nomine hujus vel illius coetus, ad Deum colendum sanctamque vitam peragenda, confederati, curarent salutem animarum & disciplinam. Ipsi initio differebant a doctoribus & pastoribus Ecclesiarum, maximo autem ab Apostolis erant discreti. Ipsi enim erant membra coetus confederati, vitæ integræ viri, ætate

profecta graves, callentes disciplinae pacta & equitatem. In re sacra graviore seniores Judaeorum, *πρεσβύτεροι τῷ λαῷ*, convocabantur cum Sacerdotibus, virisque peritia exactiori excellentis, ac salutem cœtus sui in consilio habebant: Eadem disciplinae & consultationis ratio ad Christianos primos transit. Doctores enim & Pastores suas res sibi habebant, nec nomine cœtus impeditissima quæque obire poterant. Presbyterorum erat invigilare iis, qui fratres docebant, & cavere, ne depravaretur doctrina genuina, vel collaberetur sanctitatis studium. Ab hac cura & inspectione vocabantur Ephori & Episcopi. Mox tamen obtinuit consuetudo, ut Presbyterorum seniores & diuturniori officio præstantes dicerentur Episcopi. Hi ad primum illum ordinem non electione, sed senio, ascenderunt. Ambitio electionem suasit ac extorsit. *Diótrepbes* a *Joanne*, Presbytero, admonitiones de tuenda saniori adversus Philosophiam Orientalem, tum præcipue ingravescentem, doctrina ferre non poterat, arrogans sibi principatum quendam ordinis, quo se *Joannem* antecedere putabat, indubie ratus, res sui cœtus ad *Joannem* ejusque sollicitudinem haud pertinere. Molestum, munera multiplicari, visum mox cœtibus Christianis novitiis. Inde accidit, ut munus docendi ordinarium Presbyteris demandaretur, quos concio univèrsa designabat, & Presbyter, plerumque ordine primus, seu Episcopus, publica quadam cærimonia in munus sacrum intromittebat. Ordinatio appellabatur *χειροτονία*, nec per sese dona Spiritus Sancti peculiaria involvebat. Id patet ex *Act. XIV, 23*, & *Can. Apostol. 22, 28*. Presbyterum ab Episcopo discernere cœpit jam Seculi secundi doctrina, ob ordinem & *ἐπιχειροσύνην*, seu, ut *Tertullianus* loquitur, ob *Ecclesiam honorum*. Inter Clericos Presbyteri jam ineunte Seculo secundo relati; non ordinatos enim vocarunt Laicos. *Tertullianus* non uno in loco eam affert distinctionem, ne quid de Canonibus Apostolicis dicamus, qua Doctores, Episcopi, ac Presbyteri, cum Diaconis vocentur Clerici; reliquis vero cœtus dicuntur Laici. Veterum in eo discrepant sententiae, utrum Episcopi, an Presbyteri, in locum Apostolorum successerint, eosque representaverint. Apostolis successisse Episcopos, *Irenæus* auctor est *Lib. III Cap.*

Cap. III. Ignatius in Epistola ad Magnesianos §. 6 docet, Episcopum Dei loco præsidere, Presbyteros loco Senatus Apostolici præesse, Diaconis vero commissum esse Ministerium Christi. Idem Apostolos vocavit *πρεσβυτέρων ἐκκλησίας*, in *Epist. ad Smyrn.* §. 5, 7. pag. 37. In *Constit. Apostol. Lib. II. Cap. XXVI* leguntur hæc ad eundem modum: *Presbyteri nos Apostolos representare videantur vobis, sicutque doctores cognitionis Dei.* In eisdem *Cap. XXVIII pag. 241* de Presbyteris affirmatur ideam decus & elogium. Nam perhibentur inibi Apostolorum Domini locum tenere, veluti Consiliiarii Episcoporum & Ecclesiarum æcoria. Ut vero Episcopi ipsi existerent inibi Presbyteri, ita non opus fuit divisa quæstionis captiuncula. *Clemens in Epistola ad Corinthios §. 42 pag. 170* planè & distinctè de Apostolica Episcopos seu Presbyteros creantibus: *κατὰ χάριτος ἐν καὶ ἀγάπῃ κηρυσσοῦντες, καθίστανον τοὺς ἀπαρχαίους αὐτῶν, διαμαρτυροῦντες τῷ πνεύματι, ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστέων.* Episcopi hic commemorantur, qui erant Presbyteri. Cur enim, obsecro, Episcopis ac Diaconis haud interposuit *Clemens* Presbyteros, si tantum intercessit tum Episcopos inter & Presbyteros discrimen? Presbyterorum primi seniores omnino inaugurarunt reliquos, ordini sacro destinatos. *Hieronymus ad Evagrium: Quid facit, excepta ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat? Beveregius* hæc fusius edisseruit ad *Can. Apost. pag. 454 seq.* Præpostere autem colligeremus, si in eam descendere sententiam volupe foret, ut quemvis, qui Presbyterum ordinaverit, Episcopum fuisse veri nominis, contenderemus. Apostoli enim ipsi ordinarunt Presbyteros. Nihilominus sic ratiocinatum deprehendimus *Cyprianum Epist. IX ad Rogatianum, Epiphaniumque eadem propugnantem Hæres. 27 §. 6.* Singularis est sententia *Tertulliani, Lib. IV Cap. 5* adversus *Marcionem* sic scribentis: *Ordo Episcoporum, quod originem recenset, in Joannem stabit autorem: sic & ceterarum generositas recognoscitur.* Cum enim *Joannes* multam vitæ suæ partem Ephesi transegerit, posteris visus est Episcopatum in eadem administrasse. Ac indubie divinus hic Apostolus ansam præbuit distinguendi longe lateque Episcopum inter & Presbyterum.

terum. Doctrina enim viri, gravitas muneris, annorum numerus, & dulcissima vitæ ratio, præstrinxerunt animos peccolique Presbyterorum & fidelium ita, ut unice a suavissimo deprecarentur Apostolo, qui Metropolim Aficæ habitabat, curamque sanæ doctrinæ ac vitæ ardentè circumquaque gerebat, ostendens suo exemplo, quid Presbyteris eorumque primis esset agendum. Eam ob causam, opinor, *Joannes*, Presbyter, verba & loquendi formulas ex Epistola *Joannis*, Apostoli, desumpsit, magistri quippe sui. Quæ propositionum similitudo, utriusque *Joannis* ab altero dependens confortium, in causa fuit, ut *Joannis*, Apostoli, Epistolæ succederent in ordinis librorum Forderis Novi dæ *Joannis*, Presbyteri, Epistolæ.

III. Restat, ut dispiciamus, quænam illa fuerit *electa domina*, ad quam *Joannes*, Presbyter, priorem direxit Epistolam. Sunt, qui matronam honestissimam ob oculos habent, eamque nomine vel *Electam*, vel *Cyriam*. Liceat mihi suspicionem quoque meam exponere. Epistolæ utriusque, quam dedit *Joannes*, Presbyter, unus in eo consistit scopus, ut caveatur a prava eorum doctrina, qui in corpore & materia ponebant cum Philosophis Orientalibus sedem peccati, ideoque eo progrediebantur dementiz, ut Dõcētis proluderent, & veritatem corporis Christi, quippe a peccatis remotissimam, insisterent. Præterea concordant formulæ complures & ipsa conclusio, ut facile pateat, Epistolam utramque eodem tempore fuisse datam. Quod cum perpendo, incido in verba *Joannis*, Presbyteri, quæ in Epistola posteriori v. 9 adhibet. Respicit enim ad Epistolam, a se se ad Ecclesiam certam ante conscriptam. *Ἐγραψα τῷ ἐκκλησίᾳ*. Quid luculentius proinde, quam Presbyterum ad illam scripsisse Ecclesiam, cui tum *Diotrephes* docendæ & moderandæ præerat. Eam ex Afisticis unam fuisse, nullus ambigo. Hanc in priori Epistola Presbyter vocat *electam dominam*. Fœminam dici *νεπρω*, nemo facile ignorat. Ecclesiam Christi esse sponsam & uxorem, notum præterea. Conf. *Eph. V, 25, 32, Apoc. XIX, 7, 8, Gal. IV, 26, 27, 31*. Ad integram Ecclesiam *Joannem* scripsisse, patere autumo ex illo: *ἄλλοι, v. 8, & rursus ex illis: καὶ ἔχου ἑαυτὴν ἡγάπη, v. 12*. *Tertullianus* ad Martyras *Cap. I: Domina mater Ecclesie*. Et quid impedit, quo minus audiatur *Hesychius*, cuius sunt hæc: *Κυρία, ἐκκλησία. Μία κυρία ἐκκλησία ἕγερτο Ἀθήναι, ἣ ἵδεν ἀρχαῖς ἐπιχρησάτων ἔδω*. Pergami eminebat tum. theotoni Satane & cum Judæis conclusio *Apoc. II, 13*. Viderint eruditiores, an *Diotrephes* ambitio hierarchica & conclusio ejus cum philosophicis Judæizantium Dogmatis in loco Apocalypiteo designentur. Quod ubi certius demonstratum fuerit, non desperabimus de determinanda illa *domina electa*. Cœtum Ecclesiasticum vocari *electum*, haud mirum videbitur illis, qui morem eâ datè receptum in memoria tenent. Conf.

1 Petr. I, 1.

*** (541) ***

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Que Lipsie publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. I Sectio XI.

HISTOIRE GENERALE DES AUTEURS SA-
crés & Ecclesiastiques, &c.

h. e.

HISTORIA GENERALIS AUTORUM SA-
crorum & Ecclesiasticorum; continens eorum vitas,
catalogum, examen criticum, judicia, Chronolo-
giam, analysin & recensionem variarum editionum
Operum eorundem, &c. Autore R. P. REMIGIO
CEILLIER, Benedictino.

Tomus I.

Parisius, apud Phil. Nicol. Lottinum, 1729, 4 maj.

Alph. 4.

Ne Iliada post *Homerum* scribere videatur Autor, in Prae-
fatione, quam Prologum galicatum dixeris, negat, exhausta
jam esse a summis Viris omnia, quae de Autoribus Ecclesia-
sticis dici possunt; quod quidam non nisi nomina & catalo-

PPP

gum

gum Scriptorum, absque epictisi & analysi, alii vero tenuem tantum vitæ descriptionem, dederint, copiosamque adeo restare in hoc campo molessem. *Dupinium* Bibliotheca sua Ecclesiastica omnia complecti Auduisse, & Operi tam vasto fuisse parem: unde & magno applausu ea excepta, & ob criteos acturationem, recognitionis fidem, iudicii soliditatem, & expressum characterum imaginem, ab Ephemeridum Scriptoribus mirifice fuerit laudata. Mox autem socios & fratres suos, dirigente R. P. *Petit-Didier*, in lectione Patrum occupatos, animadvertisse Operis vitia & defectus. Horum itaque Animadversiones ab ipso hoc egodocte *tribus Tomis*, quorum *primus* A. 1691 prodierit, fuisse editas. Nullam Operis *Dupiniani* partem non esse mancam; promississe illum quidem Catalogum Operum, cum superstitum, tum perditorum, sed omisisse multa; id quod exemplis demonstrat. *Analyses* librorum, quas ille dederit, nimis esse curtas & superficialis: in primis criminatur omissam in iis mentionem argumentorum pro confirmanda doctrina Ecclesie Catholice de peccato originis, de Baptismo infantum, de invocatione Sanctorum, de purgatorio, &c. In recensendis Conciliis item multis eum modis deficere. In iudiciis de primis Ecclesie Patribus moderationis & verecundie limites ipsum transisse, & falsa interdum iis tribuisse, e. g. *Irenæo*, quod statuerit, animas non nisi per gratiam esse immortales, & damnatorum animas tandem in nihilum abituras, cum Pater hic contrarium docuerit. *Justinum* cum inter Chilianas retulerit, addendum fuisse, quod non tradiderit sanctus hic Pater eam opinionem tanquam dogma fidei. *Tertulliano*, *Origeni*, & aliis, perperam quædam vitio eum vertisse, in aliis vero, iisque non excusandis, sine censura eos dimisisse. Malam in vertendo fidem minime omnium ei esse condonandam. In Chronologia minus eum esse exactum: in characteribus Scriptorum Ecclesiasticorum consignandis, & quasi imaginibus delineandis, nunc pulchriores, nunc deformiores, quam par erat, eas exhibendo, sæpissime aberrasse. E. g. *Eusebium*, Cæsariensem, si *Dupinium* audias, esse Virum sincerum, pacis, veritatis, religionis,

gionis, amantem, gratia Imperatoris non abutentem ad se extollendum, & hostes suos deprimendos: ipsum tamen alio loco hęc elogiis contraria de eo narraſſe. *Gregorio Nazianzeno*, tanto, tam ſancto & erudito Epilcopo, levitatis & inconstantiz maculam eum adſperſiſſe; nec veritum eſſe in *S. Auguſtini* Libris Confellionum nimis affectatam eloquentiam; inque *S. Hieronymo*, *Sulpicio Severo*, & *Gregorio M.* nimiam credulitatem & propenſionem in fabulas, notare. Interdum inique, & quaſi ex ſtudio partium, in alio eum damnare, quod in alio laudet, e. g. in *S. Cypriani* lite cum *S. Stephano* illius moderationem extollere, hujus vehementiam taxare, cum tamen *S. Cyprianus* non minus acer & vehemens fuerit. Loca antiquorum, Pontificis Romani in univerſam Eccleſiam primatum aſſerentia, ipſum ſupprimere, aut in alienum ſenſum detorquere. In recensendis quoque editionibus, & judicio de earum præſtantia, exactum non eſſe. Iniquam eſſe cenſuram editionis *Ambroſii*, cura Cardinalis *Montalti* publicatæ; ſiquidem non ille primus ſit, qui *Ambroſium* interpolatum exhibeat, ſed jam alii ante eum Editores id fecerint. Hęc ſumma ſunt accuſationis capita, quorum certe aliqua intelligentibus non tam vituperia, quam elogia, *Dupinii* videbuntur, quæque ſatis declarant, quem ſibi præfixum Noſter habeat ſcopum, & quomodo ipſe hoc argumentum non poſſit non pertractare. Ea vero obſignat confeſſione ipſius *Dupinii*; imperfectionem Operis ſui agnoſcentis, & in editione Latina emendatiora & ampliora omnia promittentis; ſimulque, amaræ ſupra propinata melle quodam iterum temperans, Opus ejus hæcenus in hoc genere optimum, & in hoc ſtudio occupatiſſimum, dicit. Sui porro conſilii rationem cenſor hic caſtigatque *Dupinii* ita exponit. Exiſtimandum non eſſe, ſed, dum novam edat Bibliothecam Sacram & Eccleſiaſticam, evertere *Dupinianam*, aut acquiſitam ejus gloriam labefactare velle, (en proteſtationem facto contrariam, quali non in politiciſſimum ſolum, ſed & in literariis, ludere ſolere Gallos, minus mirabuntur cordati Lectores,) ſed proſiſſimum ſibi fuiſſe, amplius quiddam & abſolutius, quam quod Opere illo *Dupiniano* præſtetur,

tus, in publicum dare. Igitur originalia & fontes ipsos, veritatem puriorem exhibentes, se consuluisse, doctorumque complurium consiliis & luminibus usum fuisse; neque tamen tam Suffertum sibi esse, ut hæc sua summum perfectionis gradum attingisse putet: in hoc scribendi genere faciles lapsus & omnimodam imperfectionem moraliter impossibilem esse. Ita vero, si hanc veniam petimus, cur non damus vicissim? Tum profitetur, tractaturum se de Autoribus Sacris & Ecclesiasticis, quorum Opera sint publicata, nec non de iis, quorum titulos servaverint antiqui, & de fragmentis, si quæ sint, notatu digna allaturum. Acta Martyrum, quæ omiserit *Dupinius*, meritoque proinde reprehensus, Operi suo inserturum, siquidem magnam Historiæ Ecclesiasticæ partem illa constituent: dubia autem & supposititia a genuinis probe discreturum; neque vitæ Sanctorum, ab obscuris scriptas Autoribus, Menologiam Græcorum, Acta Metaphrastæ, Speculum historicale *Vincentii*, *Bellovacensis*, *Legenda aurea*, & quæ sunt hujusmodi compilationes, confarctatæ iis temporibus, quibus veritas historica variis traditionibus popularibus, & sæpe fictionibus, studio excogitata, fuit deturpata, respecturum. Sermonarios, *Calistæ*, *Myslicos* sequioris ætatis vix mentione dignos esse, adeoque non nisi præcipuos se nominaturum; Librorum Apocryphorum Catalogum contexturum, nonnullos enim epicrisi & brevi analysi enarraturum, uti Epistolam *S. Barnabæ*, Recognitiones, quæ dicuntur, *Clementis*, Constitutiones Apostolicas, & hujus generis quædam alia, disciplinam priorum Sæculorum demonstrantia; Hæreticos vero, sive antiquos, sive recentiores, plane omitturum. *Cur enim judicare*, inquit, *illo præsumam, qui sunt extra Ecclesiam, 1 Cor. V, 12.* Ubi autem de Dogmatibus ipsorum Lector sit instruendus, id nota paginæ subjecta se facturum. Hæcine vero fuerit Bibliotheca Autorum Ecclesiasticorum, *Dupiniana* longe amplior & perfectior? Autores secundum tempus mortis, si cognitum illud est, se collocaturum, aut secundum Epocham ultimarum Operum: in Scriptoribus autem Sacris ordinem Librorum Biblicorum sequaturum. De Scriptoribus supposititiis, si
 Epocha

Epocha est cognita, acturum eo Sæculo, quo Autor vixit: e. g. inter Opera Seculi V se collocaturum ea, quæ *S. Dionysio Areopagita* adscribuntur. Si vero de tempore, quo hujusmodi partus fuerint exclusi, non constiterit, de iis se dicturum eo loco, quo de Autore, cui tribuantur, agatur. Ita de *Quæstionibus ad orthodoxos* inter scripta *S. Justinii*, & de *Ambrosiastro* inter Opera *S. Ambrosii*, expositurum. Historiam vitæ cujusque Autoris, ex ipsius scriptis, aut monumentis, maxime authenticis, confectam, se præmissurum; inprimis circumstantias, quæ scripta respiciunt, notaturum; de virtutibus autem moralibus, cum ad institutum hoc non pertineant, pauca dicturum. Catalogum Scriptorum, hodie superfluum, perditorum, & suppositiorum, & analysin cum examine critico Epochæ & occasionum Operis scribendi, ex Homiliis etiam & Epistolis insignioribus excerpta, adjuncturum; ex historicis autem Operibus, missa analysi, quæ in his vix locum habeat, indicatis monumentis, quibus Scriptor usus est, loca religionem maxime spectantia notaturum. Denique, non nisi Operum sex priorum Sæculorum se exhibiturum analysin, siquidem sequentium ætatum scripta maximam partem sint compilationes ex antiquioribus congestæ. Esse tamen quædam mediæ & recentioris ætatis scripta non negligenda. De his pluribus se acturum, & loca notatu digniora excerpturum. Iis, quibus non vacat Opera Patrum legere, se ita breviter ob oculos positurum, quæcunque in illorum scriptis maxime notabilia sint circa credenda, agenda, & disciplinam Ecclesiasticam, idque non solum in Scriptoribus sex priorum, sed & reliquorum, Sæculorum, ut ita catena testium veritatis Catholicæ ab Apostolorum tempore ad nostram ætatem exhibeatur. Loca difficilia notula quadam explicaturum; erroris cujusdam admonitum, cum ingenue agniturum; loca Patrum Græcorum, quod pauci Græce intelligant, Latine allegari, Amicis & sibi consultum visum; judicium de stilo, genio, & eruditione Autoris minime se omitturum; editiones etiam Operum & versiones, notatis melioribus, quoad ejus fieri possit, enarraturum. Ceterum de editionibus Scriptorum Bibliorum com-

mendat Opus P. le Long; horum etiam analyses, quod jam in omnium manibus sint, omittit. Historiam & Acta Conciliorum, generalium & particularium, disposita secundum ordinem temporis, ad finem cujusque Voluminis, additis in gratiam eorum, qui Collectiones Conciliorum non possident, principis Decretis, rejicit. Primo Latine se scribere aggressum esse, & hoc sermone tria priora Volumina consignasse, sed, Amicis ipsum monentibus, id agi, ut institutum, cujus primas saltem lineas duxerit Dupin^{ius}, perficiatur, eademque adeo lingua scribendum esse, mutato consilio Gallice scripsisse, idque plane & simpliciter, sine affectatione ornatus. Denique se Operibus Dupinⁱⁱ, Fleurⁱⁱ, Tillemontⁱⁱ, Petit-Didierⁱ, Calmetⁱ, Fabricⁱⁱ, Basnagⁱⁱ, Scultetⁱ, omnino adjutum profiteatur; & si qui eruditorum symbolas conferre velint, eas, adscriptis ipsorum nominibus, se publicaturum promittit. Habet Lector fere omnia, quæ in Praefatione de scopo & instituto suo Autor commemorat. Restat igitur, ut, adductis specimenibus nonnullis, quomodo id exsecutus sit, videamus. Subsistimus jam in *Tomo primo*, de ceteris dicturi suo tempore. In fronte Tractationis, verbum Dei scriptum ore divino Patriarchis tradito verbo successisse, & in subsidium humanæ imbecillitatis divinitus datum esse, neque satis æstimari, aut satis defendi, aut sibi aliisque cognoscendum satis proponi posse, bene ac recte asserit. Utinam vero huic asserito praxis Ecclesiarum Romano-Catholicarum respondeat! Jam in Tractatione ipsa, missis illis, quæ de vita & libris Scriptorum nemini non cognita asserit, paucis saltem indicabimus, quam partem in quaestionibus dubiis & controversis eligat, ac defendendam sibi sumat.

In Chronologicis sequitur computum *Ufferii* & *Buddei*, ejus etiam Historiam Ecclesiasticam Veteris Testamenti in Notis subinde allegat; & *Cap. I Artic. I Mosén A. M. 2433* natum, A. 2513 populum ex *Ægypto* eduxisse, statuit: *Artic. II*, scripta ejus genuina esse, quindecim argumentis solidis demonstrat: Objectiones numero XII, *Hobbesii*, *Peyreri*, *Spinoza*, & eorum omnium, qui aliena manu iis aliqua inserta statuunt, *Artic. III* refutat; & *Bocharti* ac *Spanhemii* auctoritate asserta sua munit. Ita e. g. ad Objectionem primam respon-

respondens, deserta Vulgata, quæ *Deut. I, 1*, habet: *Hæc sunt verba, quæ Moses locutus est trans Jordanem, ad Hebræos fontes recurrit, in quibus est כעבר, h. e. ad transitum Jordanis.* Ita, octavam diluens Objectionem, per Reges Israelitarum, quorum mentio fit *Gen. XXXVI, 31*, unde probare nonnulli satagunt, hæc certe tempore Regum Pentateucho addita esse, intelligit auctoritate regia præditos totius populi rectores, qualis ipse fuerit *Moses*, & quales deinde fuerint iudices. In explicando loco *Deut. II, 12*, Objectionem nonam refellens, iterum Vulgatam deserit, & pro eo, quod hæc habet: *sicut fecit Israel in terra possessionis suæ, vertit: sicut faciet, vel, sicut facere instituit Israel.* Ad Objectionem, quæ ipsi est numero decima, de libro bellorum Domini, *Num. XXI, 14*, libro fœderis, *Exod. XXIV, 7*, libro belli cum Amalec, *Exod. XVII, 14*, libro castrametationum in deserto, *Num. XXXIII, 2*, recte respondet, non designari peculiare libros extra Pentateuchum, sed ipsas narrationes Pentateucho comprehensas; siquidem מרד & narrationem quandam, & particulam libri majoris, denotet. Ultima tamen de morte *Mosis* a *Josua* addita statuit. *Artic. IV* de tempore, quo *Moses* Pentateuchum scripsit, deque iis, quæ illo continentur, disputat. Denique, de scriptis *Mosi* falso tributis dum *Artic. V* agit, Psalmum *XC*, qui in vulgata versione est *LXXXIX*, non *Mosis*, sed *Davidis*, esse dicit: hujus enim temporis, quo major fuerit hominum longævitas, non convenire, quæ dicantur *v. 10, 11*, & Samaritanos eum Pentateucho suo fuisse addituros, si *Mosis* re vera esset: præterea titulos Psalmorum maximam partem authenticos esse negat. Sequentes etiam Psalmos *Mosi* nullo fundamento tribui ait. In quo ipsum ratio non ita, ut in Psalmo *XC*, fugit. Librum etiam *Jobi* *Mosi* abjudicat. Tum libros plane supposititios, Apocalypsin, Assumptionem, Librum mysteriorum, Testamentum *Mosis*, rejicit.

Ad *Josua* *Cap. II* dum pergit, præmissa *Artic. I* vitæ ipsius historia, totum librum, nomen ejus præferentem, ab ipso scriptum, exceptis iis, quæ de morte ejus narrantur, novem rationibus *Artic. II* defendit; & *Artic. III* ad objectiones respon-

spondet. Quarum prima est: Scriptorem, qui crebro his vocibus, usque ad bodiernum diem, utatur, non posse esse eorum; quam consequentiam nullam esse ait. Secundam, quando nonnulli e *Jos. X, 13*, ubi citatur *Liber Justorum*, probare conantur, librum *Josua* nihil aliud esse, quam Epitomen Annalium populi Israelitici, ita solvit, ut, *Librum* illum *Justorum* fuisse, autumet, Syllogen cationum & epinicionum in celeberrimas populi Israelitici victorias, & alios eventus memorabiles, compositorum. Unum ex his canticis celebrasse victoriam *Josua* contra quinque Reges foederatos, & inde desumpta esse verba illa: *Sol sta in Gabaon, & luna in valle Ajalon*, quippe quae sint expressiones audaces & figuratae, poemati, quam simpliciter historicae, convenientiores. Eundem librum allegatum denuo esse 2 *Sam. I, 18*, occasione cantici in mortem *Saulis* & *Jonatha* compositi; & nomen *arcus*, quo Autor hujus Libri insigniat hoc Canticum, (quae est *Lutberi* in Glossa ad hunc locum sententia,) ideo, quod elogium *arcus Saulis* & *Jonas* contineat, hanc conjecturam confirmare. Solvit & nonnullas alias objectiones, *av. Jerricor* libri *Josua* impugnantes; & *Artic. IV* de tempore, quo idem scriptus videri possit, deque contentis ipsius; *Artic. vero V* de Operibus *Josua* falso tributis, decem nempe Decretis ipsius, e *Traſſat. Talmud. Bava Kama*, & *Seldenoq. de Jure Natur. & Gens. juxta Discipl. Ebr. Lib. VI Cap. 11*, nec non de precatione sub egressum e Synagoga Judaeis usitata, cujus *Josua* Autorem faciunt, paucis agit. *Cap. III* historiam libri *Judicum*, quam facit 317 annorum ab A. M. 2570 ad 2887, *Ufferii* sequens Chronologiam, & ratione temporis ea, quae *Cap. XVII - XXI* narrantur, prae mittens, breviter recenset: Autorem vero omnino incertum, *Davidis* tamen aevi, uti e *Jud. I, 21*, pateat, quo *Jebusei* a *Davidis* demum expulsi, tempore Scriptoris hujus libri Hierosolymam adhuc tenuisse dicantur, superiorem statuit. *Cap. IV* librum *Ruth*, Appendicem libri *Judicum*, maxime probabiliter *Samueli* tanquam Autori adscribi ait, stilum etiam cum stilo librorum *Samuelis* convenire, exemplis ostendit. *Cap. V* de quatuor libris *Regum*, & libris *Paralipomenon*

non, agit. Duos priores libros Regum *Artic. I* nomine quidem *Samuelis* a Judæis inscribi ait, sed tarde, & diu post tempora LXX Interpretum, id factum putat, quippe qui alias hunc titulum omitti aut mutari non fuissent. *Samuelem* etiam hocce libros scripsisse, diserte negat. Interim e *Samuelis*, *Nathanael*, & *Gadi*, Commentariis, laudatis i *Paral. XXX, 29*, *Geographus* conflatos eos existimat: idque ab *Esdra* factum conicit *Artic. II*, cum in quatuor illis libris Regum magna sit sili conformitas, & ad antiquiora scripta Lector remittatur. Diluere etiam studet, quæ contra hanc sententiam, de *Esdra* collectore quatuor librorum Regum ex Annalibus & monumentis antiquis, obijci possunt. *Artic. III*, Autorem librorum Paralipomeon seu Chronicorum *Esdram* fuisse, contra eos, qui sunt in hac sententia, negat, eorumque rationes, a conformitate ultimorum libri secundi Paralipomenon & primorum libri *Esdra* verborum, item a Genealogiarum, quæ in utrisque exhibentur, harmonia, petitas, refellit. Ceterum Autoris Chronicorum consilium præcipuum fuisse ait, ut nexum familiarum & partitionem terræ e captivitate Babylonica redeuntibus monstraret. *Cap. VI Artic. I* vitam *Esdra* & *Nehemia* recenset. *Artic. II*, *Esdram* libri primi, qui ipsius nomine inscribitur, indubitatum Autorem esse, evincit, & objectiones diluit. Secundi porro libri *Esdra*, qui est ipse liber *Nehemia*, Autorem esse *Nehemiam*, probat, & quæ in contrarium afferri possunt, elevat. *Artic. III* de tertio libro *Esdra* ait, eum in editione Latina LXX Interpretum, jussu *Sixti V* Romæ A. 1588 publicata, inter libros *Esdra* nomine inscriptos primo loco fuisse positum; eundemque ordinem sequi Autorem Synopsos, quæ *S. Athanasio* tribuatur, qui & ex tertio & primo unum faciat volumen, quæ tamen distinguat laudata editio *Sixtina*. Rationem hujus collocationis esse, quod Autor tertii libri altius, a regno nempe *Jofa*; historiam repetat. In Bibliis Latinis antiquioribus nunc hoc, nunc alio, loco librum illum comparere: post factam autem auctoritate *Sixti V* revisionem Vulgatæ tertium hunc & quartum librum *Esdra* ad calcem Veteris Testamenti extra numerum Librorum Canonico-

eorum fuisse rejectos. Ceterum, Patres Græcos, *Origenem*, *Justinum*, *Athanasium*, quod antiquitus, uti supra dictum, in unum volumen cum primo *Esdra* fuerit conjectus, illum in pretio habuisse, allegatis eorum locis; extra dubium ponit; hodieque eum a Græcis inter Canonicos censeri ait: *Cyprianum* etiam & *Augustinum* ejus autoritate usos esse; *Hieronymum* autem primum inter Apocrypha eum rejecisse ostendit: in quibus & merito sit relinquendus, siquidem a nullo Concilio Canonicis inferatur. Autorem quidem *Josepho*, quippe qui *Antiq. Jud. Lib. X Cap. 2* eum citet, & historiam de problemate inter tres corporis *Darii* custodes ventilato inde, sed paulo aliter, referat, antiquiorem, minime tamen ipsum *Esdram*, cui in multis contradicat *Pseudo-Esdras*, esse. Librum IV, qui fertur, *Esdra*, licet antiqui nonnulli Patres, & maxime *Ambrosius* aliquod ei pretium statuerint, & Ecclesia Romana ejus formulis in Liturgiis nonnullis utatur, tamen multo magis, quam tertium, cui & ipsi contradicat, ab *Hieronymo* fuisse rejectum, neque amplius Græce, raroque in antiquis MStis Latinis, extare, & opus imposturis cujusdam Judæi forte, religione Christiana imbuti, qui post N. C. vixerit, sub finem Seculi primi, aut initium secundi, variisque erroribus, & falsis narrationibus, plenum esse. *Artic. III* de Pseudepigraphis aliis, *Esdra* tributis, nempe de illis 204 libris, quos *Esdras* intra 40 dies dictasse dicitur, (vid. *Esdr. Cap. XIV*,) quosque sibi lectos esse, & magna continere mysteria, *Picus Mirandulanus* asserit, deque decem Statutis, quæ Talmudici *Esdra* tribuunt, &c. agit. *Artic. IV* opinionem, quam Patres quidam, a *Pseudo-Esdræ Lib. IV Cap. XIV* in errorem indecti, foverunt, quod *Esdras* libros Veteris Testamenti, plane perditos, per divinam inspirationem denuo conscripserit, copiose refutat, & librorum sacrorum instauratorem, non nisi eos revidendo, in ordinem redigendo, atque a mendis purgando, ipsum fuisse, statuit. *Artic. V* ventilat quæstiones, utrum *Esdras* antiquos characteres Hebraicos, eosdem cum hodiernis Samaritanis, mutaverit, substitutis Chaldaicis; id quod affirmat Noster, *Hieronymi* & *Jes. Scaligari* autoritatem secutus;

utrum

utrum puncta vocalia inueniat: id quod negat, eademque inventum longe recentius esse, *Ludouico Capello* assentitum utrum Scripturam in capita & versus distinxerit: quod item negat, primamque distinctionem in versus *Origeni* tribuit, libros autem metricos, *Jobum, Psalmos, &c.* statim in versus fuisse distinctos ait. *Cap. VII Artic. I* utriusque *Tobie* vitam enarrat. *Artic. II* multus est in probanda veritate historica & autoritate canonica hujus libri, diluendisque objectionibus; e. g. quod *Iosephus*, & Patres priorum quatuor Seculorum, alique nonnulli, librum *Tobie* Canonicis non adscripserint, inde esse, quod Canonem Judæorum secuti sint, qui hunc librum, publicatum diu post clausum *Esdræ* Canonem, habere nequeat; & quod maximam partem Patres illi antecesserint tempus, quo decretum Concilii Carthaginensis III, quod aliis VI est, A. 397 habiti, de Libris Canonicis, unanimes consensu in Ecclesia fuerit receptum; uti & *Hieronymus* Prefationes suas in libros *Regum & Salomonis*, quibus durius de libro *Tobie* loquitur, triennio ante receptum hoc decretum scripserit. Tandem concludit, licet hic liber & alii a multis Ecclesiis posteriorum Seculorum pro Canonicis non sint habiti, tamen Ecclesiam universalem Tridenti congregatam libris illis autoritatem canonicam tribuere potuisse, quibus multi Patres antiqui & Ecclesie particulares eam tribuerint. *Artic. III* de Autore libri disquirat, vulgari opinioni, qua ab utroque *Tobia* Chaldaice ille scriptus putatur, haud repugnans. *Cap. VIII* multus est in demonstranda autoritate canonica libri *Judithæ*, & veritate historice, quam sub *Saorduchino*, Assyrie Rege, cui tributum sit nomen *Nabuchodonosor*, omnibus Assyrie & Babylonie Regibus commune, A. M. 3348, tempore *Manassis*, qui post reditum e captivitate curam regiminis Pontifici M. commiserit, contigisse statuit; & objectiones suo modo diluit, captivitatem, cujus hoc Libro mentio fit, non esse Babylonicam, sed eam, qua Hierosolyma ab *Assarhaddone* capta, & *Manassis* Babylonem abductus sit. *Cap. IX*, de libro *Estheræ* *Articulis IV* disputans, hujus maritum fuisse *Artaxerxem Longimanum*, undecim argumentis probat; Epocham historice,

eorum fuisse rejectos. Ceterum Patres Græcos, *Origenem*, *Justinum*, *Athanasium*, quod antiquitus, uti supra dictum, in unum volumen cum primo *Esdra* fuerit conjectus, illum in pretio habuisse, allegatis eorum locis; extra dubium ponit; hodieque eum a Græcis inter Canonicos censei sit: *Cyprianum* etiam & *Augustinum* ejus autoritate usos esse; *Hieronymum* autem primum inter Apocrypha eum rejecisse ostendit: in quibus & merito sit relinquendus, siquidem a nullo Concilio Canonicis inseratur. Autorem quidem *Josapho*, quippe qui *Antiq. Jud. Lib. X Cap. 2* eum citet, & historiam de problemate inter tres corporis *Darii* custodes ventilato inde, sed paulo aliter, referat, antiquiorem, minime tamen ipsum *Esdras*, cui in multis contradicat *Pseudo-Esdras*, esse. Librum IV, qui fertur, *Esdra*, licet antiqui nonnulli Patres, & maxime *Ambrosius* aliquod ei pretium statuerint, & Ecclesia Romana ejus formulis in Liturgiis nonnullis utatur, tamen multo magis, quam tertium, cui & ipsi contradicat, ab *Hieronymo* fuisse rejectum, neque amplius Græce, raroque in antiquis MSis Latinis, exstare, & opus imposturis cujusdam Judæi forte, religione Christiana inbuti, qui post N. C. vixerit, sub finem Seculi primi, aut initium secundi, variisque erroribus, & falsis narrationibus, plenum esse. *Artic. III* de Pseudepigraphis aliis, *Esdra* tributis, nempe de illis 204 libris, quos *Esdras* intra 40 dies dictasse dicitur, (vid. *Esdr. Cap. XIV.*) quosque sibi lectos esse, & magna continere mysteria, *Picus Mirandulanus* asserit, deque decem Statutis, quæ Talmudici *Esdra* tribuunt, &c. agit. *Artic. IV* opinionem, quam Patres quidam, a *Pseudo-Esdræ Lib. IV. Cap. XIV* in errorem inducti, foverunt, quod *Esdras* libros Veteris Testamenti, plane perditos, per divinam inspirationem denuo conscripserit, copiose refutat, & librorum sacrorum instauratorem, non nisi eos revidendo, in ordinem redigendo, atque a mendis purgando, ipsum fuisse, statuit. *Artic. V* ventilat quæstiones, utrum *Esdras* antiquos characteres Hebraicos, eosdem cum hodiernis Samaritanis, mutaverit, substitutis Chaldaicis; id quod affirmat Noster, *Hieronymi* & *Jos. Scaligeri* autoritatem secutus;

utrum

utrum puncta vocalia inueniret: id quod negat, eademque inventum longe recentius esse, *Ludouico Capello* assentitum; utrum Scripturam in capita & versus distinxerit: quod item negat, primamque distinctionem in versus *Origeni* tribuit, libros autem metricos, *Jobum, Psalmos, &c.* statim in versus fuisse distinctos ait. *Cap. VII. Artic. I* utriusque *Tobie* vitam enarrat. *Artic. II* multus est in probanda veritate historica & autoritate canonica hujus libri, diluendisque objectionibus; e. g. quod *Josephus* & Patres priorum quatuor Seculorum, alique nonnulli, librum *Tobie* Canonicis non adscripserint, inde esse, quod Canonem Judæorum secuti sint, qui hunc librum, publicatum diu post clausum *Esdre* Canonem, habere nequeat; & quod maximam partem Patres illi antecesserint tempore, quo decretum Concilii Carthaginensis III, quod alia VI est, A. 397 habiti, de Libris Canonicis, unanimi consensu in Ecclesia fuerit receptum; uti & *Hieronymus* Prefationes suas in libros *Regum & Salomonis*, quibus durius de libro *Tobie* loquitur, triennio ante receptum hoc decretum scripserit. Tandem concludit, licet hic liber & alii a multis Ecclesiis posteriorum Seculorum pro Canonicis non sint habiti, tamen Ecclesiam universalem Tridenti congregatam libris illis auctoritatem canonicam tribuere potuisse, quibus multi Patres antiqui & Ecclesie particulares eam tribuerint. *Artic. III* de Autore libri disquirat, vulgari opinioni, qua ab utroque *Tobie* Chaldaice ille scriptus putatur, haud repugnans. *Cap. VIII* multus est in demonstranda autoritate canonica libri *Judithæ*, & veritate historice, quam sub *Saorduchino*, Assyriæ Rege, cui tributum sit nomen *Nabuchodonosor*, omnibus Assyriæ & Babylonis Regibus commune, A. M. 3348, tempore *Manassis*, qui post reditum e captivitate curam regiminis Pontifici M. commiserit, contigisse statuit; & objectiones suo modo diluit, captiuitatem, cujus hoc Libro mentio fit, non esse Babylonicam, sed eam, qua Hierosolyma ab *Assarhaddone* capta, & *Manassis* Babylonem abductus sit. *Cap. IX*, de libro *Estheræ* *Articulis IV* disputans, hujus maritum fuisse *Artaxerxem Longimanum*, undecim argumentis probat; Epocham hi-

floriz, libro hoc enarratz, decennio, ab A. III *Artaxerxis* ad A. XIII, hoc est, ab A. M. 3533 ad 3543, includit; primarium Autorem libri ipsum *Mardocheum* statuit; ab alio tamen ex Annalibus Regum Perficorum nonnullis fuisse addita; allegatis *Jo. Franc. Buddi* ex *Hist. Eccles. Vet. Test.* verbis, quibus ostendit, falso a Pontificiis, ipsoque *Huetio*, & *Nat. Alexandro*, nobis imputari, quod totum librum *Estheris* e Canone Scripturæ excludamus, ab hac imputatione abstinere: fragmenta autem, quæ rejiciamus, genuina esse pugnat, ad auctoritatem Ecclesiæ potissimum provocans.

Cap. X Articulis III de libro *Jobi* exponens, historiz *Jobi*, (quem, fide additamenti, quod ad calcem hujus libri est in versione Græca & Arabica, ex posteris *Esavi* fuisse dicit,) veritatem contra objectiones tuetur, fictionibus quibusdam eam interpolatam negat; aliquot autem annis post publicatam a *Mose* legem contigisse, adductis argumentis, & *Jobum* ipsum Arabice eam primum scripsisse, cum *Spanhemio* statuit.

Cap. XI Articulis V *Davidem*, cujus historiam pluribus describit, omnium omnino CL Psalmorum, etiam Psalmi XC, Autorem facit; *Asaphi*, & aliorum sacre Musice directorum, nomina, saltem ob compositam melodiam, vel quod speciatim ab ipsorum choro fuerint decantandi, iis præfixa esse censet; objectiones contra hanc sententiam proferri solitas diluit; de numero & ordine Psalmorum, deque tempore, quo confecti sint, nec non de præstantia & usu eorum, disputat. XVIII vero illos, qui inter Pseudepigrapha Veteris Testamenti *Salomonis* tribuuntur, Psalmos a Judæo quodam Hellenista post excidium Hierosolymæ sub *Vespasiano* compositos pronuntiat.

Cap. XII Articulis VI de *Salomone*, ejusque libris, agens, saluta quidem ipsius in medio relinquit; totius autem libri Proverbiorum, non exceptis ultimis Capitibus, quæ *Aguri* tribuuntur, ipsum Autorem asserit, cum sub nomine *Aguris* & *Lemuelis* se ipsum designet; in versione Græca & Vulgata XV sententias in textu Hebræo non reperiundas legi monet; verba vero illa *Eccles. III, 19, 20, 21*, impiorum objectionem statuit. *Canticum Canticorum* tanquam epithalamium Sacrum

in Christum & Ecclesiam totum mystice intelligendum dicit. *Librum* denique *Sapientia* ipsius *Salomonis* esse, multis argumentis probare, & communem sententiam, qua *Philoni* cuidam antiquo ille tribuitur, refutare studet; deque libris plane supposititiis, incantatoriis, & magicis, qui *Salomonis* nomine inferibuntur, nonnulla addit.

Cap. XIII Articulus II Stracidis versionem Græcam *Collectaneorum* avi sui, in *Ecclesiastico*, qui & *Panaretos* olim appellatus fuit, exhibitam, sæpe obscuram & intricatam, exactamque adeo linguæ Græcæ notitiam ei defuisse, dicit. Nihil tamen minus canonicam ei auctoritatem ex *Ecclesiæ* decreto tribuit; epocham autem scriptionis in *Ptolemaï Evergetæ*, qui & *Physcon* dictus est, A. 38, hoc est, in A. 131 ante N. C. refert.

Cap. XIV Articulus VI de quatuor Prophetis majoribus, nec non de *Baruch*, agit. *Jesutam* vaticinia sua ipsum sub vitæ finem collegisse, lisque titulum præfixisse, ait. De *Jeremia* non prætermittit locum *2 Maccab. XV, 13 seq.* ex quo appareat, illum post mortem protectorem populi sui, & intercessorem apud Deum, esse. Caput ultimum ej abjudicat, sed *Threnos* eadem vindicat, & objectiones diluit. *Baruchum* Epistolam suam, quam *Canon* omnino inserit, *Babylone* in prima commoratione, A. IV *Zedekia*, scripsisse, dicit. Quæ vero fertur secunda *Baruchi* Epistola, ad novem tribus & dimidium trans *Euphratem* Syriacè scripta, & *Bibliis* polyglottis *Parisiensibus* & *Anglicanis* inserta, eam tanquam supposititiam rejicit. De *Ezechielis* ætate, sileo, prophetiarum historia & obscuritate in initio & fine, quem in *Ecclesia* lectum non esse ex *LXX* Interpretum nimis manca & vitiosa, sed ex *Theodosionis*, versione notat, nihil habet non vulgatum. *Daniselem*, duodecim annos natum, innocentem *Susannam* supplicio liberalisse: somnium *Nebucadnezaris* primum *Cap. I* enarratur ætatis anno XV, A. M. 3401, alterum vero *Cap. III* A. M. 3434, exposuisse; prima vice in fossam leonum fuisse coniectum sub *Dario Medo* A. M. 3445, altera vice sub *Cyro*, cum draconem *Babylonicum* interfecisset, A. 3468. *Canonicas* autem esse

Scriptori Pontificio historias de *Susanna*, de *Bels*, & *Dracone Babylonico*, nemo mirabitur. In prius autem hoc loco ea propugnat armis *Origenis*, ex *Epistola ad Africanum*, & tanti nobis esse debere auctoritatem Judaeorum negat, ut nihil, nisi quod illi in Canone Scripturae habent, recipiamus. Speciatim, historiam de *Susanna* a Senioribus Judaeorum, utpote parum ipsis honorificam, ejectam esse, Libris persuadere nititur. Onirocritica denique varia, sub *Danielis* nomine venditata, curiose recenset, rejicitque.

Cap. XV Articulis IV duodecim Prophetas minores paucis transmittens, *Hoseam* vere scortum duxisse, stiloque perobscuro scripsisse; *Joelis* aetatem incertam esse; *Amosum* A. XXIII Regni *Ozia* vaticinari coepisse; *Abdia*, seu *Obadja*, aetatem ignorari; magnam ejus partem in *Jeremia* volumine, teste *Hieronymo*, contineri; *Jonam* A. M. 3097, *Micbam*, *Jesaja* in verbis etiam manifeste continentem, A. M. 3236, *Nabumum* A. M. 3292, prophetico munere fungi coepisse; *Habacucum* eundem omnino esse posse, qui, ab Angelo transvectus, *Danielis* in fossam leonum cibum apportavit, siquidem ab A. IV *Fojakimi*, qui respondeat A. M. 3297 ad primum Regis *Cyri* aetatem, hoc est, ad A. M. 3468, quo *Daniel* secunda vice in fossam leonum fuerit coniectus, annorum tantum 71 intervallum sit. *Sapboniam*, seu *Zephaniam*, *Jeremia* maxime consonum, A. M. 3363, *Haggaeum* & *Zachariam* post captivitatem Babylonicam A. M. 3484, *Malachiam* denique, A. M. 3552, vaticinia sua edere coepisse.

Cap. XVI Articulis III de libris *Maccabeorum* agens, horum primum librum, Hebraice, seu potius Syriace, ab Autore scriptum, continere historiam a morte *Alexandri Magni*, hoc est, ab A. M. 3691 ad A. 3871. Librum II *Maccabeorum*, e diversis partibus, inter se haud connexis, constantem, jacturam quinque librorum *Jasonis*, quos excerpserit, simulque interpolaverit Autor, peperisse: utrumque dudum ab *Origene*, *Hilario*, *Ambrosio*, *Augustino*, & tota denique Ecclesia, inter Canonicos relatum esse. Tertium, perperam *Maccabeorum* librum dictum, istos Apogrypha relinquit; uti & quartum.

Arabi-

Arabice scriptum, & Polyglottis Parisiensibus atque Anglicanis insertum.

Ad Scriptores Novi Testamenti *Libro II* Autor dum progreditur, & *Cap. I* de quatuor Evangeliiis in genere, eorumque universali in orbe Christiano receptione, deinde peculiari Capite de quolibet Evangelista spectatim agit; extra controversiam ipsi est, *Matthæum* Evangelium suum Hebræice, *Marcum* autem Græce, scripsisse, & *Capitis XVI versus 9, 10, 11*, in multis antiquis exemplaribus omisos, quibus Christus post resurrectionem *Maria Magdalena* apparuisse dicitur, esse genuinos. *Lucam*, accuratissimum Historiæ Evangelicæ Scriptorem, Medicum egisse, & probabiliter ipsum illum *Lucium* esse, cujus *Paulus* meminerit *Rom. XVI, 21*, *Joannem* (ab A. C. 66 Ephesi, licet *Timotheus* ibi Episcopus fuerit, commemoratum, atque ex oleo ferventi salvum egressum,) Evangelium suum post reditum e Pathmo, nonagenario jam majorem, A. C. 97 scripsisse, autoritate *Epiphani* asserit; *Caput* etiam *XXI* eidem vindicat, tanquam appendicem omissorum. *Lucam* vera *Acta Apostolorum*, de quibus *Cap. VI* exponit, A. C. 63 Romæ scripta, apposuisse falsis, eo tempore jam vulgatis. *Pauli* vitam *Cap. VII* fusc recenset, deque Epistolis, quarum brevem jungit analysin, eadem, quæ vulgo tradi solent, commemorat. *Lo-cum Ep. Pauli ad Col. IV, 16*, de Epistola a Laodicensibus ad *Paulum* scripta exponens, peculiarem ad Laodicenses Epistolam eum scripsisse, & quæ circumfertur, genuinam esse, negat. Epistolam ad Hebræos *Paulo* tribuit, ejusque in ea stilum & characterem agnoscit, eandem ab initio etiam Seculi V in Occidente æque ac Oriente pro *Paulina* habitam, testimoniiis multis ostendit. In primis autem vinculis Romæ A. C. 63 illam a *Paulo*, & quidem Græce, scriptam statuit. De scriptis *Paulo* falso tributis, Epistolis nempe ad *Senecam*, tertia ad Thessalonicenses, Evangelio, Apocalypsis, & Actis *Pauli*, ultimo *Cap. VII* Articulo agit, eaque omnia rejicit. *Cap. VIII* de *S. Jacobo*, Apostolo, fratre Domini, agens, filium eum *Alphai*, & *Maria*, sororis matris Domini, statuit. Epistolam ejus, quæ inter *cat-holicas*, hoc est, interprete Nostro, *circulares*, primum tenet lo-cum

Figuras aneas, quibus Genealogia, Heraldica, & antiquitas pecum, licet, teste *Hieronimo*, paulatim demum tempore procedente obtinuerit autoritatem, vere tamen canonicam asserit. Scripta autem, huic Apostolo supposita, nempe *Evangelium de nativitate Mariae, & Liturgiam*, repudiat. *Cap. IX*, ad *Petrum* delatus, eum principem Apostolorum vocat, prioremque ejus Epistolam Babylone, hoc est, Romae, quippe quae & in Apocalypsi ob idololatriam & flagitiorum sententiam Babylone dicatur, circa A. C. 58 scriptam statuit, simulque opinionem absonam probare videtur, certe ne verbo quidem improbat, nempe eum in conscribenda Epistola priore, judicio *Hieronimi* ab altera stilo & caractere discrepante, a *Marcio* adjutum, ut eo melius lingua insolita sententiam suam exprimeret. Ad confirmandam etiam traditionem, *Philastrii* sublesta autoritas aiazam, de *Simone*, Mago, Romae pro Deo habito, & precibus *Petri* ex aere deturbato, adducit illud *Suetonii Neron. Cap. XII*, ubi in ludis *Icarum* juxta cubiculum ejus decidisse, eumque cruore resperxisse, *Historicus* refert. Epistolam *Petri* posteriorem circa A. 64 Romae scriptam autumat. Veris denique ab Haereticis *Petro* supposita, uti *Evangelium secundum Hebraeos, Acta & Apocalypsin Petri*, &c. rejicit. *Cap. I*, *Joannem* Epistolas suas tres eodem fere tempore, quo *Evangelium*, hoc est, circa vitae finem, scripsisse censet. In allegando loco ex *Epist. I. Cap. IV, 3*, retinet *Vulgatam*, quae habet: *Omnis spiritus, qui solvit Christum*. Solvere autem, seu dividere, *Christum*, ipsi est negare ejus divinitatem, aut veram mortem atque resurrectionem. Testimonium vero illud *Jo. V* de tribus in caelo testibus genuinum esse, pugnat. Epistolam *II* non ad integram Ecclesiam, sed ad matronam, cui nomen *Electae*, scriptam ait, *Cap. XI* Epistolam *Juda* inde a Saeculo *IV* inter scripta canonica relatam esse, ostendit. Testimonium vero de prophetia *Henachi*, e scripto quodam apocrypho illi infernum, item disputationem inter diabolum & *Michaelem* Archangelum de corpore *Mosis*, ex alio libello apocrypho, cui titulus: *Assumptio Mariae*, citatam, demonstrare ait, quaedam in his libris vera & divina esse posse. *Cap. XII*, quo de Apocalypsi *Joannis* exponit, postquam autoritatem ejus canonicam

nōniam asseruit, non tam personas Episcoporum, quam integras Ecclesias, in reprehensionibus illis *Cap. II & III* respici ait; visiones a *Cap. IV* ad *XX*, hypothesi serviens, tantum restringit ad persecutiones Ecclesie sub Imperatoribus ethnicis, de quibus tandem illa sit triumphatura; *Cap.* denique *XX & XXI* ea, quæ ad finem mundi & quatuor novissima pertinent, uti & res ipsa docet, describi, statuit.

Liber III de Libris Apocryphis Veteris & Novi Testamenti ita comparatus est, ut nimius videatur Autor in scriptis fictitiis & supposititiis, vel & genuinis, sed ad aliud genus pertinentibus, sub titulo *Historia generalis Autorum sacrerum*, qui quidem titulus omnibus paginis inscriptus est, hoc libro, qui mole prioris duos fere æquat, recensendis. Nos autem illis, cum *Viri Cel. Jo. Alb. Fabricii Codex Pseudepigraphus Veteris Testamenti*, item *Codex Apocryphus Novi Testamenti*, frequentissime a Nostro allegati, item *Bibliotheca Græca*, satis uberem sorum noticiam præbeant, non inamorabimur, sed syllabum tantum Capitum mire miscellaneorum, deque hujusmodi scriptis agentium, quæ inter Libros Apocryphos Veteris & Novi Testamenti haud quæsieris, una cum paucis quibusdam observationibus, adjungemus. *Cap. I* agit de Libris *Adamo, Evæ, Abeli, Setho, Enocho, Enocho, Noacho, Semo, Chamo, Cainano, Melchisedeco, Abrahamo*, & aliis antiquis, falso adscriptis; item de *Oratione Manassæ*. *Cap. II* de Epistolis Christi & Regis *Abgari*, aliisque Servatori tributis scriptis, de Evangelio Apocryphis, Evangelio nempe secundum Hebræos, quod alio nomine dicitur Evangelium Nazarenorum, item *S. Petri*, Evangelio *Egyptiorum*, Evangelio de nativitate *S. Virginis*, Protevangelio *S. Jacobi*, Evangelio infantie Servatoris, Evangelio *Nicodemi*, variis Evangelii Gnosticorum; item de falsis Actis Apostolorum, e. g. *S. Andrea, Thoma, Philippi, Joannis*, Evangelistæ, *S. Barnabæ*, quæ Actis Sanctorum nullim sunt inserta: item de Epistolis *S. Virginis* & Apostolis falso tributis, de Actis *Pilati*, veris & falsis; de Epistola *S. Barnabæ*; de falsis Apocalypsis *Adami, Moysi, Elia, Petri, Cerinthi*; de Liturgiis, quæ Apostolis falso tribuuntur, in quibus eminent

Liturgia *Petri*, quam *Romanosus* in sua Liturgiarum collectione publicavit. De his dum agit *Noster*, Liturgias illas quinti & sexti Seculi scriptas hunc inprimis tñm præbere ait, quod monstrant, eandem, quæ hodie obtineat, fidem, & eandem modum sacrificium missæ celebrandi, tum obtinuisse. *Cap. III* agit de Symbolo Apostolico, quod ab ipsis Apostolis omnino profectum asserit contra *Dupinium*, & traditione primam sola, non autem scriptis, propagatum dicit; tabulamque addit e *Ruffino*, qua *παράλληλας* inter se comparantur quatuor antiqua Symbola, vulgatum, Aquileense, Orientale, & Romanum. *Cap. IV*, de scriptis *Mercurio Trismegisto* & *Hydaspi* vulgo tributis exponens, primorum Patrum, artis criticæ expertiam, in his pro genuinis recipiendis simplicitatem taxat. *Cap. V* argumentum de Sibyllis, earumque oraculis, ita pertractat; ut hæc Seculo fere primo confecta, *Constantini* autem *Magni* ævo autoritatem suam maximam partem amisisse, statuat, editiones etiam recenscat, nec dissimulet, Bibliothecis quoque Patrum eadem inserta esse. *Cap. VI* de *Philone Judæo* inter alia memorat, ab *Hieronymo* inter Scriptores Ecclesiasticos esse esse relatum, quod crediderit, vitam primorum Christianorum Alexandriæ degentium libro de vita contemplativa ab eo descriptam esse. *Cap. VII*, de *Fl. Josepho* disserens, ejus quidem Historiam sacram interpolandi audaciam reprehendit, testimonium autem de Christo genuinum esse, variis argumentis propugnat. *Cap. VIII*, de *Justo a Tiberiade*, Judæo, *Josephi* æmulo, belli Judæici Scriptore, item de *Antonio Juliano*, cujus solus *Minutius Felix* mentionem facit, deque *Josepho Gorionide*, *Fl. Josephi* epitomatore, quem Seculo septimo vixisse, *Vossio*, *Druke*, & *Jac. Basnagio* assentitur, agit. *Cap. IX*, de *S. Hermæ* sententiam dicens, hujus scripta, *Irenæi*, *Origenis*, *Clementis Alexandrini*, *Tertulliani*, & aliorum Patrum, autoritate nixus, genuina & recte rejicienda statuit. *Cap. XI* de *S. Clemente*, Papa & Martyre, disquirens, ejus non primam solum, sed & alteram, ad Corinthios Epistolam genuinam asserit, Canones vero Apostolorum, Libros decem Recognitionum, Homilias, & quæ præterea *Clementi* tribuuntur, item Acta Martyrii ipsius, inter

inter supposititia rejicit. *Cap. XI*, de *S. Ignatio* agens, ejus *Epistolae*, non quidem omnes, sed septem saltem eas, quas *Isaacus Vossius & Jac. Ussertus* edidere, genuinas statuit, & in refutandis *Sam. Basnagii* objectionibus operosus est. *Cap. XII* Acta martyrii *S. Ignatii*, *S. Symphorose*, ejusque filiorum, & *S. Felicitatis*, ejusque filiorum, examinat, & inter genuina omnino refert. *Cap. XIII*, de *S. Polycarpo* exponens, totam ejus *Epistolam* ad *Smyrneneses*, & eum quoque locum, ubi de *S. Ignatio* percontatur, genuinis adscribit, & contra *Centuriatores Magdeburgenses & Dallaum* armis consuetis pugnat. Ad Acta vero martyrii quod attinet, columbam e rogo ejus evolasse negat, & perperam *νεκρωσεν* pro *εν* *αερωσεν* lectum esse, cum *Stephano le Moine*, tacito quidem hujus nomine, affirmat. Denique, quae *Polycarpo* supponuntur, scripta rejicit. *Cap. XIV*, de *S. Pappia*, *Hieropolitano*, agens, magistrum ejus *Joannem*, *Presbyterum*, a *S. Joanne*, *Apostolo*, diversum statuit, nimiamque in eo credulitatem, & erroneam de regno millenario opinionem, reprehendit, atque *Eusebii* censuram cum *Hieronimi* elogio scite conciliat. *Cap. XV*, de *Quadrato*, *Apologeta & Propheta*, tractans, eum *Atheniensium Episcopum*, a quo alii hunc distinguunt, facit, & *Publio A. C. 125* successisse, fide *Hieronimi*, suamque *Apologiam A. 126 Hadriano*, *Imperatori*, obtulisse, asserit. *Cap. XVI* de *S. Aristide Apologeta & Agrippa Castore* eadem, quae & alii, paucis commemorat. *Cap. XVII*, de *Aristone Pelleo* agens, ei *disputationem Jasonis & Papiet* pro convincendis *Judaeis*, *Graece circa A. 140* scriptam, non haesitanter tribuit. *Cap. XVIII*, de *Epistola Ecclesiae Smyrnenensis*, *S. Polycarpi* martyrium, quod contigit *A. 166*, enarrant, & ipso hoc anno scripta, differens, eam, utpote *unctione divina abundantem*, eximie laudat. Denique *subjunctus est Index copiosus rerum Tomo hoc primo contentarum.*

EVANGELISTÆ MANELMI, VICENTINI,
 Commentariolum de quibusdam Gestis in Bello Gallico
 III. V. FRANCISCI BARBARI, Praefecti praesidis
 Brixiae,

Brixia, seu de Obsidione Brixia A. 1438. Nunc primum e MSto Codice Monasterii S. Euphemiae urbis ejusdem edidit, recensuit, ac Notis illustravit D. JOANNES ANDREAS ASTEZATUS, Brixianus, Monachus Benedictino-Casinensis, olim in Brixiana Academia Matheseos Publicus Professor.

Brixia, typis Joannis Mariae Ricciardi, 1728. 4.

Alph. I.

Praeter Commentationem ipsam de obsidione Brixiae hic comparent nonnulla Diplomatica momenta. Praemititur Diploma quoddam *Henrici*, Imperatoris, nec non *Francisci Barbari* Gratiarum actio, ad Brixianum populum declarata, cum Annotationibus. Ad calcem Operis adjectae sunt tres Dissertatiunculae, 1) de Anno Coronationis *Caroli Crassi*, Imperatoris, 2) de Anno primo regni *Desiderii*, Regis ultimi Langobardorum, & 3) tandem de nova Epocha *Ludovici II*, Imperatoris. Singula omnino sic sunt comparata, ut Lectoribus facile salivam moveant. Occasionem scripto subministravit functio extraordinaria, cui *Gel. Astezatus* haud ita pridem fuit promotus. A proceribus enim jussum fuerat manum adhibere supremam tabulario *Euphemiano*, quod ab A. 1020 usque ad 1650 *Cornelius Margarinus*, Romanus, Congregationis Benedicto-Casinensis Abbas, atque Archivista generalis, jam dudum satis apte digesserat, & commode copiosoque Indice illustrarat. Quo pacto Noster inopinans deprehendit plurimos unaque aggregatos, licet haud adeo antiquos, Codices MStos, in iis vero tum Graeca, tum Latina, tum Italica quoque. Porro ei sese obtulit fragmentum chartacei Codicis, complectens plura, eaque miscellanea, & primo quidem loco *Commentariolum historico-panegyricum Francisci Barbari*, qui extiterat in bello Gallico atque in pervulgata Brixiae obsidione *Paciniana* praefectus militum strenuissimus, quod contextit nobilis

nobilis doctusque Vir, *Evangelista Manelmus*, Vicentinus, qui in durissima illa obsidione Brixiz apud *Barbarum* egit. Ut literarum doctus, quibus eminebat MStum, legere posset Auctor, nec non Langobardicam scripturam, id in acceptis refert *Philippo Garbello*, Abbati Pontevicensi. Codicem *Manelmi Brixianum* cum Vicentinis duobus contulit. Gentem *Manelmo-* Pag. 3 seq.
rum, apud Vicentinos nobilem, deinde exponit. *Manelmi* hujus ætas in medium Seculum XV incidit. An plura ingenii ejus monumenta exsint, nondum satis liquet. Diploma *Henrici VI*, Imperatoris, ex *Fridericus Abenobarbo* geniti, *Manelmi* scripto præmittitur, siquidem illo ager Brixianus definitur, *fordrum* enarratur, & possessio hæreditatis *Masbildine*, Imperatori vindicatur, exponitur. Addidit Editor notas perdoctas, quibus Brixiz magistratus præcipuos, regimen, mores, instituta, aliaque id genus, edisserit. Brixiam Seculo XIII misere vexavit *Eccelinus*, Tyrannus: quo sublato, paulo post *Hubertus Pallavicinus*, Marchio, per dolum eam cepit, dein libertati restitutam, vigentibus simultatibus. Seculo XIV eam miseritne diriperunt *Scaligeri & Cavalcaboves*. Inde ad initium Seculi XV Brixia paruit ditioni Vice-Comitum ac Ducum Mediolanensium, at A. 1426 Venetorum in potestatem & tutelam consulit. *Philippus Maria*, Dux Mediolanensis, A. 1438 per duces copiarum *Nicolaum Picinnum* Brixiam dura pressit obsidione, quam descripsit *Manelmus*. Pacem Constantiensem A. 1433 celebratam fuisse, scribit Editor, mixtus Actis Pacis ejusdem, in vulgatis editionibus Corporis Juris Civilis occurrentibus, & morte *Ottonis*, Bavariz Ducis, qui Conventui interfuit, defunctus jam A. 1184. *Francisci Barbari*, ejus *Baylii* quoque in Lexico meminit, vitam resque gestas perscripsit *Nicolaus Comnenus Papadopolus*, unde hic habes compendium. *Barbarus* scripsit *de re uxoria* Libros II, Epistolarum ad diversos Libros XVI, Orationes multas, Latine ex *Dionysio* vertit *Vitas Aristidis & Catonis*. *Fodrum regale* dabatur, quando Imperator electus Romam ad coronam suscipiendam proficiscebatur. Jurejurando Brixienfes A. 1192 hæc obstrinxerunt *Cæsari*, quod bona fide adjuturi sint eum ad de-

- Pag. 16. *scilicet* fundendam terram quendam Comitissa Matilda. Manifesti
 59. *ci* afferuntur varia synonyma pag. 41 seq. Personam esse mar-
 ce partem quartam, ostenditur. Librum Manelmi, ipsum præ-
 cedit Apologia Francisci Barbari, & gratiarum actio ad popu-
 lum Brixianum pro pileo sibi donato in festo S. *Enstini* & S.
 60. *Jovis*, urbis patronorum ac primorum Evangelii præconum.
 Pilei illius donum erat insigne equestre, quod quotannis viro,
 de re militari eximie merito intra festum illum diem dari
 consueverat. Inter impositionem pilei verba Abbas recitabat
 ex *Psalms*, CXX, 6: *per diem sui non iras te, neque luna per*
 1 seq. *noctem*. Manelmus Commentario suo præfixit inscriptionem,
 per quam Opus suum Eloquentiss. *Blondo Forojulienfi*, Histo-
 rico tum clarissimo, consecrat, a quo tamen silentio potius
 pressus, quam illustratus, fuit. Ut vero inficiari vix licet, mo-
 mienta historica singularia, quæ alibi frustra quæras, *Manelmus*
 inesse Commentario; ita id a veritate haud est alienum,
Manelmo haud fuisse cordi curam, causas cum eventis debite
 copulandi. Addimus id quoque, poni ab eo plurima tanquam
 notissima, quorum notitia vel nulla, vel exigua, hodie super-
 est. Prædicamus vero diligentiam Cel. *Abruzzi*, qui doctissi-
 mis ubique *Manelmum* illustravit Annotationibus, & ea, quæ
 66 seq. obiter *Manelmus* attingit, egregia passim luce persudit. Sub-
 jecta est *Manelmi* Commentario *Oratio Clarissimi Viri, Am-*
brosii, Advocati Jurisconsulti nomine populi Brixianensis, cum
vxillum ac belli decora Francisco Barbaro extra ordinem cum
magnificentissimo apparatu in Ecclesia majori honorificentissi-
 69 seq. *me donata sunt*. Tres adjectæ a Cl. *Abruzzo* Dissertationes
 culz, de quibus statim injecimus mentionem, & Chronologia
 Historicis que ut attente legantur, sunt omnino dignissimæ, si-
 quidem lucernam olent, & unguis sapiunt demorice. Demon-
 strat is ipse in prima, *Carolus Crassus* A. 881 ritu solemnium Ro-
 mæ in Imperatoris dignitatem fuisse intromissum. In sequen-
 85 seq. da disquirit annum primum *Desiderii*, Regis Langobardorum,
 eumque putat incidere in 757, Indictionem decimam, in-
 cipiendum Januarii aut Martii diem; *Adelgisum* vero filium in
 94 seq. Societatem regni fuisse adscitum A. 759, Indictione XII, Ju-
 nium inter ac Augustum. Tandem suspicatur, *Ludovicum II*,
 Impe-

Imperatorem, a *Lothario I*, Imperatore, patre, A. 843 in societatem regni imperique esse adscriptum.

Historie des Regiments in des Heil. Röm. Reichs Stadt
Augsburg, &c.

h. e.

**HISTORIA REGIMINIS S. R. I. LIBERÆ
civitatis Augustanæ, Autore DANIELE LANGE-
MANTELIO. Edidit, & compluribus manu exa-
ratis Documentis adauxit JACOBUS BRUCKE-
RUS, Regiæ Berolinensis Socie-
tati Adscriptus.**

Augustæ Vindelicorum, apud Davidem Raymundum Merzium,
& Jo. Jac. Mayerum, 1734, fol.

Alph. 3 pl. 16½, cum Tabb. æn. 15½.

Bene de patria, bene de popularibus suis, meritis est, & pili-
civis munus cumulatissime explevit. Pl. Rev. *Jacobus Bruckerus*, Vir alii ingenii monumentis clarissimus, quod Historiam
Regiminis Augustani, a *Davide Langemantelio*, cive bono, &
rerum patriarum scienti, collectam, publici juris fecerit, & com-
pluribus accessionibus non contemnendis, atque manu exaratis
Diplomatibus, locupletiore auctioreque reddiderit. Etenim
singularem hoc Opus præstabit Augustanis civibus utilitatem,
ex quo varias Regiminis tribunitii mutationes, amplificationes,
& Decreta hac spectantia, ex publicis Archivis de prompta, discer-
re, & in usus suos prudenter convertere, poterunt. Id in pri-
mis studiose egit Autor, ut dictis suis fides constaret, omnia-
que veritati essent consentanea. Quapropter ipsa Diplomatum
Cæsariorum, Confirmationum, Declarationum, Pactorum con-
ventorum, Ordinationum, Imperatoriarum, Regiarum, Electo-
ralium, & Principaliū literarum verba, quæ monumenta pu-
blica universam Opus fere constituunt, integra inseruit, leges
fundamentales Augustani Regiminis summa fide tradidit, &
Chronologicum Indicem omnium membrorum Carolini Sena-
tus & judicum usque ad nostra tempora confecit, atque insuper
Figuras æneas, quibus Genealogia, Heraldica, & antiquitas pa-
tricia-

triciarum Familiarum Augustanarum mirifice illustratur, addit. Ulterius adhuc progressus est Cl. *Bruckerus*, & Opus hoc, fidei suæ ab Autore beate demortuo concreditum, amplissima Præfatione ornavit, in qua de vera indole atque natura Regiminis tribunitii a primis urbis initiis usque ad annum 1368, quo incipit ipsa *Langemantelii* Collectio, docte atque præclare disputat. Multum profuit ipsi Codex manu ante hoc ducentos annos scriptus, ex quo potiora momenta, quæ historiam Regiminis Augustani clariorem certioreque reddunt, in hanc Syllogen transtulit, & nonnunquam quædam memoratu digna de Advocatia Augustana, (de qua singularem Dissertationem, Miscellaneis Berolinensibus insertam, conscripsit Cl. Editor,) monuit, itidemque Catalogum Advocatorum Augustanorum fructuosa diligentia dedit. Ipsum Opus *quinque Libris* absolvitur. *Libro I* de Regiminis tribunitio ab A. 1368 usque ad 1548 agit, & ejus foundationem, confirmationem, & ordinem, commemorat; *Libro II* de mutatione Regiminis tribunitii a *Carolo V* A. 1548 facta disserit; *Libro III* de restitutione tribunitii Regiminis, ejus abrogatione, ac restitutione & extensione Senatus a *Carolo V* constituti commemorat; *Libro IV* perpetuas illas mutationes, quas Senatus tempore belli tricennalis ab A. 1629 ad 1648 expertus est, recenset; *Libro V* mutationes & constitutionem Regiminis post Pacem Osnabrugensem usque ad præsentia tempora exponit. Hoc *quinque Libros* excipit Appendix, urbis Præfectorum, sive, usitatioris nominis, Advocatorum Augustanorum, qui ab A. 1548 ad 1724 gravissimum splendidissimumque munus administrarunt. Sequitur denique Index Alphabeticus omnium, qui in Senatu & Judiciis ab A. 1548 ad 1724 fuerunt. Ad singula capita descendere, aut quædam specimina afferre ex hoc Opere, neque instituti ratio patitur, neque, sat scimus, Lectores nostri admodum flagitabunt. Hoc certe ex iis, quæ diximus, neque illos, qui de Advocatia Augustana aliquid scribere volunt, neque cives Augustanos, qui patriarum consuetudinem antiquitatumque aliquam curam habent, commode cernere posse hoc Libro, unusquisque, quemadmodum opinamur, facile suaque sponte intelliget.

DELL

DELL' ERPETE TRATTATO, &c.

h. e.

TRACTATUS DE HERPETE, AUTORE NICOLAO PATUNA, Professore Chirurgie Veneto, cum Præfatione, continente Historiam Herpetis Gallici, ejusque curam & Symptomata, nec non trium & triginta illustrissimarum per Italiam Medicorum & Chirurgorum totidem de hoc morbo Consultationes; consecratus Illustrissimo & Excellentissimo LUDOVICO PISANI, Equiti & Procuratori S. Marci.

Venetiis, typis Laurentii Bafegii, 1729, 4.

Alph. I pl. 5.

In Præfatione Ill. Autor propriam agit causam contra frivolas malevolorum obrectationes, qui susceptam Herpetis in Juvene quopiam nobili curam convitiis dilaceraverant. Inde historiam morbi tradit. Vir quidam, post Gonorrhæam pluribus vicibus cum Bubone ulceribusque gallicis superatam, denique Herpetem miliarem in fronte & utroque femore experitur, qui paulo post in femore sinistro in ulcus malignum degenerat. Externam saltem curam cum suscepisset Autor, ulcus triginta diebus ad meliorem statum deduxit, Herpete interim passim divagante, quo intellexit, curam internam rite administratam non fuisse, siquidem paulo post tumores & dolores pedum, maxime sinistri, successerunt, juncti cum Herpete tuberculari, in loco ulceris consolidati. Mercurialium usu ab Autore administrato, bene res cesserat, quem cum abhorrebat Medicus ordinarius, judicans, ex sanguine misso per venam bene sese habere ægrum, nec opus esse internis remediis, omnia pessum iverunt. Jam classicum canitur, & mutæ exandescunt iræ inter Chirurgum & Medicum; hic convitiatur, ille clamat, remque ad illustrium Medicorum & Chirurgorum tribunal

S 33

desert,

desert, quorum iudicia in sine adduntur. Judicant periti, eadem, quæ morbo gallico, & huic malo opponenda esse remedia, & debile esse pro sanguinis innocentia iudicium ejusdem sinceræ colorem. Interim, alternantibus Medicis, & modo equam Nocere suadentibus, modo putridarum carniū ulceris resolutionem aut corrosivorum applicationem suadentibus, male mulctatur æger, quem uno ore omnes, Medico ordinario excepto, (nam causa deserenda non erat,) in tertio gradu Gallicum pronuntiant. Divisio ista infectionis in tres gradus debetur Cl. *Valisneri*, qui *primum* appellat genitalium afflictionem, *alterum* lymphæ corruptionem ab absorpto genitalium contagio, *tertium* sanguinis solidarumque partium miseram læm: inde ordinata fuit a Celebris Venetiarum *Æsculapio, Michellotto*, aqua sibiata, quam avide ebibit æger, felix, quod celeberrimæ controversiæ, inter triginta primiceros Medicos ventilatæ, occasionem dederit. Ipse, qui Præfationem sequitur, Tractatus de Herpete, partim generalia monet de morbo, partim specialis. Ad generalia pertinet nominis declaratio, quod multifarium est, quandoquidem a *Scribonio Largo Zona*, a *Plinio Zoster*, a *Paracelso* malum pustulosum, ab *Avicenna* Formica, appellatur; accedit generis locique inter morbos definitio, nam ad ulcera corrosiva pertinere affirmatur. Divisio Herpetis in simplicem, rodentem, miliarem, & corrosivam, ex *Galeno & Avicenna* dicitur convenire cum Formica ambulatoria, miliari, rodente, & corrosiva antiquorum. Afferuntur Autorum, *Cornelii Celsi, Aetii, Oribasi, Egineta*, de Herpete iudicia. Specialius aggreditur morbi Historiam, quando de singulis quatuor Herpetis speciebus erudite differit, Herpes simplex est macula albidæ, sublucida, elatior, pruriginosa cortice cinereo tecta, quæ rupta materiam purulentam emittit, qualem in facie, volis manuum, regione subaxillari, partibusque aeri expositis, experiuntur ægri. Volatica est illa Herpetis species, utpote quæ ex parte in partem migret, vicinaque loca in mali communionem trahat. Herpes miliaris est cutis asperitas & tumor cum rubore, efflorescentibus vesiculis inter se contiguis, sed diversæ magnitudinis, continentibus lympham subtilem, flavescentem, & morfi-

morficantem, qua partes exese exacerantur, cum a frictione si-
 bi temperare aegri non possint. Herpes corrosiva pustulas
 loco vesicularum habet, quae non prurientem, sed dolentem, cu-
 tum efficiunt, cum febre sub vesperam exacerbata, enascentibus
 exinde ulceribus phagedenicis. Denique Herpes tubercula-
 ris aut follicularis est ulcus folliculo duro inclusum cute, cui
 subjacet aspera livida, sensu privata, donec rumpatur, quo tem-
 pore lympham mordacissimam effluit, partes vicinas inficiens & con-
 sumens. Causam proximam collocat in sero sanguinis deprava-
 to & acri cortosivo, ob salium in sanguine existentium vitia.
 Neque vero causae externae prorsus negligendae sunt, quin po-
 tuis certum sit, aerem vel pulmones ad mentem *Valsalviani* vel
 poros cutaneos subire, ejusdemque fibras sua intemperie male
 afficere. Idem praestant reliquae causae ex classe sex rerum non
 naturalium, quibus addenda est mali contagium a contingentibus
 sese corporibus, ita quidem, ut novacula, qua Herpeticus ra-
 fus est, comperta sit malum sano corpori intulisse. Quod cu-
 ram attinet, solam Chirurgi operam hic minus sufficere, con-
 stanter affirmat. Depurandum esse serum, sed parum conduce-
 re venesectiones, quin potius, prout in malo gallico, per appro-
 priata remedia eluendum sit feri vitium. Catalogum ejusmo-
 di remediorum, quibus expugnari Herpes possit, recenset Au-
 tor, lactis usum vere & autumnis commendans, carniam vipe-
 rarum cum *Antonio Musa*, decoctam non levem virtutem ha-
 bituram pollicetur. Inter absorbentia eminenti loco collocat
 Magnesium nitri, quibus decocta maxime radice Salsaparilla
 ad latus ponenda sunt. Antimonialia & Mercurialia non mino-
 rem sui necessitatem faciunt. Externa Chirurgia requirit, le-
 nientia, exsiccantia, maxime Saturnina, adstringentia, spirituosae,
 Mercurialia, & quandoque corrosiva, cujus selectus arbitrium
 penes prudentem Chirurgum est, ordinata insinuat, qua-
 lis huic generi morborum convenit.

OBSERVATIONES, CIRCA SCORBUTUM,
ejusque indolem, causas, signa, & curam, instituta, eorum.

S: 2

pre-

preprimis in usum, qui Grœnlandiam & Indiam Orientis petunt; Autore JOANNE FRIDERICO BACHSTROM, Med. Doct.

Lugduni Batavorum, apud Conrad Wishov, 1734. 8.

Plag. 5½.

Novo hoc *Bachstromiani* Opusculi exemplo constat, perpetuam eos & inique agere, qui libros externa mole, non autem interna virtute, metiri solent. Illud enim, quamvis exiguum, omnis tamen solidioris doctrinæ, Physicæ, Medicæque, plenum est, & non solum scorbuti origines eleganti quadam ratione explicat, sed multa etiam alia ac in *scorbutico* attingit, quæ Lectoribus nequitiam ingrata esse possunt. Scorbutus ex Doctiss. Autoris sententia est inquinatio sanguinis & feri, aliorumque humorum humani corporis, per dietam, nutrimenta-que prava, aliasque causas secundarias, contracta, cujus ope prædicti humores putredinem & acrimoniam contrahunt, quibus vasa sic extenduntur, labefactantur, & eroduntur, ut ex partibus debilioribus, cujusmodi sunt gingivæ fauces & intestina pleraque, post prægressos dolores & tumores ad quamvis irritationem sanguis æterus profusit, in partibus vero fortioribus, post torporem totius corporis & artuum, maculae & strigæ varie coloratæ producuntur, quæ mox in pustulas & ulcera male, & tandem in hydropem, tabem, & mortem, desinunt. Ad origines ejus rite pervestigandas hæc inprimis phaenomena accommodata esse putat: 1) Scorbutus regiones Septentrionales maxime, in iisque indigenas non minus, quam peregrinos, eos, qui navibus vehuntur, æque ac illos, qui in continenti per hiemem fuerunt, infestat. 2) Sed in eandem quoque incidunt morbum, qui in Indiam Orientis navigant, in fervidissimis sub ipso sole plagis. 3) Tempore obsidionis Thorsuænsis, a Rege Suecicæ, *Carolo XII*, susceptæ, ultra quinque vel sex millia militum præfidiariorum & ingens multitudo incolarum hoc solo morbo interierunt. Ubi simul notatur, hæc æstate evenisse, Suecôs, populam Septentrionalem, plane ab hoc morbo immu-

immunes permanfisse, morbum non tam cito, neque tam violenter, incolas urbis, quam militem Saxonicum, aggressum esse.

4) Cum post bellum Turcicum in Hungaria extremum exercitus Cæsareus circa Temeswariam in hibernia deductus esse, morbus hic adeo invalescebat, ut multa millia militum vexaret, atque etiam jugularet, & nullum quidem præfectum, ne infirmi quidem ordinis, sed solos gregarios milites, remediis antiscorbuticis solitis, iis etiam, quæ Collegium Medicum Viennense commendaverat, incassum usurpatis.

5) Bello Italico præsidium aliquod Cæsareum satis procul a mari ita hoc morbo correptum fuit, ut complures eodem fuerunt extincti.

6) Ad curandum malum frequens in Gronlandia, cochleariæ etiam crudæ, copiose ibidem crescentis, est usus. Apud Thorunienses malum statim cessavit, simulatque sublata obsidione, apertisque portis, oleribus se fatiarunt. A Medicis etiam felices curationes solis fere vegetabilibus acidis, & subacidis, & demum amaricantibus, peractæ fuerunt. Navigantes, quando in terram exponuntur, nullis aliis remediis, quam herbis subamaris, aut fructibus subacidis, intra paucos dies convalescunt. Ex his itaque satis planum esse arbitratur Cl. Autor, causas hujus mali huc usque minus recte esse explicatas, quas etiam suo loco refutat, concluditque tandem, causam veram & primariam scorbuti nullam esse aliam, quam abstinentiam diuturniorem a quocunque genere recentium vegetabilium, sive illa climatis indoli, sive necessitati, sive neglectui, debeatur. Hancque causam phenomenon superius recensitis accommodat, ex iisque singulorum rationes enarrat. Quamvis non dubitet, alias etiam causas secundarias conjungi, malumque augere posse, ut nimium frigus, aer infectus, paludum locorumque humiditas & squalor, alimentorum pravitas, motus impeditus, sanguinis antecedens corruptio, alii morbi, propria ad hunc morbum proclivitas, & id genus alia. Quæ cum ita se habeant, optima ad debellandum scorbutum remedia esse, Doctiss. Autor contendit, vilissimas herbas, & fructus recentes, qui in tres ab eo classes dividuntur. Primam classem constituent olera & herbæ fere insipidæ, aut saltem dulces, cum omnibus arborum

rum fructibus hujus saporis & naturæ, ipsa etiam teneriora gramina, dulciora, item teneriora arborum folia, imo iuli & aucamenta, primæque summitates per hiemem virentes. Ad secundam classem rediguntur omnia vegetabilia subacida & acida, omnes acetosæ & acetosellæ species, cum malis citriis & aliis vix numerandis baccis & fructibus, ne ejusmodi quidem radicibus, recens effolis, exceptis. Ad tertiam classem pertinent omnes herbæ, radices, & fructus recentes, gustu amariore, vel tantum fortiores, e. g. Cochlearia, Lepidium, Nasturtium, Trifolium aquaticum, aliaque. His vero ita uti convenit, ut a lenioribus semper ad fortiora procedatur, neque ulla arte præparentur, sed nuda, & cruda, succique plena, id est, recentia, repurgatis sordibus, (nisi forsitan eorum nonnulla, præcipue duriora, vario modo coquere, aliisque cibis admiscere, necessarium fuerit,) atque oleo etiam & aceto condita, aut succi eorum saccharo & melle temperati, aut ipsa denique, si necessitas ita postulet, vario modo conservata, in usum vocentur. Populis itaque Septentrionalibus, navigantibus, obsidione disturna pressis, item iis, qui in hibernis, & præsidii, orphanotrophiis, xenodochiisque, & carceribus, vitam agunt, consilia suggerit, qua ratione ejusmodi remedia in promptu habere queant, & quomodo iis uti debeant. Reliquos vero, qui iis abundant, monet, ne ea remediis speciosis pharmaceuticis viliora & minus efficacia esse opinentur. Quoniam jam antiquitus ejusmodi plura atque alia etiam varii generis remedia adversus hunc morbum commendata, alia vero damnata fuerant, imprimis varia alimenter fumo indurata, aut muria condita, salique conservata, ea omnia sub examen postea vocat, atque de harum rerum indole & virtutibus aut noxa partim a priori ex ipsis principiis, partim a posteriori ex observationibus, ex experientia, pluribus differit & philosophatur, quo etiam doctis, si fieri potest, hæc persuadeantur, magis tamen ut præjudicia docta & errores eruditi evitentur. Docte imprimis de putredine, igne, & flamma, fermentatione, acescentia, itemque sulphure & arsenico, omnis, ut vocant, mixtificationis veris principiis, aliisque pluribus, ad quæ subside digreditur, disputat.

Sed

Sed nos, ne justo longiores simus, Lectorem ad ipsum Libellum quinque plagularum ablegamus, a Cl. Autore vero etiam atque etiam petimus, ut, quæ adhuc habet alia Physica atque Medica, ad vitam complurium millium nautarum conservandam & navigationes longe tutius peragendas comparata, quæ se aliquando editurum esse in calce hujus Libelli pollicetur, ea primo quoque tempore, magno humani generis emolumento, publicæ luci exponat.

ANDRÆ PIOVANI, CONGREGATIONIS
Oratorii de urbe, *Demonstrationes Geometricæ in trisectionem anguli plani, quadraturam circuli, duplicationem cubi, & methodum describendi in circulo quemcunque regularem, & imparium laterum Polygonum.*

Romæ, apud Jo. Zempel, & Jo. de Meji, 1728, 8.

Plag. 16.

Post Dicationem ad Regem Sardinie, ubi Autor ipse in Geometria leviter edoctum se fatetur, Præfatio sequitur. Et in hac iterum confitetur, se nunquam Mathesin professum, sed tantum animi causa illam didicisse, atque horis succisivis exercitum circa talia Problemata enodanda, dum, aliis distentis curis, vix aliquam temporis particulam subripere potuerit, ut illis vacaret. Paulo post hæc habet: *Afferere tamen audeo, quod etiam, si mea demonstrationes nihil concluderent, certe (omni remota invidia,) nemo erit, licet summe contentiosus, qui non mirabitur novitatem, facilitatem, & aliquale ingenii acumen; quando autem vere demonstrans, victas dent manus Algebra sectatores; nam, si ex Algebra principiis arguunt impossibilem anguli plani Geometricam trisectionem circino & regula, ceterorumque horum Problematum solutionem, fateantur, necesse est, (condonent amabo,) eorum scientiam fallacem esse, ne dicam falsam; nam falsum non deducitur nisi ex falso.* Dein legitur splendida
in

- in Autorem elegia 51 Distichorum, ac 12 versuum Epigramma, haud multo minus gloriosum. Tandem Praefatio, (quae enim statim post Dedicacionem leguntur, ita inscripta sunt: Ad Lectorem,) ubi *Cartesium*, *Clavius*, ac *Tacquetum*, triseccionem anguli Geometricam negantes, irridendos censet. Nunc Opus ipsum incipit feliciter. Praemittuntur Propositiones tres, quarta vero angulum acutum quemcunque, quinta rectum, sexta obtusum, trisecare docet in aequales partes. Sed Cl. *Piovani*, non contentus hac methodo, aliam nobiliorem viam & regulam pandit trisecandi quemcunque angulum planum, ut in se est, imo & dividendi, in quot partes impares & inter se aequales unusquisque voluerit. Sic post aliam triseccionem angulum rectum in quinque partes vel angulos, inter se aequales, imo eundem rectum in septem partes vel angulos inter se aequales, dividi, asserit Autor. Hincque recte se detexisse censet, *Oughtredum*, *Keplerum*, *Clavius*, ac omnes fere *Analystas*, in non toleranda absurda devenisse. Nunc enarrat totam anguli peripheriam, qua via trisecare debeamus. Investigat latus pentagoni, nec non heptagoni, circulo inscribendi. Problema VII ita se habet. Data quacunq; recta linea terminata, illam constituere latus heptagoni. Jam novum sequitur Problema: diviso primum trifariam angulo acuto, ad ipsius normam dividere quoque omnes alios acutos angulos, ipse Cl. Autor non totaliter esse dicit Geometricum, praecedentes tamen Demonstrationes totaliter Geometricas indubitanter se habere affirmat. Sed nec dum exhaustus est thesaurus Cl. Autoris, iterum de alio modo differentis dividendi angulum, in quot partes impares, & inter se aequales, unusquisque voluerit. A pag. 114 usque ad 125 totus in eo est Cl. *Piovani*, ut (sunt verba ejus) *Matheseos* principis demonstret, falsum esse, quantitatem continuam constare ex punctis indivisibilibus. Vi verborum suorum, ipse se id solide credit demonstrasse, an alii itidem credituri sint, vix asserere audeamus. Aggreditur quadraturam circuli, ac generosa liberalitate tres quadraturas nobis dat Geometricas, cum in tota *Mathesi* huc usque ne una quidem existerit. Problema *Deliacum* deia dupliciter

citer solvit; ad quarum solutionem ultimam hæc pia addere placuit Cl. Autori verba: *Et hoc satis sit pro absolute trium, Pag. 107. problematum tam difficilium, quorum affecta veritas soli Deo tribuenda est, bonorum omnium largitori, qui facit de tenebris lumen splendescere, & cui tota sit laus, honor, & gloria in seculorum secula.* Coronidis loco addit meditationes, de mirabili natura ac proprietate anguli acuti, non excedentis tertiam partem anguli recti, pro inventione duarum, trium, vel plurimum mediarum, inter duas quascunque datas lineas rectas. In monito, quod harum paginarum ultimam occupat, descriptio omnium in circulo polygonorum, unâ cum circuli quadratura, Cl. Autori videtur deservire optime posse ad constabiliendam principis tantummodo elementorum *Euclidis* novam figurarum curvilinearum & mixtilinearum scientiam. Generatim de hoc opusculo observamus, non esse, qua optarem, diligentia correctum, splendide vero, charta eleganti, nitidis typis editum, 37 figuris æri incis, & plurimis paginis impressis, exornatum, ac Autorem Geometrix omnino non esse expertem, haud tamen ea probasse, multo minus demonstrasse, quæ titulus promittit, ac amici ejus tanto approbarunt strepitu, canentes e. g.

*Fama Syracosî fleat portenta magistri,
 Quî geminâ vitreo clausit in orbe polos.
 Per quem Phæbeâs speculis geminantibus ignas
 Ustâ perit Siculis Romula pinus aquis.
 Fixaque Trinacrio steterat, quæ littore puppis
 Tractâ puellari dicitur inde manu.
 Nota quidem prisca sunt hæc miracula secti,
 Sunt tamen inventis illa minora tuis.*

Ob hanc causam certissime nulli dubitamus, fore, ut, qui ipse evolvent libellum, ac vel unam paulo attentius perlegerit propositionem, nos plene habeat excusatos, quod speciosiorē recessionem non addiderimus. Videntes vero, Autorem singulis fere titulis locum quendam e Sacra Scriptura præfixisse, quo forsân se correcturos deterreri optat, nos eum

locum, quem primus titulus præ se fert, unica vócula immutata, pace Cl. *Piovani*, retineamus exclamando: *Abcondisti hæc sapientibus, & prudentibus, nec (pro &) revelasti ea parvulis, Matth. XI, 25.*

LA VIE DE PIERRE MIGNARD, &c.

h. e.

VITA PETRI MIGNARDI, PRIMARII *PI-*
æoris Regii, Autore JO. MONVIL-
LIO, &c.

Amstelodami, sumptibus Societatis, 1731, 12 maj.

Plag. II.

Maximam sibi exultationem arte sua comparavit *Petrus Mignardus*, dignusque adeo, neque immerito, visus fuit Doctiss. *Monvillio*, cujus vita paulo copiosius a se enarraretur. Primas ejus lineas nos quidem ex Libello hoc ducturi sumus. Primam lucem adspexit *Petrus Mignardus* Trecis in Campania sitis, Anni 1610 medio Novembri. Familia ejus ex Anglia oriunda est, Galliam vero jam olim petiit, sedemque ibi fixam sibi constituit. Pater ipsi fuit *Petrus Morus*, qui nomen hoc gentilitium cum *Mignardi* nomine mutavit, hocque ad filios etiam propagavit. Cujus rei hæc occasio fuit, quod, cum ipsum aliquando & sex ejus fratres, qui omnes amplis in exercitu inuneribus præfecti erant, *Henricus IV*, Galliarum Rex, vidisset, propter eximias corporis dotés insigniter collaudavit ipsos, his usus verbis: *Ce ne sont pas là des Mores, ce sont des Mignards.* Quæ verba propterea non licet Latine vertere, quod alias omnis eorum lepos periret. Fratrem habuit *Petrus* noster, de cuius vita iam præsentia dicimus, *Nicolaum*, qui arti pictoriz se tradidit, in ætate postea in ea nomen consecutus. *Petrus* vero Medicinæ destinatus erat. Postquam vero pater ejus incidit forte fortuna in aliquot imagines, a filio hoc tunc duodecenti clam & re-

motis

notis omnibus arbitris satis eleganter confectas, statim judicavit, natum & hunc esse arti pictoriz, atque hinc genio cum suo permisit. Biturix fuit, ubi, duce *Boucheiro*, artis suæ jecit fundamenta. Postea *Treccas* reversus sub *Francisco Gentilio*, hinc in Fonte bellaqueo sub præstantissimis magistris, & denique *Voett* opera, artam pictoriam magis excoluit. Verum nondum id *Petro* satis fuit. In Italiam quoque cogitavit, Romamque profectus, cum *Du Fresnojo* familiarem amicitiam, antea jam inchoatam, magis confirmavit, artemque suam politiorem indies reddidit, imo ad summam perfectionem perduxit. Neque ita fuit absconditus, quin ea arte omnium in se oculos atque principum quoque virorum gratiam converteret, ipsiusque etiam summi Pontificis & purpuratorum Patrum gratiam sibi conciliaret. Post aliquod tempus alias quoque Italiz urbes peragravit, ubique suorum operum nactus admiratores. Ubi vero Romam rediit, magis magisque clarus, magis magisque summi Viris gratus, larium ibi constituendorum rationes inuit, atque in matrimonium etiam *Acrolara*, Architecti Romani, filiam advexit. Annos fere 22 Romæ commoratus erat, cum, a Rege Galliarum revocatus, eo ex Italia discederet. In itinere variis in Galliz urbibus substitit, & insignia artis opera edidit, omniumque benevolentiam, humanitatem, & amorem, ubique meruit. Ab ipso denique Rege, *Ludovico XIV*, & Cardinale *Mazarinio*, benevole acceptus, spem opinionemque de se conceptam per totum vitæ tempus non tam sustinuit, quam superavit, ita, ut in dies fere singulos eorum, qui ipsius operam requirebant, ipsius picturas admirarentur, ipsius virtutes summa gratia, ex summi principibusque viris & foeminis complecterentur, & magis velut excitarent, qui ipsius amicitiam ex doctis ingenioque præditis viris confectarentur, & sancte colerent, numerus augetetur. Figulinum tamen illud odium evitare profusus ipsi non fuit integrum. Cum vacua Pictoris Regii Primarii dignitas, eaque *Brunno* collata esset a *Colberto*, magnopere ea re offensus, abitum propemodum ex Gallia paravit. Mutavit tamen consilium, & magis magisque inclauit, annoque 1687 in numerum nobilium relatus, post mortem *Brunni*

A. 1690 dignitatem, sibi olim præreptam, Pictoris scilicet Primarii, impetravit, Director simul & Custos Canclavis picturarum & delineationum Regiarum, neque minus Director & Cancellarius Academix Pictorum Regiz, Director item operarum Gobelinensium, constitutus. Ipsius cura versio Gallica Latini Carminis de arte pictoria, a *Du Fresno* compositi, in publicam lucem prodit. In arte sua adeo excelluit, ut par ipsi esset nemo, omnesque omnium illustrium Pictorum dotes virtutesque singulari quodam beneficio in eo collectæ videntur. Cumque alia atque alia esse constet picturarum genera, & in singulis tantum singulos artifices excellere, *Mignardus* ubique sui fuit familis, & in quolibet genere tam exercitatus, ut huic unico tantum deditum fuisse credidisset. Magna in ipso fuit inveniendi vis, magna delineandi peritia, magna lucis & umbræ recte distemperandæ, colorumque peritis allinendorum, ars. Testantur ea de re tot præstantissima opera, maximo semper atque etiam nunc ab intelligentibus rei pictoriz existimatoribus in pretio habita, quorum præcipua, eadem tamen satis numerola, accurate commemorantur. Toto enim Libello id fere unice agitur, ut, quales effigies præ aliis admirationem plausumque spectatorum nactæ, a primis inde annis singulis fere mensibus, imo hebdomadibus, ab eo effectæ, quibus ornamentis maxime commendabiles fuerint, quomodo *Mignardus* majorem indies nominis celebritatem non minus, quam Regis principumque virorum gratiam, sibi conciliaverit, quam diligentissime exponatur. Atque nos quidem laudandam quam maxime, aliisque exempli loco commendandam, putamus hanc diligentiam, utpote & picturarum amatoribus, & artis pictoriz cultoribus, perquam fructuosam. Ex uxore *Mignardus* aliquot liberos suscepit, ex quibus filia patri præcipue adhaesit, post mortem parentis *Julio de Pas, Comiti de Feuquieris*, nupta. E vita enim decessit ille A. 1695, annos 84 & 6 menses natus. Appendicis loco subnectuntur Carmen *Moherti* in exquisitissimas *Mignardi* picturas, in valle Gratiz conspicuas; duo item Dialogi *Felsius*, Archi-Episcopi Cameracensis, de arte pictoria, nunc

primum

primum editi, & non sine voluptate perlegendi. Autor omnia
ejus artis fundamenta consuetudini cum *Mignardo* debuit. Post
Præfationem quoque Index existat omnium Tabularum, ex pi-
cturis *Mignardianis* nisi incisarum.

D. *Cenradi Bertholdi Behrens* Additiones und Ver-
besserungen der Hochadelichen *Steinbergischen Ge-
schlechts Historie.*

h. e.

SUPPLEMENTA ET EMENDATIONES GE-
nerosissime Gentis *Steinbergicæ.*

Hildesiz, 1733, fol.

Alph. 1.

Autor Experientissimus & longe doctissimus de *Genealogia*
Splendidissimæ Steinbergiorum gentis admodum fuit me-
ritus. Evolvit enim aliquot millia *Diplomatum*, ut feriem
inde formaret *Genealogicam*. Et quis nescit, jam *Seculo* de-
cimo tertio *Steinbergiorum* gentem in quatuor divisam fuisse
prosapias? Quantus labor fuit exantlandus, ut singulæ
distinguerentur personæ! Notabimus more nostro unum &
alterum. *Jacobus de Steinberg* genuinus fuit Autor libri, Pag. 11.
qui sub nomine *Hippoliti a Lapide* fuit editus, adjunctus a 19 seq.
Lilienstromio, *Pomeraniæ Sueciæ Præfide*. *Gesta Ernesti de*
Steinberg, *Viri Per-Illustris*, hic solide enarrantur, unci jam
propagatoris copiosissimæ olim & fecundissimæ gentis *Stein-* 46.
bergicæ. *Bernardus*, *Episcopus Hildesienfis*, A. 1143 con-
firmavit *Comitum de Assenburg, Hermannii & Henrici*, fratrum,
piam donationem, qui curiam suam in *Derneborg* cum Ora-
torio in ea sito tradiderant *Hildesienfi Ecclesiæ*, ut ad re- 57.
gulam *Augustini* inibi conderetur cœnobium. Attulit Autor
complura denuo *Diplomata*. *Familia Burchtorptorum* A. 1494
adhuc fuit in vivis. *Henningi* iter, *Venetis Constantinopo-*
lin & Alexandriam Ægypti A. 1611 initum, verbis *Henningi*

Ttt 3

Pag. 63 seq. hic fufte fatis percenſetur. In Tabula prima Gènealogica *Steinbergiorum* Generoſiſſimorum ortus ab *Henrico Piermontano* arceſſitur, qui ad annum 831 ponitur. *Badoni* ad annum 1024 attribuitur uxor, dicta *de Waldenſtein*. Licet nobis pauca ex iis addere, quæ in lectione Diplomatum & Hiſtoricorum librorum, uſui non uſi proſutura notantur. Ex certo novimus ex Diplomate Comitum *Waldenbergiorum*, *Woldenſteinium* A. 1296 demum fuiſſe conditum: ex inductionis regula patet, ante *Lotharium*, Saxonem, nobiles ac miniſteriales a testimoniis, in chartarum publicarum fidem ſubnotatis, abſuiſſe, necdum Comites ineunte Sæculo undecimo nomen a domicilio vel locis poſſeſſis obtinuiſſe: in Diplomatis Sæculi XII & XIII obvii ſunt Viri nobiles & Comites *de Perremunt*: annis *Permunt*, nunc *Viermunt*, exiſt penes oppidum *Lüde*, ibique *Emmeram* inſluit, unde patet, maſſe eſſe idem ac *oſtium*, *os*, i. e. *mund*, *mündung*. Ad Tabulam quintam notamus, *Aſwino de Steinberge* ad A. 1283 tribui generum *Henricum de Achem*: *Aſwino*, filio, ad A. 1344 aſſignari *Richardem*, filiam *Henrici de Luthardeſſen*, uxorem, nec non filiam *Swenecam* ad annum 1324. Omittimus alia. Quis enim ignorat, facile aliquid inventis digeſtiſque addi?

JOANNIS FRID. BERTRAMI, CONSILII
 Eccleſiaſtici penes Principem Friſiæ Orientalis, Ec-
 cleſiaſtice Aulici, & Scholarchæ, Hiſtoria Critica
 JOANNIS A LASCO.

Pars II & III.

Aurici, ſumtibus Prænumerantium, 1733 & 1734. 4.

Alph. I pl. 15.

Vitam *Joannis a Laſco*, quam ô *ναύω Theodoros Haſſeus* ac Pl. Reverendi *Harkenrobtii* promiferant, ſpe orbis literati im-
 plotæ, ad finem produxit *Bertramus*, Venerandus Friſiæ Ecce-
 ſiaſtes, uſus eo ſine lingua Teutonica. *Ubbo Emmius* fere ſo-
 lus antea hæc de immutatis ac reſpergatis per Friſiam Orienta-
 lem

lem sacris confuli poterat. Exultate proin peccavit Cl. *Salig* in *Historia Augustana Confessionis*, 6, quod Autor perhibet *Emmum* secutus subinde impedit. *Emmo* Noster tribuit naves haud unos, haud videns, qui ille capitulorum & actionum destinationes, scopum & effectum. *Historia* sua demum *A. 1543* edita, posse potuerit de iis, quæ *Emmo* ætatem vivendo ne quidem attigerat. Quæ ab *Emmo* fuerant prætermittas vel minus curate notata, ea hic passim diluuntur & emendantur. Adjunguntur hic Supplementa *Partis primæ & secundæ*. De *primæ* *Emmo*, ubi ea ad nos pervenerit liberalitate. S. Rev. Autoris, quippe hic locorum frustra quaesita. In *Præfatione ad Partem III* promittit Autor editionem nonnullorum a se scriptorum, quæ versantur adhuc intra penetralia Vestæ. Nominatim promittit 1) *Institutiones Evangelicam de Sacra Cena*; 2) *Theses Sacris Libris conformes & Theologicas de vera Evangelica pietate*; 3) *Pietatem Lutheri*. Apprecamur eo sine Autori vires annosque? In *Introductione ad Partem II* exponuntur facta Reformationis Ecclesiarum Frisiz Orientalis inde ab anno 1519 ad annum usque 1540. *Emmo*s vidua, *Anna*, assentiente fratre *Christophoro*, Comite Oldeburgico, delegit Antistitem rei sacræ primarium *Joannem a Lasco*. Ordinibus Provincialibus & populo nullas in ea electione fuisse partes, Autor ostendit adversus *Emmum* & *Nicolaum Blesdickium*. Electio incidit in annum 1543. Agenda Ecclesiastica Luneburgica tum per Frisiam Orientalem erant recepta. Secundum ea vitam instituit primo *Joannes a Lasco*, habitus vulgo pro *Lutheri* ac *Molanchthonis* fautore. At sensim varia in iis notavit, adstipulante *Bramio*, renitente autem paulisper *Gelso*. Inprimis corruptelas morum acriter infectatus est: urfit disciplinam Ecclesiasticam: vehementer concertavit cum *Franciscanis*, Embdæ residuis: imagines e templis Embdæ eliminandas curavit: cum *Anabaptistis*, *Memnonis*, *Simoni*, & *Davidis Joris*, controversias exercuit haud paucas. Inter hæc Autor *Davidem Georgium* haud obscure in gratiam *Godofredi Arnoldi* excusare voluit, neq. tamen infectum, *Davidem* illum sese nonnunquam *Davidem tertium* & *Christum secundum* appellasse, imo vaticinia

Fig. 152 seq.

195 seq.

138.

150 seq.
157 seq.

166 seq.

- cinia nonnulla, de Messia scripta, & divinitus inspirata, ad sese
 traxisse designandum. Quo ipso *Arnoldi* fides labefactatur,
 quantum videlicet ad hoc momentum attinet. *Davidus* illa
 venditabat missionem Apostolicam, quæ ceteris Doctoribus Ec-
 clesiæ antecellat. *Lascus* in alliciendo & conyicendo illo,
Davidæ omnes contendit nervos, prudentiamque pastoralem
 188. adhibuit egregiam. Inde veto ab anno 1544 *Lascus* præ se
 203 seq. tulit, sese de sacra cœna cum *Calvinianis* sentire. Exinde
 turbæ enatæ fuerunt impeditiſſimæ, quæ in causa fuerunt, cum
 205. *Lascus* Regiomontum discesserit, imaginum in templis obvia-
 rum ofor & destructor, gratiæ Dei universalis meritis Christi
 227 seq. ſi univerſalis orthodoxus aſſertor. Cum Libellus interim in
 Frisia Orientali introduceretur, *Lascus* sese contulit in An-
 gliam, paulo post Emdam reversus, & receptionem Libelli
 interim frustra dissadens, qui tamen temperabatur in Frisia
 240. Orientali per *Roemulan* quandam. *Lascus*, ob turbas Interimisti-
 cas ab *Anna* Comite dimissus, secessit Broomant d. 24 Sept. A. 1549,
 unde Hamburgum, & inde in Angliam, rursus sese contulit.
 260 seq. Controversiis Interimisticis sepultis, successit his Sacramentaria
 Nordensis. *Expeditio* de sacra Cœna ad *Lasci* sententiam ac-
 cedente, & *Agenda* Ecclesiastica Lunoburgensia reprehendente,
 269. seq. quæ ibi ductum fuerant recepta. *Lascus* per Daniam rediit ex-
 te A. 1573 Emdam, pauloque post *Calvinianis* Helvetici oppido
 multi appulerunt eodem, nec non *Leeram* ac *Nordam*, qui sen-
 sim *Lutheranos* coercuerunt, re ipsa adhibentes illud: Veteres
 277. seq. migrate coloni. *Lascus*, dum excitaret dissensiones ob Cate-
 chisimum novum condendum, denuo dimittitur, abique in Po-
 284 seq. loniam: Catechismi Emdani originem & fata Autor scite ex-
 ponit, ac, *Nicolai Selmecceri* in illum Annotationes, adhuc in-
 290. editas, proxime editum iri, sperare nos jubet, quocum tamen
 306. errorem *Lasci* de sacra Cœna pro *anarraxista* reputare no-
 lumus, siquidem *magdalyensis* Deo est propria, iique laud de-
 313. fuerunt, qui *Lascum* secas docuerunt. Nostram non facimus
 318. censuram in Theologum Vitebergensem, D. *Zibichium*, ex-
 promptam de *Erasmo Albero*. An iudicium de Theologia *Mou-
 nensis* non spiret moderationem nimiam, aliis relinquimus di-
 judicam.

judicandum. *Augustinus* enim monuit, non pie vivi ab eo, Pag. 318.
 qui haud recte credit. In *Christiani Augusti Saligii Historia Con-*
fessionis Augustanae nonnulla emendantur. *Pars. tertia tri-* 306.
bus constat *Capitibus*, quibus *Lasci* acta & vita reliqua expo-
 nuntur. *Lascus* Londini exstitit Ephorus Ecclesiae peregrin- 332.
 orum, ac peculiarem formam Ministerii Ecclesiastici in ea
 introduxit, secundum quam in sacra coena vinum e vitris bi-
 bebatur per circulum, & genuum incurvatio abrogabatur. In-
 de discessit, mortuo Rege *Eduardo VI.*, in Daniam, porro
 Embdam, Francofurtum ad Moenum, in Palatinatum inferio- 364 seq.
 rem, Ducatum Würtembergicum, rursus Francofurtum, &
 tandem in Poloniam. *Hospinianus* ac *Godofredus Arnoldus*
Tom. I. Hæresol. Lib. XVI Cap. 31 pag. 9 putant, Westpha-
 lum iterum litis Sacramentariae resuscitatae fuisse autorem im-
 prudentem. At, eam narrationem veritati haud congruere, hic 382 seq.
 ostenditur. Obiit *Lascus* Cal. Jan. A. 1560, natus annos 61, in
 Polonia. Laudamus merito S. Rev. Autoris diligentiam, modera-
 tionem, emendationis sui studium; quo nonnulla ipse nota-
 vit ac correxit, antea a sese conscripta: gratulantes ei de tan-
 ta Historiae internae Ecclesiasticae peritia, nihilque magis
 optantes, quam ut Historiam Ecclesiasticam Prusiae Orientalis
 ac Regionum adjacentium colligere, ac cum orbe erudito com-
 municare, dignetur.

ANGELI MARIAE PEVERATI, FERRARIENSIS,
 Annotationes in CRISPI SALLUSTII Historiam de
 Conjuratone Catilinae & Bello Jugurthino, nec non
 Synopsis de Historia ad Nobiliss. Virum, Comitem
 FRANCISCUM MARIAM DE
 RIMINALDIS.

Ferrariae, typis Bernardini Pomatelli, 1731, 4.
 Plag. 9½.

Uua

Vel

Vel ex *Cel. Fabricii Biblioth. Latin. Lib. I. Cap. IX* cui non constat, quot doctissima nomina ad illustrandas *Crispi* reliquias certatim sua contulerint? Imo nostra memoria Viri Cl. *Wassus*, *Cortiusque*, tam strenue rem egisse videntur, ut fere nihil in isto Historicorum coryphæo relictum putaveris, quod, si non ante, certe ab his Duumviris, plane excussum fuerit. Aut ergo, quos nominavimus, Angli Germanique docta Opera Cl. *Provatus* non vidit, aut, quod isti doctiora proposuerint, hic pueris scribere voluit, nisi forte excipias, quæ de voce *opes pag. 33. procax pag. 78. aribile pag. 105.* præter morem doctius dixit. In reliquis unus est ex multis, sapitque cum vulgo, quod erroribus suis plerumque pertinacissime inhæret. At Nostrum, ipso in Præfatione existente, ad scribendum permoverunt, quæ *Sallustii de Congregatione Catilinæ & Bello Jugurthino* veteri editioni, A. 1490 impressæ, in margine appositæ erant. Scilicet tanta ei videbantur, ut orbi erudito ea invidere diutius nollet. Sparsa sunt per hunc Commentarium, ut *pag. 36, 39, 40, 41, 45, 47, 48, 50, 65, 66, 79, 83, 104, 105, 108, 134.* quibus addas, quæ de Historia in principio Libri leguntur. A manu *Tertii Ruffi Aproniani Aferis* profecta censet, quia in calce ejusdem libri legebatur: *Turtius Ruffus Apronianus Aferius V. C. & I N L. excomm. e domest. protect. trium largit. Expræs. urbis Patritius & Consul ordin. legi & distinxi. Cadicem fratris Macharæi non mei fiducia, sed ejus, cui si & ad omnia sum devotus arbitrio XI Cal. Maji Roma.*

*Distinxi emendas gratum mihi manus amici
 Suscipe censor eris sedulus incubus
 Tempore quo Penates circo subjuncimus atque
 Scenam Euripo extulimus subitant:
 Ut ludos curruisque simul variumque ferarum
 Certamen junctim Roma teneret ovals,*

Tertius

*Ternum quippe sopor accui: terna agna vulgi
 Per caveas plausus concinere meos.
 In questum fama census jactura cucurrit
 Nam laudis fructum, tanta domna serunt:
 Sic tot consumtas servant spectacula gazas
 Festorumque trium permanet una dies:
 Aferiumque suum vivax transmittit in avum,
 Qui partas trabes tam bene donat opes:
 Quisque legis relegas felix, parcasque benigne
 Si qua minus - - - - praecriit animus.*

Accuratius in *Aferium* inquirere nil juvat, qui fere nihil aliud habet, quam quod inepti glossatoris est, quæ *Peveratus* variantium lectionum nomine in scenam protraxit. Igitur & *Aferii* & *Peverati* notulas examinet, qui temporis prodigus. Nobis enim brevitatis studiosis non licet eas reformare. Si quod tamen Libello pretium, hoc est, quod, quæ adhuc scripta latuerunt, nunc, etsi male, nescimus, *Peverati*, an operarum, culpa, cusa recte queas.

Wilhelm Friedrich Historius Amcenitates Historico-
 Juridicæ, &c.

h. e.

VARIÆ DISSERTATIONES, OBSERVATIONES,
 Consilia, & Opuscula, cetera, quæ Historiam Imperii
 Germanici, & Jus Civile, Publicum, Feudale Germa-
 nicum, antiquitates itidem ac consuetudines, illustrant,
 tum ab aliis elaborata, sed hæc usque nondum typis
 impressa, tum primum composita a GUILIELMO
 Uuu 2. FRI-

FRIDERICO PISTORIO, *Illustissimo Comiti
Erbacensi a Consiliis Aulae.*

Pars III.

Francofurti & Lipsiæ, apud Adami Jonathan Felleckeri hæredes,
1733, 4.

Alph. 1 pl. 21, Tabb. æn. 2.

Pergit in contexendis Amoenitatibus Historico - Juridicis Consultiff. *Pistorius*; & de Antiquitatibus Germanicis, Historia, & Jurisprudentia, tum publica, tum consultatoria, bene atque præclare mereri conatur. Videamus, quid boni nobis afferat novæ hæc Sylloge. Primum locum sibi vindicat *Chartularium Mellnense*, sive *Extractus librorum publicorum civitatis Mellnensis de anno 1318 usque ad annum 1593*. Debet hoc Chartularium *Cel. Meiero*, Magnæ Britannicæ Regi a Consiliis Aulae, qui ejus quoque partem in libro de usurarum semisaliuum justitia publici juris fecit. Ex locutione, quæ in Chartulario *l. n. VI* occurrit, *perpotus hereditandum*, illorum opinio confirmari videtur, qui inter proprietatem & hereditatem antiquis temporibus distinctionem comminiscuntur, ita, ut hereditas quidem propria, proprietas vero non semper fuerit hereditaria. Ex *n. XXVI, XXXI, & XXXIII*, discimus, medio Seculo XIV linguam Germanicam in Judiciis & Curiis quidem nonnunquam, sed tamen nondum universim, usitatam fuisse. Charta, quæ sub *n. LXIX* invenitur, satis liquido comprobat, non *Rudolphi I*, uti vulgo creditur, temporibus in desuetudinem abiisse linguam Latinam in Protocollis, Registraturis, & aliis actibus judicialibus. Hæc enim charta *A. 1460* scripta est. *N. LIV* docet, quæ ratione Juris Romani vocabula sensim sensimque in fora Germanica immigraverint, cum hic hereditatis divisio *hereditium* vocatur. *N. LXIII* servitutem tigni immittendi & *Allicidii* mentio fit, quæ antiqua Jura Germanica plane igno-

remedia sunt, ut Magistratus furum & prædonum occultatores, receptatores, & adjuutores severissimè atrocissimeque puniant, majori diligentia vias a sceleratissimis nebulonibus purgent, ergastula & alias domos ædificent, nequissimos illos homines arctissime in illis custodiant, & durissimis laboribus fatigent, aut ad castellorum munitiones, triremes, metalla, aliasque publicas operas, condemnent. Si hæc remedia omni fractu destituntur, tunc exasperet poenam Magistratus, & gladii aut patibuli loco, rotæ, ignis, aut aliud gravius acerbiusque supplicium in improbissimos ejusmodi homines statuat. Excipit has Meditationes quarto loco Responsum, quo disquiritur, *quid fundatio præbendæ involvat?* Sequitur V *Historica Relatio de Præfectura Babenstain Pegniz.* VI a) voces *Molungen & Mund-Recht* explicat. Erat autem *Mund-Recht* jus pupilli, cujus parens ministerialis aut subditus domini fuerat, & in eo consistebat, ut judex pupillo sufficientes dilationes ad sui defensionem concedere cogeretur. VI b) occurrit *Historica Relatio Civitatis Imperialis Wimpffen in Suscia.* VII legitur *Jo. Hess Historica Relatio Monasterii civitatis Klzingens.* VIII *Item Grumbachianam cum Episcopo Herpibolitano, Antone Georgio Arnolde conscriptam;* IX *varia Anecdota de Cardinalis Clœselii relegatione ex Viennensi urbe, & literas Rudolphi & Matthiæ mutuas, complectitur.* X *Observatio de Barattaria agit, & sententiam memorabilem, d. 12 Dec. A. 1732 a Camera Imperiali latam, continet.* XI *de Banni Declaratione contra Status Imperii ob non solutam Imperii securam, & antiquo contra negligentes procedendi modo, exponit.* XII, *Successorem in Principatu ad debita ab Antecessore constata solvenda adigi non posse, probat.* Finem imponunt huic Opusculo XIII *Observationes quadam, ad majorem explicationem & sensum antiquarum Latinarum & Germanicarum Epistolarum, etiam aliarum Bavaricarum Historiarum & Antiquitatum, facientes.*

M. Ja.

M. Jo. Andr. Fabricii Entwurf einer vollständigen und nach Mathematischer Lehrart geschriebenen Logick, &c.

h. e.

DELINEATIO COMPLETE ET AD METHO-
dum Mathematicam accommodatæ Logicæ, cum arte
ratiocinandi de verisimilibus, in usum juven-
tutis Academicæ.

Vinariz, literis Mumbachianis, 1733, 8.

Alph. 1 pl. 2.

Autor Cl. in Academia Jenensi juventutem Academicam Philosophica rudimenta edocens, quæsitivè Libellum Logicum, a refutationibus alienum, labores excipiendi multa calamo sublevantem, prælectioni publicæ patentem, perspicuum, solidumque pariter ac sufficientem, notioni *Fabricianæ* de Logica congruentem, vili pretio comparandum, & tum in doctrinarum nexu, tum vita communi, utilissimum. Quo fine adornavit translationem Logicæ *Rüdigerianæ* Germanicam, et a mercatoribus librariis susque deque habitam: Quod igitur ab aliis frustra quæsitivè, in se ipse invenit, quamvis, qua felicitate, ipse definire non audeat. Conatum vero suum ipsi fini fuisse dicatum, omnino fert præ sese. Docet quoque Lectorem, *Sensum veri et falsi*, a *Rüdiger* editum, vendi uno Joachimico & duodeviginti grossis Misnicis: a sese ducentas perlectas esse Logicas: ac Syllogisticen in nullo libello Logico tam evidenter & perspicue fuisse expositam. Logicæ Cel. *Christiani Wolfii* perspicuitatem inesse ac nexum demonstrandi, ultro largitur. Laudat exiguum suum Libellum, de *cognitione animorum humanorum* inscriptum, alterumque, cui nomen est *Oratoria Philosophica*. Merito suus stat honos divisionibus, cumulate a Cl. Autore prolatis. Indolem metho-

methodi & Mathematicæ & Philosophicæ solicite distinguit; quatenus utraque ab objecto suo in ipsa Mathematicum & Philosophicæ pertractatione determinatur. Id tamen certum est, Mathematicis deberi primam rigidæ & nativæ demonstrationis applicationem. Unde eis id laudi erat ducendum potius, quam fugiendum. *Objectum* hic appellatur *Gegenstand*, & *substantia* vocatur *selbständig ding*. In plurimis voculis Philosophorum abstractis vocabula Latina fuerunt retenta. Quin ex *Rüdgersi Sensu veri & falsi* admodum multa huc sunt translata, nemo facile dubitabit. Inprimis id patet ex argumentationum speciebus. An tractatio, generatim de Philosophia suscepta, de memoria & imaginatione, possibilitate, aliisque, passim admixtis, per sese ad Logicam spectent, aliis dijudicandum relinquimus. Forsan & alia alii notabunt, ut sunt philosophandi genera hoc tempore varia, eademque inter se diversissima. Ceterum placet nobis Libellus, ob meditando dicendique ordinem, supervacua evitandi studium, in cogitando nervum & acumen, sermonem denique satis castum, atque iis, qui argumenta philosophica *scriptis* proponunt, quammaxime commendandum. In regulis, quæ ad dijudicanda aliorum scripta vel historica, vel dogmatica, faciunt, Autor *Col. Wolfum* fuit secutus. Nec tamen obscure harmoniam repudiat præstabilitam. Ita inter hæc ubique sese gerit, ut nil eorum omittat, quæ in libris Logicorum præstantissimorum recentissimis pertractari solent. Libertatem sentiendi vult intactam, sed salutem generis humani conformem, & virtute temperatam. Quæ de educatione scholastica afferuntur, sua non egent laude, nec prudentiorum destituuntur suffragiis. Quæ autem proferuntur de 4000 Joachimicis, studioso literarum necessariis, ea omnino luce radiarent sua, dummodo ardor discipulorum & ingenium cum nummis possent tuto conjungi. Si Principes de subsidii meliorum ingeniorum curas serias siverent, & institueretur studiosorum electus, desperandum utique non esset de fundi literarii emolumentis. Sed id populus curat scilicet!

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. I Sectio XII.

STEPHANI DE CHAMPS, BITURICI, E
*Societate Jesu, de Herefi Fanseniana ab Apostolica
sede merito proscripta Libri III. Opus A. 1645 sub
ANTONII RICARDI nomine inchoatum, exinde
bis locupletatum, quinquies editum, nunc ex ipso Au-
toris Autographo auctius & emendatius prodit, cura
& labore P. STEPHANI SOUCIET,
e Societate Jesu.*

Lutetiae Parisiorum, sumtibus Martini, Montalanti, Coignardi,
filii, & Guerini, 1728, fol.

Alph. 6 pl. 6.

Quantopere politissima Jesuitarum Societas Pontifici Maxi-
mo labores suos studeat approbare & commendare, vel
inscriptio hujus Operis loquitur, quae directa est ad Papam
Innocentium, verticem membrorum omnium Ecclesiae, patrem
Christianae plebis, Apostolatus principatum cuiuslibet Episcopatus
praesertendum, immobilis fidei fundamentum, Petram, quam non
vincunt, superba inferorum porta, firmamentum omnium ce-
lorum.

Xxx

lorum janitorem, & reliqua. Elogia hæc & alia ex *Augustino* maximam partem sunt collecta, ut ii, qui *Augustinum* crepant, videant ex causâ suâ patrono, quantum decretis Pontificis maximi sit tribuendum. In Epistola nuncupatoria ad Papam ostendere laborat Autor, *Augustinum* in decisionibus Romæ peractis acquievisse. Afferuntur præterea Elogia, in *Innocentios* Papas a Scriptoribus collata. Notatur *Joannes Wiclefus*, qui crediderit, se posse salvari per prætensam fugam ad statuam *Augustini*, ideoque sese *Joannem Augustini* vocarit. In Præfatione ostenditur, *Jansenistas* callide uti libello, quem de multiplici quinque propositionum sensu Summo Pontifici obtulerint, ratos, propositiones illas sensu, non *Janseniano*, sed *Calviniano*, esse damnatas. Sed hoc ipsum est, quod Autor pernegat. Id quidem ita conficit. Pontificem, docet, in ipso constitutionis suæ aditu profiteri, propositiones illas esse *Jansenii* opiniones. Dein monet, de *Janseniano* duntaxat propositionum illarum sensu litem existitisse. Porro addit, propositiones illas, legitime intellectas, proscriptioni patuisse. Præterea ad acta Romæ & mentem *Innocentii* provocat. At *Jansenista* objiciunt, sensum *Jansenianum* illarum propositionum uti Concilii superiorum temporum, ideoque damnari non potuisse; adhæc ad *Augustini* sententias confugiunt, quas secum facere didicerunt. Autor credit, *Jansenium* sua dogmata peculiaria ex *Calvino* & ejus sectatoribus desumpsisse per plagium, ac illud discrimen inter sensum propositionum *Calvinianum* & *Jansenianum* esse commentitium. Quare Librum Polemicum primum inscripsit: *Jansenius Hæreticorum plagiarius*; alterum: *Jansenius pridem cum Hæreticis damnatus*. Tertium vero vocavit *Jansenium post Hæreticos S. Augustini corruptorem*. Opus hoc, primo quidem sub ficto *Antonii Ricardi* nomine cœptum, subinde crevit & auctum est cum incrementis *Jansenismi* per Gallias. Quæ enim *Antonii Ricardi* nomine prodierant, *Jansenianum* dogma de libertate potissimum tetigerunt. Postea *Calvinianorum* libros, quos a *Jansenio* ex pilatos credit, diligenti versavit manu, ut rapinarum vestigia ostend-

ostenderet. Promittit tandem; se postremum *Innocentii X.* Edictum ita defensurum, ne alias Apostolicæ sedis sanctiones violet, quibus cautum est, ne quis in libris editis illam agitet controversiam, quæ Dominicanos Patres inter & Jesuitas de divinæ gratiæ auxiliis gravissima quondam exarsit. Qui hasce delibant de gratia controversias, facile intelligunt, litem potius esse de vocibus metaphysicis, in Theologiam translatis, quam de rebus Theologicis. Præfixa est Tractationi satis operosæ ac diffusæ Constitutio *Innocentii X.* A. 1653 promulgata, nec non literæ Episcoporum Galliz ad eundem Pontificem, eodem anno scriptæ. *Libro primo* continentur *Disputationes octo.* *Prima* de *Jansenii* furtis generatim agit, cujus quippe non ignobilis discipulus librum *Petri Molinæ*, Calvinistæ, cujus Autorem ignoraverit, quemque recens editum esse putarit, merum *Jansenii* compendium esse, quolibet sacramento contenderit. Ex responsione *Vincentii Lenis* & aliorum *Jansenistarum* ad crimen *Jansenio* intentatum confirmat Noster suam de plagio accusationem. Id ostendere laborat nominatim de libero arbitrio, ex *Jansenii* mente intellecto, *Disputatio secunda.* *Tertia Disputatio* de gratia efficaci; *quarta* de peccandi necessitate; *quinta* de ignorantia invincibili; *sexta* de eo, an Deus jubeat impossibilia, quod *Jansenius* affirmaverit; *septima* de Christi morte pro omnibus, & de divina homines salvandi voluntate, quam *Jansenius* negaverit; *octava* de gratia sufficiente, quam *Jansenius* pronuntiavit semper esse efficacem, ad eundem scopum tendunt, ut defuncto *Jansenio* macula plagii eo tenacius inuratur infideatque. *Libro secundo* repræsentat *Jansenium* cum Hæreticis damnatum, & quidem Conciliis, tum Tridentino, tum Provincialibus, Senonensi, Colonienfi, & Moguntino, nec non literis Pontificum bullatis, Academiæ Decretis, & unanimi plurimorum Doctorum consensu, id quod *Disputatione prima* edisseritur. Sequuntur *septem* aliæ *Disputationes*, ut numerus octonarius expleatur, & summæ argumentorum congruant *Libri primi Disputationibus.* *Libro tertio*, qui *Pars secunda* appellatur, eundem ordinem argumentorum & numerum

Pag. 4.

107.

Disputationum servat. Disputatione prima de S. Augustini autoritate agitur. Id Nostro non probatur, quod *Janseniani* pugnant, ea omnia ad Catholicam pertinere fidem, quæ *S. Augustinus*, adversus *Pelagianos* scribens, affirmavit. Elogium de vita, moribus, & Operibus R. P. *Stephani de Champs*, e Societate Jesu, est satis magnificentum & peramplum, a R. P. *Souciato* congestum. Familia *Camporum* est tertia stirps *Agardorum*, quæ Avaricum, Biturigum Cuborum caput, quondam illustravit, & ex ea natus fuit *Stephanus Agardus a Campis*, patre *Claudio Agardo*, *Camporum* & *Turellorum* Domino, 3 id. Sept. A. 1613, educatus in Collegio Societatis Jesu, quod Biturici floret, A. 1630, studiis eloquentiæ confectis, ordini Jesuitarum adscriptus; paulo post ad Philosophiam excolendam in Parisiense Collegium missus, &, elapso biennio, Flexiam Andegavorum. A. 1635 munus docendi Grammaticam, seu infimum, nactus, Flexiense Lyceum ad quadriennium nobilitavit. A. 1639 exeunte Cadomi Eloquentiam profiteri cœpit, stilumque formavit sic tersum, (*) ut idem orationis lumen & flumen in Theologica quoque scripta transfunderit. Anno sequenti studium Theologicum Lutetiæ ingressus, Patres Ecclesiæ volutavit, suavitatum poeticarum non oblitus. A. 1642 publicis formis expressus prodit Lovanii, ac deinde Rothomagi, *Cornelii Jansenii*, tum defuncti, Opus Theologicum, cui *Augustinus* est nomen, cura *Liberti Fromondi*, Doctoris Lovaniensis, & *Henrici Caleni*, Theologiæ Licentiat. *Stephanus de Champs Jansenium* oppugnabat initio servata quavis modestia, abstinens profus a nomine *Jansenii*: ostenturus, semina *Jansenismi* in *Wiclesi*, *Lutheri*, *Calvini*, & *Usserii*, doctrinis dudum latuisse. Sic nullum incurrebat Curie Romanæ odium, quæ Theſium *Anti-Jansenianarum* editionem

(*) Justissimus dolor R. P. *Souciati* ita prolatus: *Lingua vobis & erudita negliguntur. Auctores primi no legi quidem possunt, nedum intelligi; si leguntur, leguntur Gallice; interpretationes infide, corruptæ, depravatæ, confusuntur. Quid Galli ad apertum hoc civis sui testimonium?*

nem Lovaniensibus prohibuerat. Disputavit ea publice Parisiis *Stephanus, Jansenii* amicis repugnantibus, & aliis contraria proferentibus. Stetit pulchre Disputator, si *Salsitio* credimus, ediditque paulo post *Defensionem sacra Facultatis Parisiensis lata d. 27 Junii A. 1560, seu Disputatum Theologicum de libero arbitrio, Auctore Antonio Richardo, Theologo, Parisii, A. 1645: Libertus Fromundus* sub nomine *Vincensii Lemis Theriacam in Posavium & Stephanum* nostrum scripsit. Respondit A. 1648 *Stephanus*. Hinc Opus præsens natum, cujus Autor obiit prid. Cal. Sext. A. 1701 *Flexiz*. Index rerum copiosus Operi limam subjungit, idque elaudit.

MEMOIRES SECRETS DE LA COUR DE
France, &c.

h. e.

MEMORIÆ ARCANÆ AULÆ GALLICÆ,
quibus secretiores artes Consilii sanctioris sub LU-
DOVICO XIV impubere continentur.

Tomus III.

Amstelodami, apud Franciscum Girardi, 1733, 12.

Alph. 2 pl. 19.

Sine omni Præfatione Commentarii hi in lucem produnt; incertum, qua de causa ita protrusi ab Editore, quicumque ille fuerit, ut nec de consilio eos edendi, nec de Autore, nec de pretio eorum, vel verbo monendos Lectores duxerit. Titulus arcana jactat, quod ut suo loco relinquamus, haud paulo plus tamen ille promittit, quam præstat, quando generatim secretiores artes, (*intrigues*.) quibus usi Proceres Consilii sanctioris, Rege, *Ludovico XIV*, impubere, rem publicam administrare, earumque enarrationem uberiores pollicetur. Neque enim nisi quatuor annorum res gestas attingunt hi Commentarii, qui, initium facientes a Calendis Januariis anni post Seculum XVI duodequagesimi in anni quinquagesimi

Xxx 3

gesimi primi Mense Decembri deficiunt. Fieri tamen potest, ut Autor tituli secretiores illas artes machinationesque ad turbulenta illa tempora, quæ Galliam intestinis diffidiis palam afflixere, unice restrinxerit, quo pacto si res habeat, reprehendi ille equidem posse non magnopere videtur. Sed quoquo modo res de inscriptione Libri hujus habeat, quod ad ipsum illum, & quos complectitur, Commentarios, attinet, in *le Longii* Bibliotheca, qua is patriæ Historiæ monumenta omnia summa fide diligentisque percensuit, nulla eorum vestigia reperias. Commemorat quidem inter alia Commentarios manuscriptos *Nicolas Goulassi*, Domini *de la Mothe*, ea, quæ sub tutela *Anna*, Regina, gesta sunt, enarrantes, quibus, in Bibliotheca *Herculis Mulageta* nostrorum temporum, *Celsissimi Principis Eugentii*, Sabaudiz Ducis, latentibus, continuari ait *Compendium* ejusdem *Goulassi* historicum rerum gestarum *Ludovici XIII.* Sed diversum haud dubie Opus præfens, quod, mirum est, diligentiam Viri in conquirendis similibus scriptis, illustri, quod editum prostat, Operi inservituris, parem vix unquam habituri, effugere potuisse.

Scriptum est stilo facili ac plano, Lectoribus turbulentam temporum illorum, quibus Gallia ad infelicissimum illum statum, quem sub Regibus, *Francisco II*, *Carolo IX*, & *Henrico III*, diffidiis internis oppressa, viderat, relapsura videbatur, faciem luculenter ob oculos ponit. Fidem dictorum omnium ut nemo præstiterit, ita, qui attentius cuncta rimabitur, non una reperiet, quæ damnare non possit, nec tamen ubivis temere inveniat. Sic Funditorum, (*Frondeurs*), factionis aulæ *Mazarinoque*, Purpurato, adversæ, originem hanc tradit Anonymus noster, pueros eo tempore Lutetiæ Parisiorum versus collem *Divi Rochi* jactis e funda lapidibus sese petiisse invicem; inde *Bauchumontium*, filium Præsidis Curiæ Parliamentariæ, *le Cognouxii*, dum genio indulgens horarum aliquot una cum amicis falleret, mutuo sumta voca, id agere se, inquietem, ut sententiam parentis, velut adhibita funda, valide oppugnet, ansam nomini Funditorum (*Frondeurs*) procudendo suggestisse. Sic *Mazarintii*, Purpurati, cui prænomen non *Julii* tantum, sed

Roi-

Pag. 490.

87.

220.

Respublici Julii, facti Reptimatis facti affligant, patriam, Piscinam Marforum, sitam in Bruttiorum agro ditionis Columnensem, magno ejus commodo, observat Autor Anonymus, latuisse tum temporis factionis contrariæ affectus, utraque omnia explorantes solcite, quæ ad depellendum eum administrari negotiorum publicorum in Gallia primarii dignitate favore quocumque modo poterant. De ea enim si constitisset, minime omnium imperatores eos fuisse a se, ut id fastigii in Gallia, magnorum ingeniorum feracissima, obtinentem terrent hominem, non externum modo, sed & natura in oppido, quod una cum universo Regno Neapolitano Hispanorum, hostili odio tot annos adversus Gallos flagrantium, imperio parebat. Sed potissima horum Commentariorum laus non tam similibus observationibus, quam pleniori turbarum, quas factiosi homines alias ex aliis dedere, enarratione, continetur, cum alibi, tum eo imprimis, profutura, ut mores & studia illustrium, qui in ea tempora incidunt, Virorum in Gallia propius cognoscantur.

Christian Gottfried Hoffmanns Einleitung in das Jus
Publicum des Heil. Röm. Reichs, &c.

h. e.

CHRISTIANI GODOFREDI HOFFMANNI, S. R. M. Boruff. a Consiliis Sanctioribus, & Actorum Ordinis in Academia Viadrina Præsidis, Introductio in Jus Publicum Germanicum, quæ non solum veram hujus discipline faciem justo ordine representat, verum etiam perfectam Bibliothecam Juris Publici, in qua Scripta, ad Jus Publicum Germanicum pertinentia, veluti Collectiones Legum & Actorum Imperii, Systemata Juris Publici, Commentarii in Leges fundamentales, præcipue Scripta Pacem Westphalicam illustrantia, adducuntur, aperit.

Franco.

Francofurti ad Viadrum, apud Jo. Godofredum Conradi, 1734, X.

Alph. I pl. 18.

Jam plurimis ingenii monumentis, quæ excellentem doctrinam, judicium subactum, diligentiam summam, ostendunt, immortalitati fastis omnibus nomen suum consecravit Ill. *Hefianus*, insigne Francofurtanæ Academiæ ornamentum. Nec nunc desinit Vir præstantissimus bene mereri de Jurisprudentiâ, sed hoc ipso, quod nunc in manibus habemus, Libro præclarissimo mirifice obstrinxit sibi solidioris Jurisprudentiæ cultores. In prioribus hujus Libri pagella breviter, sed perspicue, tradit facilem atque expeditam in intimos Juris Publici recessus penetrandi viam, docetque, quibus illud fundamentis innitatur, quam utilitatem habet, quæ scientiæ illud ornam, quæ ab illo diversæ fiat, quis denique ordo in illo addiscendo tenendus sit. Post accuratum de unaqueque disciplina conceptum, nihil utilius, nihil salutaris, vel inveniri, vel excogitari, vel fingi potest, quam exstr. librorum, qui ad unamquamque disciplinam spectant; cognitio, præcipue in illis disciplinis ea maxime necessaria est, quæ facta & voluntatem hominum respiciant, quorum pleræque Jurisprudentiæ partes referri debent. Non adeo quidem magni res momenti est, conscribere ejusmodi Volumina, & ille profecto, qui per hunc laborem singulare Scientiæ & doctrinæ suæ monumentum se edere putat, infantem sui amorem apertissime prodit, & se ignorare, quantum inter laboriosum fructuosumque, & doctum atque speculativum Opus intersit, fatetur. Requirit sufficiens librorum notitia occasionem libros ipsos oculis usurpandi, diligentiam omnia accurate annotandi, integritatem nihil celandi, ordinem, qui evolutionem faciliorem reddat, maturum scripta, quæ materiæ intersunt, colligendi, & suo quodque loco inserendi judicium, sigillatim incredibilem in minimis levissimisque rebus observandis patientiam. Et si quidem exilis videatur hæcce opera; nihilo minus ob egregiam, quam præstat, utilitatem eidem manus admoverunt *Lynckerus*, *Bejerus*, *Struvius*, Jcti selectissimi.

simi. Permoverunt tot illustres Antecessores Illustram Autorem, ut in hujus fructuosissimi laboris societatem perveniret, & sexcentas, quæ ejusmodi Operum Scriptori sese offerunt, difficultates, boni publici causa, magnæ animo devoraret. Accedebat rara, quæ Autori ad perficiendum hoc Opus obtrigit, felicitas, quod instructissimam pretiosissimamque possideret Bibliothecam, ita, ut non aliunde petere subsidia, aut ex Catalogis describere libros, necesse habuerit, sed propriis oculis videre, & accurate instructam Juris Publici Bibliothecam dare potuerit. Ipsa enim experientia satis abunde docet, quam parum fidei tribuendum sit ejusmodi librorum recensionibus, & quemadmodum errores, qui semel irreperuat, ex libro in alium, inauspicato fidere, transferantur. Si in causam horum errorum inquisiveris, non aliam fuisse invenies, quam quod non ipse libros, quorum titulos recitat, viderit, sed aliis nimis confidenter fides fuerit Autor. Inde fieri solet, ut utilissima librorum notitia in pæne inexsuperabilem confusionem redigatur. Hos scopulos felicissime evitavit III. Autor, qui omnes, quos hæc Bibliotheca complexus est, libros, si paucissimos excipias, in numerosissima libraria supellectile sua sancte religioseque servat. Quapropter, ut eo majori studiosis hominibus usui esse queat hæc Bibliotheca, integrum libri cujuslibet titulum apposuit, si rubrum plus complectitur, quam nigrum, studiose indicavit, nullum, quod ad materias, quæ in hoc Libro occurrunt, pertinet, scriptum facile omisit, & Annotationes frugi plenissimas, in quibus librorum historiam, æta, & diversas editiones, Collectionum seriem, commemorat, & occulta & latentia Autorum nomina detegit, adjecit. Judicium de libris, quos attulit, ferre, ob nimiam, quam animo præviderat, dicendorum copiam, noluit. Meliorem de libris sententiam dicendi occasionem ipsi præbuit Liber, quem fundamenta Juris Publici Germanici inscripsit, & ad cujus ordinem hæc Bibliothecam composuit. Spectat hic prior Bibliothecæ Juris Publici *Tomus* ad generalem Juris Publici partem, & libros, qui Leges

Imperii fundamentales explicant, & Imperatoris & Regis Romanorum electionem & reservata, recensent itidemque ultra tria millia Scriptorum continet. Speciales Juris Publici materias alter, qui propediem in dias luminis auras exhibit, *Tomus* iusto ordine persequetur, quem avidè & magnopere præstolamur.

NUOVE ED ERUDITE OSSERVAZIONI, STORICHE, MEDICHE, e Naturale, &c.

h. e.

NOVÆ ET ERUDITÆ OBSERVATIONES *Historicæ, Medicæ, & Naturales*, DOCTORIS HIERONYMI CASPARI, Veronensis, Medici primarii civitatis Feltrensis, ab ipso scriptæ, & dedicatæ civibus suis Veronensibus, cum Dissertatione ejusdem de monstruosa & rara mola, in eadem urbe observata, & duabus eruditissimis Epistolis CAROLI FRANCISCI COGROSSI, Professoris Publici Patavini, ad Autorem.

Venetii, prelo Bartholomei Locatelli, 1731, 8.

Plag. 5.

In Præfatione, Doctissimi & Clarissimi *Vallisnerii*, quem Præceptorem olim habuit Autor, tanta verborum energia laudes canuntur, ut pietas in magistrum luculentioribus aliis argumentis non indigeat, quam quod eandem ad principatum inter Doctores medicos paulo indulgentius everserit, *de quo gloriari potuerit Italia, obtinuisse virum, qui celeberrimorum inter Ultramontanos Medicorum famam unus æquare possit.* Hoc suadente, Autor in Istriam profectus, epidemicorum, eo tempore grassantium, morborum historiam condere aggressus est, additis plurimis rerum experimentis quotquot tredecim annorum studio cumulari poterant. Inde, quo Observationum practica-

rum dignitatem omni theoria potiore demonstraret, speculationum lubricam constantiam & dissentiendi libidinem, in Scholis Medicorum solens, exemplis ab Hippocrate ad nostram ætatem acriter castigat. Quo facto, empiricum se esse male, quam fluctantem theoretam, profitetur. Inde est, quod historica morborum relatione contentus, methodicam eorundem declarationem per diagnoses & ætiologias non adeo magni fecerit, contentus, epidemicorum quorundam unalorum originem, progressum, afficiendi modum, aut decursum, annorum stationibus, ventis, aeris turbulentiz, ad normam antiquissimorum in arte doctorum attribuisse. In quo, quamvis minus ornate, pro seculi indole, dixisse videatur, apte tamen dicere, non desuit, utpote qui, Theoria, uti præfatus est, fere abjurata, magistræ artis experientiam adoptaverit unice. Tumoribus glandularum in vulgus deservientibus, quo tempore nec mammae sequioris, nec testiculi potioris sexus impares relicti fuerunt, quin in tumoris consensum traherentur, evacuantium alterantiumque remedium usus ad regulas artis judiciose adhibitus fuit. Parum tamen sanguinis missum, nisi vel solentium excretionum suppressio, vel delirii atrocitas, quod insimul cum febre conjunctissimum fuit symptoma, venesectionis necessitatem imperasset. Hac occasione prodignus fuit laudum in teterrimos medicastrose Græcos, qui testiculum tumentem ægorum, quo compendium medicinæ facerent, secando abstulerunt, quos cum recta ratione sic fecisse perhibet. Nec curiosa minus est de vermicibus cutaneis morlachorum Commentatio, qui morbus gentem mirum quantum exercuisse dicitur, nascentibus sub cute in tumore quodam vermibus, nec pruritus saltem, sed & dolorem, excitantibus, & ex loco in locum sese moventibus: vermem segnentis pluribus divisum duobus punctis nigris, qua parte proboscidem esse conveniebat, conspicuum, describit, quæ puncta tracheæ animalculi esse poterant. Foras accessisse, nec in corpore genitos fuisse, istiusmodi vermes, prudenter & judiciose autumat, quandoquidem istud malum non nisi sordidæ vitæ hominibus acciderit. Circa ejusmodi vermium

originem modeste contra *Ermüllerum*, ejusdemque de Sironibus mentem, quam in *Actis* hinc nostris *Mens. Octobr. A. 1682 pag. 317* exposuit, disputat, cujus ingenui moris gratiam habemus.

AD VIRUM NOBILISSIMUM, ATQUE EXCELLENTISSIMUM Dominum, Doctorem ALBERTUM HALLERUM, Medicum & Anatomicum apud Bernenses Hevotos clarissimum, de *Vasis Linguae salivalibus atque sanguiferis Epistola* CHRISTOPH. JACOBI TREW, Medic. Doct. Reipubl. Norimb. Physici Ord. Academiae Cæs. Nat. Cur. ut & Commercii Literarii Physico-Technico-Medici Sodalis.

Norimbergæ, typis Jo. Ernesti Adulbulneri, 1734, 4.
Plag. 2, cum Tabb. zn. 4.

Quem Cl. Vir, *Coschwizius*, nunc in divis, superioribus annis passus est humani ingenii gloriæ cupidioris lapsum, quo factum scilicet, ut pro novis ductibus salivalibus agnosceret venas quasdam sublinguales, jam sic acriter perstrinxerant alii, inter quos est ipse, ad quem Epistola doctissima Autoris dirigitur, ut denique famæ boni Viri parcendum esse omnes autument, in quo scilicet, utpote Anatomicarum rerum peritissimo, quæ huc eidem deroganda non est, id saltem, quod in pluribus aliis, taxandum, successam inveniendæ novitatis, quam inveniri posse merito suspicabatur, sicut & inventa paulo post est, consilio non respondisse. Qui ductus suos salivales novos feliciter exposuit Cel. *Waltherus* noster Exercitatione de Lingua humana, Lipsiæ A. 1724 edita, labore *Coschwizii* hactenus sterili excitatus, non omnino nihil industriz ejus, qui primas lineas duxisse videtur, debendum fatetur. *Si Aristarchus non fuisset*, ait *Seneca*, *nec Clitias extitisset*, ille meditatus est, hic perfecit. Haud difficulter cognovit, spurios esse istos ductus, Autor, postquam, impletis cera rubra arteriis viridi vero venis lingualibus,

ea ipsa vasa, quæ nervum noni paris superincedunt, ex venarum numero esse detexit, quo unico, nempe a Cl. Autore *Coschwizianus* ductus, repetitis quidem vicibus quæsitos, non vero inventos fuisse, locumque illum, qui a *Coschwizio* indicatur, venis occupari, rei nullitas nondum constaret, nisi defectus ductuum excretoriorum in os, quos ipse *Coschwizius* vel desiderat, vel nimis angustos allegat, quales scilicet passim ex subtractis immediate lentiformibus glandulis emergunt, contra eundem militarent. Laudanda sunt Cl. Autoris conamina, quibus subtiliorem Anatomiam illustrare feliciter aggressus est.

GE. LUDOV. OEDERI, V. D. M. G. O. R.
Conjecturarum de difficilioribus Sacræ Scripturæ locis
Centuria. Accedit Dissertatio de sensu Scripturæ
Sacræ mystico, cum Indicibus.

Lipsiæ, apud Jo. Frider. Gleditschii filium, 1733, 8.

Alph. I pl. 19.

Nota est Max. Rev. Autoris in hoc genere industria: notæ sunt & amantur a multis suo merito ipsius Observationes sacræ, quarum loca plura in Præfatione vindicare studet adversus S. Rev. *Wolsum*. Quæ autem moderatione res geratur, ex hoc exordio patet: *Supereft J. C. Wolfus, laude ampliore, quam nactus est, cum sit nactus amplissimam, dignissimum, qui cum cive suo, incomparabili Fabricio, insignem præstat communi patriæ in toto cultiori orbe celebritatem, præstabit etiam posteris.* Clauditur longiuscula disputatio, nec injucunda, sed quam in compendium referre non licet, ita: *Tu vero, Lector, mecum huic meritissimo Viro longævitasem & fausta omnia precare, &c.* Jam breviter argumenta Observationum plerarumque indicemus. *Pf. L, 16 seq. a Nababano ipsum Davidem notari, & conscientiam illius excitari de Uriano facinore, putat: 2 Cor. VI, 1, ουβεγυρρες interpretatur, non in nudis cohortationibus subsistimus, sed simul manum admoveamus. Jud. XVII, 11, וַיִּבֶן significat primum filium;*

Conj. 1.

2.

3.

- Conj. 4. linum; primogenito suo Michas substituit Levitam. *Deut.*
 5. *XV, 7, מִן הַחֵרֶם*, ex una tribuum tuarum. *Mal. II, 2, 3,*
 6. fleatatem minatur Deus hortis Sacerdotum, ex fimo hostia-
XIX, 18, indicatur, Levitam ministerio functum domus Dei, *am-*
 7. *bulat Levita בית יהוה*, cum domo Dei, ut *Henach* cum
 ipso Deo. *2 Sam. XVI, 21, 22,* cœrimoniam publicam intelligit,
 qua in suo contubernio se esse velle in posterum pellices pa-
 8. tris *Absolomus* significavit, ut hodie fieri solet in Principum nu-
 9. ptiiis, per procuratorem celebratis. *Luc. XXIV, 2, πρὸς ἑαυτὸν*
 significat domum. *Luc. XXII, 36,* Christus præcipit de gladio,
 10. non quo utantur discipuli, sed quem patiantur. *Matth. V,*
2 seq. eadem concio est, quæ refertur *Luc. VI,* pertinetque ad
 11. solos Apostolos vel discipulos. *Rom. II, 15, τὸ ἔργον τῆ νό-*
μου est potissimum legis, hoc est, hominem de officiis edocere.
 Hæc etiam naturæ lumine hominibus innotescunt: non item
 12. *σαββατισμός*, seu quies, de qua tertio præcepto. *Matth. V, 19,*
ἐλάχιστος in regno cœlorum, hoc est, contentissimus Aposto-
 13. lorum, est *Judas Ischarioth.* *Jud. XX, 38,* ipsa vox *דָּבָר* est
 14. Synbolum vel tessera Israelitarum cum his, qui in insidiis col-
 locati sunt. *Pf. XLIX, 8,* non est, quod nobis metuemus ab
 15. hominibus pravis: neque enim quisquam eorum alterum fa-
 16. ti legi eximere potest, &c. *1 Cor. XV, 29, ὑπὲρ τῶν νεκρῶν*
 refert ad præceptum *Deut. XXI, 6, quid ablui mur super mor-*
 17. *tuo,* quæ ablutio signum est, illum nos olim non posse accu-
 sare; si is non resurrecturus est. *Gen. IV, 23,* defendit in-
 18. terpretationem suam de *Lamecho* confessionem fidei edente
 19. adversus objectionem, quod duorum a se interfectorum men-
 20. tionem ille faciat. Comparat nimirum *Es. IX, 5, & Mich. II, 2,*
 item *Ruth I, 21,* ubi subjecti ejusdem bina nomina. *Gen. XXV, 1,*
 Keturam non demum post fata *Sara* duxit, sed duxerat ea
 21. viva *Abrahamus.* *Matth. XIII, 52,* scriba bonus *ejicit* ex ani-
 22. mo suo omnes errores & opiniones præconcepas, &c. *2 Cor.*
IX, 5, εὐλογίαι est modica liberalitas, *πλοσπεξία* insignis copia.
 23. *Levit. XVIII, 18,* non pertinet ad matrimonium cum forore ux-
 oris, quod alias prohibitum, sed ad polygamiam in universonum.

Vox

Vox **רָוַח** in Scriptura nunquam significat probrum, semper benignitatem, amorem, &c. per inductionem. Radix **רָוַח** nihil aliud significat, quam in Kal *formidavit*, in Niphal *formidatus* est, in Hiphil *formidare fecit*, sive *terravit*. Ad formulam sacramentalem, *hoc est corpus meum*, nihil facit Exod. XII, 11, sed facit Deus. XII, 23. Num. XIII, 33, accusetur ab exploratoribus gravis aet & pestilens solum regionis Cananæ. Phil. II, 12, non de salute æterna agitur, sed de incolumitate Ecclesie Philippicæ. Ps. XXXIV, 19, & LI, 19, habent allusionem ad Deut. XXIII, 1. Radix **רָוַח** *domi manere* significat, timore nunquam, licet possit nonnunquam ita verti non incommode, per inductionem. Non est locus Sacre Scripturæ, unde certo constet **רָוַח** significare *vallem*, per inductionem. Jo. VI non de *spirituali* aliqua *manducatione* agitur, quam formulam nunquam excogitatam optat, sed de sacramento non ita multo post inlitiendo. Ad 1 Sam. I, 6, apologia habetur *Penenna*, ad quam minime pertinet vox **רָוַח** Apoc. I, 13 *ἐν πύλαις* non pertinet ad *γυναικας*, sed ad *ἑδρας*, vel ad *δῶζον*. 1 Sam. I, 14, vertit, *Et puer excussit* in signum Nasireatus sui lagenam vini, cujus proxime facta erat mentio. Radix **רָוַח** significat non conceptionem, sed uterum monticuli instar tumentem. 1 Sam. IV, 11, coll. Ps. LXXVIII, 63, filii *Eli* non in prælio, sed igne cælesti, periere. *Danielis* LXX Hebdomades ad excidium populi Judaici pertinent. Luc. II, 49, vertit, *an nescitis, me esse oportere inter vos, qui patris mei sunt?* 1 Sam. XV, 29, *victoria Israelis* non est epitheton Dei, sed victoria proprie dicta. Phil. IV, 3, *σὺζυγος Pauli* est uxor. Epistola ad Philippenfes scripta est ante utramque ad Corinthios. Matth. IV, 1-5, Christus a Satana per aeram raptus est. Sed etiam ad glorificationem in monte Matth. XVII, &c. ipse se & Apostolus subito rapuit. 1 Cor. III, 1, *caecum* sunt, qui ad externam speciem plus, quam par est, respectant. Matth. XI, 26, *eudoxia* respicit illam, de qua Luc. II, 14. Marc. XV, 22, *portant* Christum deficientem milites eadem causa, qua cruce ante levaverant. Esther. I, 8, significatur, solatos fuisse convivas *Abasveri* a legibus conviviorum Persicis sobrietatem com-

me-

26.
27.
29.
30.
33.
34.
35.
45.
46.
49.
50.
55.
56.
58.
61.
63.
64.
74.
75.
78.
79.
81.
82.
83.
84.

- mendantibus, ita, ut integrum esset etiam ultra sobrietatem bibere. *Pf. LXXVIII, 25*, sensus est, *idem, quod principes viri cederunt omnes. Jo. IV, 48*, ἡ μὴ πνεύματι significat, *non postulo, ut mihi credatis. Samuel*, qui *Saulo* apparuit, ipse fuit *Propheta*, per *ἐπινομήτων* divinam ad occasionem praestigiarum *Ederem* mulieris exortatus. *Ebr. XI, 3*, *Aiones*, quos si de intelligimus *connoxos*, sunt periodi economiae salutis. *Iidem* sunt *cones* *Ebr. I, 2*, propositi. Et *γερουί* *Eph. III, 39 seq. Ebr. XI, 6*, *Qui ad Deum accedere vult, eum oportet credere, se esse*, hoc est, minime interire, & praemia parata esse querentibus ipsum. De usu vocis *ναρῶν* in Novo Testamento. Obiter *Act. I, 25*, *ἴδιος τόπος* est locus seu loca, ubi *novus* *Apostolus* fungi munere suo debuit. *Idem* significat *ναρῶν*, quoties eo verbo utitur *Paulus*, *Apostolus*. *Epistola ad Galatas Pauli* ultima, qua vale quasi rebus humanis dixit. *Quae* de unctione extrema dicuntur in *Epistola Innocentii I ad Decentium Eugubinum*, nihil juvant recentiorum de illo Sacramento doctrinam. *Col. II, 8, 9*, *πᾶν τὸ πλάησωμα* sunt omnia membra Ecclesiae, quae in *Jesu Christo* tanquam capite connectuntur. *Recusa* hic sunt, quae contra *Wolfianam* Philosophiam disputare *Autori* visum fuit alias in *Programmate* scholastico. *Utrum* loco sat apto, ipse viderit; quam bene hic disputet, forte alias quaeretur. Ad solum statum exinanitionis pertinere *anctiorem* *Domini* nostri *Jesu Christi*, docet, & *Jo. III, 34*, legit non ἔ, sed ἔ γὰρ ἐκ πατρὸς, *de sua mensura dat Deus Spiritum*. *Matth. XXIV, 14*, legit *μακρῆν προφῶσιν προτύχουσαι, maxima & egregia specie*. De sensu mystico ita disputat *Autor*, ut illum plane neget, & quaecunque adhuc dicta *Scripturae* prolata sunt, ita interpretetur, uti, sensu proprio & literali ad *Christum* ea pertinere, conetur ostendere. Est haec imprimis digna *Dissertatio*, quae ab omnibus expendatur. Si enim pareat, posse, quaecunque in *Novo Foedere* laudantur, & ad *Christum* referuntur, *Veteris* oracula, sensu literali & proprio ad ipsam pertinere, nihil sane est, quod nobis *mysticus ille sensus* praestet. Jam id ipsum examinent, qui possunt. Dignum sane opus, in quo horas collocent viri a partium studiis & praedi-

judicatis opinionibus liberi. Claudit librum Epistola ad *J. M. G.* hoc est, *Jo. Matthiam Gesnerum*, olim Lipsiensis, nunc Gottingensis Academiae insigne ornamentum, qua defendit Auctorem sententiam suam de *Jo. II, 3, 4*, in Syntagmate Observationum Sacrarum n. 30 propositam, adversus disputationem Viri Cl. *Car. Ludov. Heheiselii*. Sed satis longi jam fuimus in libro non magno, sed novarum sententiarum plenissimo, quas hoc ipsum novitatis nomen solum quidem commendare non debet, sed neque suspectas facere. Nihil certe hic est doctrinis ipsis publice receptis adversum, nihil non modeste, nihil non polito atque erudito genere orationis propositum. Itaque optamus, ut nova, quam promittit, Centuria mox feliciter exeat; sed illud etiam, ut Catecheseos Racoviensis refutatio, quam cum ipso libro typis paratam habet, edi possit. Denique utriusque libro diligentiores optamus, quam huic contigit, Correctorem typographicum. Non decebat profecto Lipsiana nostram, laudatissimamque merito suo officinam, prodire inde librum, in quo vix Ebraea vox est non turpissime deformata, quod quidem evitari poterat, si ab initio operis momenti Amico obtemperatum esset.

ANTONII ZANOLINI LEXICON HEBRAICUM.

Patavii, apud Jo. Manfré, 1732, 4.

Alph. 3 pl. 13 $\frac{1}{2}$.

Editis jam A. 1725 Quaestionibus Sacris ex Codice Hebraico librum hunc subjungit Cl. Auctor noster, Juris utriusque Doctor, & Linguarum Orientalium in Seminario Patavino Professor Publicus, quem Summo Pontifici, *Clementi XII*, dicavit, ac ejus tutelae studia, decessorum ejus, *Clementis V*, *Gregorii XIII*, & *Pauli V*, Pontificum, curis & impensis constituta, cum omnis religionis & Ecclesiae fulcra, porro commendat. Ad ductus fuit ad hanc operam suscipiendam ea ex causa, quod in tanto Lexicorum Hebraicorum numero nullum juvenutis Patavinae ingenuis satis idoneum ipsi videretur, nec ejus conditio-

Z z z

nis,

his, ut in Catholicis Scholis sine periculi suspicione posset versari. In aliis enim requiri deprehendit copiam, in aliis delectum, quædam ad interpretandum, non vero ad componendum, apta esse, alia nullum prorsus exemplum continere, alia nimis multa, ac proinde inutilia. Erant, quæ unam tantum significationem singulis verbis tribuerent, cum multas habeant, nonnulla significationes veras & germanas malitiosis explicationibus contaminare, arbitrabatur. Ut igitur juventuti, ad instituendum sibi concreditæ, suo modulo consulere, ex hoc etiam genere aliquid conari se coactum, animadvertit. In quo illud vel maxime curavit, ut prima linguæ Ebraicæ elementa, eorumque usum, vim, & significationem, quod in aliis Lexicis desiderari censet, diligenter explicaret, & anomalias omnes recensere. Verba etiam quædam Rabbimica inseruit, quæ ad Hebraicam eruditionem necessaria visa sunt. Ceterum intra fines Sacrorum Bibliorum constitit, ac, ut voces derivatæ facile a suis radicibus distinguerentur, ipsas quoque characterum formas variandas curavit, nec ingenio modo, sed oculis quoque, se consuluisse ait. Præterea Observationes varias & Annotationes, ad vocum illustrationem pertinentes, frequenter immiscuit, quas peculiari Indice addito complexus est.

INITIA DOCTRINÆ SOLIDIORIS. PARS
prima, Arithmeticam, Geometriam, Psychologiam, &
Ontologiam, complexa; Autore JO. AUGUSTO
ERNESTI, A. M.

Lipsiæ, apud Jo. Christian. Martini, 1734, 8.

Plag. 18, cum Tabb. æn. 6.

In tanta librorum multitudine querebantur nonnunquam viri rerum non imperiti, deesse talem, quo & Matheseos partem, quam vocant, & Philosophiæ, Rhetoricæque, elementa traderentur, & qui esset Latino, puro quidem & emendato, sermone scriptus, ut, illo adhibito, idonea eruditionis fundamenta facerentur, nec tamen ab usu bene loquendi scribendique ja-

ven-

ventus obtentu solidioris doctrinæ removeretur, diffidiusque adeo illud componeretur, quod ne literis majori in dies calamitati sit, metuendum est, cum oderunt Philologi quidam Philosophos, quos cum barbaros esse putent, eorum scripta delicto nimis fastidio non attingunt: contra ea ab his illi contemnuntur, ut homines, dum verba venentur & captent, rerum bonarum omnium ignaros atque rudes. Qua ex re illud incommodi oritur, ut alteri, neglectis humanitatis studiis, novas in Philosophiam velut linguas inferant, alteram altera absurdiorera, ac præterea novorum se Systematum conditores putent, quoties vocabulum unum alterumque innovarunt, cum res ipsa olim æque bene vel melius verbis Latinis Græcisve proposita sit; alteri, dum barbaros legere recusant, neque intelligant illos, nec intelligantur, & locum convicio faciant, qui humanitatis professores sint, eos linguæ tantum Romanæ aut Græcæ magistros, locum in eruditis vix ac ne vix quidem tueri, & in classe eorum habendos, qui consilii alterius inopes, patriæque extorres, quacunque mercedula fabulari alios linguæ suæ doceant. Eorum igitur, qui suam utrique doctrinæ generi dignitatem sine contemptu alterius vindicari optant, honestæ voluntati satisfacturus CL. Autor, dedit nobis libellum, mole exiguum, qualis esse debebat, qui etiam in ludis humilioribus posset adhiberi, & qui modico temporis spatio posset Academicis, si cui videretur, prælectionibus explicari, sed ea tam complexum doctrinæ initia, quibus fideliter perceptis, non difficile erit volentibus amplissimos quosque campos ingredi. Nimirum Arithmetica & Geometria hic non tractantur, in quantum vitæ profunt, hoc est, mercaturæ, ædificantibus, & quæ sunt in eo genere; quanquam, qui didicerit, quæ hic traduntur, mediocri exercitatione reliqua consequetur facile: sed in quantum animos agitant, acunt ingenia, & percipiendi judicandique celeritatem illis conciliant, profuntque adeo, dum discuntur, etiam si quis postea illis nunquam utatur. In Psychologia fundamenta jaciuntur eorum, quæ postea in rationali doctrina, atque morali, & oratoria adeo, proponuntur. In Ontologia denique, seu prima Philo-

sophia, scientia eorum, quæ enti, (ita enim *τὸ ὄν* vocari, nemo, credimus, hodie indignatur,) attributa sunt, aut possunt attribui, in quantum ens est, ita tractatur, ut nomen scientiæ tueri possit, & tamen indicis aut nomenclatoris semibarbari vice fungi. In his omnibus doctrinæ partibus ita versatur Autor Clarissimus, ut facile appareat his, qui judicâre aliquid hoc in genere possunt, non corrasisse aut excerpisse ex aliorum operibus, quæ viderentur commoda, sed ipsum, doctrina omni probe excultum, quæ sua cogitatione meditationeque complexus est, ea verbis amplissimis breviter comprehensa proposuisse, nec additum esse alicui Sectæ, sed simpliciter, quod rectum videatur, ubique consecrari, uti nec vereatur ab iis dissentire, quibus alii injuriam faciunt, cum vili obsequio illorum vestigia adorant. Quidam enim malit, ut hoc utamur, *Cel. Wolfius* ab eo, ubi res fert, laudari, qui etiam audeat judicâre, sibi non satisfacere discrimen, quod ille inter *extensum & compositum* intercedere ait, & fateatur, differentiam a se nullam animadverti, quique aliis etiam quibusdam in rebus discessionem ab illius sententiis se facere non dissimulet. Modestæ *criticæ* hoc unum damus exemplum. Cum proposuit tres principes de commercio animi & corporis sententias, *Sed hæc quoque sententia*, inquit, *quæ harmonia præstabilita nomine celebratur, multis multum difficultatis visa est habere. Quod quanquam negari non potest, nolumus tamen periculosam eam aut religioni inimicam dicere, ne injuriam cuiquam, atque inprimis Theologis nostris, faciamus, qui, eam ingeniosam, & in sapientiam potentiamque divinam honorificam, esse, decreverunt. Unschuld. Nachr. A. 1710 pag. 41.* Poteramus ex libello non magno plura afferre, ut de *affectuum*, quos vocant, definitione ac divisione, de libertate, de necessitate, & aliis argumentis gravissimis, in quibus Cl. Autor partim prudenter eligit, quæ benè ab aliis disputata putat, partim novam ipsæ viam ingreditur. Sed hæc talia multo commodius Lectores, qui hoc genere delectantur, ex libello ipso cognoscent, quem totum percurrisse, vel hoc nomine neminem temere pœnituerit, quod studiose consecratus est genus dicendi non apertum modo,

Pag. 223.

189.

modo, & docendo aptum, sed idem Latinum & purum: ita quidem, ut appareat, *Ciceronis, Varronis, Columella, Boethii*, scriptis illum diligenter usum, & illorum formulas, atque adeo totius orationis habitum, ad Philosophiam hodiernam accommodasse: si tamen multa dicta sunt hodie, indicta, si rem ipsam spectes, veteribus. Sane, qui hoc libello ad cognoscenda doctrinae solidioris initia recte usi fuerint, illi eodem magnum se sibi praesidium comparasse gaudeant ad scripta veterum facilius legenda, atque intelligenda felicius: illi in nulla tenere eruditionis parte non commode & diserte, quid sibi velint, omnibus ubique, qui Latine non ignorant, explicabunt. Quo magis optamus, ut reliquae utilissimi Opusculi *Partes* mox prodeant, non Scholis modo humilioribus, sed Academiis etiam, profutura.

LUCÆ OSIANDRI, THEOLOGI OLIM
Wurtembergici Celeberrimi, de Studiis verbi divini
Ministrorum privatis recte instituendis Admonitio.
Recensuit, adpersisque Notis Literario-Theologicis,
usui publico commodiorem reddidit G. B. S. Accedunt
alia quaedam, similis fere argumenti, PHIL.
MELANCHTHONIS & CASP. CRUCIGERI,
nec non ineditarum haecenus aliquot Clarissimo-
rum Virorum Epistolarum Decas.

Francfurti & Lipsiae, sumptibus Georg. Marci Knochii, 1733, 4.

Plag. II.

Scriptum, & aetate & auctoritate *Osiandri* inclytum, Pl. Rev. Editor reddidit expositionibus illustrationibusque suis satis commendabile. Necessaria nostro aetate talis est admonitio, quo plures, utcumque peractis aliquot in Academia annis, ingreffi sacrum munus, Literarum Sacrarum studia neglectum habent, & non nisi Possillis Commentariisque qualibuscumque inhaerant. *Osiandri* libellus aliquoties fuit typis descriptus, rarior

Lzz 3

tamen

- tamen hodie est, quam ut facile inveniat. Prædicarunt enim *Theodorus Berckelmannus, J. A. Quenstedius, & Aug. Herm. Franckius*. Regulae *Osiandri* sunt breves, utiles, & experientiz congruentes magnorum Theologorum. Id vero, quod aridum jejunumque videri poterat, compensatur a Commentatore solide docto docteq; pio, Fanaticismi & osorum Philosophiz osore, literatore eximio, & encyclopædiz satis perito. Egregia sunt, quæ afferuntur ad *lufus honestos*, ab *Osiandro* concessos Ecclesiasticis, nec alia laudibus defendenda existimamus. In Appendice inveniuntur varia, & quidem 1) *brevis discenda Theologia ratio*, Autore *Philippo Melancthone*, quæ legitur in hujus Operibus Tom. I pag. 35 seq. ed. Viteb. A. 1580 fol. *Nicolaum de Lyra* fuisse Judæum, plerique nunc negant, credidit tamen adhuc *Ven. Jo. Jac. Rambachius*. Occurrit hic 2) *Casp. Crucigeri Admonitio ad verbi divini Ministrorum*, præfixa quondam *Joannis Spangenbergii* Margaritæ Theologicæ; ac, ut cetera omittamus, *Dav. Chytræi* inedita ad *Petrum Monavianum* Epistola, quales Commentator seu Editor servat complures: *Joannis Caselii* literæ ad *Dan. Bucretium*: *M. Mylii* Epistola ad *Sim. Græneum*: *Mich. Gebhardi* Epistola ad *Sim. Græneum*. Inprimis memorata dignæ sunt Epistolæ dux *Theodori Beza* ad *Claudium Textorem*, unde patent molitiones Genevensium sese in Electoris Beatissimi *Augusti* favorem insinuandi, nec non *Petri Rami* opiniones Theologicæ, qui putabat, decreta symbolica ac dogmatica Presbyterio soli haud esse reservanda, sed toti multitudini, rogatis singulorum suffragiis, præterea, præsentibus in templo omnibus promiscue esse concedendas loquendi & adhortandi partes, ratus, desideransque, ut vox *substantia* ex Gallica Confessione & Liturgia expungatur, qua Christus ipse in Cœna donari tunc tradebatur. Petimus honorifice ab Editore, cujus ætas ad senium vergit, ne plures ejusmodi Epistolas cum orbe erudito communicare in posterum dedignetur.

NOVA LITERARIA.

Vir Illustris, *Jo. Salomo Brunnequell*, nuper Magnæ Britannicæ Regis a Consiliis Anglicis, Juris Canonici Professor, & in

in Academia Gottingensi Ordinis Jureconsultorum Assessor primarius, nec non ad ea obeunda, quæ Pro-Rectoris sunt in dicta Academia, delegatus Commissarius, Vir meritis doctrinæque summus; sed ante paucos dies incredibili literarum & novæ Gottingensis Academiz dolore ad Superiorum vitam evocatus, vix ingressus haud ita pridem urbem Gottingam, quam illustrata eruditionis suæ fama gestiebat, indicavit recitationes proximo semestri, si ita in fatis fuisset, a se habendas Programmate proposito, cujus argumentum etiam hic legi, Republicæ Literariæ interast. Commemorata Indicis legum *Jacobi Labitzi* utilitate, atque votis, quæ fecerunt olim *Jacobus Gasbofredus*, & nuper *Nit. Hieron. Gundlingius*, ut integræ Digestorum leges κατὰ πλάττω & verbo tenus secundum laudati *Labitzi*, *Antonii*que *Augustini*, & *W. Freymonii*, Indices edantur, laudato etiam conatu *Henr. Brenckmanni*, de quo ex his *Actis* nostris *A. 1710 pag. 531* ipsi innotuit; eo tandem evadit, ut ideam aliquam Operis proponat, cujus utilitatem ipsius Viri Illustris verbis breviter adumbrabimus. *Hac*, inquit, *ratione, relationis scilicet in unum quasi locum atque angulum integris capitibus ejusdem inscriptionis, Autoris, atque Libri, I longioris inquisitionis & evolutionis labore Jurium cultores levantur, II facilius argumentum ac materia totius Libri, nec non tractandi ratio, & totius Operis contextus, immutescerent; III cujuslibet capituli quasi quadam antecedentia & consequentia, & sic causa quodammodo legum ipsarum, cernerentur; IV quilibet lex secundum substratam materiam melius intelligeretur, nec ultra scribentium intentionem, ipsaque Juris principia, porrigeretur, & sic V judicium Lectoris melius instrueretur.* Sed quid prohibet totum Viri Illustris consilium, neque specimen adeo, ut in Programmate est positum, huc referre? Post honorificam *Brenckmanni* mentionem ita pergit: *Sed, cum Doctiss. Autor nihil prætor memoratum specimen adhuc ediderit, nemo mihi vitio vertet, si Operis hujus utilissimæ perfectionem atque editionem urgeam, atque quod illud conficiendum omnibus, quibus germana & mascula Jurisprudentia curæ soridique est, commenda hæc occasione, decenter invitem. Quo autem*

autem Opus hoc eo ornatius prodeat, atque elegantioris Jurisprudentia sectatoribus utilius reddatur, I Brevis cujuslibet Icti, ex cujus libris Leges desunt, & in Digesta relatæ sunt, vita, inprimis, quæ illi propria sunt, ut ætas, lecta, indoles, Philosophia, ac Latinitas, ejus Operibus præmitti possent. Etatem enim prudentum, nec non illorum successionem, scire, insignem sane habet usum, (a) cum posterioribus multa sine recepta temporibus, quæ antiqui stricteque juris regulis repugnare videbantur, (b) & propter naturalem humanam ad dissentum facilitatem, uti Ulpianus ex nostris, (c) vel ut Persius: (d)

Mille hominum species, & rerum discolor usus,
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

loquitur, aliter Sabiniani, aliter Proculejani, aliter denique Miscelliones, seu Erciscundi Icti, senserint. (e) Non minorem ad Juris Romani studium utilitatem offert, indolem atque mores cujuslibet Icti cognitos perspectosque habere, cum alii severioris, alii mitioris ac modestioris, ingenii fuerint. Ita Antistius Labeo ingenio & doctrina fiducia plurima innovasse traditur, (f) Attejus Capito, ejus coætaneus, vero veterum

(a) Vid. Petr. Perrenonius II Animado. Cap. 23, & II Var. Lect. Cap. 6.

(b) Causam hujus rei V. A. Cornelius Bynckershakius in Lib. de Jure Occid. liber. Cap. 4 indicat. Quo magis, ait, exculta sunt humanitatis & mansuetudinis studia, quo plus opera datum est Philosophia morali, eo magis omnis severitas remissit, &c.

(c) In L. 17 D. de Recept.

(d) Satyr. V.

(e) Quod argumentum pluribus in Prolus. Academ. de Ictis Erciscundis, sive Miscellionibus, quorum fragmenta in Digestis supersunt, Jen. A. 1728 prolocutus sum.

(f) Vid. L. 2 §. 2 de peric. & comm. rei vend. L. fin. de Jure delib. Unde ejus sententiæ, quamvis veræ, sæpenumero non reci-

vestigia premebat. (g) Ita Papiniani summa non tantum in aliorum Ictorum libris citandis, sed etiam in propriis sententiis immutandis, (h) modestia fuit, e. contra Marcellus, Marcianus, Paulus, aliique, duriore passim reprehensione in libris suis utantur, & censuram magnorum veterum haud sine ambitione affectasse videntur. Sic Ulpianus, Jctus, in Juris definitionibus remissior fuit, & ad equitatem pronior, Paulus vero severior & religiosior Juris. (i) Ad singularia Jcti etiam ejus philosophandi rationem refero. Nam, cum circa bellum Punicum secundum Philosophia Romæ caperis, & quatuor Philosophorum Sectis, Stoicis nimirum, Epicureis, Platoniceis, & Peripateticis, salaria publica lege in Imperio Romano constituta fuerint, Jcti necessariam Juris & Philosophia conjunctionem non agnoverunt tantum, sed etiam illam, præ ceteris vero Stoicam, ex eo, quod illa a rebus gerendis non abhorreret, maximèpere excoluerunt: quæ sane contemplatio ad genuinam Legum interpretationem multum conducit. (k) Tandem etiam de Latinitate cujuslibet Jcti quædam addenda forent, quia, hanc attendisse, faciliorem Legum Romanarum interpretationem reddit, tum quod diversa Lingua Latine ætates, tum

recipiuntur, quod a veterum Jctorum autoritate recedunt. Petr. Perrenonius I Animadv. Cap. 21.

(g) Vid. Gellius XIII, 12.

(h) Vid. Zacharias Huber in Diff. ad L. 63 de Ritu nupt. & Prolus. nostra Acad. de Retractionibus veterum Jctorum, quorum Fragmenta in Digestis supersunt, Jenæ A. 1726 edita.

(i) Sic Ulpianus, cum in L. 21 D. de reb. credit. proposuisset, quod juris ratio exigit, subjecit, humanius facturum judicem, si actorem compuleris ad id accipiendum, quod ei offeratur. Vid. Gravina Lib. I Orig. Jur. Civ. Cap. 101, Gerard. Noodt I Probabil. 2, & Mercaerius in Conciliat. p. m. 141.

(k) Quod argumentum pluribus in Isagoge in universam Jurisprudentiam, quæ sub prelo sudat, Part. I Cap. 5 profectus sum.

etiam quod ipsa Jctorum Latinitas varia fuerit. Sic Alfenum, Papinianum, (l) atque Ulpianum, eleganter, Paulum (m) & Africanum (n) obscure, Scævolum (o) vero ex abrupto, scripsisse, Jcti recentiores observarunt. II Cuilibet libro argumentum, nec non ipsa tractandi ratio, præmitti possent. Nam, cui argumentum & materia libri incognita manet, ille sane in genuinum Legum, ex illo libro desumtarum, sensum penetrare vix poterit. (p) Sic Jcti aliam atque aliam de eodem vocabulo significationem tradiderunt, prout res subjecta postulabat. (q) Eodem modo non raro Leges ratione subjecta materia

(l) De Papiniani peritia. Latini sermonis ex professo Vir Doctiss. Everard. Otto in Vita Papiniani Cap. 5 & 6 tractavit.

(m) Cujus in scribendo obscuritatem præter Rapphaelem Fulgosum ad L. 17 D. de inoffic. testam. Gilbertum Regium II Enantiopt. 14. Franc. Duarenum ad L. 132 de Verb. oblig. & Jo. Bertrandum in Vita Pauli, Georg. Casp. Kirchmaier in Elogiis & elegant. Latin. veter. Jctorum pag. 15 notavit.

(n) Legem enim nullam ex Africani libris superesse, quæ non difficilis & perobscura, inter ceteros memoratus Kirchmaierus Lib. cit. pag. 16 annotavit. Huic L. 38 de Condi& indeb. pertinet, crux Jctorum appellata, & a variis Jctis, v. g. Hottomanno, Petro de Toullieu, aliisque, ex professo tentata.

(o) De abrupto Scævole respondendi modo vid. Gerard. Nodt de Transact. & Lib. II Probab. Cap. 2, nec non Everard. Otto in Papiniano.

(p) Vid. Mercerus in Conciliat. edit. Reynoldi pag. 23 seq.

(q) Sic de usufructu contrariæ Jctorum sententiæ a Cujacio ad L. 27 §. 8 D. de pact. & in Tract. 5 ad Afric. ad L. 36 §. 1 D. de usufr. nec non Goddeo ad L. 25 de V. S. citantur; imo Paulus contrariæ scripsisse putatur, dum, usufructum dominii partem esse, in L. 4 D. de usufr. in L. 25 D. de V. S. vero, non esse, scripserit.

ria restringi debent, (r) qua observatio magnum momentum ad Legum Romanarum intellectum, imprimis sub tit. de Verborum Signific. & de Reg. Jur. affert. Nec minus tractandi ratio in diversis libris diversa est; alia enim in Quaestionum, alia in Responsorum libris occurrit. Illa erant disjuncti tractatus, in quibus JCti suo arbitratu de Jure controverso in thesi disputabant; haec vero singulares facti quaestiones ex jure constituto decidebant, unde in illis Doctoris, in his vero JCti munere fungebantur, nec minus in Responso JCti Romani nimis concisi & breves erant, atque ad augendam Juris Romani dignitatem rationes civiles clam populo habebant, ne scilicet cavillandi occasio daretur. (s) Sic Seneca de hisce JCtorum Responso, Quid? quod etiam, ait, sine probationibus ipsa morientis autoritas prodest. Sic quomodo JCtorum valent responsa, etiam si ratio non redditur. (t) Præterea librorum, qui a JCtis Romanis conscripti fuerunt, alii sunt singulares, v.g. Pauli ad L. Cinciam, Papiniani Liber Astynomixōv, alii multiplicēs & variī. Rursus alii certum subiectum & ordine certo pertractatum continent, ut Pauli & Ulpiani Libri ad Edictum, Papiniani Fideicommissorum Libri, alii vero promiscui & miscellanei, quibus varia & diversa quaestiones & materia vario ordine pertractantur, ut Libri Opinionum, Memorabilium, Quaestionum, Responsorum, Sententiarum, Disceptationum, Disputationum, Membrarum, Rerum Quotidianarum, Afferiorum, Regularum,

Aaaa 2

Decre-

- (r) Sic, nisi verba Marciani in L. 5 §. 1 ff. de pign. & hypoth. Pignus & hypothecam tantum nominis sono differre, speciatim ad formulam hypothecariam, uti inscriptio legis monet, referantur, falsus erit JCtus, cum intuitu pignoratitiae actionis toto cælo inter se differant.
- (s) Vid. Gilbertus Regius II Esantiophan. Cap. 14, Gabriel Vallus ad L. un. de sentent. qua pro eo, & Cl. Everard. Otto de Edil. Colon. & Municipiorum p. 99. 257.
- (t) Epist. 95.

Decretorum, &c. (u) Denique III cuilibet Legi ab uno late-
re diversæ lectiones, ab altero vero remissiones (x) ad Jctos
elegantiores, qui Legem illam scriptis suis illustrarunt, addi
possent. *Exemplo §. 4 L. 34 D. de Jurejur. esse poterit.*

Ulpianus Lib. 26 ad Edictum §. 4

L. 34 D. de Jurejurand.

Vulgata legit: zque patrono
parentibusque.
Noticia: zque
patrono & pa-
rentibus remit-
titur. *Bernb.*
Heur. Reinold.
in Not. ad Mer-
cerii Conciliat.
pag. 58 verba:
de calumnia;
qua in fin. §. 4
conspiciuntur,
non Ulpiani esse,
contendit.

Qui jusjuran-
dum defert, pri-
or de calumnia
debet jurare, si
hoc exigatur;
deinde sic ei ju-
rabitur, Hoc
jusjurandum de
calumnia neque
patrono, neque
parentibus, re-
mittitur.

Vid. Jac. Cujacius IX Ob-
serv. 57; Labittus in Usu
Indic. π. Donellus XXIV
Comment. Jur. Civil. Cap. 21,
Franc. Duarenus ad Tit. de
Jurejur. Cap. 4, Guilielm.
Forheritis II Select. 4, Elb.
Leoninus V Emend. 20, Guil.
Barclajus ad Tit. de Jurejur.
§ rebus credit. Siegm.
Reich. Jauchius de Nega-
tion. Pandect. Florent. pag.
297, & Everard. Otto in
Præf. Tom. II Thes. Jur.
Civil. præp.

Nemo, credimus, est modo paulo humanior, qui non optet,
hanc quasi ideam atque descriptionem Operis præclarissimi
quamprimum perfici: atque utinam, qui consilium dedit sa-
pien-

(u) Vid. *Mercerius in Conciliat. p. m. 84, Perrænonius II*
Animadv. XI, Edmundus Merillius ad L. Decision. Justinian.
p. m. 64, & II Observ. Cap. 26, nec non Colerus Parerg. Cap. 23.

(x) Quales remissiones ad Institutiones, Digesta, & Codicem,
Martinus Antonius Del-Rio sub titulo: *Ex Miscellaneorum*
Scriptoribus Digestorum, Codicis, & Institutionum Juris Ci-
vilis interpretatio collecta, Parisiis A. 1580, 4, edidit.

plentissimum, idem etiam, per factorum severam legem, ferendo nunc auxilio par esset. Gaudentes eam nuper spem alebamus, quam & doctrina ingeniumque Viri, & incredibile commodis eruditorum inserviendi studium, confirmabat mirifice. Sed occidit heu! Vir egregius, occidit spes nostra, quam ut jacentem erigant Viri boni, in quibus ad perficienda ejus generis instituta & facultatis fatis est, & voluntatis, nos quidem per crescentem in dies Jurisprudentiæ dignitatem vehementer optamus.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri, aut Inventa, in hoc Volumine recensentur.

I. Libri Theologici, & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

A mati (Jo. Maria) de Principe Templo Panormitano Libri XIII.	289
Anonymi Sententia atque argumenta de Descensu Christi ad inferos, nec non de Moralitate Sabbati.	91
de Vita & rebus gestis Clementis XI, Pontif. Max.	97
Libri sex.	97
Copiosior Demonstratio de eo, quod Ecclesia Protestantium genuinis Ecclesiasticis gaudeat.	121
Specimen Animadversionum in Prolegomena in Novi Testamenti Græci editionem accuratissimam, nuper Amstelodami edita.	133
Opuscula nova de Bonitate Dei, libertate hominis, & origine mali.	182
Aa aa 3	Ano-

- Anonymi *Specimen relationis de utroque statu, tam Ecclesiastico, quam Politico, civitatis Hamburgensis, qualis olim fuit a tempore Caroli M. usque ad tempora Friderici III, Imp.* 193
- Genesis in Latinum ac Gallicum sermonem translata.* 374
- Expositio doctrina orthodoxa de Mystero Trinitatis.* 376
- Atomismus ab injustis Peripateticorum censuris & imposturis vindicatus.* 380
- de Simplicitate fidei Tractatus.* 405
- de Limitibus potestatis Ecclesiasticae & Civilis Tractatus.* 530
- Bambamii (Hattwici) *Apparatus Eubhymematico-Exogeticus.* 224
- Bertrami (Jo. Frid.) *Historia Critica Joannis a Lasco. Pars II & III.* 582
- Calmeti (Augustini) *Historia Lotharingia sacra & civilis. Tomi III.* 337
- Cassiodorii (Magni Aurelii) *Opera omnia; ex edit. J. Garetii. Tomi II.* 1
- Ceillier (Remigii) *Historia generalis Autorum sacrorum & Ecclesiasticorum. Tomus I.* 541
- de Champs (Stephani) *de Haresi Janseniana ab Apostolica se- de merito proscripta Libri III.* 589
- Checcotii (Jo.) *de Historia Ecclesiastica Diss.* 405
- Duellii (Raymundi) *de Fundatione templi cathedralis Austria- co-Neapolitani Diss.* 130
- Fernandez (Jo. Patricii) *Historica Relatio de Apostolicis mis- sionibus Patrum Soc. Jesu apud Chiquitos.* 329
- Geddesii (Mich.) *Martyrologium Protestantium Hispanorum.* 515
- Georgii (Christian. Sigism.) *Hierecritici Novi Testamenti Par- tes II.* 87
- Grancolas (Jo.) *Commentarius historicus in Romanum Bre- viarium.* 201
- Grublichii (Martini) *Annales Theologico-Ecclesiastici.* 222
- Hane (Phil. Frid.) *de Origine Juris & Beneficii Emigrandi, a quod Religionis causa in Germania nostra obtinet.* 176

Haren-

- Härenbergii (Jo. Christoph.) *Observatio ad 1 Cor. XI, 13, 14, de Jure Natura hypothetico.* 236
de his, a quo & ad quam secunda Joannis Epistola fuit conscripta. 536
- Halsii (Theodori) *Thesaurus novus Theologico-Philologicus. Tomi II.* 385
- Helvetii (Phileloutberi) *de Miraculis, quae Pythagora, Apollo-nio Tyansenf, Francisco Assisio, Dominico, & Ignatio Lo-jole, tribuuntur.* 533
- Hoffmanni (Jo. Adolph.) *Nova Expositio Jobi.* 34
- Hofmanni (Gustav. Christoph.) *Chronologia sacra Librorum Veteris Testamenti.* 169
- Ikenii (Conr.) *Thesaurus novus Theologico-Philologicus. Tomi II.* 385
- de Ingimberto (Malactia) *Theologia Canobialis. Tomi III.* 193. 198
- Lakemacheri (Jo. Godofr.) *Observationes Philologicae. Pars IX & X.* 232
- Lupi (Apollonii) *Bullarium Canonice Regularium Rhena-nae Congregationis Sanctissimi Salvatoris.* 493
- Marpergeri (Bernb. Waltheri) *Magnum Piaculare, idemque pro peccatis solenni expiationis die oblatum sacrificium, tanquam perspicuus passionis, mortis, ac resurrectionis Christi typus.* 27
- Mayeri (Jo. Frid.) *Ecloga Evangelica. Pars I.* 314
Pars II. 366
- Menzini (Benedicti) *Threni Jeremiae, Italicis versibus adstri-cti.* 422
- Moshemii (Jo. Laur.) *Dissertationum ad Historiam Ecclesia-fficam pertinentium Volumen.* 515
- Mülleri (Adam. Lebrecht) *Theologia Petri Anti-Pontificia.* 294
- Oederi (Georg. Ludov.) *Conjecturarum de difficilioribus Sacrae Scripturae locis Centuria.* 601
- Orfi (Josephi Augustini) *de Petri a Soto, & Judoci Ravestyn, de Concordia gratiae & liberi arbitrii, cum Ruardo Tap-pero Epistolari Disputatione, Liber Apologeticus.* 298
- Oban-

- Osiandri (Luca) de Studiis Verbi divini Ministrorum privatis recte instituendis Admonitio. 609
- Petitdidier (Matthaei) Opus Theologicum de autoritate & infallibilitate Paparum. 341
- Picteti (Benedicti) Continuatio Historiae Sudoriana. Tomus I, II, III. 291
- la Placette (Jo.) de Justificatione Tractatus. 107
- Plantierii (Jac.) Veritates primariae Religionis, methodo catecheticae propositae. 328
- Pontoppidani (Erici) Compendium Historiae Reformationis Ecclesiae Danicae. 173
- Rümelini (Georg. Burchardi) Lexicon Critico-Sacrum. 418
- Sevillani (Nicolaus) Primatus Hispaniarum vindicatus. 145
- Spenceri (Jo.) de Legibus Hebraeorum ritualibus Libri IV; ex ed. Christophi Matth. Pfaffii. 296
- le Sueur (Jo.) Historia Ecclesiae & Reipublicae. Tomi VIII. 241
- Szathmari (Mich.) Tyrocinium Emblematico-Propheticum in Jobi XXXVIII, & in Jos. X, 12, 13, 14. 423
- Tappeni (Sylvestri) Solida & luminis-rationis congruens Veritas Religionis Christianae... Pars I. 163
- Des Voëux Epistola de Necessitate examinandi Religionem. 527
- Wokenii (Francisci) Bibliotheca Wittenbergensis Theologico-Philologico-Philosophico-Historica. Tomus I. 229
- Zambaldi (Fr. Jos. Viçt.) Tractatus de Locis Theologicis. 61
 Quaestiones proemiales ad universam Theologiam Scholastico-Dogmaticam. 72

II. Libri Juridici.

- A**nonymi Discursus de Successione fãminea in regna & provincias Austriacas. 216
- Brunnquell (Jo. Salom.) Prolusio Academica de Digestis secundum Indicem Legum Jacobi Labitti aliorumque veterum πλάτων & verbotenus excudendis. 612
- Clausingii (Jo. Godeschalci) Jus Publicum Romanum. Fasciculus III. 212
- Hanc

<i>De Mezeray (Franc. Oston.) Memorabilia historica & critica.</i>	257
<i>Monvillii (Jo.) Vita Petri Mignardi, primarii Pictoris Regii.</i>	578
<i>Päverati (Angeli Marthe) Annotationes in Crispi Sallustii Historiam de Conjuracione Catilinae & Bello Jugurthino.</i>	581
<i>Picteti (Benedicti) Continuatio Historiae Sudoriana. Tomus I, II, III.</i>	291.
<i>Pistorii (Wilb. Frid.) Aménitates Historico-Juridicae. Pars III.</i>	584
<i>Purekhardi (Caroli) Ars Scutaria, vulgo Heraldica.</i>	325
<i>Riedelii (Jo. Martini) de Vita & Scriptis Georgii Nicolai Kriegkii Commentatio.</i>	89
<i>Sevillani (Nisafii) Primatus Hispaniarum vindicatus.</i>	145
<i>Stiernman (Andreas Anton.) Bibliotheca Suis-Gothica.</i>	349
<i>Le Sueur (Jo.) Historia Ecclesiae & Reipublicae. Tomus VIII.</i>	241
<i>Thebesii (Georg.) Annales Lignicenses, editi a Godofr. Balthaf. Scharf. fio.</i>	206
<i>Thoyrasii (Rapini) Compendium Actorum publicorum Anglicorum Thomae Rymeri.</i>	294
<i>Tindalii (N.) Observationes historicae & criticae in Rapini Thoyrasii Historiam Angliae. Tomus I & II.</i>	ibid.
<i>Wokenii (Francisci) Bibliotheca Wittenbergensis Theologico-Philologico-Philosophico-Historica. Tomus I.</i>	229

VI. Libri Miscellanei.

A nonymi <i>Atomismus ab injustis Peripateticorum censuris & imposturis vindicatus.</i>	380
<i>Lexicon Germanico-Latino-Russicum.</i>	421
<i>Epistola Philosophica, argumenti serii, critici, & jucundi.</i>	426
<i>de Limitibus potestatis Ecclesiasticae ac Civilis Tractatus.</i>	530
<i>Barbeyracii (Jo.) Sylloge Dissertationum, aut conversarum, aut compositionum.</i>	179
<i>Beileri (Benedicti) Novae Grammaticae Germanicae.</i>	286
<i>Boisserii Epistola de Magia & Magis, contra Sanctandreamum.</i>	142
<i>Bruckeri (Jac.) Historia Philosophica, eromatische exposita. Pars IV.</i>	124
	Pars V. 319
	Callio.

Bbbb

- Cassiodorii (*Magni Aurelii*) *Opera omnia; ex ed. J. Garetii.* 1
- Catrou (*Francisci*) *Carmina Virgilii in Gallicum sermonem translata. Tomi IV.* 103
- Ciceronis (*M. Tullii*) *Orationes, cum argumentis M. Ant. Ferratii.* 246
- Cornelius Nepos *de Vita excellentium Imperatorum, Italise conversus.* 248
- Corfini (*Eduardi*) *Institutiones Philosophicae ac Mathematicae. Tomus I & II.* 218
- Debiel (*Ludov.*) *Utilitas rei nummaria veteris.* 190
- Ernesti (*Jo. Aug.*) *Initia doctrinae solidioris. Pars I.* 606
- Fabricii (*Jo. Andr.*) *Delineatio completa & ad methodum Mathematicam accommodata Logica.* 587
- Frobessii (*Jo. Nic.*) *Brevis ac dilucta Systematis Philosophiae Wolfiani Delineatio.* 316
- Hagen (*Gottlieb Frid.*) *Meditationes Philosophicae de Methodo Mathematica.* 384
- Harenbergii (*Jo. Christoph.*) *Demonstratio de Ratiocinatione, Syllogismi experte, ad Logomachias referenda, vel supervacuis inventis annumeranda.* 74
- Demonstratio de existentia & usu monadum, qua prima corporum sunt elementa.* 164
- Observatio ad 1 Cor. XI, 13, 14, de Jure Naturae hypothetico.* 236
- Henrici IV, *Regis Galliae, ad Antonium Fabrum de la Boderie Epistola.* 56
- Janzichii (*Patri*) *Meletemata Thorunenſia. Tomus II & III.* 132
- Köchleri (*Henr.*) *Exercitationes Juris Naturalis.* 168
- Kortholti (*Christiani*) *de Societate Antiquaria Londinensi Epistola.* 429
- Lakemacheri (*Jo. Godofr.*) *Observationes Philologicae. Pars IX & X.* 232
- Lockii (*Jo.*) *Opera varia. Tomi II.* 284
- M. (*J. C.*) *Cogitata de vera nominis Hippoliti a Lapide origine.* 239
- Martene (*Edmundi*) & Urfini Durandi *veterum Scriptorum & Monumentorum Historicorum, Dogmaticorum, Moralium, Collectio. Tomus IV, V, VI.* 49

Martini (Eman.) <i>Ἀναστροφῆς, sive in astrum conversio, Elegia.</i>	401
Peverati (Angeli Maria) <i>Annotationes in Crispi Sallustii Historiam de Conjuratone Catilinae & Bello Jugurthino.</i>	581
Plinii (C. Secundi) <i>Historia naturalis ad Titum Imp. Praefatio; ex ed. Dav. Durandi.</i>	408
Riccoboni (Ludov.) <i>Historia Scena Italica. Tomi II. de arte in scena agendi Cantus VI.</i>	7 8
Rümelini (Georg.) <i>Lexicon Critico-Sacrum.</i>	418
de S. Ubaldo (Jo. Prosperi) <i>de Inexcusabili bonarum artium atque literarum ignorantia Libri tres.</i>	280
Wokenii (Francisci) <i>Bibliotheca Wittenbergenfis Theologico-Philologico-Philosophico-Historica. Tomus I.</i>	229
Zanolini (Antonii) <i>Lexicon Hebraicum.</i>	605
Zeigeri (Ambrosii) <i>Introductio rationalis ad Oeconomiam & artem perficiendae agriculturæ.</i>	309

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

A	A.		
Abzalardi <i>Historia.</i>	293	Actionum humanarum moralitas unde?	187 seq.
Abbreviaturarum <i>Russicarum catalogus.</i>	422	Acumen ingenii quid?	85
Abgari <i>ad Christum Epistola num sit genuina?</i>	242	Acutum quid proprie in morbis dicatur?	21
Abrahami <i>sacrificium quomodo cum bonitate Dei consistat?</i>	189 seq.	Ælfrici, <i>Archi-Episc. Cantuariensis, scripta.</i>	292
Abstinentiæ a <i>vegetabilibus re- centibus utilitas.</i>	573	Aer num sal acidum contineat?	508
Achillini (Cl.) <i>vita.</i>	263	num in pulmonibus sanguini admisceatur?	ibid.
		frigidus ut internas inflammaciones excitet?	ibid.
		Aereum	

I N D E X

<i>Aereum humidum quomodo Jan- guini admisceatur?</i>	506	<i>De Anglicanis rebus Libelli edii.</i>	53
<i>Aeris ad vulnera accessus an con- ducat?</i>	272	<i>Anguli plani trisectio.</i>	576
<i>Aetites nomen an ab aquila or- tum?</i>	150	<i>Anima brutorum quid sint?</i>	382
<i>Agri ut sine stercoreatione facien- dandi?</i>	309	<i>humana immortalitas af- ferta.</i>	428
<i>Agricultura ut perficienda?</i>	ibid.	<i>Animi & corporis commercium.</i>	302. 608
<i>Agrorum diversitas.</i>	ibid.	<i>Animorum diversitas unde?</i>	409
<i>temperamenta.</i>	ibid.	seq.	
<i>stercoreatio.</i>	ibid.	<i>Anselmi Cantuariensis sententia singulares.</i>	293
<i>Alberti (Leandri) vita.</i>	263	<i>Antiquaria Societas Londinensis descripta.</i>	429 seq.
<i>Aldrovandi (Ulyss) vita.</i>	ibid.	<i>Antiquarii cujusdam Prænestini inscitia notata.</i>	405
<i>Alectorius lapis fictitius.</i>	150	<i>Apanagium unde dictum?</i>	258
<i>Algardus (Alex.) sculptor nobilis.</i>	253	<i>Apocryphorum librorum histo- ria critica.</i>	557
<i>Alienationes bonorum an Regibus permissa?</i>	258	<i>De Apollonii Tyanensis mira- culis. judicium.</i>	534
<i>Alilat Dea qua?</i>	395	<i>Apostoli an fuerint Philosophi?</i>	127 seq.
<i>nomen unde?</i>	ibid.	<i>Appellationes contra Pontificum tentata introducta.</i>	258
<i>Alitta Dea qua?</i>	ibid.	<i>Appendix vermiformis intestini cæci sine noxa animalium ab- lata.</i>	273
<i>nomen unde?</i>	ibid.	<i>Aqua elementaris sive simplicissi- ma an & cur reliquis præfe- renda?</i>	271
<i>Almamoni Principis in Philoso- phiam merita.</i>	320	<i>Aquæ subterranea.</i>	152
<i>Ambrosii Orat. de nomine Bri- xiensium edita.</i>	562	<i>frigida vis in morbis visce- rum sanandis.</i>	270
<i>Amelgardî, Presbyteri Leodiensis, Excerpta libri de gestis Ludo- vici XI, Gall. Reg. edita.</i>	51	<i>virtus in vulneribus consolidandis.</i>	270. 272
<i>Amor an in mare, an in femina, sit fortior?</i>	428	<i>Aquam</i>	
<i>Amoris furor unde?</i>	ibid.		
<i>Amortizationes in Gallia præbi- bita.</i>	258		

Hanc (<i>Phil. Frid.</i>) de Origine Juris & Beneficii emigrandi, quod religionis causa in Germania nostra obtinet.	176
Harenbergii (<i>Jo. Christoph.</i>) Observatio de Jure Naturæ hypothetico.	236
Hoffmanni (<i>Christiani Godofr.</i>) Introductio in Jus Publicum Germanicæ.	595
Koch (<i>Honr. Andr.</i>) de Expectativis & Investitura eventuali Tractatus.	410
Köhleri (<i>Honr.</i>) Exercitationes Juris Naturalis.	168
Lupi (<i>Apollonii</i>) Bullarium Canonorum Regularium Rhenanæ Congregationis Sanctissimi Salvatoris.	493
Pistorii (<i>Wilb. Frid.</i>) Amanitates Historico-Juridicæ. Pars III.	583
Polac (<i>Jo. Frid.</i>) Matheſis forenſis.	153
Sevillani (<i>Nicaſii</i>) Primatus Hispaniarum vindicatus.	145
Spenceri (<i>Jo.</i>) de Legibus Hebræorum ritualibus Libri IV; ex ed. Christoph. Matth. Pfaffii.	206
Zangeri (<i>Jo.</i>), aliorumque summorum Jurorum, de Exceptionibus & Replicationibus Opuscula selecta.	14

III. Libri Medici & Physici.

A nonymi Prospectus naturæ. Tomi I Pars I.	516
Bachstrom (<i>Jo. Frid.</i>) Observationes circa scorbutum instituta.	571
Caspari (<i>Hieron.</i>) Novæ & eruditæ Observationes Historicæ, Medicæ, & Naturales.	598
Courraigne (<i>Hugonis</i>) Tractatus de Febris juxta circulationis leges.	155
Fagini (<i>Ernesti</i>) Dispensatorium Regium Electorale Borussia-Brandenburgicum denuo editum & locupletatum.	59
Gianelli (<i>Caroli</i>) Tentamen Medicinæ Theoretico-Practicæ, quo demonstratur, summam Medici prudentiam in eo versari, ut rationem & differentiam morbi accurate intelligat.	301
Gimmæ (<i>Hyacinthi</i>) Historia naturalis gemmarum & lapidum.	148
Harenbergii (<i>Jo. Christoph.</i>) Observatio de Marium feminarumque genitura p̄asibus Lunæ accommodata.	336
Supplem. Nov. Act. Er. T. I.	Bbbb
	Hoff.

Hoffmanni (Frid.) <i>Consultationum & Responsorum Medicinalium Centuria tres. Tomi II.</i>	413
Junckeri (Jo.) <i>Compectus Medicinae Theoretico-Practicae.</i>	354
Patunze (Nic.) <i>de Herpese Tractatus.</i>	569
Pisani (Angeli) <i>Historia admirabilis Hysterica affectionis in virgine Patavina.</i>	505
Plinii (C. Secundi) <i>Historia Naturalis ad Titum Imp. Praefatio; ex ed. Dav. Durandi.</i>	408
Regnaltii <i>Colloquia Physica Aristi & Eudoxi. Tomus III.</i>	109
	Tomus IV. 358
Roncalli (Francisci) <i>Exercitatio Medico-Chirurgica, agens novam methodum excirpandi carunculas, & curandi fistulas urethrae.</i>	556
Sancassani (Dionys. Andr.) <i>Dilucidationes Physico-Medicae. Tomus I.</i>	269
	505
Scoti (Guil.) <i>Prolusiones Medicae IV.</i>	
Stenzelii (Christiani Godofr.) <i>Toxicologia Pathologico-Medica; sive de Venenis Libri III.</i>	16
Trew (Christoph. Jac.) <i>de Vasis lingua salivalibus atque sanguiferis Epistola.</i>	600
Wellsted (Roberti) <i>Tentamen de variis hominum naturis.</i>	264
Werlhofii (Pauli Gotslich) <i>Cautiones medicae de limitandis laudibus & vituperiis morborum & remediorum.</i>	414
Zeigeri (Ambrosii) <i>Intrductio rationalis ad Oeconomiam & artem perficienda Agriculturae.</i>	309

IV. Libri Mathematici.

Carbonis (Jo. Bapt.) <i>Observatio Solaris deliquit, celebrati d. 25 Sept. A. 1726, habita Ulyssipone.</i>	219
	<i>Observatio Lunaris Eclipsis, celebrata Ulyssipone d. 10 Octobr. A. 1726.</i>
	363
Corfini (Eduardi) <i>Institutiones Philosophicae ac Mathematicae. Tomus I & II.</i>	218
Ernestii (Jo. Aug.) <i>Initia doctrinae solidioris. Pars I, Arithmeticae, Geometriae, Psychologiae, & Ontologiae, complexa.</i>	606
	Half.

Halfpenny (Guil.) <i>Magnum in parvo, seu Medulla Architectura.</i>	120
Hermanni (Jac.) <i>Compendii Mathematici, in usum S. Maj. Imp. Russia conscripti, Tomus III.</i>	161
Luchini (Dominici) <i>Delicia Mathematica.</i>	278
Möclleri (Nic.) <i>de Indubio Solis motu, immotaque telluris quiete, Diff.</i>	417
Pentheri (Jo. Frid.) <i>Gnomonica fundamentalis & Mechanica.</i>	25
Piovani (Andrea) <i>Demonstrationes Geometrica in trisectionem anguli plani, &c.</i>	575
Polac (Jo. Frid.) <i>Mathesis forensis.</i>	153
S. (C. A.) <i>Observatio nuperrimi Defectus Solaris, qui contigit A. 1734 d. 3. Maji.</i>	279
Stübneri (Frid. Wilb.) <i>Demonstratio vera mensura virium.</i>	60
Thomas (Corbuziani) <i>Firmamentum Firmissimum, seu Manuductio ad globum artificialem caelestem.</i>	303

V. Libri Historici, Geographici, &c.

A mati (Jo. Maria) <i>de Principe Templo Panormitano Libri XIII.</i>	289
Anonymi <i>Elogium Jacobi Augusti Franckensteinii, J. U. D.</i>	46
<i>Ludovici Christiani Crellii, Philosophi Lipsiensis, de Vita & rebus gestis Clementis XI, Pontificis, Libri sex.</i>	92
<i>Memoria arcana Aula Gallica.</i>	97
<i>Specimen Relationis de utroque statu, tam Ecclesiastico, quam Politico, Civitatis Hamburgensis, qualis olim fuit a tempore Caroli M. usque ad tempora Friderici III, Imp.</i>	192
<i>Vita Wilhelmi I, Principis Auriaci. Pars I, II, III.</i>	250
<i>Index Alphabeticus pictorius.</i>	256
<i>Memoria Aula Hispanica ab A. 1679 ad 1681.</i>	399
<i>Libellus, quo praesens rerum Hibernicarum facies delineatur.</i>	503
Behrens (Conr. Bertholdi) <i>Supplementa & Emendationes Historiae generosissima gentis Steinbergica.</i>	581
Bbbb 2	Bello-

- Bellorii (Jo. Petri) *Vita Piccherum, Sculptorum, atque Architecto-
rum hodiernorum.* 252
- Bertrami (Jo. Frid.) *Historia critica Joannis a Lasco. Pars II & III.* 582
- Brosii (Jo. Thoma) *Julia Montiumque Comitum, Marchionum, &
Ducum, Annales. Tomi III* 495
- Bruckeri (Jac.) *Historia Philosophica, erotematice exposita. Pars IV.*
124
Pars V. 319
- Calmeti (Augustini) *Historia Lotharingia Sacra & Civilis. Tomi
III.* 337
- Cantelius (Petr. Joseph.) *de Romana Republica.* 324
- Calpari (Hieron.) *Nova & erudita Observaciones Historica, Medica,
& Naturales.* 598
- Duellii (Raynundi) *de Fundatione Templi Cathedralis Austriaco-
Neapolitani Diss.* 130
- Fernandez (Jo. Patricii) *Historica Relatio de Apostolicis Missionibus
Patrum Soc. Jesu apud Chiquitos.* 329
- Henrici IV, Regis Gallia, & Dominorum Villaregii & Puisceusii, ad
Anthonium Fabrum de la Boderis Epistola. 56
- Herttensteinii (Ludov. Bartholemai) *de Serenissima Demus Austria-
ca Principatu in Suevia Observatio historica.* 135
- Hofmanni (Gustav. Christoph.) *Chronologia sacra Librorum Veteris
Testamenti.* 169
- Krausii (Theodori) *Literati Suidnicenses. Pars I.* 331
- Labati (J. B.) *Relatio historica Aethiopiae Occidentalis.* 498
- Langemantelii (Dan.) *Historia Regiminis S. R. I. Liberae Civitatis
Augustanae.* 563
- Lioni (Octavii) *Imagines aliquot celebrium Picorum Seculi XVII.*
253
- Mackii (Jo.) *Memoria.* 395
- Manelmi (Evangelista) *de Quibusdam gestis in Bella Gallico Ill. Viri,
Francisci Barbari, Commentariolum.* 559
- Marchesii (Georg. Viviani) *Monumenta Virorum illustrium Gallia
togata.* 261
- Martene (Edmundi) & Ursini Durandi *veterum Scriptorum & Mo-
numentorum Historicorum, &c. Collectio. Tomus V, VI, VII.* 49
De

RERUM NOTABILIORUM.

Aquam in vulneribus solidarum partium sanandis applicandi modus. 271
 Aqueus oculorum humor an re- generetur? 273
 Aquilatum nidi in montibus Py- renais. 514
 Arabum Philosophia illustrata. 320
 Aratio prima qualis esse debeat? 310
 Archagatus unde Romanis invi- sus? 305
 De Archi-Episcopi titulo Diff. 244
 Architectorum aliquot vita. 252
 Arcimbaldi (Jo. Aug.) *Litora In- dulgentiarum edita.* 176
 Arcus & columna quinque ordi- num quomodo delineanda? 120
 Areosti (Lud.) vita. 263
 fortuna scenica. 12
 de eo singularia. 12
 seq.
 (Horat.) vita. 263
 Arithmetice Elementa tradita. 607
 Arlequinus nobilitatis juribus da- natus. 10
 d'Arpino. (Joseph. Caf.) pictoris vita. 254
 De Assisi (Franc.) miraculis ju- dicialium. 534
 Asterismorum & signorum cele- stium, eorumque characterum, origo. 308

Asterius (Tertius Ruf. Apron.) in- ceptus Sallustii glossator. 583 b
 Athenagoræ Apologeticus qua- tate scriptus? 522
 Atomismus ab injustis Peripate- ticorum censuris vindicatus. 380 seq.
 Aubains unde dicti? 259
 Augustanz urbis regimen quale? 563
 Austriacæ Domus in Suevia Prin- cipatus assertus. 135 seq.
 In Austriacis ditionibus successu- faminea omni tempore fuit usitata. 217
 Axehelmii (Jo.) scripta. 352
 de Ayala (Jo. Interisani) Epistole edita. 401

B.
 Bagnionii (Jo.) pictoris vita. 256
 De Baptismo prisca Ecclesia Diff. 243
 Hæreticorum quid sentiendum? 346
 De Barattaria observatio. 586
 Barbari (Franc.) gesta in bello Gallico descripta. 560 seq.
 scripta. 561
 Lithellus editus. 562
 Barbeyracii (Jo.) *Opuscula junctim edita.* 179 seq.
 Barbierii (Jo. Franc.) pictoris vi- ta. 256
 Barocci (Frid.) pictor nobilis. 253

I N D E X

Bartoli (<i>Dan.</i>) <i>vita.</i>	263	<i>h</i> Breviarium Romanum Com- mentarius editus.	202 seq.
Bazii (<i>Jo.</i>) <i>vita & scripta.</i>	350	Britannix Proceres, regnante Gui- lielmo & Anna, descripti.	396
Beccensium Abbatum VII gesta edita.	55	Brixienfis urbis fata.	561
Behmii (<i>Mich.</i>) <i>de Indigenatu Po- lonia Diff. recusa.</i>	133	Brunelli <i>de Ordinibus Religioſe Sententia edita.</i>	55
Belli Sacri Historia continuata.	53	Brunneri (<i>Mart.</i>) <i>Orat. in funere Seizgelii edita.</i>	352
Berengarii, Theologi, historia.	292	Brunquelli (<i>Jo. Sal.</i>) <i>Jurispru- dentiam illustrandi consilium.</i>	601 seq.
Bernii (<i>Franc.</i>) <i>vita.</i>	263	Buchneri (<i>Godofy.</i>) <i>Epistola edita.</i>	231
Bernini (<i>Jo. Laur.</i>) <i>pictoris vita.</i>	256	Buddæi (<i>Nic.</i>) <i>scripta.</i>	353
Beroaldi (<i>Phil.</i>) <i>vita.</i>	263	Bufonites, lapis fictitius.	150
Bertrami (<i>Jo. Frid.</i>) <i>scripta pro- missa.</i>	583	Bulla collaris Romanorum unde dicta?	215
Bestiz utrum sint rationis exper- tes?	428	Bure (<i>Catharina</i>) <i>scripta.</i>	353
Bezzæ (<i>Theodori</i>) <i>Epistola II edi- ta.</i>	610	Burei (<i>Andr.</i>) <i>scripta.</i>	352
Bezoaris Occidentalis ferax ca- pricorva.	150	Burneti (<i>Gilb.</i>) <i>elogium.</i>	397 seq.
Bibliotheca Matth. Corvini car- mine descripta.	133	testamentum & e- pitaphium.	399
Blesensis (<i>Petr.</i>) <i>vita & scripta.</i>	294	C.	
Boehmii (<i>Mart.</i>) <i>Dissertationes recusa.</i>	132	Cabbala Judæorum descripta.	126
Boilæi Historia flagellantium in compendium redacta.	292	Calcagnini (<i>Calii</i>) <i>vita.</i>	263
Bonaventuræ, Cardinalis, stultitia notata.	534	Campani (<i>Jo.</i>) <i>scripta.</i>	353
De Borufforum jure singulari Diff.	132	Canonici quinam olim dicti? 202 Seculares an ad benefi- cia apti?	494
Bothuidi (<i>Jo.</i>) <i>scripta.</i>	350	Canonicorum Abemensem anti- quitas.	ibid.
Breviaria in Ecclesia Romana va- ria.	203	In Cantica Canticorum an Com- mentarium scripserit Cassiodo- rius?	6
Breviarium quid sit? unde dictum?	202 ibid.		

Capit.

RERUM NOTABILIORUM.

Capillos pulvere inspergendi mor- dorifus. 502	de Champe (Steph.) vita & scri- pta. 592 seq.
Capricerva bezoaris occidentalis ferax. 150	Chavignius refutatus. 217
Caroli M. in Philosophiam me- rita. 321	Checcotius (Jo.) laudatus. 406
IX, Reg. Sacc. in literas merita. 349	Chelidonium lapis fictitius. 150
De Caroli Crassi anno coronatio- nis Diff. 560	Chemnitius (Bogisl. Phil.) sub no- mine Hippoliti a Lapide num- lateat? 239 seq. 349 seq.
Carpesani (Franc.) Commentaria suorum temporum edita. 155	Chiquitorum mores ritusque de- scripti. 329
Carracci (Augustin.) pictor nobilis 253	De Choineciz urbis constantia Diff. 132
Cartusienfis Ordinis Historia edi- ta. 55	Chrillus per piaculare Vet. Test. sacrificium demotatus. 32
Caruncule in urebra a gener- rhea generatæ. 356	an a Tiberio inter Divos relatus? 242
Cassiodorus (M. Aur.) an scripse- rit Commentarium in Canti- cum Canticorum? 6	an passione sua sibi ali- quid promeruerit? 316
ejus Opera denuo e- dita. 1 seq.	Chronici morbi quomodo curan- di? 414
locæ quadam e- mendata. 4	Chronologia sacra librorum Vet. Test. stabilita. 170 seq.
vita. 7	Chytræi (Dav.) ad Monavium E- pistola edita. 610
Catechumeni baptizati an sint de Ecclesia? 68	Ciceronis Orationes denuo edita. 246 seq.
Cathedrale Templum Austriaco- Neapolitanum quando & a quo fundatum? 130 seq.	Circuli quadrature nove tres. 576
ejus Antistites. 131	De Clemente Alexandrino judi- cium. 243
Catrou (Franc.) laudatus. 103	Clementis XI, Pont. Max. vita de- scripta. 97 seq.
Cavazzi (Jo. Ant.) in Conchenses terras itinera. 500	scripta. 99
Caveræ subterraneæ. 152	De Closelii Card. ex urbe Vien- nensi velegatione Anecdota. 586
	Cluniacensis (Petr.) vita & scri- pta. 294
	Cccc 2 Cœli-

I N D E X

Coelibatus an sit matrimonio praeforendus ?	428	De Constantini M. Baptismo & Donatione Diff.	243
De Coemeteriis veterum Christianorum Diff.	243	Copernicanum Systema laudatum.	308
Cœnobitis vivendi norma praescripta.	194 seq.	gnatum.	417
Coggeshale (Radulphi) Chronicon Terra Sancta editum.	53	Cornelius Nepos Italice versus.	248
de Rebus Anglicanis libri editi.	ibid.	De Cornibus feminarum varia.	428
Columnæ & arcus quinque ordinum quomodo delineandi ?	120	Corporis & anima conjunctio qualis ?	302, 608
Comuenæ (Anna) historia.	293	partes solida unde sint composita ?	303
Comœdiæ in Italia quæ olim ratio fuerit ?	9	Corpus ex quibus vasis constat ?	157
Comœdiarum Italicarum Catalogua.	ibid.	semel motum, an in infinitum moveatur, nisi impediat ?	115
Conchenſis regio descripta.	500 sq.	Corruptio hominis duplex.	44 seq.
Conciliorum origo.	67	Corvini (Matth.) in rem literariam morita.	133
Concilium quid sit ?	65	Bibliotheca.	ibid.
quibus personis conſiſtet ?	ibid.	Corvinus lapis ficticius.	150
quis convocet ?	66	De Cofacis Diff.	132
œcumenicum an sit infallibile ?	67 seq.	Coschwitzii ductus salivales an genuini ?	600
an sit supra Papam ?	344	Courayerii Epistola edita.	231
Ad Concilium universa Ecclesia provocatio Gallorum.	524	Crellii (Lud. Chr.) vita & scripta.	93 seq.
Concionatoribus in quantum auditorum vitia reprehendere liceat ?	181	Cubi duplicatio nova.	576
Conradus Salicus an perpetua lege filiis jus succedendi in Feuda tribuerit ?	411 seq.	De Cultu Imaginum Libri cujus jussu scripti ?	245
		Cuprum quomodo producendum ?	359
		De Curoniz factis Diff.	132
		Cyrilli vita S. Sabæ fabulosa.	244
		D. Da-	

RERUM NOTABILIORUM.

D amiani (Petr.) vita & scripta.	293
Danica Ecclesia quando primum reformata?	174 seq.
Degradationis Clericorum qua cerimonia olim fuerint usitata?	259
Demonstratio an latine pateat ratiocinatione?	75
<i>Mathematica an ad Syllogismum referenda?</i>	82
De Denario Petri. Britannico Diff.	292
Descensus Christi ad inferos vindicatus.	91 seq.
De Desiderii, Longob. Regis, anno primo regni. Diff.	560
Deus an interdum ex arbitrio agat?	185
<i>ejus epitheta & synonyma.</i>	44
<i>essentia demonstrata.</i>	164
<i>bonitas demonstrata.</i>	183
<i>existentia demonstrata.</i>	427
Diaboli in magos imperium exemplis demonstratum.	143
Diaconi (Pauli) gesta Episcoporum Metensium edita.	339
Per Dialogos Philosophiam tradendi ratio.	109
Dictatus Papa unde?	293
De Disciplina veteri Ecclesiastica Diff.	243

Divortio an fundamentum praebeat sterilitas uxoris?	399
De Dominici miraculis iudicium.	533
De Dominiorum Jure Diff.	169
Dotalitii Jus in Gallia quando receptum?	259
Dresigii (Sigism. Frid.) cum M. Georgio controversia.	89
Ductus salivales a Coschwitzia descripti an sint genuini?	600
Duella num antiquis cognita?	179
De Duellis medio aeo funestis Diff.	340
Duellorum origo.	180
<i>moralitas.</i>	ibid.
De Dupinii (El.) Bibliotheca Ecclesiastica iudicium.	543 seq.
Durandi (Dav.) in Plinii Praefationem merita.	408 seq.
Düreri (Alb.) pictoris vita.	257
Durities corporum minimorum unde?	118
<i>ejus ratio.</i>	ibid.
van Dyck (Ant.) pictor nobilitas.	253

E bion num nova inter Christianos Secta auter fuerit?	523
Ebur an comprimi possit?	114
Ecclesia quid sit?	68
<i>num sit infallibilis?</i>	69
Sub Ecclesia militante an sint homines peccatores baptizati?	68
De Ecclesiae Autoritate liber promissus.	426
Ecce 3	Eccle-

I N D E X

<i>Ecclesiasticæ & civilis potestatis limites.</i>	530 seq.	<i>Epternacenſia Chronica edita.</i>	4
<i>Ecclesiastici genuini num ſunt in Eccleſia Proteſtantium?</i>	121 seq.	<i>Epternacenſis Monaſterii libertas vindicata.</i>	ibid.
<i>Annales editi.</i>	222 seq.	<i>De Eklæz Libris varia.</i>	549 seq.
<i>Eccleſiaſtico Doctore qua in Magiſtratum potestas competat?</i>	180	<i>Eſtheræ Liber a quo ſcriptus?</i>	551 seq.
<i>Eccleſiaſticorum Scriptorum Hiſtoria generalis edita.</i>	541 seq.	<i>de ejus ſenſu Bibliſco Diſſ.</i>	231
<i>Eclectica Philoſophia propoſita.</i>	218	<i>Ethnicorum ſtudium imitandi Chriſtianos.</i>	522
<i>Eclipſis Solaris obſervatio A. 1726.</i>	219	<i>Evangelistarum Hiſtoria Critica.</i>	555 seq.
	A. 1734. 280	<i>De Exauctoratione Wenceslai Imp. Acta edita.</i>	59
<i>Luna obſervatio A. 1726.</i>	363	<i>De Exceptionibus Diſſertationis recuſa.</i>	14 seq.
<i>Educatio infantum commendata.</i>	428	<i>Excerptendi nova methodus.</i>	285
<i>Edzardi (Seb.) ſcripta igne combuſta.</i>	498	<i>Ab Excommunicatione immunes ſunt Reges Gallia.</i>	259
<i>Ekkeyardi de Expugnacione Hieroſolymitana Liber editus.</i>	53	<i>Officiales Gallorum.</i>	260
<i>Elaſticitatis ratio.</i>	117. 119	<i>Expectativarum doctrina illuſtrata.</i>	410 seq.
<i>Electa Domina Joannis qua fuerit?</i>	540	<i>De Expeditionibus cruciatis judicium.</i>	293
<i>De Elementis mundi obſervatio.</i>	233	<i>Circa Experimenta quid obſervandum?</i>	508
<i>Elifabethæ, Henrici IV, Reg. Gall. filia, cur unus tantum in Baptiſmo teſtis adſuiſſe memoretur?</i>	57	<i>De Extemporalitate ſcenica quid ſentiendum?</i>	9
<i>Emigrandi Juris hiſtoria.</i>	177	<i>Extenſio quomodo concipienda?</i>	115
<i>Enandri (Sam.) ſcripta.</i>	352	F.	
<i>De Episcopis Eccleſiarum Lotbaringia Diſſertationes.</i>	338	<i>Facultatum hominis naturalium œconomia.</i>	427
<i>De Episcoporum electione anti-qua Diſſ.</i>	243	<i>Fatum quid ſit?</i>	428
<i>Inter Episcopos & Presbyteros nihil olim discriminis interceſſit.</i>	242	<i>Febris definitio.</i>	159
		<i>cauſa proxima.</i>	ibid.
		<i>Felicitas hominis temporalis quid ſit?</i>	427

Fene-

RERUM NOTABILIORUM.

Benelonii <i>de Arte Pictoria</i> Dia- logi II. editi. 580	Fœminarum <i>successus in ditioni-</i> <i>bus Austriacis omni tempore</i> <i>fuit usitata.</i> 217
Fœrati (M. Ant.) in <i>Orationes</i> <i>Ciceronis mœrita.</i> 246	De Fœminarum <i>cornibus varia.</i> 428.
Fœsti <i>commemorationis S. Willi-</i> <i>brordi Historia.</i> 51	Fontana (Dominic.) <i>architectus</i> <i>nobilis.</i> 253
Fibræ <i>unde oriuntur?</i> 309 <i>quales sint?</i> ibid.	Formicæ <i>an arboribus damnum</i> <i>afferant?</i> 513 <i>pulicem viridium ter-</i> <i>restrium inimica.</i> ibid.
In Fibrarum <i>structura qua sint</i> <i>remedia adhibenda?</i> 304. 307	Formicarum <i>natura.</i> 512 <i>ovula an vero salia</i> <i>sint?</i> 514 <i>ortus.</i> ibid. <i>transformatio.</i> ibid.
Fides <i>simplicitas in quo consistat?</i> 426	Formula <i>Concordia an sit in Da-</i> <i>nia combusta?</i> 369
Fimus <i>cur hieme in campos dedu-</i> <i>cendus?</i> 312	Fornelii (Laur.) <i>carmina.</i> 352
Finlandia <i>literata promissa.</i> 354	Fortuna <i>quid sit?</i> 428
Fistulæ <i>in perinao & scroto unde</i> <i>oriuntur?</i> 356 <i>urethra quomodo callosa</i> <i>evadant?</i> ibid.	Fossilium <i>notiones.</i> 148
Flagellantium <i>Historia in compen-</i> <i>dium redacta.</i> 292	Franckenii (Jo.) <i>scripta.</i> 351
Flamini (Jo. Ant.) <i>vita.</i> 263 <i>(M. Ant.) vita.</i> ibid.	Franckensteinii (Jac. Aug.) <i>vita</i> <i>& doctrina.</i> 46 seq.
S. Florentii <i>Monasterii Salmurien-</i> <i>sis Historia & Chronicon edi-</i> <i>ta.</i> 54	Francorum <i>veterum Annales edi-</i> <i>ti.</i> 54
Florentini (Remig.) <i>Italica Corn.</i> <i>Nepotis versio castigata.</i> 249	Fridericus I Imp. <i>an Papa pede</i> <i>calcatus?</i> 294 <i>ejus mortis genus</i> <i>quale?</i> ibid.
Fluida <i>corporis, an solida, magis</i> <i>deceat Medicum considerare?</i> 507	Frigidæ <i>vis in sanandis viscerum</i> <i>morbis.</i> 270 <i>in consolidandis vul-</i> <i>neribus.</i> ibid.
Fluidorum & <i>solidorum corporis</i> <i>humani mutua in se actio.</i> 158	Frisiæ <i>Orientalis Ecclesiarum fa-</i> <i>ta.</i> 583
Fœmina <i>an ad mule, an ad ca-</i> <i>pra, naturam propius acco-</i> <i>dat?</i> 428	Fron-
Fœminæ <i>erudite exemplum.</i> 352 353	

I N D E X

Frondeurs, <i>factionis Gallica, origo.</i>	594	De Genis <i>varia.</i>	428
Fulberti, Carnotensis Episcopi, <i>dogmata.</i>	292	Geometrix <i>Elementa tradita.</i>	607
G	G.	Georgii (Chr. Sig.) <i>cum M. Divisio controversa.</i>	89
Gallix <i>togata viri illustres recensiti.</i>	262 seq.	Germanicæ <i>lingua Grammatica nova.</i>	287
De Gallix <i>civilibus dissensionibus Commentarii editi.</i>	55	Germanico-Anglicanum <i>Lexicon promissum.</i>	288
Gallorum <i>Jura quadam singularia.</i>	260	Gesta <i>Trevirorum edita.</i>	339
Garetii (Jo.) <i>in Opera Cassiodorii merita.</i>	1	Giordani (Luc.) <i>peccatoris vita.</i>	253
Geddesii (Mich.) <i>Martyrologium Protestantium Hispanorum Latine versum.</i>	515. 526 seq. de eo <i>singularia.</i>	Glandularum <i>tumores epidemici.</i>	599
Gemma <i>quid?</i>	149	Gnomonica <i>fundamentalis & mechanica.</i>	25
Gemmae <i>noctiu lucentes suspensæ.</i>	ibid.	Gnomonicæ <i>tabula nova.</i>	278
<i>vera spuris frigidiores.</i>	150	Goldbergenfia <i>Memorabilia Ecclesiastica edita.</i>	231
<i>an & quomodo tactu & gravitate cognoscenda?</i>	ibid.	Goslariensis <i>Ecclesia turba exposita.</i>	526
Gemmarum <i>species.</i>	148	Gothi (Jona Petri) <i>scripta.</i>	351
<i>generatio.</i>	ibid.	De Græcarum <i>vocum abusu Theologico Diff.</i>	231
<i>usus.</i>	ibid.	Grandimontensium <i>Priorum Historia edita.</i>	55
<i>color unde?</i>	149	Granii (Nic.) <i>vita & scripta.</i>	350
Gemmis <i>an regnum Conchense abundet?</i>	502	Gratix <i>caelestis cum libertate creata concordia.</i>	383
Generatio <i>hominis ex Jobo illustrata.</i>	40 seq.	Gravina <i>Philosophus & homo divus.</i>	405
Genesis <i>Latine & Gallice reddita.</i>	374 seq.	Gregorii M. <i>Papæ ignorantia litterarum.</i>	244
		Grillo-talpx <i>descriptio.</i>	511
		<i>natura qualis?</i>	ibid.
		Grumbachianæ <i>litis historia.</i>	586
		Guarini (Bapt.) <i>vita.</i>	263
		Guillel-	

RERUM NOTABILIORUM.

Guillelmuni (*Domin.*) *vita.* 263
 Gundlingius (*Nic. Hier.*) *refutatus.*
 411
 Gustavi *Adolphi, Reg. Succ. in literas*
merita. 349 seq.
 Gyllenstolpe (*Mich. Wexiomis*) *scri-*
pta. 352
 Gyraldi (*Jo. Bapt.*) *vita.* 263

H H.
 Hæretici *num sint in Ecclesia?* 68
 Hæreticorum *quos sint genera?*
 345 seq.
 Hambræi (*Jon.*) *vita.* 351
 Hamburgealis *Civitatis Historia*
antiqua promissa. 192
 Hebræarum *literarum cognationes*
demonstratae. 418 seq.
 vocum difficiliorum si-
 gnificatus explicati. 420 seq.
 De Hebræarum *literarum signifi-*
catione hieroglyphica Epistola
edita. 231
 Hebraicum *Lexicon editum.* 605
 Hælenæ *inventio crucis Christi in*
fabulis numeranda. 243
 Hænicus IV, *R. Gall. Jacobo I,*
R. Angl. amicissimus. 57
 an Charlot-
tam Margaritam Montmor-
anciam clam ex adibus Aurasio-
nensem in Galliam reduci jusse-
rit? 58
 ejus Epistola
edita. 56
 Heraldica *versibus propostu.* 325 seq.

Supplem. Nov. Act. Er. T. I.

Herbarum *subacidarum & suba-*
mararum in scorbuto usus. 571
 Herpes *ut debeat profligari?* *ibid.*
 ejus varia species, harum-
 que signa. 570
 Ex Hibernia *quæ emolumenta in*
Angliam redundant? 503
 Hibernicarum *rerum præsens fac-*
ies delineata. *ibid.*
 Hibernis *quæ cum exteris commer-*
cia? 504
 Hierarchia *Ecclesiæ Monarchica sta-*
bilita. 344
 Hieronymi *navi.* 244
 De Hierosolymitana *expeditione*
Scriptores varii edidi. 55
 Hispanicæ *aule facies descripta.*
 450
 Historiæ *Ecclesiastica definitio.* 407
 Histrones *quales olim fuerint?* 9
 Hochzeit *quid olim denotaverit?* 585
 Hoffmanni (*Jo. Ad.*) *in Jobi expo-*
sitionem merita. 34 seq.
 (Jo.) vita & scripta. 332
 Hominis *generatio ex Jobo illustra-*
ta. 40 seq.
 corruptio duplex. 44 seq.
 De Honoris *defensione Diff.* 179
 Honorius *Papa Monothelismi ac-*
cusatus. 245
 Horologiorum *solarium descriptio.*
 278
 Ad Hofium (*Stanisl.*) *Epistola MStæ*
variorum edita. 232
 Hofmannus (*Gust. Christ.*) *landa-*
tus. 169
 D d d d Hofman-

I N D E X

Hofmanni cum Koblerisio contro- versa. 170	Jznicicii (Petri) de Vincis Hunga- rie Diff. recusa. 133
Hottomanni (Franc.) Legum Rom. Enumeratio recusa. 212	de Certaminibus & premiis Poetarum Diff. edita. ib.
de Magistrati- bus Rom. Descriptio recusa. ibid.	Janfeniani an sint in numerum He- reticorum referendi? 342
de Senatu Li- bellus recusus. ibid.	Janfenius plagii accusatus. 591
Descriptio JC- torum, qui a Pomponio enume- rantur, recusa. ibid.	Haereticis adscriptus. ibid.
Formularum antiquarum Reliquia recusa. ibid.	Idealistarum ineptia. 111
S. Huberti Monasterii Andaginenfis Historia edita. 51 seq.	De Idiotalinis dictionis Nov. Test. Dissertationes edita. 88 seq.
Humidum aerum quomodo san- guinis admisceatur? 506	De Jejunii veteris Ecclesia Diff. 243
Humores oculorum an regeneren- tur? 273	Ignatii Epistola omnes ficticia. 242
Hypatia, Philosopha, an fuerit Isi- dori uxor? 129	Ignes subterranei. 152
Hypochondriacum malum quotu- plex? 305	eorum iter. ibid.
in ea qualis usus	Ignorantia literarum inexcusabilis. ejus origo & divisio. ibid. 281
lactis? 306	Immortalitas anima asserta. 428
thermarum? ibid.	Imperatores Christiani quibus olim titulis mactati? 244
In Hysterico malo consummari qualis usus venesectionis? 585	De Indigenatu Polonia & Prussia Regia Diff. 133
Hystericum malum quotuplex? 305	Indulgentiarum litera edita. 176
I.	Infallibilitas Pont. Rom. asserta. 342
Jacobi II, R. Angl. ingenium de- scriptum. 396 seq.	Ingenii acumen quid? 85
Jznicicii (Petr.) de Matth. Corvini in rem literariam meritis Diff. recusa. 133	Ingeniorum varietas an a locorum aut temporum diversitate pegen- da? 281
	Innocentiam probandi modi varii. 292
	Investitura Feudalis quid sit? 412
	Invocationis Sanctorum origo & progressus. 244
	De Joanna Papissa narratio num vera? 245
	Joan-

- RERUM NOTABILIORUM.

Joannes Apostolus an in fervens oleum conjectus?	523
Joannis Epistola II a quo & ad quem scripta sit?	536 seq.
Aufriaci historia exposita.	400
Jobus an re vera extiterit?	36
est Patronus luc ventrea laborantium.	38
typus prima Ecclesia.	423 sq.
ejus vita.	36 seq.
Liber a quo scriptus?	38 seq.
nova Expositio edita.	34 seq.
stilus qualis?	38
Commentatores recensiti.	39
loca quadam illustrata.	40 seq.
veritas asserta.	552
Jornandes de Getarum origine de- nuo editus.	5
Josue Libri historia.	548
Isthmenii (Is.) scripta.	553
Judithæ Liber an Canonicis adscri- bendus?	551
Juliaceus rerum Annales editi.	496
Juno Lucina unde Sospita dicta?	333
ejus effigies qualis? ib.	
De Juramento Promissorio questio illustrata.	315
Jureconfulti, quos Pomponius pro- fert, enumerati.	216

Jureconfultorum superioris ævi ca- talogus.	294
veterum de jure sentiendi diversitas.	612 seq.
Juris Natura principium.	168
Publici Scriptorum Bibliotheca edita.	596 seq.
Romani vocabula quando pri- mum in fora Germanica ir- pserint?	584 b
Jus Natura hypotheticum illustra- tum.	236 seq.
Justificatio quid sit?	108

K.

K eleri (Pauli) Descriptio topogra- phica vinearum Hungaria edi- ta.	133
Kexleri (Sim.), Mathesis unversa MSta.	353
Kitschii (Henr.) de Magistratibus Rom. Liber recusuf.	212
Kizingensis Monasterii historia.	586
Kohlreiffii cum Hofmanno contro- versia.	170
Kriegkii (Ge. Nic.) vita & scripta.	90 seq.

L.

L achrymis Diff.	428
Lactis usus in malo hypochondriaco.	306
De Læsi in ledentem jure Diff.	169
Lanfranius (Jo.) pictor nobilis.	253
Langemantelii (Dan.) Historia re- gimini Augustani edita.	563
a-Lapide (Hippol.) quis fuerit?	239.
349 seq.	581

INDEX

<i>a Lapide (Hippol.) nominis origo.</i>	187
239 seq.	
<i>De Lapide Philosophorum iudicium.</i>	427
<i>Lapides aliquot fictitii enumerati.</i>	150
<i>varii in partibus anima-</i>	
<i>lium.</i>	ibid.
<i>figurati.</i>	151
<i>Lapidescentes succi.</i>	149
<i>Lapidescere quomodo materia di-</i>	
<i>versa possint?</i>	360
<i>Lapidum species.</i>	148
<i>generatio falsa.</i>	ibid.
<i>usus.</i>	ibid.
<i>an dentur semina?</i>	360
<i>vegetatio falsa.</i>	ibid.
<i>a Lalco (Jo.) historia.</i>	582 seq.
<i>Latina lingua sub Rudolphi I ad huc</i>	
<i>atate usitata fuit in Protocolis.</i>	584 b
<i>De Latinismis Nov. Test. controver-</i>	
<i>sa.</i>	89
<i>Laurelii (Olas) scripta.</i>	352
<i>S. Laurentii Monasterii Leodiensis</i>	
<i>Historia edita.</i>	52
<i>Lazzi quid sit Italici in scena?</i>	11
<i>Lectio Nobilis, Waldensum car-</i>	
<i>men editum.</i>	293
<i>Leges Rom. ad Indicem Labitti in</i>	
<i>ordinem redigendi consilium.</i>	611
	seq.
<i>Lenzi (Jo. Camuti) scripta.</i>	951
<i>Leodiensia Chronica edita.</i>	52
<i>Leodiensium Pontificum gesta edi-</i>	
<i>ta.</i>	51
<i>De Libero arbitrio controversia.</i>	300
<i>Libertas hominis asserta.</i>	187
<i>Librorum suppositorum inter Chri-</i>	
<i>stianos causa.</i>	531 seq.
<i>Lien an ex corpore excindi possit</i>	
<i>salvo animali?</i>	274
<i>Lignicenses Annales editi.</i>	206
<i>Ad Limborchium Epistola Lockii</i>	
<i>edita.</i>	286
<i>Lioni (Ottav.) pictoris vita.</i>	254
<i>(Lud.) pictoris vita.</i>	ibid.
<i>E Literis quos fructus percipiat</i>	
<i>Respublica?</i>	180
<i>Loci Theologici quid sint?</i>	62
<i>Lockii (Jo.) Opera varia edita.</i>	284
	seq.
<i>Logica mathematice exposita.</i>	587 seq.
<i>De Lojolæ (Ignat.) miraculis judi-</i>	
<i>cium.</i>	534 seq.
<i>Loquela quomodo per intervalla</i>	
<i>amitti & recuperari possit?</i>	362
<i>Lotharingæ Historia edita.</i>	338 seq.
<i>De Lotharingæ Ecclesiarum Episco-</i>	
<i>pis Dissertationes.</i>	338
<i>Lotharingæ Domus origo.</i>	338 seq.
<i>Ludovici XIV. Gall. Reg. impuberis</i>	
<i>aula descripta.</i>	593
<i>De Ludovici II. Imp. nova Epocha</i>	
<i>Diff.</i>	560
<i>XI. Gall. Reg. gestis sin-</i>	
<i>gularia edita.</i>	51
<i>Lullii (Raym.) vita & Philosophia.</i>	324
<i>Lumen an corpus?</i>	113
<i>Lunæ imagine cur insignitus fue-</i>	
<i>rit Rom. Senatorum calcens?</i>	216
<i>Lutherus an societatem cum diabo-</i>	
<i>lo inierit?</i>	144

M: Mac-

RERUM NOTABILIORUM.

M accabæorum <i>Libri an sint Canonici adscribendi?</i>	554	Marpergerus (Bern. Waltb.) <i>laudatus.</i>	28
Mackii (Jo.) <i>in Britanniam mortua.</i>	396	De Marquiffi <i>titulo Diff.</i>	340
Maffei (Scip.) <i>Comædia Italis commendatiffima.</i>	11	Marfilii (Aloys. Ferd.) <i>vita.</i>	263
Magi <i>a diabolo per aerem deportati.</i>	143	Martini (Olai) <i>vita & scripta.</i>	350
Magia <i>an ad causas naturales referenda?</i>	142	(Emam) <i>Carmen & Epistola edita.</i>	401 seq.
De Magia <i>argumentum illustratum.</i>	428	<i>ejus vita.</i>	402 seq.
De Magiftris <i>Pruffiæ Generalibus Diff.</i>	132	Martyrologium <i>Proteftantium Hispanorum editum.</i>	515
Magnetis <i>declinatio quomodo invenienda?</i>	26	Maltrichtii (Gorb.) <i>Epifome Juris Canonici.</i>	293
Magni (Jona) <i>scripta.</i>	351	Materia <i>subtilis Carteffi.</i>	112
Malachiz <i>de Pontificibus Rom. vaticinia expofita.</i>	294	<i>elasticitatis caufa.</i>	117. 119
Malebranchii <i>de origine idearum fententia impugnata.</i>	286	<i>an Aristoteli fuerit nota?</i>	114
Mali <i>origo explicata.</i>	182 seq.	<i>aere subtilior qualis?</i>	112
Malpighii (Marc.) <i>vita.</i>	263	<i>unde probetur?</i>	ibid.
Mancelini (Evangelifta) <i>Commentarius hiftoricus editus.</i>	561	Materiz <i>exiftentia an operofe probanda?</i>	111
Manfredi (Eufach.) <i>vita.</i>	263	<i>subtilis vis.</i>	113
Manichæorum <i>Galliæ doctrina.</i>	292	Mathematica <i>methodus explicata.</i>	384
De Manuum <i>impofitione Diff.</i>	243	<i>ad Logicam applicata.</i>	587 seq.
Maratti (Cur.) <i>pietoris vita.</i>	256	<i>demonftratio an ad Syllogifmum referenda?</i>	82
Mariz <i>Virginis inepta laudes tributa.</i>	61 seq.	Matius <i>refutatus.</i>	376
Ottonis III <i>Imp. uxoris vivicomburium in fabulis habendum.</i>	292	S. Matthiz <i>Trevirenfis Chronici Fragmentum editum.</i>	51
Marinorum <i>genera.</i>	151	Matthiz (Jo.) <i>scripta.</i>	351
<i>origines.</i>	ibid.	Mayeri (Jo. Frid.) <i>Ectoge Evangelica edita.</i>	314 seq. 367
		Mazarinò <i>Card. qua patria fuerit?</i>	395
		Dddd 3	Melanch-

I N D E X

Melanchthon, <i>an societatem cum diabolo inierit?</i>	144	Monades <i>quid?</i>	164
Meridiana <i>linea ut invenienda?</i>	26	Monadum <i>demonstratio.</i>	ibid.
Merigi (<i>Mich. Ang.</i>) <i>pietor nobilis.</i>	253	<i>usus.</i>	ibid.
Messeni (<i>Jo.</i>) <i>vita & scripta.</i>	350	Monasteriorum <i>aliquos Historie edita.</i>	51 seq.
Metallorum <i>semina num dentur?</i>	360	Monastica <i>vita cur dissuadenda?</i>	198 seq.
Methodus <i>demonstrativa an sit Mathematica?</i>	232	<i>ejus historia descripta.</i>	194
<i>Mathematica explicata.</i>	384	<i>origo.</i>	195
Micrologus <i>an inter scriptores referendus?</i>	202	<i>de ejus moralitate judicium.</i>	197 seq.
Mignardi (<i>Petr.</i>) <i>pietoris vita.</i>	578 seq.	In Monstris <i>qualis cluceat ordo?</i>	415
De Militia <i>veterum Romanorum Dissertationes.</i>	325	Morbi <i>chronici quemado sanandi?</i>	414
Miltopæi (<i>Mart.</i>) <i>Orat. in funere Kexleri edita.</i>	353	Morborum <i>spasmodicorum remedia.</i>	305
Ministorum <i>verbi divini studia ut instituenda?</i>	610	<i>laudes & vituperia ut limitanda?</i>	415
Miracula <i>Missionariorum apud Chiquitos.</i>	330 seq.	Morbus <i>quid sit?</i>	158
De Miraculis <i>Diff.</i>	285	Morlachorum <i>vermes cutanei.</i>	599
<i>Pythagora & aliorum judicium.</i>	533 seq.	Morum <i>origo qua?</i>	428
Missionum <i>Apostolicarum apud Chiquitos Historia.</i>	329 seq.	Mosaicorum <i>Scriptorum historia.</i>	547
Mœlnensis <i>civitatis Chartularium editum.</i>	584 b	Moshemii (<i>Jo. Laur.</i>) <i>Dissertationes Hist. Eccles. edita.</i>	515
De Molineti <i>vita & scriptis Epistola edita.</i>	281	Motum <i>corpus an in infinitum moveatur, nisi impediatur?</i>	115
Monachi <i>ad literas parum apti.</i>	200	Motus <i>spasmodici unde oriantur?</i>	305
SS. Monachorum <i>Acta edita.</i>	55	<i>quem corpus perdit, an in aliud propagetur?</i>	117
De Monachorum <i>origine Diff.</i>	243	Muhammetana <i>religio quantum impedimenti Philosophia objecerit?</i>	320
		Muhlii (<i>Henr.</i>) <i>more.</i>	174
		Mundrecht <i>quid denotet?</i>	586
			Mylic-

	P.	
De Pachtio Jure Diff.	169	Pfaffii (Christ. Matth.) in Spence-
Palladii Theatrum Olympicum de-	12	rum de LL. Hebr. merita. 297
scriptum.		Philippus Imp. num fuerit Christia-
Panorinitanz urbis historia descri-	289	nus? 243
pta.		Philo Judæus cur ab Hieronymo
Panormitani Templi Cathedralis	289 seq.	inter Scriptoris Ecclesiasticos sit
historia.		velatus? 558
Paralipomenon Librorum quis fue-		ejus in Philosophiam merita.
rit autor? 549		125
Parisiensis curia quanto olim in ho-		Philologicarum Dissertationum Col-
nore fuerit? 260		lectio edita. 385 seq.
De Parisii Abbatis miraculis judi-		Philosophi & Politici comparatio.
cium. 533		431
Parvi (Lamb.) Leodiense Chronicon		Philosophia Wolfiana Tab. compre-
editum. 52		hensa. 217 seq.
Patrum Ecclesia quæ sit autoritas?	71	Arabum illustrata. 320
		Scholasticorum illustra-
vita enarrata. 243		ta. ibid.
De Patrum Philosophia quid sen-		Platoniorum veterum
tiendum? 128		illustrata. ibid.
Paulini (Laur.) vita & scripta 350		an viros suppeditet ad
Paulus Apostolus an fuerit Philoso-		adversa perferenda? 427
phus? 127		Ecclesiæ. 288
ejus Epistola quomodo intelli-		De Philosophia Scholastica judi-
gi possint? 285		cium. 323
Pelargi (Christ.) vita & scripta. 332		Ex Philosophia Platonica qua in
Peregrinationes quid conferant ad		Ecclesiam damna redundaverint?
scientiam medicam augendam?		518 seq.
509		Philosophiæ Judæicæ historia de-
Perionii (Joarb.) de Rom. & Græc.		scripta. 125
Magistratibus Libri recens. 212		Christianorum veterum
de eo judicium. 215		historia descripta. 127
Petræi (Eskollii) vita & scripta. 351		Scholasticæ ortus. 322
Petreji (Petri) scripta. 350		Philosophiam per Dialogos traden-
Petri Divensis gesta Abbatum Bec-		di ratio. 109
censum edita. 55		Philosophorum, Scholasticorum vi-
		ta & scripta. 322 seq.
		Phle-

RERUM NOTABILIORUM.

Phlebotomia <i>sæpius repetita noxa.</i>	Pontifex Rom. <i>an sit dominus univ-</i>
304	<i>sa Ecclesia?</i> 235
Picturæ <i>Comitum Chronica edita.</i> 54	Pontificis Max. <i>ritibus, unde ortus?</i>
Pictorum <i>aliquot vitæ.</i> 252 seq.	243
<i>imagines.</i> 254	Pontoppidanus (<i>Eric.</i>) <i>laudatus.</i> 173
Pilularum <i>Gberlii in obstructionibus</i>	seq.
<i>usus.</i> 307	Pori <i>an in omnibus corporibus?</i> 114
La Placette (<i>Jo.</i>) <i>laudatus.</i> 107	Pororum <i>figura non temere definiti-</i>
Plagia <i>Jansenii.</i> 591	<i>da.</i> ibid.
Ex Platónica <i>Philosophia qua in Ec-</i>	Possardi (<i>Wilb.</i>) <i>de Athen. Magistrat.</i>
<i>clesiasticam damnare redundaverint?</i>	<i>Liber recusur.</i> 212
318 seq.	Præcocius <i>ingentis exemplum.</i> 99
Platonicorum <i>Philosophia illustrata.</i>	Primatus <i>Hispaniarum vindicatus.</i>
320	145
Pleinifini (<i>Jo. Hercul.</i>) <i>Historia edi-</i>	Propheticorum <i>Librorum historia</i>
<i>ta.</i> 340	<i>critica.</i> 553 seq.
Plinii (<i>C. Sec.</i>) <i>Histor. Nat. Prefatio</i>	Protestantium <i>Ecclesia num geminis</i>
<i>edita.</i> 408 seq.	<i>Ecclesiasticis gaudeat?</i> 121 seq.
Podagræ <i>causa materialis qua?</i> 416	Prævenzale (<i>Marcell.</i>) <i>pictoris vita.</i>
De Podolatiâ <i>Papa judicium.</i> 244	254
De Poetarum <i>certaminibus & præ-</i>	Psalmi <i>an omnes a Davide profecti?</i>
<i>miis Diss.</i> 193	342
Poli <i>elevatio quomodo invenienda?</i> 26	Psychologiæ <i>elementa tradita.</i> 607
Politici & <i>Philosophi comparatio.</i> 431	Pufendorfius (<i>Sam.</i>) <i>male tractatus.</i>
De Polonicis & <i>Præssia Regis Indi-</i>	498
<i>genatu. Diss.</i> 133	Puisieuilli <i>Epistole editæ.</i> 56 seq.
De Polonicis <i>quibusdam singulari-</i>	Polices <i>virides terrestres arboribus</i>
<i>bus Diss.</i> 132	<i>noxii.</i> 513
Polygamia <i>an Christianis ullo casu</i>	<i>formica persequuntur.</i> ibid.
<i>permissa?</i> 399	Pullinus (<i>Nic.</i>) <i>pictor nobilit.</i> 243
Polygona <i>ut in plano describendâ?</i>	De Pythagoræ <i>miraculis judicium.</i>
576	533
Pontifex Rom. <i>an sit legitimus Petri</i>	Q
<i>successor?</i> 69 seq.	Quadraturæ <i>circuli quot?</i> 576
<i>infallibilis in</i>	Quantitas <i>continua quid sit?</i> ibid.
<i>rebus fidei?</i> 70: 342	<i>an ex punctis in-</i>
<i>an possit extraxerit ab</i>	<i>divisibilibus constet?</i> ibid.
<i>nonizatione Sanctorum?</i> 70	
Supplem. Nov. A&E. Er. T. I.	Eccc

Quænellista an in numerum Hæreticorum sint referendi? 342
de Quæsnoy (Erana.) sculptor nobilis. 253

R.

Raji (Jo.) epitaphium. 432
Rami (Petr.) opiniones Theologica. 610
Ratiocinatio idealis objectiva. 86
Ratiocinationes an omnes ad Syllogismos referri queant? 80
Rationis & fidei in mysteriis concentus. 376
Ravensteyn (Judois) cum Tappero controversia. 300 seq.
Refractionis motus ratio. 117
Regalæ Jus competit Gallorum Regibus. 261
Reinari (Herm. Sam.) in Jobi expositionem merita. 94 seq.
Religionem examinandi necessitas per Epistolæ expedita. 528 seq.
Religionis quale sit fundamentum? 182 seq.
veritates primaria Catechetice propofita. 328 seq.
Remedia cujusvis nature accommodanda. 267
morborum spasmodicorum. 305
Remediorum uſuatorum compositiones non temere ſunt mutandæ. 59
anti-scorbuticorum claſſes enumerata. 374
Circa Remediorum & morborum laudes ac vituperia quidam obſervandum? 415
Reues an exciſendi poſſint ſalvo animalis? 273

Reſiſtentia an motum debeat? 117
Reſurrectionis mortuorum veritas ex Jobo demonſtrata. 41 ſeq.
Revelatio divina quomodo ſeſe excusat? 164
Riccioli (Jo. Bapt.) vita. 263
Richardi Piſtavienſis Chronicon editum. 54
De Riſu Diſſ. 428
Riſus quomodo formetur? 361
Romanorum veterum res militaris illuſtrata. 324 ſeq.
civilis illuſtrata. 325
ſacriſtiana. ibid.
ritus nuptiales. ib.
Roncalli (Chriſt.) pictoris vita. 233
Rofarium Sadii in compendium redactum. 321
Rubeus (Petr. Paul.) pictor nobilis. 233
Rudbeckii (Jo.) vita & ſcripta. 350
(Jac.) ſcripta. 352
De Ruperti Imp. obſtione Acta edita. 50
Ruſſicum Lexicon editum. 420 ſeq.
Rymeriani Operis Epitome edita. 294

S.

Sabbatica lex an obliget Chriſtianos? 93
De Sacriſtialis Rom. Diſſ. 325
Sacriſcium ſolenniſ expiationis diei piaculæ deſcriptum. 29 ſeq.
quid denotet? 30 ſeq.
Salini (Th.) pictoris vita. 254
De Salinis Luthartingie Diſſ. 340
Sedivales dicitur, a Coſchwinio deſcripti, an genuini? 600

RERUM NOTABILIORUM.

<i>In</i> Sallustii (Crispi) <i>Historiis</i> Anno- rationis edita. 381 b	Schreeneri (Ge. Joach.) <i>Memorabilia</i> <i>Ecclesiastica Goldbergensia</i> edita. 231
<i>De</i> Salomonis <i>libris</i> <i>judicium</i> . 552 seq.	Schumannii (Jo. Cbr.) <i>Programma</i> <i>editum</i> . 230
Salvii (Jo. Adleri) <i>vita</i> & <i>scripta</i> . 350	Sciathericorum <i>variorum</i> <i>descriptio</i> . 278
Sanctacrucii (Prosp.) <i>de</i> <i>civilibus</i> <i>dis-</i> <i>ensionibus</i> <i>Gallia</i> <i>Commentarii</i> <i>editi</i> . 55	Sciathericum <i>universale</i> <i>novum</i> . 25 <i>ejus</i> <i>usus</i> <i>varius</i> . 26
Sanctio <i>Pragmatica</i> <i>Caroli</i> <i>VI</i> <i>edita</i> . 217	Scorbuti <i>vera</i> <i>descriptio</i> . 572 <i>causa</i> <i>qua</i> ? 573
Sanguinis <i>circulatio</i> <i>Jobi</i> <i>etate</i> <i>co-</i> <i>gnita</i> . 40	<i>Anti</i> - <i>Scorbuticorum</i> <i>remediorum</i> <i>classes</i> . 574
<i>velocitas</i> <i>in</i> <i>diversa</i> <i>par-</i> <i>tibus</i> <i>varia</i> , <i>ejusdemque</i> <i>causa</i> . 158	Scorbuto <i>quinam</i> <i>pre</i> <i>aliis</i> <i>labo-</i> <i>rent</i> ? 572
<i>lentior</i> <i>in</i> <i>vasis</i> <i>minimis</i> <i>motus</i> <i>est</i> <i>febris</i> <i>causa</i> . <i>proxima</i> . 159	Scorbutus <i>ubi</i> <i>maxime</i> <i>occurrat</i> ? ibid.
<i>color</i> <i>sincerus</i> <i>an</i> <i>bonam</i> <i>ejus</i> <i>crasin</i> <i>probet</i> ? 570	Scriptura <i>S</i> . <i>an</i> <i>possit</i> <i>esse</i> <i>falsa</i> ? 62 <i>an</i> <i>varios</i> <i>admittat</i> <i>fen-</i> <i>sus</i> ? ibid. <i>a</i> <i>calumniis</i> <i>vindicata</i> . 235
Santandreaus <i>incredulitatis</i> <i>accusa-</i> <i>tus</i> . 142	Scripturæ <i>S</i> . <i>quot</i> <i>Libri</i> <i>sint</i> <i>Cano-</i> <i>nici</i> ? 63 <i>editio</i> <i>qua</i> <i>fit</i> <i>avthen-</i> <i>tica</i> ? ibid.
Sarisberienus (Jo.) <i>libri</i> <i>recensiti</i> . 294	<i>quem</i> <i>spectet</i> ? 64 <i>filus</i> <i>illustratus</i> . 227 sq. <i>in</i> <i>religionis</i> <i>negotio</i> <i>necessitas</i> . 529 <i>Loca</i> <i>explicitata</i> <i>et</i> <i>illu-</i> <i>strata</i> : <i>Gen</i> . <i>III</i> , <i>5</i> . 231 <i>IV</i> , <i>6</i> <i>seq</i> . 227 7. 392 23. 602. 26. 202 <i>IX</i> , <i>4</i> . 375
Savanarolæ (Hier.) <i>vita</i> . 263	
<i>In</i> <i>Scena</i> <i>agendi</i> <i>ars</i> <i>descripta</i> . 13	
<i>Scenæ</i> <i>Italica</i> <i>historia</i> . 8 seq.	
Scoptificinus <i>medicus</i> <i>commendatus</i> . 427	
Scharffius (Godofr. Balsb.) <i>laudatus</i> . 211	
Schofferi (Jo.) <i>Memoria</i> <i>Stigzelii</i> <i>edita</i> . 352	
Schismatici <i>num</i> <i>sint</i> <i>de</i> <i>Ecclesia</i> ? 68	
Schmidii (Jo. Andr.) <i>Laudatio</i> <i>sum-</i> <i>bris</i> <i>edita</i> . 527	
<i>Scholasticæ</i> <i>Philosophiæ</i> <i>ortus</i> . 322	
<i>Scholasticorum</i> <i>Philosophiæ</i> <i>illustra-</i> <i>ta</i> . 320	
<i>Philosophorum</i> <i>vita</i> <i>et</i> <i>scripta</i> . 322 seq.	
Schroderi (Eric.) <i>vita</i> & <i>scripta</i> . 349	

INDEX

<p>Gen. I. XI. XVII, 19. XVIII, 10-14. XXV, 1. XXXVI, 31. XLVIII. XLIX, 13. Exod. IV, 1. X, 23. XII, 11. XVII, 14. XXII, 28. XXIV, 7. XXX, 10. Levit. IX, 44. XVIII, 18. XXVI, 22. Num. XIII, 33. XXI, 14. XXIX, 11. XXXIII, 2. Deut. I, 1. II, 12. IV, 2. 45 seq. XII, 23. XV, 7. XVII. XVIII. 15. XXII, 2. 2. 7. XXVII, 28. XXIX, 15. Jes. V, 9. X, 12-14. X, 13.</p>	<p>172 ibid. 529 ibid. 602 547 394 387 529 408 603 547 181 547 30 195 602 31 603 547 30 529 547 ibid. 62 172 603 602 531 ibid. 372 603 297 62 529 388 172 423 548</p>	<p>Jes. XXI. Judic. VI, 18 seq. X, 8. XI, 11. XVI, 17. XVII, 11. XIX, 18. XX, 38. Ruth I, 21. 1 Sam. I, 6. 14. IV, 11. VII, 6. 16 seq. XIII, 2. XV, 29. XXI, 8. XXVI, 19. 2 Sam. I, 18. VII, 12 seq. X, 4 seq. XII, 31. XV, 16. XVI, 21 seq. 1 Reg. IV, 23. V, 4. VI, 7. 2 Reg. II, 3. 5. VI. XX, 8. 1 Paral. XVII. 11. XXX, 29. 2 Paral. XV, 19. XVI, 1. XXII, 8. Nebem. IX, 16 seq. Esb. I, 8.</p>	<p>388 407 172 233 529 601 602 ibid. ibid. 603 ibid. ibid. 233 ibid. 172 603 234 ibid. 548 372 seq. 234 389 419 602 419 ibid. 172 122 ibid. 531 529 331 372 549 172 ibid. ibid. 373 603</p>
---	---	---	---

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Ez. IV.</i>	550	<i>Pfalm. LXXXIX, 27 seq.</i>	372
<i>Job. VII.</i>	44	<i>XC, 10 seq.</i>	547
6.	40	<i>CX.</i>	372
<i>VIII, 14 seq.</i>	42	1.	370
<i>IX, 5-9.</i>	40	<i>CXIX, 105.</i>	529
26.	ibid.	<i>CXX, 6.</i>	562
<i>X, 8.</i>	ibid.	<i>CXXI.</i>	233
10 <i>seq.</i>	ibid.	<i>Prov. I, 24.</i>	529
<i>XIV.</i>	42. 44	31.	ibid.
<i>XVII, 6.</i>	424	<i>IV, 18.</i>	ibid.
<i>XIX.</i>	315	<i>XII, 15.</i>	ibid.
10.	42	<i>XIV, 12.</i>	ibid.
20 <i>seq.</i>	ibid.	<i>XVI, 2.</i>	ibid.
25 <i>seq.</i>	ibid.	25.	ibid.
<i>XXI, 14.</i>	529	<i>XVIII, 2.</i>	ibid.
<i>XXXIII, 28 seq.</i>	374	15.	ibid.
<i>XXXV, 10.</i>	372	<i>XIX, 2.</i>	ibid.
<i>XXXVIII.</i>	423	16.	ibid.
<i>Pfalm. II, 6 seq.</i>	389	<i>XXI, 2.</i>	ibid.
7.	372	16.	ibid.
8.	370	<i>XXX, 4.</i>	372
<i>VIII, 9.</i>	372	<i>Ecclef. III, 19-21.</i>	552
<i>XVI.</i>	315	<i>VIII, 11.</i>	62
2	31	<i>Cantic. I, 4.</i>	370
<i>XIX, 9.</i>	529	<i>IV, 6.</i>	234
<i>XXI, 2.</i>	370	<i>Jes. I, 3.</i>	529
<i>XXII, 17.</i>	ibid.	<i>VIII, 6-8.</i>	234
21.	ibid.	20.	529
<i>XXXII, 9.</i>	529	<i>IX, 5.</i>	602
<i>XXXIV.</i>	390	<i>X, 17.</i>	408
19.	603	<i>XIII, 1.</i>	407
<i>XLIX, 8.</i>	602	<i>XIV, 4.</i>	419
<i>E, 16 seq.</i>	601	<i>XVIII.</i>	390
<i>LI, 19.</i>	603	<i>XXIII, 13.</i>	234
<i>LXIII, 11.</i>	92	<i>XLIV, 6.</i>	43
<i>LXXI, 20.</i>	ibid.	<i>LIII, 8.</i>	31
<i>LXXVII, 6.</i>	231	9.	407
<i>LXXVIII, 25.</i>	604	<i>LVI.</i>	67
63.	603	<i>LVII, 7.</i>	196

I N D E X

<i>Jes.</i> LVIII, 7.	197	<i>Matth.</i> XIV.	69
LXV, 2.	378	28.	529
<i>Jerem.</i> V, 4.	529	XV, 3-6.	197
VI, 16.	62	XVI.	70
VIII, 7.	529	XVI, 17.	344
XXIII, 5 <i>seq.</i>	372	18.	122
XXXIII, 15 <i>seq.</i>	ibid.	XVII.	603
<i>Thren.</i> IV.	423	XVIII, 1 <i>seq.</i>	122
<i>Ezech.</i> I, 1 <i>seq.</i>	172	10.	378
IV, 4.	171	20.	66
VIII, 17.	390	23 <i>seq.</i>	372
XXXIII, 11.	373	25 <i>seq.</i>	122
XLIII, 7 <i>seq.</i>	232	XIX, 21.	196
<i>Dan.</i> VII, 17.	370	29.	195
<i>Hof.</i> IV, 6.	529	XX, 20 <i>seq.</i>	122
VI, 6.	ibid.	25.	123
XIV, 3.	390	XXI, 42.	240
<i>Micb.</i> II, 2.	602	45.	ibid.
<i>Zach.</i> I, 10.	368	XXII, 15.	122
12 <i>seq.</i>	ibid.	42 <i>seq.</i>	73
<i>Mal.</i> I, 11.	391	XXIV, 14.	604
<i>Syrac.</i> XIX, 4.	529	XXVI, 9.	227
<i>Baruch.</i> VI, 42.	335	XXVII, 3.	392
2 <i>Maccab.</i> XV, 13 <i>seq.</i>	555	12.	ibid.
<i>Matth.</i> I.	391	66.	240
II, 25.	228	XXVIII, 14.	67
IV, 1-5.	603	20.	31
V, 2 <i>seq.</i>	602	<i>Marc.</i> III, 20-22.	392
V, 19.	ibid.	V, 42.	123
VI, 24.	196	IX, 33 <i>seq.</i>	122
34.	ibid.	X, 35 <i>seq.</i>	ibid.
VII.	66	XII, 13.	73
48.	195	XIV, 25.	227
VIII, 21, 22.	196	XV, 22.	603
X, 36.	ibid.	XVI, 9-11.	555
37.	ibid.	<i>Luc.</i> I, 13.	228
XI, 2 <i>seq.</i>	122	18.	529
26.	603	29.	ibid.
XII, 50.	196	38.	ibid.
XIII, 52.	602	II, 14.	603

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Luc.</i> II, 49.	ibid.	<i>Joanni.</i> XII, 35.	529
III, 23.	175	XIII, 30.	227
36.	135. 171	XVI, 13.	67
IV, 1.	228	XVII.	228
VI.	602	XVIII, 31.	393
VI, 30.	196	XX, 25-27.	529
VII, 18 seq.	122	XXI, 15.	344
VIII, 16.	ibid.	<i>Act.</i> I, 25.	604
IX, 12.	196	II, 4-	228
61 seq.	ibid.	24.	31
29 seq.	31	III, 19 seq.	408
46 seq.	122	VI.	66
XIV, 26.	195 seq.	VII, 41 seq.	529
70.	196	X, 6-16.	393
XVI, 21 seq.	31	XI, 30.	123
XVII, 3 seq.	373	XIII, 8.	393
XVIII.	185	XIV, 23.	123 seq. 538
XXII.	70	XV.	67
24 seq.	122	6.	65
25.	123	20.	135
31.	344	XVII, 11.	529
36.	602	XX, 28.	123
53.	407	XXIII, 8.	393
XXIV, 2.	602	<i>Rom.</i> I, 19 seq.	424
12.	31	21 seq.	201
29.	420	28.	529
<i>Joanni.</i> I, 9.	529	II, 15.	602
II, 3 seq.	605	III, 22.	372
50.	370	V, 9 seq.	ibid.
III, 19-21.	529	VI, 10.	31. 372
33-36.	370	VIII, 3.	408
34.	604	32.	372
<i>IV</i> , 10.	122	X, 2.	529
48.	604	XII, 8.	123
V.	65	XIII, 1 seq.	195
39.	529	XIV, 7-9.	ibid.
VI.	603	XV, 5 seq.	92
14.	122	XVI, 17.	529
44.	370	21.	555
VIII, 41.	229	<i>1 Cor.</i> I, 6.	393
			<i>1 Cor.</i>

I N D E X

<p>1 Cor. II. 14 <i>seq.</i> III, 1. V. 12. VII, 12-17. VIII, 1. X. 15. XI, 13 <i>seq.</i> 14. XII, 28. XIV. XV, 29. 2 Cor. I, 11. III, 21. IV, 3-5. 6. V, 15. 21. VI, 1. IX, 5. XI, 5. XII, 11. XIII, 13. Gal. I, 6. 8. II, 6. 9. 7. 19 <i>seq.</i> III, 1. IV, 3. 10. 25. 26. 27. 31. Ephes. I, 20-23. II, 19. III, 15.</p>	<p>65 529 603 68 544 394 78 62 529 236 <i>seq.</i> 205 123 369 602 378 373 529 378 195. 372 372 601 602 122 ibid. 229 65 529 122 ibid. 419 195 369 233 92 232 540 ibid. 31 195 198</p>	<p>Ephes. III, 19. 39 <i>seq.</i> IV, 9. 10. 11. 18. V, 3-5. 8. 25. 32. VI, 1 <i>seq.</i> Phil. I, 9 <i>seq.</i> II, 6. 29. III, 13-15. IV, 3. 12. 13. Col. I, 13. II. 8 <i>seq.</i> 9. 16 <i>seq.</i> IV, 16. 1 Thess. V, 4 <i>seq.</i> 12. 21. 2 Thess. II, 10-12. 11. III, 10. Tim. III. 4. IV, 13. V, 8. 17. 19. VI, 17-19. 20. 2 Tim. III. 1 Petr. I, 1.</p>	<p>195 604 92 31. 371 123 529 195 529 540 ibid. 195 529 316 195 ibid. 603 ibid. 195 529 73 604 316 92 555 529 123 529 ibid. 62 200 69 123 ibid. 196 <i>seq.</i> 123 ibid. 195 78 65 540 1 Petr. I,</p>
--	--	--	--

RERUM NOTABILIORUM.

1 Petr. I, 4 seq.	195	Semina metallorum & lapidum an den-	
11.	408	tur?	360
II, 5.	123	In Senatuum Rom. qui fuerint allocuti?	223
9.	183, 529	Senekenbergii (Henr. Chr.) de Except.	
III, 18 seq.	92	Jur. Germ. Diff. edita.	16
V, 12.	122		scripta pro-
3.	123	missa.	ibid.
2 Petr. I, 6.	78	Setzeri (Jer.) vita & scripta.	352
20 seq.	28	Sexus uterque inter se comparatus.	428
II, 1.	67	Sibyllinorum librorum autor quis?	242
III, 12.	375	oraculorum fata.	558
4 Joann. II, 15-17.	195	Sicularum rerum Historia edita.	290 sq.
IV.	66	Sigma falcatum quando primum inter	
3.	556	characteres Græcos receptum?	405
21.	529	Signorum caelestium, eorumque chara-	
2 Joann. 9.	540	cterum, origo.	308
Hebr. I, 2.	604	Sigonii (Car.) vita.	263
II, 3.	378	Silesiacæ Historia proferenda consilium.	
XI, 3.	604		210
6.	ibid.	Skitte (Wendela) femina erudita.	352
21.	394	Slicheri (J.W.) Diff. Gallico versa.	179
Jac. V, 11.	423	Societas Antiquaria Londinensis descri-	
Apoc. I, 1.	603	pta.	429 seq.
2.	537	Solidorum fluidorumque corporis hu-	
5 seq.	123	mani mutua in se actio.	158
7.	ibid.	origo.	303
13.	370	De Sophia, Dei conjuge, Diff.	232
17 seq.	ibid.	Sophiæ, Electricis Hannoverana, ad Ma-	
II, 13.	540	chium litera edita.	399
V, 10.	123	Sospita Dea qua?	333
X, 1.	369	a Soto (Peir.) contra Tapperum defen-	
XIII, 17 seq.	233	sus.	299
XVII, 9 seq.	234	ejus historia.	300
XIX, 7 seq.	540	Spasmodicorum motuum in corpore hu-	
XX, 6.	123	mano qua origo?	305
XXI, 1 seq.	375	remedia.	ibid.
Sculptorum aliquot vitæ.	252 seq.	Spenceri varii.	298
Scutorum gentiliorum origo.	326	De Spencero (Jo.) iudicium.	297
historia ibid.		ejus errores.	297 seq.
		vita.	298

I N D E X

Statua <i>Panae</i> densis numi in fabulis habenda?	242	Terræ S. <i>Chronicon</i> editum	53
de Steinberg (Jac.) verus <i>Autor libri</i> sub nomine <i>Hippolithi a Lapide</i> editi.	581	Tarferi (Jo. Elai) <i>vita & scripta</i> .	353 lq.
Steinbergiorum gentis <i>historia illustrata</i> .	ibid.	Tertulliani <i>Apologeticus</i> qua <i>etate</i> scriptus?	516
Stercoratio agrorum <i>qualis esse</i> debeat?	309	De Tertulliano <i>Diss.</i>	243
Stigzelii (Laur.) <i>vita & scripta</i> .	952	Testamenti <i>Novi Gr. nova editio</i> vindicata.	134
Struvius (Burr. Gottb.) <i>Autor Libelli de</i> <i>Succeffione feminea</i> .	217	<i>Veteris stilus</i> quomodo ex <i>Nov. Test. explicandus</i> ?	226
Subsumtio <i>quid</i> ?	75	Telliculi <i>tumentes an recte</i> refectantur?	599
Subterraneæ <i>cavernæ aquæ</i> .	ibid.	Theatrum <i>Olympicum Palladii</i> descriptum.	12
Subterranei <i>ignes eorum iter</i> .	ibid.	Thebesius (Ge.) paulo <i>vobementier</i> an <i>ejus Annales Lignicenses</i> editi.	206
Succeffio <i>feminea in ditionibus Austriacis</i> omni tempore <i>usitata</i> .	217	<i>vita</i> .	207
Succi <i>lapidescentes</i> .	149	Theologi <i>qua sint</i> requisita?	164
Sueviæ <i>Historia Literaria</i> edita.	349	Theologia <i>an detur</i> ?	72
In Sueviam <i>quale Austriacis</i> jus competat?	136 seq.	<i>quid sit</i> ?	ibid.
Suidnicensium <i>Literatorum historia</i> .	332	<i>Positiva an differat a Scholastica</i> ?	ibid.
Syllogismo <i>an locus in</i> ratiocinatione <i>practica</i> ?	86	<i>Scholastico-Dogmatica an sit</i> necessaria ad salutem <i>æternam</i> ?	73 seq.
Symbolicorum - <i>Librorum auctoritas</i> <i>asserta</i> .	367 seq.	<i>an proprie dicenda</i> sit <i>scientia</i> ?	74
Symbolum <i>Apostolicum a quo</i> scriptum?	558	<i>fit scientia practica, an</i> <i>speculativa</i> ?	ibid.
Syracides <i>quandò</i> scripserit?	553	De Theologia <i>Scholastica</i> <i>Diss.</i>	283
Syringæ <i>vernicularis in urebræ</i> <i>canaliculis</i> descriptio.	357	In Theologiam <i>Moralem-Symbolicam</i> <i>Introductio</i> edita.	230
Szathmarus (Mich.) <i>notatus</i> .	424	Theoria <i>medica cum</i> <i>experientia</i> <i>necessario</i> <i>conjungenda</i> .	301
T	T	Therapevtæ <i>Philanis qui fuerint</i> ?	204. 242
Tapperi (Nuardi) <i>cum Soto</i> <i>controverfia</i> .	300	Thermarum <i>in malo hypochondriaco</i> <i>usus</i> .	306
Tempesta (Ant.) <i>pictoris</i> <i>vita</i> .	254	De Thorunensis <i>urbis Insignibus</i> <i>Diss.</i>	132
De Templis <i>veterum Christianorum</i> <i>Diss.</i>	243		In

R-ERUM NOTABILIORUM:

Thoyrasii (<i>Rapini</i>) <i>Epitome Operis Rymeriani edita.</i>	295	Vagabundi <i>quomodo sint exstirpandi?</i>	585
<i>in ejus Historiam Anglia Observationes editæ. ibid.</i>		Vaillantii <i>ad Nummos Coloniae Rom. Appendix.</i>	191
Threni <i>Italica versibus adscripti.</i>	423	De <i>Valentiniana heresi judicium.</i>	128
Titianus (<i>Werner.</i>) <i>Autor Annalium Novesensium.</i>	51	Vasallus <i>unde dicitur?</i>	261
Tobix <i>Liber an sit Canonicis adscribendus?</i>	551	Venefectionis <i>in malo hystrico contumaci sapius repetita effectus qualis?</i>	505
Toletanz <i>Ecclesia Primatus vindicata.</i>	145 seq.	Venena <i>num sint, quacunque corpori sunt noxia?</i>	18
Tornzi (<i>Jo.</i>) <i>scripta.</i>	353	<i>temporanea.</i>	19
Torricelli (<i>Jo. Evang.</i>) <i>vita.</i>	263	<i>an dentur?</i>	ibid.
Traditio <i>humana & divina quomodo discerni possit?</i>	65	<i>acuta,</i>	22
Traditiones <i>sacra an sint admittenda?</i>	64 seq.	<i>sterilitatem inducentia.</i>	24
De <i>Tragedia bodierna Diff.</i>	13	Venenorum <i>accurata historia quomodo sit adornanda?</i>	17
Tragediarum <i>qua olim in Italia ratio fuerit?</i>	10	<i>diversitas.</i>	19
De <i>Tragediarum dictione Hispanorum sententia.</i>	405	<i>lentorum catalogus.</i>	20
Trajectensium <i>Pontificum gesta edita.</i>	51	<i>exhibitio diffi-</i>	ibid.
Trevirensium <i>Archi-Episcoporum gesta edita.</i>	50	<i>cultus detegitur.</i>	ibid.
Trinitatis <i>mysterium explicatum.</i>	377 sq.	Veneratus <i>laborantium Patronus Jo-</i>	38
Trumphii (<i>Ge. Wilh.</i>) <i>de turbis Ecclesie Goslarie Diff. edita.</i>	526	<i>bus.</i>	38
Tumores <i>glandularum epidemici.</i>	599	Veritas <i>moraliter certa quomodo asserenda?</i>	86
Turonense <i>Chronicon editum.</i>	54	Vermes <i>an omnium morborum causa?</i>	362
Tusculi <i>veteris reliquia.</i>	405	<i>cutanei Morlacherum.</i>	599
Typi <i>Vet. Test. quomodo sint explicandi?</i>	29. 424	Veriformis <i>intestini caci appendix sine noxa animalium ablata.</i>	273
Typographorum <i>Hispanensium in libris imprimendis inscitia.</i>	405 seq.	Vermium <i>cutancorum origo.</i>	599
V.		Villaregii <i>Epistola edita.</i>	56 seq.
Vacuum <i>num datur?</i>	114	De <i>Vincentii Lirinensis Communitatis judicium.</i>	244
<i>an rarefactione & condensatione probetur?</i>	115	Vinearum <i>Hungaria topographica descriptio.</i>	133
		De <i>Vineis Hungariae Diff. recusa.</i>	ibid.
		Virgilii <i>Carmina Gallice reddita.</i>	103
		<i>Georgica quando capta & absoluta?</i>	104 seq.
		FFFF 2	Virgi-

